

6316

n-5626

B

BIBLIOTECA

CENTRAL

DE LA CIUDAD DE MEXICO

EX LIBRIS

PLATEA 142-143-144-145-146-147-148-149-150-151-152-153-154-155-156-157-158-159-160-161-162-163-164-165-166-167-168-169-170-171-172-173-174-175-176-177-178-179-180-181-182-183-184-185-186-187-188-189-190-191-192-193-194-195-196-197-198-199-200

C A I I
S V E T O N I I
T R A N Q V I L L I

DE XII. CÆSARIB.

LIBRI VIII.

*Additi sunt eiusdem libelli de
illustribus Grammaticis, &
de claris Rhetoribus.*

LUGDVNI,

Apud PHILIPPVM BORDE,

viâ Mercatoriâ, sub signo:

Temporis:

M. DC. XLII

THE
OFFICE

OF THE
SECRETARY

OF THE
TREASURY

DEPARTMENT

WASHINGTON

COLLECTANEA

De vita & scriptis

S V E T O N I I

TRANQVILLI,

Ex Angeli Politiani in hunc Scriptorum
Præfatione potissimum
desumpta.

CAIVS Sueton. Tranquil-
lus patrem habuit Sueton-
nium Lenem, tertia decima
legionis bello Othoniano
tributi angusticlanii. Na-
tus est circa initia Imperij Vespasiani:
nam 20. annis à morte Neronis adolescen-
tem, item imperante, Domitiano adole-
scentulum se ipse nominat. Adeptus erat
& ipse Tribunatum militum; sed contu-
lit statim in propinquum suum Casennium
Silvanum. Post Magister Epistolarum

Imperatoris Adriani, eo honore priuatus
est, quod apud Sabinam Principis uxo-
rem familiarius egerat quam reuerentia
domus aulica postulabat. Matrimonium
ipsi parum felix, sine liberis; quare inter-
cessione Pliny iunioris ius trium liberorum
ab Imp. Traiano obtinuit. Præter Vitas
duodecim Cesarum (quas octo libris ita
complexus est, ut prioribus sex singuli
Imp. septimo solstitiales illi, Galba, Otho,
Vitellius; octauo gens Flauia, compre-
hendantur) scripsit hæc quæ recenset Sui-
das: De Grecorum lusibus librum unum:
De Romanorū certaminibus & spectaculis
duos: De anno Romano unum: De notis
unum: De Rep. Ciceroniana, contra Di-
dymum, unum: De nominibus propriis,
deque vestium generibus: De ominosis
verbis: De urbe Roma & eius institutis
moribusque libros duos: De stemmatibus
illustrium Romanorum. Citantur & h
Suetony libri: De regibus tres, ad Auso-
nia: De institutione Officiorum, à Pri-
sciano

Sciiano; & ab eodem. De pravoribus plures: nam etiam octauum allegat. Atribuantur insuper Suetonio libri: De Triumphis: De Poëtis: De vitiis corporalibus: De rebus variis. Sed ut duo posteriores, à futili tantum auctore Servio citantur: ita de institutione officiorum, & Triumphis, & è libris de vrbe Roma fortasse petiti sint; atque de Poëtis comprehensi fuerint libellis de Grammaticis & Rhetoribus, &c. quorum quedam habemus. Alium quoque Suetonium citat Vopiscus, etiam Historicum; sed cognomento Octauium, eius nihil exstat. Verum cum mentio Vopisci facta sit, lubet hac collectanea ipsius de hoc nostro testimonio finire. Vocat igitur emendatissimum & candidissimum scriptorem. Quo elogio omnis dixit.

DE SVETONIO
ET EIVS SCRIPTIS,
Veterum auctorum testimonia &
fragmenta quædam.

Lib. IV in Caligula, de ponte Caiano.

AVVM meum narrantem paer audiebam, caussam operis ab interioribus aulicis proditam, quòd Trasyllus mathematicus anxio de successore Tiberio, & in verum nepotem proniori, affirmasset non magis Caium imperaturum, quàm per Baianum sinum equis discursurum.

Lib. V I I .in Othone de pugna Bebriacensi.

Interfuit huic bello pater meus Suetonius Lenis, tertiæ decimæ legionis tribunus angusticlauius. Is mox referre crebrò solebat, &c.

Lib. V I I I .in Domitiano' de fisco Iudaico.

Interfuisse me adolescentulum memini, cùm à procuratore frequentissimo concilio inspiceretur nonagenarius senectan circumfectus esset.

Lib. V I .in Nerone extremo.

Denique cùm post viginti annos adolescent

lescente me extitisset conditionis incertæ,
qui se Neronem esse iactaret, tam fauora-
bile nomen eius apud Parthos fuit, ve ve-
hementer adiutus, & vix redditus sit.
*Apparet incidere natalem Suetonij in principia
Vespasiani non longè certè abesse.*

Suidas.

Σουτῶνι Ⓞ ὁ Τραγυλ Ⓞ χειμαλιῶτας,
χαμματικὸς Ρωμαῖ Ⓞ.

Plinius Bebeio Hispano, epist. lib. 1.

Tranquillus contubernalis meus vult
emere agellum, quem venditare amicus
tuus dicitur. Rogo cures quanti æquum
est, emat. Ita enim delectabit emisse: nam
mala emptio semper ingrata est, eo ma-
ximè quod exprobrare stultitiam domi-
no videtur. In hoc autem agello (si modò
arriserit pretium) Tranquilli mei stoma-
chum multa sollicitant, vicinitas vrbis,
opportunitas viæ, mediocritas villæ, mo-
dus ruris, qui auocet magis quàm distrin-
gat. Scholasticis porrò hominibus, vt hic
est, sufficit abundè tantum soli, vt rele-
uare caput, reficere oculos, reptare per
limitem, vnâque semita terras omnèsque
viticulas suas nosse, & numerare arbu-
sculas possint. Hæc tibi exposui, quò ma-
gis scires quantum ille esset mihi, quan-

rum ego tibi debiturus, si prædiolum istud quod commendatur his dotibus, tam salubriter emerit, ut pœnitentiæ locum non relinquat. Vale.

Ælius Spartianus in Adriani vita.

Septitio Claro præfecto prætorij, & Suetonio Tranquillo epistolarum magistro, multisque aliis, quod apud Sabinam uxorem, iniussu eius, familiarius se tunc egerant, quàm reuerentia domus aulicæ postulabat, successores dedit.

C. Plinius Tranquillo suo S. Epist. lib. 111.

Facis pro cætera reuerentia quam mihi præstas, quod tam sollicitè petis ut tribunatum quem à Neratio Marcello, clarissimo viro impetraui tibi, in Cæsennium Syllanum propinquum tuum transferam. Mihi autem, sicut iucundissimum, ipsum te tribunum, ita non minus gratum, alium per te videre, neque enim esse congruens arbitror, quem augere honoribus cupias, huic pietatis titulos inuidere, qui sunt omnibus honoribus pulchriores. Video etiam, cum sit egregiam & mereri beneficia, & dare, utramque te laudem simul assecuturum, si quod ipse meruisti aliis tribuas. Præterea intelligo mihi quoque gloriæ fore, si ex hoc tuo facto non fuerit ignotum amicos meos non gerere

gerere tantum tribunatus posse, verum-
etiam dare. Quare ego verò honestissimæ
voluntati tuæ pareo, neque enim adhuc
nomen in numeros relatum est: ideòque
liberum est nobis Syluanum in locum
tuum subdere: cui cupio tam gratum esse
munus tuum quàm tibi meum est. Vale.

Plin. lib. X. epist. ad Traianum.

Suetonium Tranquillum, probissimum,
honestissimum, eruditissimum virum, &
mores eius, secutus & studia iam pridem,
domine, in contubernium assumpsi: tan-
tòque magis diligere cœpi, quantò hunc
propius inspexi. Huic ius trium libero-
rum necessarium faciunt duæ causæ. Nam
& iudicia amicorum promeretur, & parum
felix matrimonium expertus est: impe-
trandùmque à tua bonitate per nos habet,
quod illi fortunæ malignitas denegavit.
Scio domine, quantum beneficium petam,
quod peto à te, cuius in omnibus deside-
riis meis plenissimam indulgentiam expe-
rior. Potes enim colligere quantoverè cu-
piam, quod non rogarem absen- — medio-
criter peterem.

Traianus Plinio S.

Quàm parcè hæc beneficia tribuam
vtique, mi Secunde charissime, hæret ti-
bi, cum etiam in Senatu affirmare so-
leam

leam, non excessisse me numerum quem apud amplissimum ordinem suffecturum mihi professus sum: tuo tamen desiderio subscripsi, & ut scias dedisse me ius trium liberorum Suetonio Tranquillo ea conditione qua assueui, referri in commentarios meos iussi.

C. Plin. Tranquillo suo S. Epist. lib. I.

Scribis te perterritum somnio, vererine quid aduersi in actione patiaris, rogas ut dilationem petam, & pauculos dies, certè proximum excusum difficile est, sed experiar.

Καὶ γὰρ τ' ὄνειρ ἐν Διὸς ἔστιν.

Refert tamen, euentura soleas an contraria somniare. Mihi reputanti somnium meum, istud quod times tu, egregiam actionem portendere videtur. Susceperam causam Iulij Pastoris, quum mihi quiescenti visa est socrus mea aduoluta genibus, ne agerem obsecrare. Et eram acturus adolescentulus adhuc: eram in quadruplici iudicio: eram contra potentissimos ciuitatis, atque etiam Caesaris amicos: quæ singula excutere mentem mihi post tam triste somnium poterant. Egitamen λογισάμεθα illud,

Ἐἰς οἰωνὸς ἄριστος ἡμμίτων ἀπὸ πάντων.

Nam

Nam mihi patria, & si quid charius patria, fides videbatur. Prosperè cessit: atque ideò illa actio mihi aures hominum, illa ianuam famæ patefecit: proinde despice an tu quoque sub hoc exemplo somnium istud in bonum veritas: aut si tutius putas, illud cautissimi cuiusque præceptum. Quod dubitas ne feceris, id ipsum rescribe. Ego aliquam stropham inueniam, agamque causam tuam, vt ipsam agere cum tu voles, possis. Est enim sanè alia ratio tua, alia mea fuit, nam iudicium centumvirale differri nullo modo, istud ægrè quidem, sed tamen potest. Vale.

C. Plin. Tranquillo suo S. Epist. lib. ix.

Explica æstum meum, audio me malè legere duntaxat versus, orationes enim commodius, sed tantò minus versus. Cogito ergo, recitaturus familiaribus amicis, experiri libertum meum. Hoc quoque familiare, quod elegi non bene, sed melius scio lecturum: si tamen non fuerit perturbatus, est enim tam nouus lector, quàm ego poëta. Ipse nescio quid illo legente interim faciam, sedeam defixus & mutus, & similis otioso? an (vt quidam) quæ pronuntiabit murmure, oculis, manu persequar? Sed puto me non minus malè saltare quàm legere. Iterum dicam
expli

explica æstus meum , verèque rescribere
num sit melius pessimè legere , quàm ista
vel non facere , vel facere. Vale.

Idem eidem lib. V.

Liberam tandem hendecasyllaborũ meo-
rum idem , qui scripta tua communibus
amicis sponderunt : Appellantur quoti-
die & flagitantur , ac iam periculum est ne
cogantur ad exhibendum formulam accipe-
re. Sum & ipse in edendo hæsitator , tu
moratamen meam quoque cunctationem
tarditatẽmque vicisti. Proinde aut rumpe
iam moras , aut caue ne eosdem illos li-
bellos quos tibi hendecasyllabi nostri blan-
ditiis elicere non possunt , conuitio sca-
zontes extorqueant. Perfectum opus ab-
solutumque est , nec iam splendet luna,
sed atteritur. Patere me videre titulum
tuum , patere audire , describi , legi , vèni-
re volumina Tranquilli mei. Æquum est
nos in amore tam mutuo eandem perci-
pere ex te voluptatem , qua tu perfrueris ex
nobis. Vale.

Suide.

Τελευτησας ὁ Σουητόνιος χρηματισας γραμ-
ματικῶς Ρωμαῖον , ἔγραψε πρὸς τὸ πρὸς Ἰκκῆτος
παιδῶν βιβλίον ἢ. πρὸς τὸ πρὸς Ρωμαῖους διω-
εῖται

ετών κ' αἰώνων βιβλία β. αὐτὸ δ' κ' Ρωμαίων
οὐαὐτῆ βιβλίον α. αὐτὸ δ' ἐν ταῖς βιβλίαις ση-
μαίων α. περὶ τ' Κικέρωνος πολιτείας α. ἀπλί-
ζει δὲ τὰ Διδύμων περὶ ὀνομασίων κυρίων καὶ
ἰδιῶν ἰσθημάτων καὶ ἰσθημάτων, καὶ τ' ἄλλων οἰ-
σι ἀμφὶν νουταῖ περὶ διαφορῶν λέξεων, ἢ τοι
βλασφημιῶν, καὶ πόθιν ἰκασίη. περὶ Ρώμης καὶ τῶν
αὐτῆ νουμένων καὶ ἄλλων βιβλία β. Σ γνησίον
Καυσάρων. περιέχει δὲ καὶ βίβλιον καὶ Ἀγδὶχὰς αὐτῶν
ἀπὸ Ἰουλίῃ ἕως Δομιτιανῆ, βίβλιον ἢ σῆμα
Ρωμαίων ἀφ' ὧν ἐπισήμων.

Ausonius de x r i. Caesaribus per Suetonium Trinquillum scriptis.

*Cæsarios procures, in quorum regna secundis
Consulibus dudum Romana potestas cessit,
Accipe bisseños, sua quemque monastica sig-
nant,*

*Quorum per plenam seriem Suetonius olim
Nomina, res gestas, vitamque obitumque
peregit.*

*Ioannes Sarisburiensis Polycratico, siue de
negis curialium, lib. VIII.
cap. XV III.*

Hæc quidem possunt & apud alios hi-
storicos inveniri diffusius, qui tyranno-
rum atrocitates & exitus miseros plenius
scribunt

scribunt. Quæ si quis diligentius recenseri voluerit, legat ea quæ Trogius Pompeius, Iosephus, Egesippus, Q. Curtius, Cornelius Tacitus, T. Livijs, Serenus, & Suetonius Tranquillus, & alij historici quos enumerare longum est, suis comprehenderunt historiis.

Flavius Vopiscus Syracusius.

Minusculos tyrannos scio plerisque tacuisse, aut breviter præterisse. Nam & Suetonius Tranquillus emendatissimus & candidissimus scriptor, Antonium & Vindicem tacuit: contentus eo quod eos cursim perstrinxerat.

Mox.

Et de Suetonio non miramur, cui familiare fuit amare brevitatem.

Idem Vopiscus in Probo.

Et mihi quidem id animi fuit, non ut Salustios, Livijs, Tacitos, Trogos, atque omnes disertissimos imitarer viros in vita principum & temporibus differendis: sed Marium Maximum, Suetonium Tranquillum, Fabium Marcellinum, Gargilium Martialem, Iulium Capitolinum, Ælium Lampidium, cæterosque qui hæc & talia non tam disertè, quàm veræ memoriæ tradiderunt.

Iulius

Iulius Capitolinus in Maximo & Balbino.

Sed priusquam de actibus eorum loquar, placet aliqua dicere de moribus atque genere. Non eo modo quo Iunius Cordus est profecutus omnia, sed illo quo Suetonius Tranquillus & Valerius Marcellus.

*Sidonius Apollinaris epist. lib. IX.
epist. XIV.*

Nam si omittantur quæ de titulis dictatoris inuicti scripta Patauini sunt voluminibus, quis opera Suetonij, quis Iuueni Martialis historiam, quisve ad extremum Balbi ephemeridem fando adæquauerit?

Tertullianus De anima.

Sed & Neronem Suetonius, & Thrasymedem Theopompus negant vnquam somniasse: nisi vix Neronem in vltimo exitu post pauores suos.

Seruius in Æneid. lib. VIII.

Naturaliter enim Augustus igneos oculos habuisse dicitur, adeo vt quidam eques Romanus interrogatus ab eo, cur se viso verteret faciem, dixerit: Quia fulmen oculorum tuorum ferre non possum: sicut ait Suetonius.

Orosius lib. v i. cap. v i i.

C. Iulius Cæsar, quia postea imperauit, cum L. Bibulo constet factus. Decreta est
ci Gal

ei Gallia Transalpina & Cisalpina, & Illyricum, cum legionibus decem in quinquennium datis: Galliam comatam postea senatus adiecit. Hanc historiam Suetonius Tranquillus plenissimè explicuit: cuius nos competentes portiunculas decerpimus, *totidem verbis habentur ista apud Paulum Diaconum.*

Ausonius Paulino.

His longè iucundissimum pœma subdidderas quod de tribus Suetonij libris, quos ille de Regibus dedit, in epitomen coëgisti tanta elegantia, solus ut mihi videre affectus quod contra naturam est, breuitas ut obscura non esset. In his versibus ego ista cognoui,

*Europamq; Asiamque duo, vel maximè a terra
Membra, quib. Libyam dubiè alluisti addit,
Europa adiunctam, possit quum tertiâ dici.
Regnatas multis, quos fama obliuiscerat, &
quos,*

*Barbara Romana non tradunt nomina lingua.
Illybanum, Numidamque Auelim, Partiumque
onomen,*

Et Caranum, Pellæ dedit qui nomina regum,

Quique magos aduenit mysteria vana Nechepse,

*Et qui regnavit sine nomine mox Scosfrû.
Erisio*

Priscianus lib. V I.

Quod tamē comprobat etiam Suetonius, diuersos ponens vāus in libro qui est de institutione officiorum.

idem lib. V I I I.

Suetonius autem passiuè protulit in quarto prætorum. Lætoria quæ vetat *libri*. minorem annis x x v. stipulari.

Idem lib. X V I I I.

Suetonius in iij. prætorum. Minor x x v. ann. stipulari non potest, passiuè dixit.

Idem lib. V I I.

Suetonius in viij. prætorum. Fasti dies sunt, in quibus ius fatur, id est dicitur, vt nefasti, in quibus non dicitur.

A. Gellius lib. I X. cap. V I I.

Sed de fidibus rarius dictu & mirabilius est, quàm rem & alij docti viri & Suetonius etiam Tranquillus in libro ludicræ historiæ primo satis compertam esse, satisque super ea constare affirmat; neruias in fidibus brumali die alias digitis pelli, alias sonare.

Tertullianus de spectaculis.

Et quibus idolis ludos constituerunt, positum est apud Suetonium Tranquillum, vel à quibus Tranquillus accepit.

Τράγυκαθ' οκύνθ' ἐν παιδιῶς ἐκλήων.
 Πολλὰς μ' ἄλλας παιδίας καὶ συμποσίων ἔγχε.
 Ὡν συμποσίων μία μὲν ἢ ἰωλοκρασία
 Ἐπὶρα δὲ ὁ κότταβος, ὁμῆ καὶ ἡ λαπίγη.
 Οἱ νοὶ γὰρ κραιβάτες τύποις ἀφωρισμένοις,
 Περὶ ἰσπίραυ τὴν χοῶν, καὶ τὴν βικῆν πηνίλης
 Ἐκαστος ἀνορίζεται, ἐπιτετ' ο καὶ ν.
 Ος δὲ πῖν ὅση ἔχουσι τ' ἐαυτῶ χοῶν,
 Περιχεῖται ἔων, τ' σμυθῶν γελάντων.
 Τόση ἰωλοκρασία καὶ τὸν κρητάλον δὲ μάθη.

Τῷ συμποσίῳ ἴσταντο ζυγὸς καὶ λεκανίσκῃ.
 Περὶ ἰσπίραυ δ' ἴσταντο τῶν πλασίγγων.
 Αἱ λεκανίσκῃ μῦθοι γὰρ εἶχον ἀνορίζεσκας,
 Ἀνορίαν ἴσταντο, καὶ μονῆς ὀνόμαζον οἱ τότε
 Οἱ κωμῶν ἀφ' ὧν πληθύνοντο οἶνον τῶν τῶν
 (Ὁ λάπαξ καὶ λαπίγη δὲ, ἢ ἡρῶ ὑρῶν καὶ ῥύσις
 σόμας

Τὸ ἀπικηστὸν ἴσταντο εἰς μίαν τῶν πλασίγγων
 Τῶν κωμῶν, ἐξείπασσαν, ἀτίπτουον ἐκείνον.
 Κότταβον, καὶ τὸ ἔρζανον ἄπαν ἐνάλοισιν ἔπει.
 Ἀνθ' ἢ τῶν πλασίγγων τῆ φασὶ καλεῖται εἶς οἶνον,
 καὶ τῶν κωμῶν εἰς κεφαλῶν ἤχησε καὶ κωμῶν.
 Ὁ κωμῶν συγκαμῶν εἰσὶν ὅσων τῶν γενναίων
 Εἰδ' ἔπειτα ἔλαμβανεν, ὡς ἀδινῆς, τῶν γέλων.

Servius in Ill. Georgicorum.

Apud maiores Theatri gradus tantum
 fuerunt: nam scena de ligno tantum
 tempus

tempus fiebat, vnde hodiéque permansit
consuetudo, vt componantur pegmata à lu-
dorum theatralium editoribus. Scena au-
tem quæ fiebat aut versilis erat, aut ducti-
lis. Versilis tunc erat, cùm subito tota
machinis quibusdam conuertebatur, &
aliam picturæ faciem ostendebat. Ductilis
tunc, cùm tractis tabulatis hac atque illac
species picturæ nudabatur interior. Vnde
peritè vtrumque tetigit, dicens, *versos
discedat frontibus*: singula singulis com-
plectens sermonibus. Quod Varro & Sue-
tonius commemorant.

Idem in 5. Aneidos.

Vt ait Suetonius Tranquillus, Lusus
ipse quem vulgò Pyrrhicam appellant,
Troia vocatur: cuius originem expressit
in libro de puerorum lusibus.

Diomodes lib. 111.

Primis temporibus, vt asserit Tranquil-
lus, omnia quæ in scena versantur, in co-
mœdia agebantur. Nam & pantomimus &
choraules in comœdia canebant.

Seruius in Eclog. m. 111.

Hirqui autem sunt oculorum angulli,
secundum Suetonium Tranquillum, in vi-
tijs corporalibus.

Isidorus Originum lib. XII.

Nam hirci sunt oculorum anguli, secundum Suetonium, &c.

Seruius in VIII. Æneid.

Suetonius in lib. de genere vestium dicit tria esse genera trabearum. Vnum diis sacratum, quod est tantum de purpura. Aliud regum, quod est purpureum, habet tamen album aliquid. Tertium augurale, de purpura & cocco.

Idem in eodem.

Suetonius Tranquillus de rebus variis, Præpositiones (inquit) omnes omnino sunt duodequadraginta, qui numerus inter omnes criticos grammaticos profectio conuenit.

Sosipater Charisius lib. II.

Suetonius Tranquillus prouerbum putat dici debere quod ante, ut aduerbius quod post verbum appellatio nonnunquam ponatur.

Auctor Etymologici magni

Ἀρχολίπιος, ἡ λιπαρῶν ἵνα ἀρχῆς τύχη
ἐν τῇ ἀρχῇ λιπαυόμενος, ἔτιω Τεγίλωνος
ὡς βλασφημῶν.

*D. Hieronymus in præfatione Catalogi
scriptorum Ecclesiasticorum.*

Hortaris Dexter, ut Tranquillum

quæ

quens, Ecclesiasticos scriptores in ordinem
digeram: & quod ille in numerandis litte-
rarum viris fecit illustribus, ego in nostris
faciam

*Iosephus Scaliger Commentarius
in Culicem Virgilij.*

Suetonius Tranquillus in vita Lucani
quæ adhuc formis excusa non est, ait Lu-
canum inter æqualium suorum plausus:
cum magno successu aut favore poema ali-
quod à se compositum recitasse, vt ostende-
ret, quanto iunior quàm Virgilius, poëti-
cam attigisset, exultabundum dixisse.

*Quantum mihi restat ad Culicem
Censorinus de natali die.*

Annum vertentem Romæ Licinius
quidem Mater, & postea Fenestella statim
ab initio duodecim mensium fuisse scri-
pserunt, sed magis Iunio Gracchano, &
Fulvio Varroni, & Suetonio aliisque cre-
dendum, qui decem mensium putauerunt
fuisse, vt tunc Albanis erat, vnde orti Ro-
mani.

A. Gellius lib. XV. cap. IV.

Eundem Bassum Suetonius Tranquil-
lus præpositum esse à M. Antonio pro-
uinciis Orientalibus, Parthósque in Sy-
riam introrumpentes tribus ab eo præliis
trufos scribit, cùmque primum omnium

Parthis triumphasse, & morte obita publico funere sepultum esse.

Seruius in Eclogam III.

Dicta vlna $\lambda\mu\prime\tau\prime\tau\prime\omega\lambda\epsilon\upsilon\omega\nu$, id est à brachiis. Vnde & $\lambda\alpha\upsilon\kappa\alpha\lambda\upsilon\theta\prime\tau\prime\eta\eta\upsilon$ Licet Suetonius vnum cubitum velit esse tantummodò.

Item in III. Georgicorum.

Quod autem ait, *victorisque arma Quirini*, non est contrarium: nam, vt etiam in primo Æneidos diximus, Suetonius Tranquillus hoc de Augusto commemorat, quodam tempore tres partes populi consentiente senatu obtulisse ei tria nomina Quirini, Augusti, Cæsaris. Ille ne vnum eligendo alias offenderet partes, primò Quirinus est dictus: inde Cæsar: post in nomine permansit Augusti.

Isi oru Orig. lib. XVIIII.

Tranquillus autem triumphum Latine potius appellatum, quòd is qui triumphans urbem ingrederetur, tripartito iudicio honoraretur.

In lib. eodem.

Tranquillus autem dicit: Dum cuiusdam gladiatoris in ludum emissi gladius curuatus fuisset ex acie recta, procurrit vnus ad eum corrigendum, tùmque à pugnantem responsum est, sic pugnabo: inde

sic

sicæ nomen patum est,

*Commentator vetus Horatij ad carmen
de arte poetica.*

Scriptor librarius, bibliopola, ut veteres dicebant, quod & Tranquillus affirmat.

Suidius

Ακάρια ἰβηλοί. Νύμμος ὁ πρῶτος βασιλεὺς
ἐπὶ Ρ. μύλον Ρωμαίων γηγνῶς ἀπὸ σιδήρεος καὶ
χαλκῆς πεπαιγμένα (νομίσματα) πρῶτος ἔλαβε
στατο Ρωμαῖν. ἔπειτα τὸ πᾶν ἀφ᾽ οὐρανίου
τίνων καὶ ὀσφρακίνων πλὴν χρυσοῦ πηλῆς ἔλαβε.
ἀπὸ τῆς ὀνόμασι ἐκ τῆς ἰδίας ὀνόμασι καὶ νύμμοι, ὡς φησι
Τράγκυλλος.

Servius IV. Georg.

Corycos enim ciuitas est Ciciliæ, in qua antrum illud famosum penè ab omnibus celebratum. Et per transitum tangit historiam memoratam à Suetonio. Pompeius enim victus, piratis Cilicibus partim ibidem, partim in Græcia, partim in Calabria agros donauit.

Idem in V I. Æneidos.

Quod autem dicit verum est. Nam & Suetonius ait in vita Cæsaris, responsa esse data per totum orbem, nasci inuictum imperatorem.

Idem in Æneidos XII.

Homo rebellis dicitur : res ipsa rebellio, non rebellatio : sic Suetonius.

Partus Orosius lib. VII.

Itaque T. Imperator ab exercitu pronuntiatus, templum in Hierosolymis incendit ac diruit : quod à die conditionis primæ vsque ad diem euerfionis vltimæ, manserat annis M C I I. Muros vrbis vniuersos solo adæquauit DC. millia Iudæorum eo bello interfecta, Cornelius & Suetonius referunt.

Isidorus Originum lib. VIII.

Poëtæ vnde sint dicti, sic ait Tranquillus : Cùm primùm homines exuta feritate rationem vitæ habere cœpissent, seque ac duos suos nosse, cultum modicum ac sermonem necessarium commenti sibi vtriusque magnificentiam ad religionem deorum suorum excogitauerunt. Igitur vt templa illis domibus pulchriora, & simulacra corporibus ampliora faciebant : ita eloquio quasi augustiore honorandos putauerunt, laudésque eorum & verbis illustrioribus & iucundioribus numeris extulerunt. Id genus quia forma quadam efficitur, quæ *ποίησις* dicitur, poëma vocaturatum est, eiusque fictores Poëtæ.

Diomedes lib. I.

Inchoat

Inchoari ab *inchoo*. Sic dicendum putat
Iulius Modestus, quasi compositum à *chao*,
initio rerum. At Verrius & Flaccus in
postrema syllaba aspirandum probauerunt,
cohum enim apud veteres mundum signifi-
cat. Inde tractum *inchoare*. Tranquillus
quoque his assentiens, libello suo plenissi-
mè *adem inchoatam* ita disseruit.

CONSPECTVS
LIBRORVM VIII.

C. SVETONII TRANQVILLI
DE XII. CÆSARIBVS
Liber primus.

C. IVLIVS CÆSAR.

- I. C. **I**VLIVS CÆSAR post sumptam
virilem togam adhuc priuatus.
De nonnullis qua Cæsari adolescenti acci-
derunt. pag. 1. lin. 1
Stipendia prima Cæsaris, & reliqua eius-
dem militia. 2. 14
Actio contra Dolabellam, & secessus Rho-
dum. 3. 1
De eodem capto à pradonibus. 3. 14
Res gesta contra Mithridatem. 3. 27
II. HONORES & magistratus C. Cæsaris
& qua in iis gessit, aut ei acciderunt
mirabilia.
Tribunatus militum. 4. 4

<i>Questura in vltiori Hispania.</i>	4. 4
<i>Redi us in urbem ex Hispania , & suspi-</i> <i>cio in uam incidit.</i>	5. 24
<i>Aedilitas & varia gesta in ea.</i>	7. 4
<i>Pontificatus maximus.</i>	8. 20

Pratura. 9. 1

Ex pratura prouincia Hispania admini-
stratio. 11. 18

Redi us in urbem ex prouincia. 11. 25

Consulatus. 13. 2

Nuptia cum Calpurnia. 15. 2

Prouincia Gallia ex Consulatu admini-
strata. 15. 13

Artes varia ad firmandam augendamque
potentiam. 16. 22

Gesta in prouincia annis nouem quibus in
imperio fuit. 17. 18

Mors matris , filia , neptis. 18. 10

III. De Iulio Casare res nouas moliente.

Occasio oblata ex consternatione Reipubli-
ca. 18. 12

Largitiones quibus pop. Rom. sibi concilia-
uit. 18. 22

Quibus artibus Pompeium sibi adstringere
conatus est , & senatum , omnesque om-
nium ordinum ciues , liberos , seruos : in
primis reos , obaratos , & prodigam iu-
uentutem , itemque reges & prouincias
omnes. 19. 17

M. &

M. & C. Marcellorum conatus impediendi
Casaris, & quomodo Casar illis resti-
terit. 20. 18

IV. BELLVM civile quo Casar Rempubl.
oppressit.

Transitus Casaris in citeriorem Galliam,
& peracti Rauenna conuentus. 22. 5

Prætextus & causa belli civilis à Casare
suscepti. 22. 12

Initia civilium armorum & Rubiconis
transitus. 23. 20

Ordo & summa rerum quas deinceps gessit.
25. 11

Clades quas civilibus bellis per legatos
suos passus est. 26. 24

Triumphus quinque Casaris. 27. 17

Liberalitas erga militem & populum. 28. 6
Spectacula varia ab eo edita. 28. 25

V. STATVS Reipubl. à Casare ordinatus.

Fractos emendat: senatum supplet: comi-
tia cum populo paritur, aliâque noua
multa instituit in ciuitate. 30. 3

Colonia Casaris transmarina, quasque sanxit
idem ut exhausta urbi frequentia sup-
peteret. 31. 20

Labor ac seueritas eiusdem in iure dicendo.
32. 22

Quæ de ornanda instruendâque urbe, item
de tuendo ampliandâque imperio desti-
nabat.

nabat. 35. 9

IV. De iis qua ad formam, habitum, cultum, mores, nec non qua ad civilia & bellica Caesaris studia pertinent.

Statura. forma, valetudo, & corporis cura morosior. 34. 7

Habitatio & studium munditiarum, lautitiarumque. 35. 3

Conuiuiorum ratio & domestica disciplina. 35. 22

Pudicitia & impudicitia. 36. 4

Libido eiusdem, & corrupta illustres familiae in urbe. 37. 21

Item prouinciales matronae. 38. 13

Item regina, maximè Cleopatra. 38. 22

Viri parsimonia, & circa victum facilitas Caesaris. 39. 23

Rapina eiusdem cum in imperiis tum in magistratibus. 40. 4

Præstantia eius in eloquentia, dicendi genus. 40. 27

Scripta qua reliquit, & de ijs veterum testimonia. 42. 7

Præstantia Caesaris in re militari. 44. 7

Verum cautior an audentior. 44. 18

Qualis circa religiones. 45. 6

In praelijs sumendis qualis. 45. 16

Insignis eius equus. 46. 5

Constantia eius varia indicia. 46. 13

Qualem

Qualem militem probaret, & disciplinam
militarem ut rexerit. 47. 9

Indulgentia & amor erga suos milites. 48. 6

Militis eius quam deuoti ipsi, quam fortes.
48. 26.

Quis erga seditionem mouentes, ut nona-
nos & deumano. 50. 10

Studium eius & fides circa clientem. 51. 5

Facilitas & indulgentia circa amicos. 51. 16

Leuitas in ulciscendo. 52. 12

Moderati & clementia tum in administra-
tione tum in victoria belli ciuili. 53. 3

VII. De morte C. Iulij Caesaris.

Causa cadis: sine facta, dictaque eius ob
qua & abusus dominatione, & iure
casus existimatur. 56. 18

Odium eius publicum. 58. 5

Conspiratorum numerus & consilia. 58. 27

Prodigia eadem Caesaris denun-
tiantia. 59. 9

Caedes eius in senatu. 61. 2

Testamentum eius apertum & recitatum.
62. 4.

Funus Caesaris. 61. 24

Plebis Romana furor in coniuratos, & in
Caesarem amor. 64. 11

Varia suspiciones cur Caesar, & qua religio-
nes mouerent, & qua renunciant ami-
ci, neglexerit. 64. 25

Talem mortem Casari penè ex sententia
obtigisse

obtigisse.	65. 14
Ætas Cæsaris & consecratio aliiq̄ue hono- res.	65. 25
Percussorum pœna Πινδατος.	66. 9

LIBER II.

CÆSAR AVGVSTVS.

I. Origo & ortus Octaviani Augusti.	
De gente Octavia & paternis Augusti ma- ioribus.	66. 20
De patre Octavio & eius rebus gestis.	68. 8
Mors eiusdem, uxores, & liberi: deq̄ue ma- terna Augusti origine.	68. 29
Natiuitatis Augusti tempus & locus.	63. 23
Nutrimetorum eius locus.	70. 8
Varia eius cognomina.	70. 22
Summa vita Augusti.	71. 23
II. Res Augusti sigillatim per species exposi- ta: ac primùm de PVBLICA eius vita.	
Reditus in urbem ex Apollonia & cum M. Antonio conventiones varia.	73. 8
Bellum civile primum ab eo gestum Muti- nense.	
Bellum Philippense.	75. 13
Bellum Perusinum.	76. 12
Bellum	

Bellum Siculum contra Sextum Pompeium.

77. 14

Bellum Aetiacum. 79. 6

Coniurationes in Augustum detecta & compressa. 81. 21

III. *Externa bella quæ per ipsum, quæ per legatos gesta.* 82. 17

Provincia partim ductu, partim auspiciis eius domita. 82. 29

Studium eius pacis conseruanda. 83. 12

Virtus moderationisque fama, etiam apud Indos, Scythas, Parthos. 83. 24

Ianus Quirinus ter clausus. 84. 11

Ouationes & triumphus eiusdem. 84. 15

Graues ignominia cladisque ab eo accepta. 84. 20

IV. *De iis quæ in re militari commutauit, & instituit.* 85. 12

V. *De magistratibus quos Augustus cepit Consulatus tredecim.* 87. 26

Triumuiratus Reip. constituenda. 88. 28

Tribunitia potestas. 90. 14

Morum legumque regimen receptum. 90. 17

Cogitationes eius de reddenda Reip. 90. 22

VI. *De urbe ab Augusto ornata & exulta. Publica opera per eum extructa & ceteros Principes, eius hortatu.* 91. 20

Urbis in regiones, vicusque diuisio, & magistratus varij ad eius curam instituti. 33. 7

Via extra urbem per ipsum & triumphales
viros munita ac strata. 93.16

Ædes sacra refecta, & donis adornata. 93.
10.

VII. Pontificatus maximus Augusti, & qua
circa res diuinas fecit. 93.27

Fatidicos libros recenset. 93.29. & 94.1

Annum Iulianum restituit. 94.7

Sacerdotum numerum, dignitatem, & com-
moda auget. 94.15

Cerimonias antiquas aboli-
as restituit. 94.
22

Memoria ducum pop. Rom. proximum à diis
honorem præstat. 95.4

VIII. De iis qua in Reipub. administratione
correxerit, sanxit, instituit.

Grassatores inhibuit, ergastula recognouit.
95.22

Collegia non legitima dissoluit. 65.2

Calumniandi litigandique materiam tollit
vn-
lique. 96.1

Iudicia ordinat. 96.12

Ipsè ius dicit assidue, diligenter, leuiter. 93.
36

Leges retractat, & quasdam ex integro san-
cit. 97.17

Senatum legit & reformat. 98.7

Varia eiusdem circa acta senatus, & circa
magistratus instituta. 99.26

- Officia noua ab Augusto excogitata. 99.16
 Bellica virtuti honor tributus, & circa
 eam innouata quaedam. 100.11
 Equitum transuectio & recognitio. 100.23
 Plura eiusdem principis instituta urbana
 miscella. 101.5
 De liberalitate omnibus ordinibus exhibita
 ab Augusto. 103.8
 De spectaculis ab eo editis, & quae circa res
 spectaculorum primus instituit. 103.5
 IX. De Italia ordinatione. 109.21
 X. De Prouinciariarum administratione. 110.11
 XI. De regnorum ordinatione, & sociis re-
 gibus. 110.29
 XII. De militaribus copiis, & variis qui-
 busdam eius institutis. 111.13
 XIII. Vita publica Augusti coronis.
 De clementia & ciuilitate eius. 112.23
 De amore erga Augustum tam pop. Rom.
 quam prouinciariarum & regum sociorum.
 117.8
 IV. De vita interiore ac familiari Augusti,
 eiusq; moribus.
 Augusti mater, soror, sponsa, uxores. 119.14
 De liberis Augusti. 120.18
 Qualis fuerit erga amicos. 123.22
 Qualis erga libertos, & seruos. 125.11
 De moribus Augusti: ac primum crimina-
 tio aduersariorum, impudicitiam, libi-
 cinas

<i>dinem & lauditiarum atque alea studium obiiicientium.</i>	126.3
<i>Quatenus vera aut falsa putanda sint, qua Augusto suos inimicos exprobrasse dictum est.</i>	128.26
<i>Continentia eiusdem.</i>	130.9
<i>Parsimonia instrumenti & supellectilis.</i>	131.16
<i>Conuiuiorum ratio.</i>	131.28
<i>Festos & solemnes dies ut celebr.</i>	132.20
<i>Qualis circa cibos.</i>	133.7
<i>Vini quàm parcus.</i>	133.26
<i>Qualis circa somnum.</i>	134.9
<i>Forma Augusti & corpus.</i>	135.5
<i>Valetudines Augusti, & qua ratione corporis infirmitatem solitus tueri.</i>	136.7
<i>Exercitationes eiusdem.</i>	138.4
XV. De studiis & eloquentia Augusti.	138.
18	
<i>De eius scriptis.</i>	139.9
<i>De genere loquendi.</i>	139.27
<i>Notabilia quadam in eius sermone quotidiano.</i>	141.4
<i>Item in scribendi ratione tam simpliciter, quàm per notas.</i>	141.26
<i>De studio Græcarum disciplinarum.</i>	142.
12	
<i>Quomodo vteretur iis qua legerat.</i>	142.
28.	

- XVI. *Qualis circa religiones fuerit.* 143.20
- XVII. *De iis qua ei priusquam nasceretur
& ipso natali die, ac deinceps euenerunt
quibus futura magnitudo i. suis & feli-
citas portendebatur.* 145.27
- XVIII. *De morte Augusti.*
- Prasagia mortis.* 151.27
- Valetudo eius & iter nouissimum per Cam-
paniam.* 152.28
- Supremus dies & mors in osculis Liuii.* 154
29.
- Locus & tempus mortis ac defuncti funus
& consecratio.* 155.24
- Testamentum Augusti.* 157.10
-

L I B E R III.

TIBERIVS NERO CÆSAR.

- I. *De origine & maioribus Tiberij.*
- De gente Claudia.* 159.
- Claudiorum in Rempubl. egregiè meriti
& secus admissa.* 190.
- De familia ex qua genus trahit Tiberius*
161.29.
- De patre Tiberij.* 162.17
- II. *De Tiberio adhuc priuato.*
- Locus & tempus natiuitatis.* 163.17
- Infantia & pueritia.* 164.17

<i>Adolescentia post sumptam virilem togam,</i> <i>& eius uxores.</i>	165.1
<i>Ciuium officiorum rudimenta.</i>	166.21
<i>Stipendia prima, & expeditiones varia,</i> 167.9	
<i>Secessus in Rhodum.</i>	168.6
<i>Cupiditas redeundi in Urbem.</i>	170.16
<i>Mansio Rhodi contra voluntatem.</i>	170.27
<i>Vita eius Rhodi deposito patris habitu in</i> <i>summo contemptu.</i>	171.22
<i>Reditus in urbem octauo anno</i>	172.22
<i>Ostenta & prae-dictiones futura eius ma-</i> <i>gnitudinis.</i>	172.17
<i>Romam reuersi vita priuata, deinde ado-</i> <i>ptatio.</i>	173.23
<i>Honores iterum Tiberio delati, ac primum</i> <i>tribunitia potestas in quinquennium.</i> 174.14	
<i>Bellum Illyricum per eum gestum.</i>	ibid.19
<i>Decreti honores confecto bello Illyr.</i>	175.
6	
<i>Expeditio in Germaniam post cladem Va-</i> <i>rianam.</i>	ibid.17
<i>Discipl. eo bello acerrimè exacta.</i>	176.20
<i>Reuersi in urbem post biennium triumphus.</i> 177.8.	
<i>Prouincia illi cum Augusto communicata.</i> ibid.24	
<i>Expeditio in Illyricum suscepta.</i>	ibid.27

Reuocatur ex itinere ob valetudinem Au-
gusti. 176.28

Auctoris disputatio de causis qua Augu-
stum impulerunt, ut Tiberio imperium
relinqueret. 178.4

III. Tiberij principatus & gesta in eo ante
secessum Capream.

Agrippa iuuenis cades. 179.24

Cura funeris Augusti & consecratio eius-
dem. 180.9

Principatum confestim occupatum diu re-
cusat. 180.26

Cunctandi causse qua illi fuerint. 181.19

Ciuilitas Tiberij inter initia principatus.
182.15

Adulationes foedas reprimis. 183.21

Aduersus conuicia & famosa de se ac suis
carmina patientem se prabet. 184.7

Humanitas eius insignis in appellandis sin-
gulis & vniuersis. 184.21

Species libertatis quadam per eum inducta,
eiusq; rei varia documenta. 185.7

Tiberij seueritas paulatim principem exe-
rentis. 187.11

Seueritatis exempla varia, circa impensiu-
ludorum, supellectilis modum, quoti-
diana oscula, item strenarum commer-
cium. 187.28

Item alia seuerè ab eodè inflicta. 188.23

Externis

- Externas caerimonias compescit, & mathematicos expellit.* 189.17
Cura tuenda pacis & grassaturis, ac latrocinii, editi numq; licentia. 189.28
Hostiles motus per legatos compescit. 190.26.
Reges infectos suspectosq; quibus artibus represserit. 191.1
Mora continua in urbe aut locis suburbanis post adeptum imperium per annos aliquot. 191.8
IV. Tiberij abitus ex urbe & secessus Capreas.
Secessus primus in Campaniam ominosus. 161.25
Aduentus Capreas à Campania, indèque reditus in continentem. 192.10
Regressus in insulam & omnis Reipubl. cura abiecta. 192.10
V. De vitis Tiberij qua male diu dissimulata Capreis tandem profudit. 193.7
Temulentia à puero. 193.12
Sellaria excogitata sedes arcanarum libidinum. 194.8
Alia libidinis eiusdem multa documenta. 194.27
Pecunia parsimonia ac tenacitas. 196.6
Munificentia eius rara. 197.2
Rafina Tiberij. 198.1

Odiū aduersus fratrem, matrem, filios,
nurum, & nepotes, 198. 24
Odiū in amicos ac familiares. 303.

17

Inclementia in conuictores Graculos. 204.

I

Saua ac lenta natura eius indicia. 204. 17
Iudicia maiestatis seuē per eum exer-
cita. 205. 8

Versiculi contra eum facti. 295. 25

Alia sauitia exempla & argumenta
multa. 207. 20

Quam non modo inuisus ac detestabilis,
sed pratrepidus quocūque, atque etiam
contumeliū obnoxius vixerit. 211. 10

Opinio quorundam existimantium multo
antē nouisse Tiberium infamiam qua
se maneret. 213. 22

VI. DE eius forma, statura, ac valetudine.
214. 17

VII. DE eiusdem contemptu religionum.
215. 19

VIII. DE studio eius artium liberalium.
215. 26

IX. DE morte Tiberij.

Conatus redeundi Romam. 217. 10

Æger circumfertur per Campaniam.

217. 24

Moritur in villa Luculliana. 218. 26

Prodi

Prodigia qua obitum eius praecessere. 219.

14

Populi gaudium ob eius mortem. 219.26

Testamentum Tiberij. 220.22

L I B E R. I V.

C. CÆSAR CALIGULA.

I. D E Germanico C. Caesaris patre.

Parentes eius, natura & adoptio.

221.9

Honores patris Germanici & res gesta.

221.13

Obitus in Syria. 222.12

Elogium defuncti quàm honestissimum.

222.22

Amoris omnium erga viuum Germanicum testimonia. 223.26

Eiusdem amoris indicia in morte ac post mortem. 224.13

Vxor Germanici & ex ea liberi. 225.20

II. D E C. Casare Caligula priuato.

Natiuitatis eius tempus, & de loco disputatio contra Catulicum & Plinium Secundum. 226.5

Caligula cognomen unde. 228.5

Pueritia eius & adolescentia. 228.19

Vita apud Tiberium acta Capreis. 228.25

<i>Natura sana ac probrosa indicia.</i>	229.10
<i>Vxor eius Iunia Claudia.</i>	229.25
<i>Veneno Tiberium aggreditur.</i>	230.12
III. De Caio Cesare Caligula Imperatore & eius beneficiis.	
<i>Imperium adipiscitur ingenti omnium gaudio.</i>	231.1
<i>Ingresso urbem, senatus ius arbitrii,que omnium rerum permittit.</i>	ibid.16
<i>Valetudo eius inter initia principatus, omniumque mira sollicitudo pro salute ipsius.</i>	232.2
<i>Caligula popularitas & facta ab eo in honorem defunctorum Tiberij matris, fratris, patrisq.</i>	232.15
<i>Honores ab eo habiti, Antonia avia, patruo Claudio, & sororibus.</i>	232.17
<i>Popularitas erga damnatos relegatosque, & alia eiusdem indicia.</i>	233.21
<i>Facta & sancita ab eo egregie.</i>	234.6
<i>Consulatu eius.</i>	235.22
<i>Munificentia erga populum, senatum eque- stemq; ordinem.</i>	236.3
<i>De spectaculis ab eo editis.</i>	236.12
<i>De operibus quae absoluit semiperfecta, inchoavit, destinavit.</i>	238.22
IV. De vitiis C. Caligula.	
<i>Arrogantia eius adversum Deos & homines.</i>	239.7
	239.9
	Superior

- Superba dicta factaque aduersus suas necessitudines.* 240.28
Stupra cum omnibus sororibus. 241.9
Matrimonia ut turpiter contraxerit, dimiserit, tenuerit. 243.12
Propinquos amicosq; quo pacto tractauerit. 244.23
Superbia & violentia erga senatum, magistratus, & ceteros ordines. 245.3
Sauitia ingenij indicia. 246.8
Atrocitas verborum qua immanissima facta augebat. 248.4
Eadem dictorum factorumque sauitia inter ludos, & epulas. 250.5
Linor eius & malignitas aduersus omnis aui homines. 251.15
Ut pudicitia neque sua neque aliena pepercerit. 253.14
Nepotini sumptus eiusdem. 252.8
Rapina exhausti & egentis. 255.11
Militia eius & expeditio Germanica ludibry plena. 259.21
Cura & apparatus triumphi. 262.1
Concilium trucidandi legiones aliquot. 263.2
Dicta factaq; in reditu sua. 263.22
Quans urbem natali suo ingreditur, & per quatuor menses ingentia facinora audet, maiora molitur. 264.4
Statura,

Statura, forma, & valetudo. 264.21

Confidentia Caligula & nimius metus.
265.25

Vestitu, calceatu, & habitu quali sit usus.
266.26

Quibus è disciplinis liberalibus attenderi.
:67.13

Studium aliarum artium diuersissimarum.
268.4.

*Fauor nimius, erga eos quorum studio tene-
retur.* *ibid.*26

IV. *De cade C. Caesaris Caligula.*

Conspirationes in eum detecta. 269.29

Conspiratio nouissima duce Cassio Charea.
270.2

Prodigia futura cadis. *ibid.*29

Cades 9. Calend. Febr. 272.7

Funus tumultuarium. 273.10

Cades vxoris & filia. *ibid.*20

Conditio temporum illorum. *ibid.*22

*Observatio super Caesaribus quibus Caij
pranomen.*

L I B E R V.
I B E R I V S C L A V D I V S
C A E S A R.

I. *De Claudio adhuc priuato.*

Patris

<i>Patris eius natiuitas, res gesta, mors, & honores post obitum decreti.</i>	274.19
<i>Claudij natiuitas & nomina.</i>	276.27
<i>Pueritia & adoleſcentia eius.</i>	277.4
<i>Spernitur ab omnibus ut animo simul & corpore hebetatus.</i>	277.8
<i>Auguſti iudicium de eo.</i>	278.14
<i>Vita eius ſub Tiberio.</i>	280.11
<i>Vita eius ſub Caio.</i>	281.18
<i>Contumelia quibus vixit obnoxius.</i>	282.2
<i>Discrimina quibus obiectus fuit.</i>	282.13
II. De Claudij principatu, & iis qua publice gessit.	
<i>Casus mirabilis quo delatum ei imperium anno quinquageſimo.</i>	283.11
<i>Imperio ſtabilito ſua & omnium ſecuritati conſulit.</i>	284.21
<i>Officia pietatis preſtat Auguſto, Liuia, parentibus, fratri, M. Antonio, Tiberio, & Caio.</i>	285.5
<i>Ciuiilibus Claudij in ſemet augendo.</i>	285.28
<i>Amor fauorque omnium aduerſus ipſum.</i>	286.18
<i>Inſidia in ipſum ſtructa.</i>	286.27
<i>Conſulatus quinque Claudij.</i>	287.11
<i>In iure dicendo aſſiduitas & moderatio.</i>	287.27
<i>Mira eiufdem animi varietas in cognoſcendo, ac decernendo.</i>	288.10
	<i>Cenſura</i>

Censura inaequaliter gesta, & in ea notabilia. 290.10

Exeditio in Britanniam. 291.25

Urbis annonae aquae cura sollicitissime acta.
292.26

Opera quae fecit. 293.21

Liberalitas in congiariis. 294.22

Spectacula complura magnificaque ab eo edita. 294.23

III. *De nouis quibusdam Claudij institutis in Republica.* 297.1

Quae circa caerimonias. 297.20

Quae circa ciuilem amorem. 298.1

Quae circa militarem morem. 299.25

Quae circa omnium ordinum statum domi forisque. 300.2

IV. *Claudij vita interior & familiaris ac mores.*

Sponsae & uxores. 301.19

Liberi ex tribus uxoribus. 303.13

Qualis erga libertos suos fuerit, & quam illis adductus uixerit. 304.12

Forma eius, & valetudo. 306.9

Conuiuiorum ratio. 306.26

Cibi uiniq; appetentia. 307.12

Somnus breuissimus. *ibid.* 12

Libido in faeminas. *ibid.* 27

Alea studium. *ibid.* 27

Sana & sanguinaria natura. 308.4

Timor

<i>Timor ac diffidentia.</i>	309.1
<i>Ira atque iracundia.</i>	311.6
<i>Oblivio & inconsideratio stupenda.</i>	312.5
<i>Sermonis rerumque negligentia mira.</i>	312.

24.

Historia studium, & in eo genere scripta eius.

Græcorum studiorum amor, & de præstantia lingua Græcæ Claudij testimonia.

314

Græcæ historiæ à Claudio scriptæ.

314.26

V. *De morte Claudij.*

Pœnitentia sub exitu vitæ, de matrimonio Agrippinæ, & Neronis adoptione.

315.

22

Testamentum ab eo scriptum.

316.9

Agrippinæ ipsum præuenit & veneno occidit.

316.11

Mors eius, funus, & consecratio.

317.4

Præfagia mortis & præcipua.

ibid.16

LIBER VI.

NERO CÆSAR.

I. **D**E origine & maioribus Neronis.

De gente Domitia.

318.11

De familia Anobarborum.

ibid.

De

De atavo & abavo Neronis	319.17
De avo Neronis.	320.20
De patre Nerouu.	321.13

II. DE Neronis uita ante principatum.

Ortus eius, locus & tempus.	322.21
Prasagia futura infelicitatis.	ibid.25
Pueritia eius, & que in illa notabilia ei acciderunt.	323.10
Adoptatur à Claudio, & Seneca in discipli- nam traditur.	324.8
Immanitatem natura sua prodit.	324.

¹³
Tyro deductus in forum quaedam notabilia
gerit. 324.21

III. DE principiis Neronis bene gestis, aut sine probro.

Mortuo Claudio imperium ut occupa- uerit.	325.7
Pietatis ostentatio in Claudij funere, me- moria patris honoranda, matre colen- da.	325.19
Antium (natale solum) colonis nouis, & portu instructum.	325.28
Dicta factaq; bona indolis indicia.	326.3
Spectaculorum plurima & varia genera ab eo edita.	326.29
Teridatis in urbem introitus magnificen- tissime celebratus.	32.29
Bannum Geminum claudit.	329.29

<i>Consulatus eius quatuor.</i>	330.1
<i>Mos eius in iure dicendo, cognoscendo, consulandos aliisque partibus administrationis Reipublica.</i>	330.6
<i>Excogitata ab eo circa adificia.</i>	331.3
<i>Multa sub eo seuerè animaduersa, coercita, instituta.</i>	331.10
<i>Pergrinat. dua ab eo suscepta.</i>	332.15
IV. <i>De probris ac sceleribus Neronis.</i>	333.6
<i>Musica & cantandi studium.</i>	333.7
<i>Cantat etiam Roma.</i>	334.19
<i>Equorum & aurigandi studium.</i>	335.26
<i>Profectio in Achaiam.</i>	336.22
<i>In Achaia certamina obit omniaprobrisissimè.</i>	337.6
<i>Reuersus è Gracia Neapolin albis equis introit.</i>	339.10
<i>Romã ingreditur pompa triumphali.</i>	339.15
<i>De petulantia Neronis.</i>	349.14
<i>De libidine eiusdem.</i>	342.3
<i>Profusio diuitiarum & pecunia.</i>	343.19
<i>Sumptus in adificando.</i>	344.17
<i>Auaritia & rapina.</i>	346.5
<i>Parricidium eius in Claudium.</i>	347.8
<i>in Briannicum.</i>	347.23
<i>in Matrem ipsam.</i>	348.23
<i>in Vxores.</i>	350.28
<i>Cades ceterorum aut affinitate aliqua, aut propinquitate iunctorum.</i>	351.24

Sauitia qua in exteros grassatus. 352.24

Cedes nullo delectu aut modo. 353.19

Incendio populum & moenia patria vastata.

354.23

Mala fortuita sub Nerone, pestilentia &
clades Britannica. 355.29

Mira patientia in maledictis, & conuitiis
ferendis. 356.8

V. De interitu Neronis.

Defectio Galliarum duce Vindice. 357.
16

Spe vana fouetur à Mathematicis aliisque.
357.26.

Vt nuntio de motu Galliarum accepto se
gesserit Neapolis. 358.14

Scribit ad senatum & incipit vigilare.
358.21

Romam pratrepidus redit. 359.15

Animo frangitur ad nuntium defectionis
Galba & Hispaniarum. 360.1

Interea luxum atque desidiam nec omittit
nec imminuit. 360.13

Destinata eius quæ immania, quæ vana.
360.24

Expeditionis preparatio ridicula, & saua.
361.25

Inuidia qua subito casus accreuit. 361.
17.

Terretur portentis somniorum & auspicio
7100

rum, & omnium. 363.4

Nuntiata ceterorum exercituum defectione
cogitat de fuga. 364.7

Omisso fuga consilio varia agitatur. 364.
18

Exit urbe, & venit suburbanam Phaon-
tis liberti. 365.17

Ibi post longam trepidationem morte eripit
se impendentibus contumeliis. 366.18

Funus Neronis. 368.15

VI. Elogium defuncti Neronis.

Statura & forma. 368.25

Cultus, habitusq;. 369.5

Liberalium disciplinarum studia. 369.12

Popularitas, & amulatio omnium qui po-
pulo placerent. 370.1

Fama perpetua cupido. 370.25

In omnium religionum contemptu supersti-
tio quadam. 371.4

Mors eius quomodo accepta ab hominibus.
371.17.

LIBER VII.

SER. SVLPITIVS

GALBA.

Progeniam Caesarum in Nerone defecisse.

eiusq; futuri signa.

- Galba qui Neroni successit nobil. 373. 12
Elogia familia Galba. 373. 21
Galba pater eiusq; uxores & liberi. 374. 19
Galba Imperatoris natalis, pranomen, nomen,
& cognomen. 375. 7
Omina futura eius potestatis. 374. 11
Mos vetus circa libertos seruosq; ab eo re-
tentus. 376. 13
Studia eius, & uxores. *ibid.* 19
Liniam Augustam observat cum fructu.
377. 1
Honores quibus functus est domi forisq;. *ibid.*
10
Vita eius sub Claudio. 378. 11
Africa administratio. *ibid.* 18
Ornamentis triumphalibus & sacerdotio,
triplici donatur. *ibid.*
Vita eius in secessu propè ad medium Nero-
nis principatum. 379. 11
Praficitur Hispania Tarraconensi, ubi si-
gna ei apparent futura dominationis.
379. 17
Prouinciam regit per octo annos in aqua-
biliter. *ibid.* 28
Sollicitatus ad res nouas per Vindicem, con-
ditionem recepit. 380. 16
IMPERATOR salutatur LEGATVM
senatus populiq; Rom. se dicit, &
princi

principem agere incipit.	381.5
Fauent dii incepto.	382.4
Mox cuncta eius concilia turbantur.	382.8.
Nerone occiso deposita Legati suscipit. Caesaris appellationem, atque iter Romam instituit.	382.24
Vrbem ingreditur parum gratus ob auaritiam & auariciam.	383.5
Imperium ut ab eo gestum, quaque in eo bene aut secus fecit.	384.16
Inuidia flagrat apud omnes, praecipue milite.	386.9
Superioris Germania exercitus primi obsequium rumpunt.	386.21
Galba imperium firmat adoptione Pisonis,	387.2.
Simul Othonis occasionem praebet perficiendi conata.	387.12
Monstra exitum eius portendentia.	387.
15	
Cades eius sigillatim explicata.	388.119
Verba eius nouissima.	389.19
Perfidia fere omnium erga ipsum.	389.26
Hostes illudunt mortuo.	390.6
Funus.	390.35
Statura eius & mores.	390.28
Aetas, & honores post mortem decreti.	391.

M. SALVIUS OTHO.

<i>De maioribus Othonis.</i>	392.2
<i>De patre L. Othone.</i>	392.9
<i>Othonis Imperatoris natiuitas.</i>	393.12
<i>Vita eius in adolescentia.</i>	<i>ibid.</i> 15
<i>Vita eius sub Nerone.</i>	<i>ibid.</i> 24
<i>Popeam Sabinam seruat Neroni, sed mala fide.</i>	394.9
<i>Seponitur per causam legationis in Lusitaniam.</i>	394.19
<i>Vltionem parans accedit conatibus Galba.</i>	<i>ibid.</i> 29
<i>Imperij spem capit, & ambitione viam eò sibi munit.</i>	395.2
<i>Pisone à Galba adoptatores nouas palam molitur subsidio decies H-s. & ope quinque spicularum.</i>	395.19
<i>Ordo rerum ab eo gestarum in occupando imperio & cadendo Galba.</i>	396.8
<i>Gesta quadam eius initio principatus.</i>	397.
	13.
<i>Manes Galba eum agitant.</i>	398.2
<i>Initia belli Vitelliani.</i>	<i>ibid.</i> 10
<i>Otho quietis auctor & concordia.</i>	<i>ibid.</i> 12
<i>Pratorianorum erga Othonem fides.</i>	398.
	20.
<i>Expeditio Othonis eiusq; initia infaustra & inconsulta.</i>	399.8
	<i>Tribus</i>

Tribus praeliis vincit, & uno vincitur,
ac statim moriendi impetum capit.

399. 26

Caussa eius consilij. 400. 17

Extrema eius fama, & tandem αὐτοκλίνας

401. 5

Othonis corpus, habitus, mores. 402. 8

Mors eius omnibus miraculo, omnium

benevolentiam ipsi conciliat. 402. 20

A. VITELLIVS.

De Vitelliorū origine varia sententia. 403. 8

De imperatoris auo P. Vitellio & filiis,

Aulo Quinto, Publio & Lucio. 404. 14

Imperatoris Vitellij genitura, pueritia &

adolescencia. 406. 16

Vita sub Caio, Claudio, & Nerone. 407. 2

Honores gesti ab eo voluntate dispari, &

existimatione. 407. 14

Vxores & liberi 407. 27

Legatus in inferiorem Germaniam à Gal-

ba mittitur. 408. 10

Vitellij euntis in prouinciam egestas ma-

xima. 408. 20

Aduentus eius gratus exercitui prauo ad

res nouas. 409. 6

Castra ingressus conciliat sibi milites,

& mox salutatur imperator. 409. 20

*Facta dictaque eius Romam ex Germania
petentis.* 410.14

*Vrbem ingreditur, & imperium turpiter
inchoat.* 412.13

*Regitur & regit omnia arbitrio vilissimi
cuiusque, maximè Asiatici liberti.* 412.

29

*Vitellij gula profunda, intempestiua, ac
sordida.* 413.17

Sauitia eius ac varia neces & supplicia.
414.17

Exercitus ab eo deficiunt oct. mense. 416.

3

Conatus retinendi imperij. 416.8

Conatus paciscendi cum hoste 416.19

*Vitellij in vrbe aestuatio appropinquante
hoste.* 417.21

*Capitur ab agminis hostilis antecessori-
bus, & inter magna rerum verborumque
ludibria perit.* 418.9

Augurium quo ei sua finis predicta. 419.

9

L I B E R V I I I .

T. FLAVIUS VESPASIANVS.

De gente Flauia.

420.6

De

- De avo & patre Vespasiani. 420.16
 Vespasiani Imperatoris ortus & educatio.
 421.29
 Honores ab eo gesti. 422.11
 Vxor, liberi & pellex. 423.5
 Vita sub Claud. & res bello gesta. 423.20
 Vita sub Nerone. 424.20
 Praeficitur bello Iudaico. *ibid.* 29
 Othone & Vitellio de principatu certan-
 tibus ipse in spem imperij venit. 425.
 23
 Ea spes pridem illi concepta per hac ostenta.
ibid. 25
 Massiaci exercitus pars defert illi imperium
 Aquileia. 428.2
 Tiberio Alexandro duce legiones Alexan-
 drina dein Iudaicus exercitus iurant in
 eius verba. *ibid.* 26
 Cœpta eius variis casibus adiuvantur. 429.
 2
 Alexandriam venit, & auspicio ibi confir-
 matur. *ibid.* 18
 Idem maiestatem miraculis editis sibi pa-
 rat. 430.1
 Vespasianus reuertitur in urbem. 430.21
 Censura suscepta Rempub. stabilit. 430.
 24
 Urbem resectis multis aedificiis & novis ope-
 ribus ornat. 431.38

<i>Ordines purgat, suppletque.</i>	431.19
<i>Iudicia ordinat</i>	433.1
<i>Libidinem & luxuriam coërcet.</i>	433.

II

<i>Ciuilitas eius & clementia.</i>	433.17
<i>Pecunia cupiditas ingens</i>	435.28
<i>Idem male partis optimè utitur, liberalis aduersus omne.</i>	436.28
<i>Infamia ob pristinam cupiditatem.</i>	437

27

<i>Statura & valetudo.</i>	438.9
<i>Ordo vitæ quem tenuit.</i>	438.19
<i>Comitas & dicacitas.</i>	439.5
<i>Morbis eius atque interitus.</i>	441.3
<i>Cognitio quam habuit de suo & suorum fato.</i>	441.20

T. FLAVIUS VESPASIANVS

<i>Titi ortus & educatio.</i>	442.6
<i>Imperium ei promissum à Metopascopo.</i>	442.10
<i>Corporis animique dotes eius.</i>	443.8
<i>Militia eius prima sagata togatâque.</i>	443.28
<i>Vxores & liberi.</i>	444.5
<i>Legioni præfectus bello Iudæico fortiter se gerit.</i>	444.11
<i>Missus ad Galbam à patre redit ex iti- nere</i>	

- nere.* 444. 17
Judaam perdomat , & imperator saluta-
tur. 444. 24
Incidit in suspicionem quasi descisceret à
patre. 445. 6
Redit in urbem , suspicionem de se tollit,
& participem atque tutorem imperij
agit. 445. 13
Suscipit officiorum propè omnium curam,
inprimis praefecturam pratorij , agitque
inciuiliter. 445. 14
Suspecta in eo seuitia , luxuria , libido.
rapacitas. 446. 17
Suscepto imperio virtutibus summis su-
periores suspiciones extinguit. 447. 1
Beneuolentia eius erga omnes homines
mirabilis. 441. 23
Malis fortuitis qua sub eo acciderunt
sua benignitate medetur. 448. 25
Pontificatum maximum accipit ut pu-
ras seruet manus fidemque praestet.
 450. 1
Mors eius , & unius facti poenitentia.
 351. 2
Locus & tempus mortis , & omnium mœ-
ror. 451. 23

T. FLAVIVS DOMITIANVS.

- Vbi & quando natus sit.* 451. 8
Puber

- Pubertatis adolescentia tempus.* 453.13
Gesta eius bello itelliano. 45.23
CÆSAR saluatur, & per speciem pra-
*ture urbanae dominationem absente pa-
 tre exercet.* 453.7
*Expeditionem suscipit in Galliam Germa-
 niasq; amalatione fratris.* *ibid.* 21
Simulat modestiam & poëtica studium.
 454.4
Captat occasiones potentia. *ibid.* 8
Patre defuncto, qualis in fratrem fuerit.
ibid. 16
*Secretum eius horarium inter initia princi-
 patus.* *ibid.* 27
Vxor Domitia. 445.5
Qualis in administratione imperij. 455.
 15
*Speëtacula magnifica & sumptuosa ab eo
 edita.* *ibid.* 18
Quaestoria munera reuocat & speëtat. *ibid.*
 27
*Agon Capitolinus, musicus, equestris, gym-
 nicus ab eo institutus.* 456.20
*Quinquatria in Albano cum certaminibus
 oratorum & poëtarum ab eo instituta.*
 457.6
*Liberalitas erga populum, senatum, equi-
 tem.* *ibid.* 12
Opera ab eo vel restituta, vel noua facta.
 427.

Expeditiones partim sponte, partim neces-
sario suscepta. 457.5

Victoria eius presagiis nota in urbe. 458.20

De iis qua in communi rerum usu nouauit.
ibid.29

Iuris dicendi ratio quam tenuit. 459.26

Magistratus urbicos & prouinciarum pra-
sides coërcet. 460.7

Suscep'a morum correctione seuerè quadam
animaduertit. 460.12

Inter initia clemens & abstinens. 461.18

Mox desciscit ad sauitiam. 462.24

Deinde etiam ad auaritiam & rapinas.
466.1

Inciuilitas, confidentia & arrogantia. ibid.
25

Conspiratur in eum ab amicis, liberis, &
uxore. 468.10

Anxietas eius quòd sciret annum diemque
ultimum uita. ibid.10

Exitium sibi cauet simul & maturat. 469.
8

Ostenta que mortem praecesserunt. 470.1

Pauor eius circa tempus imminentis fati.
471.4

De insidiarum cadisq; genere. ibid.28

Cadis tempus & funus. 472.28

Statura eius, uerecūdia oris, caluitiū. 473.7

<i>De moribus eius & studiis.</i>	473.29
<i>Libidinis nimia documenta.</i>	475.15
<i>Cades eius ut accepta à populo, milite, senatu.</i>	475.27
<i>Prædictiones futura felicitatis post Do- mitionum.</i>	456.15

NOMINA

NOMINA ACTORVM
QVI A SVETONIO
 in hoc opere laudantur.

Acta publica.	127
Senatus.	69
Asclepiades Mendefius.	146
Asinius Pollio.	23
Attius.	63
August. 67.91.102.104.217.278.279	
C. Curio pater.	6.36.37
C. Curio F.	37
Cassius Parmensis.	69
Cassius Seuerus.	405
Catonius origenes.	140
Cn. Lentulus Gætulicus.	226
Cornelius Nepos.	133.134
Crispus Salustius.	140
Dolabella.	36
Domitianus.	476
Drusus.	148
Edicta Bibuli.	6.36
Augusti.	9.95.108
Ennius.	71
Euripides.	23
Hirtius.	42
Homerus.	123
	Incerti

Incerti scriptores.	127. 205. 206. 226. 356. 394. 439. 468. 476.
Inscriptiones statuarum.	373. 410. 412
Iulius Marathus.	136. 146
Iunius Saturninus.	89
Licinius Caluus.	36
Lucinius Crassus.	319
M. Actorius Naso.	6. 88
M. Antonius.	69. 78. 121
M. Brutus.	38
M. Cicero.	6. 23. 37. 42. 68
Pacuvius.	63
Plinius Secundus.	226
Q. Eulogius.	403
Q. Tubero.	62
Seneca.	219
Strabo Cæsar.	41
Tanusius Geminus.	6
T. Ampius.	55
Valerius Messala.	132
Virgilius.	261. 461
Xenophon.	65

C. SVETONII
TRANQVILLI DE
XII. CÆSARIBVS.

Liber primus.

DIVVS IVLIVS CÆSAR.

VLIVS CÆSAR DIVVS,
annum agens sextumdecim-
mum patrem amisit: sequē-
tibŭsque cōsulibus flamen
Dialis destinatus, dimissa

I
A. V.
C.
67

Cossutia, quæ familia equestri, sed ad-
modum diues, prætextato despōlata fue-
rat, Corneliam Cinnæ quater consulis
filiam duxit, vxorem: ex qua illi mox Iu-
lia nata est: neque vt repudiaret compelli
à Dictatore Sulla vlllo modo potuit.
Quare & sacerdotio, & vxoris dote, &
gentilitiis hereditatibus multatus, diuer-
sarum partium habebatur: vt etiam dis-
cedere è medio, & quamquam morbo
quartanæ aggrauante propè per singu-
las noctes commutare latebras cogere-
tur, séque ab inquisitoribus pecunia redi-

A mere

2 C. Suetonij Tranq. Lib. I.

mere, donec per virgines Vestales, perque Mamercum Æmilium & Aurelium Cottam, propinquos & affines suos, veniam impetrauit. Satis constat, Sullam, cum deprecantibus amicissimis & ornatissimis viris aliquandiu denegasset, atque illi pertinaciter contenderent, expugnatum tandem proclamasse (siue diuinitus, siue aliqua coniectura) *Vincerent, ac sibi haberent: dummodo scirent, e. m., quem incolumem tantoperè cuperent, quandoque optimatum partibus, quas secum simul defendissent, exitio futurum: nam Casari multos Marios inesse.*

2 Stipendia prima in Asia fecit, M. Thermi Prætoris contubernio: à quo ad arcessendam classem in Bithyniam missus, defecit apud Nicomedem, non sine rumore prostratæ regi patriciæ: quem rumorem auxit, intra paucos rursus dies repetita Bithynia, patriciam exigendæ pecuniæ quæ deberetur cuidam libertino clienti suo. Reliqua militia secundiore fama fuit: &

3 Thermo in expugnatione Mitylenarum corona ciuica donatus est. Meruit & sub Seruilio Isaurico in Cilicia, sed breui tempore. Nam Sullæ morte comperita, simul spe nouæ dissensionis, quæ per M. Lepidum mouebatur, Romam pro-

perè rediit. Et Lepidi quidem societate, quanquam magnis conditionibus inuitaretur, abstinuit: cum ingenio eius diffusus, tum occasione, quam minorem opinione offenderat. Cæterum composita seditione ciuili, Cornelium Dolabellam, consularem & triumphalem virum, repetundarum postulauit: absoluteque Rhodum secedere statuit, & ad declinandam inuidiam, & ut per otium ac requiem Apollonio Molonis clarissimo tunc dicendi magistro operam daret. Huc dum hibernis iam mensibus traiecit, circa Pharmacusam insulam à prædonibus captus est: mansitque apud eos non sine summa indignatione propè quadraginta dies, cum vno medico & cubiculariis duobus. Nam comites seruosque cæteros initio statim ad expediendas pecunias, quibus redimeretur, dimiserat. Numeratis deinde quinquaginta talentis expositus in littore, non distulit quin è vestigio classe deducta persequeretur abeuntes: ac redactos in potestatem, supplicio, quod illis sæpe minatus inter locum fuerat, afficeret. Vastante regiones proximas Mithridate, ne desidere in discrimine sociorum videretur, ab Rhodo, quò pertenderat,

4

transiit in Asiam: auxiliis que contractis,
& præfecto regis prouincia expulso, nu-
tateis ac dubias ciuitates retinuit in fide.

5 TRIBVNATV militum, qui primus
Romam reuerso per suffragia populi ho-
nor obtigit, auctores restituendæ tribu-
nitix potestatis, cuius vim Sulla dimi-
nuerat, enixissimè iuuuit. L. etiam Cinnæ
vxoꝝis fratri, & qui cum eo ciuili discor-
dia Lepidum secuti, post necem consulis
ad Sertorium confugerant, reditum in ci-
uitatem rogatione Plotia confecit: ha-
buitque & ipse super ea re concionem.

6 Quæstor Iuliam amitam, vxorémque
Corneliam, defunctas laudauit è more
pro Rostris. Et in amitæ quidem lauda-
tione, de eius ac patris sui vtraque origi-
ne sic refert, *Amita mea Iulia mater-
num genus ab regibus ortum, paternum cum
Diis immortalibus coniunctum est. Nam ab
Anco Marcio sunt Martij Reges, quo nemi-
ne fuit mater: à Venere Iulij, cuius gentis
familia est nostra. Est ergo in genere & sac-
ritas regum, qui plurimum inter homi-
nes tollent: & ceremonia Deorum, quorum
ipsi in potestate sunt reges.* In Corneliam
autem locum Pompeiam duxit, Q. Pom-
peij filiam. L. Sullæ neptem: cum qua de-
inde diuortium fecit, adulteratam opi-
natus

natus à P. Clodio, quem inter publicas
 cæremonias penetrasse ad eam muliebri
 veste tam constans fama erat, vt Senatus
 quæstionem de pollutis sacris decreue-
 rit. Quæstori vlterior Hispania obuēnit:
 vbi cū mandato prætoris iure dicundo
 conuentus circumiret, Gadēisq̄ue venis-
 set, animaduersa apud Herculis templum
 Magni Alexandri imagine, ingemuit, &
 quasi pertæsus ignauiam suam, quòd ni-
 hil dum à se memorabile actum esset in
 ætate qua iam Alexander orbem terra-
 rum subegisset, missionem continuò ef-
 flagitauit, ad captandas quamprimùm
 maiorum rerum occasiones in vrbe.
 Etiam confusum eum somnio proximæ
 noctis (nam visus erat per quietem matri
 stuprum intulisse) coniectores ad amplif-
 simam spem incitauerunt, arbitrium or-
 bis terrarum portendi interpretantes:
*quando mater, quam subiectam sibi vidi-
 set, non a'ia esset quàm terra, qua omnium
 parens haberetur.*

Decedens ergo ante tempus, colonias
 Latinas de petenda ciuitate agitantes
 adiit: & ad audendum aliquid concitaf-
 set, nisi Coss. conscriptas in Ciliciam
 legiones paullisper ob idipsum retinuis-
 sent, nec eo secus maiora mox in vrbe

9 molitus est. Siquidem ante paucos dies
 a. v. quàm ædilitatem iniret, venit in suspi-
 c. cionem conspirasse cum M. Crasso con-
 688 sulari, item P. Sulla, & A. Vtronio, post
 designationem consulatus, ambitus con-
 demnatis, vt principio anni Senatum
 adorirentur: & trucidatis quos placitum
 esset, dictaturam Crassus inuaderet, ipse
 ab eo magister equitum diceretur, con-
 stitutâque ad arbitrium reip. Sullæ & A.
 Vtronio consulatus restitueretur. Memi-
 nerunt huius coniurationis Tanusius
 Geminus in historia, M. Bibulus in edi-
 ctis, C. Curio pater in orationibus. De
 hac significare videtur & Cicero in qua-
 dam ad Axium epistola, referens, *Cæsarem in consulatu confirmasse regnum de quo*
Ædilis cogitabat. Tanusius adiicit, Cras-
 sum, pœnitentia vel metu, diem cæ-
 di destinatum non obiisse, & idcirco ne
 Cæsarem quidem signum quod ab eo
 dari conuenerat, dedisse. Conuenisse au-
 tem Curio ait, vt togam de humero de-
 iiceret. Idem Curio, sed & M. Actorius
 Naso, auctores sunt, conspirasse eum
 etiam cum Cn. Pisone adolescente: cui ob
 suspicionem vrbane coniurationis pro-
 uincia Hispania vltro extra ordinem da-
 ta sit: pactumque, vt simul foris ille, ipse
 Romæ,

Romæ, ad res novas confurgerent, per Lambranos & Transpadanos destitutum utriusque consilium morte Pisonis. 10
682
 Ædilis præter comitium ac forum, basilicâsque, etiam Capitolium ornauit porticibus ad tempus extructis, in quibus abundante rerum copia, pars apparatus exponeretur. Venationes autem, ludôsque, & cum collega, & se paratim, edidit: quo factum est, ut communium quoque impensarum solus gratiam caperet, nec dissimularet collega eius M. Bibulus euenisse sibi quod Polluci: ut enim geminis fratribus ædes in foro constituta, tantùm Castoris vocaretur: ita suam Cæsarîsque munificentiam, vnius Cæsarîs dici, Adiecit insuper Cæsar etiam gladiatorium munus, sed aliquanto paucioribus quàm destinauerat, paribus. Nam cum multiplici vndique familia comparata inimicos exterruisset, cautum de numero gladiatorum, quo ne maiorem cuiquam habere Romæ liceret.

Conciliato populi fauore, tentauit per 11
 partem tribunorû ut sibi Ægyptus provincia plebiscito daretur: nactus extraordinarij imperij occasionem, quod Alexandrini regem suum, socium atque amicum à senatu appellatum, expulerant

- résque vulgò improbatur, nec obtinuit, aduersante optimatum factione, quorum auctoritatem vt quibus posset
- A. V. modis inuicem diminueret, trophæa C.
- C. Marij de Iugurtha, déque Cimbris atque
- 690 Teutonis, olim à Sulla disiecta, restituit: atque in exercenda de sicariis quæstione eos quoque sicariorum numero habuit, qui proscriptione ob relata ciuium Romanorum capita, pecunias ex ærario acceperant, quamquam exceptos Corneliiis legibus. Subornauit etiam qui
- 12 C. Rabirio perduellionis diem diceret: quo præcipuo adiutore, aliquot ante annos L. Saturnini seditiosum tribunatum senatus coërcuerat, ac sorte iudex in reu ductus, tam cupidè condemnauit, vt ad populum prouocanti nihil æquè ac iudicis acerbitas profuerit. Deposita prouinci æspe, Pontificatum maximum petiit, non sine profusissima largitione. In
- 13
- 691 qua reputans magnitudinem æris alieni, cum mane ad comitia descenderet, prædixisse matri osculanti fertur, domum se nisi Pontificem non reuersurum, atque ita potentissimos duos competitors, multumque & ætate & dignitate antecedentes, superauit, vt plura ipse in eorum acribus suffragia, quam vterque in omnibus,

nibus, tulerit. Prætor creatus, detecta coniuratione Catilinæ, senatūque
 vniuerso in socios facinoris vltimam sta-¹⁴
 tuente pœnam, solus municipatim diui-
 dendos, custodiendosque publicatis bo-
 nis, censuit. Quin & tantum metum in-
 iecit asperiora suadentibus, idemidem
 obstans, quanta eos in posterum à ple-
 be Romana manaret inuidia, vt D. Sila-
 num consulem designatum non piguerit,
 sententiam suam, quia mutare turpe erat,
 interpretatione lenire, velut grauius at-
 que ipse sensisset exceptam: obtinuisset-
 que adeò, transductis ad se iam pluribus,
 & in his Ciceronis consulis fratre, nisi
 labantem ordinem confirmasset M. Ca-
 tonis oratio. Ac ne sic quidem impedire
 rem destitit, quoadusque manus equi-
 tum Romanorum, quæ armata præsidij
 causa circumstabat, immoderatiùs per-
 seueranti necem comminata est: etiam
 strictos gladios vsque eò intentans, vt
 sedentem vnà proximi deseruerint, vix
 pauci complexu togæque obiecta prote-
 xerint. Tunc planè deterritus non mo-
 dò cessit, sed etiam in reliquum anni tem-
 pus Curia abstinuit. Primo Præturæ ¹⁵
 die ☉. Catulum de refectione Capitolij ⁶⁹⁹
 ad disquisitionem populi vocauit, roga-
 A 5 tione

tione promulgata , qua curionem eam
 in alium transferebat. Verum impar op-
 timatum conspirationi , quos , relicto
 statim nouorum consulum officio , fre-
 quentes , obstinatósque ad resistendum
 concurrisse cernebat, hanc quidem actio-
 nem deposuit : cæterum Cæcilio Metel-
 lo Trib. pleb. turbulentissimas leges ad-
 uersus collegarum intercessionem feren-
 ti, auctorem propugnatorémque se per-
 tinacissimè præstitit : donec ambo ad-
 ministracione reip. decreto patrum sum-
 mouerentur. Ac nihilominus permane-
 re in magistratu , & ius dicere ausus , ut
 comperit paratos , qui vi ac per arma
 prohiberent , dimissus lictoribus , abie-
 ctâque prætexta , domum clam refugit,
 pro conditione temporum quieturus.
 Multitudinem quoque biduo post sponte
 & vltro confluentem , operámque sibi
 in asserenda dignitate tumultuosius pol-
 licentem , compescuit. Quod cum præ-
 ter opinionem euenisset, senatus ob eun-
 dem cæterum festinato coactus , gratias
 ei per primores viros egit : accitúmque
 in Curiam , & amplissimis verbis collau-
 datum , in integrum restituit , inducto
 17 priore decreto. Recidit rursus in dis-
 crimina aliud , inter socios Catilinæ no-
 minatus

minatus, & apud Nouium Nigrum. Quæ-
 storem à L. Vettio indice, & in senatu à
 Q. Curio: cui, quòd primus consilia con-
 iurationum detexerat, constituta erant
 publicè præmia. Curia è Catilina se co-
 gnouisse dicebat: Vettius etiam chiro-
 graphum eius Catilinæ datum pollice-
 batur. Id verò Cæsar nullo modo tole-
 randum existimans, cùm implorato Ci-
 ceronis testimonio, quædam se de con-
 iuratione vltro ad eum detulisse docuif-
 set, ne Curio præmia darentur, effecit:
 Vettium pignoribus captis, & direpta
 supellectile malè multatum, ac pro Ro-
 stris in concione penè discerptum, con-
 iecit in carcerem, eodem Nouium Quæ-
 storem, quòd compelliari apud se maio-
 rem potestatem passus esset. Ex prætu-
 ra vltiorem sortitus Hispaniam reti-
 nentes creditores interuentu sponforum
 remouit: ac neque more, neque iure,
 antequam prouincia ornarentur, pro-
 sectus est: incertum, metùne iudicij,
 quod priuato parabatur, an quò matu-
 rius sociis implorantibus subueniret. Pa-
 catàque prouincia, pari festinatione, non
 expectato successore, ad triumphum si-
 mul consulatùmque decessit. Sed cùm
 edictis iam comitiis ratio eius haberi nō
 posset,

18

A. V.

C.

693

694

posset, nisi priuatus introisset urbem, & ambienti vt legibus solueretur, multi contradicerent, coactus est, triumphum, ne consulatu excluderetur, dimittere.

19 E duobus consulatus competitoribus, L. Luceio, Marcóque Bibulo, Luceiú sibi adiunxit: pactus vt is, quoniam inferior gratia esset, pecuniáque polleret, nummos de suo, communi nomine per centurias pronuntiaret. Qua cognita re, optimates, quos metus ceperat, nihil non ausurum cum in summo magistratu, concordí & consentiente collega, auctores Bibulo fuerunt tantumdem pollicendi: ac plerique pecunias contulerunt, ne Catone quidem abnuente eam largitionem à Rep. fieri. Igitur cum Bibulo consul creatus est. Eandem ob causam opera optimatibus data est vt provinciæ futuris Coss. minimi negotij, id est, siluæ, collésque decernerentur. Qua maximè iniuria instinctus, omnibus officiis Cn. Pompeium affectatus est, offensum patribus, quòd Mithridate rege victo, cunctantius confirmarentur acta sua: Pompeióque M. Crassum reconciliauit, veterem inimicum ex consulatu, quem summa discordia simul gesserant: ac societatem cum vtroque iniit, ne quid agere-

tur in Rep. quod displicuisset vlli è tribus. Inito honore, primus omnium instituit, vt tam senatus quàm populi diurna acta conficerentur, & publicarentur. Antiquum etiam retulit morem, vt quo mense fasces non haberet, accensus ante eum iret, lictores ponè sequerentur. Lege autem Agraria promulgata, obnuntiantem collegam armis foro expulit. Ac postero die in Senatu conquestum, nec quoquam reperto qui super tali consternatione referre: aut censere aliquid auderet, qualia multa sæpè in læuioribus turbis decreta erant, in eam coëgit desperationem, vt quoad potestate abiret, domo abditus nihil aliud quàm per edicta obnunciaret. Vnus ex eo tempore omnia in repub. ad arbitrium administravit: vt nonnulli vrbanoꝝ, cùm quid per iocum testandi gratia signarent, non Cæfare & Bibulo, sed Iulio & Cæfare Coss. actum scriberent, bis eundem præponentes, nomine atque cognomine: vtque vulgò mox ferrentur hi versus,

*Non Bibulo quidquam nuper, sed
Cæsare factum est:*

*Nam Bibulo fieri consule nil me-
mini.*

Campum Stellatam maioribus consecratum, agrumque Campanum ad subsidia reip. vectigalem relictum, diuisit extra sortem, ad xx. millibus ciuium, quibus terni pluresve liberi essent. Publicanos remissionem petentes, tertia mercedum parte releuauit: ac ne in locatione nouorum vectigalium immoderatiùs ferrentur, propalam monuit. Cætera item quæ cuique libuissent, dilargitus est, contradicente nullo, ac, si conaretur quis, absterrito. M. Catonem interpellantem extrahi curia per licto-rem, ducique in carcerem iussit. L. Lucullo liberiùs resistenti tantum calumniarum metum iniecit, vt ad genua vtrò sibi accideret. Cicerone in iudicio quodam deplorante temporum statum, P. Clodium inimicum eius frustra iampridem à patribus ad plebem transire nitentem, eodem die, horaque nona, traduxit. Postremò in vniuersos diuersæ factionis inductum præmiis, vt se de inferenda Pompeio nece sollicitatum à quibusdam profiteretur, productusque pro Rostris auctores ex compacto nominaret: sed vno atque altero frustra, nec sine suspicione fraudis nominatis, desperans tam præcipitis consilij euentum, in-

percepisse veneno indicem creditur.

Sub idem tempus Cælpurniam L. Pisonis filiam, successuri sibi in consulatu, duxit vxorem: suamque Iuliã Cn. Pompeio collocauit, repudiato priore sponso Seruilio Cæpione, cuius vel præcipua opera paullo antè Bibulum impugnauerat. Ac post nouam affinitatem, Pompeium primum rogare sententiam cœpit, cùm Crassum sceleret: essetque consuetudo vt quem ordinem interrogandi sententias consul Kalend. Ianuariis instituisset, eum toto anno conseruaret. Socero igitur, generoque suffragantibus, ex omni prouinciarum copia Gallias potissimum elegit, cuius emolumento & opportunitate idonea sit materia triumphorum. Et initio quidem Galliam Cisalpinam, Illyrico adiecto, lege Vatinia accepit, mox per Senatum, Comatam quoque: veritis patribus ne si ipsi negassent, populus & hanc daret. Quo gaudio elatus, non temperauit quin paucos post dies frequenti curia iactaret, inuitis, & gementibus aduersariis adeptum se quæ concupisset: proinde ex eo insultaturum omnium capitibus: ac negante quodam per contumeliam, *Facile hoc vlli fœmine fore*, responderit, quasi alludens, *In Assyria*

23
 A. V. que Asia partem Amazonas tenuisse quon-
 dam. Functus consulatu, C. Memmio Lu-
 c. cioque Domitio prætoribus, de supe-
 696 rioris anni actis referentibus, cognitio-
 nem senatui detulit: nec illo suscipien-
 te, triduoque per irritas altercationes ab-
 sumpto, in prouinciam abiit: & statim
 quæstor eius in præiudicium aliquot cri-
 minibus arreptus est. Mox & ipse à L.
 Antistio tribuno plebis postulatus, ap-
 pellato demùm collegio, obtinuit, cum
 reip. causa abesset, reus ne fieret. Ad se-
 curitatem ergo posteritatis, in ma-
 gno negotio habuit obligare semper
 annuos magistratus, & è competitori-
 bus, non alios adiuuare, aut ad honorem
 pati peruenire, quàm qui sibi pepigissent
 propugnatos absentiam suam: cuius
 pacti non dubitauit à quibusdam iusu-
 randum, atque etiam syngrapham exi-
 44 gere. Sed cum L. Domitius consulatus
 698 candidatus palàm minaretur, Cos. se, ef-
 fecturum quod prætor nequisset, aduen-
 tumque ei exercitus; Crassum, Pompe-
 iumque in urbem prouinciæ suæ Lucam
 extractos compulit, ut detrudendi Domi-
 tij causa consulatum alterum peterent:
 & ut in quinquennium sibi imperium
 propa

propagaretur : perfecitque vtrumque. Qua fiducia ad legiones quas à rep. acceperat , aliàs priuato sumptu addidit vnã etiam ex Transalpinis conscriptam vocabulo quoque Gallico: (Alauda enim appellabatur) quam disciplina cultuque Romano institutam & ornatam, postea vniuersam ciuitate donauit. Nec deinde vlla belli occasione , ne iniusti quidem ac periculosi , abstinuit, tam fœderatis quàm infestis , ac feris gentibus vltro lacesitis, adeò vt senatus quondam legatos ad explorandum statum Galliarum mittendos decreuerit , ac nonnulli dedendum eum hostibus censuerint. Sed prosperè decedentibus rebus , & sæpiùs & plurimum quàm quisquam vnquam dierum supplicationes impetrauit. Ges- 25
sit autem nouem annis , quibus in imperio fuit , hæc ferè. Omnem Galliam, quæ à saltu Pyrenæo Alpibusque & monte Gebenna , fluminibus Rheno & Rhodano continetur , parètque circuitu ad bis & tricies centum millia passuum præter socias ac bene meritas ciuitates , in prouinciæ formam redegit , eique quadringentis in singulos annos stipendij nomine imposuit. Germanos qui trans Rhenum incolunt , primus Romanorum

26 ponte fabricato aggressus, maximis af-
 A.V. fecit cladibus. Aggressus est & Britannos,
 C. ignotos antea, superatisque pecunias &
 700 obsides imperavit. Per tot successus ter,
 702 nec amplius, aduersum casum expertus
 in Britannia, classe vi tempestatis propè
 absumpta: & in Gallia, ad Gergouiam le-
 gione fusa: & in Germanorum finibus,
 Titurio & A. Vruculeio legatis per infi-
 dias caesis. Eodem temporis spatio, ma-
 trem primò, deinde filiam, nec multò
 post neptem amisit. **INTER QVAE**
 consternata P. Clodij caede Rep. cum se-
 natus vnum C o s. nominatimque Cn.
 Pompeium fieri censuisset, egit cum tri-
 bunis plebis collegam se Pompeio desti-
 nantibus, id potius ad populum ferrent,
 vt absentì sibi: quandoque imperij tem-
 pus expleri cœpisset, petitio secundi
 Consulatus daretur: ne ea causa matu-
 rius, & imperfecto adhuc bello decede-
 ret. Quod vt adeptus est, altiora iam me-
 ditans, & spei plenus, nullum largitionis,
 aut officiorum in quemquam genus pu-
 blicè, priuatimque omisit. Forum de ma-
 nubiiis inchoauit: cuius area super H. s.
 millies constitit. Munus populo, epu-
 lumque pronuntiauit in filie memoriam,
 quod ante eum nemo. **Quorum vt quam**
 maxima

maxima expectatio esset, ea quæ ad epulum pertinerent, quamvis macellariis oblocata, etiam domesticatim appabat. Gladiatores notos, sicubi infestis spectatoribus dimicarent, vi rapiendos referuandósque mandabat. Tirones neque in ludo, neque per lanistas, sed in domibus per equites Romanos, ac etiam per senatores armorum peritos erudiebat: precibus enitens, quod epistolis eius ostenditur, ut disciplinam singulorum suscipere, ipsique dictata exercentibus darent. Legionibus stipendium in perpetuum duplicavit. Frumentum, quoties copia esset, etiam sine modo mensuræque præbuit: ac singula interdum mancipia & prædia viritim dedit. Ad

27

mino patronove gratus quis esset. Tum
 reorum aut obætorum, aut prodigæ
 iuventutis subsidium vnicum, ac prom-
 ptissimum erat: nisi quos grauior crimi-
 num, vel inopiæ luxuriæve vis vigeret,
 28 quàm vt subueniri posset à se his planè
 palam bello ciuili opus esse dicebat. Nec
 minore studio reges atque prouincias
 per terrarum orbem alliciebat: aliis, ca-
 ptiuorum milia dono offerens: aliis, ci-
 tra senatus populique auctoritatem quò
 vellent, & quoties vellent, auxilia sub-
 mittens: superque Italiae, Galliarumque
 & Hispaniarum, Asiae quoque & Græ-
 ciæ potentissimas vrbes præcipuis ope-
 ribus exornans: donec attonitis iam
 omnibus & quorsum illa tenderent repu-
 tantibus, M. Claudius Marcellus e o s
 603 edicto præfatus de summa se Reip. actu-
 rum, retulit ad senatum vt ei succedere-
 tur ante tempus: quoniam bello confec-
 to pax esset, ac dimitti deberet victor
 exercitus: & ne absentis ratio comitiis
 haberetur, quando nec plebiscito Pom-
 peius postea abrogasset. Acciderat au-
 tem vt is legem de iure magistratum
 ferens, eo capite quo à petitione hono-
 rum absentes submouebat, ne Cæsarem
 quidem exciperet, per obliuionem: ac

mox lege iam in æs incisa, & in ærarium condita, corrigeret errorem. Non contentus Marcellus prouincias Cæsari & priuilegium eripere, retulit etiam vt colonis quos rogatione Vatinia Nouum-comum deduxisset, ciuitas adimeretur: quòd per ambitionem & vltra præscriptum data esset. Commotus his Cæsar, 29 ac iudicans, quod sapè ex eo auditum ferunt, difficiliùs se principem ciuitatis à primo ordine in secundum, quàm ex secundo in nouissimum detrudi, summa ope restitit, partim per intercessores tribunos, partim per Seruium Sulpicium c. alterum consulem. Insequenti quoque 704 anno, C. Marcello, qui fratri patrueli suo Marco in consulatu successerat, eadem tentante, collegam eius Æmilium Paulum, Caiumque Curionem violentissimum tribunorum, ingenti mercede defensores parauit. Sed cum obstinatiùs omnia àgi videret, & designatos etiam coss. è parte diuersa, senatum litteris deprecatus est ne sibi beneficium populi adimeretur: aut vt cæteri quoque imperatores ab exercitibus discederent: confusus, vt putant, facilius se, simul atque libuisset, veteranos conuocaturum, quàm Pompeium novos milites. Cum aduer-

sariis autem pepigit vt dimissis octo le-
 gionibus. Transalpináque Gallia, duæ
 sibi legiones, & Cisalpina prouincia, vel
 etiam vna legio cum Illyrico, conce-
 30 deretur, quoad c. d. s. fieret. Verùm ne-
 que senatu interueniente, & aduersariis
 negantibus vllam se de rep. facturos pa-
 ctionem, transit in citeriorem Galliam:
 conuentibusque peractis, Rauennæ sub-
 stitit, bello vindicaturus si quid de tri-
 bunis plenis intercedentibus pro se, gra-
 uius à senatu constitutum esset. Et præ-
 textum quidem illi ciuiliū armorum
 hoc fuit: causas autem alias fuisse opi-
 nantur. Cn. Pompeius ita dictabat, quòd
 neque opera consummare quæ institue-
 rat, neque populi expectationem, quam
 de aduentu suo fecerat, priuatis opibus
 explere posset, turbare omnia ac permi-
 scere voluisse. Alij timuisse dicunt ne co-
 rum quæ primo consulatu aduersus au-
 spicia legesque & intercessionem gessis-
 set, rationem reddere cogeretur: cum M.
 Cato identidem, nec sine iureiurando,
 denunciaret, delaturum se nomen eius,
 simulac primum exercitum dimisisset,
 cumque vulgò fore prædicarent vt si pri-
 uatus redisset, Milonis exemplo circum-
 positis armatis causam apud iudices dic-
 ceret

ceret. Quod probabilius facit Asinius Pollio, Pharsalica acie cæsos profligatosque aduersarios prospicientem, hæc eum ad verbum dixisse referens, *Hoc voluerunt : tantis rebus gestis C. Cæsar condemnatus essem, nisi ab exercitu auxilium petissem.* Quidam putant captum imperij consuetudine, pensitatilque suis & inimicorum viribus, vsum occasione rapiendæ dominationis, quam ætate prima concupisset. Quod existimasse videbatur & Cicero, scribens de officiis tertio libro, semper Cæsaarem in ore habuisse Euripidis versus, quos sic ipse conuertit.

Nam si violandum est ius, regnandi gratia

Violandum est : aliis rebus pietatem colas.

Cùm ergo sublatam tribunorum intercessionem, ipsosque vire cessisse nuntiatum est, præmissis confestim clam cohortibus, ne qua suspicio moueretur, & spectaculo publico per dissimulationem interfuit, & formam, qua ludum gladiatorium erat ædificaturus, considerauit, & ex consuetudine conuiuio se frequenti dedit. Dein post Solis occasum, inuis ^{A. V.} è proximo pistrino ad vehiculum iun- ^{C.}

705 ctis, occultissimum iter modico comitatu ingressus est: & cum luminibus extinctis decessisset via, diu errabundus, tandem ad lucem duce reperto, per angustissimos tramites pedibus euasit: consecutusque cohortes ad Rubiconem flumen, qui prouinciæ eius finis erat, paululum constitit: ac reputans quantum moliretur, conuersus ad proximos, *Etiam nunc inquit, regredi possumus: quod si porticulum transierimus, omnia armie agendo erunt.* Cunctanti ostentum tale factum est.

32 Quidam eximia magnitudine & forma, in proximo sedens repētè apparuit, arundine canens: ad quem audiendum, cum præter pastores, plurimi etiam ex stationibus milites concurrissent, intérque eos & æneatores, rapta ab vno tuba profiluit ad flumen: & ingenti spiritu classicum exorsus pertēdit ad alteram ripam. Tunc Cæsar, *Eatur, inquit, quo deorum ostenta, & inimicorum iniquitas vocat. lacta alea est.* inquit.

Atque ita traiecto exercitu, adhibitis tribunis pleb. qui pulsi superuenerant, pro concione fidem militum flens, ac veste à pectore discissa, inuocauit. Existimatur etiam equestres census pollicitus singulis, quod accidit opinione falsa.
Nam

Nam cum in alloquendo exhortandó-
 que, sæpius digitum lævæ manus osten-
 tans, affirmaret se ad satisfaciendum
 omnibus, per quos dignitatem suam de-
 fensurus esset, anulum quoque æquo
 animo detracturum sibi, extrema con-
 cio, cui facilius erat videre concionan-
 tem, quàm audire, pro dicto accepit quod
 visu suspicabatur: promissumque ius an-
 nulorum cum millibus quadringentis fa-
 ma distulit. Ordo & summa rerum quas
 deinceps gessit, sic se habent. Picenum, 34
 Umbriam, Etruriam occupavit, & L. Do-
 mitio, qui per tumultum successor ei no-
 minatus, Corfinium præsidio tenebat, in
 deditionem redacto, atque dimisso, se-
 cundùm superum mare Brundisium te-
 tendit, quò Coss. Pompeiúsque confu-
 gerant, quàm primùm transfretaturi, hos
 frustra per omnes moras exitu prohibe-
 re conatus. Romam iter conuertit: ap-
 pellatisque de rep. Patribus, validissimas
 Pompeij copias, quæ sub tribus legatis
 M. Petreio, & L. Afranio, & M. Varrone
 in Hispania erant, inuasit: professus an-
 tè inter suos, *ire se ad exercitum sine du-
 ce, & inde reuersurum ad ducem sine exer-
 citu.* Et quamquam obsidione Massiliæ,
 quæ sibi in itinere portas clauserat, sum-

705 máque frumentariæ rei penuria retar-
 dante, breui tamen omnia subegit Hinc
 a. v. urbe repetita, in Macedoniam transgres-
 c. sus, Pompeium per quatuor penè men-
 706 scis maximis obsessum operibus, ad ex-
 tremum Pharsalico prælio fundit: & fu-
 gientem Alexandriam persecutus, vt oc-
 cisum deprehendit, cum Ptolemæo re-
 ge, à quo sibi quoque insidias tendi vi-
 debat, bellum sanè difficillimum gessit:
 neque loco, neque tempore æquo, sed
 hyeme anni, & intra mœnia copiosissimi
 ac solertissimi hostis, inops ipse rerum
 omnium, atque imparatus. Regnum
 802 Ægypti victor, Cleopatrx fratrique eius
 minori permisit, veritus prouinciam fa-
 cere, ne quandoque violentiorem præsi-
 dem nacta, nouarum rerum materia ef-
 set. Ab Alexandria in Syriam, & inde
 Pontum transit, vrgentibus de Pharnace
 nuntiis: quem Mithridatis Magni filium
 ac tunc occasione temporum bellantem
 iamque multiplici successu præferocem,
 intra quintum, quam adfuerat, diem,
 quatuor, quibus in conspectum venit,
 horis vna profligauit acie: crebrò com-
 memorans Pompeij felicitatem, cui præ-
 cipua militiæ laus de tam imbelli gene-
 708 re hostium contigisset. Dehinc Scipio-
 nem

nem ac Iubam, reliquias partium in Africa refouentes, deuicit: Pompeij liberos in Hispania. Omnibus ciuilibus bellis nullam cladem, nisi per legatos suos, passus est: quorum C. Curius in Africa periit: C. Antonius in Illyrico in aduersariorum deuenit potestatem: P. Dolabella classem in eodem Illyrico, Cn. Domitius Caluinus in Ponto exercitum amiserunt. Ipse prosperrimè semper, ac ne ancipiti quidem vnquã fortuna, præterquam bis dimicauit: semel ad Dyrachium: vbi pulsus, non instante Pompeio, negauit eum vincere scire: iterum in Hispania vltimo prælio, cùm desperatis rebus etiam de consciscenda nece cogitauit. Confectis bellis, quinquies triumphauit, post deuictum Scipionem quater eodem mense, sed interiectis diebus: & rursus semel post superatos Pompeij liberos. Primum & excellentissimum triumphum egit Gallicum, sequentem Alexandrinum, deinde Ponticum, huic proximum Africanum, nouissimum Hispaniensem, diuerso quemque apparatu & instrumento. Gallici triumphi die Velabrum præteruehens penè curru excussus est, axe diffracto: ascenditque Capitolium ad lumina, quadraginta elephantis

38 tis dextra atque sinistra lychnuchos gestantibus. Pontico triumpho inter pompæ fercula trium verborum prætulit titulum , V E N I . V I D I . V I C I . non acta belli significantem, sicut cæteri, sed celeriter confecti notam. Veteranis legionibus prædæ nomine in pedites singulos super bina sestertia quæ initio ciuilis tumultus numerauerat, in equites vicena quaterna millia nummum dedit, assignauit & agros, sed non continuos, ne quis possessorum expelleretur. Populo præter frumenti denos modios, ac totidem olei libras, trecenos quoque nummos, quos pollicitus olim erat, viritim diuisit: & hoc amplius, centenos pro mora. Annuam etiam habitationem Romæ vsque ad bina millia nummum, in Italia non ultra quingenos sestertios remisit. Adiecit epulum ac viscerationem, & post Hispaniensem victoriam duo prandia. Nam cum prius parcè, neque pro liberalitate sua præbitum iudicaret, quinto post die aliud largissimum præbuit.

39
A. V.
C.
708 Edidit spectacula varij generis: munus gladiatorum, ludos etiã regionatim vrbe tota, & quidem per omniũ linguarum histriones: item circenses, athletas naumachia Munere in foro depugnauit Furius Lepinus,

Lepinus, stirpe prætoris, & Q. Calpurnius senator quondam actorque caussarum. Pyrricham saltauerunt Asiæ Bithyniæque principum liberi. Ludis decimus Labe-rius eques Romanus mimum suum egit: donatusque quingentis sestertiis, & annulo aureo, sessum in quatuordecim è scena per orchestram transit. Circensibus, spatio circi ab vtraque parte producto, & in gyrum Euripo addito, quadrigas bigasque, & equos desolutorios agitauerunt nobilissimi iuuenes. Troiam ludit turma duplex, maiorum minorumque puero- rum. Venationes editæ per dies quinque. ac nouissimè pugna diuisa in duas acies: quingenis peditibus, elephantis vicenis, tricenis equitibus hinc & inde commissis, Nam quò laxiùs dimicaretur, sublata metæ, inque earum locum bina castra ex aduerso constituta erant. Athletæ, stadio ad tempus extracto in regione Martij campi certauerunt per triduum Nauali prælio in minore Codera defosso lacu biremes ac triremes, quadriremesque, Tyriæ, & Ægyptiæ classès, magno pugnantium numero conflixerunt. Ad quæ omnia spectacula tantum vndique confluxit hominum, vt plerique aduenæ aut inter vicos aut inter vias tabernacu-

lis positis manerent: ac sæpe præ turba
 elisi exanimatique sint plurimi, & in his
 duo senatores.

- 40 CONVERSUS hinc ad ordinan-
 dum Reipublicæ statum, fastos corre-
 xit, iam pridem vitio Pontificum per in-
 tercalandi licentiam adeò turbatos, vt
 neque messium feriæ æstati, neque vin-
 demiarum autumno, competerent. An-
 nümque ad cursum Solis accommoda-
 uit, vt trecentorum sexaginta quinque
 dierum esset: & intercalario mense sub-
 lato, vnus dies quarto quoque anno
 intercalaretur. Quo autem magis in po-
 sterum ex Kalendis Ianuariis nobis tem-
 porum ratio congrueret, inter Nouem-
 brem ac Decembrem mensem, interie-
 cit duos alios: fuitque is annus, quo hæc
 constituebantur, x v. mensium cum in-
 tercalario, qui ex consuetudine in eum
 annum inciderat. Senatum suppleuit, pa-
 tricios allegit: prætorum, ædilium, qua-
 storum, minorum etiam magistratum
 numerum ampliauit: nudatos opere cen-
 sorio, aut sententia iudicum de ambitu
 condemnatos, restituit. Comitium cum
 populo partitus est: vt exceptis consula-
 tus competitoribus, de cætero numero
 candidatorum, pro parte dimidia, quos
 populus

populus vellet, pronuntiarentur: pro parte altera, quos ipse edidisset. Et edebat per libellos circum tribus missos scriptura breui, *Caesar dictator illi tribus. Commendo vobis illum, & illum, ut vestro suffragio suam dignitatem teneant.* Admisit ad honores & proscriporum liberos. Iudicia ad duo genera iudicum redegit, equestris ordinis ac senatorij: tribunos ærarios, quod erat tertium, sustulit. Recensum populi, nec more, nec loco solito, sed vicatim per domos insularum egit: atque ex viginti trecentisque millibus accipientium frumentum è publico, ad centum quinquaginta retraxit. Ac ne qui novi cœtus recensionis causa moueri quandoque possent, instituit, quotannis in demortuorum locum ex his qui recensiti non essent, subfortitio à prætore fieret. Octoginta autem ciuium millibus in transmarinas colonias distributis, vt exhaustæ quoque vrbes frequentia suppeteret, sanxit, Nequis ciuis maior annis viginti, minorve XL. qui sacramento non teneretur, plus triennio continuo Italia abesset: neu quis senatoris filius, nisi contubernalis, aut comes magistratus, peregrinè proficisceretur: neve hi qui pecuariam facerent, minus ter-

ria parte puberum ingenuorum inter pastores haberent. Omnésque medicinam Romæ professos, & liberalium artium doctores, quò libentius & ipsi urbem incolerent, & cæteri appeterent, ciuitate donauit. De pecuniis mutuis, disiecta nouarum tabularum expectatione, quæ crebrò mouebatur, decreuit tandem, ut debitores creditoribus satisfacerent, per æstimationem possessionum, quâti quasque ante ciuile bellum comparassent, deducto summo æris alieni, si quid usuræ nomine numeratum, aut perscriptum fuisset: qua conditione quarta pars ferè crediti deperibat. Cuncta collegia, præter antiquitus constituta, detraxit. Pœnas facinorum auxit: & cum locupletes eo faciliùs scelere se obligarent, quòd integris patrimoniis exulabant, parricidas, ut Cicero scribit, bonis omnibus, reliquos dimidia parte multauit.

43 Ius laboriosissimè ac seuerissimè dixit. Repetundarum conuictos, etiam ordine senatorio mouit. Diremit nuptias prætorij viri, qui digressam à marito post biduum statim duxerat, quâuis sine probri suspicione. Peregrinarum mercium portoria instituit. Lecticarum vsum, item conchyliatæ vestis, & margaritarum, nisi

certis personis & ætatibus, p̄rque certos dies ademit. Legem præcipuè sumptuariam exercuit : depositis circa macellum custodibus , qui opsonia contra vetitum retinerent, deportarētque ad se, submissis nonnunquam lictoribus atque militibus, qui si quà custodes fefellissent , iam apposita è triclinio auferrent.

Iam de ornanda , instruendâque vrbe, item de tuendo , ampliandôque imperio plura ac maiora in dies destinabat. In primis Martis templum , quantum nusquam esset, exstruere, repleto & complanato lacu, in quo naumachia spectaculum ediderat : theatrumque summæ magnitudinis Tarpeio monti accubans. Ius ciuile ad certum modum redigere, atque ex immensa , diffusâque legum copia, optima quæque, & necessaria in paucissimos conferre libros. Bibliothecas Græcas & Latinas, quas maximas posset, publicare, data M. Varroni cura comparandarum ac digerendarum. Siccare Pompeianas paludes : emittere Fucinû lacum : viam munire à mari supero per Apennini dorsum ad Tiberim vsque : perfodere Isthmum : Dacos , qui se in Pontum & Thraciam effuderant coërcere, mox Parthis inferre bellum , per Armeniam mi-

norem, nec nisi antè expertos aggredi
 prælio. Talia agentem atque meditan-
 tem mors præuenit, de qua priùs quam
 dicam, ea quæ ad formam & habitum, &
 cultum & mores, nec minus quæ ad ci-
 42 uilia & bellica eius studia pertineât, non
 alienum erit summatim exponere. Fui-
 se traditur excelsa statura, colore candi-
 do, teretibus membris, ore paulò plenio-
 re, nigris vegetisque oculis, valetudine
 prospera: nisi quod tempore extremo re-
 pente animo linqui, atque etiã per som-
 num exterreri solebat. Comitiali quo-
 que morbo bis inter res agendas corre-
 ptus est. Circa corporis curam morosior,
 ut non solùm tonderetur diligenter, ac
 raderetur, sed velleretur etiam, ut quidam
 exprobrauerunt: caluitij verò deformi-
 tatem iniquissimè ferret, sæpè obtrecta-
 torum iocis obnoxiam expertus. Ideoque
 & deficientem capillum reuocare à ver-
 tice assueuerat: & ex omnibus decretis
 sibi à senatu populoque honoribus, non
 aliud aut recepit, aut vsurpauit libentiùs
 quàm ius laureæ perpetuò gestandæ.
 Etiam cultu notabilem ferunt. Vsum enim
 lato clauo ad manus simbriato, nec ut
 vnquam alter quàm super eum cinge-
 retur, & quidem fluxiore cinctura. Vnde

emanasse Sullæ dictum, optimates sapius admonentis, *ut male præcinctum puerum cauerent.* Habitauit primò in Suburra modicis ædibus: post autem pontificatum maximum, in Sacra via domo publica. Munditiarum, lautitiarumque studiosissimum multi prodiderunt. Villam in Nemorensi à fundamētis inchoatam, magnòque sumptu absolutam, quia non tota ad animum ei responderat, totam diruisse, quanquam tenuem adhuc & obaratum. In expeditionibus tessellata & sectilia pauimenta circumtulisse.

Britanniam petisse spe margaritarum, quarum amplitudinem conferentem, interdum sua manu exegisse pondus. Gemmas, toreumata, signa, tabulas operis antiqui semper animosissimè comparasse: feruntia recentiora, politioraque, immenso pretio, & cuius ipsum etiam puderet, sic ut rationibus vetaret inferri.

Conuiuiarum assiduè per prouincias duobus tricliniis: vno, quo sagati palliative, altero, quo togati cum illustrioribus prouinciarum discumberent. Domesticam disciplinam in paruis ac maioribus rebus diligenter adeò seuerèque rexit, ut pistorem, aliud quàm sibi panem conuiuus subiicientem, compedibus vinxerit.

rit: libertum gratissimum, ob adulteratam equitis Romani uxorem, quanuis nullo querente, capitali pœna affecerit.

- 49 Pudicitia eius famam nihil quidem præter Nicomedis contubernium læsit, graui tamen, & perenni opprobrio, & ad omnium conuitia exposito. Omitto Calui Licinij notissimos versus.

*Bithyna quicquid & prædicator Ca-
saris.*

Vnquam habuit.

Prætereo actiones Dolabellæ & Curionis patris, in quibus eum Dolabella *pellicem regina sordam interiorem regia lectica*, ac Curio *stabulum Nicomedis, & Bithynicum fornicem* dicunt. Missa etiam facio edicta Bibuli, quibus proscripsit collegam suum, *Bithynicam reginam etque regem unca fuisse cordi, nunc esse regnum*. Quo tempore, vt M. Brutus refert, Octavius etiam quidam, valetudine mentis liberius dicax, conuentu maximo cum Pompeium regem appellasset, ipsam reginam, salutauit. Sed C. Memmius etiam ad cytharum & vinum Nicomedi stetit obiecit, cum reliquis excoletis, pleno conuiuio, accubantibus nonnullis vrbicis negotiatoribus, quorum refert nomina. Cicero verò non contentus
in

in quibusdam epistolis scripsit, à fatellitibus eum in cubiculum regium eductum, in aureo lecto, veste purpurea decubuisse, florémque ætatis à Venere orti, in Bithania contaminatum: quondam etiam in senatu defendenti Nyllæ causam, filix Nicomedis, beneficiaque regis in se commemorati, *Remoue* inquit, *sthae* oro te: quando notum est, & quid ille tibi, & quid illi tu dederis Gallico denique triumpho milites eius inter cætera carmina, qualia currum prosequentes ioculariter canunt, etiam vulgatissimum illud pronuncianerunt:

Gallias Cæsar subegit, Nicomedes Cæsarem:

Ecce Cæsar nunc triumphat, qui subegit Gallias:

Nicomedes non triumphat, qui subegit Cæsarem.

Pronū & sumptuosum in libidines fuisse 50
constans opinio est, plurimásque & illustres fœminas corrupisse: in quibus Postumiam Seruij Sulpicij, Lolliam Auli Gabinij, Tertullam M. Crassi, etiam Cn. Pompeij Muciam. Nam certè Pompeio, & à Curionibus patre & filio, & à multis exprobratum est, quòd cuius causa post
tres liberos exagisset uxorem, & quem ge-

mens Ægyptum appellare consuesset, eius postea filiam potentia cupiditate in matrimonium recepisset. Sed ante alias dilexit M. Bruti matrem Seruiliam: cui & proximo suo consulatu sexagies H-s. margaritam mercatus est: & bello ciuili super alias donationes, amplissima prædia ex auctionibus hastæ nummo addixit. Cùm quidem plerisque vtilitatem mirantibus, facetissime Cicero, *Quo melius inquit, emptum sciatis. Tertia deducta est:* existimabatur enim Seruilia, etiam filiam

51 suam Tertiam Cæsari conciliare. Ne prouincialibus quidem matrimoniis abstinuisset, vel hoc disticho apparet, iactato æque à militibus per Gallicum triumphum.

Vrbani seruate uxores mœchum caluum adducimus.

Aurum in Gallia effutisti: heic sumpsi mutuum.

Dilexit & reginas, inter quas Eunoea

52 Mauram Bogudis vxorem: cui, maritoque eius plurima & immensa tribuit, vt Naso scripsit: sed maximè Cleopatram, cum qua & conuiuia in primam lucem sæpè protraxit, & eadem naue thalamoque penè Æthiopiã tenus Ægyptum penetrauit, nisi exercitus sequi recusasset.

Quam

Quam denique accitam in urbem, non
 nisi maximis honoribus, præmiisque au-
 ctam remisit, filiúmque natum appellare
 nomine suo passus est. Quem quidẽ non-
 nulli Græcorum similem quoque Cæsa-
 ris & forma & incessu tradiderunt. M.
 Antonius agnitum etiam ab eo, senatui
 affirmavit: quæ scire C. Marium & C.
 Oppium, reliquósque Cæsarís amicos,
 quorum C. Oppius, quæsi planè defen-
 sione ac patrocinio res egeret, librum
 edidit, *Non esse Cæsaris filium, quem Cleo-
 patra dicat.* Helvius Cinna Trib. pleb.
 plerisque confessus est, habuisse se scri-
 ptam, paratamque legem, quam Cæsar
 ferre iussisset, cum ipse abesset, uti vxo-
 res liberorum quærendorum causa, quas
 & quot vellet, ducere liceret. Ac ne cui
 dubium omnino sit, & impudicitia eum,
 & adulteriorum flagrasse infamia. Curio
 pater quadam eum oratione, *omnium mu-
 lierum virum, & omnium virorum mu-
 lierem* appellat. Vini parcissimum ne
 inimici quidem negauerunt. Verbum
 M. Catonis est, *Vnum ex omnibus Cæsa-
 rem ad euertendam Remp. sobrium accessisse.*
 Nam circa victum C. Oppius adeò indif-
 ferentem docet, ut quondam ab hospite
 conditum oleum, pro viridi oppositum

aspernantibus cæteris, solum etiam largius dicat appetuisse: ne hospitem aut negligentiam, aut rusticitatis videretur arguere. Abstinentiam neque in imperiis, neque in magistratibus præstitit. Ut enim quidam monumentis suis testati sunt, in Hispania à proconsule, & à sociis pecunias accepit, emendicatas in auxilium æris alieni: & Lusitanorum quædam oppida, quamquam nec imperata detrectarent, & aduenienti portas patefacerent, diripuit hostiliter. In Gallia fana, templaque Deum donis referta expilauit: vrbes diruit, sæpius ob prædam quâ ob delictum: vnde factum vt auro abundaret, ternisque millibus nummum in libras promerciale, per Italiam prouinciâsque diuideret. In primo consulatu tria millia pondo auri furatus è Capitolio tantumdem inaurati æris reposuit. Societates ac regna pretio dedit: vt qui vni Ptolemæo propè sex millia talentorum suo Pompeiique nomine abstulerit. Postea verò euidentissimis rapinis ac sacrilegiis, & onera bellorum ciuilium, & triumphorum, ac munerum sustinuit impendia. Eloquentia militarique re aut æquauit præstantissimorum gloriam aut excessit. Post accusationem Dolabellæ,

haud dubiè principibus patronis annumeratus est. Certè Cicero ad Brutum oratores enumerans, negat *e videre cui Cæsar debeat cedere*. aitque eum *elegantem, splendidam quoque, ac etiam magnificentam ac generosam quodammodo rationem dicendi tenere*, & ad Cornelium Nepotem de eodem ita scripsit: *Quid + oratorum quem huic antepones eorum qui nihil aliud egerunt? Quia sententiis aut acutior, aut crebrior? Quis verbis aut ornatio, aut elegantior?* Genus eloquentiæ duntaxat adolescens adhuc Strabonis Cæsaris secutus videtur: cuius etiam ex oratione, quæ inscribitur *Pro Sarais*, ad verbum nonnulla trãstulit in *Diminationem* suam. Pronunciãsse autem dicitur voce acuta, ardenti motu gestúque, non sine venustate. Orationes aliquas reliquit, inter quas temerè quædam feruntur: vt *Pro Q. Metello* quam non immeritò Augustus existimat magis ab actuariis exceptam, malè subsequentiis verba dicētis quàm ab ipso editam. Nam in quibusdam exëplaribus inuenio, ne inscriptam quidem *Pro metello*, sed *quam scripsit Metello*, cum ex persona Cæsaris sermo sit Metellum seque aduersus communium obrectatorum criminationes purgantis, *Apud*

42 C. Suetonij Tullij. Liv. 1.
milites quoque in Hispania, idem Augustus orationem esse vix ipsius putat: quæ tamen duplex fertur: vna quasi prior habita prælio: altera, posteriore: quo Asinius Pollio ne tempus quidem concionandi habuisse eum dicit, subita hostium incursione. Reliquit & rerum suarum Commentarios, Gallici, civilisque belli Pompeiani. Nam Alexandrini, Africique & Hispaniensis, incertus auctor est. Alij enim Oppium putant, alij Hirtium: qui etiam Gallici belli nouissimum, imperfectumque librum suppleuerit. De commentariis Cæsaris Cicero in eodem libro sic refert. *Commentarios scripsit valde quidem probandos: nudi sunt, recti, & venusti, omni ornatu orationis, tamquam veste detracta, sed dum voluit alios habere parata unde sumerent, qui vellent scribere historiam, ineptis gratum fortasse fecit, qui illa volunt calamistris inurere, sanos quidem homines à scribendo deterruit.* De eisdem commentariis Hirtius ita prædicat, *Ad id probantur omnia iudicio, ut præcepta, non præbita, facultas scriptoribus videantur. Cuius tamen rei maior nostra quàm reliquorum est admiratio, Cæteri enim quàm bene atque emendatè, nos etiam quàm facilè atque celeriter eos præscripserit*

rit, scimur. Pollio Afinius parum diligenter, parúmque integra veritate compositos putat: cum Cæsar pleráque, & quæ per alios erant gesta, temerè crediderit: & quæ per se vel cõsultò, vel etiam memoria lapsus, perperam ediderit, existimátq; rescripturum, & correcturum fuisse. Reliquit & *De analogia* libros duos, & *Anticatores* totidẽ, ac præterea poëma quod inscribitur *Iter*. Quorum librorum primos, in transitu Alpium, cùm ex citeriore Gallia, conuentibus peractis, ad exercitum rediret: sequentes sub tempus Mundensis prælij fecit: nouissimum, dum ab vrbe in Hispaniam vltiorem i v. & x x. die peruenit. *Epistola* quoque eius *ad senatum* extant, quas primùm videtur ad paginas & formam memorialis libelli conuertisse, cùm antea C o s s. & duces nonnisi transuersa charta scriptas mitterent. Extant & *ad Ciceronem*, item *ad familiares* domesticis de rebus: in quibus si qua occultius perferenda erant, per notas scripsit, id est, sic structo litterarum ordine, vt nullum verbum effici posset: quæ si quis inuestigare, & persequi vellet, quartam elementorum litteram, id est, *d* pro *a*, & perinde reliquas commutet. Feruntur & à puero, & ab adolescentulo,

tulo, quædam scripta: vt *Laudes Herculis*, trægœdia *Deaspus* item *Dicta collectanea*, quos omnes libellos vetuit Augustus publicari, in epistola quam breuè admodum ac simplicem, ad Pompeium Marcum, cui ordinandas bibliothecas delegauerat, misit. Armorum & equitandi peritissimus, laboris vltra fidem patiens erat: in agmine, nonnunquam equo, sæpius pedibus, anteibat, capite detecto, seu sol, seu imber esset. Longissimas vias incredibili celeritate confecit, expeditus, meritoria rheda, centena passuum millia in singulos dies: si flumina morarentur, nando traiciens, vel innixus inflatis vtribus, vt persæpè nuncios de se præuenerit, in obscundis expeditionibus, dubium cautior an ardentior. Exercitum neque per insidiosa itinera duxit vnquam, nisi perspeculatus locorum situs: neque in Britanniam transuexit: nisi antè per se portus & nauigationem, & accessum ad insulam explorasset. At idem obsessione castrorum in Germania nuntiata, per stationes hostium Gallico habitu penetrauit ad suos. A Brûdusio Dyrachium inter oppositas classes hyeme transmisit. Cessantibusque copiis, quas subsequi iusserat, cùm ad arcessendas frustra

57

58

frustra sæpè misisset, nouissimè ipse clam noctu paruulum nauigium solus obuoluto capite conscendit: neque aut quis esset antè detexit, aut gubernatorem cedere aduersæ tempestati passus est, quàm penè obrutus fluctibus. Ne religione quidem vlla à quoquam incepto absteritus vnquam, vel retardatus est. Cùm immolanti aufugisset hostia, profectio-
nem aduersus Scipionem & Iubam non distulit. Prolapsus etiam in egressu nauis, verso ad melius omine, *Teneo te*, inquit, *Africa*. Ad eludendas autem vaticinationes, quibus felix & inuictum in ea prouincia fataliter Scipionum nomen ferebatur, despectissimum quendam ex Corneliorum genere, cui ad opprobrium vitæ Salutioni cognomen erat, in castris secum habuit. Prælia non tantùm destinato, sed ex occasione sumebat: ac sæpè ab itinere statim, interdum spurcissimis tempestatibus, cùm minimè quis moturum putaret: nec nisi tempore extremo ad dimicandum cunctantior factus est. Quò sæpius vicisset, hoc minus experiendos casus opinans: nihilque se tantum acquisiturum victoria, quantum auferre calamitas posset. Nullum vnquã hostem fudit, quin castris quoque exue-

- ret: ita nullum spatium perterritis dabit. Ancipiti prælio equos dimittebat, & in primis suum, quò maior permanendi necessitas imponeretur, auxilio fugæ
- 61 crepto. Utebatur autem equo insigni, pedibus propè humanis, & in modum digitorum ungulis fissis: quem natum apud se, cum haruspices imperium orbis terræ significare domino pronuntiaissent, magna cura aluit: nec patientem sessoris alterius primus adscendit: cuius etiam
- 62 instar pro æde Veneris genitricis postea dedicauit. Inclinatam aciem solus sæpè restituit, obsistens fugientibus, retinensque singulos, & contortis faucibus conuertens in hostem: & quidem adeò plerumque trepidos, ut aquilifer moranti cuspide sit comminatus: alius in ma-
- 63 nu detinentis reliquerit signum. Non minora illa constantiæ eius, immò maiora etiam indicia fuerunt: Post aciem Pharialicam, cum præmissis in Asiam copiis, per angustias Hellepontis vectoria nauicula traiceret, L. Cassium partis aduersæ cum decem rostratis nauibus obuium sibi, neque refugit: & cominus tendens ultro ad deditioem hortatus, supplicem ad se recepit. Alexandriæ, circa
- 64 oppugnationem pontis, eruptione hostium

stium subita compulsus in scapham, pluribus eodem præcipitantibus cùm desiliisset in mare, nando per cc. passus, euasit ad proximam nauē, elata læua, ne libelli, quos tenebat, madefierent: paludamentum mordicus trahens, ne spolio potiretur hostis. Militem neque à moribus neque à fortuna probabat, sed tantum à viribus: tractabatque pari seueritate atque indulgentia. Non enim ubique ac semper, sed cùm hostis in proximo esset, coercerat: tum maximè exactor grauissimus disciplinæ, ut neque itineris, neque prælij tempus denuntiaret: sed paratum & intentum momentis omnibus, quò vellet, subito educeret. Quod etiam sine causa plerumque faciebat, præcipuè pluuiis & festis diebus. Ac subinde obseruandum se admonens, repente interdium vel nocte subtrahebat: augebatque iter, ut seriùs subsequentes defatigaret. 65

Fama verò hostilium copiarum perterritos non negando, minuendove, sed insuper amplificando, ementiendove, confirmabat. Itaque cùm expectatio aduentus Iubæ terribilis esset, conuocatis ad concionem militibus, Scitote, inquit, paucissimis his diebus regem assurum cum x. legionibus, equitum xxx. leuis 66

armatura c. millibus elephantis ccc. Proinde desinunt quidam quarere ultra, aut opinari, mibiq; qui compertum habeo, credenti aut quidem vetustissima naue impistos, quocunq; vento, in quasunque terras iubebo

67 *auch*. Delicta neque obseruabat omnia, neque pro modo exsequebatur: sed defertorum ac seditiosorum, & inquisitor & punitor acerrimus, conuiuebat in cæteris. Ac nonnunquam post magnam pugnam atque victoriam, remisso officiorum munere, licentiam omnem passim lasciuendi permittebat: iactare solitus, milites suos etiam unguentato: bene pugnare posse: nec milites eos pro concione, sed blandiori nomine *commilio* ones appellabat, habebatque tam cultos, ut argento & auro politis armis ornaret, simul & ad speciem, & quo tenaciores eorum in prælio essent metu damni. Diligebat quoque usque ad eò, ut audita clade Tituriana, barbam, capillumque summisserit: nec antè dempsisset quàm vindicasset. Quibus rebus & deuotissimos sibi, & fortissimos reddidit.

A. V.
C.

700

68 Ingresso ciuile bellum, centuriones cuiusque legionis singulos equites è viatico suo obtulerunt: & vniuersi milites gratuitam & sine frumento, stipendiòque operam

operam, cùm tenuiorem tutelam locupletiores in se contulissent. Neque in tam diuturno spatio quisquam omnino deficiuit: plerique capti concessam sibi sub conditione vitam, si militare aduersus eum vellent, recusarent. Famem & cæteras necessitates, non cùm obsiderentur modò, sed & si alios ipsi obsiderent, tantopere tolerabant, vt Dyrrachina munitione Pompeius, viso genere panis ex herba, quo sustinebantur, *cum feris sibi rem esse*: dixerit: amouerique ocyus, nec cuiquam ostendi, iusserit: ne patientia & pertinacia hostis, animi suorum frangerentur. Quanta fortitudine dimicauerint, testimonio est, quòd aduerso semel apud Dyrrachium prælio, pœnam in se vtrò depoposcerunt, vt consolandos eos magis Imperator quàm puniendos habuerit. Cæteris præliis innumeras aduersariorum copias multis partibus ipsi pauciores facilè superauerunt. Denique vna sextæ legionis cohors præposita castello, quatuor Pompeij legionès per aliquot horas sustinuit, penè omnis cõfixa multitudine hostilium sagittarum, quarum centum ac triginta millia intra vallum reperta sunt. Nec mirum, si quis singulorum facta respiciat, vel Cassij Scæuæ

centurionis, vel C. Acilij militis, ne de pluribus referam. Scæua, excusso oculo transfixus femore & humero, centum & viginti ictibus scuto perforato, custodiã portæ commissi castelli retinuit. Acilius nauali ad Massiliam prælio, iniecta in puppem hostium dextra, & abscissa, memorabile illud apud Græcos Cynægiti

69 exemplum imitatus, transiliuit in nauem, umbone obuios agens. Seditionem per x. annos Gallicis bellis nullam omnino mouerunt, ciuilibus aliquas: sed vt ce-
 riter ad officium redierint, nec tam indulgentia ducis quàm auctoritate. Non enim cessit vnquam tumultuantibus, atque etiam obuiam semper iit. Et no-
 nam quidem legionem apud Placentiam, quamquam adhuc in armis Pompeius esset, totam cum ignominia missam fe-
 cit: ægréq; post multas & supplices pre-
 ces, nec nisi exacta de fontibus pœna, re-

70 stituit. Decumanos autem Romæ cum ingentibus minis summoque etiam vr-
 bis periculo, missionem & præmia flagi-
 tantes ardente tunc in Africa bello, ne-
 que adire cunctatus est, quamquam de-
 terrentibus amicis, neque dimittere: sed
 vna voce, qua *Quiritibus* eos pro militibus
 appellarat, tam facilè circumegit & fle-

xit, vt ei *militēs* esse confestim responde-
 rint : & quamuis recusantem vltro in
 Africam sint secuti : ac sic quoque sedi-
 tiosissimum quemque & prædæ! & agri
 destinati tertia parte multauit. Studium 71
 & fides erga clientes, ne iuueni quidem
 defuerunt Masintham nobilem iuuenem,
 cū aduersus Hiempsalem regem tam
 enixè defendisset, vt Iubæ regis filio in
 altercatione barbam inuaserit, stipendia-
 rium quoque prouentum, & abstra-
 hentibus statim eripuit, occultauitque
 apud se diu : & mox ex prætura profici-
 scens, in Hispaniam, inter officia prose-
 quentium, facèsque lictorum, lectica
 sua auexit. Amicos tanta semper facili- 72
 tate indulgentiâque tractauit, vt C. Op-
 pio comitanti se per syluestre iter, corre-
 ptôque subita valetudine, & in diuerso
 loco, quod vnum erat, cesserit: ac ipse
 humi ac sub dio cubuerit. Iam autem
 rerum potens, quosdam etiam infimi
 generis ad amplissimos honores proue-
 xit. Cū ob id culparetur, professus est
 palam, si *grassatorum & sicariorum ope in-
 tuenda sua dignitate usus esset, talibus
 quoque se parem gratiam relaturum.* Si- 73
 multates contrà nullas tam graues exce-
 pit vnquam, vt non occasione oblata

libēs deponeret. C. Memmij, cuius asper-
 rimis orationibus non minore acerbi-
 tate rescripserat, etiam suffragator mox
 in petitione cōsulatus fuit. C. Caluo post
 famosa epigrammata de reconciliatio-
 ne per amicos agenti, vltro ac prior scri-
 psit. Valerium Catullum, à quo sibi ver-
 ficulis de Mamurra perpetua stigmata
 imposita non dissimulauerat, satisfacien-
 tem, eadem die adhibuit cœnæ: hospitio-
 que patris eius sicut consueuerat, vti per-
 seueravit. Sed & in vlciscendo natura
 lenissimus: pietas, à quibus captus est,
 cùm in deditiōem redegisset, quoniam
 suffixurum se cruciantè iurauerat, iugu-
 lari prius iussit, deinde suffigi. Cornelia
 Phagitæ, cuius quondam nocturnas in-
 fidias æger ac latens ne perduceretur ad
 Sullam, vix præmio dato euaserat, nun-
 quam nocere sustinuit. Philemonem à
 manu seruum, qui necem suam per ve-
 nenum inimicis promiserat, non grauius
 quam simplici morte puniuit. In P. Clo-
 dium Pompeiæ vxoris, suæ adulterum,
 atque eadem de causa pollutarum ceri-
 moniarum reum testis citatus, negauit se
 quidquã comperisse, quãuis & Mater Au-
 relia, & soror Iulia, apud eosdem iudices,
 omnia ex fide retulissēt. Interrogatúsque
 cur

cur igitur repudiasset vxorem, *Quoniã in-*
quit, meos tam suspitione quàm crimine in-
dico carere oportere: Moderationem verò 43
 clementiãque, tum in administratione
 tum in victoria belli ciuilibis admirabilem
 exhibuit. Denunciante Põpeio, pro hosti-
 bus se habiturum, qui Reip. defuissent:
 ipse medios & neutrius partis, suorũ sibi
 numero futuros pronuntiauit. Quibus
 autem ex commendatione Pompeij, or-
 dines dederat, potestatem transcundi ad
 eum omnibus fecit. Motis apud Ilerdam
 deditiois conditionibus, cùm assiduo
 inter vtrasque partes vsu atque commer-
 cio Afranius ac Petreius deprehensos
 intra castra Iulianos subita pœnitentia
 interfecissent, admissam in se perfidiam
 non sustinuit imitari. Acie Pharsalica
 proclamauit, *ut cuius parceretur* dein-
 cepsque nemini non suorum quem vel-
 let vnum partis aduersæ seruare conces-
 sit: nec vlli periisse, nisi in prælio repe-
 riantur, exceptis duntaxat Afranio &
 Fausto, & L. Cæsare iuene, ac ne hos
 quidem voluntate ipsius interemptos pu-
 tant: quorum tamen & priores post im-
 petratam veniam rebellauerant, & Cæsar
 libertis seruísque eius ferro & igni cru-
 delem in modum enectis, bestias quo-

que ad munus populi comparatas con-
 trucidauerat. Deinde tempore extremo
 etiam quibus nondum ignorauerat, cun-
 ctis in Italiam redire permisit, magi-
 stratusque & imperia capere. Sed & sta-
 tuas L. Surtæ atque Pompeij, à plebe dis-
 iectos, reposuit. Ac si qua post hac aut co-
 gitarentur grauius aduersus se, aut dice-
 rentur, inhibere maluit, quàm vindicare.
 Itaque & detectas coniurationes, con-
 uentusque nocturnos, non vltra arguit
 quàm vt edicto ostenderet esse sibi no-
 tas: & acerbè loquentibus satis habuit
 pro concione denuntiare, ne perseuera-
 rent. Aulique Cæcinne criminosisimo li-
 bro, & Pitholai carminibus maledicen-
 tissimis laceratam existimationem suam
 76 ciuili animo tulit. Prægrauant tamen
 cætera facta, dictaque eius, vt & abusus
 dominatione, & iure cæsus existimetur.
 Nō enim honores modò nimios recepit,
 vt continuum consulatum, perpetuam
 dictaturam, præfecturamque morum, in-
 super prænomen Imperatoris, cogno-
 men patris patriæ, statuam inter reges,
 suggestum in orchestra, sed & ampliora
 etiam humauo fastigio decerni sibi
 passus est: sedem auream in curia & pro-
 tribunali, thensam ferculum Circensi
 pompa

pompa, tēpla, aras, simulacra iuxta Deos, puluinar, flaminem, Lupercos, appellationem mensis è suo nomine. Ac nullos non honores ad libidinem cepit, & dedit. Tertium & quartum consulatum titulo tenuis gessit, contentus Dictaturæ potestate decretæ cum consulatibus simul: atque utroque anno binos consules substituit sibi in ternos nouissimos menses: ita ut medio tempore comitia nulla habuerit, præter tribunorum & ædiliū plebis: præfectosque pro prætoribus constituerit, qui præsentē se res urbanas administrarent. Pridie autem Kal. A. V. Ianuarias repentina consulis morte cessantem honorem in paucas horas petenti c. 970 dedit. Eadem licentia spreto patriæ more, magistratus in plures annos ordinavit. Decem prætoris viris consularia ornamenta tribuit. Ciuitate donatos, & quosdam è semibarbaris Gallorum recepit in curiam. Præterea monetæ, publicis que vectigalibus, peculiare seruos præposuit. Trium legionum, quas Alexandriæ relinquebat, curam & imperium Rufini liberti sui filio, exoleto suo demandauit. Nec minoris impotentia voces propalam edebat, ut Titus Ampius scribit, *Nihil esse Remouibl. appellationem*

modò, sine corpore, ac specie. Sullam ne-
 scisse literas, qui Dictaturam deposuerit.
 Debere homines consideratiùs iam loqui
 secum, ac pro legibus habere qua dicat. Eo-
 que arrogantia progressus est, vt haruspice
 tristitia & sine corde extra sacro quodã
 nunciante, futura diceret latiora, cum
 vellet: nec pro ostentis ducendum si pecudi

- 78 cor defuisset. Verùm præcipuam & inex-
 piabilem sibi inuidiam hinc maximè
 mouit. Adeuntes se cum plurimis ho-
 norificentissimisque decretis, vniuersos
 patres conscriptos, sedens pro æde Vene-
 ris genetricis excepit. Quidam putant
 retentum à Cornelio Balbo, cum cona-
 retur assurgere: alij ne conatum quidem
 omnino, sed etiam admonentem C. Tre-
 batium, vt assurgeret, minus familiari
 vultu respexisse. Idque factum eius tan-
 to intolerabilius est visum, quòd ipse
 triumphanti, & subsellia tribunitia præ-
 teruehenti sibi, vnum è collegio Pontium
 Aquilam non assurrexisse adeò indigna-
 tus sit, vt proclamauerit, *Repete ergo à me
 Aquila Remp. tribunus*, & nec destiterit
 per continuos dies quidquam cuiquam,
 nisi sub exceptione polliceri, si tamen
 79 per Pontium Aquilam licuerit. Adiecit
 ad tam insignem despecti senatus con-
 tumeliam,

tumeliam, multo arrogantius factum. Nam cum sacrificio Latinarum reuertente eo, inter immodicas ac nouas populi acclamationes, quidam è turba statuae eius coronam lauream candida fascia præligatam imposuisset: & tribuni plebis Epidius Marullus, Cæsariúsque Flauus coronæ fasciã detrahi, hominémque duci in vincula iussissent, dolens seu parum prosperè motam regni mentionem, siue, vt ferebat, ereptam sibi gloriam recusandi, tribunos grauitè increpitos potestate priuauit: neque ex eo infamiam affectati etiam regij nominis discutere uoluit: quamquam & plebei regem se salutanti *Cæsarem se, non Regem* esse responderit & Lupercalibus, pro Rostris à consule Antonio admotum sæpius capiti suo diadema repulerit, atque in Capitolium Ioui Opt. Max. miserit. Quinetiam varia fama percrebuit, migraturum Alexandriam vel Ilium, translatis simul opibus imperij, exhaustaque Italia delectibus, & procuratione vrbs amicis permessa: proximo autem senatu L. Cottam Quindecim virum sententiam dicturum: vt, quoniam libris fatalibus contineretur, Parthos, nisi à rege, non posse vinci Cæsar rex appellaretur. Quæ caussa con-

iuratis maturandi fuit destinata negotia, ne assentiri necesse esset. Consilia igitur dispersim antea habita, & quæ sæpe bini triniue cœperant, in vnum omnes contulerunt: ne populo quidem iam præfenti statu læto, sed clam palàmque detrectante dominationem, atque assertores flagitant. Peregrinis in senatum allectis libellus propositus est: *Bonum factum: Ne quis senatori nouo curiam monstrare velit, & illa vulgo canebantur.*

Gallos Caesar in triumphum ducit: idem in curia:

Galli bracas deposuerunt, latum clauum sumptuerunt.

Q. Maximo successo, trimestrique consule theatrum introeunte, eum licitor animaduerti ex more iussisset, ab vniuersis conclamatum est: *Non esse consulem eum.* Post remotos Cæsarium & Marullum tribunos, reperta sunt proximis comitiis complurium suffragia, consules eos declarantium. Subscribere quidam L. Bruti statuae, *Vtinam viueres.* Item ipsius Cæsaris statuae: *Brutus, quia reges eiecit, consul primus factus est: Hic quia consules eiecit, rex postremo factus est.* Conspiratum est in eum à LX. amplius, C. Cassio, Marcelloque & Decio Bruto principibus conspirationis.

rationis. Qui primùm cunctari, vtrùm-
ne illum in campo per comitia, tribus ad
suffragia vocâtem partibus diuisi è pon-
te deiicerent, atque exceptum trucidâ-
rent: an in Sacra via vel in aditu theatri
adorirentur: postquam senatus Idibus
Martis in Pompeij curiam edictus est,
facilè tempus & locum prætulerunt.

Sed Cæfari futura cædes evidentibus 8 r
prodigiis denunciata est. Paucos ante
menses cùm in colonia Capua deducti
lege Iulia coloni, ad extruendas villas
sepulchra vetustissima disicerent, idque
eo studiosiùs facerent, quòd aliquantum
vasculorum operis antiqui scrutantes
reperiebant, tabula ænea in monumen-
to, in quo dicebatur Capys, conditor Ca-
puæ, sepultus, inuenta est, conscripta lit-
teris verbisque Græcis, hac sententia,
*Quandoque ossa Capyis detecta essent, fere
ut Isulo prognatus manu consanguineorum
necaretur, magnique mox Italia cladibus
vindicaretur.* Cuius rei, ne quis fabulo-
sam aut commentitiam putet, auctor est
Cornelius Balbus, familiarissimus Cæ-
saris. Proximis diebus equorum greges,
quos in traiciendo Rubicone flumine
consecrarat, ac vagos & sine custode di-
miserat, comperit pertinacissimè pabu-
lo

lo abstinere, vbertimque flere. Et immolantem haruspex Spurinna monuit, caueret periculum quod non ultra Martias Idus proferretur. Pridie autem easdem Idus, auem regaliolum, cum laureo ramulo Pompeianæ curiæ se inferentem, volucres varij generis ex proximo nemore persecutæ, ibidem discerperunt. Ea verò nocte cui illuxit dies cædis, & ipse sibi visus est per quietem interdum supra nubes volitare: aliàs cum Ioue dextram iungere. Et Calpurnia vxor imaginata est collabi fastigium domus, maritumque in gremio suo confodi: ac subito cubiculi fores sponte patuerunt. Ob hæc simul & ob infirmam valetudinem diu cunctatus, an se continere & quæ apud senatum proposuerat, agere differret, tandem D. Bruto adhortante, ne frequentes ac iam dudum opperientes destitueret, quinta ferè hora progressus est: libellumque insidiarum indicem, ab obvio quodam porrectum, libellis cæteris quos sinistra manu tenebat, quasi mox lecturus commiscuit. Dein pluribus hostiis cæsis, cum litare non posset, introiit curiam, spreta religione: Spurinnamque irridens, & vt falsum arguens, quòd sine vlla noxa Idus Martiæ adessent: quamquam

quam is *venisse quidem* eas diceret, *sed*
non praeruisse. Assidentem conspirati spe- 82
 cie officij circumsteterunt: illicóque A.V.
 Cimber Tullius qui primas partes susce- C.
 perat, quasi aliquid rogaturus, propius 710
 accessit: reuerti que, & gestu in aliud
 tempus differenti, ab utroque humero
 rogam apprehendit: deinde clamantem,
Istus quidem vis est, alter Cassius, aduer-
 sum vulnerat paullum infra iugulum.
 Cæsar Cassij brachium arreptum graphio
 traiecit, conatusque profilire, alio vulne-
 re tardatus est. Utque animaduertit vn-
 dique se strictis pugionibus peti, toga
 caput obuoluit: simul sinistra manu si-
 num ad ima crura deduxit, quo none-
 stius caderet etiam inferiore corporis
 parte velata. Atque ita tribus, & viginti
 plagis confossus est, vno modo ad pri-
 mum ictum gemitu sine voce edito. Etsi
 tradiderunt quidam, M. Bruto irruenti
 dixisse, *Καί σου εἰ ἐκείνων καὶ σὺ, τέκνον;* Ex-
 animis diffugientibus cunctis aliquandiu
 iacuit, donec lecticæ impositum, depen-
 dente brachio, tres seruuli domum retu-
 lerunt. Nec in tot vulneribus, vt Antistius
 medicus existimabat, lethale vllū reper-
 tum est, nisi quod secundo loco in pe-
 ctore acceperat. Fuerat animus coniura-

tis, corpus occisi in Tiberim trahere, bona publicare, acta rescindere, sed metu

- 83 M. Antonij consulis, & magistri equitum Lepidi, destiterunt. Postulante ergo L. Pisone socero, testamentum eius aperitur: recitaturque in Antonij domo, quod Idibus Septembribus proximis in Lanicano suo fecerat, demandaueratque virgini Vestali maximæ. Q. Tubero tradit heredem ab eo scribitur solitum ex consulatu ipsius primo, vsque ad initium civilis belli, Cn. Pompeium: idque militibus pro concione recitatum. Sed nouissimo testamento tres instituit hæredes sororum nepotes, C. Octauium ex do-drante, & L. Pinarium, & Q. Pædium ex quadrante reliquo, in ima cera C. Octauium etiam in familiam noménque adoptauit: plurésque percussorum in tutoribus filij, si quis sibi nasceretur, nominauit: D. Brutum etiam in secundis heredibus. Populo hortos circa Tiberim publicè & viritim trecenos sestertios, legauit.
- 84 Funere indicto, rogos exstructus est in Martio campo iuxta Iuliæ tumulum, & pro Rostris aurata ædes ad simulacrum templi Veneris Genitricis collocata: intraque lectus eburneus auro ac purpura stratus: & ad caput trophæum, cum veste

veste in qua fuerat occisus. Præferentibus munera, quia suffecturus dies non videbatur, præceptum est vt omisso ordine, quibus quisque vellet itineribus vrbis, portaret in campum. Inter ludos cantata sunt quædam ad miserationem, & inuidiam cædis eius accommodata ex Pacuuij Armorum iudicio.

Men' me seruasse, ut essent qui me perderent?

Et ex Electra Attij alia ad similem sententiam. Laudationis loco consul Antonius per præconem pronuntiauit Sen. conf. quo omnia ei diuina simul atque humana decreuerat: item iusiurandum quo se cuncti pro salute vnus adstrinxerant: quibus perpauca à se verba addidit. Lectum pro Rostris in Forum magistratus & honoribus functi detulerunt. Quem cum pars in Capitolini Iouis cella cremare, pars in curia Pompeij, destinaret, repente duo quidam gladiis succincti, ac bina iacula gestantes, ardentibus cereis succenderunt: confestimque circumstantium turba virgulta arida, & cum subselliis tribunalia, quidquid præterea ad domum aderat congestit: deinde tibicines & scenici artifices vestem, quam ex instrumento triumphorum ad præsentem

sentem vsum induerant, detractam sibi, atque discissam, iniecere flammæ: & veteranorum militum legionarij arma sua quibus exculti funus celebrabant. Matronæ etiam pleræque ornamenta sua quæ gerebant, & liberorum bullas atque prætextas. In summo publico luctu exterarum gentium multitudo circulatim suo quæque more lamentata est: præcipuèque Iudæi, qui etiam noctibus continuis bustum frequentarunt. Plebs statim à funere ad domum Bruti & Cassij cum facibus tetendit, atque ægrè repulsa, obuium sibi Heluium Cinnam, per errorem nominis quasi Cornelius is esset quem grauiter pridie concionatum de Casare requirebat, occidit: capurque eius præfixum hastæ circumtulit. Postea solidam columnam prope xx. pedum lapidis Numidici in foro statuit: scripsitque, PARENTI PATRIÆ. Apud eandem longo tempore sacrificare, vota suscipere, controuersias quasdam interposito per Cæsarem iureiurando distrahere, perseverauit. Suspicionem Cæsar quibusdam suorum reliquit, neque voluisse se diutius viuere, neque curasse, quòd valetudine minus prospera vteretur, ideòque & quæ religiones monerent,

& quæ renuntiarent amici , neglexisse. Sunt qui putent confisum eum nouissimo illo Senat. conf. ac iureiurando, etiam custodias Hispanorum cum gladiis festantium se, remouisse. Alij è diuerso opinantur, insidias vndique imminentes subire semel confessum satius esse, quàm cauere semper. Alij ferunt dicere solitum, non tam sua quàm Reip. interesse vti saluus esset: se iam pridem potentia gloriæque abundè adeptum: Remp. si quid sibi eueniret, neque quietam fore, & aliquanto deteriore conditione ciuilia bella subituram. Illud planè inter omnes fere 87 constitit, talem ei mortem penè ex sententia obtigisse. Nam & quondam cùm apud Xenophōtem legisset, Cyrum vltima valetudine mandasse quædã de funere suo, aspernatus tam lentum mortis genus: subitam sibi celeremque optauerat. Et pridie quàm occideretur, in sermone nato super cœnam, apud M. Lepidum, quisnam esset finis vitæ commodissimus, repentinum, inopinatumque prætulera. Periit sexto & quinquagesimo ætatis 88 anno: atque in deorum numerum relatus est, non ore modò decernentium, sed & persuasione vulgi. Siquidem ludis, quos primò consecratos ei hæres

Augustus edebat, stella crinita per septem dies continuos fulsit, exorians circa undecimam horam. Creditumque est, animam esse Cæsaris in cælum recepti: & hac de caussa simulacro eius in vertice additur stella. Curiam, in qua occisus est, obstrui placuit: Idusque Martias parricidium nominari, ac ne vnquam eo die Senatus ageretur. Percussorum autem ferè, neque triennio quisquam amplius superuixit, neque sua morte defunctus est. Damnati omnes, alius alio casu periti: pars naufragio, pars prælio, nonnulli semet eodem illo pugione quo Cæsarem violauerant, interemerunt.

C. SVETONII
TRANQVILLI DE
XII. CÆSARIBVS

Liber secundus.

D. OCTAVIVS CÆSAR AVGVSTVS.

Gentem Octavianam Velitris præcipuam olim fuisse, multa declarant. Nam & vicus celeberrima parte oppidii pridem Octavius vocabatur: & ostende

ostendebatur ara Octavio consecrata: qui bello dux finitimo, cum fortè Marti rem diuinam faceret, nuntiata repente hostis incurfione, semicruda exta rapta foco profecuit: atque ita prælium ingressus, victor rediit. Decretum etiam publicum exstabat, quo cauebatur, vt in posterum quoque simili modo exta Marti redderentur, reliquæque ad Octavios referrentur. Ea gens à Tarquinio Prisco rege, inter Romanas gentes allecta, in senatum mox à Ser. Tullio in patricias transducta, procedente tempore ad plebem se contulit: ac rursus magno interuallo per D. Iulium in patriciatum rediit. Primus ex hac magistratum populi suffragio cepit C. Rufus. Is quæstorius Cn. & C. procreauit: à quibus duplex Octaviorum familia defluxit, conditione diuersa. Siquidem Cn. & deinceps ab eo reliqui omnes functi sunt honoribus summis. At Caius eiusque posteri, seu fortuna, seu voluntate, in equestri ordine constitere, vsque ad Augusti patrem. Proauus Augusti secundo Punico bello, stipendia in Sicilia tribunus militum fecit, Æmilio Pappo imperatore. Auus municipalibus magisteriis contentus, abundante patrimonio, tranquillissimè

senuit. Sed hæc alij. Ipse Augustus nihil
 amplius quàm equestri familia ortum se
 scribit, veteri ac locuplete, & in qua pri-
 mus senator pater suus fuerit. M. Anto-
 nius libertinum ei proavum exprobrat
 restionem, è pago Thurino: avum argen-
 tarium. Nec quicquam vltra de paternis
 3 Augusti maioribus reperi. Octavius pa-
 ter à principio ætatis, & re & æstima-
 tione magna fuit: vt equidem mirer, hunc
 quoque à nonnullis argentarium, atque
 etiam inter diuiores, operasque campe-
 stres, proditum. Amplis enim inuolutis
 opibus, honores & adeptus est facilè, &
 egregiè administravit. Ex prætura Mace-
 doniam sortitus, fugitiuos, residuam
 Spartaci & Catilinæ manum, Thurinum
 agrum tenentes, in itinere deleuit, nego-
 tio sibi in senatu extra ordinè dato. Pro-
 uinciæ præfuit, non minore iustitia quam
 fortitudine. Namque Bessis ac Thraci-
 bus magno prælio fuis, ita socios tra-
 ctavit, vt epistolæ M. Tullij Ciceronis
 extant, quibus Q. fratrem, eodem tem-
 pore parum secunda fama proconsula-
 rum Asiæ administrantem, hortatur &
 monet, imitetur in promerendis sociis
 4 vicinum suum Octavium. Decedens Ma-
 cedonia, prius quàm confiteri se can-
 dida

didatum consulatus posset morte obiit
 repentina, superstitibus liberis, Octavia
 maiore, quam ex Ancharia: & Octavia
 minore, item Augusto, quos ex Atia tu-
 lerat. Atia M. Atio Balbo, & Iulia sorore
 C. Cæsaris, genita est. Balbus paterna stir-
 pe Aricinus, multis in familia senatoriis
 imaginibus, à matre Magnum Pompeium
 arctissimo cōtingebat gradu, functusque
 honore præturæ, inter x x. viros agrum
 Campanum plebi Iulia lege diuisit. Ve-
 rùm M. Antonius despiciens etiam ma-
 ternam Augusti originem, proauum eius
 Afri generis fuisse, & modò vnguenta-
 riam tabernam, modò pistrinum Ariciæ
 exercuisse, obiicit. Cassius quidem Par-
 mensis quadam epistola, non tantùm vt
 pistoris, sed etiam vt nummularij nepo-
 tem, taxat Augustum: *Materna tibi
 farina: siquidem ex crudissimo Aricia pi-
 strino hanc finxit manibus collybo decolo-
 ratis Nerulomensis mensarius.* Natus est
 Augustus, M. Tullio Cicerone, & Anto- A. v.
 nio Coss. i x. Cal. Octobris, paulo ante c.
 solis exortum, regione Palatij, ad Capita 691
 bubula: vbi nunc sacrum habet, ali-
 quanto post quàm excessit, constitutum.
 Nam vt senatus actis continetur, cum
 C. Lectorius adolescens patricij generis,

in deprecanda grauiore adulterij pœna, præter ætatem atque natales, hoc quoque patribus conscriptis allegaret, se esse possessorem, ac velut ædituum soli, quod primum D. Augustus nascens attigisset: peteretque donari quasi proprio suo, ac peculiari Deo: decretum est vt ea pars domus consecraretur. Nutrimentorum eius ostenditur adhuc locus in auito suburbano, iuxta Valitras permodicus, & cellæ penuariæ instar: tenetque vicinitatem opinio, tanquam & natus ibi sit. Huc introire nisi necessariò & castè, religio est: concepta opinione veteri, quasi temerè adeuntibus horror quidam & metus obiiciatur: sed & mox confirmata est. Nam cum possessor villæ nouus, seu sortè, seu tentandi causa eubitum se eò contulisset, euenit, vt post paucissimas noctis horas exturbatus inde subita vi & incerta, penè semianimis cum strato simul ante fores inueniretur. Infanti cognomen **THVRINO** inditum est, in memoriam maiorum originis: vel quòd in regione Thurina, recens eo nato, pater Octavius aduersus fugitios rem prosperè gesserat. Thurinum cognominatum, satis certa probatione tradiderim, nactus puerilem imagunculam eius æream veterem, fer-

reis

reis, ac penè iam exolescentibus litteris hoc nomine inscriptam, quæ dono à me Principi data inter cubiculares colitur. Sed & à M. Antonio in epistolis per contumeliam sæpè Thurinus appellatur: & ipse nihil amplius quàm *mirari se rescribit*, *Pro opprobrio nomen prius sibi oblisci*. Postea C. CÆSARIS, & deinde AVGVSTI cognomen assumpsit: alterum, testamento maioris auunculi: alterum, Munatij Planci sententia: cum quibusdam censentibus, Romulum appellari oportere, quasi & ipsum conditorem urbis, prævaluisset ut Augustus potius vocaretur, non tantùm nouo, sed etiam ampliore cognomine: quòd loca quoque religiosa, & in quibus augurato quid consecratur, Augusta dicantur, ab auctu, vel ab auium gestu gustuue: sicut etiam Ennius docet scribens.

Augusto augurio postquam incluta condita Roma est.

Quadrinus, patrem amisit: duodecimum annum agens, auiam Iuliam defunctam pro concione laudauit. Quadriennio post virili toga sumpta, militariis donis triumpho Cæsaris Africano donatus est quamquam expertis belli propter ætatem. Profectum mox auunculum

in Hispanias, aduersus Cn. Pompeij liberos, vix dum firmus à graui valetudine, per infestas hostibus vias, paucissimis comitibus, naufragio etiam factò, subsequutus, magnopere demeruit, approbata cito etiam morum indole super itineris industriam. Cæsare post acceptas Hispanias expeditionem in Dacos, & inde in Parthos, destinante, præmissus Apollonium, studiis vacauit. Vtque primùm occisum eum, heredemque se comperit, diu cunctatus, an proximas legiones imploraret, id quidem consilium vt præceptum immaturumque omisit: cæterum, vrbe repetita, hæreditatem adiit, dubitante matre, vitrico verò Marcio Philippo consulari multum dissuadente. Atque ab eo tempore exercitibus cõparatis, primùm cum M. Antonio, Marcòque Lepido, dein tantum cum Antonio per duodecim ferè
 9 annos, nouissimè per quatuor & x l. solus Remp. tenuit. Proposita vitæ eius velut summa, partes sigillatim, neque per tempora, sed per species, exequar, quò distinctiùs demonstrari, cognoscique possint. Bella ciuilia quinque gessit: Mutinense, Philippense, Perusinum, Siculum, Actiacum. Ex quibus primum ac nouissimum, aduersus M. Antoniam: secundum

cundum aduersum Brutum & Cassium:
 tertium, aduersum L. Antonium Trium-
 uiri fratrem: quantum aduersus Sex. Pom-
 peium, Cn. filium. OMNIVM bellorum
 initium & causam hinc sumpsit, nihil
 conuenientius ducēs quàm necem auun-
 culi vindicare, tuerique acta. Confestim
 vt Apollonia rediit. Brutum, Cassiumque,
 & vi, nec opinantes, & quia præuisum
 periculum subterfugerāt, legibus aggre-
 di, reosque cædis absentes deferre sta-
 tuit. Ludos autem victoriæ, Cæsaris non
 audentibus facere quibus obtigerat id
 munus, ipse edidit. Et quo constantius
 cætera quoque exsequeretur, in locum
 Trib. plebis fortè demortui candidatum
 se ostendit: quamquàm patrieius nec
 dum senator. Sed aduersante conatibus
 suis M. Antonio consule, quem vel præ-
 eipuum adiutorem sperauerat: ac ne pu-
 blicum quidem & translatitium ius vlla
 in re sibi sine pactione grauissimæ mer-
 cedis impertiente, ad optimates se con-
 tulit: quibus eum inuisum sentiebat, ma-
 ximè, quòd D. Brutum obsessum Mu-
 tinæ, prouincia à Cæsare data, & per se-
 natum confirmata, expellere armis nite-
 retur. Hortantibus itaque nonnullis,
 percussiores ei subornauit. Hac fraude

A. V.
 C.
 710

A. V. deprehensa, periculum inuicem metuens
 C. veteranos simul in suum, ac Reip. auxi-
 711 litium, quanta potuit largitione, contra-
 xit. Iussusque comparato exercitui pro
 prætore præesse, & cum Hirtio ac Pansa,
 qui consulatum acceperant, D. Bruto
 opem ferre, demandatum bellum tertio
 mense confecit duobus præliis. Priore,
 Antonius eum fugisse scribit, ac sine pa-
 ludamento, equoque post biduum de-
 mum apparuisse: sequenti, satis constat
 non modò ducis, sed etiam militis fun-
 ctum munere: atque in media dimica-
 tione, aquilifero legionis suæ grauiter
 11 faucio aquilam humeris subiisse, diuque
 portasse. Hoc bello cum Hirtius in acie,
 & Pansa paulò post ex vulnere periissent,
 rumor increbuit, ambos opera eius oc-
 cisos: vt Antonio fugato, Resp. consu-
 libus orbata, solus victores exercitus oc-
 cuparet. Pansæ quidem adeò suspecta
 mors fuit, vt Glyco medicus custoditus
 sit, quasi venenum vulnere indidisset. Ad-
 iicit his Aquilius Niger, alterum è con-
 sulibus, Hirtium, in pugnae tumultu ab
 12 ipso interemptum. Sed vt cognouit, An-
 tonium post fugam à M. Lepido rece-
 ptum, cæterosque duces, & exercitus, cõ-
 sentire pro patribus, causam optimatum
 sine

sine cunctatione deseruit, ad prætextum
 mutatæ voluntatis dicta, factaque quo-
 rundam calumniatus: quasi alij se *puc-*
ron, alij *mandum*, tollendūque iacta-
 sent: ne aut sibi, aut veteranis par gratia
 referretur. Et quo magis pœnitentiam
 prioris sectæ approbaret: Nursinos gran-
 di pecunia, & quam pendere nequirent,
 multatos, extorres egit oppido: quòd
 Mutinensi acie interemptorum ciuium
 tumulo publicè exstructo adscripserant,
Proliberate eos occubuisse. Inita cum An-
 tonio & Lepido societate, Philippense
 quoque bellum, quamquam inuàlidus
 atque æger, duplici prælio transegit, quo-
 rum priore castris exutus, vix ad Anto-
 nij cornu fuga euaserat. Nec successum
 victoriæ moderatus est: sed capite Bruti
 Romam misso vt statuæ Cæsaris subiice-
 retur, in splendidissimum quemque ca-
 ptium non sine verborum contumelia
 sæuit. Vt quidem vni suppliciter sepul-
 turam precanti respondisse dicatur, *iam*
istam in volucrem fore potestatem: alios,
 patrem & filium, pro vita roganteis, for-
 tiri vel dimicare iussisse, vt alterutri con-
 cederetur: ac spectasse vtrumque mo-
 rientem, cum patre, qui se obtulerat, oc-
 ciso, filius quoque voluntaria occubuis-
 set

I 3

A. V.

C.

712

set nece. Quare cæteri, & in his M. Fauo-
 rius, ille Catonis æmulus, cùm catenati
 producerentur, imperatore Antonio ho-
 norificè salutato, hunc fœdissimo conui-
 cio coram prosciderunt. Partitis post vi-
 ctoriam officiis, cùm Antonius Orientem
 ordinandum, ipse veteranos in Italiam
 reducendos, & municipalibus agris col-
 locandos recepisset: neque veteranorum
 neque possessorum gratiam tenuit: alte-
 ris, pelli se: alteris non pro spe merito-
 rum tractari querentibus. Quo tempore

14
 A. V. L. Antonium, fiducia consulatus quem
 C. gerebat, ac fraternæ potentiæ, res no-
 713 uas molientem, confugere Perusiam coë-
 git, & ad deditonem fame compulit: non
 tamen sine magnis suis, & ante bellum,
 & in bello discriminibus. Nam cùm spe-
 ctaculo ludorum gregarium militem in
 XIV. ordinibus sedentem excitari per ap-
 paritorem iussisset, rumore ab obtrecta-
 toribus dilato, quasi eundem mox & dis-
 cruciatum necasset: minimū obfuit quin
 periret, concursu & indignatione turbæ
 militaris. Saluti fuit, quòd qui deside-
 rabatur, repentè comparuit incolumis,
 ac sine iniuria. Circa Perusinum autem
 murum sacrificans, penè interceptus est
 à manu gladiatorum, quæ oppidò eru-
 perat.

perat. Perusia capta in plurimos ani-
 maduertit : orare veniam , vel excusare
 se conantibus, vna voce occurrens, *Mo-
 riendum esse.* Scribunt quidam, trecentos
 ex dedititiis electos, vtriusque ordinis,
 ad aram Diuo Iulio extructam, Idibus
 Martiis hostiarum more mactatos. Ex-
 stiterunt qui traderent, conspecto eum
 ad arma ille, vt occulti aduersarij, &
 quos metus magis quàm voluntas con-
 tineret, facultate L. Antonij ducis præ-
 bita, detegerentur, deuictisque his & con-
 fiscatis, promissa veteranis præmia per-
 soluerentur. Bellum Siculum inchoauit
 in primis, sed diu traxit, intermissum
 sæpius: modò reparandum classium caus-
 sa, quas tempestatibus duplici naufra-
 gio, & quidem per æstatem amiserat:
 modò pace facta, flagitante populo, ob
 interclusos commeatus, famémque in-
 grauescentem: donec nauibus ex inte-
 gro fabricatis, ac x x. seruorum millibus
 manumissis, & ad remum datis, portum
 Iulium apud Baias, immisso in Lucrinum
 & Auernum lacum mari, effecit. In quo
 cum hieme tota copias exercuisset, Pom-
 peium inter Mylas & Naulochum supe-
 rauit sub horam pugnae tam arcto repère
 somno deuinctus, vt ad dandum signum
 ab

25

714

16

717

718

ab

ab amicis excitaretur. Vnde præbitam Antonio materiam putem exprobandi, Ne rectis quidem oculis eum aspiciere potuisse instructam aciem: verùm supinum, ocelum intuentem, stupidum cubuisse: nec prius surrexisse, ac militibus in conspectum fuisse, quàm à M. Agrippa fugate sint hostium naues. Alij dictum factumque eius criminantur, quasi classibus tempestate perditis exclamauerit, etiam inuito Neptuno victoriam se adepturum: ac die Circensium proximo solemni pompæ simulacrum Dei detraxerit, nec temerè plura ac maiora pericula vllò alio bello adiit. Traiecto in Siciliam exercitu, cum partem reliquam copiarum continenti repeteret, oppressus ex improviso à Demochare & Apollophane, præfectis Pompeij, vno demum nauigio ægerrimè effugit. Item cum præter Locros Rhegium pedibus iret, & prospectis biremibus Pompeianis terram legentibus, suas ratus, descendisset ad littus, penè exceptus est. Tunc etiam per deuios tramites refugientem, feruus Æmiliij Paulsi, comitis eius, dolens proscriptum olim ab eo patrem Paullum, & quasi occasione vltionis oblata, interficere conatus est. Post Pompeij fugam, collegarum alterum, M. Lepi

Lepidum, quem ex Africa in auxilium
 euocaret, superbientem x. legionum
 fiducia, summâque sibi partes terrore
 ac minis vindicantem, spoliavit exerci-
 tu: supplicemque concessa vita Circeios
 in perpetuum relegauit. M. Antonij ¹⁷
 societatem semper dubiam & incertam,
 reconciliationibusque variis malè fœcil-
 latam abruptit tandem. Et quo magis de-
 generasse eum a civili more approbaret,
 testamentum, quod is Romæ etiam de
 Cleopatrarum liberis inter hæredes nuncu-
 paris reliquerat, aperiendum recitadum-
 que pro concione curauit. Remisit ta-
 men hosti iudicato necessitudines, ami-
 cosque omnes: atque inter alios C. Sossium,
 & T. Domitium, tunc adhuc Coss. Bo- ⁷²²
 noniensibus quoque publicè, quod in
 Antoniorum clientela antiquitus erant;
 gratiam fecit coniurandi cum tota Ita-
 lia pro partibus suis. Nec multò pòst na- ⁷²³
 uali prælio apud Actium vicit, in serum
 dimicatione protracta, ut in nauis victor
 pernoctauerit. Ab Actio cum Samum
 insulam in hyberna se recepisset, turba-
 tus nuntiis de seditione militum, præ-
 mia & missionem poscentium, quos ex
 omni numero confecta victoria Brun-
 dusium præmiserat, repetit Italianam, tem-
 pestate

pestate in traiectu bis conflictatus: primò
 inter promontoria Peloponnesi atque
 Ætoliæ: rursus circa montes Ceraunios
 vtrobique parte Liburnicarum demersa:
 simulque eius in qua vehebatur, fufis ar-
 mamentis, & gubernaculo diffracto. Nec
 amplius quàm septem & x x. dies, donec
 desideria militum ordinarètur, Brundusij
 commoratus. Asiæ, Syriæque circuita
 Ægyptum petit: obsessaque Alexandria,
 quò Antonius cum Cleopatra confuge-
 rat, breui potitus est. Et Antonium
 quidem seras condiciones pacis tentan-
 tem, ad mortem adegit, viditque mor-
 tuum. Cleopatrx, quam seruatam trium-
 pho magnoperè cupiebat, etiam psyllos
 admouit, qui venenum ac virus exsu-
 gerent: quòd periisse morfu aspidis puta-
 batur. Ambobus communem sepulture
 honorem tribuit, ac tumulum ab ipsis
 inchoatum perfici iussit. Antonium iu-
 uenem, maiorem de duobus Fuluiage-
 nitis, simulacro D. Iulij, ad quod post
 multas & irritas preces confugerat, ab-
 reptum interemit. Item Cæsariionè, quem
 ex Cæsare Cleopatra concepisse prædi-
 cabat, retractum è fuga supplicio affecit.
 Reliquos Antonij reginæque commu-
 nes liberos, non secus ac necessitudine
 iunctos

iunctos sibi, & conseruauit, & mox pro
 conditione cuiusque sustinuit ac fauit.

Per idem tempus, conditorium & cor- 18
 pus Magni Alexádrí, cùm prolatum è pe-
 nãtrali subiecisset oculis, corona aurea
 imposita ac floribus aspersis veneratus
 est, cõsultúsque, num & Ptolomæum in-
 spicere uellet, *Regem se uoluisse aut uide-
 re, non mortuos.* Ægyptum in prouin-
 ciæ formam redactam, vt feraciorem ha-
 biliorémque annonæ urbicæ redderet,
 fossas omnes, in quas Nilus exæstuat,
 oblimatas longa uetustate, militari opere
 deterfit. Quóque Actiacæ uictoriæ me-
 moria celebratior in posterum esset, ur-
 bem Nicopolim apud Actium condidit:
 ludósque illic Quinquennales constituit:
 & ampliato; uetere Apollinis templo,
 locum castrorum, quibus fuerat usus,
 exornatum naualibus spoliis, Neptuno
 ac Marti consecrauit. Tumultus post 19
 hæc etiam rerum nouarum initia, con-
 iurationésque complures, prius quàm
 inualescerent, indicio detectas compres-
 fit, & alias alio tempore. Lepidi iuuenis;
 deinde Varronis Murenæ, & Fannij Cæ-
 pionis, mox M. Egnatij, exin Plantij
 Rufi, Luciique Pauli progeneri sui: ac
 præter has L. Audasij falsarũ tabularum

tei, ac neque ætate, neque corpore inte-
 gri: Item Asinij Epicadi ex gente Parthy-
 na Hybrida: ad extremum Telephi mu-
 lieris serui nomenclatoris. Nam ne vl-
 timæ quidem sortis hominum conspi-
 ratione & periculo caruit. Audacius at-
 que Epicadus Iuliam filiam, & Agrippam
 nepotem ex insulis quibus contineban-
 tur, rapere ad exercitus: Telephus, quasi
 debita sibi fato dominatione: & ipsum
 & senatum aggredi, destinauerant. Quin-
 etiam quondam iuxta cubiculum eius
 lixa quidam ex Illyrico exercitu, ianito-
 ribus deceptis, noctu deprehensus est cul-
 tro venatorio cinctus: impôsne mentis,
 an simulata dementia, incertum. Nihil
 enim exprimi quæstione potuit. Ex-
 tera bella duo omnino per se gessit:
 Dalmaticum, adolescens adhuc: & An-
 tonio deuicto, Cantabricum Dalmatico
 etiam vulnera excepit, vna acie, dextrum
 genu lapide ictus, altera autem, & crus &
 vtrumque brachium ruina pontis con-
 fauciatus. Reliqua per legatos admini-
 strauit: vt tamen quibusdam Pannoni-
 cis, atque Germanicis aut interueniret,
 aut non longè abesset, Rauennam, vel
 Mediolanum, vel Aquileiam vsque ab
 vrbe progrediens. Domuit autem par-
 tim

20

A. V.

C.

721

727

tim ductu, partim auspiciis suis Cantabriam, Aquitaniam, Pannoniam, Dalmatiam, cum Illyrico omni: Item Rætiam, & Vindelicos, ac Salassos, gentes Inalpinas. Coërcuit & Dacorum incurfiones, tribus eorum ducibus cum magna copia cæsis: Germanosque ultra Albi fluvium summouit: ex quibus Sueuos & Sicambros dedentes se traduxit in Galliam, atque in proximis Rheno agris collocavit. Alias item nationes malè quietas ad obsequium redegit. Nec ulli genti sine iustis & necessariis causis bellum intulit. Tantùmque abfuit à cupiditate quoquo modo imperium vel bellicam gloriam augendi, ut quorundam barbarorum principes in æde Martis Victoris iurare coëgerit, mansuros se in fide ac pace quam peterent: à quibusdam verò novum genus obsidum fœminas exigere tentaverit: quòd negligere matrum pignora sentiebat, & tamen potestatem semper omnibus fecit, quoties vellent, obsides recipiendi. Neque aut crebrius aut perfidiosius rebellantes graviore unquam multatus est pœna, quàm ut captivos sub lege venundaret, ne in vicina regione seruirent, nève intra xxx. annum liberarentur. Qua virtutis mo-

derationisque fama, Indos etiam ac Scythas, auditu modò cognitos, pellexit ad amicitiam suã, populique Romani vltro per legatos petendam. Parthi quoque & Armeniam vindicanti facilè cesserunt: & signa militaria quæ M. Crasso & M. Antonio ademerant, reposcenti reddiderunt: obfidésque insuper obtulerunt: denique pluribus quondam de regno concertantibus, non nisi ab ipso electum comprobauerunt. Ianum Quirinum semel atque iterum à condita vrbe memoriam ante suam clausum, in multo breuiore temporis spatio, terra marique pace patra terelulit. Bis ouans ingressus est urbem post Philippense, & rursus post Siculum bellum Curules triumphos treis egit, Dalmaticum, Actiacum, Alexandriaum: continuo triduo omnes.

83
A. V. C. 738
761
Graues ignominias eladésque, duas omnino, nec alibi quàm in Germania. accepit, Lollianam & Varianam, sed Lollianam maioris infamiae, quam detrimenti. Varianam penè exitiabilem tribus legionibus, cum duce legatísque & auxiliis omnibus, cæsis. Hac nunciata excubias per urbem indixit, ne quis tumultus existeret: & præsidibus prouinciarum propagauit impetium, vt à pe-

nitis

ritis & assuetis socij continerentur. Vo-
 uit & magnos ludos Ioui Opt. Max. S I
 R E M P V B L I C A M I N M E L I O -
 R E M S T A T V M V E R T I S S E T,
 quod factum Cimbrico Marficóque bel-
 lo erat. Adèò namque consternatum
 ferunt, vt per continuos menses bar-
 ba capillóque summisso caput inter-
 dum foribus illideret, vociferans: *Quin-*
di Vare, legiones redde: diémque cla-
 dis quotannis mœstum habuerit ac lu-
 gubrem. I N R E militari & commuta- 24
 uit multa, & instituit: atque etiam ad
 antiquum morem nonnulla reuocauit,
 disciplinam seuerissimè rexit, ne legato-
 rum quidem cuiquam, nisi grauaté hy-
 bernisq; demum mēsisbus permisit vxo-
 rem interuifere. Equitem R. quòd duo-
 bus filiis adolescentibus, causa detre-
 ctandi sacramenti pollices amputasset,
 ipsum bonaque subiecit hastæ: quem ta-
 men, quòd imminere emptioni publica-
 nos videbat, liberto suo addixit, vt rele-
 gatum in agros pro libero esse fineret.
 Decimam legionem contumacius paren-
 tem, cum ignominia totam dimisit: item
 alias immodestè missionem postulantes,
 citra commoda emeritorum præmiorum
 exauctorauit: cohortes, si quæ cessissent

loco, decimatas hordeo pavit: centuriones, statione deferta itidem, vt manipulares, capitali animaduersione puniit: pro cætero delictorum genere variis ignominiiis affecit: vt stare per totum diem iuberet ante Prætorium: interdum tunicatos discinctosque, nonnunquam, cum decempedis, vel etiam cespitem portantes.

25 Neque post bella ciuilia, aut in concione, aut per edictum, vltos militum *commilitones* appellabat, sed *milites*. Ac ne à filiis quidem, aut priuignis suis, imperio præditis, aliter appellari passus est: ambitiosius id existimans, quam aut ratio militaris, aut temporum quies, aut sua, domusque suæ maiestas postularet. Libertino milite, præterquam Romæ incendiorum caussa, & si tumultus in grauiore annona metueretur, bis vsus est, semel ad præsidium coloniarum Illyricum contingentium: iterum ad tutelam ripæ Rheni fluminis: eosque seruos adhuc viris, fœminisque pecuniosioribus indictos, ac sine mora manumissos, sub priore vexillo habuit, neque aut commistos cum ingenuis, aut eodem modo armatos. Dona militaria aliquanto facilius, phaleras & torques, quidquid auro argentoque constaret, quam

quàm vallares ac murales coronas, quæ honore præcellerent, dabat: has quàm parcissimè & sine ambitione, ac sæpè etiam caligatis tribuit. M. Agrippam in Sicilia post naualem victoriam cæruleo vexillo donauit. Solos triūphales, quamquam & socios expeditionum, & participes victoriarum suarum, nunquam donis impertiendos putauit, quod ipsi quoque ius habuissent tribuendi ea quibus vellent. Nihil autem minùs in perfecto duce, quàm festinationem temeritatèmq; conuenire arbitrabatur. Crebrò itaque illa iactabat:

Σπιῦδε βραδέως, &

Ἀσφαλὴς γδ' ἐστ' ἀμείνον, ἢ θρασύς
στρατηλάτης.

Et, *Sat celeriter fieri, quidquid fiat satis bene.* Prælium quidem aut bellum suscipiendum omnino negabat, nisi cùm maior emolumentum spes quàm damni metus ostenderetur. Nam *minima commoda non minimo sectantes discrimine, similes aiebat esse aureo hamo piscantibus: cuius abrupti damnum nulla captura pensari posset.* MAGISTRATUS atque ho-

26

hostiliter ad urbem legionibus missisque
 qui sibi nomine exercitus deposcerent.
 Cùm quidem cunctante senatu, Corne-
 lius Centurio, princeps legationis, re-
 iecto sagulo, ostendens gladij capulum,
 non dubitasset in curia dicere, *Hic fa-
 ciet, si vos non feceritis.* Secundum con-
 sulatum post 1 x. annos, tertium anno
 interiecto gessit: sequentes vsque ad vn-
 decimum continuauit: multisque mox,
 cùm deferrentur recusatis, duodecimum
 magno, id est, septemdecim annorum
 interuallo, & rursus tertium decimum
 biennio post vltro petiit: vt Caium & Lu-
 ciũ filios amplissimo præditus magistra-
 tu, suo quemque tirocinio deduceret in
 forum. Quinque medios cõsulatus à sex-
 to ad vndecimum annos gessit: cæteros
 autem sex, aut nouem, aut sex, aut qua-
 tuor, aut tribus mensibus: secũdum verò,
 paucissimis horis. Nam die Kalendarum
 Ianuarij, cùm mane pro æde Capitolini
 Iouis paululum curuli sella præsedisset,
 honore abiit, suffecto alio in locum
 suum. Nec omnes Romæ, sed quartum
 consulatum in Asia, quintum in Insula
 Samo, octauum & nonum Tarracone
 iniit. | **TRIVM VIRATVM** Reipubl.
 constituendæ per decem annos admini-
 strauit:

stravit: in quo restitit quidem aliquandiu collegis, ne qua fieret proscription: sed incepta utroque acerbius excrevit. Namque illis in multorum sæpe personam per gratiam & preces exorabilibus, solus magnoperè contendit ne cui parceretur: proscripsitque etiam C. Toranium tutorem suum, eundemque collegam patris sui Octavij in ædilitate. Iunius Saturninus hoc amplius tradit: Cùm peracta proscriptione, M. Lepidus in senatu excusasset præterita, & spem clementiæ in posterum fecisset, quoniam satis pœnarum exactum esset: hunc è diverso professum, ita modum se proscribendi statuisse, ut omnia sibi reliquerit libera: in cuius tamen pertinaciæ pœnitentiam, postea T. Junium Philopœmenem, quòd patronum suum proscriptum celasse olim diceretur, equestri dignitate decoravit. In eadem hac potestate multiplici flagrauit invidia. Nam & Pinarium equitem R. cùm concionante se admissa turba paganorum apud milites subscribere quædam animaduertisset, curiosum ac speculatorem ratus, coram confodi impetrauit. Et Tedium Afrum coss. designatum, quia factum quoddam suum maligno sermone carpisset, tantis

perterritis minis, ut is se præcipitauerit. Et Q. Gallum prætorem, in officio salutationis, tabulas duplices veste tectas tenentem, suspicatus gladium occulere: nec quidquam statim, nec aliud inueniretur, ausus inquirere, paullo post per centuriones & milites raptum è tribunali, seruilem in modum torfit: ac fatentem nihil, iussit occidi, prius oculis eius sua manu effossis: quem tamen scribit colloquio petito insidiatum sibi, coniectumque à se in custodiam, deinde vrbe interdicta dimissum, naufragio vel latronum insidiis periisse. Tribunitiam potestatem perpetuam recepit, in qua semel atque iterum per singula lustra collegam sibi coaptavit. Recepit & morum legumque regimen æquè perpetuum: quo iure, quamquam sine censuræ honore, censum tamen populi ter egit: primum ac tertium cum collega, medium solus.

A. V.
C.
731

28 De reddenda Rep. bis cogitavit: primò post oppressum statim Antonium, memor obiectum ab eo sibi sæpius, quasi per ipsum staret ne redderetur: ac rursus tædio diuturnæ valetudinis: cum etiã magistratibus ac senatu domum accitis Rationarium imperij tradidit. Sed reputans, & se priuatum non sine periculo fore,

re, & illam plurium arbitrio temerè committi, in retinenda perseverauit: dubium euentu meliore an voluntate. Quam voluntatem cùm præ se, idem talem ferret, quodam etiam edicto his verbis testatus est: *Ita mihi saluam ac sospitem remp. sustere in sua sede liceat, atque eius rei fructum percipere, quem peto, ut optimi status auctor dicar: & moriens, ut feram mecum spem, mansura in vestigio suo fundamenta Reip. qua iecero.* Fecitque ipse se competentem voti, nisi omni modo ne quem noui status pœniteret. **V R B E M** neque pro maiestate imperij ornatam, & inundationibus incendiisque obnoxiam, excoluit adeò, ut iure sibi gloriatus, marmoream se relinquere, quam lateritiam accepisset. Tutam verò, quantum prouideri humana ratione potuit, etiam in posterum præstitit. Publica opera plurima extruxit: ex quibus vel præcipua, Forum cum æde Martis Ultoris, templum Apollinis in Palatio: ædem Tonantis Iouis in Capitolio. Fori extruendi causa fuit, hominum & iudiciorum multitudo, quæ videbatur, non sufficientibus duobus, etiam tertio indigere. Itaque festinantiùs, nec dum perfecta Martia æde, publicatum est, cautumque ut separatim

ratim in eo publica iudicia & sortitiones iudicum fierent. Ædem Marti bello Philippensi pro vltione paterna suscepto vouerat. Sanxit ergo vt de bellis triumphisque huic consuleretur senatus; prouincias cum Imperio petitori, hinc deducerentur: quique victores redissent, huc insignia triumphorum inferrent.

Templum Apollinis in ea parte Palatinæ domus excitauit, quam fulmine ictam desiderari à Deo haruspices pronuntiarant. Addita porticu cum bibliotheca Latina Græcâque: quo loco iam senior sæpe etiam senatum habuit, decuriasque iudicum recognouit. Tonanti Ioui ædem consecrauit, liberatus periculo, cum expeditione Cantabrica per nocturnum iter lecticam eius fulgur perstrinxisset, seruûmque præluentem exanimasset. Quædam etiam opera sub nomine alieno, nepotum scilicet & vxoris sororisque, fecit: vt porticum basilicamque Lucij, & Caij: item porticus Liuiæ & Octauix, theatrumque Marcelli. Sed & ceteros principes viros sæpè hortatus est, vt pro facultate quisque monumentis vel nouis, vel resectis & excultis, urbem adornarent. Multaque à multis exstructa sunt: sicut à Martio Philippo, ædes

ædes Herculis Musarum: à L. Cornificio,
 ædes Dianæ: ab Asinio Pollione atrium
 Libertatis: à Munatio Planco, ædes Sa-
 turni: à Cornelio Balbo, theatrum: à
 Statilio Tauro, amphitheatrum: à M. verò
 Agrippa complura, & egregia.

Spatium vr̄bis in regiones vicòsque di-
 uisit: instituitque vt illas annui magistra-
 tus sortitò tuerètur, hos magistri è plebe
 cuiusque viciniæ electi. Aduersus incen-
 dia excubias nocturnas, vigilésque com-
 mentus est. Ad coërcendas inundationes,
 alueum Tyberis laxauit, ac reparauit,
 complerum olim ruderibus, & ædificio-
 rum prolapsionibus coarctatum. Quò au-
 tem faciliùs v̄ndique vr̄bs adiretur, de-
 sumpta sibi Flaminia via Arimino tenus
 munienda, reliquas triumphalibus viris
 ex manubiali pecunia sternendas distri-
 buit. Ædes sacras verustate collapsas, aut
 incendio absumptas, refecit: eàsque &
 cæteras opulentissimis donis adornauit:
 v̄tpote qui in cellam Capitolini Iouis se-
 decim millia pondo auri, gemmàsque
 ac margaritas quingenties H. S. vna do-
 natione contulerit. **P O S T Q V A M** verò
 pontificatum maximum, quem nun-
 quam viuo Lepido auferre sustinuerat,
 mortuo demum suscepit, quicquid fati-
 dicorum

30

31

A. V.

C.

741

dicorum librorum Græci Latinique generis, nullis vel parum idoneis auctoribus vulgò ferebatur, supra duo millia contracta vndique cremavit: ac solos retinuit Sibyllinos: hos quoque delectu habito: condiditque duobus forulis auro sub Palatini Apollinis basi. Annum à D. Julio ordinatum, sed postea negligentia conturbatum atque confusum, rursus ad pristinam rationem redegit: in cuius ordinatione Sextilem mensem è suo cognomine nuncupavit, magis quàm Septembrem, quo erat natus: quia hoc sibi & primus consulatus & insignes victoriae obtigissent. Sacerdotum & numerum & dignitatem, sed & commoda, auxit, præcipuè Vestalium virginum, cumque in demortuæ locum aliam capi oporteret, ambiréntque multi ne filias in sortem darent, adiuravit, si cuiusquam neptium suarum competeret ætas, oblatum se fuisse eam. Nonnulla etiam ex antiquis cærimoniis paullatim abolita restituit: vt Salutis augurium, Diale flaminium, sacrum Lupercale, ludos sæculares & cõpitalicios Lupercalibus vetuit currere imberbes: item, Secularibus ludis iuvenes vtriusque sexus prohibuit vllum nocturnum spectaculum frequentare, nisi cum

cum aliquo maiore natu propinquorum. Capitales Lares ornare bis anno instituit, vernis floribus, æstivis. Proximum à Diis immortalibus honorem memoriæ ducum præstitit, qui imperium populi Romani ex minimo maximum reddidissent. Itaque & opera cuiusque manentibus titulis restituit: & statuas omnium triumphali effigie in vtraque Fori sui porticu dedicavit. Professus edicto, *cominensum id se, ut illorum velut ad exemplar & ipse dum viveret, & insequentissimæ ætatis principes exigeretur à civibus* Pompeij quoque statuam contra theatri eius regiam, marmoreo Iano supposuit, translata in curia, in qua C. Cæsar fuerat occisus.

PLERÆQUE pessimi exempli correxit, quæ in perniciem publicam, aut ex consuetudine licentiâque bellorum civium durauerant, aut per pacem etiam extiterant. Nam & grassatorum plurimi palam se ferebant succincti ferro, quasi tuendi sui causa, & rapti per agros viatores sine discrimine, liberi, servi que, ergastulis possessorum supprimebantur: & plurimæ factiones, titulo collegij novi, ad nullius non facinoris societatem coibant. Igitur grassatores, dispositis per
 oppor

opportuna loca stationibus, inhibuit: ergastula recognouit: collegia, præter antiqua & legitima, dissoluit tabulas veterum ætarij debitorum, vel præcipuam calumniandi materiam, excussit. Loca in vrbe publica iuris ambigui possessoribus adiudicauit. Diuturnorum reorum, & ex quorum sordibus nihil aliud quàm voluptas inimicis quæreretur nomina aboleuit: conditione proposita, vt si quem qui repetere vellet, par periculum pœnæ subiret. Ne quod autem maleficium negotiũve impunitate, vel mœra elaberetur, xxx. amplius dies, qui honorarijs ludis occupabantur, ætui rerum accommodauit. Ad tres iudicum decurias, quartam addixit ex inferiore censu, quæ ducentariorum vocaretur, iudicarentque de leuioribus summis. Iudices à tricesimo ætatis anno allegit: id est, quinquennio maturiùs quàm solebant. At plerisque iudicandi munus detrectantibus, vix concessit vt singulis decurijs per vices annua vocatio esset, & vt solitæ agi Nouembri ac Decembri mense res ommitterentur. Ipse ius dixit assiduè, & in noctem nonnunquam: si parum corpus valeret, lectica pro tribunali collocata, vel etiam domi cubans. Dixit autem ius

non diligentia modò summa, sed & lenitate: si quidem manifesti parricidij reum, ne culco infueretur, quòd non nisi confessi afficiuntur hac pœna, ita fertur interrogasse: *Quid patrem tuum non occidisti?* & cùm de falso testamêto ageretur, omnesque signatores lege Cornelia tenerentur, non tâtum duas tabellas, damnatoriam & absolutoriam, simul cognoscentibus dedit: sed tertiam quoque, qua ignosceretur iis quos fraude ad signandum, vel errore inductos, constitisset. Appellationes quotannis urbanorũ quidem litigatorum prætori delegavit urbano: at provincialium consularibus viris, quos singulos cuiusque provinciæ negotiis præposuisset. Leges retractavit, 34 & quasdam ex integro sanxit: ut sumptuariam, & de adulteriis, & de pudicitia, de ambitu, de maritandis ordinibus. Hanc cùm aliquanto quàm cæteras severius emendasset, præ tumultu recusantium perferre non potuit: nisi adempta demum lenitave parte pœnarum, & vacatione triennij data, auctis que præmiis. Sic quoque abolitionem eius, publico spectaculo pertinaciter postulante equis, accitos Germanici liberos, receptisque partim ad se, partim in patris gremium

mium ostentauit : manu, vultuque signi-
 ficans, ne grauarentur imitari iuuenis
 exemplum. Cúmque etiam immaturi-
 tate sponfarum, & matrimoniorum cre-
 bra mutatione, vim legis eludi sentiret,
 tempus sponfas habendi coarctauit : di-
 uortiis modum imposuit. Senatorum
 35 affluentem numerum deformi & incon-
 dita turba (erant enim super mille, &
 quidam indignissimi, & post necem Ca-
 sarsis per gratiam & præmium allekti,
 quos Orcinos vulgus vocabat) ad mo-
 dum pristinum & splendorem redègit,
 duabus lectionibus : prima, ipsorum ar-
 bitratu, quo vir virum legit : secunda, suo
 & Agrippæ, quo tempore existimatur
 lorica sub veste munitus, ferroque cin-
 ctus præsedisse, decem valentissimis se-
 natorij ordinis amicis cellam suam cir-
 cumstantibus. Cordus Cremutius scri-
 bit, ne admissum quidem tunc quem-
 quam senatorum, nisi solum, & præten-
 tato sinu. Quosdam ad excusandi se ve-
 recundiam compulsi, seruauitque etiam
 excusantibus insigne vestis, & spectandi
 in orchestra, epulandique publicè ius.
 Quo autem lecti probatique, & religio-
 sius & minore molestia senatoria mune-
 ra fungerentur, lauxit vt priùs quàm con-
 sideret

sideret quisque, thure ac mero supplica-
 ret apud aram eius Dei in cuius templo
 coiretur: & ne plus quam bis in mense
 legitimus senatus ageretur, Kalendis &
 Idibus: néve Septembri, Octobrive men-
 se ullos adesse alios necesse esset, quam
 sorte ductos, per quorum numerum de-
 creta confici possent: sibi que instituit
 consilia fortiri semestria, cum quibus de
 negotiis ad frequentem senatum refe-
 rendis antè tractaret. Sententias de ma-
 iore negotio, non more, atque ordine,
 sed prout libuisset, prærogabat: vt perin-
 de quisque animum intenderet, ac si cen-
 sendum magis quam assentiendum es-
 set. Auctor & aliarum rerum fuit: in
 queis ne acta Senatus publicarentur: ne ³⁶
 magistratus deposito honore statim in
 prouincias mitterentur: vt pro consuli-
 bus ad malos & tabernacula, quæ publi-
 cè locari solebant, certa pecunia consti-
 tueretur: vt cura ærarij à quæstoribus vr-
 banis ad prætorios prætoresve transfiret:
 vt centumviralem hastam, quam quæ-
 stura functi consueuerant cogere, decem-
 uiri cogerent. Quoque plures partem
 administrandæ Reip. caperent, noua of-
 ficia excogitauit, curam operum publi-
 corum, vjarum, aquarum, aluei Tiberi,
 G 2 frumenti

100 C. *Draco*
frumenti populo diuidendi, præfecturam
urbis, Triumviratum legendi senatus &
alterum recognoscendi turmas equitum,
quotiescunque opus esset. Censores crea-
ri defitos longo interuallo creauit, nu-
merum prætorum auxit. Erexit etiam,
vt quoties consulatus sibi daretur, binos
pro singulis collegas haberet: nec obti-
nuit reclamantibus cunctis, satis maie-
statem eius imminui, quòd honorè cum
38 non solus, sed cum altero gereret. Nec
parcior in bellica virtute honoranda, su-
per x x x. ducibus iustos triumphos, &
aliquanto pluribus triumphalia orna-
menta decernenda curauit. Liberis sena-
torum, quò celerius Reip. assuescerent,
protinus virilem togam, latum clauum
inducere, & curiæ interesse permisit: mili-
tiàmque auspicantibus, non tribunatum
modo legionum, sed & præfecturas ala-
rum dedit: ac nequis expers castrorum
esset, binos plerumque laticlauios præ-
posuit singulis alis. Equitum turmas
frequenter recognouit, post longam in-
tercapedinem reducto more transuectio-
nis. Sed neque detrahi quemquam in
transuehendo ab accusatore passus est:
quod fieri solebat: & senio vel aliqua
corporis labe insignibus permisit, præ-
misso

misso in ordine equo, ad respondendum
 quoties citarentur, pedibus venire, mox
 reddendi equi gratiam fecit eis, qui ma-
 iores annorum quinque & triginta reti-
 nere cum noissent. Impetratisque à se- 39
 natu decem adiutoribus, vnumquemque
 equitum rationem vitæ reddere coëgit:
 atque ex improbatis alios pœna, alios
 ignominia notauit: plures admonitio-
 ne, sed varia. Lenissimum genus admo-
 nitionis fuit traditio coram pugillarum,
 quos taciti, & ibidem statim legerent.
 Notauitque aliquos, quod pecunias le-
 uioribus vsuris mutuati, grauiore sceno-
 re collocassent. Comitibus tribunitiis si 40
 deessent candidari, senatores ex equiti-
 bus Romanis creauit, ita vt potestate
 transacta, in vtro vellent ordine, mane-
 rent. Cùm autem plerique equitum, at-
 trito bellis ciuilibus patrimonio, specta-
 re ludos è quatuordecim non auderent,
 metu pœnæ theatrialis pronuntiauit, non
 teneri ea quibus ipsis parentibusve eque-
 ster census vnquam fuisset. Populi re-
 censum vicatim egit, ac ne plebs frumē-
 tationum causa frequentius à negotiis
 auocaretur, ter in annum quaternum
 mensium tesseras dare destinauit: sed de-
 sideranti consuetudinem veterem con-

cessit rursus, vt sui cuiusque mensis acciperet. Comitiorum quoque pristinum ius reduxit: ac multiplici pœna coërcito ambitu, Fabianis & Scaptensibus tribulibus suis die comitiorum ne quid à quocquam candidato desiderarent, singula millia nummùm à se diuidebat. Magni præterea existimans sincerum, atque ab omni colluione peregrini ac seruilis sanguinis incorruptum seruare populum & ciuitatem Romanam parcissimè dedit, manumittendi modum terminauit. Tiberio pro cliente Græco petenti rescripsit, *Non aliter se daturum quam se presens sibi persuasisset, quam iustas terendis causas haberet.* Et Liuiæ pro quodam tributario Gallo roganti, ciuitatem negauit, immunitatem obtulit: affirmans, *se faciliùs pissurum fisco detrahi atque, quam ciuitatem Romanam vulgari honoribus.* Seruos non contentus multis difficultatibus à libertate, & multo pluribus à libertate iusta remouisse: cum & de numero & de conditione ac differentia eorum qui manumitterentur, curiosè cauisset, hoc quoque adiecit, ne uinctus vnquam tortusve quis, vlllo libertatis genere ciuitatem adipisceretur. Etiam habitum vestitùmque pristinum reducere

cere studuit. Ac visa quondam pro concione pullatorum turba, indignabundus & clamitans: En ait,

Romanos rerum dominos, gentemque togatam.

Negotium ædilibus dedit, ne quem post-hac paterentur in Foro Circove, nisi positis lacernis, togatum consistere. 4c
L I B E R A L I T A T E M omnibus ordinibus per occasiones frequenter exhibuit. Nam & inuecta vrbi Alexadrino triumpho regia gaza, tantam copiam nummariaei effecit, vt fœnore diminuto, plurimum agrorum pretiis accesserit. Et postea quoties ex damnatorum bonis pecunia superfueret, usum eius gratuitum iis qui cauere in duplum possent, ad certum tempus indulxit. Senatorum censum ampliauit, ac pro octingentorum millium summa duodecies H-s. taxauit, suppleuitque non habentibus. Congiaria populo frequenter dedit, sed diuersæ ferè summæ: modò quadragenos, modò tricenos: nonnunquam ducenos, quinquagenosque nummos, ac ne minores quidem pueros præterijt, quamuis nonnisi ab vndecimo ætatis anno accipere consuessent. Frumentum quoque in annonæ difficultatibus sæpè leuissimo, interdum nullo

G 4 pretio,

42 pretio, viritim ad mensuram est, tesserarumque
 nummulariis duplicavit. Sed ut salubrem
 magis quam ambitiosum principem scires,
 querentem de inopia & caritate vini
 populum, severissima coercuit voce: *Satis promissum à genero suo Agrippa, perditio pluribus aquis, ne homines sitirent.* Eidem populo promissum quidem congiarium reposcenti, *Bona si fidei esse respondit* non promissum autem flagitanti, turpitudinem & impudentiam edicto exprobrauit: affirmavitque, non daturum se, quamvis dare destinaret. Nec minore gravitate atque constantia, cum proposito congiario multos manumissos, insertosque civium numero, comperisset, negavit accepturos quibus promissum non esset: ceterisque minus quam promiserat, dedit, ut destinata summa sufficeret. Magna verò quondam sterilitate, ac difficili remedio, cum venalicias & lanistarum familias, peregrinosque omnes, exceptis medicis & preceptoribus, partemque servitorum, urbe expulisset, ut tandem annona convaluit, *impetum se cepisse scribit frumentationes publicas in perpetuum abolendi, quod earum fiducia cultura agrorum cessaret: neque tamen perseverasse, quia certum haberet*

beret, posse per ambitionem quandoque restitui. Atque ita post hanc rem temporavit, ut non minorem aratorum, ac negotiantium, quam populi rationem deduceret. SPECTACULORVM & assiduitate & varietate, atque magnificentia, omnes antecessit. Fecisse ludos se ait suo nomine quater: pro aliis magistratibus, qui aut abessent, aut non sufficerent ter & vicies. Fecitque nonnunquam vicatim, ac pluribus scenis per omnium linguarum histriones non in foro modo, nec amphitheatro, sed in Circo & in Septis, & aliquando nihil præter venationem edidit. Athletas exstructis in campo Martio sedilibus ligneis: item nauale prælium circa Tyberim cauato solo: in quo hunc Cæsarum nemus est. Quibus diebus custodes in vrbe disposuit, ne raritate remanentium grassatoribus obnoxia esset. In Circo aurigas cursorisque & confectores ferarum, & nonnunquam ex nobilissima iuuentute, produxit. Sed & Troiæ ludum edidit frequentissimè, maiorum minorumve puerorum delectu: prisca decorique moris existimans, claræ stirpis indolem sic notescere. In hoc ludicro C. Nonium Asprenatem lapsu debilitatū, aureo tor-

que donauit: passusque est ipsum posterosque Torquati ferre cognomen. Mox finem fecit talia edendi. Asinio Pollione oratore grauius, inuidiosusque in curia questo Æterni nepotis sui casum, qui & ipse crux effregerat. Ad scenicas quoque & gladiatorias operas, etiam equitibus Romanis aliquando usus est: verum prius quam senatusconsulto interdiceretur. Postea nihil sanè, præterquam adolescentulum Lucium honestè natum, exhibuit: tantum ut ostenderet quod erat bipedali minor, librarum septemdecim, ac vocis immensæ. Quodam autem muneris die, Parthorum obsides tunc primum missos, per arenam mediam ad spectaculum induxit: superque se subsellio secundo collocauit. Solebat etiam citra spectaculorum dies, si quando quid inuisitarum, dignumque cognitu aduectum esset, id extra ordinem quolibet loco publicare: ut rhinocerotem, apud Septentrigim in scena: anguem quinquaginta cubitorum, pro comitio. Accidit votinis Circensibus, ut correptus valetudine: lectica cubans, thesas deduceret: rursus commissione ludorum, quibus theatrum Marcelli dedicabat, euenit ut laxatis felle curulis compagibus caderet supinus. Ne-

-potum

potum quoque suorum munere, cum consternatum ruinæ metu populum retinere, & confirmare nullo modo posset, transiit è loco suo, atque in ea parte consedit quæ suspecta maximè erat.

Spectandi confusissimum ac solutissi- 44
 mum morem correxit, ordinavitque motus iniuria senatoris, quem Puteolis per celeberrimos ludos confessu frequenti nemo receperat. Facto igitur decreto patrum, ut quoties quid spectandum usquam publicè ederetur, primus subselliorum ordo vacaret senatoribus: Romæ legatos liberarum sociarumque gentium vetuit in orchestra considerare: cum quosdam etiam libertini generis mitti deprehendisset. Militem secrevit à populo. Maritis è plebe proprios ordines assignavit: prætextatis cuncum suum, & proximum pædagogis: sanxitque ne quis pullatorum media cauea cederet. Fœminis ne gladiatores quidem, quos promiscuè spectari solemne olim erat, nisi ex superiore loco spectare concessit. Solis virginibus Vestalibus locum in teatro separatim, & contra prætoris tribunal, dedit. Athletarum verò spectaculo muliebrem sexum omnem ad eò submovit, ut Pontificalibus ludis pugilum par po-
 itula

stulatum distulerit in sequentis diei matutinum tempus: edixeritque, *Mulieres ante horam quintam veniunt in theatrum,*

45 *non placere.* Ipse Circenses ex amicorum ferè libertorumque cœnaculis spectabat, interdum è puluinari, & quidem cum cōiuge ac liberis sedens. Spectaculo plurimas horas, aliquando totos dies aderat: petita venia, commendatisque qui suam vicem præsidendo funderentur. Verùm quoties adesset, nihil præterea agebat: seu vitandi rumoris causa, quo patrem Cæsarem vulgò reprehensum commemorabat, quòd inter spectandum, epistolis, libellisque legendis, ac rescribendis vacaret: seu studio spectandi, ac voluptate, qua teneri se neque dissimulavit unquã, & sæpè ingenuè confessus est. Itaque corollaria & præmia, alienis quoque muneribus ac ludis & crebra & grandia de suo offerebat: nullique Græco certamini interfuit, quo non pro merito certatum quemque honorauerit. Spectavit autem studiosissimè pugiles, & maximè Latinos: non legitimos atque ordinarios modò, quos etiam committere cum Græcis solebat: sed & cateruarios oppidanos inter angustias vicorum pugnantes temerè ac sine arte. Vniuersum denique
genus

genus operas aliquas publico spectaculo
præbentium, etiam cura sua dignatus
est. Athletis & conseruauit priuilegia, &
ampliauit. Gladiatores sine missione edi
prohibuit. Coërcitionem in histriones,
magistratibus in omni tempore & loco,
lege vetere, permissam, ademit: præter
quam ludos & scenam. Nec tamen eo
minus aut xyfticorum certationes, aut
gladiatorum pugnas seuerissimè semper
exegit. Nam histrionum licentiam adeò
compescuit, vt Stephanionem togata
rium, cui in puerilem habitum circum
tonsam matronam ministrasse compere
rat, per trina theatra virgis cæsum rele
gauerit. Hilam pantominum, querente
prætore, in atrio domus suæ, nemine ex
cluso, flagellis verberauit: & Pyladem
vrbe atque Italia submouerit, quod spe
ctatorem, à quo exhibebatur, demon
strasset digito, conspicuúmque fecisset.
Ad hunc modum vrbe urbanisque rebus
administratis, **ITALIAM** duodetrigin
ta coloniarum numero deductarum ab se
frequentauit, operibusque ac vectigali
bus publicis plurifariam instruxit: etiam
iure ac dignatione vrbi quodam modo
pro parte aliqua adæquauit: excogitato
genere suffragiorum, quæ de magistrati
bus

bus vrbicis decuriones colonici, in sua
 quisque colonia ferrent, & sub diem co-
 mitiorum obsignata Romam mitterent.
 Ac necubi aut honestorum deficeret co-
 pia, aut multitudinis soboles, equestrem
 militiam petentis etiam ex commenda-
 tione publica cuiusque oppidi ordina-
 bat: at iis qui è plebe regiones sibi re-
 uisenti filios filiasve approbarent, singu-
 la nummorum millia pro singulis diui-
 47 debat. **P R O V I N C I A S** validiores, &
 A. V. quas annuis magistratum imperiis regi
 C. nec facile, nec tutum erat, ipse suscepit:
 726 cæteras proconsulibus sortitò permisit:
 & tamen nonnullas commutauit inter-
 dum, atque ex vtroque genere plerásque
 sæpius adiit. Urbium quasdam fœdera-
 tas, sed ad exitium licentia præcipites li-
 bertate priuauit: alias aut ære alieno la-
 borantes leuauit, aut terræ motu subuer-
 sas denuò condidit, aut merita erga Pop.
 Rom. allegantes, Latinitate, vel ciuitate,
 donauit. Non est, vt opinor, prouincia,
 excepta dūtaxat Africa & Sardinia, quam
 non adierit. In has fugato Sexto Pom-
 peio, traicere ex Sicilia apparentē, con-
 tinuæ & immodicæ tempestates inhibue-
 runt, nec mox occasio aut caussa trai-
 48 ciendi fuit. **R E G N A**, quibus belli iure
 poti

potitus est, præter pauca, aut iisdem, quibus ademerat, reddidit, aut alienigenis contulit. Reges socios etiam inter semetipsos necessitudinibus mutuis iunxit: promptissimus affinitatis cuiusque atque amicitiae conciliator & fautor: nec aliter vniuersos, quam membra partisque imperij, curae habuit. Rectorem quoque solitus est apponere ætate paruis, ac mente lapsis, donec adolefcerent, aut resipiscerent: ac plurimorum liberos & educavit simul cum suis, & instituit.

49

EX MILITARIBVS COPIIS
 legiones & auxilia prouinciatim distribuit: classẽ Misceni, & alteram Rauennae, ad tutelam superi & inferi maris, collocavit. Certum numerum partim in vrbe, partim in sui custodiam allegit: dimissa Calagurritanorum manu, quam vsque ad deuictum Antonium: item Germanorum, quam vsque ad cladem Variannam, inter armigeros circa se habuerat. Neque tamen vnquam plures quam tres cohortes in vrbe esse passus est, eaque sine castris, reliquas in hiberna & æstiuã, circa finitima oppida dimittere assueuerat. Quidquid autem vbique militũ esset, ad certam stipendiorum præmiorumque formulam adstrinxit: definitis pro gradu cuius

cuiusque, & temporibus militiae, & commodis missionum: ne aut aetate aut inopia post missionem sollicitari ad res novas possent. Utque perpetuò ac sine difficultate sumptus ad tuendos eos profequendosque suppeteret, aerarium militare cum vectigalibus novis instituit. Et quò celerius, ac sub manum annuntiarum cognoscique posset quid in provincia quaque gereretur, iuvenes primò modicis intervallis per militares vias, dehinc vehicula, disposuit: commodius id visum est, ut qui à loco eidem perferrent litteras, interrogari quoque, si quid res exigerent, possent. In diplomatibus, libellisque & epistolis signandis, initio Sphinge usus est: mox imagine Magni Alexandri: nouissimè sua, Dioscoridis manu sculpta, qua signare insecuti quoque principes perseverauerunt. Ad epistolas omnes horarum quoque momenta, nec diei modò, sed & noctis, quibus datae significarentur, addebat, Clementiae civitatisque eius multa & magna documenta sunt. Ne enumerem quot & quos diuersarum partium venia & incolumitate donatos, principem etiam in civitate locum tenere passus sit: Iunium Nouatum, & Cassium Patavinum, è plebe

be homines, alterum penuria, alterum
 leui exilio punire satis habuit: cùm ille
 Agrippæ iuuenis nomine, asperrimam de
 se epistolam in vulgus edidisset, hîc con-
 uuiuo pleno proclamasset, *Neque votum
 sibi, neque animum deesse confodiendi eum.*
 Quadam verò cognitione, cùm Emilio
 Aliano Cordubensi inter cætera crimi-
 na vel maximè obiiceretur, quòd malè
 opinari de Cæsare soleret, conuersus ad
 accusatorem, commotòque similis: *Ve-
 lim, inquit, hoc mihi probes: faciam, sciat
 Alianus & me linguam habere: plura
 enim de eo loquar.* Nec quicquam ultra,
 aut statim aut postea inquisiuit, Tibe-
 rio quoque de eadem re sedulo violenti-
 tiùs apud se per epistolam conquerenti,
 ita rescripsit: *Ætati tua, mi Tiberi, nolis
 in hac re indulgere, & nimidè indignari
 quengquam esse qui de me malè loquatur.*
*Satis est enim, si hoc habemus ne quis no-
 bis malè facere possit.* Tempora quamuis
 sciret etiam pro consulibus decerni sole-
 re: in nulla tamen prouincia, nisi com-
 muni suo Romæque nomine recepit:
 nam in vrbe quidem pertinacissimè ab-
 tinuit hoc honore. Atque etiam argen-
 teas statuas olim sibi positas conflauit
 omnes: exque iis aureas cortinas Apolli-

ni Palatino dedicauit. Dictaturam magna vi offerente populo, genu nixus, deiecta ab humeris toga, nudo pectore deprecatus est. Domini appellationem, vt maledictum & opprobrium, semper exhorruit. Cùm spectante eo ludos, pronuntiatum esset in mimo, *O dominum equum & bonum!* & vniuersi quasi de ipso dictum exultantes comprobassent: & statim manu vultuque indecoras adulationes repressit: & in sequenti die grauiissimo corripuit edicto, *dominūque* se posthac appellari, ne à liberis quidem aut nepotibus suis, vel seriò, vel ioco, passus est: atque huiusmodi blanditias etiam inter ipsos prohibuit. Non temerè vrbe oppidòve vllò egressus, aut quodam ingressus est, nisi vespere aut nocturnè, què officij causa inquietaret. In consulatu, pedibus ferè: extra consulatum, sæpè adoperta sella per publicum incessit. Promiscuis salutationibus admittebat, & plebem: tanta comitate adeuntium desideria excipiens, vt quendam ioco corripuerit, *quòd sic sibi libellum porrigere dubitaret, quasi elephantò stipem.* Die senatus nunquam patres nisi in curia salutauit, & quidem sedentes, ac nominatim singulos, nullo submouente: & discedens

eo modo sedentibus singulis valedicebat.
Officia cum multis mutuò exercuit : nec
priùs dies cuiùsque solemnes frequentare
desiit,quàm grandior iam natu,& in tur-
ba quondam sponsaliozem die vexatus.
Galium Terrinium senatorem,minùs sibi
familiarem, sed captum repentè oculis,&
ob id inedia mori destinantem, præsens
consolando reuocauit ad vitam. In se- 54
natu verba facienti dictum est, *Non in-
tellexi: & ab alio, Contradicerem tibi se
locum haberem.* Interdum ob immodi-
cas altercationes discrepantium è curia
per iram se proripienti quidam ingesse-
runt, *Licere oportere senatoribus de Repub.
loqui.* Antistius Labeo senatus lectione,
cùm vir virum legeret, M. Lepidum, ho-
stem olim eius,& tunc exultantem, legit:
interrogatùsque ab eo, *an essent alij di-
gniores, suum quemque iudicium habere*
respondit. Nec ideò libertas aut contu-
macia fraudi cuiquam fuit.

Etiam sparsos de se in curia famosos 55
libellos nec expauit, & magna cura re-
darguit; ac ne requisitis quidem aucto-
ribus, id modò censuit, cognoscendum
posthac de iis qui libellos aut carmina
ad infamiam cuiuspiam sub alieno no-
mine edant. locis quoque quorum-
dam

dam inuidiosis ac petulantibus laceſſi-
tus, contradixit edicto. Et tamen de in-
hibenda testamentorum licentia, ne ſe-
natus quicquam conſtitueret, interceſ-
ſit. Quoties magistratum comitiis in-
tereſſet, tribus cum candidatis ſuis cir-
cuibat ſupplicabátque more ſolemni.
Ferebat & ipſe ſuffragium in tribus vt
vnus è populo. Teſtem ſe in iudiciis &
interrogari, & refelli æquiſſimo animo
patiebatur. Forum anguſtius fecit, non
auſus extorquere poſſeſſoribus proximas
domos. Nunquam filios ſuos populo
commendauit, vt non adiiceret, *ſi mere-
buntur*. Eiſdem prætextatis adhuc aſſur-
rectum ab vniuerſis in theatro, & ſtan-
tibus plauſum grauiffimè queſtus eſt.
Amicos ita magnos & potentes in ciui-
tate eſſe voluit, vt tamen pari iure eſſent,
quo cæteri, legibúſque iudiciariis æquè
tenerentur. Cùm Aſprenas Nonius ar-
ctius ei iunétus, cauſam veneficij, acu-
ſante Caſſio Seuero, diceret, conſuluit
ſenatum quid officij ſui putaret. *Cuncta-
ri enim ſe, ne, ſi ſuper'eſſet: eriperet legibus
reum: ſi deeſſet, d. ſtituere ac prædamnare
amicum exiſtimaretur*. Et conſentienti-
bus vniuerſis, ſedit in ſubſelliis per ali-
quot horas: verum tacitus, ac ne lauda-
tione

tione quidem iudiciali data. Affuit & clientibus sicut Scutario cuidam euocato quondam furo, qui postulabatur iniuriarum. Vnum omninò è reorum numero, ac ne eum quidem nisi precibus, eripuit exorato coram iudicibus accusatore, Castricium, per quem de coniuratione Murenæ cognouerat. PRO QVI- 57
 BUS meritis quantopere dilectus sit, facile est æstimare. Omitto Senatusconsulta, quæ possunt videri vel necessitate expressa, vel verecundia. Equites Romani natalem eius sponte atque consensu bidento semper celebrarunt. Omnes ordines in lacum Curtij quotannis ex voto pro salute eius stipem iaciebant, item Kalendis Ianuariis strenam in Capitolio, etiam absenti: ex qua summa pretiosissima deorum simulacra mercatus, vicatim dedicabat: vt Appollinem Sandaliarium & Iouem Tragædum, aliâque. In restitutione Palatinæ domus incendio absumptæ, veterani, decuriæ, tribus atque etiam sigillatim è cætero genere hominum, libenter ac pro facultate quisque pecunias contulerunt: delibante tantummodo eo summarum acervos, neque ex quoquam plus denario auferente. Reuerentem ex prouincia, non solùm faustis

omnibus, sed & modulatis carminibus
 prosequerentur. Obseruatum etiam est,
 ne quoties introiret urbem, supplicium
 58 de quoquam sumeretur. Patris patriæ
 A. V. cognomen vniuersi repentino maximò-
 C. que consensu detulerunt ei. Prima, plebs,
 758 legatione Antium missa: dein quia non
 recipiebat, ineunti Romæ spectacula fre-
 quens & laureata: mox in curia senatus:
 neque decreto, neque acclamatione, sed
 per Valerium Messallam id mandantibus
 cunctis: *Quod bonum, inquit, faustumque*
sit tibi, domuique tue. Caesar Auguste: (sic
enim nos perpetuam felicitatem Reip. & la-
ta huic peccari existimamus) Sen. se consen-
siens cum pop. Rom. consalutat P A T R I Æ
 P A T R E M. Cui lachrymans respon-
 dit Augustus, his verbis (ipsa enim sicut
 Messallæ, posui) *Compos factus votorum*
meorum, patres C. quid habeo aliud deos
immortales precari, quàm ut hunc consen-
 59 *suum vestrum ad ultimum vita finem mihi*
perferre liceat i Medico Antonio Musæ
 cuius opera ex ancipiti morbo conua-
 luerat, statuam, ære collato, iuxta signum
 Æsculapij statuerunt. Nonnulli patrum-
 familiarum, testamento cauerunt, vt ab
 hæredibus suis, prælato victimæ titulo, in
 Capitolium ducerentur, votumque pro
 se

se solueretur, QVOD SVPERSTI-
 TEM AVGVSTVM RELI-
 QVISSENT. Quædam Italiæ ciui-
 tates diem, quo primum ad se venisset,
 initium anni fecerunt. Prouinciarum
 pleræque super tēpla & aras, ludos quo-
 que quinquennales penè oppidatim con-
 stituerunt. Reges amici atque socij, &
 singuli in suo quisque regno, Cæsareas 60
 vrbes condiderunt: & cuncti simul, ædem
 Iouis Olympici, Athenis antiquitus in-
 choatam, perficere communi sumptu
 destinauerunt, Geniôque eius dedicare:
 ac sæpè regnis relictis, non Romæ mo-
 do, sed prouincias peragranti, quotidia-
 na officia togati, ac sine regio insigni,
 more clientium præstiterunt. QVÔ- 61
 NIAM qualis in imperiis ac magistra-
 tibus, regendâque per terrarum orbem
 pace belloque Resp. fuerit, exposui: refe-
 ram nunc interiorem ac familiarem eius
 vitam quibûsque moribus atque fortu-
 na domi & inter suos egerit, à iuuenta
 vsque ad supremum vitæ diem. Matrem A. V.
 amisit in primo consulatu: sororem Octa- c.
 uiam, quinquagesimum & quartum agēs. 711
 ætatis annum. Vtrique cum præcipua of- 745
 ficia viuæ præstitisset, etiam defunctæ
 honores maximos tribuit.

62 Sponsam habuerat adolescentē P. Seruiliij Iaurici filiam : sed reconciliatus post primam discordiam Antonio, & postulantibus vtriusque militibus, vt & necessitudine aliqua iungeretur, priuignam eius; Claudiam, Fuluiæ, ex P. Clodio filiam, duxit vxorem, vix dum nubilem. Ac similtate cum Fuluia socru exorta, dimisit intactam adhuc, & virginem. Mox Scriboniam in matrimonium accepit, nuptam antè duobus consularibus, & ex altero etiam matrem. Cum hac etiam diuortiū fecit, pertæsus, vt scribit, morum peruersitatem eius : ac statim Liuiam Drusillam matrimonio Tiberij Neronis, & quidem prægnantem, abduxit, dilexitque, & probauit vnicè ac perseueranter. Ex Scribonia Iuliam, ex Liuia nihil liberorum tulit, cūm maximè cuperet. Infans qui conceptus erat, immaturus est editus. Iuliam primūm Marcello Octauix sororis suæ filio, tantūmque pueritiam egresso: deinde vt is obiit, M. Agrippæ nuptum dedit : exorata sorore vt sibi genero cederet. Nam tunc Agrippa alteram Marcellarum habebat, & ex ea liberos. Hoc quoque defuncto, multis, ac diu, etiam ex equestri ordine, circumspēctis conditionibus, Tiberium priui

725

6

priuignum suum elegit: coëgitque præ-
 gnantem vxorem, & ex qua iam pater
 erat, dimittere. M. Antonius scribit: *Pri-*
uignam cum Antonio filio suo despondisse Iu-
liam: dein Cotisoni Getarum regi, quo tem-
pore sibi quoque inuicem filiam regis in ma-
trimonium petiisse. Nepotes ex Agrippa 64
 & Iulia tres habuit, Caium Lucium, &
 Agrippam: neptes duas Iuliam & Agrip-
 pinam. Iuliam L. Paulo Censoris filio,
 Agrippinam Germanico sororis suæ ne-
 poti collocati. Caium & Lucium ado-
 ptauit domi per assẽm & libram emptos
 à patre Agrippa: tenerosque adhuc ad
 curam Reip. admouit: & consules desi-
 gnatos circum prouincias exercitusque
 dimisit. Filiam & neptes ita instituit, vt
 etiam lanificio assuefaceret: veteretque
 loqui, aut agere quidquam, nisi propa-
 lam, & quod in diurnos commentarios
 referretur. Extraneorum quidem cœtu
 adeò prohibuit, vt L. Tucinio, claro de-
 coroque inueni, scripserit quondam, *Pa-*
rum modeste fecisse eum, quod filiam suam
Baias salutatum venisset. Nepotes, & lit-
 teras & natate, aliâque rudimenta per se
 plerumque docuit: ac nihil æquẽ labo-
 rauit, quàm vt imitarẽtur chirographum
 suum. Neque cœnauit vnà, nisi vt in imo

65 lecto assiderent : neque iter fecit , nisi ut vehiculo anteaerent aut circa adequitarent. Sed latum eum atque fidentem & sobole , & disciplina domus , Fortuna destituit. Julias , filiam & neptem , omnibus probris contaminatas , relegavit. Caium & Lucium in duodeviginti mensium spatio amisit ambos : Caio , in Lycia : Lucio Massiliae , defunctis. Tertium nepotem Agrippam , simulque priuignum Tiberium adoptavit in foro , lege Curia-
ta. Ex quibus Agrippam , breui , ob ingenium sordidum ac ferox , abdicavit , seposuitque Surrentum. Aliquanto autem patientius mortem quam dedecora suorum tulit. Nam Caij Lucijque casu non adeo fractus , de filia , absens , ac libello per quaestorem recitato , notum senatui fecit : abstinuitque congressu hominum diu , praepudore , etiam de necanda deliberavit. Certè cum sub idem tempus una ex consciis liberta , Phœbe nomine , suspendio vitam finisset : *Maluisse se* , ait , *Phœbeis patrem fuisse*. Relegatae , usum vini , omnemque deliciariorum cultum ademit : neque adiri ad se copiam libero , servove , nisi se consulto , permisit : & ita ut certior fieret , qua is aetate , qua statura , quo colore esset , etiam quibus corporis
notis

notis vel cicatricibus. Post quinquen-
nium demum ex insula in continentem,
lenioribusque paulò conditionibus, tran-
stulit eam: nam ut omnino reuocaret:
exorari nullo modo potuit: deprecanti
sæpe populo Romano & pertinacius in-
stanti, *tales filias talesque coniuges* pro
concione imprecatus. Ex nepte Iulia,
post damnationem, editum infantem
agnosci, alique vetuit. Agrippam nihilò
tractabiliorem, immò in dies amentio-
rem, in insulam transportavit, septiesque
insuper custodia militum. Cavit etiam
senatusconsulto, ut eodem loci in perpe-
tuum contineretur: atque ad omnem &
eius Iuliarum mentionem ingemiscens,
proclamare etiam solebat,

*Αἰὸς ὄφελον ἄχαμὸς τ' ἔμνηαι ἄχθνός
τ' ἀπολείδαι;*

nec aliter illos appellare quàm *treis vo-
micas*, aut *tria catônômata sua*.

AMICITIAS neque facilè admisit, ⁶⁶
& constantissimè reperiuit: nò tantùm vir-
tutes ac merita cuiusque dignè profecu-
tus, sed vitia quoque & delicta dunta-
taxat modica perpessus. Neque enim te-
merè, ex omni numero, in amicitia eius
afflicti reperientur, præter Salvidienum
Rufum, quem ad consulatum vsque, &

A. V.

C.

724

728

Cornelium Gallum quem ad præfecturam Ægypti, ex infima vtrumque fortuna, prouexerat. Quorum alterum res nouas molientem, damnandum senatui tradidit: alteri ob ingratum & maleuolum animum domo, & prouinciis suis interdixit. Sed Gallo quoque & accusatorum denuntiationibus & senatusconsultis ad necem compulso, laudauit quidem pietatem tantopere pro se indignantium, cæterum & illacrymauit, & vicem suam conquestus est, *quod sibi soli non liceret amicis, quatenus vellet, irasci.* Reliqui potentia atque opibus ad finem vitæ sui quisque ordinis principes floruerunt: quamquam & offensis interuenientibus. Desiderauit enim nonnunquam, nè de pluribus referam, & M. Agrippæ patientiam, & Mæcenatis taciturnitatem: cum ille ex leui rigoris suspitione, & quod Marcellus sibi anteferretur, Mitylenas, se relictis omnibus contulisset: hic secretum de comperta Murenæ coniuratione vxori Terentiæ prodidisset. Exegit & ipse inuicem ab amicis beneuolentiam mutuam, tam à defunctis, quam à viuis. Nam quamuis minimè appeteret hæreditates, vt qui nunquam ex ignoti testamento capere quidquam

sustinuerit : amicorum tamen suprema
iudicia morosissimè pensitavit , neque
dolore dissimulato , si parcius aut ci-
tra honorem verborum : neque gaudio,
si gratè pièque quis se profecutus fuif-
set. Legata , vel partes hæreditatum , à
quibuscumque parentibus relicta sibi,
aut statim liberis eorum concedere , aut
si pupillari ætate essent , die virilis togæ,
vel nuptiarum , cum incremento resti-
tuere consueverat. Patronus dominus- 67
que non minùs seuerus , quàm facilis &
clemens , multos libertorum in honore
& vsu maximo habuit vt Licinium En-
celadum, aliòsque Cosmum seruum gra-
uissimè de se opinantem, non vltra quàm
compedibus coërcuit. Diomedem dis-
pensatorem , à quo simul ambulante in-
eurrenti repentè fero apro per metum
obiectus est , maluit timiditatis arguere
quàm noxæ : remque non minimi peri-
culi , quia tamen fraus aberat , in locum
vertit. Idem Proculum ex acceptissimis
libertis mori coëgit , compertum adul-
terare matronas. Thallo à manu , quòd
pro epistola prodita denarios quingen-
tos accepisset, crura effregit. Pædagogum
ministròsque Caij filij , per occasionem
valetudinis mortisq; eius, superbè aua-
réque

réque in prouincia grassantes, oneratis graui pondere ceruicibus, præcipitauit
68 in flumen. PRIMÆ iuuenta variorum dedecorum infamiam subiit. Sex. Pompeius vt effœminatum infectatus est. M. Antonius adoptionem auunculi stupro meritum. Item Lucius Marci frater, quasi pudicitiam delibatam à Cæsare, A. etiam Hirtio in Hispania c c c. millibus nummum subtraxerit: solitusque sit crura subruere nuce ardenti, quo mollior pilus surgeret. Sed & populus quodam vniuersus ludorum die, & accepit in contumeliam eius, & assensu maximo comprobauit versum in scena pronunciatum de Gallo matris Deum tympanifante.

Vidésne ut cynædus orbem digiro temperet?

69 Adulteria quidem exercuisse, ne amici quidem negant: excusantes sanè non libidine, sed ratione commissa: quò faciliùs consilia aduersariorum per cuiusque mulieres exquireret. M. Antonius super festinatas Liuiæ nuptias obiecit, & fœminam Consularem è triclinio viri coram in cubiculum abductam, rursus in conuiuium rubentibus auriculis, incomtiore capillo reductam: & dimissam Scriboniam, quia liberiùs doluisset

set nimiam potentiam pellicis : & con-
ditiones quæsitæ per amicos, qui ma-
tres familiâs, & adultas ætate virgines
denudarent, atque perspicerent, tan-
quam Thoranio mangone vendente.
Scribit etiam ad ipsum hoc familiariter
adhuc, nec dum planè inimicus, aut ho-
stis. *Quid te mutauit? quod reginam in eod
uxor mea est. Nunc ceppi, aut abhinc annos
nouem? tu deinde solem Drusillam inis?
ita valeas uti tu hanc epistolam cum le-
ges non inieris Tertullam, aut Terentillam,
aut Rufillam, aut Saluiam Titisceniam,
aut omnes. Anne refert ubi, & in quam
arigas?* COENA quoque eius secretior 70
in fabulis fuit, quæ vulgò *de dæmoni*
vocabatur : in qua Deorum dearum-
que habitu discubuisse conuiuas, &
ipsum pro Appolline ornatum, non An-
tonij modo epistolæ singulorum nomi-
na auarissimè annumerantis, expro-
brant, sed & sine auctore notissimi ver-
sus.

*Cum primùm istorum conduxit mensa
choragum,*

*Sæxque deos vidit Mallia, sæxque
deas:*

*Impia dum Phœbi Casar mendaciis
ludit,*

DUM

*Dum noua duorum cœnas adu-
ria :*

*Omnia se à terra tunc numina de-
clinarunt :*

*Fugit & auratos Iuppiter ipse thro-
nos.*

Auxit cœnæ rumorem summa tunc in
ciuitate penuria ac fames, acclamarum-
que est postridie, frumentum omne dios
comedisse, & Casarem esse planè Appollinem,
sed Tortorem, quo cognomine is Deus
quadam in parte vrbs colebatur. Nota-
tus est vt pretiosæ supellectilis, Corin-
thiorumque præcupidus, & alexæ indul-
gens. Nam & proscriptionis tempore ad
statuam eius adscriptum est.

Pater argentarius, ego Corintharius.

cùm existimaretur, quosdam propter va-
sa Corinthia inter proscriptos curasse re-
ferendos. Et deinde bello Siciliensi epi-
gramma vulgatum est.

*Postquam bis classe victus naues perdi-
dit,*

*Aliquando vt vincat, ludit assiduè
aleam.*

43 Ex quibus siue criminibus, siue male-
dictis, infamiam impudicitiae facillimè
refutauit, & præsentis & posteræ vitæ ca-
stitate. Item lautitiarum inuidiam, cùm

& Alexandria capta, nihil sibi præter
 vnum murrhinum calicem, ex instrumen-
 to regio retinuerit, & mox vasa aurea af-
 fiduissimi vsus conflauerit omnia. Circa
 libidines hæsit: postea quoque, vt ferunt,
 ad vitiandas virgines promptior, quæ sibi
 vndique etiam ab vxore conquireren-
 tur. Alexæ rumorem nullo modo expa-
 uit: lusitque simpliciter & palàm oble-
 ctamenti causa etiam senex: ac præter-
 quam Decembri mense, aliis quoque fe-
 stis profectisque diebus. Nec id dubium
 est: autographa quadam epistola, Cæna-
 ni, ait, *mi Tiberi eum i s. m. Recesserunt*
conuiuia Vini: ius & Siluius pater: inter
canam lusimus ylgovrixōs & heri & ho-
die. Talis exim iactatis, ut quisque canem,
aut senioremi miserat, in singulos talos sin-
gulos denario in medium conferebat: quos
tollebat vniuersos qui Venerem ienerat. Et
rursus aliis litteris, Nos, mi Tiberi, Quin-
quatrius satis iucundè egimus. Lusimus
enim per omnes dies, frumque aleatorium
calfecimus. Frater tuus magnis clamori-
b. irem gessit. Ad summam tamen perdi-
dit non multum: sed ex magnis detrimentis
præter spem paullatim re ractus est. Ego
perudi viginti millia nummorum, meo no-
mine: sed cum effuse in lusu liberalis suis-

sem, ut soleo plerumque. Nam si quas manus remisisti curque, exegissim, aut recinvissem quod cuique donavi, vicissem vel quinquaginta millia. Sed hoc malo. Benignitas enim mea me ad cœlestem gloriam efferet.

72 Scribit ad filiam, Misi tibi denarios ducentos quinquaginta, quos singulis convivis dederam, si vellent inter se inter cœnam vel talis vel par impar ludere. In cæteris partibus vitæ continentissimum fuisse constat, ac sine suspitione ullius vitij. Habitavit primò iuxta Romanum forum supra Scalas anularias, in domo quæ Calui oratoris fuerat: postea in Palatio: sed nihilominus ædibus modicis Hortensianis, & neque laxitate neque cultu conspicuis, ut in quibus porticus breves essent Albanarum columnarum, & sine marmore ullo aut insigni pavimento conclavia. Ac per annos amplius quadraginta eodem cubiculo hyeme & æstate mansit: quamvis parum salubrem valetudini suæ urbem hyeme experiretur, assiduèque in urbe hyemaret. Si quando quid secretò aut sine interpellatione agere proposuisset, erat illi locus in edito singularis, quem Syracusas & *τρυφώνας* vocabat: huc transibat, aut in alicuius libertorum suburbanum: æger autem in
domo

domo Mæcenatis cubabat. Ex secessibus præcipue frequentavit maritima, insulasque Campaniæ, aut proxima vrbi oppida, Lanuuiũ, Præneste, Tibur: vbi etiam in porticibus Herculis templi per sæpè ius dixit. Ampla & operosa prætoria grauebatur. Et neptis quidem suæ Iuliæ, profusè ab ea extructa, etiam diruit ad solum: sua verò quamuis modica, non tam statuarum tabularumque pictarum ornatu, quam xystis & nemoribus excoluit, rebusque vetustate ac raritate notabilibus: qualia sunt Capreis immanium belluarum ferarumque membra prægrædia, quæ dicuntur Gigantum ossa, & arma Heroum. Instrumèti eius & suppelle- 73
tilis parcimonia apparet etiam nunc residuis lectis atque mensis, quorum pleræque vix priuatæ elegantia sint. Ne toro quidem cubuisse aiunt, nisi simili & modicè instrato. Veste non temerè alia quàm domestica vsus est, ab vxore & sorore & filia, neptibusque cõfecta: rogis neque restrictis neque fufis: clauo, nec lato nec angusto: calceamentis altiusculis, vt procerior quàm erat, videretur. Et forètia autè & calceos nunquã nõ intra cubiculũ ha- 74
buit, ad subitros repètinósque casus parata. Conuiuabatur & assiduè, nec vnquã nisi

non sine magno ordinum hominum-
 que delectu. Valerius Messalla tradit, ne-
 minem vnquam libertinorum adhibi-
 tum ab eo cœnæ, excepto Mena, sed af-
 ferto in ingenuitatem, post proditam
 Sex. Pompeij classem. Ipse scribit inui-
 tasse se quendam, in cuius villa maneret,
 qui speculator suus olim fuisset. Conti-
 uia nonnunquam & seriùs inibat, &
 maturiùs relinquebat: cum conuiuæ &
 cœnare inciperent priùs quàm ille dis-
 cumberet, & permanerent digresso co.
 Cœnam trinis ferculis, aut, cum abun-
 dantissimè, senis, præbebat, vt non nimio
 sumptu, ita summa comitate. Nam & ad
 communionem sermonis tacentes vel
 submissim fabulantes prouocabat, & aut
 acromata, & histriones, aut etiam tri-
 uiales ex circo ludios interponebat, ac
 75 frequentius aretalogos. Festos & so-
 lemnes dies profusissimè, nonnunquam
 ioculariter tantùm celebrabat, Saturna-
 libus, & si quando aliàs libuisset, modò
 munera diuidebat, vestem & aurum, &
 argentum: modò nummos omnis notæ,
 etiam veteres regio ac peregrinos: in-
 terdum nihil præter cilicia & spongias,
 & rutabula, & forcipes, atque alia id ge-
 nus, titulis obscuris & ambiguis. Solebat
 &

& in æqualissimarum rerum sortes, & aduersas tabularum picturas in conuiuio venditare: incertoque casu spem mercantium vel frustrari, vel explere: ita vt per singulos lectos licitatio fieret, & seu iactura seu lucrum communicaretur.

Cibi (nam ne hoc quidem omiserim) 76
 minimi erat, atque vulgaris ferè. Secundarium panem, & pisciculos minutos, & caseum bubulum manu pressum, & ficos virides biferas maximè appetebat: vescebaturque & ante cœnam, quocumque tempore & loco, quo stomachus desiderasset. Verba ipsius ex epistolis sunt, *Nos in essendo panem & palmulas gustauimus.* Et iterum. *Dum lætica ex regia domum redeo, panis unciam cum paucis acinis uua duracina comedi.* Et rursus, *Ne Iudeus quidem, mi Tiberi, tam diligenter sabbatis ieiunium seruat, quàm ego hodie seruauit: qui in balneo demum post horam primam noctis duas buccas manducaui prius quàm ungi inciperem.* Ex hac obseruantia nonnumquam vel ante initum, vel post dimissum conuiuium solus cœnabat cum pleno conuiuio nihil tangeret. Vini 77
 quoque natura parcissimus erat. Non amplius ter bibere eum solitum super cœnam in castris apud Mutinam Cor-

nelius Nepos tradit. Postea, quoties largissimè se inuitaret, senos sextantes non excessit, aut si excessisset, reiciebat. Et maximè delectatus est Rhatico, neque temerè interdum bibit. Pro potione sumebat perfusum aqua frigida panem, aut cucumer s frustum, vel lactuculæ thyrsum, aut recens acidumve pomum succi vinosioris. Post cibum meridianum, ita ut vestitus calceatusque erat reiectis pedibus paulisper conquiescebat, opposita ad oculos manu. A cœna lucubrationem se in lecticulam recipiebat. Ibi donec residua diuini actus, aut omnia, aut ex maxima parte, conficeret, ad multam noctem permaebat. In lectum inde transgressus, non amplius: cum plurimum, quam septem horas dormiebat: ac ne eas quidem continuas, sed ut in illo temporis spatio ter aut quater expergisceretur. Si interruptum somnum recuperare, ut euenit, non posset: lectoribus aut fabulatoribus arcessitis, resuuebat, producebátque ultra primam sæpè lucē. Nec in tenebris vigilauit vnquam, nisi assidente aliquo. Matutina vigilia offendeatur: ac si vel officij vel sacri causa maturiùs euigilandum esset, ne id contra commodum faceret, in proximo cuiuscunque

131
cumque domesticorum cœnaculo manebat. Sic quoque sæpè indigens somni & dum per vicos deportaretur, & deposita lectica inter aliquas moras condormiebat. **FORMA** fuit eximia, & per omnes ætatis gradus venustissima, quãquam & omnis lenocinij negligens, & in capite comêdo tam incuriosus, vt raptim cõpluribus simul tonsoribus operam daret: ac modò tonderet, modò raderet barbam: eoque ipso tempore aut legeret aliquid, aut etiam scriberet. Vultu erat, vel in sermone vel tacitus adedò tranquillo serenòque, vt quidam è primoribus Galliarum confessus sit inter suos, eo se inhibitum ac remollitum, quò minùs, vt destinarat, in tràsita Alpium per simulationem colloquij propius admissus, in præcipitium propelleret. Oculos habuit claros ac nitidos, quibus etiã existimari volebat inesse quiddam diuini vigoris: gaudebátque si quis sibi acriùs contuenti, quasi ad fulgorem Solis, vultum submitteret: sed in senectâ sinistro minùs vidit. **Dentes** raros, & exiguos, & scabros: capillum leuiter inflexum & sufflanum, supercilia coniuncta, mediocres aures: nasum & à summo eminentiorem: & ab imo deductiorẽ: colorem inter aquilianum candidumque:

staturam breuem : (quam tamen Iulius
 Marathus libertus etiam in memoriam
 eius quinque pedum & dodrantis fuisse
 tradit :) sed quæ commoditate & æqui-
 tate membrorum occuleretur : vt nonni-
 si ex comparatione adstatis alicuius pro-
 80 cerioris intelligi posset. Corpore tra-
 ditur maculoso , dispersis per pectus at-
 que aluum genitiuis notis , in modum &
 ordinem ac numerum stellarum cœlestis
 Ursæ : sed & callis quibusdam ex prurigi-
 ne corporis , assiduoque & vehementi
 strigilis vsu, plurifariam concretis, ad im-
 petiginis formam. Coxendice, & femo-
 re, & crure sinistro, non perinde valebat,
 vt sæpè etiam inde claudicaret : sed re-
 medio harenarum atque arūdinum con-
 firmabatur. Dextræ quoque manus di-
 gitum salutarem, tam imbecillum inter-
 dum sentiebat, vt torpentem cōtractū-
 que frigore , vix cornei circuli supple-
 mento scripturæ admoueret. Questus est
 & de vesica, cuius dolore, calculis demum
 81 per vrinam eiectis, leuabatur. Graues &
 periculosas valetudines per omnem vi-
 tam aliquot expertus est : præcipuè Can-
 tabria domita , cū etiam destillatio-
 nibus iecore vitiatō , ad desperationem
 redactus , contrariam & ancipitem ratio-
 nem

nem medendi necessariò subiit : quia calida fomenta non proderant, frigidis curari coactus : auctore Antonio Musa. Quasdam & anniuersarias, ac tempore certo recurrentes, experiebatur. Nam sub natalem suum plerumque languebat : & initio veris præcordiorum inflatione tentabatur : austrinis autem tempestatibus, grauedine. Quare quassato corpore, neque frigora neque æstus faciliè tolerabat. Hyeme quaternis cum pingui toga tunicis, & subuculæ thorace laneo, & feminalibus, & tibialibus muniebatur : æstate apertis cubiculi foribus, ac sæpè in peristylio saliente aqua, atque etiam ventilante aliquo, cubabat. Solis verò ne hyberni quidem patiens, domi quoque non nisi petasatus sub dio spatiabatur. Itinera, lectica, & noctibus ferè, eaque lenta ac minuta faciebat, ut Præneste vel Tibur biduo procederet. Ac si quò peruenire mari posset, potiùs nauigabat. Verùm tantam infirmitatem magna cura tuebatur, in primis lauandi raritate. Ungebatur enim sæpius, & sudabat ad flammam : deinde perfundebatur egelida aqua vel sole multo calefacta. At quoties neruorum caussa, marinis, albulisque calidis vtendum esset

83

contentus hoc erat, ut insidens ligneo folio, quod ipse Hispanico verbo *dure-ram* vocabat, manus ad pedes alternis iactaret. Exercitationes campestris equorum & armorum statim post civilia bella omisit: & ad pilam primò folliculúmque transiit: mox nihil aliud quàm vectabatur & deambulabat: ita ut in extremis spatiis subsultim decurreret, sesterio vel lodicula inuolutus. Animi laxandi causa, modò piscabatur hamo: modò talis, aut ocellaris, nucibusque ludebat cum pueris minutis, quos facie & garrulitate amabiles undique conquirebat, præcipuè Mauros & Syros. Nam pumilos, atque distortos, & omneis generis eiusdè, ut ludibria naturæ malique omni-

84

E L O Q U E N T I A M
 studiâque liberalia ab ætate prima & cupidè & laboriosissimè exercuit. Mutinensi bello in tanta mole rerum, & legisse & scripsisse, & declamasse quotidie traditur. Nam deinceps neque in senatu, neque apud populum, neque apud milites locutus est unquam, nisi meditata & cõposita oratione: quamvis non deficeret ad subita ex temporali facultate. Ac ne periculù memoria adiret, aut in ediscendo tempus abstineret, instituit recitare

omnia

omnia. Sermones quoque cum singulis, atque etiam cum Liuia sua grauiores, non nisi in scriptis, & è libello habebat: ne plus minúve loqueretur ex tempore. Pronunciabat dulci & proprio quodam oris sono: dabátq; assiduè phonasco operam, sed nonnunquã infirmatis faucibus, præconis voce ad populum concionatus est. Multa variij generis prosa oratione 85 composuit, ex quibus nonnulla in cœtu familiarium, velut in auditorio, recitauit: sicut *R. scripta Bruto de Catone*. Quæ volumina cùm iam senior ex magna parte legisset, fatigatus, Tiberio tradidit perlegenda. Item *Horationes ad phil. sophiam*: & aliqua *De vita sua*, quam tredecim libris, Catabrico tenus bello nec vltra exposuit. Poëticam summam attigit. Vnus liber exstat scriptus ab eo hexametris versibus, cuius argumentũ & titulus est, *Sicil. a.* Exstat alter æquè modicus *Eligrã- maticus*, quæ ferè tẽpore balnei meditabatur. Nam tragœdiã magno impetu exorsus non succedente stylo, aboleuit, quærentibusque amicis *quidnam Ajax agere*: respondit, *Aiacem suum in spongiam incubuisse*. Genus eloquendi secutus est elegans & temperatum: vitatis sententiarum ineptiis, atque inconcinnitate,

& reconditorum verborum vt ipse dicit,
factoribus. Præcipuamque curam du-
 xit, sensum animi quàm apertissimè ex-
 primere, quod quò facilius efficeret, aut
 necubi lectorem vel auditorem obtur-
 baret, ac moraretur, neque præpositio-
 nes verbis addere, neque coniunctiones
 sæpius iterare dubitauit, quæ detractæ
 afferunt aliquid obscuritatis, etsi gratiam
 augent. Cacozelos & antiquarios, vt di-
 uerso genere vitiosos pari fastidio spre-
 uit. Exagitabat nonnunquam in pri-
 mis Mecænatem suum, cuius *μυροβ, εχθρὸς*
 vt ait, *circummos* vsquequaque persequi-
 tur, & imitando per iocum irridet. Sed
 nec Tiberio parcat, & exoletas interdum,
 & reconditas voces aucupanti. M. qui-
 dem Antonium, vt insanum, increpat:
 quasi ea scribentem quæ mirentur po-
 tius homines quàm intelligant. Dein-
 de ludens malum & inconstans in eli-
 gendo genere dicendi ingenium eius,
 addidit hæc, *Túque dubitas Cimæerne*
Annius an Veranius. Flaccus imitandi sint
tibi? ita vt verbis quæ C. Sallustius ex-
cerptis ex Originibus Catonis, utaris? an so-
tius Asiaticorum oratorum inanibus sen-
tentiis, verborum volubilitas in nostrum
sermonem transferenda? Et quadam epi-
 stola

stola Agrippinæ neptis ingenium col-
laudans: *ea opus est inquit, dare te operam,*
ne moleste scribas aut loquaris.

Quotidiano sermone quædam frequen- 87
tius & notabiliter vsurpassè eum, litteræ
ipsius autographæ ostentant. In quibus
identidem cùm aliquos numquam solu-
turos significare vult, *Ad Kæcendas Gra-*
eas locutus es, ait: & cùm hortatur ferenda
esse præsentia, qualiacumque sint, *Con-*
temptimus hoc Catoni: & ad exprimendam
festinatæ rei velocitatem, *Velocius quàm*
asporagi coquantur. Ponit assiduè & pro
stulto, *hæcolum:* & pro pullo, *pulliæcum:*
& pro cerito, *vocerisum:* & vapide sese
habere, pro malè: & *betissare,* pro lan-
guere: quod vulgò *lathanissare* dicitur.
Item *simus,* pro *sumus:* & *domos* genitiuo
casu singulari, pro *domus.* Nec vnquam
aliter hæc duo, ne quis mendam magis
quàm consuetudinem putet. Notavi &
in chirographo eius illa præcipuè: non
diuidit verba, nec ab extrema parte ver-
sum abundantes litteras in alterum trans-
fert: sed ibidem statim subiicit, circum-
ducitque. Orthographiam, id est, for- 88
mulam rationemque scribendi à gram-
maticis institutam, non adedò custodit:
ac videtur eorum sequi potius opinio-
nem,

nem, qui perinde scribendum ac loquamur existiment. Nam quòd sæpè non litteras modò sed syllabas aut permutat, aut præterit, communis hominum error est. Nec ego id notarem, nisi mihi mirum videretur, tradidisse aliquos, legato eum consulari successorem dedisse, vt rudi & indocto, cuius manu *ix* pro *ixi* scriptum animaduernerit. Quoties autem per notas scribit, *b* pro *a*: *c* pro *b*, ac deinceps eadem ratione sequentes litteras ponit, 39 pro *z* autem duplex *aa*. Ne Græcarum quidem disciplinarum leuiore studio tenebatur: in quibus & ipsis præstabat largiter, magistro dicendi vsus Apollodoro Pergameno, quem iam grandem natu, Apolloniam quoque secum ab vrbe iuuenis adhuc eduxerat. Deinde etiam eruditione varia repletus Sphæri, Arei Philosophi, filiorumque eius Dionysij & Nicanoris, contubernium iniit: non tamen vt aut loqueretur expedite, aut componere aliquid auderet. Nam & si quid res exigeret, Latine formabat, vertendumque alij dabat. Sed planè poematum quoque non imperitus, delectabatur etiam comœdia veteri, & sæpè eam exhibuit publicis spectaculis. In euoluendis vtriusque linguæ auctoribus, nihil æquè sectatus

batur quàm præcepta & exempla publicè
 vel priuatim salubria : eaque ad verbum
 excerpta, aut ad domesticos, aut ad exer-
 cituum prouinciarumque rectores, aut
 ad vrbs magistratus plerumque mitte-
 bat, prout quique monitione indigerent.
 Etiam libros totos & senatui recitauit,
 & populo notos per edictum sæpè fecit:
 vt orationes *Q. Metelli, de prole augustana,*
 & *Cicily, De modo adfici vni*: quò magis
 persuaderet vtràmque ré non à se primò
 animaduersam, sed antiquis iam tunc cu-
 ræ fuisse. Ingenia sæculi sui omnibus mo-
 dis fouit. Recitantes & benignè & patiē-
 ter audiuit: nec tantum carmina & historias,
 sed & orationes & dialogos. Cõponi ta-
 m. n aliquid de se nisi & feriò, & à præ-
 stantissimis, offendebar: admonebaturque
 Prætores, ne paterentur nomen suum com-
 missionibus obsole fieri. CIRCA RELIGIO- 90
 NES talè accepimus. Tonitrua & fulgura
 paullo infirmius expauescebat: vt semper
 & vbique pellè vituli marini circumfer-
 ret, pro remedio: atque ad omnè maioris
 tempestatis suspiciõnè, in abditum & cõ-
 cameratum locum se reciperet: conster-
 natus olim per nocturnum iter transcur-
 su fulguris, vt supra diximus. SOMNIA 92
 neque sua, neque aliena de se, negligebat.

Philippensi acie quamuis statuisset non egredi tabernaculo, propter valetudinem: egressus est tamen, amici somnio monitus: cessitque res prosperè, quando capitis castris, lectica eius, quasi sibi cubans remansisset, concursu hostium confossa atque lacerata est. Ipse per omne ver, plurima, & formidolosissima, & vana, & irrita videbat: reliquo tempore rariora, & minùs vana. Cum dedicatam in Capitolio ædem Tonanti Ioui assiduè frequentaret, somniauit queri Capitolinum Iouem, culores sibi abduci: seque respondisse, Tonantem pro ianitore ei appositum: ideòque mox tintinnabulis fastigium ædis redimiuit, quòd ea ferè ianuis dependebant. Ex nocturno visu etiam stipem quotannis die certo emendicabat à populo, cauam manum asses porrigentibus præbens.

92 **A V S P I C I A** quædam & omnia pro certissimis obseruabat. Si manè sibi calceos perperam, ac sinister pro dextero, indueretur, vt dirum: si terra marive ingrediente se longinquam profectio- nem. fortè rorasset, vt lætum, maturique & prosperi reditus. Sed & ostentis præcipuè mouebatur. Enatam inter iuncturas lapidum ante domum suam pal-
man

potuisse vnquam eximi : adeò vt mox publicis balneis perpetuò abstinuerit : Augustum natum mense decimo , & ob hoc Apollinis filium existimatum. Eadem Atia prius quàm pareret, somniauit intestina sua ferri ad sidera, explicarique per omnem terrarum & cæli ambitum. Somniauit & pater Octavius, vtero Atiæ iubar solis exortum. Quo natus est die, cum de Catilinæ coniuratione ageretur in Curia, & Octavius ob vxoris puerperium feruens adfuisset, nota ac vulgata res est, P. Nigidum comperta moræ causa, vt horam quoque partus acceperit, affirmasse, dominum terrarum orbi natum. Octauio postea cum per secreta Thraciæ exercitum duceret, in Liberi patris luco barbara ceremonia de filio consulenti, idem affirmatum est à sacerdotibus : quòd infuso super altaria mero, tantum flammæ emicuisset, vt supergressa fastigium templi ad cælum usque ferretur : vniue olim omnino Magnò Alexandro apud easdem aras sacrificanti, simile prouenisset ostentum. Atque etiam sequenti nocte statim videre visus est filium mortali specie amplio-rem, cum fulmine & sceptro, exuuiisque Iouis Opt. Max. ac radiata corona super

laureatum currum, bis senis equis candore eximio trahentibus. Infans adhuc, vt scriptum apud C. Drusum exstat, repositus vespere in cunas à nutricula, loco plano, postera luce non comparuit: & diu quæsitus, tandem in altissima turri repertus est, iacens contra Solis exortum. Cùm primùm fari cœpisset, in auito suburbano obstrepentes fortè ranae silere iussit: atque ex eo neganturibi rana coaxare. Ad quartum lapidem Campanæ viæ, in nemore prudenti, ex improviso aquila panem ei è manu rapuit & cùm altissimè volasset, rursus ex improviso leniter delapsa reddidit. Q. Catulus post dedicatum Capitolium, duabus continuis noctibus somniauit: prima, Iouem Opt. Max. prætextatis compluribus circum aram ludentibus, vnum secreuisse: atque in eius sanum signum Reip. quod manu gestaret, reposuisse, ac in sequenti, animaduertisse se in gremio Capitolini Iouis eundem puerum, quem cùm detrahi iussisset, prohibitum monitu Dei, tanquam is ad tutelam Reip. educaretur. Ac die proximo obuium sibi Augustum cùm incognitum aliàs haberet, non sine admiratione contuitus. Simillimum dixit puero de quo somnia-

set. Quidam prius somnium Catuli aliter exponunt, quasi Iupiter compluribus pretextatis tutorem à se poscentibus, vnum ex eis demonstrasset, ad quē omnia desideria sua referrent eiusque osculum delibatum digitis ad os suum retulisset. M. Cicero C. Cæsarem in Capitolio prosecutus, somnium pristinae noctis familiaribus fortè narrabat, puerum, facie liberali, demissum cælo, catena aurea, ad fores Capitolij constituisse, eique Iouem flagellum tradidisse: deinde repente Augusto viso, quem ignotum adhuc plerisque auunculus Cæsar ad sacrificandum acciuerat, affirmavit ipsum esse, cuius imago secundum quietem sibi obuersata sit. Sumentem virilem togam, tunica latius clauis refuta ex vtraque parte, ad pedes decidit. Fuerunt qui interpretarentur, non aliud significare quam ut is ordo cuius insigne id esset, quandoque ei subiceretur. Apud Mundam D. Iulius castris locum capient, cum filuam cederet, arborem palmæ repertam conseruari, ut omen victoriæ, iussit, ex ea continuo enata soboles, adeò in paucis diebus adoleuit, ut non æquipararet modò matricem, verum etiam obtegeret, frequentareturque columbarum nidis: quamuis id auum

genus duram & asperam frondem maxime vitet. Illo & præcipue ostento, motum Cæsarem ferunt, ne quem alium sibi succedere quam sororis nepotem vellet. In secessu Apollonia Theogenis mathematici per gulam comite Agrippa ascenderat, cum Agrippæ, qui prior consulabat, magna, & penè incredibilia prædicerentur, reticere ipse genituram suam nec velle edere, perseverabat, metu ac pudore ne minor inueniretur. Qua tamen post multas adhortationes vix & cunctanter edita, exiliuit Theogenes, adoravitque eum. Tantam mox fiduciam facti Augustus habuit, ut thema suam vulgauerit, nummumque argenteum nota fideris Capricorni, quia natus est, percussit.

95 P o s t necem Cæsaris reuerso ab Apollonia, & ingrediente eo urbem, repente liquido ac puro sereno, circulus ad speciem cælestis arcus orbem Solis ambiit: ac subinde Iuliæ Cæsaris filiae monumentum fulmine ictum est. Primo autem consulatu ei augurium capienti, duodecim se vultures, ut Romulo, ostenderunt: & immolanti omnium victimarum iecinora replicata intrinsecus ad ima fibra paruerunt: nemine peritorum aliter coniectante, quam lata per hæc & magna,

gna portendi. QVIN & bellorum om- 96
 nium euentus antè præsensit. Contractis
 ad Bononiam Triumvitorum copiis, aequi-
 la tentorio eius supersedens, duos cor-
 uos hinc & inde infestantes afflixit, &
 ad terram dedit: notante omni exercitu,
 futuram quandoque inter collegas dis-
 cordiam talem, qualis secuta est, ac exi-
 tum præfagiente. In Philippis, Thesla-
 lus quidam de futura victoria nuntiauit,
 auctore D. Cæsare, cuius sibi species iti-
 nere auis occurrisset. Circa Perusiam,
 sacrificio non litante, cum augeri hostias
 imperasset: ac subita eruptione hostes
 omnem rei diuinæ apparatus abstulissent:
 constitit inter aruspices, quæ periculo-
 sa & aduersa sacrificanti denunciata es-
 sent cuncta in illos recasura, qui extra ha-
 berent. Neque aliter euenit. Pridie quam
 Siciliensem pugnam classe committeret,
 deambulanti in littore, piscis è mari ex-
 siluit, & ad pedes iacuit. Apud Actium
 descendentem in aciem, asellus cum asina-
 rio occurrit: Eutyclus, homini: bestiae,
 Nicon, erat nomen. Vtriusque simulachrum
 æneum victor posuit in templo, in quod
 castrorum suorum locum vertit. MORS 97
 quoque eius, de qua dehinc dicam, diuini-
 tasque post mortem, euidentissimis ostentis

præcognita est. Cùm Iustrum in Cam-
 po Martio magna populi frequentia con-
 deret, aquila eum sæpius circumuolauit:
 transgressâque, in vicinam ædem, super
 nomen Agrippæ, ad primam litteram se-
 dit: quo animaduerso, vota, quæ in pro-
 ximum Iustrum suscipi mos est, collegam
 suum Tiberium nuncupare iussit. Nam
 se quamquam conscriptis paratîsque iam
 tabulis, negauit suscepturum: quæ non
 esset soluturus. Sub idem tempus ictu
 fulminis ex inscriptione statuæ eius pri-
 ma nominis litera effluxit. Responsum
 est, centum solos dies posthac victurum,
 quem numerum C. litera notaret: futu-
 rûmque ut inter deos referretur, quod
 A E S A R, id est, reliqua pars è Cæsaris
 nomine. Etrusca lingua Deus vocaretur.
 Tiberium igitur in Illyricum dimissu-
 rus, & Beneuentum vsque profecuturus,
 cùm interpellatores aliis atque aliis cau-
 sis in iure dicendo detinerent, exclama-
 uit, (quod & ipsum mox inter omnia
 relatum est,) *Non, si omnia morarentur,*
amplius se posthac Roma futurum. Atque
 itinere inchoato, Asturam perrexit: &
 inde, præter consuetudinem de nocte ad
 98 occasionem auræ euectus est. Causam
 valetudinis contraxit ex profluvio alui.
 Tunc

Tunc Campaniæ ora, proximisque insulis circuitis, Caprearum quoque secessui quatrimum impendit: remississimo ad otium, & ad omnem comitatem animo. Fortè Puteolanum sinum prætervehenti, vectores nautæque de naui Alexandrina, quæ tantum quod appulerat, candidati, coronatique, & thura libantes, fausta omnia & eximias laudes congefserant. *Per illum se vivere: per illum navigare: libertate atque for' unis per illum frui.* Quare admodum exhilaratus, quadragenos aureos comitibus diuisit: illisque iurandum, & cautionem exegit à singulis, non alio datam summam: quàm in emptionem Alexandrinarum mercium absumpturos. Sed & cæteros continuos dies, inter varia munuscula, togas insuper ac pallia distribuit: lege proposita, ut Romani Græco, Græci Romano habitu & sermone uterentur. Spectauit assiduè & exercentes ephebos, quorum aliqua adhuc copia ex vetere instituto Capreis erat. Iisdem etiam epulum in conspectu suo præbuit, permessa, immò exacta iocandi licentia, diripiendique pomorum & obsoniorum, rerumque missilium. Nullo denique genere hilaritatis abstiuit. Vicinâ Capreis insulâ *Απεραγόπολις*

appellabat, à desidia secedentium illuc è comitatu suo. Sed ex dilectis vnum Masgabam nomine, quasi conditorem Insulæ, κλίσιον vocare consueuerat: huius Masgabæ, ante annum defuncti, tumulum cum ex triclinio animaduertisset magna turba multisque luminibus frequentari, versum compositum ex tempore clarè pronuntiauit.

Κλίσιον δὲ τὸ μὲν ἰσορῶν περὶ ἄδμον.

Conuersusque ad Thrasyllum Tyberij comitem, contra accubantem, & ignarum rei, interrogauit, cuiusnam poëtæ putaret esse, quo hæsitante, subiecit alium,

Ὅστις φέρεται Μασγάβου περὶ ἄδμον.

de hoc quoque consulit: cum ille nihil aliud responderet, quàm cuiuscunque essent, optimos esse: cachinnum sustulit, atque in iocos effusus est. Mox Neapolim traiecit, quanquam & tum infirmis intestinis morbo variante: tamen & quinquennale certamen gymnicum honori suo institutum perspectauit: & cum Tiberio ad destinatum locum contendit. Sed in redeundo, aggrauata valetudine, tandem Nolæ succubuit: reuocatumque ex itinere Tiberium, diu secreto sermone detinuit, neque post vlli maiori negotio animum accommodauit. Supremo
dic

die identidem exquirens, an iam de se tumultus foris esset, petito speculo, capillum sibi comi, ac malas labentes corrigi præcepit. Et amicos admissos percunctatus, *Ecquid iis videretur minimum vite cōmodè transegisse* adiecit & clausulā:

Δόπι κέρτων, κὶ πάντας ὑπέεις κτ' χαρῆς
κ' ὑπὸ σπυ.

Omnibus deinde dimissis, dum aduenientes ab vrbe de Drusi filia ægra interrogabat, repenti in osculis Liuię, & in hac voce defecit: *Liuiam nostram coniugij memor viue, ac vale*, sortitus exitum facilē, & qualem semper optauerat. Nam ferè quoties audisset citò ac nullo cruciatu defunctum quempiam, sibi & suis *ἀδελφείαν* similem (hoc enim & verbo vti solebat) precabatur. Vnum omninò antè efflatam animam signum alienatæ mentis ostendit, quòd subito pauefactus, à quadraginta se iuuenibus abripi questus est. Id quoque magis præfagiū quàm mentis diminutio fuit: siquidem totidem milites Prætoriani extulerunt eum in publicum. Obiit in cubiculo eodem, quo pater Octavius: duobus Sextis, Pompeio & Apuleio coss. 14. Kalend. Septembris, hora diei nona, septuagesimo & sexto ætatis anno, diebus quinque & tringinta minus.

ICΘ
A. V.
C.
767

Corpus decuriones municipiorum & Coloniarum à Nola Bouillas vsque deportarunt noctibus propter anni tempus, cum interdum in basilica cuiusque oppidi, vel in ædium sacrarum maxima reponeretur. A Bouillis equester ordo suscepit, vrbique iatulit, atque in vestibulo domos collocavit. Senatus & in funere ornando, & in memoria honoranda eo studio certamini progressus est, ut inter alia complura censuerint quidam funus triumphali porta ducendum, præcedente Victoria, quæ est in curia canentibus næniam principium liberis vtriusque sexus. Alij exequiarum die ponendos annulos aureos, ferreosque fumendos: nonnulli legèda ossa per sacerdotes summorum collegiorum. Fuit & qui suaderet appellationem mensis Augusti in Septembrem transferendam: quòd hoc genitus Augustus, illo defunctus esset. Alius, ut omne tempus à primo die natali ad exitum eius, sæculum Augustum appellaretur, & ita in Fastos referretur. Verùm adhibito honoribus modo bifariam laudatus est: pro æde D. Iulij à Tiberio: & pro Rostris. Sub veteribus, à Druso Tiberij filio, ac senatorum humeris delatus in Campum, crematusque. Nec defuit

fuit vir pratorius qui se effigiem cremati
 euntem in caelum vidisse iurasset. Reli-
 quias legerunt primores equestris ordinis,
 tunicati & discincti, pedibusque nudis,
 ac in Mausoleo condiderunt. Id opus in-
 ter Flaminiam viam, ripamque Tiberis,
 sexto suo consulatu exstruxerat: circum-
 iectasque silvas, & ambulationes in usum
 populi tunc iam publicarat.

Testamentum, L. Planco, C. Silio,
 c o s s. 3. Nonas Aprilis ante annum
 & quatuor menses quam decederet, fa-
 ctum ab eo, ac duobus codicibus, partim
 ipsius, partim liberorum Polybij & Hi-
 lationis manu scriptum, depositumque
 apud se virgines Vestales, cum tribus
 signatis æque voluminibus protulerunt.
 Quæ omnia in senatu aperta atque reci-
 tata sunt. Herodes instituit primos, Ti-
 berium ex parte dimidia & sextante, Li-
 niam ex parte tertia, quos & ferre nomen
 suum iussit: secundos Drusum Tiberij
 filium ex triente, & ex partibus reliquis
 Germanicum, liberosque eius tres sexus
 virilis tertio gradu, propinquos amicof-
 que complures. Legavit populo Rom.
 quadringentes, tribubus tricies quin-
 quies a-s. Pratorianis militibus singula
 millia nummorum, cohortibus urbanis
 quinge

quingenos: legionariis trecentos num-
mos: quam summam repræsentari ius-
sit: nam & confiscatam semper repositamque habuerat. Reliqua legata variè
dedit: produxitque quædam ad vicena
sestertia: quibus soluendis annum diem
finit, excusata rei familiaris mediocrita-
te: nec plus peruenturum ad hæredes suos,
quàm millies, & quingenties professus,
quamuis viginti proximis annis quater-
decies millies, ex testamentis amicorum
percepisset: quod penè omne cum duobus
paternis matrimoniis, cæterisque hæredi-
tatibus in Remp. absumpsisset. Iulias, fi-
liam, neptemque si quid his accidisset, ve-
ruit sepulchro suo inferri. De tribus vo-
luminibus, vno, mandata de funere suo
complexus est: altero, indicem rerum à se
gestarum: quem vellet incidi in æneis ta-
bulis, quæ ante Mausoleum statuerentur:
tertio, breuiarium totius imperij, quan-
tum militum sub signis vbique esset,
quantum pecuniæ in ærario & fisco, &
vectigaliorum residuis. Adiecit & liber-
torum seruorumque nomina, à quibus
ratio exigi posset.

C. SVETONII
TRANQVILLI DE
XII. CÆSARIBVS

Liber tertius.

TIBERIVS NERO CÆSAR.

Patricia gens Claudia (fuit enim & alia plebeia, nec potentia minor, nec dignitate) orta est ex Regillis, oppido Sabinorum. Inde Romam recens conditam, cum magna clientum manu commigravit, auctore Tito Tatio consorte Romuli: vel, quod magis constat, Arta Claudio gentis principe, post reges exactos sexto ferè anno, à patribus in patricios cooptata. Agrum insuper trans Anienem clientibus, locúmque sibi ad sepulturam sub Capitolio publicè accepit. Deinceps procedente tempore duodeciginta consulatus, dictaturas quinque, censuras septem, triumphos septem, duas orationes adepta est. Cùm prænominibus cognominibúsq; variis distingueretur, Lucij prænomen consensu repudiauit, postquam è duobus gentilibus præditis

præditis eo, alter latrocinij, cædis alter
conuictus est. Inter cognomina autem,
& Neronis assumpsit, quo significatur
lingua Sabina fortis ac strenuus. Mul-
ta multorum Claudiorum egregia meri-
ta, multa etiam secus admiffa in Remp.
exstant. Sed vt præcipua commemoram,
Appius Cæcus societatem cum rege Pyr-
rho, vt parum salubrem, iniri dissuasit
Claudius Caudex, primus freto classe
transiecto, Pœnos Sicilia expulit. Clau-
dius Nero aduenientē ex Hispania cum
ingentibus copiis Asdrubalē, prius quàm
Hannibali fratri coniungeretur, oppres-
sit. Contra Claudius Appius Regillanus
decemuir, legibus scribendis virginem
ingenuam, per vim, libidinis gratia, in
seruitutem afferere conatus, caussa fuit
plebi secedendi rursus à patribus. Clau-
dius Drusus, statua sibi cum diademate
ad Appij Forum posita, Italiam per clien-
telas occupare tentauit. Claudius Pul-
cher apud Siciliam non pascentibus in-
auspicando pullis, ac per contemptam re-
ligionis mari demersis, quasi vt biberent,
quando esse nolent, præliū nauale iniiit:
superatusque, cū dictatorem dicere à
Senatu iuberetur, vel iterum illudens
discrimini publico, Ilyciam viatorem
suam

2

A. V.

C.

474

490

457

III

213

suum dixit. Exstant & fœminarum exem-
 pla diuersa æquè : si quidem gentis eius-
 dem vtraque Claudia fuit, & quæ nauem
 cum sacris matris deûm Ideæ obharen-
 tem Tiberino vado extraxit, precata pro-
 palam, *ut ita diuum se sequeretur, si sibi* A. V.
puerista constaret : & quæ nouo more C.
 iudicium maiestatis apud populum mu- 508
 lier subiit, quòd in conferta multitudine
 ægrè procedente carpento, palàm opta-
 uerit, *vi frater suus Pulcher reuulsus*,
atque iterum classem amitteret, quòd minor A. V.
turba Roma foret. Præterea notissimum C.
 est Claudios omnes, excepto dumtaxat 695
 P. Claudio, qui ob expellendum virbe Ci-
 ceronem, plebeio homini, atque etiam
 natu minori, in adoptionem se dedit,
 optimates assertorésque vnicos dignita-
 tis ac potentix patriciorum semper fuis-
 se, atque aduersus plebem adèò violen-
 tos ac contumaces, vt ne capitis quidem
 quisquam reus apud populum mutare
 vestem aut deprecari sustinuerit : nōnulli
 in altercatione & iurgio tribunos plebis
 pulsauerint. Etiam virgo Vestalis fratrem A. V.
 iniussu populi triumphantem, adscenso C.
 simul curru, vsque in Capitolium profe- 611
 cura est, ne vetare aut intercedere fas
 cuiquam tribunorum esset. Ex hac stir-

pe Tiberius Cæsar genus trahit, & qui-
 dem vtrumque: paternum, à Tiberio Ne-
 rone: maternum ab Appio Pulchro, qui
 Ambo Appij Cæci filij fuerunt. Inſertus
 eſt & Liuiorum familiæ, adoptato in eam
 materno auo. Quæ familia, quamquam
 plebeia, tamen & ipſa admodum floruit,
 octo conſularibus, cenſuris duabus, triu-
 phis tribus: dictatura etiam ac magiſte-
 rio equitum honorata; clara & inſigni-
 bus viris, ac maximè Salinatore, Drusiſ-
 150 que. Salinator vniuerſas tribus in cen-
 ſura notauit leuitatis nomine, quòd
 cùm ſe poſt priorem conſulatum multa
 irrogata condemnaffent, conſulem ite-
 rum cenſorèmque feciffent. Drusus ho-
 ſtium duce Drauſo cominus trucidato,
 ſibi, poſteriſque ſuis cognomen inuenit
 671 Traditur etiam proprætoſe ex prouincia
 Gallia retuliſſe aurum, Senonibus olim
 in obſidione Capitoliij datum: nec, vt fa-
 633 ma, extortum à Camillo. Eius abnepos
 ob eximiam aduerſus Gracchos operam
 663 patronus ſenatus dictus, filium reliquit,
 quem in ſimili diſſenſione multa variè
 molientem, diuerſa factio per fraudem
 interemit. Pater verò Tiberij, quæſtor
 4
 708 C. Cæſaris. Alexandrino bello claſſi præ-
 poſitus, plurimum ad victoriam contru-
 lit.

lit. Quare & Pontifex in locum P. Scipionis substitutus, & ad deducendas in Galliam Colonias in queis Narbona & 710
 Arelate erant, missus est. Tamen Cæfare occiso, cunctis barbarum metu abolitionem facti decernentibus, etiam de præmiis tyrannicidarum referendum censuit. Prætura deinde functus, cum exitu 713
 anni discordia inter Triumuiros exorta esset, retentis ultra iustum tempus insignibus, L. Antonium consulem Triumui-
 riri fratrem ad Perusiam secutus, deditione à cæteris facta, solus permansit in partibus, ac primò Præneste, inde Neapolim euasit: seruisque ad pileum frustra vocatis, in Siciliam profugit. Sed indignè ferens, nec statim se in conspectum Sex. Pompeij admissum, & fascium usu prohibi-
 tum, ad M. Antonium traiecit in Achaïam. Cum quo breui reconciliata inter omnes pace, Romam rediit, uxoremque Liuiam Drusillam, & tunc grauidam, & ante iam apud se filium enixam, petenti Augusto concessit. Nec multò post diem obiit, utroque liberorum superstitite, Tiberio Drusoque Neronibus.

TIBERIVM quidem Fundis natum existimauerunt, sicuti leuem coniecturam, quòd materna eius auia Fundana fuerit,

& quod mox simulacrum Felicitatis ex
 A. V. senatusconsulto publicatum ibi sit. Sed
 C. vt plures certioresque tradunt, natus est
 712 Romæ in Palatio x v j. Kal. Decemb. M.
 Æmilio Lepido iterum, L. Munatio Plan-
 co coss. post bellum Philippense. Sic enim
 in Fastos Actaque publica relatum est.
 Nec tamen desunt qui partim antecedente
 anno, Hirtij ac Pansæ: partim in se-
 quente, Seruilij Isaurici Antoniique con-
 sulatu, genitum eum scribant.

6 INFANTIAMPueritiãque habuit
 luxuriosam, & exercitatã: comes vsque-
 quaque parentum fugæ: quos quidem
 apud Neapolim sub irruptionem hostis
 nauigium clam petentes, vagitu suo pe-
 nẽ bis prodidit: semel, cum à nutricis
 vberẽ, item cum à sinu matris raptim au-
 ferretur, ab iis, qui pro necessitate tem-
 poris mulierculas leuare onere tentabãt.
 Per Siciliam quoque & Achaiam circum-
 ductus ac Lacedæmoniis publicè, quod
 in tutelam Claudiorum erat demanda-
 tus, digrediens inde itinere nocturno,
 discrimen vitæ adiit, flamma repente è
 filuis vndique exorta, adeoque omnem
 comitatum circumplexa, vt Liuiæ pars
 vestis & capilli amburerentur. Munera,
 quibus à Pompeia Sext. Pompeij sorore,
 in

in Sicilia donatus eſt, chlamys & fibula, item bullæ aureæ, durant, oſtendūtūrque adhuc Baiis. Poſt reditum in urbem, à M. Gallio ſenatore teſtamento adoptatus, hæreditate adita, mox nomine abſtinuit: quòd Gallius aduerſarum Auguſto partium fuerat. Nouem natus annos, defunctum patrem pro Roſtris laudauit. Dehinc pubeſcens, Actiaco triumpho currum Auguſti comitatus eſt, ſiniſteriore funali equo, cùm Marcellus Octauia filius dexteriore ueheretur. Præſedit & Actiacis ludis, & Troianis Circenſibus ductor turmæ puerorum maiorum.

VIRILI toga ſumpta, adoleſcentiam omnem, ſpatiūque inſequentis ætatis uſque ad principatus initia, per hæc ferè tranſegit: Munus gladiatorii in memoriam patris: & alterum in aui Druſi, dedit, diuerſis temporibus ac locis: primum in foro, ſecūdum in amphitheatro, rudiariis quoque quibuſdam reuocatis, auctoramento centenū millium. Dedit & ludos, ſed abſens: cuncta magnificè, impenſa matris ac vitrici. Agrippinam M. Agrippa genitam, neptem Cæcilij Attici equitis Romani, ad quem ſunt Ciceroſis epiſtolæ, duxit uxorem: ſublatoque ex ea filio Druſo, quamquam bene con-

744 uenientem, rursúmque grauidam, demitte-
 re, ac Iuliam Augusti filiam confestim
 coactus est ducere: non sine magno an-
 gore animi, cum & Agrippinæ consue-
 tudine teneretur, & Iuliæ mores impro-
 baret: ut quam sensisset, sui quoque sub
 priore marito appetentem: quod sanè
 vulgò etiam existimabatur. Sed Agrip-
 pinam & abegisse post diuortium doluit:
 & semel omnino ex occurfu visam, adeò
 contentis & tumentibus oculis prosecu-
 tus est, ut custoditum sit ne vnquam in
 conspectum eius posthac veniret. Cum
 Iulia primò concorditer & amore mu-
 tuo vixit: mox discedit, & aliquanto gra-
 uius, ut etiam perpetuò secubaret, inter-
 cepto communis filij pignore, qui Aquil-
 eia natus infans extinctus est. Drusum
 fratrem in Germania amisit, cuius cor-
 pus pedibus toto itinere prægrediens, Ro-
 mam vsque peruenit. CIVILIVM of-
 735 ficiolorum rudimentis regem Archelaum,
 8 Trallianos & Thessalos: varia quosque
 de causa Augusto cognoscente defendit.
 Pro Laodicenis, Thyatirenis, Chiis ter-
 ræ motu afflictis, opemque imploranti-
 bus, senatum deprecatus est. Fannium
 Cæpionem, qui cum Varrone Muræna
 in Augustum conspirauerat, reum ma-
 iestatis

testatis apud iudices fecit, & condemna-
 vit. Interque hæc duplicem curam admi-
 nistravit, annonæ, quæ arctior incide-
 rat: & repurgandorum tota Italia erga-
 stulorum, quorum domini in invidiam
 venerant: quasi exceptos supprimerent,
 non solùm viatores, sed & quos sacra-
 menti metus ad huiusmodi latebras com-
 pulisset. **STIPENDIA** prima expedi-
 tione Cantabrica tribunus militum fe-
 cit, deinde ducto ad orientem exercitu,
 regnum Armeniæ Tigrani restituit ac
 pro tribunali diadema imposuit. Rece-
 pit & signa quæ M. Crasso ademerat Par-
 thi. Posthæc comatam Galliam anno fe-
 rè rexit, & barbarorum incursionibus &
 principum discordia inquietam. Ex hinc
 Rhæticum Vindelicumque bellum, in-
 de Pannonicum, inde Germanicum ges-
 sit. Rhætico atque Vindelico, gentes Al-
 pinas: Pannonico, Breucos & Dalmatas
 subegit. Germanico, quadraginta millia
 deditiorum traiecit in Galliam, iuxtaque
 ripam Rheni sedibus assignatis colloca-
 vit, quas ob res, & ouans, & curru urbem
 ingressus est primus, ut quidam putant,
 triumphalibus ornamentis honoratus, no-
 uo nec antea cuiquâ tributo genere ho-
 noris. Magistratus, & maturius inchoavit,

9

718

734

731 & penè iunctum percurrit, quæsturam,
 738 præturam, consulatum: interpositoque
 742 tempore, cos. iterum, etiam tribuniciam
 & potestatem in quinquennium accepit.

747 TOT PROSPERIS confluentibus,
 10 integra ætate ac valetudine statuit repē-
 748 tē secedere, seque è medio quàm longis-
 simè amouere. Dubium vxoris ne tadio,
 quam neque criminari aut dimittere au-
 deret, neque vltra perferre posse, an vt
 vitato assiduitatis fastidio, auctoritatem
 absentia tueretur, atque etiam augetet, si
 quando indignisset sui Resp. Quidam
 existimant, adultis iam Augusti liberis,
 loco & quasi possessione, vsurpati à se
 diu secundi gradus: sponte cessisse exem-
 plo M. Agrippæ, qui M. Marcello ad mu-
 nera publica admoto, Mitylenas abierit:
 ne aut obstare, aut obtrectare præsens vi-
 deretur. Quam causam & ipse, sed
 postea, reddidit. Tunc autem honorum
 satietatem, ac requiem laborum præten-
 dens, commeatum petiit. Neque aut ma-
 tri suppliciter precanti, aut vitrico, dese-
 ri se etiam in senatu conquerenti, veniam
 dedit. Quin & pertinacius retinentibus,
 cibo per quattriduum abstinuit. Facta tan-
 dem abeundi potestate, relictis Romæ
 vxore & filio, confestim Ostiam descen-
 dit

dit:ne verbo quidē cuiquam prosequen-
 tium reddito, paucosque admodum in
 digressu osculatus. Ac Ostia oram Cam- 11
 pania legens, imbecillitate Augusti nun-
 tiata, paulum substitit. Sed increbrescen-
 te rumore, quasi ad occasionem maioris
 spei commoraretur, tantum non aduer-
 sis tempestatibus Rhodum enauigauit,
 amœnitate & salubritate insulæ iam in-
 de captus, cum ad eam ab Armenia re-
 diens appulisset. Hic modicis conten-
 tus ædibus, nec multo laxiore suburba-
 no genus vitæ ciuile admodum intitu-
 it: sine lictore aut viatore gymnasia
 interdum obambulans: mutuâque cum
 Græculis officia vsurpâs, propè ex æquo.
 Fortè quodam in disponendo die, mane
 prædixerat, quidquid ægrorum in ciui-
 tate esset, visitare se velle: id à proximis
 aliter exceptum est: iussique sunt omnes
 ægri in publicam porticum deferri, ac
 per valetudinum genera disponi. Percul-
 sus igitur inopinata re, diu quid ageret
 incertus, tandem singulos circuit: excu-
 sans factum etiam tenuissimo cuique, &
 ignoto. Vnum hoc tantummodo, ne-
 que præterea quidquam notatum est, in
 quo exercuisse ius tribunitiæ potestatis
 visus sit: Cùm circa scholas & auditoria

professorum assiduus esset, moto inter
 antiphistas grauiore iurgio, non defuit
 qui cum interuenientem & quasi studio-
 siorem partis alterius conuicio incesse-
 ret. Sensim itaque regressus domum, re-
 pentè cum apparitoribus prodiit: cita-
 tumque pro tribunali voce præconis con-
 uitiatorem rapi iussit in carcerem. Com-
 perit deinde Iuliam vxorem ob libidines
 atque adulteria damnatam, repudiùmque
 ei suo nomine, ex auctoritate Augusti,
 remissum: & quamquam lætus animo,
 tamen officij duxit, quantum in se esset,
 exorare filix patrem frequentibus litte-
 ris, & vel utcumque meritæ, quidquid
 vnquã dono dedisset, concedere. Tráfacto
 autem tribunitix potestatis tempore, cõ-
 fessus tandem nihil aliud secessu deu-
 tasse se quàm æmulationis cum Caio
 Luci óque suspicionem, petiit vt sibi se-
 curo iam ab hac parte, corroboratis his,
 & secundùm locum facilè curantibus,
 permitteretur reuifere necessitudines,
 quarum desiderio teneretur. Sed neque
 impetrauit: vltroque etiam admonitus
 est, dimitteret omnem curam suorum,
 quos tam cupidè reliquisset. Reman-
 sit ergo Rhodi contra voluntatem: vix
 per matrem consecutus, vt ad velandam
 igno

A. V.
 C.
 752

12

ignominiam, quasi legatus ab Augusto abesset. Enimuero tunc non priuatum modo, sed etiam obnoxium, & trepidum egit, mediterraneis agris abditus, vitansque præternauigantium officia, quibus frequentabatur assidue: nemine cum imperio, aut magistratu tendente quoquam, quin diuerneret Rhodum. Et accesserunt maioris sollicitudinis causæ. Namque priuignum Caium, Orienti præpositum, cum visendi gratia traiecisset Samum, alieniorem sibi sensit ex criminationibus M. Lollij comitis & rectoris eius. Venit etiam in suspicionem per quosdam beneficij sui cætutiones, à comite castra repetentes, madata ad complures dedisse ambigua, & quæ tentare singulorum animos ad nouas res viderentur. De qua suspitione certior ab Augusto factus, non cessauit efflagitare aliquem, cuiuslibet ordinis, custodem factis atque dictis suis.

Equi quoque, & armorum solitas exercitationes omisit: redegitque se deposito patrio habitu, ad pallium & crepidas: atque in tali statu biennio ferè permansit, contentior in dies, & inuisior: adeò ut imagines eius & statuas Nemauseses subuerterint: ac familiari quodam conuiuio mentione eius orta existit qui Caio polliceretur.

Confestim se, si iuberet, Rhodum navi aru-
 rum, caputque exsulum (sic enim appellaba-
 tur) *relatus est*. Quo præcipue, non iam
 metu, sed discrimine, coactus est tam
 suis quàm matris impensissimis precibus
 reditum exoptulare: impetrauitque ad-
 iutus aliquantum etiam casu. Destina-
 tum Augusto erat, nihil super ea re, nisi ex
 ex voluntate maioris filij statuere. Is for-
 tètè tunc M. Lollio offensior, facilis exo-
 rabilisque in vitricum fuit. Permittente
 ergo Caio, reuocatus est: verùm sub con-
 ditione, ne quam partem curamve Reip.
 attingeret. **R E D I I T** octauo post se-
 cessum anno, magna, nec incerta spe fu-
 755 turorum, quam & ostentis, & prædictio-
 nibus ab initio ætatis conceperat. Præ-
 gnans enim Liuia, cùm an marem editu-
 ra esset, variis captaret ominibus, ouum
 incubanti gallinæ subductum, nunc sua,
 nunc ministrarum manu per vices usque
 eò fouit quoad pullus insigniter crista-
 tus exclusus est. Ac de infante Scribo-
 nius mathematicus præclara spondit:
etiam regnaturus *quam loque*, sed si re-
 gio insigni ignota scilicet tunc adhuc Ca-
 sarum potestate. Et ingresso primam ex-
 peditionem, ac per Macedoniam ducen-
 te exercitum in Syriam, accidit, vt apud
 Phi

Philippus sacratae olim victricium legionum aræ, sponte subitis collucerent ignibus: & mox cum Illyricum petens, iuxta Patavium adisset Geryonis oraculum, sorte tracta, qua monebatur ut de consultationibus in Aponi fontem talos aureos iaceret: euenit ut summum numerum iacti ab eo ostenderent: hodièque sub aqua visuntur ij tali. Ante paucos verò quam reuocaretur dies aquila, nunquam aurea Rhodi conspecta, in culmine domus eius affedit, & pridie quam de reditu certior fieret, vestimenta mutanti, tunica ardere visa est. Thrasyllum quoque mathematicum, quem ut sapientiæ professorem contubernio admouerat, tunc maximè expertus est, affirmatam naue præuisa gaudium afferri, cum quidem illum duriùs & contra prædicta cadentibus rebus, ut falsum & secretorum temerè conscium, eo ipso momento dum spatiatur vnà, præcipitare in mare destinasset. Romam reuersus, seducto in for- 51
rū filio Druso, statim è Carinis ac Pompeiana domo, Esquilias in hortos Mæcenatianos transmigrauit: totūque se ad quietem contulit, priuata modò officia obiens, ac publicorum munerum expers. Caio & Lucio intra triennium defun-
ctis,

ctis, adoptatur ab Augusto simul cum fratre eorum M. Agrippa: coactus prius ipse Germanicum fratris sui filium adoptare. Nec quicquam postea pro patrefamiliâs egit: aut ius quod adoptione amiserat, ex vlla parte retinuit. Nam neque donauit, neque manumisit: nec hereditatem quidem, aut legata percepit vlla aliter quam vt peculio referret accepta: nihil ex eo tempore prætermissum

16 est ad maiestatem eius augendâ, ac mul-

A. V. to magis, postquam Agrippa abdicato

C. atque seposito, certum erat, vni spem

75.7 successioneis incumbere. Data rursus po-

670 testas tribunitia in quinquennium. de-

legatus pacandæ Germaniæ status: Par-

thorum legati, mandatis Augusto Ro-

mæ redditis, eum quoque adire in pro-

uinciam iussit. Sed nunciata Illyrici de-

fectione, transit ad curam noui belli:

quod grauissimum omnium externorum

bellorum post Punicâ, per x v. legiones

parémque auxiliorum copiam, triennio

gessit: in magnis omnium rerum diffi-

cultatibus, summâque frugum inopia.

Et quamquam sapius reuocaretur, ta-

men perseuerauit: metuens, ne vicinus

& præualens hostis instaret vltro cedentibus.

Ac perseuerantiæ grande præ-

gium

tiam tulit : toto Illyrico , quo in Italia , regnumque Noricum , & Thraciam , & Macedoniam , interque Danubium flumen , & sinum maris Adriatici patet , perdomito & in ditionem redacto. Cui gloriæ amplior adhuc ex opportunitate cumulus accessit. Nam sub id ferè tempus Quintilianus Varus cum tribus legionibus in Germania petiit nemine dubitante , quin victores Germani iuncturi se Pannoniis fuerint , nisi debellatum prius Illyricum esset. Quas ob res triumphus ei decretus est , multique & magni honores. Censuerunt etiam quidam , ut *Pannonicus* , alij ut *Invictus* , nonnulli ut *Pius* cognominarentur. Sed de cognomine intercessit Augustus eo contentum repromittens , quod se defuncto suscepturus esset. Triumphum ipse distulit , mæsta civitate clade Variana. Nihilominus urbem prætextatus , & laurea coronatus intrauit : positumque in septis tribunal , senatu adstante , conscendit : ac medius inter duos cōs s. cum Augusto simul sedit : vnde populo consalutato , circum templa deductus est. Proximo anno repetita Germania , cum au-

762

17

18

267

ritate

ritate & negligentia ducis accessisse, nihil non de consilij sententia egit: semper alias sui arbitrij, contentusque se vno tunc præter consuetudinem cum pluribus de ratione belli communicavit. Curam quoque solito exactiorem præstitit. Traiecturus Rhenum, commeatum omnem ad certam formulam adstrictum non ante transmisit, quam consistens apud ripam explorasset vehiculorum onera: ne qua deportarentur, nisi concessa aut necessaria. Trans Rhenum verò cum vitæ ordinem tenuit, ut sedens in cespite nudo cibum caperet: sæpè sine tentorio pernoctaret: præcepta sequentis diei omnia, & si quid subiti muneris iniungendum esset, per libellos daret: addita monitione, ut quo quisque dubitaret, se, nec alio interprete, quacunque vel noctis hora vteretur. Disciplinam acerrimè exegit: animaduersionum & ignominiarum generibus ex antiquitate repetitis: atque etiam legato legionis, quòd paucos milites cum liberto suo trans ripam venatum misisset, ignominia notato. Prælia quamuis minimum fortunæ casibusque permetteret, aliquanto constantius inibat, quoties lucubrante se, subito ac nullo propellente, decideret lumen,

men, & extingueretur, confidens, vt aiebat, ostento, sibi ac maioribus suis in omni ducatu expertissimo. Sed re prospere gesta, non multum abfuit quin à Bructero quodam occideretur: cui inter proximos versanti, & trepidatione detecto, tormentis expressa confessio est cogitati facinoris. A Germania in urbem post ²⁰ biennium regressus, triumphum quem ^{A. V.} distulerat, egit: prosequentibus etiam ^{C.} legatis, quibus triumphalia ornamenta ⁷⁶⁵ impetrarat. Ac prius quàm in Capitolium flecteret, descendit è curru, seque præfidenti patri ad genua submisit. Baronem Pannonium ducem ingentibus donatum præmiis, Rauennam transtulit: gratiam referens, quòd se quondam cum exercitu iniquitate loci circumclusum, passus esset euadere. Prandium dein populo mille mensis, & congiarium trecentos nummos viritim dedit. Dedicauit & Concordiæ ædem: item Pollucis & Castoris, suo fratrisque nomine de manubiis. Ac non multò post lege per Coss. ²¹ lata, vt prouincias cum Augusto com- ⁷⁶⁶ muniter administraret, simulque cen- ⁷⁶⁷ sum ageret, condito lustro in Illyricum profectus est. Et statim ex itinere reuocatus, iam quidem affectum, sed tamen

spirantem adhuc Augustum reperit: fuitque vnà secretò per totum diem. Scio vulgo persuasum, quasi egresso post secretum sermonem Tiberio: vox Augusti per cubicularios excepta sit: *Miserum populum Romanum, quò sub tam lentis maxillis erit.* Nec illud quidem ignoro, aliquos tradidisse, Augustum palàm nec dissimulanter morum eius diritatem adeò improbasse, vt nonnunquam remissiores hilariorésque sermones superueniente eo abrumperet: sed expugnatum precibus vxoris adoptionem non abnuisse: vel etiam ambitione tractum, vt tali successore desiderabilior ipse quandoque fieret. Adduci tamen nequeo quin existimem, circumspectissimum & prudentissimum principem, in tanto præsertim negotio, nihil temerè fecisse: sed vitis virtutibusque Tiberij perpensis, potiores duxisse virtutes: præsertim cum & *Reip. causa adoptare se eum* pro concione iurauerit: & epistolis aliquot, vt peritissimum rei militaris, vtque vnicum populi Rom. præsidium prosequatur. Ex quibus in exemplum pauca hinc inde subieci. *Vale incundissime Tiberi, & rem gere feliciter, iugè x̄ tuis mè oris sequitur Incundissime, & ita sim felix, vir fortissimè*

sine, & dixit νομιμάται. Vale. & Ordinem
 astutorum tuorum? Ego verò, mi Tiberi, &
 inter tot rerum difficultates, & τρωάτης
 ἐστρατείας ἢ στρατηγίας, non potuisse
 quemquam prudentius gerere se, quam tu
 gesseris, existimo. Hi quoque, qui tecum
 fuerunt omnes, consentunt versum illum in
 te posse dici.

Unus homo nobis vigilando restituit rem.
 Sine, inquit, quid incidit, de quo sit cogitan-
 dum diligentius, siue quid stomachor valde,
 modicus fiducia Tiberium meum desidero: suc-
 curritque versus ille Homericum,

Τὸν δ' ἐστρατηγίῳ, & ἐκ πρὸς αἰ' οὐδ' ἴσθ
 Ἀμφὶ νεότητι, ἐπεὶ ὡς οἱ δὲ νόσται.
 Attenuatum te esse cōtinuatione laborū, cum
 audio & lego, Dii me perdant nisi cohorrescit
 corpus meum: teq; rogo ut parcas tibi: ne si te
 languere audierimus, & ego & mater tua
 exspiremus, & de summa imperij sui populus
 Rom. periclitetur. Nihil interest valeam ipse
 iuene, si tu non valebis. Deos obsecro ut te
 nobis conseruent, & valere nunc & semper
 patiantur, si non populum Rom. perisi sunt:
 E x c e s s u M Augusti non prius palam
 fecit quàm Agrippa iuene interempto. 26
 Hunc tribunus militum custos apposi-
 tus occidit, lectis codicillis quibus ut id
 faceret, iuebatur. Quos codicillos du-

bium fuit, Augustusne moriens reliquisset, quo materiam tumultus post se subduceret: An nomine Augusti Liuia, & ea conscio Tiberio an ignaro, dictasset. Tiberius renunciati Tribuno factum esse quod imperasset, *Neque imperasse se, & redditurum eum senatus rationem respondit.* inuidiam scilicet in praesentia vitans

- 23 Nam mox silentio rem obliterauit. Iura autem tribunitiae potestatis coacto senatu, inchoataque allocutione derepente velut impar dolori congemuit: utque non solum vox, sed & spiritus deficeret, optauit, ac perlegendum librum Druso filio tradidit, Illatum deinde Augusti testamentum non admissis signatoribus nisi senatorij ordinis, caeteris extra curiam signa agnoscentibus recitauit per libertum. Testamenti initium fuit. *Quoniam sinistra Fortuna Casum & Luuian filios mihi eripuit, Tiberius Caesar mihi et parte dimidia, & sextante haeres esto.* Quo & ipso aucta est suspicio opinantium, successorem adscitum eum necessitate magis quam iudicio: quando ita praefari non abstinerit. Principatum quamuis neque occupare confestim, neque agere dubitasset, & statione militum, hoc est, vi & specie dominationis assumpta, dis-
- tancia

tamen recusavit impudentissimo animo nunc adhortantes amicos increpans, vt ignaros quanta bellua esset Imperium: nunc precantem senatum & procumbentem sibi ad genua, ambiguis responsis & callida cunctatione suspendens, vt quidam patientiam rumperent, atque vnus in tumultu proclamaret, *aut agat, aut desistat*: alter coram exprobraret, *Ceteros quod polliciti sunt, tardè præstare: sed ipsum quod præstet, tardè polliceri*: Tandem quasi coactus & querens miseram & onerosam iniungi sibi ieruitutem, recipit imperium: nec tamen aliter quàm vt depositurum se quandoque spem faceret. Ipsius verba sunt hæc: *Dum veniam ad id tempus quo vobis æquum possit videri, dare vos aliquam senectuti meæ requiem.*

Cunctandi causa erat, metus vndique ²⁵ imminentium discriminum: vt sæpe *lupum se auribus tenere*, diceret. Nam & seruus Agrippæ, Clemens nomine, non contemnendam manum in vltionem domini compararat: & L. Scribonius Libo vir nobilis res nouas clam moliebatur: & duplex seditio militum in Illyrico & in Germania exorta est. Flagitabant ambo exercitus multa extraordinem: ante omnia, vt æquarentur stipendio præ-

torianis Germaniciani. Quidam etiam
 principem detractabant non à se datum:
 summâque vi Germanicum, qui tum iis
 præerat, ad capeffendam Remp. perurge-
 bant, quamquam obfirmatè resistantem.
 Quem maximè casum timens, partes
 sibi, quas senatui liberet, tuendas in Rep.
 depoposcit: quando vniuersæ sufficere
 solus nemo posset: nisi cum altero, vel
 etiam cum pluribus. Simulauit & valetu-
 dinem, quò æquiore animo Germanicus
 celerem successionem, vel certè sociera-
 tem principatus, operiretur. Compositis
 seditionibus, Clementem quoque fraude
 deceptum, redegit in potestatem: Li-
 bonem, ne quid in nouitate acerbius fie-
 ret, secundo demum anno in senatu co-
 arguit, medio temporis spatio tantum
 cauere contentus. Nam & inter pontifi-
 ces sacrificanti simul pro secespita plum-
 beum cultrum subiiciendum curauit: &
 secretum petenti nonnisi adhibito Dru-
 so filio dedit: dextramque ob ambulan-
 tis, veluti incumbens, quoad peragere-
 tur sermo, continuit. **V E R V M** libera-
 tus metu, civilem admodum inter initia
 ac paulò minus quàm priuatim egit.
 Ex plurimis maximisq; honoribus, præ-
 ter paucos & modicos non recepit. Na-
 talem

talem suum plebeis incurrentem Circensibus, vix vnius bigæ adiectione honorari passus est. Tempła, flamines, sacerdotes decerni sibi prohibuit: etiam statuas, atque imagines, nisi permittente se poni: permisitque, ea sola conditione, nec inter simulachra deorum, sed inter ornamenta ædium ponerentur. Intercessit & quò minùs in acta sua iuretur: & ne mensis September, Tiberius: October, Liviùs, vocarentur. Prænomen quoque IMPERATORIS, cognoménque PATRIS PATRIÆ, & ciuicam in vestibulo coronam recusauit. Ac ne AVGVSTI quidem nomen, quamquam hæreditarium, vllis nisi ad reges ac dynastas epistolis addidit. Nec amplius quàm omnino tres consulatus, vnũ paucis diebus, alterum tribus mensibus, tertium absens vsque in Id. Maias gessit. Adulationes adedò auersatus est vt neminem senatorum aut officij, aut negotij causa ad lecticã suam admiserit, consularem verò satisfaciéntẽ sibi, ac per genua orare conantem, ita suffugerit, vt caderet supinus, atque etiam si quid in sermone, vel in continua oratione blandius de se diceretur, non dubitaret interpellare, ac reprehendere, & commutare continuò.

Dominus appellatus à quodam, denun-
 tiavit ne se ampliùs contumeliæ causa
 nominaret. Alium dicentem, *sacras eius*
occupaciones: & rursus alium, *auctore eo se-*
natum se adisse, verba mutare, & pro au-
 ctore *suasorem*: pro *sacris*, *laboriosis* dice-
 re coëgit. Sed aduersus conuitia malòs-
 que rumores & famosa de se ac suis car-
 mina firmus ac patiens, subinde iactabat.
In ciuitate libera linguam mentemque li-
beras esse debere. Et quondam senatu co-
 gnitionem de eiusmodi criminibus ac
 reis flagitante: *Non tantum*, inquit, *oij*
habemus ut implicare nos pluribus negotiis
debeamus, si hanc fenestram aperueritis,
nibi aliud agi sinetis: omnium inimici-
tia hoc pratextu ad vos deferentur. Ex-
 stat & sermo eius in senatu perciuilis:
Siquidem locutus aliter fuerit, dato ope-
ram ut rationem factorum meorum dicto-
rumque reddam: si perseuerauerit, inuicem
29 *eam odero.* Atque hæc eò notabiliora erant
 quòd ipse in appellandis venerandisque
 singulis, & vniuersis, propè excesserat
 humanitatis modum. Dissentiens in cu-
 ria à Q. Haterio, *Ignoscat*, inquit, *rogo,*
si quid aduersus te libentiùs, sicut sena-
tor, dixero. Et inde omnes alloquens,
Dixi & nunc & sapo aliàs P. C. bonum &
salu

salutarem principem, quem vos tanta & tam libera potestate instruxistis, senatui seruire debere, & uniuersis civibus iure & plerumque etiam singulis: neque id dixisse me poenitet, & bonos & equos & fauantes vos habui dominos & adhuc habeo.

Quin etiam speciem libertatis quamdam induxit, conseruatis senatui ac magistratibus & maiestate pristina & potestate: neque tam paruum quidquam, neque tam magnum publici priuatique negotij fuit, de quo non ad P. C. referretur. De vectigalibus ac monopoliis, de extruendis reficiendisue operibus, etiam de legendo vel exauctorando milite, ac legionum & auxiliorum descriptione: denique quibus imperium prorogari, aut extraordinaria bella mandari, quid & qua forma regum litteris rescribi placeret. Praefectum aë, de vi rapinis reum, causam in senatu dicere coëgit. Numquã curiam nisi solus intrauit: lectica quondam introlatus æger, comites à se remouit. Quædam aduersus sententiam suam decerni ne questus quidem est. Negante eo, destinatos magistratus abesse oportere, vt præsentibus honori acquiescerent, prætor designatus liberam legationem impetrauit. Iterum censente vt Tre-

bianis legatam in opus noui theatri pecuniam ad munitionem viæ transferre concederetur, obtinere non potuit quin rata voluntas legatoris esset. Cùm senatusconsultum per discessionem fortè fieret, transeuntem eum in alteram partem, in qua pauciores erant, secutus est nemo. Cætera quoque non nisi per magistratus & iure ordinario agebantur tanta c o s s. auctoritate vt legati ex Africa adierint eos, querentes trahi se à Cæsare, ad quem missi forent. Nec mirum, cùm palam esset ipsum quoque eisdem assurgere, &

§ 2 decedere via. Corripuit consulares exercitibus propositos, quod non de rebus gestis senatui scriberent, quòdque de tribuendis quibusdam militaribus donis ad se referrent: quasi non omnium tribuendorum ipsi ius haberent. Prætorum collaudauit quòd honore inuito, consuetudinem antiquam retulisset de maioribus suis pro concione memorandi. Quorundam illustrium exsequias vsque ad rogam frequentauit. Parem moderationem minoribus quoque & personis & rebus exhibuit: cùm Rhodiorum magistratus, quòd litteras publicas sine subscriptione ad se dederant, euocasset, ne verbo quidem infectatus, ac tantummodo

do iustos subscribere, remisit. Diogenes grammaticus disputare sabbatis Rhodi solitus, uenientem ut se extra ordinem audiret, non admisit: ac per seruulum suum in septimum diem distulerat. Hunc Romæ salutandi sui causa pro foribus adstantem, nihil amplius quam ut post septimum annum rediret, admonuit. Præsidibus onerandas tributo prouincias suadentibus rescripsit, *Boni pastoris esse tondere pecus, non deglubere.* Paullatim principem exercuit, præstititque: etsi uarium diu, commodiorem tamen sæpius & ad utilitates publicas proniorem. Ac primò eatenus interueniebat ne quid perperam fieret. Itaque & constitutiones quasdam senatus rescidit: & magistratibus pro tribunali cognoscentibus plerumque se offerebat consiliarium, assidebátque mistim, vel ex aduerso in parte primori: & si quem reorum elabi gratia rumor esset, subitus aderat: iudicésque aut è plano, aut è quæstoris tribunali, legum & religionis & noxæ de qua cognosceret, admonebat, atque etiam si qua in publicis moribus desidia aut mala consuetudine labarent, corrigenda suscepit. Ludorum ac munerum impensas corripuit: mercedibus scenico

33

34

nico

nicorum rescissis paribúsq; gladiatorum ad certum numerum reductis. Corinthiorum vasorum pretia in immensum exarsisse, trésc;que mulos x x x. milibus nummúm venisse, grauiter conquestus, adhibendum supellectili modum censuit: annonámque macelli, senatas arbitrato, quotannis temperádam: dato adilibus negotio, popinas ganeásque vsque eò inhibendi, vt ne opera quidem pistoria proponi venalia sinerent. Et vt parcimoniam publicam exemplo quoque iuuaret, solennibus ipse cœnis pridiana sarpè ac semesa opsonia apposuit: dimidiatúmque aprum: affirmans, *Omnia eadem habere qua totum.* Quotidiana oscula prohibuit edicto, item strenarum commercium, ne vltra Calénd. Ianuarias exerceretur. Consueuerat & quadruplam strenam & de manu reddere: sed offensus interpellari se toto mense ab iis qui potestatem sui die festo non habuissent: vltra non reddidit. Matronas prostratæ pudicitia, quibus accusator publicus deesset, vt propinqui more maiosum de communi sententia cœtercerent, auctor fuit. Equiti Rom. iurisiurandi gratiam fecit, vt vxorem in stupro generi compertam dimitteret, quam se numquam

numquam repudiaturum antè iurauerat. Fœminæ famosæ, vt ad euitandas legum pœnas iure ac dignitate matronali, exsoluerentur, lenocinium profiteri cœperant: & ex iuuentute vtriusque ordinis profligatissimus quisque, quò minus in opera scenæ arenæque edenda senatusconsulto tenerentur, famosi iudicij notam sponte subibant, eos easque omnes ne quod refugium in tali fraude cuiquam esset, exilio affecit. Senatori latum clauum ademit, cùm cognouisset sub Kalend. Iulij demigrasse in hortos, quò viliùs post diem ædes in vrbe conduceret. Alium & quæstura remouit, quòd uxorem pridie fortitione ductam, postridie repudiaffet.

Externas cærimonias, Ægyptios, Iudæicosque ritus compescuit: coactis qui superstitione ea tenebantur, religiosas vestes cum instrumento omni comburere. Iudæorum iuuentutem per speciem sacramenti, in prouincias grauioris cœli distribuit: reliquos gentis eiusdem, vel similia sectantes, vrbe submouit sub pœna perpetuæ seruitutis nisi obtemperassent. Expulit & mathematicos, sed deprecantibus, ne se artem desituros promittentibus, veniam dedit. In primis
37
tuendæ

tuendæ pacis à grassaturis ac latrociniis
 seditionumque licentia curam habuit.
 Stationes militum per Italiam solito fre-
 quentiores disposuit, Romæ castra con-
 stituit, quibus Prætorianæ cohortes, va-
 gæ ante id tempus, & per hospitia disper-
 sæ continerentur. Populares tumultus
 exortos, grauissimè coërcuit: & ne ori-
 rentur, sedulò cauit. Cæde in theatro per
 discordiam admissa, capita factionum &
 histriones, propter quos dissidebatur, re-
 legauit: nec vt reuocaret, vnquam vllis
 populi precibus potuit euinci. Cùm Po-
 lentina plebs funus cuiusdam primipila-
 ris non priùs ex foro misisset, quàm ex-
 torta pecunia per vim hæredibus ad gla-
 diatorium munus: cohortem ab vrbe, &
 aliam à Cotij regno, dissimulata itineris
 caussa, detectis, repentè armis, concinen-
 tibúsq; signis, per diuersas portas in op-
 pidum immisit: ac partem maiorem ple-
 bis ac decurionum in perpetua vincula
 coniecit. Aboleuit & ius moremque asy-
 lorum, quæ vsquam erant. Cycizenis, in-
 ciues Romanos violentiùs quædam au-
 sis: publicè libertatem ademit, quam Mi-
 thridatico bello meruerant. Hostiles mo-
 tus, nulla postea expeditione suscepta,
 per legatos compefcuit: nec per eos
 quidem

quidem, nisi cunctanter & necessario. Reges infectos suspectosque comminationibus magis & querelis quam vi repressit. Quosdam per blanditias atque promissa extractos ad se non remisit: ut Marabodnum Germanum, Thrasypolim Thracem, Archelaum Cappadocem, cuius etiam regnum in formam prouinciæ redegit. Biennio continuo post adeptum imperium, pedem porta non extulit: sequenti tempore, præter quàm in propinqua oppida, & cum longissimè, Antio tenus nusquam abfuit: idque perrarò & paucos dies, quamuis prouincias quoque & exercitus reuisurum se sæpè pronuntiaffet: & propè quotannis profectio- nem præpararet: vehiculis comprehensis, com meatibus per municipia & colonias dispositis. Ad extremum vota proitu & reditu suo suscipi passus, ut vulgò iam per iocum *Callipides*, vocaretur: quem cursitare ac ne cubiti quidem mensuram progredi, prouerbio Græco notatum est.

SED ORBATVS Vtroque filio, quo- 39
rum Germanicus in Syria, Drusus Romæ A. V.
obierat, secessum Capaniæ petiit cōstanti C.
& opinione & sermone, penè omniū, quasi 779
neque

neque rediturus vnquam, & citò mortem etiam obiturus: quod paullò minùs vtrumque euenit. Nam neque Romam ampliùs rediit: sed & paucos post dies iuxta Terracinam in pretorio, cui speluncæ nomen erat, incœnante eo, complura & ingentia saxa fortuito supernè delapsa sunt, multisque conuiuarum & ministrorum elisis, præter spem euasit.

- 40 Peragrata Campania, cum Capuæ Capitolium, Nolæ templum Augusti, quam causam profectiois prætenderat, dedicasset, Capreas se contulit: præcipuè delectatus insula, quòd vno paruoque litore adiretur, septa vndique præruptis immensæ altitudinis rupibus, & profundo maris. Statimque reuocante assidua obtestatione populo, propter cladem, qua apud Fidenas, supra x x. hominum millia gladiatorio munere, amphitheatri ruina perierant, transiit in continentem, potestatemque omnibus adeuntium sui fecit: tantò magis quòd ab vrbe egrediens, ne quis se interpellaret, edixerat, ac toto itinere adeuntes submouerat.

- 41 Regressus in insulam, Reip. quidem curam vsque adeo abiecit, vt postea non decurias equitum vnquam supplerit: non tribunos militum præfectosque, non pro-
uincia

ninciarum præfides ullos mutauerit: Hispaniam & Syriam, per aliquot annos sine consularibus legatis habuerit. Armeniam à Parthis occupari, Mœsiam à Dacis Sarmatisque: Gallias à Germanis vastari neglexerit: magno dedecore imperij, nec minori discrimine. C A E T E- 42
 R V M secreti licentiam nactus, & quasi ciuitatis oculis remotus, cuncta simul vitia malè diu dissimulata, tandem profudit: de quibus sigillatim ab exordio referam. In castris tyro etiam tum, propter nimiam vini auiditatem, pro Tiberio, *Biberio*: pro Claudio, *Caldio* pro Nerone, *Mero* vocabatur. Postea princeps in ipsa publicorum morum correctione cum Pomponio Flacco & L. Pisone noctem continuúmque biduum epulando potandóque consumpsit: quorum alteri Syriam prouinciam, alteri præfecturam urbis confestim detulit, codicillis quoque *iucundissimos, & omnium herarum amicos* professus. Sestio Gallo libidinoso, ac prodigo seni, olim ab Augusto ignominia notato, & à se ante paucos dies apud senatum increpito, cœnam ea lege condixit, ne quid ex consuetudine immutaret aut demeret: utque nudis puellis ministrantibus cœnaretur. Ignotissimum

194 C. D. ...
quæsturæ candidatum nobilissimis an-
teposuit, ob epotam in conuiuio, propi-
nante se, vini amphoram. Asellio Sabino
h-s. ducenta donauit, pro dialago, in quo
boleti, & ficedulæ, & ostreæ, & turdi cer-
tamen induxerat. Nouum denique offi-
cium instituit à voluptatibus, præposito

- 43 equite Rom. T. Cæsonio Prisco. Seces-
su verò Capreeni, etiam sellarium exco-
gitauit sedem arcanarum libidinum, in
quam vndique conquisiti puellarum &
exoletorum greges, monstrosique con-
cubitus repertores, quos *spintri* appel-
labat, triplici serie connexi, inuicem in-
cestarent se coram ipso, vt adspectu defi-
cientes libidines excitaret. Cubicula plu-
rifariâ disposita tabellis ac sigillis lasciuissimarum picturarum & figurarû adorna-
uit, librisque Elephantidis instruxit:
ne cui in opera edenda exemplar impe-
trata schemæ deesset. In siluis quoque
ac nemoribus passim Venereos locos
commentus est, prostantesque per antra
& canas rupes, ex vtriusque sexus pube,
Pauiscorum & Nympharum habitu: pa-
lâmque iam & vulgato nomine insula
44 abutentes, *Caprineum* dictitabant. Ma-
iore adhuc & turpiore infamia flagra-
uit: vix vt referri audire; ne dum credi,
fas

fas sit. Quasi pueros primæ teneritudinis, quos pisciculos vocabat, institueret, ut natanti sibi inter feminas versarentur, ac luderent: lingua morsusque sensim appetentes, atque etiam quasi infantes firmiores, nec dum tamen lacte depulso, inguini ceu papillæ admoueret: pronior sanè ad id genus libidinis & natura & ætate. Quare Parrhasij quoque tabulam, in qua Meleagro Atalanta ore morigeratur, legatam sibi sub conditione, ut si argumento offenderetur, decies pro ea H. s. acciperet: non modo prætulit, sed & in cubiculo dedicauit. Fertur etiam in sacrificando quondam captus facie ministri, acerram præferentis, nequisse abstinerere, quin pœnè vix dū re diuina peracta, ibidem statim seductum constupraret, simulque fratrem eius tibicinem: atque utrique mox, quòd mutuo flagitium exprobrabant, crura fregisse. Fœminarum quoque, & quidem illustrium, capitibus quantopere solitus sit illudere euidentissimè apparuit, Malloniæ cuiusdam exitu: quam perductam, nec quidquam amplius pati constantissimè recusantem, delatoribus obiecit: ac ne ream quidem interpellare desijt, *Et quid pœn. leuit.*, donec ea, relicto iudicio, domum se arripuit,

ferróque transegit, obscœnitate oris hirsuto atque olido seni clarè exprobrata. Vnde nota in Atellanico ex odio proximis ludis assensu maximo excepta, percrebuit: *Hircum vetulum caprus naturam*

46 *ligurire.* P E C V N I Æ parcus ac tenax, comites peregrinationũ expeditionũque numquam salario, cibariis tantũ, sustentavit: vna modò liberalitate ex indulgentia vitrici profecutus, cùm tribus classibus factis pro dignitate cuiusque primæ sexcenta sestertia, secundæ quadringenta distribuit, ducẽta tertiæ, quam non amicorum, sed gratorum appellabat.

47 Princeps neque opera vlla magnifica fecit. Nam & quæ sola susceperat, Augusti templum, restitutionemque Pompeiani theatri, imperfecta post tot annos reliquit: neque spectacula omnino edidit: & iis, quæ ab aliquo ederentur, rarissimè interfuit, ne quid exposceretur, utique postquam comœdum Actium coactus est manumittere. Paucorum senatorum inopia sustentata, ne pluribus opem ferret, negavit se aliis subuenturum, nisi senatui iustas necessitatum causas probassent. Quo peracto plerósq; modestia & pudore deterruit: in quibus Ortalum Q. Hortensij oratoris nepotem, qui per

permodica re familiari, auctore Augusto, quatuor liberos tulerat. Publicè 48
 munificentiam bis omnino exhibuit: proposito millies H-s. gratuito in triennij tempus: & rursus quibusdam dominis insularum quæ in monte Cælio deflagrarant, pretio restituto. Quorum alterum magna difficultate nummaria populo auxilium flagitante coactus est facere, cum per senatusconsultum sanxisset vt fœneratores duas patrimonij partes in solo collocarent, debitores totidem æris alieni statim soluerent, nec res expediretur: alterum ad mitigandam temporum atrocitatem. Quod tamen beneficium tanti æstimauit, vt montem Cælium appellatione mutata vocari Augustum iusserit. Militi post duplicata ex Augusti testamento legata nihil vnquam largitus est præter quàm singula millia denariorum prætorianis, quòd Sejano se non accommodassent: & quædam munera Syriacis legionibus quòd solæ nullam Sejani imaginem inter signa coluissent: atque etiam miliones veteranorum rarissimas fecit, ex senio mortem ex morte compendium captans. Ne prouincias quidem vlla liberalitate subleuauit: excepta Asia, dissectis terræ motu ciuitati-

49 bus. Procedente mox tempore etiam ad rapinas conuertit animum. Sat constat, Cn. Lentulum augurem, cui census maximus fuerit, metu & angore ad fastidium vitæ ab eo actum, & vt ne quo nisi ipso hærede moreretur. Condemnatam & generosissimam fœminam Lepidam, in gratiam Quirini consularis prædiuitis, & orbi: qui dimissam eam è matrimonio post vigesimum annum veneni olim in se comparati arguebat: præterea Galliarum & Hispaniarum, Syriæque & Græciæ principes confiscatos ob tam leue ac tam impudens calumniarum genus: vt quibusdam non aliud sit obiectum, quàm quòd partem rei familiaris in pecunia haberent. Plurimis etiam ciuitatibus & priuatis veteres immunitates & ius metallorum ac vectigalium adempta, sed & Vononem regem Parthorum, qui pulsus à suis, quasi in fidem pop. Rom. cum ingenti gaza Antiochiam se receperat, spoliatum perfidia, & occisum.

50 ODIUM aduersus necessitudines, in Druso primùm fratre detexit: prodita eius epistola, qua secum de cogendo ad restituendam libertatem Augusto agebat: deinde & in reliquis. Iuliæ vxori tantum abfuit, vt relegatæ, quod minimum est,

est, officij aut humanitatis aliquid impertiret, vt ex constitutione patris vno oppido clausam, domo quoque egredi, & commercio hominum frui vetuerit: sed & peculio concesso à patre præbitisque annuis fraudauit, per speciem publici iuris, quòd nihil de his Augustus testamento cauisset. Matrem Liuiam grauatus, velut partes sibi æquas potentia vindicantem, & congressum eius assiduū vitauit: & longiores secretioresque sermones, ne eius consiliis, quibus tantum interdum & agrè vti solebat, regi videretur. Tulit etiam perindignè actum à senatu, vt titulis suis quasi Augusti ita & Liuiæ filius adiceretur. Quare non *parentem patris* appellari, non vllum insignem honorem recipere publicè passus est. Sed & frequenter admonuit, quòd non *maioribus, nec feminæ conuenientibus negotiis abstineret*: præcipuè vt animaduertit incendio iuxta ædē Vestæ & ipsam interuenisse: populūque & milites, quò enixius opem ferrent, adhortatam, sicut sub marito solita esset. Dehinc ad 51 simultatem vsque processit, hac vt ferunt de caussa: Instanti sæpius, vt ciuitate donatum in decurias allegeret, negauit alia se conditione alleكتورum, quàm si pate-

retur adscribi albo, *extortum id sibi à ma-*
tre. At illa commota, veteres quosdam
 ad se Augusti codicillos de acerbitate &
 intolerantia morum eius è sacratio pro-
 tulit, atque recitavit. Hos & custoditos
 tamdiu, & exprobratos tam infestè, adeò
 graviter tulit, vt quidam putent inter
 causas secessus hanc ei vel præcipuam
 fuisse. Toto quidem triennio, quo viuen-
 te matre affuit, semel omnino eam, nec
 ampliùs quàm vno die, ac paucissimis
 vidit horis: ac mox neque ægræ adesse
 curavit, defunctamque, & dum aduentus
 sui spem facit, complurium dierum mo-
 ra, corrupto demum & tabido corpore
 funeratam prohibuit consecrari: quasi
 id ipsa mandasset. Testamentum quo-
 que eius pro irrito habuit, omnesque
 inimicitias & familiaritates, etià quibus
 ea funeris curam moriens demandarat,
 intra breue tempus afflixit: vno ex his
 equestri ordinis viro & in antliam con-
 demnato. Filiorum neque naturalem
 Drusum, neque adoptiuum Germanicum
 patria charitate dilexit. Alterius vitii in-
 fensus: nam Drusus animi fluxioris, re-
 missiorisque vitæ erat. Itaque ne mor-
 tuo quidem perinde affectus est: sed tan-
 tum non statim à funere ad negotiorum
 consue

consuetudinem rediit, iustitio longiore
 inhibito. Quin & Ilienſium legatis paul-
 lō ſeriūſ conſolantibus, quaſi obliterated
 iam doloris memoria irridens: *ſe quo-*
que, reſpondit, *vicem eorum dolere, quōd*
egregium ciuem Hectorem amiſſent. Ger-
 manico uſque adedō obtrectauit, ut &
 præclara facta eius pro ſuperuacuis ele-
 uaret: & glorioſiſſimas victorias, ceu dā-
 noſas Reip. increparet. Quod verō Ale-
 xandriam, propter immenſam & repen-
 tinam famem, inconſulto ſe adiſſet, que-
 ſtus eſt in ſenatu. Etiam cauſa mortis
 fuiſſe ei per Cn. Piſonem legatum Sy-
 riæ creditur: quem mox huius criminis
 reum putant quidam mandata prolaturum,
 niſi ea ſecreta obſtarent. Per quæ
 multifariam increpitum & per noctes
 creberrimè acclamatum eſt, *Redde Ger-*
manicum. Quam ſuſpicionem confirma-
 uit ipſe poſtea: coniuge etiam ac liberis
 Germanici crudelem in modum affli-
 ctis. Nurum Agrippinam, poſt mor- 53
 tem mariti, liberius quiddam queſtam,
 manu apprehendit. Græcōque verſu, *ſi*
non dominaris, inquit, *ſiliola iniuriam te*
accipere exiſtimas: Nec ullo mox ſermo-
 ne dignatus eſt. Quondam verō inter
 cœnam porrecta à ſe poma guſtare non
 N 5 aufam,

aufam, etiam vocare desiit, simulans, se
 veneni crimine accersitam: cum præ-
 stitum vtrumque consultò esset, vt &
 ipse tentandi gratia offerret, & illa quasi
 certissimum exitium caueret. Nouissimè
 calumniatus, modò ad statuam Augu-
 sti, modò ad exercitus confugere velle,
 Pandatariam relegauit: conuitiatique
 oculum per centurionem verberibus ex-
 eussit. Rursus mori inedia destinanti, per
 vim ore diducto, infulciri cibum iussit.
 Sed & perseuerantem, atque ita absum-
 tam, criminossimè infectatus est, cum
 diem quoque natalem eius inter nefa-
 stos referendum suassisset. Imputauit etià,
 quod non laqueo strangulatam in Ge-
 monias abiecerit: próque tali clementia
 interponi decretum passus est, quo sibi
 gratiæ agerentur, & Capitolino Ioui do-
 num ex auro sacraretur. Cùm ex Ger-
 54 manico tres nepotes, Neronem & Dru-
 sum & Cnium: ex Druso vnum Tiberium
 haberet, destitutus morte liberorum, ma-
 ximos natu de Germanici filiiis, Neronem
 & Drusum P. C. commendauit: diem-
 que vtriusque tirociniij, congiario plebi
 dato, celebrauit. Sed vt comperit, ineun-
 te anno, pro eorum quoque salute pu-
 blicè vota suscepta: egit cum senatu, *Non*
d. vero

debere talia premia tribui, nisi experiri &
 aude prouentus: atque ex eo, patefacta in-
 teriore animi sui nota, omnium crimi-
 nationibus obnoxios reddidit: variâque
 fraude inductos, vt & concitarentur ad
 conuicia, & concitati perderentur, accu-
 sauit per litteras, amarissimè congestis
 etiam probris, & iudicatos hostes fame
 necauit: Neronem, in insula Pontia, Dru-
 sum, in ima parte Palatij. Putant Nero-
 nem ad voluntariam mortem coactum,
 cùm ei carnifex, quasi ex senatus aucto-
 ritate missus, laqueos & vntios ostenta-
 ret: Druso autem ad eò alimenta subdu-
 cta, vt tomentũ è culcitra têtauerit man-
 dere: amborum sic reliquiis dispersis, vt
 vix quandoque colligi possent. Super
 veteres amicos ac familiares, viginti sibi
 è numero principum ciuitatis depopo-
 scerat, velut consiliarios in negotiis pu-
 blicis. Horum omnium vix duos aut tres
 incolumes præstitit: cæteros, alium alia
 de causâ perculit. Inter quos cum pluri-
 morum clade Ælium Seianum, quem ad
 summam potentiam, non tam bene-
 uolentia prouexerat, quàm vt esset cuius
 ministerio ac fraudibus liberos Germa-
 nici circumueniret: nepotémque suum
 ex Druso filium naturalem, ad successio-
 nem

56 nem imperij confirmaret. Nihilò lenior in conuictores Græculos quibus vel maximè acquiescebat. Zenonem quemdam exquisitiùs sermocinantem, cum interrogasset, *quam illa cum molliora dialectos esset* & ille respondisset, *Doricem*, relegauit Cinariam, existimàs exprobratum sibi veterem secessum, quod Doricè Rhodi loquantur. Item cum soleret ex lectione quotidiana quæstiones super cænam proponere, comperissetque Seleucum grammaticum à ministris suis perquirere quos quoque tempore tractaret auctores, atque ita præparatum venire: primùm à contubernio remouit, deinde etiam ad mortem compulit.

57 Sæua ac lenta natura n e in puero quidem latuit: quam Theodorus Gadareus rhetoricæ præceptor & perspexisse primus sagaciter, & assimilasse aptissimè visus est: subinde in obiurgando appellans cum *πελὸν ἰμάτιον πεφυσσίδιον*. Sed aliquanto magis in principe eluxit, etiam inter initia, cum adhuc fauorem hominum moderatione simulationis captaret. Scurram, qui prætereunte funere elato mortuo mandarar vt nuntiaret Augusto, *non dum reddi legata, qua plebi reliquisset*, attractum ad se recipere debitum ducique

ad

ad supplicium imperavit, & patri suo verum referre. Nec multo post in senatu Pompeio cuidam, equiti Romano quidam perneganti, dum vincula minatur, affirmavit: fore *ut ex Pompeio Pompeianus fieret*: acerba cauillatione simul hominis nomen incessens, veterumque partium fortunam. Sub idem tempus, consulente prætore an iudicia maiestatis cogi iuberet, exercendas esse leges respondit, & atrocissimè exercuit. Statuæ quidam Augusti caput dempserat, ut alterius imponeret. Acta res in senatu. Et quia ambigebatur, per tormenta quæsitæ est. Damnato reo, paullatim hoc genus calumniæ eò processit, ut hæc quoque capitalia essent: circa Augusti simulachrum seruum cecidisse: vestimenta mutasse: nummo vel annulo effigiem impressam, latrinæ aut lupanari intulisse, dictum vllum factumve eius existimatione aliqua læsisse. Petiit denique & is qui honores in colonia sua eodem die decerni sibi passus est, quo decreti & Augusto olim erant.

Multa præterea, specie gravitatis ac morum corrigendorum, sed & magis naturæ obtemperans, ita sæuè & atrociter factitavit, ut nonnulli versiculis quoque & præsentia exprobrarent, & futura denuntia

*Asper & immitis , breuiter vis om-
nia dicam ?*

*Dispercam si te mater amare po-
test.*

*Non es eques , quare ? non sunt tibi
millia centum :*

*Omnia si quaras , & Rhodos exsilium
est.*

*Aurea murasti Saturni sacula , Ca-
sar :*

*Incolumi nam te , ferrea semper
erunt.*

*Fastidit vinum , quia iam fuit ille
cruorem :*

*Tam bibit hunc auidè , quàm bibit
anè merum.*

*Aspice felicem sibi non tibi Romule
Sullam :*

*Et Marium , si vis , adspice , sed re-
ducem.*

*Nec non Antoni civilia bella mo-
uentis ,*

*Nec semel infestas adspice caelo ma-
nus ,*

*Et dic , Roma petit : regnabis sanguine
multo ,*

*Ad regnum quisquis venit ab ex-
silio.*

Quæ primò quasi ab impatientibus
Romæ dominij , ac non tam ex ani-
mi sententia , quàm bile & stomacho
fingerentur , volebat accipi. Dice-
bátque identidem , *Odorint - dum pre-
bent.* Deinde vera planè certaque esse
ipse fecit fidem.

In paucis diebus quàm Capreas at- 60
tigit , piscatori , qui sibi secretum agen-
ti grandem mullum inopinanter ob-
tulerat , perfricari eodem pisce faciem
iussit : territus , quòd is à tergo insu-
læ per aspera & devia erepsisset ad se.
Gratulanti autem inter pœnam , quòd
non & locustam , quam prægrandem cœ-
perat , obtulisset , locusta quoque lace-
rari os imperavit. Militem prætorianum,
ob surreptum è viridario pavonem ca-
pite punit. In quodam itinere lectica
qua vehebatur , vepribus impedita , ex-
ploratorem viæ primarum cohortium
centurionem stratum humi penè ad ne-
cem verberavit.

Mox in omne genus crudelitatis eru- 61
pit , numquam deficiente materia : cùm
primò matris , deinde nepotum & nurus,
postremo Seiani familiares atque etiam
notos persequeretur. Post cuius interi-
rum

tum vel sæuissimus exstitit: quo maximè
apparuit: non tam ipsum à Sejano con-
citari solitum, quàm Sejanum quærenti
occasionem subministrasse. Etsi commen-
tario, quem de vita sua summam bre-
uiterque composuit, ausus est scribere,
Sejanum se punisse, quòd comperisset surare
aduersus Germanici liberos filij sui: quo-
rum ipse alterum suspecto iam, alterum
oppresso demum Sejano interemit. Si-
gillatim crudeliter facta eius exsequi lō-
gum est: generatim velut exemplaria sæ-
uitiæ enumerare sat erit. Nullus à pœna
hominum cessauit dies: ne religiosus qui-
dem ac sacer. Animaduersum in quosdam
ineunte anno nouo: accusati damnati-
que multi cum liberis atque etiam vxo-
ribus suis. Interdictum, ne capite dam-
natos propinqui lugerent: decreta accu-
satoribus præcipua præmia, nonnum-
quam & testibus. Nemini delatorum fi-
des abrogata. Omne crimen pro capi-
tali receptum, etiam paucorum simpli-
ciumque verborum. Obiectum est poë-
tæ, quòd in tragœdia Agamemnonem
probris lacecessisset: obiectum & historico,
quòd *Brutum Cassiumque ultimos Ro-*
manorum dixisset: animaduersum est sta-
tim in auctores, scriptaq; abolita, quam-
uis

nis probarētur aliquot ante annos, etiam Augusto audiente recitata. Quibusdam custodia traditis non modò studendi solatium ademptum, sed etiam sermonis & colloquij vsus. Citati ad causam dicendam, partim se domi vulnerauerunt, certi damnationis, & ad vexationem ignominiamque vitandam: partim in media curia venenum hauserunt, & tamen colligatis vulneribus ac semianimes palpitantesque in carcerem rapti. Nemo punitorum non & in Gemonias abiectus vnicòque tractus. Viginti vno die abiecti tractique sunt, inter eos pueri & fœminæ. Immaturæ puellæ, quia more tradito nefas esset virgines strangulari, vitiatæ priùs à carnifice, dein strangulatæ. Mori volentibus vis adhibita viuendi. Nam mortem adèdò leue supplicium putabat, vt cùm audisset vnum è reis, Carnulium nomine, anticipasse eam, exclamauerit, *Carnulius me uisisti*. Et in recognoscendis custodiis, precanti cuidam pœnæ maturitatem respondit, *Non dum tecum in gratiam redij*. Annalibus suis vix consularis inseruit, frequenti quondam conuiuio, cui & ipse affuerit, interrogatum eum subitò & clarè à quondam nato adstante mensæ inter copreas, cur Pa-

conius, maiestatis rei, tam diu viueret:
 statim quidem petulantiam linguæ ob-
 iurgasse, cæterum post paucos dies scri-
 psisse senatui vt de pœna Paconij quàm
 62 primùm statueret. Auxit, intenditque
 sæuitiam, exacerbatus indicio de morte
 filij sui Drusi: quem cùm morbo & in-
 temperantia periisse existimaret, vt tan-
 dem veneno interemptum fraude Liuil-
 læ vxoris atque Sejani cognouit, neque
 tormentis, neque supplicio cuiusquam
 pepercit: soli huic cognitioni adeò per
 totos dies deditus & intentus, vt Rho-
 diensem hospitem, quem familiaribus
 litteris Romam euocarat, aduenisse sibi
 nunciatum, torqueri sine mora iusserit,
 quasi aliquis ex necessariis quæstioni
 adesset: deinde errore detecto, & occidi,
 ne diulgaret iniuriam. Carnificinæ eius
 ostenditur locus Capreis, vnde damna-
 tos post longa & exquisita tormenta,
 præcipitari coram se in mare iubebat:
 excipiente classiariorum manu, & contis
 atque remis elidente cadauëra: ne cui re-
 sidui spiritus quicquam inesset. Excogi-
 tauerat autem inter genera cruciatus, etiã
 vt larga meri portione per fallaciam onc-
 ratos, repente vteris deligatis, fidecula-
 rum simul vrinæque tormento distende-
 ret.

ret. Quod nisi cum & mors præuenisset, & Trajyllus consultò, vt aiunt, differre quædam, spe longioris vitæ compulisset: plures aliquanto necaturus, ac ne reliquis quidem nepotibus parsurus creditur: cum & Caium suspectū haberet, & Tiberium vt ex adulterio conceptum aspernaretur. Nec abhorret à vero: namque identidem *Felicem Priamum* vocabat, quòd *superstes omnium suorum extitisset*. Quam verò 63 inter hæc non modò inuisus ac detestabilis, sed prætrepidus quoque atque etiã contumeliis obnoxius vixerit, multa indicia sunt. Haruspices secretò ac sine testibus consuli vetuit. Vicina verò vrbi oracula etiam disficere conatus est: sed maiestate Prænestinarum sortium territus destitit: cum obsignatas deuectasque Romam non reperisset, in arca, nisi relatas rursus ad templum. Vnum & alterum consulares oblatis prouinciis, non ausus à se dimittere, vsque adeò detinuit, donec successores post aliquot annos præsentibus daret: quum interim manente officij titulo, etiam delegaret plurima: assidueque illi per legatos & adiutores suos exsequenda curarent. Nurum ac 64 nepotes nunquam aliter post damnationem, quàm catenatos, obsutaque lecti-

65 ta, loco mouit: prohibitis per militem
 obuiis ac viatoribus respicere vsquam,
 vel consistere. Sejanum res nouas mo-
 lientem, quamuis iam & natalem eius
 publicè celebrari, & imagines aureas co-
 li passim videret, vix tandem & astu ma-
 gis ac dolo quàm principali auctoritate,
 subuertit. Nam primò, vt à se per speciem
 honoris dimitteret, collegam sibi assum-
 pfit in quinto consulatu, quem longo in-
 teruallo absens ob id ipsum susceperat.
 Deinde spe affinitatis ac tribunitiæ po-
 testatis deceptum, inopinantem crimi-
 natus est pudenda miserandâque oratio-
 ne: cùm inter alia P. C. precaretur, *mit-
 terent al. erum è consulibus, qui senem se,
 & solum in conspectum eorum cum aliquo
 militari presidio perduceret.* Sic quoque
 diffidens, tumultumque metuens, Dru-
 sum nepotem quem vinculis adhuc Ro-
 mæ continebat, solui, si res posceret, du-
 cẽmque constitui præceperat. Aptati
 etiam nauibus ad quascumque legiones
 meditabatur fugam, speculabundus ex
 altissima rupe identidem signa, quæ ne
 nuntij morarentur, tolli procul, vt quid-
 que foret factum, mandauerat. Verùm
 & oppressa coniuratione Sejani, nihilò
 securior aut constantior, per nouem pro-
 ximos

ximos menses non egressus est villa, quæ
 vocatur Iouis. Verebant insuper anxiam 66
 mentem varia vñdique conuitia, nullo
 non damnatorum omne probri genus
 coram, vel per libellos in orchestra posi-
 tos, ingerente. Quibus quidem diuersis-
 simè afficiebatur: modò, vt præ pudore
 ignota & celata cuncta cuperet: nonnun-
 quam eadem contemneret, & proferret
 vltro atque vulgaret. Quin & Artabani
 Parthorū regis laceratus est litteris, par-
 cidia & cædes & ignauiam & luxuriam
 obiicientis, monentisque vt voluntaria
 morte, maximo iustissimòque ciuium
 odio quamprimùm satisfaceret. Postre-
 mò semetipse pertæsus talis epistolæ
 principio, tatum non summam malorum
 suorum professus est. *Quid scribam vo-* 67
bis Patris Censcripi: aut quomodo scribam,
aut quid omnino non scribam, hoc tempore?
Dy me, Deaq; peius perdant. quàm quo-
tiatè perire sentio, s; scio. Existimant qui-
 dam, præscisse hæc cum peritia futuro-
 rum; ac multò antè quanta se quando-
 que acerbitas & infamia maneret, pro-
 spexisse. Ideoque vt imperium inierit
 & PATRIS PATRIÆ appellatio-
 nem, & ne in acta sua iuraretur obstina-
 tissimè recusasse: ne mox maiore dedeco-

re impar tantis honoribus inueniretur. Quod sanè & ex oratione eius, quam de vtraque re habuit, colligi potest: vel cùm ait, *Similem se semper se futurum: nec unquam mutatur in mores suos, quandiu mentis sana fuisset: sed exempli causa cauendum, ne se senatus in a. f. cuiusquam obligaret, qui aliquo casu mutari possit.* Et rursus. Si quando autem, inquit, de moribus meis, de ueròque vobis animo dubitaueritis: quod prius quàm eueniat, opto ut me supremus deus huic mutata vestra de me opinioni eripiat: nihil honoris adiciet mihi P A T R I S appellatio: vobis autem exprobrabit, aut temeritatem delati, mihi eius cognominis, aut inconstantiam

86 *contrarij de me iudicij.* C O R P O R E fuit amplo atque robusto: statura, quæ iustam excederet. Latius ab humeris & pectore: cæteris quoque membris vsque ad imos pedes æqualis & congruens, sinistra manu agiliore, ac validiore, articulis ita firmis, vt recens & integrum malum digito terebraret, caput pueri, vel etiam adolescentis, talitro vulneraret. Colore erat candido, capillo pone occipitium submissiore, vt ceruicem etiam obregeret. quod gentile in illo videbatur. Facie honesta: in qua tamen crebri, & subtiles tu-
mores

mores, cum prægrandibus oculis: & qui quod mirum esset, noctu etiam & in tenebris viderent, sed ad breue: & cum primum à somno patuissent, demum rursus hebescebant. Incedebat ceruice rigida & obstipa: adducto ferè vultu, plerumque tacitus: nullo aut rarissimo etiã cum proximis sermone, eoque tardissimo: nec sine molli quadam digitorum gesticulatione. Quæ omnia ingrata, atque arrogantia plena, & animaduertit Augustus in eo, & excusare tentauit sæpè apud senatum ac populum, professus, *Nota vitia esse, non animi*. Valetudine prospera usus est, tempore quidem principatus penè toto propè illæsa, quamuis à trigesimo ætatis anno arbitrato eam suo rexit, sine adiumento consiliõve medicorum. C I R C A D E O S ac religiones 69 negligentior: quippe addictus mathematicæ persuasionis que plenus, cuncta fato agi. Tonitrua tamen præter modum expauescebat: & turbatiore cælo nunquam non coronam lauream capite gestauit, quod fulmine afflari negetur id genus frondis. A R T E S liberales vtriusque generis studiosissimè coluit. In oratione Latina secutus est Corninium Messallam: quem senem adolescens observa-

uerat. Sed affectatione & morositate nimia obscurabat stylum: vt aliquanto ex tempore quàm à cura præstantior haberetur. Composuit & carmen lyricum, cuius est titulus, *Conquestio de L. Casaris morte*. Fecit & Græca poëmata, imitatus Euphorionem & Rhianum, & Parthenium: quibus poëtis admodum delectatus, scripta eorum & imagines, publicis bibliothecis inter veteres & præcipuos auctores dedicauit: & ob hoc plerique eruditorum certatim ad eum multa de his ediderunt. Maximè tamen curauit notitiã historiæ fabularis, vsque ad ineptias atque derisum. Nam & grammaticos, quod genus hominum præcipuè, vt diximus, appetebat, eiusmodi ferè questionibus experiebatur: *Qua mater Hecuba? Quod Achilli nomen inter virgines fuisset? Quid Sirenes cantare sint solita*. Et quo primùm die, post excessum Augusti, curiam intrauit: quasi pietati simul ac religioni satisfactorius, Minois exemplo, thure quidem ac vino, verùm sine tibicine, supplicauit: vt ille olim in morte filij.

- 71 Sermone Græco quãquam aliàs promptus & facilis, non tamen vsquequaque vsus est. Abstiniuitque maximè in senatu: adeò quidem vt *Monopolium* nominatu

naturus, prius veniam postularit, quod sibi verbo peregrino utendum esset: atque etiam in quodam decreto patrum cum *ἱεὺς* recitaretur, commutandam censuerit vocem, & pro peregrina nostratem requirendam; aut si non reperiretur, vel pluribus, & per ambitum verborum rem enuntiandam. Militem quoque Græcè testimonium interrogatum, nisi Latinè respondere vetuit.

Bis omnino toto secessus tēpore Romanam redire conatus, semel triremi vsque ad proximos Naumachiæ hortos subuectus est: disposita statione per ripas Tiberis, quæ obuiam prodeuntes submoueret. Iterum Appiâ vsque ad septimum lapidem, sed prospectis modò nec aditis vrbis mœnibus rediit. Primò incertum qua de causâ, postea ostēto territus. Erat ei in oblectamentis serpens draco, quem ex consuetudine manu sua cibaturus, cum consumptum à formicis inuenisset, monitus est vt vim multitudinis caueret. Rediens ergo properè Campaniam Asturæ in languorem incidit. Quo paullùm leuatus, Circeos pertendit. Ac ne quam suspicionem infirmitatis daret, castrensibus ludis non interfuit solum, sed etiam missum in arenam aprum iaculis

iaculis desuper petiit, statimque latere
 conuulso, & ut exæstuarat, afflatus aura,
 in grauiorem recidit morbum. Susten-
 tauit tamen aliquandiu, quamuis Mife-
 nū vsque deuectus, nihil ex ordine quo-
 tidiano prætermitteret, ne conuiuia qui-
 dem ac cæteras voluptates, partim inté-
 perantia, partim dissimulatione. Nam
 Chariclem medicum, quod comiteatu
 abfuturus è conuiuio egrediens, manum
 sibi osculandi causa apprehendisset, exi-
 stimans tentatas ab eo venas sibi, rema-
 nere ac recumbere hortatus est, cœnam-
 que protraxit. Nec abstinuit consuetudi-
 ne quin tunc quoque instans in medio
 triclinio, adstante lictore, singulos va-
 73 lere dicentes appellaret. Interim cum in
 actis senatus iegisset, dimissos ac ne au-
 ditos quidem quosdam reos, de quibus
 strictim, & nihil aliud quam nominatos
 ab indice scripserat: pro contempto se ha-
 bitum fremens, repetere Capreas quoquo
 modo destinauit, non temerè quicquam
 nisi ex tuto ausurus, sed & tempestatibus,
 & ingrauescente vi morbi retētus, paulò
 post obiit in villa Luculliana, octauo &
 septuagesimo ætatis anno, tertio & vige-
 A. V. simo imperij, decimo septimo Calendas
 C. Aprilis, Gn. Acerronio Procuro, C. Pon-
 uo

tio Nigro Coss. Sunt qui putent venenum ei à Caio datum lentum atque tabificium. Alij in remissione fortuitæ febris cibum desideranti negatum : nonnulli pulvinum iniectum, cum extractum sibi deficienti annulum mox resipiscens requisisset. Seneca eum scribit, *Intellecta def. ctione, exemplum annulum quasi alicui traditurum parumper tenuisse : dein rursus aptasse digito, & compressa sinistra manu tacuisse diu immobilem : subito vocatis ministris, ac nemine respondente, conuulsi, nec procul à lectulo deficientibus viribus concidisse.* Supremo natali suo Apollinem Temenitem & amplitudinis & artis eximiæ aduectum Syracusis, ut in bibliotheca noui templi poneretur, videbat per quietem affirmantem sibi, *Non posse se ab ipso dedicari.* Et ante paucos quam obiret, dies, turris Phari terre motu Capreis concidit. Ac Miseni cinis è fauilla & carbonibus ad calefaciendum triclinium illatus, extinctus & iam diu frigidus exarsit repente prima vespera, atque in multam noctem pertinaciter luxit. Morte eius ita lætatus est populus, ut ad primum nuntium discurrentes, pars *Tiberium in Tiberim* clamitarent : pars *Terram matrem deosque Manes ora-*

rent ne mortuo sedem ullam nisi inter impios darent: alij vacuum & Gemonias cadaveri minarentur, exacerbati super memoriam pristinae crudelitatis etiã recenti atrocitate. Nam cum senatusconsulto cautum esset ut pœna damnatorum in decimum semper diem differretur, fortè accidit ut quorundam supplicij dies is esset quo nũtium de Tiberio erat. Hos implorantes hominum fidem, quia absente adhuc Caio, nemo exstabat qui adiri interpellarique posset, custodes ne quid aduersus constitutum facerēt, strangulauerunt, abieceruntque in Gemonias. Creuit igitur inuidia: quasi etiam post mortem tyranni, sæuitia permanente. Corpus ut moueri à Miseno cœpit: conclamantibus plerisque; *Atellam potius deferendum & in Amphitheatro semiustulandum*, Romam per milites deportatum est, crematumque publico funere.

76 Testamentum duplex ante biennium fecerat: alterum sua, alterum liberti manu, sed eodem exemplo: obsignaueratque etiam humillimorum signis. Eo testamento hæredes æquis partibus reliquit, Caium ex Germanico & Tiberium ex Druso, nepotes: substituítque inuicem. Dedit & legata plerisque: inter quos

quos virginibus Vestalibus, ac militibus vniuersis, plebique Romanæ virrim, atque etiã separatim vicorum magistris.

C. SVETONII
TRANQVILLI DE
XII. CÆSARIBVS

Liber quartus.

C. CÆSAR CALIGVLA.

Germanicus C. Cæsaris pater, Drusi & minoris Antonix filius, à Tiberio patruo adoptatus, quæsturam quinquennio ante quàm per leges liceret, & post eam, consulatum statim gefit. Missusque ad exercitum in Germaniam, excessu Augusti nunciato, legiones vniuersas Imperatorem Tiberium pertinacissimè recusantes, & sibi summam Reip. deferentes, incertum constantia an pietate maiore, compescuit: atque hoste mox deuicto, triumphauit. Consul deinde iterum creatus, ac priùs quàm honorem

honorem iniret ad componendum Orientis statum expulsus, cum Armenia regem deuicisset, Cappadociam in prouinciæ formam rede-gisset, annum ætatis agens quartum & trigessimum, diutino morbo Antiochiæ obiit, non sine ueneni suspitione: nam præter liuores, qui toto corpore erant, & spumas quæ per os fluebant cremati quoque cor inter ossa incorruptum repertum est: cuius ea natura existimatur, ut tinctum ueneno igne confici nequeat. Obiit autem, ut opinio fuit, fraude Tiberij, ministerio & opera C. Pisonis. Qui sub idem tempus Syriæ præpositus nec dissimulans offendendum sibi aut patrem, aut filium, quasi planè ita necesse esset, etiam ægrum Germanicum grauissimis uerborum ac rerum acerbitatibus, nullo adhibito modo affecit: propter quæ, ut Roma rediit, penè discerptus à populo, à senatu capitæ damnatus est. Omnes Germanico corporis animique uirtutes, & quantas nemini cuiquam, contigisse satis constat, formam & fortitudinem egregiam: iugenium in utroque eloquentiæ doctrinæque genere præcellens, beneuolentiam singularem: conciliandæque hominum gratiæ, ac promerendi amoris mirum

mirum & efficax studium. Formæ minus cōgruebat gracilitas crurum, sed ea quoque paullatim repleta assidua equi vectatione post cibum. Hostem cominus sæpe percussit. Orauit caussas etiam triumphaleis : atque inter cætera studiorum monumenta reliquit & comœdias Grætas. Domi forisquæ ciuilibus : libera ac fœderata oppida sine licitoribus adibat. Sicuti clarorum virorū sepulchra cognosceret, inferiis Manibus dabat. Cæso- rum clade Varina veteres ac dispersas reliquas vno tumultu humaturus, colligere sua manu, & comportare primus aggressus est. Obrectatoribus etiã qualescunque, & quantacumque de causa nactus esset, lenis adedò & innoxius, vt Pisoni decreta sua rescindentem, clientelas diu vexanti, non prius succensere in animum induxerit, quàm veneficiis quoque & deuotionibus impugnari se comperisset : ac ne tunc quidem vltra progressus quàm vt & amicitiam ei more maiorum renuntiaret, mandarétque domesticis vltionem, si quid sibi accideret.

QVARTVM virtutum fructum vberri- 4
 mum tulit, sic probatus & dilectus à suis,
 vt Augustus, (omitto enim necessitudi-
 nes reliquas,) diu cunctatus an sibi suc-
 cessorem

cessorem destinaret, adoptandum Tiberio dederit. Sic vulgo favorabilis, ut plurimi tradunt, quoties aliquò adveniret, vel sicunde discederet, præ turba occurrentium prosequentiumve nonnunquam eum discrimen vitæ adisse: è Germania verò, post compressam seditionem, revertenti, prætorianas cohortes univas prodisse obviam, quamvis pronuntiatum esset, ut dux tantummodo exiret: populi autem Romani sexum, ætatem, ordinem omnem vsque ad vicesimum lapidem effudisse se. T A M E N longè maiora & firmitera de eo iudicia in morte ac post mortem exstitere. Quo defunctus est, die lapidata sunt templa, subversa Deum aræ, Lares à quibusdam familiares in publicum abiecti, partus coniugum expositi. Quin & Barbaros ferunt, quibus inrestinum, quibusque aduersus nos bellum esset, velut in domestico cõmunique mœrore consensisse ad inducias. Regulos quosdam barbam posuisse, & vxores capita rasisse, ad indicium maximi luctus. Regum etiam regem & exercitatione venandi, & coniectu Megistanum abstinuisse, quod apud Parthos iustitij instar est. R O M Æ equidem, cum ad primam famam valetudinis at-

tonita & mœsta ciuitas sequentes nun-
 tios opperiretur, & repente iam vesperi
 incertis auctoribus conualuisse tandem
 percrebuisse: passim cum luminibus &
 victimis in Capitolium concursus est,
 ac penè reuulsæ templi fores, ne quid
 gestientes vota reddere moraretur. Ex-
 pergefactus è somno Tiberius est gra-
 tulantium vocibus, aut vndique con-
 cinentium, *Salua Roma, Salua patria,*
Saluus est Germanicus. Sed vt demum
 fato functum palam factum est, non so-
 latis vllis, non edictis inhiberi luctus
 publicus potuit: durauitque etiam per
 festos Decembris mensis dies. Auxit glo-
 riam desideriumque defuncti etiam at-
 trocitas insequentium temporum: cun-
 ctis nec temerè opinantibus, reuerentia
 eius ac metu repressam Tiberij sæuitiã,
 quæ mox cruperit. **H A B V I T** in ma-
 trimonio Agrippinam, M. Agrippæ &
 Iuliæ filiam, & ex ea nouem liberos tu-
 lit: quorum duo infantes adhuc rapti,
 vnus iam pueraescens, insigni festiuitate,
 cuius effigiem habitu Cupidinis in æde
 Capitolinæ Veneris Livia dedicauit. Au-
 gustus in cubiculo suo positam, quo-
 tiescumque introiret, exosculabatur.
 Ceteri superstites patri fuerunt. Ties
 P sexus

8
A. V.
C.
765

sexus fœminini, Agrippina, Drusilla, Li-
uilla, continuo triennio natæ, toridem
mares, Nero & Drusus & C. Cæsar. Ne-
ronem & Drusum senatus, Tiberio cri-
minante, hostes iudicauit. C. Cæsar na-
tus est pridie Kal. Septembris, patre suo
& C. Fonteio Capitone Coss. Vbi natus
sit, incertum diuersitas tradentium fa-
cit. Cn. Lentulus Gætulicus Tiburi geni-
tum scribit. Plinius Secundus in Treue-
ris vico Ambiatino supra Confluentes:
addit etiam pro argumento *aras ibi osten-
di inscriptas O B A G R I P P I N Æ
P V E R P E R I V M.* Versiculi imperante
mox eo, diuulgati, apud hibernas legio-
nes procreatum indicant:

*In Cæsaris natus, patriis nutritus in
armis,*

Nam designati principis omen erat.

Ego in actis Antij inuenio editum. Gæ-
tulicum refellit Plinius, quasi mentitum
per adulationem, vt ad laudes iuuenis glo-
riosique principis aliquid etiam ex vrbe
Herculi sacra sumeret: abusumque au-
dentiùs mendacio, quòd ante annum fe-
rè natus Germanico filius Tiburi fuerat,
appellatus & ipse C. Cæsar: de cuius ama-
bili pueritia immaturòque obitu supra
diximus: Plinium arguit ratio temporu.

Nam

Nam qui res Augusti memoriæ mandarunt, Germanicum exacto consulatu in Galliam missum consentiunt, iam natum Caio. Nec Plinij opinionem inscriptio aræ quidquam adiuuerit, cum Agrippina bis in ea regione filias enixa sit: & qualiscunque partus, sine vlllo sexus discrimine, *puerperium* vocetur: quòd antiqui etiam puellas *pueras*, sicut & pueros *puellis* dictitarent. Exstat & Augusti epistola ante paucos quam obiret menses, ad Agrippinam neptem ita scripta de Caio hoc (neque enim quisquam iam alius infans nomine pari tunc supererat:)

Pueram Caium xv. Kalend. Iuny, si vj volent, ut ducerent Talarius & Asellius, hericum his constitui. Mitto praterea cum eo ex seruis meis medicum, quem scripsi Germanico, si vellet, ut reuineret. Va. bis mea Agrippina, & dabis operam ut vultus peruenias ad Germanicum tuum Abundè arbitror apparere, non potuisse ibi nasci Caium, quòd propè bimulus demum perductus ab vrbe sit. Versiculorum quoque fidem eadem hæc eleuant & eò faciliùs quòd hi sine auctore sint. Sequenda igitur est quæ sola Actorum restat & publici instrumenti auctoritas: præsertim cum Caius Antiù, omnibus sem-

per locis atque secessibus prælatum, non aliter quàm natale solum dilexerit : tradaturque etiam sedem ac domicilium Imperij tædio vrbs transferre eò destinasse. Caligulæ cognomen castrensi ioco traxit, quia manipulario habitu inter milites educabatur. Apud quos quantum præterea per hanc nutrimentorum consuetudinem amore & gratia valuerit, maximè cognitum est : cum post excessum Augusti tumultuantes, & in furorem vsque præcipientes, solus haud dubiè conspectu suo flexit. Non enim prius destiterunt quàm ablegari eum ob seditionis periculum, & in proximam civitatem demandari animaduertissent. Tunc demum ad pœnitentiam versi, represso ac retento vehiculo, invidiam quæ sibi fieret deprecari sunt. Comitatus est patrem & in Syriaca expeditione. Vnde reuersus primùm in matris, deinde ea relegata, in Liuiæ Augustæ proauis suæ contubernio mansit : quam defunctam prætextatus etiam tum pro Rostris laudauit. Transiitque ad Antoniam auiam, & inde vicesimo ætatis anno accitus Capreas à Tiberio, vno atque eodem die rogam sumpsit, barbâmq; posuit: sine vlllo honore, qualis contigerat tirocinio fratrum

trum eius. Hic omnibus insidiis tentatus elicientium, cogētiumque se ad querelas, nullam vnquam occasionem dedit: perinde obliterato suorum casu ac si nihil cuiquam accidisset: quæ verò ipse pateretur, incredibili dissimulatione transmittens. Tantique in auum, & qui iuxta erant obsequij, vt non immeritò sit dictum: *Nec seruum meliorem vllum, nec deterio-rem dominum fuisse.* Naturam tamen sæuam atque probrosam, nec tunc quidē inhibere poterat: quin & animaduersionibus, pœnisque ad supplicium datorum cupidissimè interesset: & ganeas atque adulteria capillamento celatus, & veste longa noctibus obiret: ac scenicas saltandi canendique artes studiosissimè appeteret: facile id sanè Tiberio patiente, si per has mansueferi posset ferum eius ingenium. Quod sagacissimus senex ita prorsus perspexerat, vt aliquoties prædicaret. *Exitio suo omniumque Caum vivere: & se natricem (serpentis id genus) populo R. Phœtonem vni terrarum educare.* Non ita multò post Iu-
11
12

traductus est : insigni testimonio pietatis
 atque indolis : cùm deserta desolatâque
 reliquis subsidiis aula. Seiano verò tunc
 suspecto , mox & oppresso, ad spem suc-
 cessionis paullatim admoueretur. Quam
 quò magis confirmaret , amissa Iunia ex
 partu , Enniam Næviam Macronis vxor-
 em , qui tum prætorianis cohortibus
 præerat , sollicitavit ad stuprum, pollici-
 tus & matrimonium suum, si potitus Im-
 perio fuisset : deque ea re, & iureiurando
 & chirographo caut. Per hanc insinua-
 tus Macroni, veneno Tiberium aggres-
 sus est, vt quidam opinantur: spirantisque
 adhuc detrahi annulum : & quoniam su-
 spicionem retinentis dabat , puluinum
 iussit iniici : atque etiam fauces manu
 sua oppressit : liberto, qui ob atrocitatem
 facinoris exclamauerat , confestim in
 crucem acto. Nec abhorret à veritate:
 quum sint quidam auctores, ipsum postea
 & si non de perfecto , at certè de cogita-
 to quondam parricidio professum. Glo-
 riatum enim esse assiduè , in commemo-
 randa sua pietate , *ad vlciscendam necem
 matri & fratrum, introisse se cum pugio-
 ne cubiculum Tiberij dormientis : & mise-
 ricordia correptum, abiecto ferro recessisse:
 nec illum, quamquam sensisset, aut inqui-*
 rare

vere quidquam aut exsequi ausum. Sic imperium adeptus, populum Rom. vel, ut ita dicam, hominum genus, voti competentem fecit, exoptatissimus princeps maximæ parti prouincialium ac militum, quod infantem plerique cognouerant: sed & vniuersæ plebi vrbanae ob memoriam Germanici patris, miserationemque propè afflictæ domus. Itaque ut à Misceno mouit, quamuis lugentis habitu, & funus Tiberij prosequens: tamen inter altaria & victimas, ardentibusque tædas, densissimo & lætissimo obuiorum agmine incessit, super fausta nomina, *fidem* & *pulum*, & *pupum* & *alumnium* appellatum.

Ingressoque urbem, statim consensu senatus & irrupentis in Curiam turbæ, irrita Tiberij voluntate, qui testamento alterum nepotem suum prætextatum adhuc cohæredem ei dederat, ius arbitriumque omnium rerum illi permissum est: tanta publica lætitia, ut tribus proximis mensibus, ac ne totis quidem, supra centum sexaginta millia victimarum cæsa tradantur. Cùm deinde paucos post dies in proximas Campaniæ insulas traiecisset, vota pro reditu suscepta sunt: ne minimam quidem occasionem quoquam omittente in testificanda so-

licitudine & cura de incolumitate eius. Ut verò in aduersam valetudinem incidit, pernoctantibus cunctis circa Palatium, non defuerunt qui depugnatos se armis pro salute ægri, quique capita sua titulo proposito vouerent. Accessit ad immensum ciuium amorem notabilis etiam externorum fauor. Namque Artabanus Parthorum rex, odium semper contemptumque Tiberij præ se ferens, amicitiam eius vltro petiit: venitque ad colloquium legati consularis: & transgressus Euphratem, aquilas & signa Romana Cæsarumque imagines
 15 adorauit. Incendebat & ipse studia hominum omni genere popularitatis. Tiberio cum plurimis lacrymis pro concione laudato funeratoque amplissimè, confestim Pandateriam & Pontias, ad transferendos matris fratrisque cineres festinauit, tempestate turbida quò magis pietas emineret: adiitque venerabundus, ac per semet in urnas condidit. Nec minore scena Ostiam, præfixo in biremis puppe vexillo, & inde Romam Tiberi subuectos, per splendidissimum quemque equestris ordinis, medio ac frequenti die, duobus ferculis Mausoleo intulit. Inferiasque his
 annua

annua religione publicè instituit: & eò amplius matri Circenses, carpentumque quo in pompa traduceretur. At in memoriam patris, Septembrem mensẽ *Germanicum* appellauit. Post hæc, Antoniaë auiaë quidquid vnquam Liuia Augusta honorum cepisset, vno senatusconsulto congessit. Patrum Claudium equitem Rom. ad id tempus collegam sibi in consulatu assumpsit. Fratrem Tiberium die virilis togæ adoptauit, appellauitque *principem iuuentutis*, De sororibus auctor fuit, vt omnibus sacramentis adiiceretur, **NE QVE ME LIBEROSQVE MEOS CHARIORES HABEO QVAM CAIVM ET SORORES EIVS.** Item relationibus consulum: **QVOD BONVM FELIXQVE SIT C. CÆSARI SORORIBVSQVE EIVS.** Pari popularitate damnatos relegatosque restituit: criminumque, si qua residua ex priore tempore manebant, omnium gratiam fecit. Commentarios ad matris fratrumque suorum causas pertinentes, ne cui postmodum delatori aut testi maneret vllus metus, conuectos in forum, & antè clarè obtestatus deos neque

legisse neque attigisse quidquam, concremauit. Libellum de salute sua oblatum non recipit, contendens. *Nihil siis admissum cur cuiquam inuisus esset:* negauitque se delatoribus aures habere. Spintrias monstruosarum libidinum agrè, ne profundo mergeret, exoratus, vrbe submouit. Titi Labieni, Cordi Cremutij, Cassij Seueri scripta senatusconsultis abolita, requiri, & esse in manibus lectitarique permisit: quando maximè sua interesset vt facta quæque posteris tradantur. Rationes imperij ab Augusto proponi solitas, sed à Tiberio intermissas, publicauit. Magistratibus liberam iurisdictionem, & sine sui appellatione concessit. Equites Romanos seuerè curiosèque, nec sine moderatione recognouit: patam adempto equo, quibus aut probri aliquid, aut ignominia inesset: eorum qui minore culpa tenerentur, nominibus modò in recitatione præteritis. Vt leuior labor iudicantibus foret, ad quatuor priores quintam decuriam addidit. Tentauit & comitorum more reuocato, suffragia populo reddere. Legata ex testamento Tiberij, quamquam abolito, sed & Iuliae Augustæ, quod Tiberius suppresserat,

presserat, cum fide, ac sine calumnia re-
 presentata perfoluit. Centesimam au-
 ctionum Italiae remisit. Multis incen-
 diorum damna suppleuit: ac si quibus
 regna restituit, adiecit & fructum om-
 nem vectigaliorum, & redditum me-
 dij temporis, vt Antiocho Comageno
 M. S. millies confiscatum. Quoque ma-
 gis nullius non boni exempli fautor vi-
 deretur, mulieri libertinae octoginta
 donauit, quod excruciatam grauissimis
 tormentis de scelere patroni reticuisset.
 Quas ob res inter reliquos honores de-
 cretus est ei clypeus aureus: quem quot-
 annis certo die collegia sacerdotum in
 Capitolium ferrent, senatu prosequen-
 te: nobilibusque pueris ac puellis, car-
 mine modulato, laudes virtutum eius
 canentibus. Decretum autem vt dies
 quo cepisset imperium, *Palilia* vocare-
 tur, velut argumentum rursus conditae
 urbis. **C O N S V L A T V S** quatuor ges- 17
 sit: primum ex Kal. Iulij per duos men- A. V.
 ses: secundum ex Kalend. Ianuariis per C.
 triginta dies: tertium vsque in Idus Ia- 790
 nuarij: quartum vsque in v i i. Idus eas- 782
 dem. Ex omnibus duos nouissimos con- 763
 iunxit. Tertium autem Lugduni iniit 794
 solus: non, vt quidam opinantur, super-
 bia

bia negligentia ve sed quòd defunctum sub Calendarum diem collegam rescisse absens non potuerat. Congiarium populo bis dedit trecenos H-s. toties abundantissimū epulum senatui equestrique ordini, etiam coniugibus ac liberis utro-
 rūnque. Posteriore epulo, forensia insuper viris, pueris ac fœminis fascias purpurae ac conchylij distribuit. Et ut lætiti-
 am publicam in perpetuum quoque auget, adiecit diem Saturnalibus, ap-
 28 pellauitque *Iuuenales*. M V N E R A gladiatoria partim in Amphitheatro Tauri, partim in Septis aliquot edidit: quibus inseruit cateruas Afrorum Campanorūnque pugilum ex vtraque regione electissimorum. Neque spectaculis ipse semper praesedit: sed interdum aut magistratibus aut amicis praesidendi munus iniunxit. Scenicos ludos & assidue, & varij generis, multifariam fecit: quon-
 dam etiam & nocturnos accensis tota vrbe luminibus. Sparfit & missilia variarum rerum, & panaria cum opsonio viritim diuisit. Qua epulatione equiti Rom. contra se hilariùs auidiùs-
 que vescenti, partes suas misit: sed & senatori ob eandem causam codicillos quibus praetorem eum extra ordinem
 desi

designabat. Edidit & Circenses plurimos à mane vsque ad vesperam, interiecta modo Africanarum venatione, modo Troiæ decursione: quosdam autem præcipuos, minio & chryfocolla cõstrato Circo: nec vllis nisi ex senatorio ordine aurigantibus. Commisit & subitos, cum è Gelotiana apparatus Circi prospicientem pauci ex proximis Mænianis postullassent. Nouum præterea atque inauditum genus spectaculi excogitauit. Nam Bazarum medium interuallum Puteolanas ad moles trium millium & sexcentorum fere passuû ponte coniunxit, contractis vndique onerariis nauibus, & ordine duplici ad ancoras collocatis superiectoque aggere terreno, ac directo in Appiæ viæ formam. Per hunc pontem vltro citroque commeauit, biduo continenti. Primo diè phalerato equo, insignisque quercica corona, & securi, & cetra, & gladio, aureaque chlamyde. Postidie quadrigario habitu, curriculoque biugi famosorum equorum, præ se ferens Darium puerum ex Parthorum obsidibus, comitante prætorianorum agmine, & in essedis cohorte amicorum. Scio plerisque existimasse, talem à Caio pontem excogitatum æmulatione Xerxis, qui nõ
fine

sine admiratione aliquantò angustio-
 rem Hellespontum contabulauerit. Alios, ut
 Germaniam & Britanniam, quibus im-
 minebat, alicuius immensi operis fama
 territaret. Sed auum meum narrantem
 puer audiebam, causam operis ab inte-
 rioribus aulicis proditam, quòd Thrasyl-
 lus mathematicus, anxio de successore
 Tiberio, & in verum nepotem proniori,
 affirmasset. *Non magis Caium imperatu-
 rum, quàm per Baiarum sinum equis dis-
 cursurum.* Edidit & peregrè spectacu-
 20 la: in Sicilia Syracusis hasticos ludos, &
 in Gallia Lugduni miscellos. Sed & cer-
 tamen quoque Græcæ Latinæque facun-
 diæ, quo certamine ferunt victoribus
 præmia victos contulisse, eorundem &
 laudes componere coactos. Eos autem
 qui maximè displicuissent scripta sua
 spongia linguæve delere iussos, nisi feru-
 lis obiurgari aut flumine proximo mer-
 21 gi maluissent. **OPERA** sub Tiberio
 semiperfecta, templum Augusti, thea-
 trumque Pompeij absoluit. Inchoauit
 autem aquæductum regione Tiburi, &
 Amphitheatrum iuxta Septa: quorum
 operum à successore eius Claudio, alte-
 rum peractum, ommissum alterum est. Sy-
 racusis collapsa vetustate moenia, Deco-
 rumque

rúmque ædes resectæ. Destinauerat & Sami Polycratis regiam restituere, Mileri Didymeum peragere, in iugo Alpium urbem cõdere, sed ante omnia Isthmum in Achaia perfodere. Miserátque iam ad demetiendum opus primipilarem.

HACTENVS quasi de principe, reliqua vt de monstro narráda sunt. Compluribus cognominibus assumptis (nam & PIVS, & CASTORVM FILIVS, & PATER EXERCITVVM, & OPTI-
M A X. CÆSAR vocabatur) cùm audiret fortè reges, qui officij causa in urbem aduenerant, concertantes apud se super cœnam de nobilitate generis, exclamauit, *Eis κρείων ἔστω, Eis βασιλεύς.* Nec multum abfuit quin statim diadema sumeret, speciémque principatus in regnì formam conuerteret. Verùm admonitus, & principum & regum se excessisse fastigium, diuinam ex eo maiestatem asserere sibi cœpit. Datóque negotio, vt simulacra numinum religione & arte præclara, inter quæ Olympici Iouis, asportarentur è Græcia, quibus capite dempto suum imponeret, partem palatij ad Forum vsque promouit, atque eade Castoris & Pollucis in vestibulum transfigurata, consistens sæpè inter fratres deos medium se
ado

adorandum adeuntibus exhibebat: & quidam eum **L A T I A L E M I O V E M** consalutauerunt. Templum etiam numini suo proprium, & sacerdotes & excogitatissimas hostias instituit. In templo simulacrum stabat aureum iconicum. Amiciebaturque quotidie veste, quali ipse vteretur. Magisteria sacerdotij ditissimus quisque & ambitione & licitatione maxima vicibus comparabant. Hostiæ erant phœnicopteri, pauones, tetraones, Numidicæ, meleagrides, phasianæ, quæ generatim per singulos dies immolarentur. Et noctibus quidem plenam fulgentemque lunam inuitabat assiduè in amplexus atque concubitum: interdium verò cum Capitolino Ioue secretò fabulabatur, modò insufurrans, ac præbens inuicem aures, modò clariùs, nec sine iurgiis. Nam vox comminantis audita est,

Εὐχαριστῶν Δαυιδῶν προΐωνται,
donec exoratus, vt referebat, & in contubernium vltro inuitatus, super tēplum Diui Augusti ponte transmissò, palatium Capitoliumque coniunxit. Mox quò propior esset, in area Capitolina nouæ
23) domus fundamenta iecit. Agrippæ se nepotem neque credi neque dici ob ignobilitatem

bilitatem eius volebat: succensebátque, si qui vel oratione vel carmine imaginibus eum Cæsarum infererent. Prædicabat autem matrem suam ex incesto quod Augustus cum Iulia filia commisisset, procreatam. Ac non contentus hac Augusti insectatione. Actiacas Siculáque victorias, vt funestas pop. Rom. & calamitosas, veruit solennibus feriis celebrari. Liuiam Augustam proauiam, *Vlyssim stolatum* idemtidem appellans, etiá ignobilitatis quadam ad senatum epistola arguere ausus est, quasi materno auo decurione Fundano ortam: cum publicis monumentis certum sit Ausidium Lingonem Romæ honoribus functum. Auix Antonix secretum petenti denegauit, nisi vt interueniret Macro præfectus. Ac per istiusmodi indignitates & tædia, caussa exstitit mortis: dato tamen vt quidam putant, & veneno. Nec defunctæ vllum honorem habuit, prospexitque è triclinio ardentem rogam. Fratrem Tiberium inopinantem, repente immisso tribuno militum, interemit. Silanum item socerum ad necem, secandasque nouacula fauces, compulit: causatus in vtroque, quòd hic ingressum se turbatius mare non esset secutus, ac spe

occupandi urbem, si quid sibi per tempe-
 states accideret, remansisset: ille antido-
 tum oboluisse, quasi ad præcauenda ve-
 nena sua sumptum: cum & Silanus im-
 patientiam nausæ vitasset & molestiam
 nauigandi, & Tiberius propter assiduam
 & ingrauescentem tussim medicamento
 vsus esset. Nam Claudium patrum non
 nisi in ludibrium reseruauit. CUM om-
 nibus sororibus suis stupri consuetudi-
 nem fecit: plerumque conuiuio singulas
 infra se vicissim collocabat vxore supra
 cubante. Ex his Drusillam vitiasse vir-
 ginem, prætextatus adhuc, creditur. At-
 que etiam in concubitu eius quondam
 deprehensus ab auia Antonia, apud quam
 simul educabantur. Mox Lucio Cassio
 Longino consulari collocatam abduxit,
 & in modum iustæ vxoris propalam ha-
 buit. Hæredem quoque bonorum atque
 Imperij æger instituit. Eadem defuncta,
 iustitium indixit: in quo risisse, lauuisse,
 cœnasse cum parentibus, aut coniuge, li-
 berisve, capitale fuit. Ac mœroris impa-
 tiens cum repente noctuque profugisset
 ab vrbe, transcurrissetque Campaniam
 Syracusas petiit. Rursusque inde prope-
 re rediit, barba capilloque promisso. Nec
 vnquam postea quantiscumque de re-
 bus,

bus, ne pro concione quidem populi, aut
apud milites, nisi per *numen Drusilla* de-
ieravit. Reliquas sorores, nec cupiditate
tanta, nec dignatione dilexit, ut quas sæ-
pe exoletis suis prostraverit. Quo faci-
lius eas in causa *Æmilij Lepidi* condem-
navit, quasi adulteras, & insidiarum ad-
versus se conscias. Nec solum chirogra-
pha omnium requisita fraude ac stupro
diulgavit, sed & tres gladios in necem
suam præparatos, Marti vltori, addito
elogio, consecrauit. MATRIMONIA 25
contraxerit turpius, an dimiserit, an te-
nuerit, non est facile discernere. *Liuiam*
Orestillam C. Pisoni nubentem, cum ad
officium & ipse venisset, ad se deduci im-
peravit, intraque paucos dies repudiatam
biennio post relegavit: quod repetisse
usum prioris mariti tempore medio vi-
debatur. Alij tradunt, adhibitum cœnæ
nuptiali, mandasse ad *Pisonem*, contra
accumbentem. *Noli uxorem meam per-
mere*: statimque è conuiuio abduxisse
eam secum, & proximo die edixisse, MA-
TRIMONIVM SIBI REPER-
TVM EXEMPLO ROMVLI
ET AVGVSTI. *Lolliam Paullinam*,
C. Memmio consulari, exercitus regenti,
nuptam, facta mentione auix eius, ut

quondam pulcherrimę, subito ex prouincia euocauit, ac perductam à marito coniunxit sibi, breuisque missam fecit, interdicto cuiusquam in perpetuum coitu. Cæsoniam neque facie insigni, neque ætate integra, matrémque iam ex alio viro trium filiarum, sed luxurię ac lasciuie perditę, & ardentius & constantius amauit: vt sæpe chlamyde, peltrique & galea ornatam, & iuxta adequitantē, militibus ostenderit: amicis verò etiam nudam. Quam enixam vxorio nomine dignatus est, vno atque eodē die professus, & maritum se eius, & patrem infantis ex ea natę. Infantem autem Iuliam Drusillam appellatam, per omnia dearum templa circumferens, Minervę gremio imposuit, ascendamque & instituendam commendauit. Nec vlllo firmiore iudicio sui seminis esse credebat, quam feritatis: quę illi quoque tanta iam tunc erat, vt infestis digitis ora & oculos simul ludentium infantium incesset. Leue ac frigidum sit his addere quo propinquos amicisque pacto tractauerit. Ptolemæum regis Iubę filium consobrinum suum (erat enim & is M. Antonij ex Selena filia nepos) & in primis ipsam Macronem, ipsam Enniam, adiutores imperij: quibus omnibus

bus pro necessitudinis iure, proque meritorem gratia cruenta mors persoluta est. Nihilominus reuerentior leniorve erga senatum: quosdam summis honoribus functos, ad essedum sibi occurrere togatos per aliquot passuum millia, & cenanti, modò ad pluteum, modò ad pedes stare succinctos linteo, passus est, alios cum clam interemisset, citare nihilominus ut viuos perseueravit, paucos post dies voluntaria morte periisse mentitus. Cos. oblitus de natali suo edicere, abrogavit magistratum, fuitque per triduum sine summa potestate Resp. Quæstorem suum in coniuratione nominatum flagellavit veste detracta, subiectaque militum pedibus, quo firmè verberaturi insisterent. Simili superbia violentiæque cæteros tractavit ordines. Inquietatus fremitu gratuita in Circo loca de media nocte occupantium, omnes fustibus abegit. Elisique per eum tumultum viginti amplius equites Romani, totidem matronæ super innumeram turbam cæteram. Scenicis ludis, inter plebem & equitem causam discordiarum serens, decimas maturius dabat, ut equestria ab infimo quoque occuparentur. Gladiatorio munere, reductis interdum flagrantissimo

Sole velis, emitti quemquam vetabat: remotoque ordinario apparatu, rabidis feris vilissimos senio confectos, gladiatores quoque pegmares, patres familiarum notos, sed insignes debilitate aliqua corporis subiiciebat. Ac nonnunquam horreis præclusis, populo famem indixit.

27 SAVITIAM ingenij per hæc maxime ostendit. Cùm ad saginam ferarum muneri præparatarum carius pecudes compararentur, ex noxiis laniandos adnotavit: & castodiarum seriem recognoscens: nullius inspecto elogio, stans, tantummodo intra porticum mediam à caluo ad caluum duci imperavit. Votum exegit ab eo qui pro salute sua gladiatoriam operam promiserat: spectavitque ferro dimicantem: nec dimisit nisi victorem, & post multas preces. Alterum qui se periturum ea de causa vouerat, cunctantem pueris tradidit verberatum infulatúmque, qui votum reposcentes per vicos agerent, quoad præcipitaretur exaggere. Multos honesti ordinis, deformatos prius stigmatum notis, ad metalla, aut ad viarum munitiones, aut ad bestias condemnavit, aut bestiarum more quadrupedes cauea coërcuit, aut medios ferra dissecut. Nec omnes grauibus

ex caussis, verùm malè de munere suo opinatos, vel quòd nunquam per Genium suum deierassent. Parentes supplicio filiorum interesse cogebat. Quorum vni valetudinem exculanti lecticam misit: alium è spectaculo pœnæ epulis statim adhibuit, atque omni comitate ad hilaritatem & iocos prouocauit. Curatorem munerum ac venationum per continuos dies in conspectu suo catenis verberatum nõ priùs occidit, quàm offensus putrefacti cerebri odore. Atellanæ pœtam, ob ambigui ioci versiculum media Amphitheatri arena igni cremavit. Equitem Rom. obiectum feris, cùm se innocentem proclamasset, reduxit: abscissaque lingua, rursus induxit. Reuocatum quendam à veteri 28 exsilio sciscitatus, quidnam ibi facere consueffet, respondente eo per adulationem: *Deos semper craui, ut, quod eu nit, periret Tiberim, & tu imperares*: opinans sibi quoque exsules suos mortem imprecari, misit circum insulas, qui vniuersos contrucidarent. Cùm discerpi senatorem concupisset, subornauit qui ingredientem curiam, repente hostem publicum appellantes, inuaderent, graphisq; confossum lacerandum cæteris

traderent. Nec ante satiatus est quàm membra & artus & viscera hominis tracta per vicos, atque ante se congesta vidisset. Immanissima facta augebat atrocitate verborum. *Nihil magis in natura sua laudare se ac probare dicebat, quàm, ut ipse verbo utar, ἀδραστεΐαν.* Momenti Antoniae auiae tanquam parum esset non obedire: *Memento*, ait, *omnia mihi & homini licere.* Trucidaturus fratrem, quem metu venenorum prænunciari medicamentis suspicabatur: *Antidotum*, inquit, *aduersus Casarem*; Relegatis sororibus, non solum insulas habere se, sed etiam gladios minabatur. Prætorium virum ex secessu Anticyræ, quam valetudinis causa petierat, propagari sibi comitatum sæpius desiderantem, cum mandasset interimi, adiecit *Necessariam esse sanguinis missionem cui tandem non prodesset elleborum.* Decimo quoque die numerum puniendorum ex custodia subscribens, *Rationem se purgare dicebat.* Gallis Græcisque aliquot vno tempore condemnatis, gloriabatur *Gallograciam sese subegisse.* Non temerè in quemquam, nisi crebris & minutis ictibus animaduerti passus est: perpetuo notoque iam præcepto; *letæ fieri, ut se mori sentiat.*

riat. Punito per errorem nominis alio
quàm quem destinauerat, ipsum quoque
paria meruisse dixit: Tragicum illud sub-
inde iactabat,

Oderint dum metuant.

Sæpe in cunctos pariter senatores, vt Se-
jani clientes, aut matris ac fratrum suo-
rum delatores, inuectus est: prolatis li-
bellis quos crematos simulauerat, defen-
sâque Tiberij sæuitia quasi necessaria,
cùm tot criminantibus credendum ef-
set. Equestrem ordinem, vt scenæ arenæ-
que deuotum assiduè proscidit. Infen-
sus turbæ fauenti aduersus studium suum
exclamauit: *Vnam pop. Rom. unam cer-
uicem haberet.* Cùmque Tetrinus latro
postularetur, *Et qui postularent, Tetri-
nios esse* ait. Retiarj tunicati quinque
numero gregatim dimicantes, sine cer-
tamine vllò totidem secutoribus succu-
buerant: cùm occidi iuberentur, vnus re-
sûpra fuscina, omnes victores interemit.
Hanc vt crudelissimam cædem & defle-
nit edicto, & eos qui spectare sustinuis-
sent, execratus est. Queri etiam palàm
de conditione temporum suorum sole-
bat: *quod nullis calamitatibus publicis in-
signirentur.* Augusti principatum clade
Variana: Tiberij, ruina spectaculorum

apud Fidenas, memorabilem factum: sui
 obliuionem imminere prosperitate re-
 rum. Atque idemtidē exercituum cædes,
 famem, pestilentiam, incēdia, hiatum ali-
 32 quem terræ optabat. ANIMVM quoque
 remittenti, ludōque & epulis dedito, eadē
 dictorum factorūque sæuitia aderat.
 Sæpe in conspectu prandentis vel come-
 fantis seriæ quæstiones per tormenta
 habebantur. Miles decollandi artifex
 quibuscumque è custodia capita ampu-
 tabat. Puteolis dedicatione pontis, quem
 excogitatum ab eo significauimus, cum
 multos è littore inuitallet ad se, repente
 omnes præcipitauit: quosdam gubernac-
 ula apprehendenteis, contis, remisque
 detrufit in mare. Romæ publico epulo
 seruum, ob detractam lectis argenteam
 laminam, carnifici confestim tradidit,
 vt manibus abscissis, atque ante pectus è
 collo pendentibus, præcedente titulo qui
 causam pœnæ indicaret, per cætus epu-
 lantium circumduceretur. Mirmillonem
 è ludo rudibus secum batuētē, & spon-
 te prostratum, cōfodit ferrea fica, ac mo-
 re victorum cū palma discurret. Admota
 altaribus victima, succinctus poparū ha-
 bitu, elato altè malleo, cultrasiū macta-
 uit. Lautiore conuiuio effusus subitò in
 cachin

eachinnos, eos. qui iuxta cubabant, quid-
 nam rideret blandè quærentibus: *Quid*
inquit, nisi uno meo nutu iugulari utrum-
que vestrum statim posse? Inter varios io- 33
 cos, cùm assistens simulacro Iouis Apel-
 lem tragœdum consulisset, vter illi
 maior videretur, cunctantem flagellis
 discidit: collaudans subinde vocem de-
 precantis, quasi etiam in gemitu præ-
 dulcem. Quoties vxoris vel amiculae
 collum exoscularetur, addebat, *Tam bo-*
na ceruix, simul ac iussero, demetur. Quin
 & subinde iactabat, *Exquisitum se vel*
fiducius de Gasonia sua cur eam tanto ope-
re diligeret. NEC MINORE liuore 34
 ac malignitate quàm superbia sequitiâque
 penè aduersus omnis æui homines gras-
 satus est. Statuas virorum illustrium, ab
 Augusto ex Capitolina area propter an-
 gustias in Martium Campum collatas,
 ita subuertit atque disiecit, vt restitui
 saluis titulis non valuerint. Vetuitque
 posthac viuentium cuiquam vsquam sta-
 tuam aut imaginem, nisi consulto se &
 auctore, poni. Cogitauit etiam de Ho-
 meri carminibus abolendis. *Cur enim*
sibi non liceret, dicens, quod Platoni licuit
qui eum è ciuitate quam constituebat, eie-
cerit? Sed & Virgilij, & Titi Liuij scripta
 &

& imagines, paululum abfuit quin ex omnibus bibliothecis amoueret: quorum alterum, *ut nullius ingenij, mini-^{us} do-* *ctrina*: alterum, *ut verbosum in historia negligentemque carpebat*. De iuris quoque consultis, quasi scientiæ eorum omnem vsum aboliturus sæpe iactauit, *Se, me hercle, effecturum, ut quid respon-*
 35 *dere possent præter eum*. Vetera familiarum insignia nobilissimo cuique ademit. Torquato torquem: Cincinnato crinem: Cn. Pompeio stirpis antiquæ, Magni cognomen. Ptolemæum, de quo retuli, & accersitum è regno, & exceptum honorificè, non alia de causa repente percussit, quàm quòd edente se munus, ingressum spectacula, conuertisse hominum oculos fulgore purpureæ abollæ animaduertit. Pulchros & comatos, quoties sibi occurrerent, occipitio raso deturpabat. Erat Esius Proculus patre primipilari, ob egregiam corporis amplitudinem & speciem *Colosseros* dictus. Hunc è spectaculis detractum, repente & in arenam deductum, Thraci, & mox hoplomacho comparauit: bisque victorem constringi sine mora iussit: & pannis oblitum vicatim circumduci, ac mulieribus ostendi, deinde iugulari. Nullus denique

denique tam abiectæ conditionis, tam-
que extremæ sortis fuit, cuius non com-
modis obtrectaret. Nemorensi regi, quod
multos iam annos potiretur sacerdotio,
validiorem aduersariū subornauit. Cū
quodam die muneris, effedario Porio
ob prosperam pugnam seruum suum ma-
numittenti studiosius plausum esset, ita
se proripuit è spectaculis, vt calcata laci-
nia togæ, præceps per gradus iter indi-
gnabundus, & clamitans, *Dominum gen-
tium populum ex re leuissimæ plus honoris
gladiatori tribuantem, quàm consecratis
principibus, aut præsentis sibi.* PVDICI- 36
TIÆ neque suæ neque alienæ pepercit.
M. Lepidum Mnesterem Pantomimum, &
quosdam obsolescens dilexisse fertur, com-
mercio mutui stupri. Valerius Catullus
consulari familia iuuenis, stupratum à
se, ac latera sibi contubernio eius defes-
sa, etiam vociferatus est. Super sororum
incesta, & notissimam prostitutæ Pyral-
lidis amorem, non temerè vlla illustri-
ore fœmina abstinuit: quas plerumque
cum maritis ad cœnam vocatas præter-
que pedes suos transeuntes diligenter,
ac lentè, mercantium more, considera-
bat: etiam faciem manu alleuans, si quæ
pudore submitterent. Quoties deinde
libuisses

libuisset, egressus triclinio, cum maximè
placitam seuocasset, paulò post recentibus
adhuc lasciuiæ notis, reuersus vel
laudabat palam, vel vituperabat, singula
numerans bona malæve corporis, atque
concubitus. Quibusdam, absentium ma-
ritorum nomine, repudium ipse misit:
37 iussitque in acta referri. NEPOTINIS
sumptibus omnium prodigorum ingenia
superauit: commētus nouum balnearum
vsum, portētosissima genera ciborum, at-
que cœnarum: vt calidis frigidisque vn-
guentis lauaretur: pretiosissimas marga-
ritas aceto liquefactas sorberet: conui-
uis ex auro panes & opsonia apponeret:
Aut frugi hominem esse oportere dicitans,
aut, Casarem Quin & nummos non
mediocris summæ è fastigio basilicæ
Iuliæ per aliquot dies sparsit in plebem.
Fabricauit & de cedris Liburnicas, gem-
matis puppibus, versicoloribus velis,
magna thermarum & porticum & tri-
cliniorum laxitate, magnâque etiam
vitium, & pomiferarum arborum va-
rietate: quibus discumbens de die in-
ter choros ac symphonias littora Cam-
paniæ peragraret. In exstructionibus
prætoriorum atque villarum omni ra-
tione posthabita, nihil tam efficere
concu

concupiscebat quàm quòd posse effici
negaretur. Et iactæ itaque moles infe-
sto ac profundo mari, excisæ rupes du-
rissimi silicis, & campi montibus agge-
re æquati, & complanata fossuris mon-
tium iuga, incredibili quidem celerita-
te, cum moræ culpa capite lueretur. Ac
ne singula enumerem, immensas opes,
totumque illud Tiberij Cæsaris, vicies
ac septies millies H-s. non toto verten-
te anno absumpsit. EXHAUSTVS igitur 37
atque egens, ad rapinas conuertit ani-
mum, vario & exquisitissimo calumnia-
rum & auctiorum & vectigalium ge-
nere. Negabat iure ciuitatem Roma-
nam vsurpare eos, quorum maiores sibi
posterisque eam impetrassent, nisi filij
essent. Neque enim intelligi debere po-
steros ultra hunc gradum, prolatâque
Diuorum Iulij & Augusti diplomata, vt
vetera & obsoleta deslebat. Arguebat &
perperam editos census, quibus postea
quacumque de causa quicquam incre-
menti accessisset. Testamenta primipi-
larium, qui ab initio principatus Tibe-
rij, neque illum, neque se hæredem reli-
quissent, vt ingrata rescidit. Item cætero-
rum vt irrita & vana, quoscumq; quis dice-
ret hærede Cæsare mori destinasse. Quo
metu

290 C. ONIVS TULLIVS LIB. II.
metu iniecto : cùm iam & ab ignotis inter familiares, & à parentibus inter liberos palam hæres nuncuparetur, derisores vocabat : quod post nuncupationem viuere perseverarent, & multis venenatas maætas misit. Cognoscebat autem de talibus causis, taxato priùs modo summæ, ad quem conficiendum confideret : confecto demum excitabatur. Ac ne paullulum quidem moræ patiens super quadraginta reos quondam ex diuersis criminibus vna sententia condemnauit, gloriatusque est expergefactæ somno Cæsoniæ, *quantum egisset, dum ea meridiaret.* Auctione proposita, reliquias omnium spectaculorum subiecit, & venditauit : exquirens per se pretia, & vsque eò extendens, vt quidam immenso coacti quædam emere, ac bonis exuti venas sibi incidere. Nota res est, Aponio Saturnino inter subsellia dormitante monitum à Caio præconem, ne prætorium virum crebro capitis motu nutantem sibi præteriret : nec licendi finem factum, quoad tredecim gladiatores H. S. nonagies ignorantibus addicerentur. In Gallia quoque, cùm damnatarum sororum ornamenta, & supellectilem, & seruos, atque etiam liberos, im-

mensis,

mensis pretiis vendidisset : inuitatus lu-
cro , quidquid instrumenti veteris aulae
erat, ab vrbe repetiit : comprehensis ad
deportandum meritoriis quoque vehi-
culis, & pistrinensibus iumentis : adeò, vt
& panis Romae saepe deficeret, & litiga-
torum plerique quòd occurrere absen-
tes ad vadimonium non possent : causa
caderent. Cui instrumento distrahendo
nihil non fraudis ac lenocinij adhibuit:
modò auaritiæ singulos increpans, &
*quòd non puderet eos locupletiores esse, quam
se* modò pœnitentiam simulans, quòd
principalium rerum priuatis copiam
faceret. Compererat prouincialem lo-
cupletem ducenta M-s. numerasse voca-
toribus, vt per fallaciam conuiuio in-
terponeretur, nec tulerat molestè tam
magno æstimari honorem cœnæ suæ.
Huic postero die sedenti in auctione
misit, qui nescio quid friuoli ducentis
millibus traderet : diceretque *cœnaturum*
apud Caesarem, vocari ipsum. Vestigalia 40
noua atque inaudita, primùm per publi-
tanos, deinde quia lucrum exuberabat,
per centuriones tribunòsque prætoria-
nos exercuit : nullo rerum aut hominum
genere omisso, cui non tributum aliquid
imponeret. Pro eduliis, quæ tota vrbe

venirent, certum statumque exigebatur. Pro libris atque iudiciis vbiicumque conceptis, quadragesima summa, de qua litigaretur: nec sine pœna, si quis composuisse vel donasse negotium conuinceretur. Ex gerulorum diurnis quæstibus pars octaua, ex capturis prostitutarum quantum quæque vno concubitu mereret. Additumque ad caput legis, vt tenerentur publico, & quæ meretricium, & qui lenocinium fecissent: nec non & 41 matrimonia obnoxia essent. Huiusmodi vectigalibus indictis, neque propositis, cum per ignorantiam scripturæ multa commissa fierent, tandem flagitante pop. Rom. proposuit quidem legem: sed & minutissimis litteris & angustissimo loco: vt ne cui describere liceret. Ac ne quod non manubiarum genus expe- riretur, lupanar in palatio constituit: distinctisque & instructis pro loci dignitate compluribus cellis, in quibus matronæ ingenuique starent. Misit circumfora, & basilicas nomenclatores ad inuitandos in libidinem iuvenes senesque: præbita aduenientibus pecunia funebri, appositisque qui nomina palam subnotarent, quasi adiuantium Cæsaris reditu. Ac ne ex lusu quidem alex compen-
dium

219
diu spernens, plus mendacio atque etiam
periurio lucrabatur. Et quondam proxi-
mo collufori demandata vice sua, pro-
gressus in atrium domus, cum prætereun-
tes duos equites Rom. locupletes sine
mora corripit, confiscarique iussisset: ex-
sultans rediit, gloriânsque numquam se
prosperiore alea usum. Filia verò nata, 42
paupertatē, nec iam imperatoria modò,
sed & patria conquerens onera, collatio-
nes in alimoniam atque dotem puellæ
recepit. Edixit & strenas ineunte anno
se recepturum: stetitque in vestibulo
ædium Kalend. Ianuariis ad captandas
stipes, quas plenis ante eum manibus ac
sinu omnis generis turba fundebat. No-
uissimè contrectandæ pecuniæ cupidine
incensus sæpè super immensos aureorum
aceruos patentissimo diffusos loco, &
nudis pedibus spatiatus, & toto corpore
aliquandiu volutatus est. MILITIAM 43
resque bellicas semel attigit, neque ex
destinato, sed cum ad visendum nemus
fluménque Clitumni Meuaniam proces-
sisset: admonitus de supplendo numero
Batavorum, quos circa se habebat, expe-
ditionis Germanicæ impetum cepit: ne-
que distulit, sed legionibus & auxiliis
vadique excitis, delectibus vbiq; acer-
bilimè

bissimè actis, contracto & omnis generis commeatu quantum nunquam alius, iter ingressus est: confecitque modo tantè festinanter & rapidè, vt prætoriana cohortes contra morem signa iumentis imponere, & ita subsequi cogerentur: interdum adèò segniter & delicatè, vt octophoro veheretur, atque à propin quarum urbium plebe verri sibi vias, & conspergi propter puluerem exigeret. Postquam castra attigit, vt se acrem & seuerum ducem ostenderet, legatos, qui auxilia ferius ex diuersis locis adduxerant, cum ignominia dimisit. At in exercitu recensendo, plerisque centurionum maturis, & nonnullis ante paucissimos quàm consummaturi essent dies, primos pilos ademit, caussatus senium cuiusque & imbecillitatem, cæterorum increpita cupiditate, commoda emeritæ militiæ ad sex millium summam rescidit. Nihil autem ampliùs quàm Adminio Cinobellini Britannorum regis filio, qui pulsus à patre, cum exigua manu transfugerat, in deditioem recepto: quasi vniuersa tradita insula, magnificas Romam litteras misit: monitis speculatoribus vt vehiculo ad Forum vsque & Curiam pertenderent, nec nisi in æde Martis, ac frequen-

te senatu, C o s s. traderent. Mox defi- 45
 ciente belli materia, paucos de custodia
 Germanos traici, occulique trans Rhe-
 num iussit: ac sibi post prandium, quàm
 tumultuosissime adesse hostem nuntiar.
 Quo facto, proripuit se cū amicis & par-
 te equitum prætorianorum in proximam
 siluam: truncatisque arboribus, & in mo-
 dum trophæorū adornatis ad lumina re-
 uersus, eorum quidem qui secuti non es-
 sent, timiditatem & ignauiam corripuit:
 comites autem & participes victorię, no-
 uo genere ac nomine coronarum dona-
 uit, quas distinctas Solis ac Lunę sice-
 rumque specie, *expl. ratorias* appellauit.
 Rursus obsides quosdam abductos è li-
 terario ludo, clamque præmissos, deserto
 repente conuiuio cum equitatu insegui-
 tus, veluti profugos ac reprehensos in ca-
 tenis reduxit: in hoc quoque mimo præ-
 ter modum intemperans. Repetita cœna
 renniantes coactum agmen, sicut erāt,
 loricated ad discumbendum adhortatus
 est. Mouit etiam notissimo Virgilij ver-
 su, *Durarent, secundi que se rebus serua-*
nt. Atque inter hæc absentem senatum
 populūque grauisimo obiurgauit edi-
 cto, quòd *Cæsare præliante, & tantis discrimi-*
nibus obiecta, intemptiua conuiuia, cir-

46 cum & theatra & amœnos secessus celebra-
rent. Postremò quasi perpetraturus bel-
lum, directa acie in littore Oceani, ac ba-
listis machinisque dispositis, nemine
gnaro ac opinante quidnam cœpturus
esset, repenti vt cõchas legerent, galeas-
que & sinus replerent, imperauit: *spolia
Oceani vocās, Capitolio Palatioque debita.*
Et in iudicium victoriæ altissimam tur-
rim excitauit: ex qua, vt ex Pharo, nocti-
bus ad regendos nauium cursus ignes
emicarent: pronuntiatóque militi dona-
tuo, centenis viricim denariis, quasi om-
ne exemplum liberalitatis supergressus:
47 *Abite, inquit, et obue locupletes.*

Conuersus hinc ad curam triumphi,
præter captiuos & transfugas barbaros,
Galliarum quoque procerissimum quem-
que, & vt ipse dicebat, ἀξιόθρηναύτων, ac
nonnullos ex principibus legit ac sepo-
suit ad pompam: coëgitque non tantum
rutilare & submittere comam, sed & ser-
monem Germanicum addiscere, & no-
mina barbarica ferre. Præcepit etiam,
triremes, quibus introierat Oceanum,
magna ex parte itinere terrestri Romam
deuehi. Scripsit & procuratoribus, *Trium-
phum appararent quàm minima summa,
sed quantus nunquam alius fuisset: quan-*
do

do in omnium hominum bona ius haberent.

Priusquam prouincia decederet, con-⁴⁸
 filium inuit nefandæ atrocitatis, legio-
 nes, quæ post excessum Augusti seditio-
 nem olim mouerant, contrucidandi:
 quòd & patrem suum Germanicum du-
 cem, & se infantem tum obsedissent.
 Vixque à tam præcipiti cogitatione re-
 uocatus inhiberi nullo potuit modo
 quin decimare velle perseueraret. Vocat-
 as itaque ad concionem inermes, atque
 etiam gladiis depositis, equitatu arma-
 to, circumfedit. Sed cum videret, suspen-
 da re, pleròsque dilabi ad resumenda, si
 qua vis fieret, arma, profugit concione:
 confestimque urbem petiit, deflexa om-
 ni acerbitate in senatum, cui animad-
 uertendos tantorum dedecorum rumo-
 res palam minabatur: querens inter cæ-
 tera, fraudatum se iusto triumpho, cum
 ipse paullò antè, ne quid de honoribus
 suis ageretur, etiam sub mortis pœna
 denuntiasset. Aditus ergo in itinere à⁴⁹
 legatis amplissimi ordinis, vt maturaret
 orantibus, quàm maxima voce, *Veniam,*
 inquit, *veniam, & hic mecum*: capulum
 gladij crebrò verberans quo cinctus erat:
Edixit & reuerti se, sed iis tantùm qui opta-
rent equestri ordini & populo: nam sa-

neque civem, neque principem senatui amplius fore. Vetuit etiam quemque senatorum sibi occurrere: atque omisso, vel dilato triumpho, ovans urbem natali suo ingressus est. Intráque quartum mensem perit, ingentia facinora ausus, & aliquanto maiora moliens. Siquidem proposuerat, Antium, deinde Alexandriam, commigrare, interempto prius vtriusque ordinis electissimo quoque. Quod ne cui dubiam videatur, in secretis eius reperti sunt duo libelli, diverso titulo: alteri *GLADIUS*, alteri *PUGIO* index erat. Ambo notas & nomina continebant morti destinatorum. Inuenta & arca ingens, variorum venenorum plena: quibus mox à Claudio demersis, infecta maria traduntur, non sine piscium exitio, quos enectos æstus in proxima littora eiecit.

30 **STATURA** fuit eminenti, pallido colore, corpore enormi, gracilitate maxima cervicis & crurum, & oculis & temporibus concavis, fronte lata & torva, capillo raro, ac circa verticem nullo, hirsutus cætera. Quare transeunte eo, prospicere ex superiore parte, aut omnino quacumque de causa *capram* nominare, criminofum & exitiale habebatur.

batur. Vultum verò natura horridum ac tetrum etiam ex industria efferebat, componens ad speculum in omnem terrorem ac formidinem. Valetudo ei neque animi neque corporis constitit. Puer comitiali morbo vexatus: in adolescentia ita patiens laborum erat, vt tamen nonnumquam subita defectione ingredi, stare, colligere semet ac sufferre vix posset. Mentis valetudinem & ipse senserat: ac subinde de secessu deque purgando cerebro cogitauit. Creditur potionatus à Cæsonia vxore, amatorio quidem medicamento, sed quod in furorem verterit. Incitabatur in somnia maximè: neque enim plus quàm tribus nocturnis horis quiescebat: ac ne his quidè placita quiete, sed pauida miris rerum imaginibus: vt qui inter cæteras, pelagi quondam speciem colloquentem secum videre visus sit. Ideòque magna parte noctis vigiliæ cubandique tædio, nunc toro residens, nunc per longissimas porticus vagus, inuocare identidè atque expectare lucem consueuerat. Non immeritò mentis
 53
 valetudini attribuerim diuersissima in eodem vitia, summam confidentiam, & contrà nimium metum. Nam qui deos tantopere contemneret, ad minima to-

nitrua & fulgura cōniuere, caput obuol-
 nere, ad verò maiora proripere se è stra-
 to, sub lectūmque condere solebat. Pere-
 grinatione quidem Siciliensi, irrifis mul-
 torum locorum miraculis, repētē à Mes-
 sana noctu profugit, Ætnæi verticis fu-
 mo ac murmure pauefactus. Aduersus
 Barbaros quoque minacissimus, cū trās
 Rhenū inter angustias dēsumque agmen
 iter essedo faceret, dicente quodam, *Non
 mediocrem fore consternationē, sicunde hostis
 appareat*, equum illicō conscendit: ac
 propere versus ad pontes, vt eos calo-
 nibus & impedimentis stipatos reperit,
 impatiens moræ, per manus ac super ca-
 pita hominum translatus est. Mox etiam
 audita rebellione Germaniæ, fugam &
 subsidia fugæ, classes apparabat: vno so-
 latio acquiescens, transmarinas certē si-
 bi superfuturas provincias, si victores
 Alpium iuga vt Cimbri, vel etiā urbem,
 vt Senones quondam, occuparent: vnde
 credo percussoribus eius postea cōsiliū
 52 natum, apud tumultuantes milites emē-
 tiendi ipsū sibi manus intulisse, nuntio
 malæ pugnæ perterritum. **V E S T I T V**
 calceatūque, & cætero habitu, neque pa-
 trio, neque ciuili, ac ne virili quidem, ac
 denique humano, semper vsus est. Sæpe
 depictas

depictas gemmatasque indutus pænulas,
 manuleatus & armillatus in publicum
 processit: aliquando sericatus, & cycla-
 datus, ac modo in crepidis vel cothurnis,
 modò in speculatoria caliga, nonnum-
 quam socco muliebri: plerumque verò
 aurea barba fulmen tenens, ac fusciam,
 aut caduceum, deorum insignia, atque
 etiam Veneris cultu conspectus est. Triū-
 phalem quidem ornatum etiam ante ex-
 peditionem assidue gestavit: interdum &
 magni Alexandri thoracem repetitum è
 conditorio eius. **E DISCIPLINIS** 53
 liberalibus minimum eruditioni, elo-
 quentiæ plurimum attendit, quantum-
 uis facundus & promptus: utique si pero-
 randum in aliquem esset, irato & verba
 & sententiæ suppetebant: pronuntiatio
 quoque, & vox, ut neque eodem loci præ-
 ardore consisteret & exaudiretur à pro-
 cul stantibus. Peroraturus *stridurum se lu-
 cubrationis sua solum minabatur*: lenius
 comptiusque scribendi genus ad eò con-
 temnens, ut Senecam tum maximè pla-
 centem, *commissiones meras componere*
 & *arenam esse sine calce* diceret. Sole-
 bat etiam prosperis oratorum actioni-
 bus rescribere, & magnorum in sena-
 tureorum accusationes defensionésque
 medi

meditari: ac, prout stylus cesserat, vel
 onerare sententia sua quemque, vel sub-
 leuare: equestri quoque ordine ad au-
 diendum inuitato per edicta. Sed &
 54 aliorum generum artes studiosissimè, &
 diuersissimas exercuit. Thrax & auriga,
 idem cantor, atque saltator. Batuebat
 pugnatoriis armis, aurigabat exstructo
 plurifariam circo. Canendi ac saltandi
 voluptate ita efferebatur, vt ne publicis
 quidem spectaculis temperaret, quo mi-
 nùs & tragædo pronuntianti concine-
 ret: & gestum histrionis quasi laudans vel
 corrigens palam effingeret. Nec alia de
 causa videtur eo die quo periit, pervi-
 gilium indixisse, quàm vt initium in sce-
 nam prodeunti licentia temporis auspi-
 caretur. Saltabat autem nonnunquam
 etiam noctu: & quondam tres consula-
 res secunda vigilia in palatium accitos,
 multaque & extrema motuentes super
 pulpitem collocauit: deinde repente ma-
 gno tibiarum & scabellorum crepitu, cum
 palla tunicaque talari profiluit, ac defal-
 55 tato cantico abiit. Atque hic tam doci-
 lis ad cætera, natare nesciit. Quorum
 verò studio teneretur, omnibus ad in-
 faniam fauit. Mæsterem Pantomimum
 etiam inter spectacula osculabatur: ac
 fi

si quis saltante eo vel leniter obstreperet, detrahi iussum manu sua flagellabat. Equiti Romano tumultuanti, per centurionem denūtiavit abiret sine mora Ostiam, perferretque ad Ptolemaeum regem in Mauritaniam codicillos suos. Quorum exemplum erat: *Ei, quem sine mihi neque boni quidquam, neque maliferi.* Thraces quosdam Germanis corporis custodibus præposuit. Mirmillonum armaturas rescidit. Columbo victori, leuiter tamen faucio venenum in plagam addidit, quod ex eo *Columbinum* appellauit. Sic certè inter alia venena scriptum ab eo repertum est. Præsinæ factioni ita addictus & deditus, vt cœnaret in stabulo assiduè, & maneret. Agitatori Cythico comeffatione quadam in apophoretis viciis *H-s.* contulit. Incitato equo, cuius causa pridie Circenses, ne inquietaretur, viciniæ silentium per milites indicare solebat, præter equile marmoreum, & præsepe eburneum, præterque purpurea tegumenta, ac monile è gemmis, domum etiam, & familiam, & supellestem dedit, quò lautiùs nomine eius inuitati, acciperentur: consularum quoque traditur destinasse.

ITABACCHANTEM atque grafsantem

sanctē non defuit plerisque animus ad-
riri. Sed vna alteraque conspiratione
detracta, aliis per inopiam occasionis cun-
ctantibus, duo consilium communica-
uerunt, perfeceruntque: non sine con-
scientia potentissimorum libertorū præ-
fectorumque prætorij: quod ipsi quo-
que, etsi falsò, in quadam coniuratione,
quasi participes nominati, suspectos ta-
men se & inuisos sentiebant. Nam & sta-
tim seductis magnam fecit inuidiam, *dis-*
tricto gladio affirmans sponte se periturum,
seque illis morte dignos videretur: nec ces-
savit ex eo criminari alterum alteri, at-
que inter se omnes committere. Cùm
placuisset Palatinis ludis spectaculo
egressum meridie aggredi, primas sibi
partes Cassius Chærea tribunus cohortis
prætorie depoposcit: quem Caius se-
niorem iam, ut mollem & effœminat-
um denotare omni probro consueverat:
& modo, signum petenti, P R I A P V M
aut V E N E R E M dare: modò, ex ali-
qua causa agenti gratias, osculandam
manum offerre, formatam commotam-
que in obscœnum modum. Futuræ
cædis multa prodigia exstiterunt. Olym-
piæ simulacrum Iouis, quod dissolui
transferrique Romam placuerat, tan-
tum

tum cachinnum repente edidit, ut machinis labefactis opifices diffugerint. Superuenitque illicò quidam Cassius quoque nomine, iustum se somnio affirmans immolare taurum Ioui. Capitolium Caputæ Idibus Martiis de cælo tactum est: item Romæ cella Palatini atriensis. Nec defuerunt qui coniectarent altero ostento periculum à custodibus domino portendi: altero, cædem rursus insignè, qualis eodem die facta quondam fuisset. Consulenti quoque de genitura sua, Sulla mathematicus, *cerrissimam necem appropinquare* affirmavit. Monuerunt & sortes Antiatinæ *ut à Cassio caueret*. Qua causa ille Cassium Longinum Asiæ tum proconsulem occidendum delegauerat, immemor Chæreâ Cassium nominari. Prædie quàm periret, somniauit consistere se in cælo iuxta solium Iouis: impulsūque ab eo dextri pedis pollice, & in terras præcipitatum. Prodigiis loco habitis sunt etiam quæ fortè illo ipso die paullo prius acciderant. Sacrificans respersus est phœnicopteri sanguine. Et Pantomimus Mnester tragœdiam saltavit, quam olim Neoptolemus tragædus Iudæ, quibus rex Macedonum Philippus occisus est, egerat. Et cum in Laureolo

mimo,

mimo, in quo actor proripiens se ruina sanguinem vomuit, vt plures secundarum certatim experimentum artis darēt, cruore scena abandauit. Parabatur & in noctem spectaculum, quo argumenta inferiorum per Ægyptios & Æthiopes explicarentur. Nono Kalendas Februarias, hora quasi septima, cunctatus an ad prandium surgeret, marcēte ab stomacho pridiani cibi onere, tandē suadentibus amicis egressus est. Cū in crypta, per quam transeundum erat, pueri nobiles ex Asia ad edendas in scena operas euocati prapararentur, vt eos inspiceret hortareturque, restitit. Ac nisi princeps gregis algere se diceret, redire ac repræsentare spectaculū voluit. Duplex dehinc fama est: alij tradunt alloquenti pueros à tergo Chæream ceruicem gladio, cæsum grauius percussisse, præmissa voce: *Hoc age* Dehinc Cornelium Sabinum, alterum è coniuratis tribunum, ex aduerso traiecisse pectus: alij, Sabinum, submota per conscios centuriones turba, signum more militiæ petiisse, & Caio *Iouem* dante, Chæream exclamasse: *Accipe ratum*: respicientique maxillam ictu discidisse. Iacentem, contractisque membris clamitantem se viuere, cæteri vulneribus

58
A. V.
C.
765

ribus triginta confecerunt. Nam signum erat omnium, *Reperit*. Quidam etiam per obscœna ferrum adegerunt. Ad primum tumultũ lecticarij cum asseribus in auxilium accurrerunt: mox Germani corporis custodes, ac nonnullos ex percussoribus, quosdam etiam senatores innocios, interemerunt. Vixit annis x x i x. 59
 imperavit triennio & x. mensibus, diebũque viii. Cadaver eius clam in hortos Lamianos asportatum, & tumultuario rogo semi ambustum leui cespite obrutum est: postea per sorores ab exilio reuersas erutum, crematum, sepultumque. Satis constat, prius quàm id fieret, hortorum custodes imbris inquietatos: in ea quoque domo in qua occubuerit, nullam noctem sine aliquo terrore transactam, donec ipsa domus incendio consumpta sit. Perit vnà & vxor Cæsonia, gladio à centurione cõfossa, & filia parieti illisa. Conditionem temporum illorum etiã per hæc existimare quivis possit. Nã 60
 neque cæde vulgata statim creditum est. Fuitque suspicio, ab ipso Caio famam cædis simulatam & emissam: vt eo pacto erga se hominum mentes deprehenderet. Neque coniurati cuiquam imperium destinauerunt. Et senatus in asseranda

libertate adeò consensit, vt coss. primò non in curiam, quia Iulia vocabatur, sed in Capitolium conuocarent. Quidam verò sententiæ loco abolendam Cæsarum memoriam ac diruenda templa censuerunt. Obseruatum autem notatúmque est in primis, Cæsares omnes, quibus Caij prænomen fuit, ferro periisse, iam inde ab eo qui Cinnanis temporibus sit occisus.

C. SVETONII
TRANQVILLI DE
XII. CÆSARIBVS

Liber quintus.

TI. CLAVDIVS DRVSVS CÆSAR.

Patrem Claudij Cæsaris Drusum, olim
A. V. Decimum, mox Neronè prænomine,
C. Liuia, cùm Augusto grauida nupsisset,
744 intra mensem tertium peperit: fuitque
suspicio, ex vitrico per adulterij con-
suetudinem procreatum. Statim certè
vulgatus est versus:

Tois iuroxèsi η τήλωνα παρδία.

Is Drusus in quæsturæ præturæque honore, dux Rætici, deinde Germanici belli, Oceanum septentrionalem primus Romanorum ducum nauigauit: trãsque Rhenum fossas noui & immensi operis effecit, quæ nunc adhuc *DRUSINÆ* vocantur. Hostem etiam frequenter cæsum, ac penitus in intimas solitudines actum, non priùs destitit insequi, quàm species barbaræ mulieris humana amplior, victorem tendere vltra sermone Latino prohibuisset. Quas ob res ouandi ius, & triumphalia ornamenta percepit: ac post præturam confestim inito consulatu, atque expeditione repetita, supremum diem morbo obiit, in æstiuis castris, quæ ex eo *scelerata* sunt appellata. Corpus eius per municipiorum coloniarumque primores, suscipientibus obuuis scribarum decuriis ad urbem deuctum, sepultum est in Martio campo. Cæterùm exercitus honoratum ei tumulum excitauit: circa quem deinceps statodie quotannis miles decurreret, Galliarumque ciuitates publicè supplicarent. Præterea senatus inter alia complura, marmoreum arcum cum trophæis via Appia decreuit, & Germanici cognomen ipsi posterisque eius. Fuisse autem

270 C. Suet. I. viii. Div. P.
creditur non minùs gloriosi quàm ciu-
lis animi. Nam ex hoste super victorias,
optima quoque spolia captasse, summò-
que sapiùs discrimine duces Germano-
rum tota acie insectatus: nec dissimulasse
vmquam pristinum se Reip. statum quan-
dòque restitutum, si posset. Vnde exi-
stino nonnullos tradere ausos, suspe-
ctum eum Augusto, reuocatúmque ex
prouincia: & quia cunctaretur interce-
ptum veneno. Quod equidem magis,
ne prætermitterem, retuli, quàm quia
veram aut verisimile putem: cùm Au-
gustus tantopere & viuum dilexerit, vt
cohæredem semper filiis instituerit, sicut
quondam in senatu professus est: & de-
functum ita pro concione laudauerit, vt
deos precatus sit, *Similes ei Casares suos
fac. vent: sibi que tam honestum quandoque
exitum darent, quàm illis dedissent.* Nec
contentus elogium tumulo eius versi-
bus à se compositis insculpsisse, etiam
vitæ memoriã prosã oratione com-
posuit. Ex Antonia minore complures
quidem liberos tulit: verùm tres omni-
no reliquit, Germanicũ, Liuillam, Clau-
A. V. dium. CLAVDIVS natus est, Iulo An-
E. tonio, Fabio Africano coss. Kalend. Au-
744 gustis, Lugduni, eo ipso die quo primum
ara

ara ibi Augusto dedicata est : appellatusque Tiberius Claudius Drusus. Mox fratre maiore in Iuliam familiam adoptato, Germanici cognomen assumpsit. Infans autem relictus à patre, ac per omne ferè pueritiæ atque adolescētīæ tempus, variis & tenacibus morbis conflictatus est, adeò vt animo simul & corpore hebetato, ne progressa quidem ætate, vlli publico priuatòque muneri habilis existimaretur. Diu, atque etiã post tutelam receptam, alieni arbitrij, & sub pædago go fuit : quem *Barbarum & olim superiu mentarium, ex industria sibi appositum, vt se quibuscunque de causis quàm saussimè coëreret*, ipse quodam libello conqueritur. Ob hanc eandem valetudinem & gladiatorio munere, quod simul cum fratre memoriæ patris edebat, palliolatus nouo more præfedit : & togæ virilis die, circa mediam noctem, sine solemnī officio lectica in Capitolium latus est.

Disciplinis tamen liberalibus ab ætate 3
 te prima nō mediocrem operam dedit, ac sæpe experimēta cuiusque etiam publicauit. Verùm ne sic quidem quidquā dignitatis assequi, aut spem de se commodiorem in posterum facere potuit. Mater Antonia *portentum eum hominis* dictitabat,

bat, nec absolutum à natura, sed tantùm inchoatum: ac si quem locordia argueret, stultiorem aiebat filio suo *Λαύριω*. Auia Augusta pro despectissimo semper habuit: non affari, nisi rarissimè: non monere, nisi acerbo & breui scripto, aut per internuntios solita. Soror Liuilla, cùm audisset quandòque imperaturum, tam iniquam & tam indignam sortem populo Rom. palàm & clarè detestata est. Nam & auunculus maior Augustus quid de eo in vtramque partem opinatus sit, quò certius cognoscatur, capita ex ipsius epistolis posui. *Collocutus sum cum Tiberio, ut mandasti mea Liuia, quid nepoti tuo Tiberio faciendum esset ludis Martialibus. Consensit autem vterque nostrum, semel esse nobis statuendum, quod consilium in illo sequamur. Nam si est ἀγροῦ, ut ita dicam ὀλόκηγε, quid est quod dubitemus, quin per eosdem articulos & gradus producendus sit per quos frater eius productus fuit? Sin autem ἀλατῶδαι sentimus eum κὲ βεβλάφαι, κὲ εἰς τὴν ἑ σώματι κὲ εἰς τὴν ψυχῆς ἀρπότητα, prabenda materia deridendi & illius & nos non est hominibus οὐ τοιαῦτα σκόπειν κὲ μυκτηρίζειν εἰωθόσι. Nam semper astuabimus, si de singulis articulis temporum deliberabimus, μὴ περὶ πικρῶ κημδῶ*

κερύβειο ἰσθῖν, posse eum gerere honores arbitre-
 mur nec ne: In praesentia tamen quibus de re-
 bus consulis, curare eum ludis Martialibus
 triclinium sacerdotum, non displicet nobis, si
 est passurus se ab Siliani filio, homine sibi affini
 admoneri, ne quid faciat quod conspici &
 deriders possit. Spectare eum Circenses ex pul-
 uinari non placet nobis. Expositus enim in
 prima fronte spectaculorum conspicietur. In Al-
 banum montem ire eum non placet nobis, aut
 esse Roma Latinarum diebus. Cur enim non
 praeficitur urbi, si potest fratrem suum sequi
 in montem? Habes nostras, mea Livia, sen-
 tentias, quibus placet semel de tota re ali-
 quid constitui: ne semper inter spem & me-
 tum fluctuemus. Licebit autem, si voles,
 Antonia quoque nostra des hanc partem
 epistola huius legendam. Rursus alteris
 litteris: Tiberium adolescentem ego verò,
 dum tu aberis, quotidie inuitabo ad cœnam,
 ne solus cœnet cum suo Sulpicio & Athe-
 nodoro: qui vellem diligentius, & minus
 περιώπως diligeret sibi aliquem, cuius motum
 & habitum & incessum imitaretur misel-
 lus: Ἀτυχῆ πάνυ ἐν τοῖσι σπουδαίοις γίαν.
 ubi non aberravit eius animus, satis appa-
 ret ἡ τῆς ψυχῆς αὐτῆς ἐνέργεια. Item tertiis
 litteris: Tiberium nepotem tuum placere mi-
 hi declamantem potuisse, percam, nisi mea

Livia admiror. Nam qui tam àuq̄s le-
 quatur, qui possit cūm declamat, σαφ̄s di-
 cere qua dicenda sunt, non vide. Nec du-
 bium est quin post hæc Augustus con-
 stituerit, & reliquerit eum nullo præter
 auguralis sacerdotij honore impertitum:
 ac ne hæredem quidem, nisi inter ter-
 tios, ac penè extraneos, è parte sexta
 nuncuparit: legatòque non ampliùs
 quàm octingentorum sestertiorum pro-
 secutus. TIBERIVS patruus potentia
 honores consularia ornamenta detulit.
 Sed instantiùs legitimos flagitanti, id
 solùm codicillis rescripsit, *Quadrage-
 aureos in Saturnalia & Sigillaria misisse
 ei.* Tunc demum abiecta spe dignitatis,
 ad otium concessit, modò in hortis &
 suburbana domo, modò in Campaniæ
 secessu delitescens: atque ex contuber-
 nio sordidissimorum hominum super ve-
 terem segnitæ notam, ebrietatis quo-
 que & alexæ infamiam subiit. Cūm in-
 6 terim, quamquam hoc modo agenti,
 numquam aut officium hominum, aut
 reuerentia publica defuit. Equester or-
 do bis patronum eum perferendæ pro
 se legationis elegit: semel eum depor-
 tandum Romam corpus Augusti humeris
 suis à coss. exposceretur: iterum cūm
 oppressum

oppressum Seianum apud eosdem gratularetur. Quin & spectaculis aduenienti assurgere, & lacernas deponere solebat. Senatus quoque, ut ad numerum sodalium Augustalium sorte ductorum extra ordinem adiiceretur, censuit: & mox ut domus ei, quam incendio amiserat, publica impensa restitueretur, dicēdæque inter consulares sententiæ ius esset. Quod decretum abolitum est, excusante Tiberio imbecillitatem eius, ac damnum liberalitate sua refarturum pollicente. Qui tamen moriens & in tertiis hæredibus eum ex parte tertia nuncupatum, legato, etiam circa festertia vicies prosecutus, commendauit in super exercitibus, senatui populoque Rom. inter cæteras necessitudines nominatim.

Sub Caio demum fratris filio secundam existimationem circa initia imperij omnibus lenociniis colligente, honores auspiciatus, consulatum gessit vnà per duos menses: euenitque ut primitus ingredienti cum fascibus Forum, præteruolans aquila dexteriore humero consideret. Sortitus est & de altero consulatu in quartum annum: præseditque nonnunquam spectaculis in Caij vicem, acclamante populo, *Feliciter*, partim *patruo*

Imperatoris, partim Germanici fratri.

8. Nec eo minùs contumeliis obnoxius vixit. Nam & si paulò ferius ad prædictam cœnæ horam concurrisset, non nisi ægrè, & circuito demum triclinio, recipiebatur. Et quoties post cibum addormisceret, quod ei ferè accidebat, olearum ac palmularum ossibus incessebatur: interdum ferula, flagròve, velut per ludum, excitabatur à copreis. Solebant & manibus stertentis focci induci, vt repente expergefactus faciem sibi confri-
 9. caret. Nec ne discriminibus quidem caruit: primum in ipso consulatu, quòd Neronis & Drusi, fratrum Cæsaris, statuas segniùs locandas ponendâsque curasset, penè honore submotus est: deinde extraneo vel etiam domesticorum aliquo deferente, assiduè varièque inquietatus. Cùm verò detecta esset Lepidi &
 A.V. c. Gætulici coniuratio, missus in Germaniam inter legatos ad gratulandû, etiam
 173 vitæ periculum adiit: indignante ac fremente Caio, patrum potissimùm ad se missum, quasi ad puerum regendum adedò vt non defuerint qui traderent, præcipitatum quoque in flumen, sicut vestitus aduenerat: Atque ex eo nūquam non in senatu nouissimus consularium
 sententiam

sententiam dixit, ignominia causa post omnes interrogatus. Etiam cognitio falsi testamenti recepta est, in quo & ipse signauerat. Postremò etiam sestertium octogies pro introitu noui sacerdotij, còactus impendere, ad eas res familiaris angustias decidit, vt cùm obligatam ærario fidem liberare non posset, in vacuum lege prædatoria venalis pependerit sub edicto præfectorum.

PER HÆC AC talia, maxima æta- 10
tis parte transacta, quinquagesimo anno Imperium cepit, quantumuis mirabili casu. Exclusus inter cæteros ab insidiatoribus Caij, cùm quasi secretum eo desiderante turbam submouerent, in diætam, cui nomen est Hermæum, recesserat. Neque multò post rumore cædis exterritus, prorepit ad solarium proximum: intèrque prætentata foribus vela se abdidit: latentem discurrens fortè gregarius miles animaduersis pedibus è studio sciscitandi quisnam esset, agnouit, extractumque, & præ metu ad genua sibi accidentem, IMPERATOREM salutauit. Hinc ad alios commilitones fluctuantes, nec quidquam adhuc quàm frementes perduxit. Ab his lecticæ impositus, & quia serui diffugerant, vicissim
succol

succollantibus in castra delatus est, tristis ac trepidus, miserante obuia turba, quasi ad poenam raperetur insons. Receptus intra vallum, inter excubias militum pernoctavit, aliquanto minore spe quàm fiducia. Nam consules cum senatu & cohortibus virbanis, Forum Capitoliumque occuparunt, asserturi communem libertatem: accitusque & ipse per Tribunum pleb. in curiam ad suadenda quæ viderentur, *vi se & necessitate teneri* respondit. Verùm postero die, senatu segniore in exsequendis conatibus, per tædium ac dissensionem diuersa consentium, & multitudine quæ circumstabat, vnum rectorem iam & nominatim exposcente, armatos pro concione iurare in nomen suum passus est: promisitque singulis quindena H-s. primus Caesarum fidem militis etiam præmio pignorat. IMPERIO stabilito nihil antiquius duxit quàm id biduum quo de mutando Reip. statu hæsitatum erat, memoriæ eximere. Omnium itaque factorum dictorumque in eo veniam & oblivionem in perpetuum sanxit, ac præstitit: tribunis modò ac centurionibus paucis è coniuratorum in Caium numero interemptis, exempli simul causa, & quòd

nimios honores recusauit, sponsalia filiae natalémque geniti nepotis silentio, ac tantum domestica religione, transegit. Neminem exsulum, nisi ex senatus auctoritate, restituit: ut sibi in curiam praefectum praetorij, tribunóque militum secum inducere liceret; utque rata essent quae procuratores sui in iudicando statuerent, precariò exegit. Ius nundinarum in priuata praedia à consulibus petiit: cognitionibus magistratum, ut vnus è consiliariis frequenter interfuit. Eisdem spectacula edentes, surgens & ipse cum caetera turba, voce ac manu veneratus est. Tribunis pleb. aduentibus se pro tribunali excusauit, quòd propter angustias non posset audire eos nisi stantes. Quare in breui spatio tantum amoris fauorisque collegit: ut cum profectum eum Ostiam periisse ex insidiis nuntiatum esset, magna consternatione populus, & militem quasi proditorem, & senatum quasi parricidam, diris execrationibus incessere non antè destiterit, quàm vnus atque alter, & mox plures à magistratibus in Rostra producti, saluum

13 & appropinquare confirmarent. Nec tamen expers insidiarum vsquequaque permansit, sed & à singulis, & per factionem

nem

nem, & denique civili bello infestatus
 est. E plebe homo nocte media iuxta cu-
 biculum eius cum pugione deprehensus
 est: reperti & equestris ordinis duo in pu-
 blico cum dolone ac venatorio cultro
 præstolantes, alter vt egressum teatro,
 alter vt sacrificantem apud Martis ædem
 adoriretur. Conspirauerant autem ad
 res novas Gallus Asinius & Statilius
 Coruinus, Pollionis ac Messalæ orato-
 rum nepotes, assumptis compluribus li-
 bertis ipsius atque seruis. Bellum civile
 mouit Furius Camillus Scribonianus
 Dalmatiæ legatus: verùm intra quintum
 diem oppressus est, legionibus quæ sa-
 cramentum mutauerant, in pœnitentiam
 religione conuersis, postquam denun-
 tiato ad nouum Imperatorem itinere,
 casu quodam, an diuinitus, neque aquila
 ornari, neque signa conuelli mouerique
 potuerunt. **C O N S V L A T V S** super pri-
 stinum quatuor gessit: ex quibus duos
 primos iunctim: sequentes per interual-
 lum, quarto quemque anno, semestrem
 nouissimum, bimestres cæteros, tertium
 autem, nouo circa principem exemplo
 in locum demortui suffectus. Ius & con-
 sul & extra honorem laboriosissimè di-
 xit, etiam suis suorumque diebus solem-
 nibus

14
 A. V.
 C.
 745
 794
 800
 804

nibus, nonnumquam festis quoque antiquitus, & religiosis. Nec semper præscripta legum secutus, duritiam lenitatemve multarum, ex bono & æquo perinde vt afficeretur, moderatus est. Nam & iis, qui apud priuatos iudices plus petendo formula excidissent, restituit actiones: & in maiore fraude conuictos, legitimam pœnam supergressus, ad bestias condemnauit. **IN** cognoscendo autem ac decernendo, mira varietate animi fuit, modò circumspèctus & sagax, modò inconsultus ac præceps: nonnumquam friuolus amentique similis. Cùm decurias rerum actu expungeret, eum qui dissimulata vacatione quam beneficio liberorum habebat, responderat, vt cupidum iudicandi dimisit: alium interpellatum ab aduersariis de propria lite, negantemque cognitionis rem, sed ordinarij iuris esse, agere causam confestim apud se coëgit, proprio negotio documentum daturum, quàm æquus iudex in alieno negotio futurus esset. Fœminam non agnoscentem filium suum, dubia vtrunque argumentorum fide, ad confessionem compulit, indicto matrimonio iuuenis. Absentibus secundùm præsentem facillimè dabat, nullo delectu, culpam

Equitem quidem Romanū obſcœnitatis
 in ſcœminas reum, ſed falſo, & ab impotē-
 tibus inimicis confictō crimine, ſatis cō-
 ſtat, cū ſcorta meritoria citari aduer-
 ſus ſe, & audiri pro teſtimonio videret,
 graphium & libelloſ, quos tenebat in
 manu, ita cum magna ſtultitiæ & ſæui-
 tiæ exprobratione ieciſſe in faciem eius,
 vt genā non leuiter perſtrinxerit. **G E S-**
S I T & cenſuram intermiſſam diu poſt
 Paullum Plancūmque cenſores: ſed hanc
 quoque inæqualiter, variōque & animo
 & eue ntu. Recognitione equitū iuuenem
 probri plenum, ſed quem pater proba-
 tiſſimum ſibi affirmabat, ſine ignominia
 dimiſit, *habere* dicens *cenſuram ſuam*. Aliū
 corruptelis adulteriſque famoſum, nihil
 amplius quāmonuit *ut aut parcius at-
 tula in iulgeret, aut certè cautiùs*. Addidit-
 que. *Quare enim ego ſcio, quā amicā ha-
 bea?* & cū orantibus familiaribus dem-
 pſiſſet cuidā appoſitā notam, *Litura tamē,*
 inquit, *exſtet* Splendidum virum, Græciæ-
 que prouinciæ principem, verūm Latini
 ſermonis ignarum, non modò albo iudi-
 cum eraſit, ſed etiam in peregrinitatē re-
 degit. Nec quenquam niſi ſua voce, vt-
 cūque quis poſſet, ac ſine patrono, ratio-
 nem vitæ paſſus eſt reddere. Notauitque
 multos,

multos, & quosdam inopinantes, & ex
caussa noui generis, quod se inscio ac sine
commeatu Italia excessissent: quendam
verò & quòd comes regis in prouincia
fuisset, referens, maiorum temporibus,
Rabirio Postumo, Ptolemæū Alexandriā
crediti seruandi causa secuto, maiestatis
crimen apud iudices motū. Plures notare
conatus, magna inquisitorum negligētia,
sed suo maiore dedecore, innoxios ferè
reperit, quibuscūque cœlibatum, aut or-
bitatem, aut egestatē obiiceret, maritos,
patres, opulentos se probantibus: eo qui-
dem, qui sibimet vim ferro intulisse ar-
guebatur, illęsum corpus veste deposita
ostentante. Fuerūt & illa in censura eius
notabilia, quòd effedum argēteum sum-
ptuosè fabricatū ac vænale ad Sigillaria,
redimi concidique coram imperauit:
quodque vno die xx. edicta proposuit:
inter quæ duo, quorum altero admone-
bat, *ut uberi vinearum prouentu bene delia-
picarentur: altero, nihil aquę facere ad vipe-
ra morsum quàm taxi arboris succum.*

EXPEDITIONEM vnam omnino susce- 17
pit, eamque modicam, cum decretis sibi
à senatu ornamenti triumphalibus le-
uiorem maiestati principali titulum ar-
bitraretur, vellētque iusti triūphi decus,
T 2 vnde

vnde acquireret, Britanniam potissimum
 elegit: neque tentatam vlli post Diuum
 Iulium, & tunc tumultuantem ob non
 redditos transfugas. Huc cum ab Ostia
 nauigaret, vehementi circio bis penè de-
 merfus est prope Liguriam, iuxtaque
 Stœchadas insulas. Quare à Massilia Ges-
 foriacum vsque pedestri itinere cōfecto,
 inde transmisit: ac sine vlllo prælio aut
 sanguine intra paucissimos dies parte in-
 sulæ in deditiōem recepta, sexto quàm
 profectus erat mense Romam rediit,
 triumphauitque maximo apparatu. Ad
 cuius spectaculum commeare in urbem
 non solùm præsidibus prouinciarum per-
 misit, verùm etiam exsulibus quibusdam
 atque inter hostilia spolia, naualem co-
 ronam fastigio Palatinæ domus iuxta ci-
 uicam fixit, traiecti & quasi domiti Occa-
 ni insigne. Currum eius Messallina vxor
 carpento secuta est. Secuti & triumphalia
 ornamenta eodem bello adepti, sed
 cæteri pedibus & in prætexta: Crassus
 Frugi equo phalerato, & in veste palma-
 ta, quòd cum honorem iterauit.

A. V.
 C.
 795

18 V R B I S annonæque curam sollicitissi-
 mè semper egit. Cùm Æmiliana perti-
 nacius arderent, in ditibitorio duabus
 noctibus mansit: ac deficiente militum ac
 fami

familiarum turba, auxilio plebem per magistratus ex omnibus vicis conuocauit: ac positis ante se cum pecunia fisci, ad subueniendum hortatus est, repræsentaturus pro opera dignam cuique mercedem. Arctiore autem annona ob assiduas sterilitates detentus quondam, medio Foro à turba, conuictisque ac simul fragminibus panis ita instratus, vt ægrè nec nisi postico euadere in Palatium ualuerit: nihil non excogitauit ad inuehendo etiam in tēpore hyberno cōmeatus. Nam & negotiatoribus certa lucra proposuit suscepto in se dāno, si cui quid per tempestates accidisset: & naues mercaturæ caussa fabricantibus magna commoda constituit. Pro conditione cuiusque ciuibus vacationem legis Papiæ Poppeæ: Latinis ius Quiritum: fœminis ius quatuor liberorum, quæ cōstituta hodie seruantur. Opera magna potius quàm necessaria, quam multa perfecit: sed vel præcipua, aquæductū à Caio inchoatum, item emissarium Fucini lacus, portūque Ostiensem: quamquā sciret ex his alterum ab Augusto precantibus assiduè Marci, negatum, alterum à D. Iulio sæpius destinatum, ac propter difficultatē omissum: Claudiae aquæ gelidos & vberes fontes,

quorum alteri Cæruleo, alteri Curtio & Albu-
 dino nomen est: simulq; riuū Anie-
 nis noui lapideo opere in urbem perdu-
 xit, diuisitque in plurimos & ornatissi-
 mos lacus. Fucinū aggressus est, non mi-
 nus cōpendij spe quam gloriæ, cūm qui-
 dam priuato sumptu emissuros se repro-
 mitterent, si sibi siccati agri concederen-
 tur. Per tria autē passuum millia, partim
 effosso monte, partim exciso, canalem
 absoluit ægrè, & post vndecim annos,
 quamuis continuis triginta hominum
 millibus sine intermissione operanti-
 bus. Portum Ostiæ extruxit, circumdu-
 cto dextra sinistrâque brachio, & ad in-
 troitum profundo iam solo mole obie-
 cta, quam quò stabiliùs fundaret, nauem
 antè demersit, qua magnus obeliscus ex
 Ægypto fuerat aduectus, cōgestis que pi-
 lis superposuit altissimâ turrim in exem-
 plum Alexandrini Phari, vt ad nocturnos
 ignes cursum nauigia dirigerent. Con-
 giaria populo sæpius distribuit. SP E-
 C T A C V L A quoque complura magnifi-
 câque edidit, non vsitata modò, ac solitis
 locis, sed & cōmentitia, & ex antiquitate
 repetita, & vbi præterea nemo ante eum.
 Ludos dedicationis Pompeiani rheatri
 quod ambustum restituerat, è tribunali
 posito

posito in orchestra commisit, cum prius apud superiores ædes supplicasset, perque mediam caueam sedentibus ac silentibus cunctis, descendisset. Fecit & sæculares, quasi anticipatos ab Augusto, nec legitimo tempore reseruos: quamuis ipse in historiis suis prodat, *intermissos eos Augustum multò post, diligentissimè antiorum ratione subducta, in ordinè redegitte.* Quare vox præconis irrita est, inuitantis more solemnibus ad ludos, quos nec spectasset quisquam, nec spectaturus esset: cum superessent adhuc qui spectauerant, & quidam histrionum producti olim, tunc quoque producerentur. Circenses frequenter etiã in Vaticano cõmisit, nonnunquam interiecta per quinos missus venatione: Circo verò maximo marmoreis carceribus, auratisque metis, quæ vtrâq; & tophina ac lignea antea fuerant, ex culto, propria senatoribus constituit loca, promiscuè spectare solitis. Ac super quadrigarum certamina, Troiæ lusum exhibuit, & Africanas conficiente turma equitum prætorianorum, ducibus tribunis, ipsòque præfecto: prætereà Thessalos equites, qui ferros tauros per spatia circi agunt, insiliuntque defessos, & ad terram cornibus detrahunt. Gladiatoria munera plurifariam

A. V.
C.
800

riam ac multiplicia exhibuit. Anniter-
 farium in castris prætorianis, sine vena-
 tione apparatusque, iustum atque legiti-
 mum in Septis, ibidem extraordinarium
 & breue, dierumque paucorum, quodque
 appellare cœpit *sportulam*, quia primum
 daturus edixerat, *velut ad subitam condi-
 ctamque cœnium invitare se populum.*
 Nec vilo Spectaculi genere communior
 aut remissior erat, adedò vt oblatos victo-
 ribus aureos prolata sinistra pariter cum
 vulgo, voce, digitisque numeraret: ac sæ-
 pe hortando rogandoque ad hilaritatem
 homines prouocaret, *dominos* identidem
 appellans, immistis interdum frigidis &
 accessitis iocis, *Qualis est, vt cum Pa-
 lumbum postulantibus, daturum se pro-
 misit, si captus esset.* Illud quoque planè
 quantumuis salubriter & in tempore,
 cum effedario, pro quo quatuor filij de-
 precabantur, magno omnium fauore in-
 dulsisset, rudem tabulam illicò misit, ad-
 monens populum, *quantopere liberos susci-
 pere deberet, quos videret, & gladiatori presi-
 dio gratieque esse.* Edidit & in Martio
 campo expugnationem direptionemque
 oppidi ad imaginem bellicam, & deditio-
 nem Britanniarum regum, præseditque pa-
 ludatus. Quia & emissurus Fucinum la-
 cum

cum, naumachiam ante commisit. Sed cum proclamantibus naumachiariis, *Aue Imperator, morituri te saluant*, respondisset, *Auete vos*: neque post hanc vocem, quasi venia data, quisquam dimicare vellet, diu cunctatus, an omnes igni ferroque absumeret, tandem è sede sua profuit: ac per ambitum lacus, non sine fœda vacillatione, discurrens, partim minando, partim adhortando ad pugnam compulit. Hoc spectaculo classis Sicula & Rhodia concurrerunt, duodenarum triremium singulæ, exciente buccina Tritone argenteo, qui è medio lacu per machinam emerferat. **QVÆDAM CIR-** 12
 ca cæremonias, ciuilémque & militarem morem, item circa omnium ordinum statum, domi forisque, aut correxit, aut exoleta reuocauit, aut etiam noua instituit. In cooptandis per collegia sacerdotibus, neminem nisi iuratus nominauit: obseruauitque sedulò, vt quoties terra in vîbe mouisset, ferias aduocata contione prætor indiceret: vtque dira aui in vrbe aut in Capitolio visa, obsecratio haberetur, eámque ipse iure Max. Pont. commonito pro Rostris populo præiret, submotaque operariorum feruorúmque turba.

23 Rerum actum diuifum antea in hibernos aestiaſque meſes coniunxit. Iurisdictionem de fideicommiſſis quotannis, & tantum in vrbe delegari magiſtratibus ſolitam in perpetuum, atque etiam per prouincias poteſtatibus demandauit. Capiti Papiæ Poppeæ legis, à Tiberio Cæſare, quaſi ſexagenarij generare non poſſent, addito abrogauit. Sanxit, vt pupillis extra ordinem tutores à Coſs. darentur, vtque hi, quibus à magiſtratibus prouinciæ interdicerentur, vrbe quoque & Italia ſubmouerentur. Ipſe quoſdam nouo exemplo relegauit, vt ultra lapidem tertium vetaret egredi ab vrbe. De maiore negotio acturus, in curia medius inter conſulum ſellas, tribunitio ſubſellio debebat. Commeatus à ſenatu peti ſolitos beneficij ſui fecit.

24 Ornamenta conſularia etiam procura- toribus ducenariis indulſit. Senatoriam dignitatem recusantibus, equeſtrem quoque ademit. Latum clauum, quamuis initio affirmasset non lecturum ſenatorem, niſi ciuis R. abnepotem, etiam libertini filio tribuit: ſed ſub conditione, ſi prius ab equite R. adoptatus eſſet. Ac ſi quoque reprehensionem verens, etiam App. Cæcum generis ſui proauctorem, cenſorem, liber-
tinorum

tinorum filios in senatum allegisse docuit: ignarus, temporibus Appij & deinceps aliquandiu *libertino* dictos, non ipsos qui manumitterentur, sed ingenuos ex his procreatos. Collegio quæstorum pro stratura viarum gladiatorum munus iniunxit: detractaque Ostiensi & Gallica prouincia, curam ærarij Saturni reddidit, quam medio tempore prætores aut utique prætura functi sustinuerant. Triumphalia ornamenta Silano filiaæ suæ sponso nondum puberi dedit. Maioribus verò natu, tam multis, tamque facile, vt epistola communi legionum nomine extiterit, petentium, *vt legatis consularibus simul cum exercitu & triumphalia darentur ne causam belli quoquo modo quærerent.* A. Plautio etiam ouationem decreuit: ingressoque urbem obuiam progressus, & in Capitolium eunti, & inde rursus reuertenti latus texit. Gabinio Secundo, Chaucis, gente Germanica, superatis, Chaucius cognomen usurpare concessit. Equestreis militias ita ordinauit, vt post ²⁵ cohortem, alam: post alam, tribunatum legionis daret: stipendiâque instituit, & imaginariæ militiæ genus, quod vocatur *Supra numerum*, quo absentes & titulo tenus fungerentur. Milites domos

mos senatorias salutandi causa ingredi,
 etiam patrum decreto prohibuit. Liber-
 tinos, qui se pro equitibus Romanis age-
 rent, publicauit. Ingratos, & de quibus
 patroni quererentur, reuocauit in serui-
 tatem: aduocatisque eorum negauit se
 aduersus libertos ipsorum ius dicturum,
 Cum quidam ægra & affecta mancipia in
 insulam Æsculapij tædio mededi expo-
 nerent, omnes qui exponerentur, liberos
 esse sanxit, nec redire in ditionem do-
 mini, si conualuissent: quod si quis neca-
 re quæ mallet quàm exponere, cædis cri-
 mine teneri. Viatores ne per Italiae op-
 pida, nisi aut pedibus, aut sella, aut lecti-
 ca transirent, monuit edicto. Puteolis &
 Ostiæ singulas cohortes ad arcendos in-
 cendiorum casus collocauit. Peregrinæ
 cõditionis homines vetuit vsurpare Ro-
 mana nomina, dumtaxat gentilitia. Ciui-
 tatem Romanam vsurpantes in campo
 Esquilino securi percussit. Prouincias
 Achaïam & Macedoniam, quas Tiberius
 ad curam suam transtulerat, senatui red-
 didit. Lyciis ob exitiabiles inter se dis-
 cordias libertatem ademit: Rhodiis ob
 pœnitentiam veterum delictorum reddi-
 dit. Iliensibus, quasi Romanæ gentis au-
 ctoribus, tributa in perpetuum remisit:

recitata vetere epistola Græca Senatus,
populique R. Seleuco regi amicitiam, &
societatem ita demum pollicentis, si con-
sanguineos suos Ilienses ab omni onere
immunes præstitisset. Iudæos impulsore
C H R E S T O assidue tumultuâtes Roma
expulit. Germanorum legatis in orche-
stra sedere permisit, simplicitate eorum
& fiducia motus, quòd in popularia de-
ducti, cum animaduertissent Parthos &
Armenios sedentes in senatu, ad eadem
loca sponte transferant, nihilo deterio-
rem virtutem aut conditionem suâ præ-
dicantes. Druidarum religionem apud
Gallos diræ immanitatis & tantum cui-
bus sub Augusto interdictâ, penitus abo-
leuit. Contra, sacra Eleusina etiam trans-
ferre ex Attica Româ conatus est. Tem-
plum quoque in Sicilia Veneris Erycinæ
verustate collapsum, vt ex ærario populi
R. reficeretur, auctor fuit. Cum regibus
fœdus in foro icit, porca cæsa, ac vetere
fecialium præfatione adhibita. Sed & hæc
& cætera, totumque adeò ex parte magna
principatum, non tam suo quàm vxorum
libertorumque arbitrio administrauit:
talis ubique plerumque, qualem esse
eum aut expediret illis aut liberet.

SPONSAS admodum adolescens duas 26
habuit:

habuit: Æmiliam Lepidam, Augusti pro-
neptem: item Liuiam Medullinam, cui
& cognomen Camillæ erat, è genere an-
tiquo Dictatoris Camilli, priorem, quòd
parentes eius Augustum offenderat, vir-
ginem adhuc repudiauit: posteriorem,
ipso die qui erat nuptiis destinatus, ex
valetudine amisit. Vxores deinde duxit
Plautiam Vrgulanillam, triumphali, &
mox Æliam Petinã, consulari patre. Cum
vtraque diuortiam fecit: sed cum Petina,
ex leuibus offensis: cum Vrgullanilla, ob
libidium probra & homicidij suspi-
cionem. Post has Valeriam Messalinam,
Barbari Messallæ consobrini sui filiam
in matrimonium accepit. Quam cum
comperisset super cætera flagitia atque
dedecora, C. Silio etiam nupsisse, dote
inter auspices consignata, supplicio af-
fecit: confirmauitque pro concione apud
prætorianos, *Quatenus sibi matrimonia
malè cederent, permansurum se in coelibat-
tu: ac nisi permansisset, non recusaturum
consodi manibus ipsorum.* Nec durare va-
luit quin de conditionibus continuò tra-
ctaret, etiam de Petinæ, quam olim exe-
gerat, deque Lollia Paullinæ, quæ
C. Cæsari nupta fuerat. Verùm illece-
bris Agrippinæ, Germanici fratris sui
filia,

A. V.
C.
765

filia, per ius osculi & blanditiarum occa-
siones puellectus in amorem, subornauit
proximo senatu qui censeret cogendum
se ad duceadum eam vxorem, quasi
Reip. maximè interesset: dandamque cæ-
teris veniam talium coniugiorum, quæ
ad id tempus incesta habebantur. Ac vix
vno interposito die, confecit nuptias:
non reperitis qui sequerentur exemplum,
excepto libertino quodam, & altero pri-
mipilari, cuius officium nuptiarum &
ipse cum Agrippina celebrauit.

LIBEROS ex tribus vxoribus tulit: ex
Virgulanilla Drusum & Claudiam: ex
Petina Antoniam: ex Messallina Octa-
uiam, & quem primo Germanicum, mox
Britannicum cognominauit. Drusum
Pompeiis impuberem amisit, pyro per-
lulum in sublime iactato, & hiatu oris
excepto strangulatum: cùm ei ante pau-
cos dies filiam Seiani despondisset. Quo
magis miror fuisse qui traderent, fraude
à Seiano necatum. Claudiam ex liberto
suo Botere conceptam, quamuis ante
quintum mensem diuortij natam, ali-
que cceptam, exponi tamen ad ma-
tris ianuam, & nudam iussit abiici. An-
toniam Cn. Pompeio Magno, deinde
Fausto Sullæ, nobilissimis iuuenibus,

Octa

806 Octauiam Neroni priuigno suo collo-
cauit, Silano antè desponsatam. Britan-
nicum vigesimo imperij die, inque secū-
do consulatu natum sibi, paruulum etiam
tum, & militibus pro concione mani-
bus suis gestans, & plebi per spectacula
gremio, aut ante se retinens, assiduè com-
mendabat, faustisque omnibus cum ac-
clamantium turba prosequeretur. E ge-
neris Neronem adoptauit: Pompeium
803 atque Silanum non recusauit modò, sed
28 & interemit. **LIBERTORVM** præcipuè
suspexit Posiden spadonem, quem etiam
Britannico triumpho inter militares
viros hasta pura donauit. Nec minus Fel-
licem, quem cohortibus & alis, provin-
ciæque Iudææ præposuit, trium regina-
rum maritum. Et Harpocram, cui lecti-
ca per urbem vehendi, spectaculâque pu-
blicè edendi ius tribuit. Ac super hos
Polybium à studiis, qui sæpe inter duos
Coss. ambulabat. Sed ante omnes, Nar-
cissum ab epistolis, & Pallantem à ra-
tionibus: quos decreto quoque senatus
non præmiis modò ingentibus, sed &
quæstoriiis prætoriiisque ornamentis or-
nari libenter passus est: tantum præter-
ea acquirere & rapere, vt quærente eo
quondam de fisci exiguitate, nõ absurdè
sit

305
sit dictum, *Abundaturum, si à duobus liberis in consortium reciperetur.*

His, vt dixi, vxoribusque addictus, non ²⁹
principem se, sed ministrum egit. Compendio cuiusque horum, vel etiam studio ac libidine, honores, exercitus, impunitates, supplicia largitus est: & quidem insciens plerumque & ignarus. Ac ne sigillatim minima quæque enumerè, reuocatas liberalitates eius, iudicia rescissa, suppositos, aut etiam palam immutatos datorum officiorum codicillos: App. Silanum confocerum suum, Iuliasque, alteram Drusi, alteram Germanici filiam, crimine incerto, nec defensione vlla data, occidit. Item Cn. Pompeium, maioris ^{A. V.}
filiae virum, & L. Silanum minoris spon- ^{C.}
sum. Ex quibus Pompeius in concubitu ⁸⁰²
dilecti adolescentuli confossus est. Silanus abdicare se prætura ante quartum Kalend. Ianuarias, morique initio anni coactus, die ipso Claudij & Agrippinae nuptiarum. In quinque & triginta senatores, trecentosque amplius equites R. tanta facilitate animaduertit, vt de nece consularis viri renunciantem centurione, *Factum esse quod imperasset, negaret, quidquam se imperasse, nihilominus rem comprobaret: affirmantibus libertis, officio*

milites functos, quòd ad vltionem Imperatoris vltro procurrissent. Nam illud omnem fidem excefferit, quòd nuptiis, quas Messallina cum adultero Silio fecerat: tabellas dotis & ipse consignauerit: inductus, quasi de industria simularentur, ad euertendum transferendúmque periculum quod imminere ipsi per quædam ostenta portenderetur. AVCTORITAS dignitasque formæ non defuit vel stanti, vel sedenti, ac præcipuè quiescenti. Nam & prolixo, nec exili corpore erat: & specie canitiæque pulchra, opimis cervicibus. Cæterum & ingredientem destituebant poplites minùs firmi, & remisse quid vel seriò agentem multa dehonestabant. Risus indecens: ira turpior, spumante rictu, humentibus naribus: præterea linguæ titubantia, caputque cum semper tum in quantumque actu vel

30 ostenta portenderetur. AVCTORITAS dignitasque formæ non defuit vel stanti, vel sedenti, ac præcipuè quiescenti. Nam & prolixo, nec exili corpore erat: & specie canitiæque pulchra, opimis cervicibus. Cæterum & ingredientem destituebant poplites minùs firmi, & remisse quid vel seriò agentem multa dehonestabant. Risus indecens: ira turpior, spumante rictu, humentibus naribus: præterea linguæ titubantia, caputque cum semper tum in quantumque actu vel

31 maxime tremulum. Valetudine sicut olim graui, ita princeps perprospera usus est, excepto stomachi dolore. Quo se correptum etiam de consciscenda morte

32 cogitasse dixit. CONVIVIA agitavit & ampla & assidua, ac ferè patentissimis locis, vt plerúmque sexcenteni simul discumberent. Conuiuatus & super emissarium Fucini lacus, ac penè submersus,

cùm

cùm emissa impetu aqua redundasset. Adhibebat omni cœnæ & liberos suos cum pueris puellisque nobilibus, qui more veteri ad fulcra lectorum sedentes vescerentur. Conuiuæ, qui pridie scyphum aureum furrupuisse existimabatur, reuocato in diem posterum, calicem fictilem apposuit. Dicitur etiam meditatæ edictum, *quo veniam daret flatum crepitumque ventris in conuiuio emittendi*: cùm periclitatum quendam præ pudore ex continentia reperisset. Cibi vinique quocumque & tempore & loco appetentissimus. Cognoscens quondam in Augusti foro, ictusque nidore prandij, quòd in proxima Martis æde Saliis apparabatur, deserto tribunali, ascendit ad sacerdotes, vnâque discubuit. Nec temerè vnquam triclinio abscessit, nisi distentus ac madès: & vt statim supino, ac per somnum hianti, pinna in os inderetur, ad exonerandum stomachum. Somni breuissimi erat. Nam ante mediam noctem plerùmque euigilabat, vt tamen interdum nonnumquam in iure dicendo obdormisceret, vixque ab aduocatis de industria vocem argentibus excitaretur. Libidinis in scæminas profusissimæ, marium omnino expers. Aleam studiosissimè lu-

fit : de cuius arte librum quoque emisit :
 solitus etiam in gestatione ludere, ita ef-
 fedo, alueoq; adaptatis, ne lusus cōfun-
 deretur, SÆVV M & sanguinarium na-
 34 tura fuisse, in magnis minimisq; apparuit
 rebus. Tormenta quæstionum, pœnâs-
 que parricidarum representabat, exige-
 bātque coram. Cū & spectare antiqui
 moris supplicium Tiburi concupisset,
 & deligatis ad palum noxiis carnifex de-
 esset, accitum ab vrbe vesperam vsque
 operiri perseveravit. Quocumque gla-
 diatorio munere, vel suo, vel alieno etiā
 fortè prolapsos iugulari iubebat : maxi-
 me retiarios, ut expirantium facies vi-
 deret. Cū par quoddam mutuis ictibus
 concidisset, cultellos sibi paruulos ex
 utroque ferro in usum fieri sine mora
 iussit. Bestiariis meridianisq; ad eò dele-
 ctabatur, ut etiam prima luce ad specta-
 culum descenderet : & meridie, dimisso
 ad prandium populo, perfederet : præter-
 que destinatos, etiam leui subitâque de
 causa, quosdam committeret, de fabro-
 rum quoque ac ministrorum, atque id
 genus numero, si ἀντόμαλον, vel pegma,
 vel quid tale aliud parum cessisset. Indu-
 xit & vnum ex æromenculatoribus suis,
 35 sicut erat togatus. SED NIHIL æquē
 quam

quàm timidus ac diffidens fuit. Primis imperij diebus, quamquam, vt diximus, iactator ciuilitatis, neque conuiuia ini-
re ausus est, nisi vt spiculatores cum lan-
ceis circumstarent, militésque vico mi-
nistrorum fungerentur: neque agrum
quemquam visitauit nisi explorato prius
cubiculo, culcitrísque, & stragulis præ-
tentatis, & excussis: reliquo auté tempore
saluatoribus scrutatores semper appo-
suit, & quidem omnibus, & acerbissimos.
Serò enim, ac vix remisit, ne fœminæ
prætextatíque pueri & puellæ contrecta-
rentur, & ne cuius comiti aut librario
calamariæ aut graphiariæ thecæ adime-
rentur. Motu ciuili cùm cum Camillus
non dubitans etiam citra bellum posse
terreri, contumeliosa & minaci & con-
tumaci epistola cedere imperio iuberet,
vitámque otiosã in priuata re agere: du-
bitauit adhibitis principibus viris an ob-
temperaret. Quasdam insidias temerè ³⁶
delatas adeò expauit, vt deponere impe-
rium tentauerit. Quodam vt supra retu-
li, cum ferro circa sacrificantem se depre-
henso, senatú per præcones properè, con-
uocauit: lacrymísque & vociferatione
miseratus est conditionem suam, cui ni-
hil tuti vsquam esset, ac diu publico ab-

Minuit. Messallina quoque amorem fla-
 grantissimum, non tam indignitate con-
 sumeliarum, quàm periculi metu abie-
 cit, cum adultero Siliò acquiri imperium
 credidisset: quo tempore fœdum in mo-
 dum trepidus ad castra confugit, nihil
 tota via, quàm *esse sine sibi saluum impe-*
 37 *rium*, requirens. Nulla adeò suspicio,
 nullus auctor tam levis exstitit, à quo nõ
 mediocri serupulo iniecto ad cauendum
 vlciscendúmque compelleretur. Vnus
 ex litigatoribus, seducto in salutatione
 affirmavit se vidisse per quietem, occidi
 eum à quodam: deinde paullò post, quasi
 percussorem agnosceret, libellum tra-
 dentem aduersarium suum demonstra-
 uit: confestimque is pro deprehenso ad
 pœnam raptus est. Pari modo oppressum
 ferunt App. Silanum: quem cum Messal-
 lina & Narcissus conspirassent perdere,
 diuisis partibus, alter ante lucem similis
 attonito, patroni cubiculum irrupit: af-
 firmans somniasse se, vim ei ab Appio il-
 latam: altera, in admiratione. n. formata,
 sibi quoque eandem speciem aliquot iam
 noctibus obseruari retulit. Nec multò
 post ex composito irrumperet Appius nũ-
 tiatus, cui pridie ad id temporis vt ad-
 set præceptum erat, quasi planè repræ-
 sentaretur

sentaretur somnij fides, arcessi statim ac
 mori iussus est. Nec dubitavit postero
 die Claudius ordinem rei gestæ perferre
 ad senatū, ac liberto gratias agere, quòd
 pro salute sua etiam dormiens excuba-
 ret. **IRÆ ATQVE** iracundiæ con- 38
 scijs sibi, vtrumque excusavit edicto:
*distinxitque, pollicitus alteram quidem
 breuem & innoxiam, alteram non iniustam
 fore.* Ostiensibus, quia sibi subeunti Ti-
 berim scaphas obuiam non miserint, gra-
 uiter correptis, eaque cum inuidia, *ut in
 ordinem se conueniunt* conscriberet, repente
 tantum non satisfaciētibus, veniam mo-
 dō dedit. Quosdam in publico parum
 tempestiuè adeuntes manu sua repulit.
 Item scribam quæstorium, itémque præ-
 tura functum senatorem, inauditos &
 innoxios, relegauit: quòd ille aduersus
 priuatum se intemperantiùs affuisset: hic,
 in ædilitate inquilinos prædiorum suo-
 rum contra vetitum cocta vendentes
 multasset, villicúmque interuenientem
 flagellasset. Qua de causa etiam coërci-
 tionem popinarum ædilibus ademit. Ac
 ne stultitiam quidem suam reticuit, si-
 mularámque à se ex industria sub Caio,
 quòd aliter euasurus peruenturúsque ad
 susceptam stationem non fuerit, quibus-

dam oratiunculis testatus est. Nec antè
persuasit, quàm intra breue tempus liber
editus sit, cui index erat *Μωρῶν ἀνάστασις*,
argumentum autem, *stultitiam neminem*

39 *fingere*. INTER CÆTERA in eo mirati
sunt homines & obliuionem & incon-
siderationem: vel, vt Græcè dicam,
μετewείαν, κ' ἀβλεψίαν. Occisa Messallina
paulò pòst quàm in triclinio decubuit,
cur domina non ueniret, requisit. Mul-
tos ex iis quos capite damnauerat, poste-
ro statim die & in conuiuium & ad alex
lusum admoueri iussit: & quasi mora-
rentur, vt somniculosos per nuntium in-
crepuit. Ducturus contra fas Agrippinam
vxorem, non cessauit omni ratione *filiam*
& *alumniam* & *ingremio suo natam*, atque
educatam prædicare. Adsciturus in nomen
familiæ suæ Neronem, quasi parum re-
prehenderetur, quòd adulto iam filio
priuignum adoptaret, identidem diuul-
gavit, *neminem*, *umquam per adoptionem*
familia Claudia insertur.

40. SERMONIS verò rerùmque tantam
sæpe negligentiam ostendit, vt nec quis,
nec inter quos, quòve tempore, ac loco
verba faceret, scire ac cogitare existima-
retur. Cum de laniis ac vinariis ageretur,
exclamauit in curia: *Rogo vos, qui potest*
sine

risus exortus esset: ne sedato quidem tumultu temperare potuit, quin ex intervallo subinde facti reminisceretur, tachinnósque reuocaret. In principatu quoque & scripsit plurimum & assidue recitauit per lectorem. Initium autem sumpsit historiæ post eadem Cæsaris Dictatoris. Sed & transiit ad inferiora tempora, cœpitque à pace ciuili: cum sentiret neque liberè neque verè sibi de superioribus tradendi potestatem relictam, correptus sæpe & à matre & ab auia. Prioris materiæ duo volumina, posterioris vnum & quadraginta reliquit. Composuit & *De vita sua* octo volumina, magis ineptè quàm ineleganter. Item *Ciceronis defensionem aduersus asinij Galli libros*, satis eruditam. Nouas etiam commentus est litteras tres, ac numero veterum quasi maximè necessarias addidit. De quarum ratione cum priuatus adhuc volumen edidisset, mox princeps non difficulter obtinuit vt in vsu quoque promiscuo essent. Exstat talis scriptura in plerisque libris, ac diurnis titulisque operum. Nec minore cura Græca studia secutus est, amorem præstantiamque linguæ occasione omni professus. Cuidam barbaro Græcè & Latine differenti. *Cum*

subinde obuiam sibi Britannicum ar-
ctius complexus, hortatus est, *ut cresce-
ret, rationemque à se omnium factorum ac-
ciperet*, Græca insuper voce profecutus,
ὁ ἕρως δὲ ἐπιβήσεται. Cùmque impubi te-
neroque adhuc, quando statura permit-
teret, togam dare destinasset, adiecit:
ut tandem pop. Rom. verum Casarem habeat.

44

Non multoque post testamentum etiam
conscripsit, ac signis omnium magistra-
tuum obsignauit. Prius igitur quam vl-
tra progrediretur, præuentus est ab
Agrippina, quam præter hæc, conscientia
quoque, nec minùs delatores multorum
criminum arguebant. Et veneno qui-
dem occisum conuenit: vbi autem & per
quem dato, discrepat. Quidam tradunt
epulanti in arce cum sacerdotibus, per
Halotum spadonem prægustatorem: alij
domestico conuiuio, per ipsam Agrippi-
nam, quæ boletum medicatum auidissi-
mo ciborum talium obtulerat. Etiam de
subsequentibus diuersa fama est. Multi
statim hausto veneno obmutuisse aiunt,
excruciatumque doloribus nocte tota,
defecisse prope lucem. Nonnulli inter
initia consopitum, deinde cibo affluen-
te euomuisse omnia, repetitumque toxi-
co, incertum pultine addito, cùm velut
exhaustum

exhaustum refici cibo oporteret, an im-
 misso per clysterem: ut quasi abundantia
 laboranti etiam hoc genere egestionis
 subveniretur. **Mors** eius celata est do- 45
 nec circa successorem omnia ordinaren-
 tur. Itaque & quasi pro ægro adhuc vo-
 ta suscepta sunt, & inducti per simula-
 tionem comædi, qui velut deliderantem
 oblectarent. Excessit **III. Idus Octo-** A.V.
bris, Asinio Marcello, Acilio Auiola, C.
COSS. XLIII. ætatis, Imperij XIII. anno. 808
 Funeratus est solemnibus principum pom-
 pa, & in numerum deorum relatus.
 Quem honorem, à Nerone destitutum
 abolitumque, recepit mox per Vespasia-
 num. Præfagia mortis eius præcipua
 fuerunt: exortus crinitæ stellæ, quam
 comeram vocant: tactumque de celo
 monumentum Drusi patris: & quòd eo-
 dem anno ex omnium magistratum
 genere plerique mortem obierant. Sed
 ipse nec ignorasse aut dissimulasse vlti-
 ma vitæ suæ tēpora videtur, aliquot qui-
 dem argumentis. Nam & cū **COSS.** desi-
 gnaret neminem ultra mensem, quo
 obiit, designavit: & in senatu, cui nouissi-
 mē interfuit, multum ad concordiam
 liberos suos cohortatus, vtriusque æta-
 tem suppliciter patribus commendavit.

313 C. Suet. Tranq. Liv. VI.
Et in vltima cognitione pro tribunali,
accessisse ad suam mortalitatis, quamquam
abominantibus qui audiebant, semel at-
que iterum pronuntiauit.

C. SVETONII
TRANQVILLI DE
XII. CÆSARIBVS

Liber sextus.

NERO CLAVDIVS CÆSAR.

I EX gente DOMITIA duæ familiæ
claruerunt, CALVINORVM, &
ÆNOBARBORVM. Ænobarbi aucto-
rem originis itémque cognominis ha-
A. V. bent L. Domitium: cui rure quondam
C. reuertenti, iuuenes gemini augustiore
586 forma ex occurſu imperaſſe traduntur,
nuntiaret ſenatui ac populo victoriam,
de qua incertum adhuc erat: atque in fi-
dem maiestatis, adeò permulſiſſe malas,
vt è nigro rutilum ærique aſſimilem ca-
593 pillum redderent. Quod inſigne manſit,
632 & in poſteris eius, ac magna pars rutila
barba fuerunt. Functi autem conſulati-
bus

2410 C. Iulius Caesar 329

bus vix. triumpho censuræque dupli- 658
 ci, & inter patritios allecti; perseuerarunt 666
 omnes in eodem cognomine. Ac ne præ- 700
 nomina quidem vlla, præterquam Cnæi 722
 & Lucij vsurparunt: eaque ipsa notabili 724
 varietate, modò continuantes vnū quod- 732
 que per ternas personas, modò alternan- 739
 tes per singulas. Nam primum secun- 763
 dūmque ac tertium Ænobarborum Lu-
 cios: rursus sequentes tres ex ordine
 Cnæos accepimus: reliquos nonnisi vi-
 cissim, tum Lucios tum Cnæos. Plures
 è familia cognosci referre arbitror: quò
 faciliùs appareat ita degenerasse à suo-
 rum virtutibus Neronem, vt tamen vitia
 cuiusque quasi tradita & ingenita retu-
 lerit. Vt igitur paullò altius repetam, 2
 atauus eius Cn. Domitius in tribunatu 652
 pontificibus offensior, quòd alium quàm
 se in patris sui locum cooptassent, ius sa-
 cerdotum subrogandorum à collegiis ad
 populum transtulit: ac in consulatu Al- 632
 lobrogibus Aruernisque superatis, ele-
 phanto per prouinciam inuectus est: tur-
 ba militum, quasi inter solemnia trium-
 phi prosequente. In hunc dixit Licinius
 Crassus orator, *Non esse mirandum quòd
 eneam barbaram haberet, cui esset os ferreum,
 cor plumbeum* Huius filius prætor C. Cæ- 696
 sarem

700
 farem abeuntem consularu, quem ad-
 uersus auspicia legesque gessisse existi-
 mabatur, ad disquisitionem in senatu vo-
 cavit: mox consul imperatorem ab exer-
 citibus Gallicis retrahere tentavit: suc-
 cessorque ei per factionem nominatus,
 principio civilis belli ad Corfinium ca-
 ptus est. Unde dimissus, Massilienses ob-
 sidione laborantes cum aduentu suo con-
 firmasset, repente destituit. Acieque de-
 mum Pharsalica occubuit. Vir neque sa-
 tis constans, & ingenio truci: in despera-
 tione rerum, mortem timore appetitam
 ita expavit ut haustum venenum pœni-
 tentia euomuerit, medicumque manu-
 miserit, quod id sibi prudens ac sciens mi-
 nus noxium temperasset. Consultante
 autem Cn. Pompeio, de mediis ac neu-
 tram partem sequentibus, solus censuit
 hostium numero habendos. Reliquit
 filium omnibus gentis suæ proculdubio
 præferendum. Is inter conscios Cæsaria-
 næ necis, quamquam insons, damnatus
 lege Pedia, cum ad Cassium Brutumque
 se propinqua sibi cognatione iunctos,
 contulisset, post vtriusque interitum clas-
 sem olim commissam retinuit: auxit
 etiam: nec nisi partibus vbiq; profliga-
 tis, M. Antonio sponte, & ingentis me-
 riti

riti loco, tradidit, solusque omnium ex
iis qui pari lege damnati erant, restitutus
in patriam, amplissimos honores percu-
currit, ac subinde redintegrata dissen-
sione civili, eidem Antonio legatus, de-
latam sibi summam imperij ab iis quos
Cleopatræ pudebat, neque suscipere, ne-
que recusare fidēter, propter subitam va-
letudinem, ausus, transit ad Augustum. 723
& in diebus paucis obiit, nonnulla & ipse
infamia adpersus. Nam Antonius cum
desiderio amicæ Seruiliæ Naidis transfu-
gisse iactauit. Ex hoc Domitius nasci-
tur, quem emptorem familiæ pecuniæq;
in testamento Augusti fuisse, mox vulgò
notatum est: non minùs aurigandi arte
in adolescentia clarus, quàm deinde or-
namentis triumphalibus ex Germanico
bello. Verùm arrogans, profusus, inimi-
tis, censorem L. Plancum via sibi decede-
re Ædilis coëgit: præturæ consulatúsque
honore equites R. matronásque ad agen-
dum mimum produxit in scenam: vena-
tionésque & in circo, & in omnibus vr-
bis regionibus dedit. Munus etiam gla-
diatorium: sed tanta sæuitia, vt necesse
fuerit Augusto clam frustra monitum
edicto coërcere. Ex Antonia maiore
patrem Neronis procreauit, omni parte

vitæ detestabilem. Siquidom comes ad orientem C. Cæsaris iuuenis, occiso liberto suo, quòd potare quantum iubebatur, recusaret, dimissus è cohorte amicorum nihilo modestiùs vixit. Sed & in viæ Appiæ vico repente puerum citatis iumentis haud ignarus obtriuuit: & Romæ, medio foro cuidam equiti R. liberiùs iurganti oculum eruit, perfidiæ verò tantæ, vt non modò argentarios pretiis rerum coëmptarum, sed & in prætura mercede palmarum aurigarios fraudauerit. Notatus ob hæc & sororis ioco, querentibus dominis factionum, *representanda præmia in posterum*, sanxit. Maiestatis quoque & adulteriorum, incestique cum sorore Lepida sub excessu Tiberij reus, mutatione temporum euasit: decessitque Pyrgis morbo aquæ intercutis, sublato filio Nerone ex Agrippina Germanico genita. **N** **E** **R** **O** natus est Antij post ix. menses quàm Tiberius excessit, xvi. Kal. Ianuarias: tantum quòd ex oriente Sole, penè vt radiis priùs quàm terra contingeretur. De genitura eius statim multa & formidolosa multis coniectantibus, præfagio fuit etiam Domitij patris vox, inter gratulationes amicorum, negantis quidquam ex se & Agrippina nisi detestabile

323
stabile & malo publico nasci potuisse.
Eiusdem futurę infelicitatis signum cui-
dens die lustrico exstitit : nam C. Cæsar,
rogante sorore vt infanti quod vellet,
nomen daret, intaēs Claudium patrum
suum, à quo mox principe Nero adopta-
tus est, eius se dixit dare : neque id ipse
seriò, sed per iocum, & aspernante Agrip-
pina, quòd tum Claudius inter ludibria
aulæ erat. Trimulus patrem amisit : cuius
ex parte tertia hæres, ne hanc quidem in-
tegram cepit, correptis per cohæredem
Caium vniuersis bonis, & subinde ma-
tre etiam relegata, penè inops atque
egens apud amitam Lepidam nutritus
est, sub duobus pædagogis, saltatore atq;
tonfore. Verùm Claudio imperium ade-
pto, non solùm paternas opes recupera-
uit : sed & Crispi Passieni vitrici sui hæ-
reditate ditatus est. Gratia quidem & po-
tentia reuocata restitutaque matris vs-
que eo floruit, vt emanaret in vulgus,
missos à Messallina vxore Claudij, qui
eum meridianam quasi Britannici æ-
mulum strangularent. Additam fabulæ
est, eisdem dracone è puluino se profe-
rente conterritos refugisse. Quæ fabula
exorta est, deprehensis in lecto eius cir-
cum cervicalia serpentis exuuiis : quas ta-

mis patronis, non tranſlatitias, vt aſſolet, & breues, ſed maximas plurimáſq; poſtulationes certatim ingerentibus: quamvis interdictum à Claudio eſſet. Nec multò poſt duxit vxorem Octauiam: ediditque pro Claudij ſalute Circéſes, & venationē.

SEPTEMDECIM natus annos, vt de 8 Claudio palàm factum eſt, inter horam A. V. ſextã ſeptimámque proceſſit ad excubi- c. tores: cùm ob totius diei diritatem non 607 aliud auſpicandi tempus accommodatius videretur: proque Palatij gradibus IMPERATOR conſalutatus, lectica in caſtra, & inde raptim appellatis militibus in curiam delatus eſt: diſceſſitque iam veſperi: ex immenſis quibus cumulabatur honoribus, tantùm PATRIS PATRIÆ nomine recuſato, propter ætatem. Orſus hinc à pietatis oſtentatione, Claudiam apparatusſimo funere elatum laudauit, conſecrauitque. Memorix Domitij patris honores maximos habuit. Matri ſummam omnium rerum publicarum priuatarúmque permisit. Primo etiam Imperij die ſignum excubanti tribuno dedit, *Optimam matrem*: ac deinceps eiſdem ſapè lectica per publicum ſimul veſtus eſt. Antium coloniam deduxit, adſcriptis veteranis è prætorio.

10 additisque per domicilij translationem
 ditissimis primipilariū, vbi & portum
 operis sumptuosissimi fecit. Atque, vt
 certiozem adhuc indolem ostenderet, ex
Augusti transcriptio imperatorum se professus,
 neque liberalitatis, neque clementiæ,
 nec comitatis quidem exhibendæ vl-
 lam occasionem omisit: Grauiora vecti-
 galia aboleuit, aut minuit. Præmia de-
 latorum Papiæ legis ad quartas redegit,
 diuisis populo viritim quadringentis
 nummis. Senatorum nobilissimo cuique,
 sed à re familiari destituto, annua sala-
 ria, & quibusdam quingena constituit.
 Item prætorianis cohortibus frumentum
 menstruum gratuitum. Et cùm de suppli-
 cio cuiusdam capite damnati vt ex more
 subscriberet, admoneretur: *Quàm vel-
 lem*, inquit, *nescire literas*. Omnes ordi-
 nes subinde, ac memoriter, salutauit.
 Agenti senatui gratias, respondit: *Cùm
 meruero*. Ad campestres exercitationes
 suas admisit & plebem: declamauit & sæ-
 pius publicè: recitauit & carmina, non
 modò domi, sed in theatro, tanta vniuer-
 sorum læticia, vt ob recitationem suppli-
 catio decreta sit, eaque pars carminum
 aureis literis Ioui Capitolino dicata.

ria genera edidit: Iuuenales, Circenses, scenicos ludos, gladiatorium munus. Iuuenalibus senes quoque cōsulares anūfque matronas recepit ad lufum. Circensibus loca equiti secreta à cæteris tribuit: commisitque etiam camelorū quadrigas. Ludis, quos pro æternitate Imperij susceptos appellari *Maximos* voluit, ex vtroque ordine & sexu plerique ludieras partes sustinuerunt. Notissimus eques R. elephanto super sedens per catadromum decucurrit. Inducta est & Afranij togata, quæ *Incendium* inscribitur: concessūque vt scenici ardentis domus supellectilem diriperent, ac sibi haberent. Sparsa & populo missilia omnium rerum per omnes dies singula quotidie millia. Auium cuiusque generis multiplex penus, tessera frumentaria, vestis, aurū, argentum, gemmæ, margaritæ, tabulæ pictæ, mancipia, iumenta, atq; etiam mansuetæ feræ: nouissimè naues, insulæ, agri. Hos ludos spectauit è proscenij fastigio. 12
 Munere quod in Amphitheatro ligneo, A. 7.
 in Regione Martij campi infra anni spatium fabricato, dedit, neminem occidit, C.
 ne noxiorum quidem. Exhibuit autem ad 810
 ferrum etiam quadringentos senatores, sexcentosque equites R. & quosdam for-

runæ atque existimationis integræ ex
 iisdem ordinibus, cōfectorésque ferarum,
 & ad varia arenæ ministeria. Exhibuit &
 naumachiam marina aqua innantibus
 belluis: itē Pyrrichas quosdam è numero
 ephoborum, quibus post editam operam
 diplomata ciuitatis Romanæ singulis
 obtulit. Inter Pyrricharum argumenta,
 taurus Pasiphaën ligneo iuuençæ simu-
 lachro abditam iniit, vt multi spectātium
 crediderunt. Icarus primo statim cona-
 tu iuxta cubiculum eius decidit, ipsūm-
 que cruore resperfit, Nam perraro præsi-
 dere, cæterùm accubans primùm paruis
 foraminibus, deinde toto podio adaper-

A. V. to spectare cōsueuerat. Instituit & quin-
 C. quennale certamen primus omnium Ro-
 813 mæ, more Græco triplex, musicum, gym-
 nicum, equestre, quod appellauit NE-
 RONIA. Dedicatísque thermis atque
 gymnasio, senatui quoque & equiti
 oleum præbuit. Magistros toti certamini
 præposuit consulares sorte, sede pratorum,
 deinde in orchestram senatūmque
 descendit, & orationis quidem carmi-
 nisque Latini coronam, de qua hone-
 stissimus quisque contenderat, ipsorum
 consensu concessam sibi recepit. Citha-
 ram autem à iudicibus ad se delatā ado-
 rauit,

raui, ferrique ad Augusti statuam iussit.
 Gymnico quod in Septis edebat, inter
 buthyse apparatus, barbam primam po-
 suit, conditamque in auream pyxidem,
 & pretiosissimis margaritis adornatam
 Ioui Capitolino consecrauit. Ad athle-
 tarum spectaculum inuitauit & virgines
 Vestales: quia Olympiæ Cereris sacerdo-
 tibus spectare conceditur. Non im-
 meritò inter spectacula ab eo edita, &
 Tiridatis in v. b. introitum retulerim.
 Quem Armeniae Regem magnis pollici-
 tationibus sollicitatum, cum destinato
 per edictum die ostensurus populo pro-
 pter nubilum distulisset, produxit, quò
 opportunissimè potuit: dispositis circa
 fori templa armatis cohortibus, curuli
 residens apud Rostra triumphantis ha-
 bitu, inter signa militaria, atque vexilla:
 & primò per deuexum pulpitem subeun-
 tem admisit ad genua, alleuatúmque dex-
 tra exosculatus est: dein precanti, tiara
 deducta, diadema imposuit, verba sup-
 plicis interpretata prætorio viro multi-
 tudini pronuntiante. Perductum deinde
 in theatrum, ac rursus supplicatè, iuxta
 se latere dextro collocauit. Ob quæ im-
 perator consalutatus, laurea in Capito-
 lium lata, Ianum geminum clausit tam

14 nullo quàm residuo bello. CONSUL A-
 808 TVS quatuor gessit: primum bimestrem,
 810 secundum & nouissimum semestres, ter-
 811 tium quadrimestrem: medios duos con-
 813 tinuauit, reliquos inter annua spatia va-
 15 riauit. In iurisdictione postulatoribus
 nisi sequenti die, ac per libellos, non te-
 merè respondit. In cognoscendo morem
 eum tenuit, vt continuis actionibus
 omissis, sigillatim quæque per vices age-
 set. Quoties autem ad consultandum
 fecederet, neque in commune quidquam,
 neque propalam deliberabat: sed & con-
 scriptas ab vnoquoque sententias taci-
 tus ac secretò legens, quid ipsi libuisset,
 perinde atque pluribus idem videretur,
 pronuntiabat. In Curiam libertinorum
 filios diu nō admisit: admissisque à prio-
 ribus principibus honores denegauit.
 Candidatos qui supra numerum essent,
 in solatium dilationis ac moræ, legioni-
 bus præposuit. Consulatum in senos ple-
 rumque menses dedit. Defunctoque circa
 Kalend. Ianuarias altero è Coss. nemi-
 nem substituit: improbās exemplum ve-
 tus Caninij Rebili, vno die consulis.
 Triumphalia ornamenta, etiã quæstorix
 dignitatis & nonnullis ex equestri ordi-
 ne tribuit: nec vtique de causa militari.

De quibusdam rebus rationes ad senatū
missas, præterito quaestoris officio, per
C o s s. plerumque recitabat. Formam 16
ædificiorum vr̄bis nouam excogitauit: &
vt ante insulas ac domos porticus essent,
de quarum solariis incendia arcerentur:
easque sumptu suo exstruxit. Destinarat
etiam Ostia tenus mœnia promouere, at-
que inde fossa mare veteri vr̄bi inducere.
Multa sub eo & animaduersa seuerè &
coërcita, nec minus instituta: adhibitus
sumptibus modus: publicę cœnę ad spor-
tulas redactę: interdictum ne quid in
popinis cocti præter legumina aut olera
veniret, cū antea nullum non opsonij
genus proponeretur: afflicti suppliciis
CHRISTIANI, genus hominum supersti-
tionis nouę ac maleficę: vetiti quadriga-
riorum lusus, quibus inueterata licentia
passim vagantibus, fallere ac furari per
iocum ius erat: pantomimorum factio-
nes cum ipsis simul relegatę.

Aduersus falsarios tunc primū re- 17
pertum ne tabulę nisi pertusę, ac ter li-
no per foramina traiccto, obsignaren-
tur. Cautum vt in testamentis primę duę
cerę, testatorum modò nomine inscri-
pto, vacuę signaturis ostenderentur: ac
ne quis alieni testamenti scriptor legatū
sibi

sibi adscriberet. Item ut litigatores pro
 parociniis certam iustamque mercedem
 pro subselliis nullam omnino darēt, præ-
 bente ærario gratuita: utque rerum actu
 ab ærario causæ ad forum, ac recupera-
 tores transferrentur: & ut omnes appel-
 lationes à iudicibus ad senatum fierent.

18 Augendi propagandique Imperij ne-
 que voluntate vlla, neque spe motus um-
 quam, etiam ex Britannia deducere exer-
 citum cogitavit: nec nisi verecundia, ne
 obrectare parentis gloriæ videretur, de-
 stitit. Ponti modò regnum concedente

19 Polesione, item Alpium, defuncto Cot-
 tio in provinciæ formam redegit. PE-
 REGRINATIONES duas omnino susce-
 pit, Alexandrinam & Achaicam: sed Ale-
 xandrina ipso profectionis die destitit,
 turbatus religione simul ac periculo. Nā
 circuitis templis cum in æde Vestæ rese-
 disset, consurgenti ei primùm lacinia ob-
 hæsit: deinde tanta oborta caligo est, ut
 despiciere non posset. In Achaia Isthmum
 perfodere aggressus, prætorianos pro
 concione ad inchoandum opus cohor-
 tatus est: tubæque signo dato primus ta-
 stello humum effodit, & corbulæ conge-
 stam humeris extulit. Parabat & ad Cas-
 pias portas expeditionem, conscripta ex

Italicis senum pedum tyronibus noua
legione, quam Magni Alexandri phalan-
gem appellabat. Hæc partim nulla repre-
hensione, partim etiam nō mediocri lau-
de digna in vnum contuli: vt fecernerem
à probris ac sceleribus eius, de quibus
dehinc dicam. **I N F E R** cæteras disci 20
plinas pueritiæ tēpore imbutus & musi-
ca, statim vt Imperiū adeptus est, Terpnū
citharædum vigentem tunc præter alios,
accessit: diebusque continuis post cenā
canenti in multā noctem assidens, paulla-
tim & ipse meditari exerceri que cœpit:
nec eorum quidquam omittere, quæ ge-
neris eius artifices, vel conseruandæ vo-
cis caussa, vel augendæ factitarent. Sed &
plumbeam chartam supinus pectore su-
stinere: & clystere vomitūque purgari: &
abstinere pomis cibisque officientibus:
donec blandiente profectu (quamquam
exiguæ vocis, & fuscæ) prodire in scenam
cōcupiuit: subinde inter familiares Græ-
cum prouerbium iactans, *eculi e musica
nullum esse respectum.* Et prodiit Nea-
poli primū: ac ne, concusso quidem
repente motu terræ theatro, antè can-
tare destitit quàm inchoatum absol-
ueret *ρόνον*. Ibidem sæpius & per com-
plures cantauit dies: sumpto etiam ad re-
ficien

ficiendam vocem breui tempore, impa-
tiens secreti à balneis in theatrum tráiit,
mediáque in orchestra frequente populo
epulatus, *si paulum sibi biberet, aliquid se
sufferi minitutum*, Græco sermone pro-
misit. Captus autem modulatis Alexan-
drinorum laudationibus, qui de nouo
commeatu Neapolim confluxerant, plu-
res Alexandria euocauit. Neque eo se-
gniùs adolescentulos equestris ordinis,
& quinque amplius millia è plebe robu-
stissimæ iuuentutis vndique elegit, qui
diuisi in factiones, plausum genera con-
dicerent, (*bombæ, & imbrices, & testas vo-
cabant*) operámque nauarent cantáti sibi
insignes pinguisima coma, & excellen-
tissimo cultu pueri, nec sine annulo lauis:
quorum duces quadragena millia H. S.
21 merebant. Cùm magni æstimaret canta-
re, etiam Romæ Neroneum agona ante
præstitutam diem reuocauit. Flagitanti-
bùsque cunctis *cælestem vocem*, respondit
quidem, *in horis se copiam uolentibus fa-
cturum*: sed adiuuante vulgi preces etiam
statione militum, quæ tunc excubabat,
representatarum se pollicitus est libens:
ac sine mora nomen suum in albo pro-
ficentium citharcedorum iussit adscribi:
forticuláque in viná cum cæteris demissa
intrauit

intrauit ordine suo, simulque Præfecti
prætorij citharam sustinentes, post tri-
buni militum iuxtaque amicorum intum.
Utque cōstitit peracto principio Niobem
se cantaturum per Cluuium Rufum con-
sularem pronuntiauit, & in horam ferè
decimã perseuerauit: coronamque eam,
& reliquam certaminis partem in annum
sequentem distulit, vt sæpius canendi oc-
casio esset. Quod cum tardum videretur,
non cessauit identidem se publicare. Non
dubitauit etiam priuatis spectaculis ope-
ram inter scenicos dare, quodam præto-
rum M. S. decies offerente. Tragœdias
quoque cantauit personatus: herou Deo-
rumque, item Heroidum ac Dearum per-
sonis effectis ad similitudinem oris sui, &
fœminæ, prout quamque diligeret. Inter
cetera cantauit *Canacem parturientem,*
Orestem matricidam. *Oedipodem excaca-*
tum, *Heroulem insanum.* In qua fabula
fama est tirunculum militem positum
ad custodiam aditus, cum eum ornari ac
vinciri catenis, sicut argumentum po-
stulabat, videret, accurrisse ferepda
opis gratia. **E Q V O R V M** studio vel ^{22.}
præcipuè ab ineunte ætate flagrauit,
plurimisque illi sermo, quamquam ve-
taret, de circensibus erat: & quondam

tractum Prasinum agitatorem inter con-
discipulos querens , obiurgante magi-
stro , de Hectore se loqui e mentitus est.
Sed cum inter initia Imperij eburneis
quadrigis quotidie in abaco luderet , ad
omnes etiam minimos Circenses com-
meabat secessu, primò clam, deinde pro-
palam : vt nemini dubium esset eo die
vtique affuturum. Neque dissimulabat
velle se palmarum numerum ampliare:
quare spectaculum multiplicatis missili-
bus in feram protrahebatur , ne dominis
quidem iam factionum dignantibus , ni-
si ad totius diei cursum , greges ducere.
Mox & ipse aurigare , atque etiam spe-
ctari sæpius voluit : positòque in hortis
inter seruitia & sordidam plebem rudi-
mento , vniuersorum se oculis in Circo
maximo præbuit , aliquo liberto mit-
tente mappam , vnde magistratus solent.
Nec contentus harum artium experi-
menta Romæ dedisse, Achaiam, vt dixi-
mus , petit , hinc maximè motus : Insti-
tuerant ciuitates, apud quas musici ago-
nes edi solent, omnes citharædorum co-
ronas ad ipsum mittere. Eas adeò gratè
recipiebat, vt legatos, qui pertulissēt, non
modò primos admitteret , sed etiã fami-
liaribus epulis interponeret. A quibusdã

ex his rogatus, vt cantaret super cœnam, exceptusque effusiùs : *solos scire audire Gracos, solésque se & studiis suis dignos* ait. Nec profectioe dilata, vt primùm Cassiopen traiecit, statim ad aram Iouis Cassij cantare auspiciatus est. CERTA-²³MINA deinceps obiit omnia. Nam & quæ diuersissimorum temporum sunt, cogi in vnum annum quibusdam etiam iteratis iussit. Olympiæ quoque præter consuetudinem musicum agona commisit. Ac, ne quid circa hæc occupatum auocaret detinerétve, cum præsentia eius vrbicas res egere à liberto Helio admoneretur, rescriptis his verbis, *Quamuis nunc tuum consilium sit: & votum, celeriter reuerti me: tamen suadere & optare potius debes vt Nerone dignus reuertar.*

Cântante eo, ne necessaria quidem causa excedere theatro licitum erat. Itaque & enixæ quædam in spectaculis dicuntur, & multi tædio audiendi laudandique clausis oppidorum portis, aut furtim defiluisse de muro, aut morte simulata funere elati. Quàm autem trepidè anxieque certauerit, quanta aduersariorum amulatione, quo metu iudicum, vix credi potest. Aduersarios quasi planè conditionis eiusdem, obseruare, captare, infamare

mare secretò , nonnunquam ex occurſu
maledictis inceſſere : ac , ſi qui arte præ-
cellerent , corrumpere etiam ſolebat. Iu-
dices autem priùs quàm inciperet , reue-
rentiſſimè alloquebatur, *omnia ſe faciendâ
feciffe , ſed euentum in manu eſſe Fortuna:
illos, vt ſapientes & doctos viros fortuita debe-
re excludere:* atque vt auderet hortantibus,
æquiore animo recedebat : ac ne ſic qui-
dem ſine ſollicitudine taciturnitatem
pudorémque quorundam pro triſtitia
ac malignitate arguens , ſuſpectòsque ſi-
24 bi dicens. In certando verò ita legi obe-
diebat , vt numquam excreare auſus , ſu-
dorem quoque frontis brachio deterge-
ret: atque etiam in quodam tragico actu,
cùm elapſum baculum citò reſumpſiſſet,
pavidus & metuens, ne ob delictum cer-
tamine ſubmoueretur , non aliter confir-
matus eſt quàm adiurante hypocritâ,
non animaduerſum id inter exultatio-
nes ſucclamationésque populi. Victo-
rem autem ſe ipſe pronuntiabat. Qua de
cauſſa & præconio vbique contendit. Ac
ne cuius alterius hieronicarum memo-
ria aut veſtigium exſtaret uſquam , ſub-
uertit & vncò trahi , abiicique in latrinas
omnium ſtatuas & imagines imperauit.
Aurigauit quoque plurifariam, Olympiis
verò

verò etiam decemiugē quamvis id ipsum in rege Mithridate, carmine quodam suo reprehendisset. Sed excussus curru, ac rursus repositus, cūm perdurare non posset, destitit ante decursum: nec eo secius coronatus est. Decedens deinde, provinciam vniuersā libertate donauit: simulque iudices ciuitate Romana, & pecunia grandi. Quæ beneficia è medio stádio, Isthmiorum die sua ipse voce pronuntiauit. REVERSVS è Græcia Neapolim, quòd 25 in ea primūm artem protulerat, albis equis introiuit, disiecta parte muri, vt mos hierocinarum est. Simili modo Antium, inde Albanum, inde Romam. Sed & Romam eo curru quo Augustus olim triumphauerat, & in veste purpurea, distinctaque stellis aureis chlamyde, coronamque capite gerens Olympiacam, dextra manu Pythiam, præeunte pompa cæterarum cum titulis, *ubi & quos, quo cantionū, quò-
ue fabularum argumento vicisset*: sequentibus currum ouantium ritu plausoribus, *Augustianos, militēsque se triumpho ei* clamitantibus. Dehinc diruto Circi maximi arcu per Velabrum Forūmque, Palatium & Apollinem petiit. Incedenti passim victimæ cæsæ, sparso per vias identidē croco, ingestaque aues, ac lemnisci, & bel-

340
laria. Sacras coronas in cubili circum lectos posuit. Item statuas suas citharcedico habitu: qua nota etiam nummum percussit. Ac post hæc tantum abfuit à remittendo laxandóque studio: vt conservandæ vocis gratia, neque milites vquam nisi absens, aut aliò verba pronuntiantes, appellaret: neque quidquam serio iocóve egerit, nisi adstante phoasco, qui moneret, parceret arteriis, ac sudarium ad os applicaret: multisque vel amicitiam suam obtulerit, vel similitatem indixerit, prout quisque se magis parciúsve laudasset. **PETVLANTIAM**, libidinem, luxuriam, avaritiam, crudelitatem sensum quidem primò & occultè, velut iuuenili errore, exercuit: sed vt tunc quoque dubium nemini foret, naturæ illa vitia non ætatis esse. Post crepusculum statim arrepto pileo vel galero, popinas inibat: citèumque vicos vagabatur ludibundus, nec sine pernicie tamen. Siquidem redeuntes à cœna verberare, ac repugnantes vulnerare, cloacisque demergere assueuerat: tabernulas etiam effringere & expilare: quintana domi constituta, vbi partæ & ad licitationem diuidendæ prædæ pretium assumeretur. Ac sæpe in eiusmodi rixis, oculorum & vitæ periculum

periculum adiit, à quodam latyclauio, cuius vxorē attrēctauerat, prope ad necem cæsus. Quare nunquam postea se publico illud horæ sine tribunis cōmisit, procul & occultè subsequētibz. Interdū quoque clām gestatoria sella delatus in theatram, seditiōnibz pantomimorum ex parte proscenij superiori, signifer simul ac spectator aderat. Et cū ad manus ventum esset, lapidibzque & subselliorum fragminibus decerneretur, multa & ipse iecit in populum, atque etiam prætoris caput consanciauit. P A V-²⁷
 L A T I M verò inualescentibus vitiiis iocularia & latebras omisit, nullaque dissimulandi cura ad maiora palam erupit. Epulas à medio die ad mediam noctem protrahēbat: refotus sæpius calidis piscinis, ac tempore æstiuo niuatis. Cœnabatque nōnumquam, & in publico. Naumachia præclusa, vel Martio campo, vel Circo maximo, inter scortorum totius urbis ambubaiarūque ministeria. Quoties Ostiam Tiberi deflueret, aut Baianū sinum præternauigaret, dispositæ per littora & ripas diuersoriæ tabernæ parabantur, insignes ganæ & matronarum institorio copas imitantium, atque hinc inde hortantium, vt appelleret. Indice-

bar, & familiaribus cœnas, quorum vni
 mitellita quadragies n-s. constitit: alteri
 28 pluris aliquanto absortio rosaria. Super
 ingenuorum pædagogia, & nuptarum
 concubinatus, Vestali virgini Rubriæ
 vim intulit. Acten libertam paullum
 abfuit quin iusto matrimonio sibi con-
 iungeret: submissis consularibus viris
 qui regio genere ortam peierarent. Pue-
 rum Sporum, exsectis testibus, etiam in
 muliebrem naturam transfigurare co-
 natus est: cum dore & flammeo per solê-
 ne nuptiarum celeberrimo officio, de-
 ductum ad se pro vxore habuit. Exstât-
 que cuiusdam non inscitus iocus, *Bene
 agi potuisse cum rebus humanis, si Domitius
 pater talem habuisset uxorem.* Hunc Spo-
 rum Augustarum ornamentis excultum,
 lecticâque vestum, & circa conuentus
 mercatûsqûe Græciæ, ac mox Romæ cir-
 ca Sigillaria, comitatus est, identidem
 exosculans. Nam matris concubitum ap-
 petiisse, ab obtrektoribus eius, ne fe-
 rox & impotens mulier & hoc genere
 gratiæ præualeret, deterritum nemo du-
 bitauit: utique postquam meretricem,
 quam fama erat Agrippinæ simillimam,
 inter concubinas recepit. Olim etiam
 quoties lectica cum matre veheretur, li-
 bidina

bidinatum incestè, ac maculis vestis pro-
ditum affirmant. Suam quidem pudici- 19
tiam vsque adeò prostituit, vt contami-
natis penè omnibus membris, nouissi-
mè quasi genus luxus excogitaret: qua-
tenus feræ pelle contactus emitteretur è
cauea, virorùmque ac fœminatum ad
stipitem deligatorum inguina inuade-
ret: & cùm affatim desæuisset, conficere-
tur à Doryphoro liberto: cui etiam, sicut
ipsi Sporus, ita ipse denupsit: voces quo-
que & eiulatus vim patientium virginum
imitatus. Ex nonnullis comperi, persua-
sissimum habuisse eum, neminem homi-
nem pudicum, aut vlla corporis parte pu-
rum esse: verùm pleròsque dissimulare
vitium & calliditate obtegere: ideòque
professis apud se obscœnitatem, cetera
quoque concessisse delicta. DIVITIA- 30
RVM & pecuniæ fructum non alium
putabat quàm profusionem: sordidos ac
deparcos esse quibus ratio impensarum
constaret: prælautos, verèque magnifi-
cos qui abuterentur ac perderent. Lau-
dabat mirabatúrque auunculum Caium,
nullo magis nomine quàm quòd ingen-
tes à Tiberio relictas opes in breui spa-
tio prodegisset. Quare nec largiendi nec
absumendi modum tenuit. In Tiridatem,

quod vix credibile videatur, octingena nummum millia diurna erogavit, abeuntique super H. S. millies contulit. Mene- cratem citharædum & Spicillum mir- millonem triumphalium virorum patri- moniis ædibusque donavit. Cercopithe- cum Panerotem fœneratorem, & urba- nis rusticisque prædiis locupletatū, pro- pè regio extulit funere. Nullam vestem bis induit. Quadringenis in punctū H. S. aleam ludit. Piscatus est rete aurato, pur- pura coccòque funibus nexis Nunquam carrucis minus mille fecisse iter tradi- tur, soleis mularum argenteis, canasina- tis mulionibus, armillata & phalerata cum Mazacum turba, atque cursorum.

- 31 Non in alia re damnosior quàm in ædificando. Domum à Palatio Esquilias vsque fecit. Quam primò *Transitoriam*, mox, incēdio absumptam, restitutamque *Auream* nominavit. De cuius spatio at- que cultu suffecerit hoc retulisse. Vesti- bulum eius fuit, in quo colossus centum viginti pedum staret ipsius effigie: tanta laxitas, vt porticus triplices milliarias haberet: item stagnum maris instar, cir- cumseptum ædificiis ad urbium speciem. Rura insuper aruis atque vinetis & pas- cuis, siluisque, varia cum multitudine
omnis

omnis generis pecudum ac ferarum. In cæteris partibus cuncta auro lita, distincta gemmis vnionumque conchis erant. Cœnationes laqueatæ tabulis eburneis versatilibus, vt flores, fistulis, vt vnguenta desuper spargerentur: Præcipua cœnationum rotunda, quæ perpetuò diebus ac noctibus vice mundi circumageretur: balneæ marinis & Albulis fluètes aquis. Eiusmodi domum cum absolutam dedicaret, hætenus comprobauit, vt se diceret *quasi hominem tandem habitare cœpisse*. Præterea inchoabat piscinam à Miseno ad Auernum lacum, contactam, porticibus conclusam, quò quidquid totis Baïis calidarum esset conuerteretur. Fossam ab Auerno Ostiam vsque, vt nauibus nec tamen mari iretur, longitudinis per centum sexaginta milliaria: latitudinis, qua contrariæ quinquereemes commearent. Quorum operum perficiendorum gratia, quod vbique esset custodiæ in Italiam deportari, etiam scelere conuictos, non nisi ad opus damnari, præceperat. Ad hunc impendiorum furorem super fiduciam imperij, etiam spe quâdam repentina immensarum & reconditarum opum impulsus est: ex indicio equitis Rom. pro comperto pollicentis, thesau-

a. v. ros antiquissimæ gazæ, quos Dido regina
 c. fugiens Tyro secum extulisset, esse in
 § 18 Africa vastissimis specubus abditos, ac
 posse erui paruula molientium opera.

32 Verùm vt spes fefellit, destitutus, at-
 que ita iam exhaustus & egens, vt stipen-
 dia quoque militum, & commoda vete-
 ranorum protrahi ac differri necesse es-
 set, calumniis rapinisque intendit ani-
 mum. Ante omnia iastituit vt è libertor-
 um defunctorum bonis pro semisse do-
 drans cogereetur ei, si qui sine probabili
 caussa eo nomine essent quò fuissent illæ
 familiæ quas ipse contingeret: deinde vt
 ingratorum in principem testamenta ad
 fiscum pertinerent: ac ne impunè esset
 studiosis iuris qui scripserunt vel dictas-
 sent ea: tum vt lege maiestatis facta di-
 ctæque omnia, quibus modò delator non
 deesset, tenerentur. Reuocauit & præmia
 coronarum, quæ vniquam sibi in certa-
 minibus ciuitates detulissent. Et cum in-
 terdixisset vsum amethystini ac Tyrii
 coloris, submisissetque qui nundinarum
 die pauculas vncias venderet: præclusit
 cunctos negotiatores. Quinetiam inter
 canendum animaduersam matronam è
 spectaculis, vetita purpura cultâ, demon-
 strasse procuratoribus suis creditur: de-
 tractamque

tractamque illicò, non veste modò, sed & bonis exiit. Nulli delegauit officium, vt non adiiceret: *scis quid mihi opus sit, & hoc agamus, ne quis quidquam habeat.* Vltimò templis compluribus dona detraxit, simulacràque ex auro vel argèto fabricata conflauit: in his Penatium deorum, quæ mox Galba restituit. PARRICIDIA & 33. cædes à Claudio exortus est: cuius necis, etsi non auctor, at conscius fuit: neque dissimulanter, vt qui boletos, in quo cibi genere venenum is acceperat, quasi deorum cibum, posthac prouerbio Græco collaudare sit solitus. Certè omnibus rerum verborumque contumeliis mortuum infectatus est, modò stultitiæ, modò sæuitiæ arguens. Nam & *morari* eum inter homines desuisse, producta prima syllaba iocabatur: multaque decreta & constituta, vt insipientis atque deliri, pro irritis habuit. Denique bustum eius consepiri, nisi humili leuique materia, neglexit. Britannicum, non minus æmulatione vocis, quæ illi iucundior suppetebat, quàm metu ne quandoque apud hominũ gratiam paterna memoria præualeret, veneno aggressus est. Quod acceptum à quadam Locusta, venenariorũ indice, cùm opinione tardiùs cederet,

ventre modò Britannici moto : accersita
 mulierem sua manu verberavit, ar-
 guens pro veneno remedium dedisse. Ex-
 cusantique minus datum ad occultan-
 dam facinoris inuidiam : *Sanè*, inquit, *le-*
gem Iuliam timeo : coëgitque se coram in
 cubiculo quàm posset velocissimum ac
 præsentaneum coquere. Deinde in hoc-
 do expertus, postquam is quinque horas
 protraxit : iterum ac sæpius recoctû por-
 cello obiecit. Quo statim exanimato, in-
 ferri in triclinium, datique cœnanti se-
 cum Britannico imperavit. Et cùm ille
 ad primum gustum concidisset, comitia-
 li morbo ex consuetudine correptum
 apud conuiuas euenitus, postero die ra-
 ptim inter maximos imbres translatitio
 extulit funere. Locustæ pro nauata ope-
 ra impunitatem prædiæque ampla, sed &
 34 discipulos dedit. Matrem, dicta factaque
 sua exquirentem acerbiùs & corrigen-
 tem, hætenus primò grauabatur, vt in-
 uidia idemtidem oneraret, quasi cessurus
 imperio, Rhodumque abiturus : mox &
 honore omni & potestate priuauit : ab-
 ductaque militum & Germanorum sta-
 tione, contubernio quoque ac palatio
 expulit. Neque in diuexanda quidquam
 pensi habuit : submissis & qui Romæ mo-
 rantem,

rantem, litibus, & in secessu quiescentem,
per conuitia & iocos, terra marique præ-
teruehentes inquietarent. Verùm minis
eius ac violentia territus perdere statuit.
Et cùm veneno tentasset, sentirétque
antidotis præmunitam : lacunaria, quæ
noctu super dormientem laxata machi-
na deciderent, parauit. Hoc consilio per
conscios parum celato, solutilem nauem
cuius vel naufragio vel camera ruina pe-
risset, cõmentus est. Atque ita reconcilia-
tione simulata, iucundissimis litteris Ba-
ias euocauit ad solempnia Quinquatrium
simul celebranda : datoque negotio tri-
rarchis, qui Liburnicã qua aduecta erat,
velut fortuito concursu confringerent,
protraxit conuiuium. Repetentique Bau-
los, in locum corrupti nauigij, machino-
sum illud obtulit, hilare profecutus : at-
que in digressu papillas quoque exoscu-
latus, reliquam temporis cū magna tre-
pidatione vigilauit, cœptorum opperiens
exitum. Sed vt diuersa omnia, nandóque
euaasisse eam, comperit, inops consilij, L.
Agerinum, libertum eius, saluam & in-
columem cum gaudio nuntiantem, ob-
iecto clam iuxta pugione, vt percussorem
sibi subornatum arripi constringique ius-
sit, matremque occidi : quasi deprehen-
sum

sum crimen voluntaria morte vitasset. Adduntur his atrociora, nec incertis auctoribus, ad visendum interfectæ cadauer accurrisse, contrectasse membra, alia vituperasse, alia laudasse, si que interim oborta bibisse. Neque tamē sceleris conscientiam quamquam & militum & senatus populique gratulationibus confirmaretur, aut statim, aut vnquam postea ferre potuit: sæpè confessus exagitari se materna specie, verberibus Furiarum, actædis ardentibus. Quin & factō per Magos sacro, euocare Manes, & exorare tentauit. Peregrinatione quidem Græciæ, Eleusiniis sacris, quorum initiationes impij & scelerati voce præconis submouerentur, interesse non ausus est. Iunxitque parricidio matris amitæ necem. Quam cum ex duritia alui cubantem visitaret: & illa tractans lanuginem eius, vt assolet, iam grandis natu, per blanditias fortè dixisset, *Simul hanc excepero, mori volo*: conuersus ad proximos, confestim se positurum velut irridens ait: præcepitque medicis vt largiùs purgarent ægram. Nam necdum defunctæ bona inuasit, suppresso testamento, ne quid abscederet.

35 Vxores præter Octauiam duas postea duxit: Poppæam Sabinam, quæstorio patre

tre nātam , & equiti Romano antè nu-
ptam : deinde Statiliā Messallinam Tau-
ri bis consulis ac triumphalis abneprem.
Qua vt potiretur , virum eius Atticum
Vestinum coss. in honore ipso trucidauit.
Octauix consuetudinem citò asper-
natus, corripientibus amicis, *sufficere illi*
debere respondit *uxoria ornamenta*. Ean-
dem mox sæpè frustra strangulare medi-
tatus, dimisit vt sterilem: sed improbante
diuortium populo, nec parcente cōuitiis,
etiam relegauit. Denique occidit sub
crimine adulteriorum , adeò impudenti
falsòque, vt in quæstione pernegantibus
cunctis, Anicetum pædagogum suum in-
dicem subiecerit, qui dolo stupratam à
se fateretur. Poppæa duodecimo die post
diuortium Octauix in matrimonium ac-
ceptam , dilexit vnice. Et tamen ipsam
quoque ictu calcis occidit: quòd se ex
aurigatione serò reuersum , grauida &
ægra conuitiis incesserat. Ex hac filiā tu-
lit Claudiam Augustam , amisitque ad-
modum infantem. Nullum adeò neces-
situdinis genus est quod non scelere per-
culerit. Antoniam Claudij filiam recu-
santem post Poppeæ mortem nuptias
suas, quasi molitricem nouarum rerum,
interemit. Similiter interemit cæteros,

A. V.

C.

815

813

aut affinitate aliqua sibi aut propinquitate
 coniunctos. In quibus Aulum Plau-
 cium iuuenem: quem cum ante mortem
 per vim constupraffet: *Eat nunc*, inquit,
mater mea, & successorem meum oscule:ur.
 Iactas dilectum ab ea, & ad spem imperij
 impulsum. Priuignum Rufinum Crispi-
 num, Poppæa natum, impuberem adhuc,
 quia ferebatur ducatus & imperia lude-
 re, mergendum mari, dum piscaretur,
 feruis ipsius demandauit. Tuscum nutri-
 cis filium relegauit, quod in procuratio-
 ne Ægypti, balneis in aduentum suum
 extractis lauisset. Senecam præcepto-
 rem ad necem compulit, quamuis saepe
 com meatum petenti, bonisque cedenti,
 persanctè iurasset, *suspectum se frustra, pe-
 riturumque potius quam nociturum ei.* Bar-
 ro præfecto remedium ad fauces pollici-
 tus, toxicum misit. Libertos diuites & se-
 nes olim adoptionis, mox dominationis
 suæ fautores, atque rectores, veneno,
 partim cibus, partim potionibus indito,
 36 interceptit. Nec minore sæuitia foris &
 in externos grassatus est. Stella crinita,
 quæ summis potestatibus exitium por-
 tendere vulgò putatur, per continuas
 noctes oriri cœperat. Anxius ea re, vrax
 Babilo astrologo didicit, solere reges tu-

lia ostenta eade aliqua illustri expiare,
atque à semet in capita procerum depel-
lere: nobilissimo cuique exitium destina-
uit. Enimuerò multò magis & quasi per
iustam causam duabus coniurationibus
promulgatis: quarum prior maiórque Pi-
loniana, Romæ: posterior, Viniciana, Be-
neuenti conflata atque detecta est. Con-
iurati è vinculis triplicium catenarum
dixere causam: cū quidam crimen vltro
faterentur, nonnulli etiam imputarent,
tamquam aliter illi non possent nisi mor-
te succurrere, dedecorato flagitiis omni-
bus. Damnatorum liberi vrbe pulsi, ene-
stique veneno aut fame. Constat quos-
dam cum pædagogis & capsariis vno
prandio pariter necatos, alios diurnum
victum prohibitos quærere.

Nullus posthac adhibitus delectus aut 37
modus interimendi quoscumque libuif-
set, quacumque de causa. Sed ne de plu-
ribus referam, Saluidieno Orfito obie-
ctum est quòd tabernas tres de domo sua
circa forum ciuitatibus ad stationem lo-
casset: Cassio Longino iurisconsulto, ac
luminibus orbatò, quòd in vetere genti-
li stemmate C. Cassij percussoris Cæsaris
imagines restituisset: Pæto Thraseæ, tri-
stior & pædagogi vultus. Mori iussis non
Z ampliùs

risque vicorum, incendit urbem tam palam, ut plerique consulares, cubicularios eius, cum stupa tædæque, in prædiis suis deprehensos non attigerint: & quædam horrea circa domum Auream, quorum spatium maximè desiderabat, ut bellicis machinis labefactata, atque inflammata sint, quòd saxeo muro constructa erant. Per sex dies, septemque noctes ea clade sævitum est, ad monumentorum, bustorumque diuersoria plebe compulsa. Tunc præter immensum numerum insularum, domus priscorum ducum arserunt, hostibus adhuc spoliis adornatæ, deorumque ædes ab regibus, ac deinde Punicis ac Gallicis bellis votè dedicateque: & quidquid visendum, atque memorabile ex antiquitate durauerat. Hoc incēdium è turri Mæcenatiana prospectans, lætusque flāma, ut aiebat, *pulchritudine, ἀλλοειν*. Ilij in illo suo scenico habitu decantauit. Ac ne non hinc quoque quantū posset prædæ & manubiarum inuaderet, pollicitus cadauerum & ruderum gratuitam egestionem, nemini ad reliquias rerū suarum adire permisit: collationibusque non receptis modò, verùm & efflagitatis prouincias priuatorumque census propè exhausit. ACCESSERVNT tantis ex prin-

370
cipe malis, probrisque, quædam & for-
tuita: pestilentia vnius autumnî, qua tri-
ginta funerum millia in rationem Libi-
tinæ venerunt: clades Britânica, qua duo
præcipua oppida: magna ciuium socio-
rumque cæde direpta sunt: ignominia
ad Orientem legionibus in Armenia sub
iugum missis, ægréque Syria retenta. Mi-
rum, & vel præcipuè notabile inter hæc
fuit, nihil cum patientiùs quàm maledi-
cta & conuitia hominum tulisse: neque
in vllos leniorem quàm qui se dictis aut
carminibus lacesissent, extitisse. Multa
Græcè Latinèque proscripta, aut vulgata
sunt, sicut illa.

Νεόνυμφον Νέρον ἰδίων μητέρ ἀπέκτεινεν,
Νέρον Ὀρένης, Ἀλκαίωνων μικροτητόνας,
*Quis negat Ænea magna de stirpe Nero-
nem?*

*Sustulit hic matrem, sustulit ille pa-
trem.*

*Dum tendit citharam noſter, dum cornua
Parchus,*

Noſter erit Paan, ille Ἐκαρυβίλεπτος.

*Roma domus fiet: Veios migrate Quiri-
tes,*

Si non & Veios occupat iſta domus.

*Sed neque auctores requisit: & quos-
dam per indicem delatos ad ſenatum, af-
fici*

fici grauiore pœna prohibuit. Transeuntem cum Isidorus Cynicus in publico clara voce corripuerat quòd *Nauply mala bene can'itaret, sua bona malè dispone-ret.* Et Datus Atellanarum histrio in cantico quodam, *ὄριαν: wάρις, ὄριαν: πύρις,* ita demonstraerit, vt bibentem natan-témque faceret, exitum C. Claudij Agrip-pinæque significans: & in nouissima clausula.

Orcus vobis ducit pedes.

Senatum gestu notaret: histriónē & phi-losophum Nero nihil amplius quam vr-be Italiæque submouit, vel contemptu omnis infamiæ, vel ne fatendo dolorem, irritaret ingenia. TALEM principem 40 paulò minùs XI V. annos perpeffus ter-rarum orbis, tandem destituit: initium facientibus Gallis, duce Iulio Vindice, qui tum eam prouinciam pro prætorè obtinebat. Prædictum à mathematicis Neroni olim erat, fore vt quandoque de-stitueretur: vnde illa vox eius celeberrima, *τὸ τυχόνος πᾶσα γαῖα τριῖσι* quo maio-re venia meditaretur citharœdicam artē principi sibi gratam, priuato necessariam. Sponderunt tamen quidam destitutó ei dominationem Orientis. nonnulli no-minatim regnum Hierosolymorum, plu-

res omnis pristinae fortunae restitutionem. Cui spei pronior, Britannia, Armeniaque amissa, ac rursus utraque recepta, defunctum se fatalibus malis existimabat. Ut verò consulto Delphis Apolline, septuagesimum ac tertium annum cauendum sibi audiuit, quasi eo demum obiturus, ac nihil coniectans de aetate Galbae, tanta fiducia, non modò senectam, sed etiam perpetuam singularémque concepit felicitatem, ut amissis naufragio pretiosissimis rebus, non dubitauerit inter suos dicere, *pisces eas sibi relatu-
turos*. Neapoli de motu Galliarum cognouit de ipso quo matrem occiderat: adeoque lentè ac securè tulit, ut gaudentis etiam suspicionem præberet, tamquam occasione nata spoliandarum iure belli opulentissimarum prouinciarum. Statimque in gymnasium progressus, certantes athletas effusissimo studio spectauit. Cœnae quoque tempore interpellatus, tumultuosioribus litteris, hæctenus excanduit, ut malum iis qui descissent, minaretur. Denique per octo continuos dies non rescribere cuiquam, non mandare quid aut præcipere conatus, rem silentio obliterauit. Edictis tandem Vindicis contumeliosis, & frequentibus per-
mo

motus, senatum epistola in ultionem sui
 reique publicæ adhortatus est, excusato
 languore faucium, propter quem non
 adesset. Nihil autem æquè doluit quàm
 ut citharædum malum se increpitum, ac
 pro Nerone Enobarbum appellatum.
 Et nomen quidem gentile, quod sibi per
 contumeliam expi obraretur, resumptu-
 rum se professus est, deposito adoptiuo.
 Cætera conuitia ut falsâ, non aliò argu-
 mento refellebat, quàm quòd etiam in-
 scitia tantoperè laboratæ perfectæque à
 se artis obiiceretur, singulos subinde ro-
 gitans, nossetne quemquam præstan-
 tiorem. Sed virgentibus aliis super alios
 nuntiis, Romam prætrepidus rediit. Le-
 uiterque modò in itinere friuolo auspi-
 cio mente recreata, cum annotasset in-
 sculptum monumento, militem Gallum
 ab equite Rom. oppressum, trahi crini-
 bus, ad eam speciem exiit gaudio, cœ-
 lumque adorauit. Ac ne tunc quidem aut
 senatu, aut populo coram appellato,
 quosdam è primoribus viris domũ euo-
 cauit: transactaque raptim consultatio-
 ne, reliquam dièi partem per organa hy-
 draulica noui & ignoti generis circum-
 duxit. Ostendensque singula, de ratione,
 ac difficultate cuiusque differens, iam-

que se etiam prolaturum omnia in thea-
trum affirmavit, si per Vindicem liceat.

- 42 Postquam deinde etiam Galbam &
Hispanias descivisse cognovit, collapsus,
animoque malè fracto, diu & sine voce
& propè intermortuus iacuit. Utque resi-
piit, veste descissa, capite conuerbe-
rato, *actum de se* pronuntiavit. Conso-
lantique nutriculæ, & aliis quoque iam
principibus similia accidisse memoran-
ti, *Se verò præter ceteros inaudita & inco-
gnita pati* respondit, *qui suum imperium
vixit amitteret.* Nec eo fecius quid-
quam ex consuetudine luxus atque desi-
diæ omisit vel imminuit. Quinimo, cum
prosperi quiddam ex provinciis nuntia-
tum esset, super abundantissimam cœ-
nam iocularia in defectionis duces car-
mina, lascivæque modulata, quæ vulgò
innotuerunt, etiam gesticulatus est: ac
spectaculis theatri clam illatus, cuidam
scenico placenti nantium misit, *abuti enim
occupationibus suis.*

- 43 Initio statim tumultus, multa & im-
mania, verùm non abhorrentia à sua
natura, creditur destinasse. Successores,
percussorésque submittere exercitus &
provincias regentibus quasi conspiratis,
idémque & vnum sentientibus: quid-
quid

quid vbiq; exfulum, quidquid in vrbe
 hominum Gallicanorum esset, contru-
 cidare: illos, ne desciscentibus aggre-
 garentur: hos, vt conscios popularium
 suorum, atque fautores. Gallias exerciti-
 bus diripiendas permittere: senatum vni-
 uersum veneno per conuiuia necare,
 urbem incendere feris in populum im-
 missis, quo difficilius defenderetur. Sed
 absterritus, non tam pœnitentia quàm
 perficiendi desperatione, credensque ex-
 peditionem necessariam, Coss. ante tem-
 pus priuauit honore: atque in vtriusque
 locum solus iniit consulatum: quasi fa-
 tale esset, non posse Gallias debellari ni-
 si à consule. Ac susceptis fascibus, cùm
 post epulas triclinio digrederetur, inni-
 xus humeris familiarium: affirmavit, si-
 mul ac primùm prouinciam attigisset,
 inermem se in conspectum exercituum
 proditurum, nec quidquam aliud quàm
 fleturum. Reuocatisque ad pœnitentiam
 defectoribus, sequenti die lætum inter
 lætos cantaturum epinicia, quæ iam nũc
 sibi componi oporteret. In præparan- 44
 da expeditione primam curam habuit
 deligendi vehicula, portandis scenicis
 organis, cõcubinâsque, quas secum edu-
 ceret, tondendi ad virilem modum, &

securibus peltisque Amazonicis instruē-
di. Mox tribus vrbanas ad sacramentum
citauit: ac nullo idoneo respondente, cer-
tum dominis feruorum numerum indi-
xit: nec nisi ex tota cuiusque familia pro-
batissimos, ne dispensatoribus quidem,
aut amanuensibus exceptis, recepit. Par-
tem etiam census omnes ordines con-
ferre iussit: & insuper inquilinos priua-
tarum adium atque insularum, pensio-
nem annuam repræsentare fisco. Exegit-
que ingenti fastidio & acerbitate num-
mum asperum, argentum postularum,
aurum ad obrusam: vt plerique omnem
collocationē palam recusarint, consensu
flagitantes, à delatoribus potius reuocā-
45 da præmia quæcumque cepissent. Ex an-
nonæ quoque catitate luctantium ac-
creuit inuidia. Nam & fortè accidit, vt
in publica fame Alexandrina nauis nun-
tiaretur puluerem luctatoribus aulicis
aduexisse. Quare omnium in se odio con-
citato, nihil contumeliarum defuit quin
subiret. Statuæ eius à vertice currus ap-
positus est cum inscriptione Græca, *Nunc
d. mū agona esse, & Traheret tandem.* Alte-
rius collo & ascopera deligata, simulque
titulus, *ego quid potui? sed tu cul-ū metui-
sti.* Adscriptum & columnis, *Etiam Gal-*

los eum cantando excitasse. Iam noctibus iurgia cum seruis plerique simulantes, crebrò Vindicem poscebant.

Terrebatur ad hæc evidentibus port⁴⁶ tentis somniorū & auspiciorū, & ominū, tum veteribus tum nouis nūquam antea somniare solitus. Occisa demum matre, vidit per quietem, nauem sibi regenti extortum gubernaculum, trahique se ab Octauia vxore in arctissimas tenebras, & modò pennatarum formicarum multitudine oppleri: modò à simulacris gentium ad Pompeij theatrum dedicatarum circui, arcerique progressu. Asturconem, quo maximè lætabatur, posteriore corporis parte in simiæ speciem transfiguratum, ac tantùm capite integro hinnitus edere canoros. De Mausoleo sponte foribus patefactis exaudita vox est, nomine eum cientis. Calen. Ianuarij exornati Lares in ipso sacrificij apparatu cōciderūt. Auspicianti Sporus anulum muneri obtulit: cuius gemmæ sculptura erat, *Proserpina raptus*. Votorum nuncupatione magna iam ordinum frequentia vix repertæ Capitolij clauēs. Cū ex oratione eius, qua in Vindicem perorabat, recitaretur in senatu, *daturus pœnas sceleratos, ac breui dignum exitum facturos* concla-

matum

matum est ab vniuersis: *In facies Augu-
ste.* Obseruatum etiam fuerat, nouissimam
fabulam cantasse eum publicè. *Oedipo-
dem exulem*, atque in hoc decidisse
versu,

47 *Θάψει μ' ἄνωγ' οὐρανῶ, μῆτερ, πατέρ,*

Nuntiata interim etiam cæterorum
exercituum defectione, litteras pranden-
ti sibi redditas concerpfit, mensam sub-
uertit: duos scyphos gratissimi vsus, quos
Homericos à cælatura carminum Ho-
meri vocabat, solo illisit: ac sumpto à Lo-
custæ veneno, & in auream pyxidem con-
dito, transit in hortos Seruilianos. Vbi
præmissis libertorum fidissimis Ostiam,
ad classem præparandam, tribunos cen-
turiationesque prætorij de fugæ societate
tentauit. Sed partim tergiuersantibus,
partim apertè detrectantibus, vno verò
etiam proclamante,

Vsq̄ue adebne miserum est?

varia agitauit: Parthosue an Galbam sup-
plex peteret, an atratus prodiret in pu-
blicum, proque Rostris quanta maxima
posset miseratione veniam præteritorū
precaretur: ac ni flexisset animos, vel
Ægypti præfecturam concedi sibi oraret.
Inuentus est postea in scrinio eius hac de
re sermo formatus. Sed deterritum pu-
tant,

tant, ne prius quam in forum perueniret,
discerperetur. Sic cogitatione in poste-
rum diem dilata, ad mediam ferè noctem
excitatus, ut cõperit stationem militum
recessisse, profiluit è lecto, misitque cir-
cum amicos. Et quia nihil à quoquã re-
nunciabatur, ipse cum paucis hospitia
singulorum adiit. Verùm clausis omnium
foribus, respondente nullo, in cubiculum
rediit: vnde iam & custodes diffugerant,
direptis etiam stragulis, amota & pixide
veneni. Ac statim Spicillum mirmillo-
nem, vel quemlibet alium percussorem,
cuius manu periret, requisivit. Et nemine
reperito, *Ergo, ego, inquit, nec amicum ha-*
beo, nec inimicum? procurritq; quasi precipi-
taturus se in Tiberim. Sed reuocato rur- 48
sus impetu, aliquid secretioris latebræ
ad colligendum animum desideravit: &
offerente Phaonte liberto suburbanum
suum inter Salariam & Nomentanam
viam circa quartum milliarium, ut erat
nudo pede atque tunicatus, pænulam
obsoleti coloris superinduit: adoper-
tòque capite, & ante faciem obtento su-
dario, equum inscendit, quatuor solùm
comitantibus, inter quos & Sporus erat.
Statimque tremore terræ, & fulgure ad-
uerso pauesctus, audiit ex proximis ca-
stris

stris clamorem militum, & sibi aduersa
& Galbæ prospera ominantium: etiã ex
obuiis viatoribus quendam dicentem, *Hi
Neroni persequuntur*: alium sciscitantem,
Ecquid in urbe noui de Nerone? Equo autè
odore abiecti in via cadaveris consterna-
to, detecta facie agnitus est à quodam
Missicio prætoriano, & salutatus. Vt ad
diuerticulum ventum est, dimissis equis
inter fruticeta ac vepres, per arundineti
femitam ægrè, nec nisi strata sub pedi-
bus veste, ad aduersum villæ parietem
euasit. Ibi hortante eodem Phaonte, vt
interim in specum egestæ arenæ con-
cederet, negauit *se viuum sub terram iu-
rum*: ac parumper commoratus, dum clã-
destinus ad villam introitus pararetur,
aquam ex subiecta lacuna potaturus ma-
nu hausit: & *Hæc est*, inquit, *Neronis de-
cocta*. Deinde diuulsa sentibus panula
traiectos surculos rasit: atq; ita quadru-
pes per angustias effossæ cauernæ rece-
ptus, in proximam sellam decubuit su-
per lectam modicellâ culcitra, vetere
pallio strato instructû. Famèque interim
& siti interpellante, panem quidem sor-
didum oblatum aspernatus est, aquæ au-
tem repidæ aliquantulum bibit. Tunc
vnoquoque hinc inde instante, vt quàm
primum

primum se impendentibus contumeliis
 eriperet, scrobem coram fieri imperavit,
 dimensus ad corporis sui modulū: com-
 ponique simul, si qua inuenirentur, fru-
 sta marmoris, & aquam simul ac ligna
 conferri, curando mox cadaueri, flets ad
 singula, atque identidem dicitans: *Quis-
 us artifex pereo!* Inter moras perlatos à
 cursore Phaontis codicillos præripuit, le-
 gitq; *se hostem à senatu iudicatum & qua-
 ri, ut puniatur more maiorum.* Interroga-
 uitq; quale id genus esset pœnæ. Et cum
 comperisset nudi hominis ceruicem in-
 feri furcæ, corpus virgis ad necem cædi:
 conterritus, duos pugiones, quos secum
 tulerat, arripuit: tentatâque vtriusq; acie,
 rursus condidit, caussatus *nondum adesse
 fatalem horam.* Ac modò Sporumhorta-
 batur, vel lamentari ac plangere incipe-
 ret: modò orabat, vt se aliquis ad mor-
 tem capeßendam exemplo iuuaret: inter-
 dum segnitiam suam his verbis increpa-
 bat: *Viuo deformiter ac turpiter, & πρίωρα
 Νέωρα, & πρίωρα νήθει δει ἐν τοῖς τοῖς τοῖς.
 ἀγὲ ἕγερσθαι αὐτὸν.* Iamque equites appro-
 pinquabant, quibus præceptum erat, vt
 viuum eum attraherent. Quod vt sensit,
 trepidanter, effatus.

*Ἐππῶν μ' ἰκνησάδην ἀμφὶ κτύπῳ κἀτα-
 βάδων.*

βασι. ferrum iugulo adegit, iuuante Epaphrodito, à libellis. Semianimisq; adhuc interruptenti centurioni, & pænula ad vulnus apposita, in auxilium se venisse simulanti, non aliud respondit, quam *Serò,* & *Hæc est fides.* Atque in ea voce defecit, exstantibus rigentibusque oculis vsque ad horrorem formidinèmq; visentium. Nihil prius ac magis à comitibus exegerat, quàm ne potestas cuiquã capitis sui fieret: sed vt, quoquo modo, totus cremaretur. Permisit hoc scelus Galbæ libertus, non multò ante vinculis exsolutus, in quæ primo tumultu coniectus fuerat.

50 Funeratus est impensa ducentorum milium, stragulis albis auro intextis, quibus vsus Kalend. Ianuarij fuerat. Reliquias Eclogæ & Alexandra nutrices cum Acte concubina gentili Domitiorum monumento condiderunt: quod prospiciturè campo Martio impositum colle hortorum. In eo monumento solium Porphyretici marmoris superstanti Lunensæ ara

51 circumseptum est lapide Thasio. *STRATV-
RA* fuit penè iusta: corpore maculoso & fædo, sufflauo capillo: vultu pulchro magis quàm venusto: oculis cæcis & hebetioribus: ceruice obesa, ventre proiecto,

graci

gracillimis cruribus, valetudine prospera. Nam qui luxuriæ immoderatissimæ esset, ter omnino per x i v. annos languit, atque ita, ut neque vino, neque consuetudine reliqua abstineret. Circa cultum habitumque adeo pudendus, ut comam semper in gradus formatam, peregrinatione Achaica etiam pone verticem summaferit: ac plerumque synthefinam indutus, ligato circum collum sudario prodierit in publicum, sine cinctu, & discalceatus. LIBERALES disciplinas omnes ferè puer attigit. Sed à philosophia eum mater auerit, monens, imperaturo contrariam esse: à cognitione veterum oratorum Seneca præceptor, quò diutius in admiratione sui detineret. Itaque ad poëticam pronus carmina libenter ac sine labore composuit: nec, ut quidam putant, aliena pro suis edidit. Venere in manus meas pugillares libellique cum quibusdam notissimis versibus ipsius chirographo scriptis: ut facilè apparet, non translatos, aut dictante aliquo exceptos, sed planè quasi à cogitate atque generante exaratos: ita multa & deleta & inducta & superscripta ierant.

Habuit & pingendi fingendique maxime non mediocriter studium. Maximè

autem popularitate efferebatur, omnium æmulus, qui quoquo modo animum vulgi mouerent. Exiit opinio post scenicas coronas proximo lustro descensurum eum ad Olympia inter athletas. Nam luctabatur assiduè: nec aliter certamina gymnica Græcia tota spectauerat, quàm brabeutarum more in stadio humi assidens: ac si qua paria longius recessissent, in medium manibus suis protrahēs. Destinauerat etiam qui Apollinem cantu, Solem aurigando æquiparare existimarent, imitari & Herculis facta. Præparatúmque leonem aiunt, quem vel claua vel brachiorum nexibus in Amphhiteatri arena spectante populo nudus elideret. Sub exitu quidem vitæ palàm vouerat si sibi incolumis status permansisset, proditurum se partæ victoriæ ludis, etiam hydraulam & choraulam, & vtricularium, ac nouissimo die histrionem; saltarúmque Virgilij Turnum. Et sunt qui tradant Paridem histrionem occisum ab eo, quasi grauem aduersarium. Erat illi æternitatis perpetuæque famæ cupido, sed inconsulta. Ideóque multis rebus ac locis vetere appellatione detracta, nouam induxit ex suo nomine. Mensē
que que

quoque Aprilem, Neroneum appellauit.
Destinauerat & Romam Neropolim
nuncupare.

Religionum, vsquequaque contem- 56
ptor, præter vnus deæ Syriae. Hanc mox
ita spreuit, vt vrina contaminaret: alia
superstitione captus in qua sola pertina-
cissimè hæsit. Siquidem iuuenulam puel-
larem, cum quasi remedium insidiarum
à plebeio quodam & ignoto muneri ac-
cepisset, detecta confestim coniuratione
pro summo numine, trinisq; in die sacri-
ficiis colere perseuerauit: volebatq; cre-
di monitione eius futura prænoscere.
Ante paucos quam periret menses, at-
tendit & exstispicio, nec vmquam lita-
uit. OBIT secundo & trigesimo ætatis 57
anno, die quo quondam Octauiam in- A.V.
teremerat. Tantumque gaudium publi- C.
cè præbuit, vt plebs pileata tota vrbe dis- 411
curreret. Et tamen non defuerunt qui
per longum tempus vernis æstiuisque flo-
ribus tumulum eius ornarent: ac modò
imagines prætextatas in Rostris profer-
rent, modò edieta, quasi viuentis, & bre-
ui magno inimicorum malo reuersuri.
Quinetiam Vologesus Parthorum rex,
missis ad Senatum legatis de instauran-
da societate, hoc etiam magnopere ora-
uit,

372 C. SVETONII TRANQVILLI DE
uit, vt Neronis memoria coleretur De-
nique cum post viginti annos adolescen-
te me exstitisset conditionis incertæ, qui
se Neronem esse iactaret, tam fauorabile
nomen eius apud Parthos fuit, vt vehe-
menter adiutus, & vis redditus sit.

C. SVETONII
TRANQVILLI DE
XII. CÆSARIBVS
Liber septimus.

SER. SVLPICIVS GALBA.

PROgenies Cæsarum in Nerone de-
fecit, quod futurum compluribus
quidem signis, sed evidentissimis duo-
bus, apparuit. Liuiæ olim post Au-
gusti statim nuptias Veientanum suum
reuisenti præteruolans aquila, gallinam
albam, ramulum lauri rostro tenentem,
ita vt rapuerat, demisit in gremium: cum-
que nutriti alitem, pangique ramulum
placuisset, tanta pulloꝝ soboles pro-
uenit: vt hodie quoque ea villa *ad Galli-*
nas vocetur: tale verò lauretum, vt trium-
phaturæ

phaturi Cæsares inde laureas decerperēt: fuitque mox triumphatibus, aliàs confestim eodem loco pangere: & obseruatum est sub cuiusque obitum, arborem ab ipso institutam, elanguisse. Ergo nouissimo Neronis anno, & silua omnis exaruit radicitus, & quidquid ibi gallinarum erat, interiit: ac subinde tacta de cælo Cæsarium æde, capita omnibus simul statuis deciderunt: Augustique sceptrum è manibus excussum est.

Neroni GALBA successit, nullo gradu contingens Cæsarium domum: sed haud dubiè nobilissimus, magnaque & vetere prosapia ut qui statuarum titulis **PRONEPOTEM Q. CATVLI CAPITOLINI** semper adscripserit: Imperator verò etiam stemma in atrio proposuerit, quo paternam originem ad Iouem: maternam, ad Pasiphaën Minois vxorem referret. Imagines & elogia vniuersi generis exsequi longum est: familiæ breuiter, attingam. Qui primus Sulpiciorum cognomen Galbæ tulit, cur, aut vnde traxerit, ambigitur. Quidam putant, quòd oppidum Hispaniæ frustra diu oppugnatum illitis demum galbano facibus succenderit: alij quòd in diuturna valitudine galbeo, id est, remediis lana in-

uolutis assidue vteretur: nonnulli quod
 præpinguis fuerit, visus, quem *galbam*

- Galli vocent: vel contra, quod tam exilis,
 610 quàm sunt animalia, quæ in esculis na-
 613 scuntur, appellanturq; galbæ. Familiam
 illustravit Ser. Galba consularis, tempo-
 rum suorum eloquentissimus: quem tra-
 dunt, Hispaniam ex prætura obtinentem,
 xxx. Lusitanorum millibus perfidia tra-
 cidatis, Viriælini belli causam extitisse.
 710 Eius nepos ob repulsam consulatus in-
 fensus Iulio Cæsari, cuius legatus in Gal-
 lia fuerat, conspiravit cum Cassio & Bru-
 to: propter quod Pedia lege damnatus
 est. Ab hoc sunt imperatoris Galbæ auus
 & pater. Auus clarior studiis quàm di-
 gnitate: non enim egressus præturæ
 gradum, multiplicem nec incuriosam hi-
 storiam edidit. Pater consulatu functus:
 A. V. quàm breui corpore, atque etiam gib-
 C. ber modicæque in dicendo facultatis,
 775 causas industriè aditavit. Vxores habuit
 Mummiam Achaicam, neptem Catuli,
 proneptem L. Mummij, qui Corinthum
 excidit: item Liviam Ocellinam, ditem
 admodum & pulchram, à qua rariè no-
 bilitatis causa appetitus vtrò existima-
 tur, & aliquanto enixius postquam sub-
 inde instanti vitium corporis secreto
 posita

posita veste detexit, ne quasi ignaram fallere videretur. Ex Achaica liberos, Caium & Seruium procreauit. Quorum maior Caius attritis facultatibus vrbe cessit: prohibitusque à Tiberio sortiri anno suo proconsulatum, voluntaria morte obiit.

SER. Galba Imperator: M. Valerio Messalla, Cn. Lentulo Coss. natus est, 1 x.

Cal. Ianuarij, in villa colli supposita, prope Terracinam sinistrorsum fundos pentibus.

Adoptatus à nouerca sua Liniij nomen, & Ocellæ cognomen assumpsit, mutato prænومine.

Nam & Lucium mox pro Seruio vsque ad tempus imperij vsurpauit.

Constat Augustum puero adhuc salutanti se inter æquales, apprehensa bucula dixisse;

καὶ σὶ τρέκνον τὸ ἀεχῆς ἡμῶν περὶ τὴν ἀξίαν. Sed & Tiberius, cūm cōperisset imperaturum eum, verūm in senecta,

Viuat sanè, ait, *quando id ad nos nihil pertinet.*

Auo quoque eius fulgur procuranti, cūm exsta de manibus aquila rapuisset,

& in frugiferam quercum contulisset, summum, sed serum imperium portendi familiæ responsum est.

Et ille irridens: *Sanè*, inquit, *cūm mula pepererit.*

Nihil æquè postea Galbam tentantem res nouas confirmauit, quàm mula

partus: *ut obscœnum ostendat.*

tum abhorrentibus, solus pro lætissimo
 acceperit, memor sacrificij, dictisque au-
 sumpta virili toga, somniauit fortunam
 dicentem, stare se ante fores defessam, &
 nisi ocyus reciperetur, cuiuscumque obuiio preda
 futurã. Vtque euigilauit aperto atrio, si-
 mulacrum æneû Deæ cubitali maius iux-
 ta limen inuenit: idque gremio suo Tu-
 sculum, vbi æstiuare consueuerat, auexit:
 & in parte ædium consecratum, mēstruis
 deinceps supplicationibus & peruigilio
 anniuersario coluit. Quamquam autem
 nondum ætate constanti, veterem ciui-
 tatis, exoletumque morem, ac tantum
 in domo sua hærentem, obstinatissimè
 retinuit: vt liberti seruique bis die fre-
 quentes adessent, ac mane *saluere*, vesperi
valere, sibi singuli dicerent. INTER libe-
 rales disciplinas attendit & iuri. Dedit &
 matrimonio operam: verum amissa vxo-
 re Lepida, duobusque ex ea filiis, reman-
 sit in cœlibatu, neque sollicitari vlla con-
 ditione amplius potuit, ne Agrippinæ
 quidem viduatæ morte Domitij, quæ
 maritum quoque adhuc necdum cæli-
 bem Galbam, adeò omnibus sollicita-
 uerat modis, vt inter conuentum ma-
 tronarum correpta iurgio, atque etiam
 manu pulsata sit à matre Lepidæ. Ob-
 seruauit

seruauit ante omnes Liuiam Augustam:
 cuius & uiuæ gratia plurimum valuit, &
 mortuæ testamento penè ditatus est.
 H. S. namque quingenties cùm præci-
 puum inter legatarios habuisset, quia
 notata non præscripta erat summa, hære-
 de Tiberio legatum ad quingenta reuo-
 cante, ne hoc quidem accepit. HONOR-
 ABVS ante legitimum tempus initis,
 prætor commissione ludorum Floraliū,
 nouum spectaculi genus, elephantos fu-
 nambulos edidit: exin prouinciæ Aquit-
 aniæ anno ferè præfuit: mox cōsulatum
 per sex menses ordinarium gessit. Eue-
 nitque vt in eo ipse L. Domitio patri
 Neronis, ipsi Saluius Otho pater Otho-
 nis succederet, velut præsagium inse-
 quentis casus, quo medius inter vtriuf-
 que filios extitit Imperator. A. Caio Cæ-
 sare, Getulico substitutus, postridie quam
 ad legiones venit, solemnī fortè specta-
 culo plaudentes inhibuit, data tessera, vt
manus panulis continerent. Statim per ca-
 stra iactatum est,

6

786

*Disce milos militare, Galba est, non Ge-
 tulicus.*

Pari seueritate interdixit cōmeatus peti.
 Veteranum ac tironem militem opere
 assiduo corroborauit: maturèque barba-

ris : qui iam in Galliam vsque proruperant, coërcitus, præfenti quoque Caio talem & se & exercitum approbavit, vt inter innumeras contractasque ex omnibus prouinciis copias, neque testimonium, neque præmia ampliora vlli perciperent. Ipse maximè insignis, quòd campestem decursionem scuto moderatus, etiam ad essedum Imperatoris per viginti passuum millia cucurrit.

7
794 CÆDE Caij nuntiata, multis ad occasionem stimulantibus, quietem prætulit. Per hoc gratissimus Claudio, receptusque in cohortem amicorum, tantæ dignationis est habitus, vt cum subita ei valetudo nec adeò grauis incidisset, dilatus sit expeditionis Britannicæ dies Africam pro consule biennio obtinuit, extra sortem electus ad ordinandam prouinciam, & intestina dissensione & barbarorum tumultu inquietam. Ordinatusque magna seueritatis ac iustitiæ cura, etiam in paruulis rebus. Multi, qui per expeditionem annona artissima residuum cibariorum tritici modium centum denariis vendidisse arguebatur, vetuit, simulatque indigere cibo cœpisset, à quoquam opem ferri : & is fame extabuit. At in iure dicendo, cum de proprietate

tate

tate inuenti quæreretur, leuibus vtrinq; argumentis & testibus, ideóque difficili cõiectura veritatis, ita decreuit, vt ad lacum; vbi adaquari solebat, duceretur capite inuoluto: atque ibidem reuelato, eius esset ad quem sponte se à potu recepisset. Ob res, & tunc in Africa, & olim 8 in Germania gestas, ornamenta triumphalia accepit, & sacerdotium triplex, inter xv. viros, sodalésque Titios, item Augustales cooptatus: atque ex eo tempore prope ad medium Neronis principatum in secessu plurimùm vixit: ne ad gestandum quidem vnquam iter ingressus, quam vt secum vehiculo proximo decies H. s. in aure efferret, donec in oppido Fundis moranti Hispania Tarracõnensis oblata est. Acciditque, vt eum 128 prouinciam ingressus sacrificaret intra ædem publicam, puero è ministris aceram tenenti, capillus repente toto capite canesceret. Nec defuerunt qui interpretarentur, significari rerum mutationem, successurúmque iuueni senem: hoc est, ipsum Neroni. Nec multò pòst in Cantabriæ lacum fulmen decidit: reperæque sunt duodecim securès, haud ambiguum summi Imperij signum. Per 9 octo annos variè & iniquabiliter prouinciam

uinciam rexit. Primo acer, vehement, & in coërcendis quidem delictis vel immodicus. Nam & nummulario non ex fide versanti pecunias, manus amputauit, mensaque eius affixit. Et tutorem, quod pupillum, cui substitutus hæres erat, veneno necasset, cruce affecit: imploranti- que leges, & ciuem Romanum se testifi- canti, quasi solatio & honore aliquo per- nam leuaturus, mutari, multoque præter cæteras altiore & dealbatam statui cru- cem iussit. Paulatim in desidiam segni- tiemque conuersus est, ne quid materia, præberet Neroni: &, vt dicere solebat, *quod nemo rationem otij sui reddere cogere-*

A. V. Carthagine noua conuentum agens,
 C. tumultuari Gallias comperit. Legato
 821 Aquitaniæ auxilia implorâte, superuene-
 runt Viadicis litteræ, hortantis *ut huma-*
no generi assertorem ducimque se accommo-
daret. Nec diu cunctatus conditionem
 partim metu, partim spe recepit. Nam &
 mandata Neronis de nece sua ad procu-
 ratores clam missa deprehēderat: & con-
 firmabatur cum secundissimis auspiciis,
 & omnibus, tum virginis honestæ vati-
 cinatione, tanto magis, quod eadem illa
 carmina sacerdos Iouis Cluniæ ex pene-
 trali somnio monitus cruerat, ante du-
 centos

centos annos similiter à fatidica puella
pronuntiata, Quorum carminum sen-
tentia erat, *Oriturum quandoque ex Hi-*
spania principem dominumque rerum.

IGITUR cùm quasi manumissioni va- 10
caturus conscendisset tribunal, propositis
ante se damnatorum occisorumq; à Ne-
rone quàm plurimis imaginibus, & ad-
stante nobili puero, quem exultantem
ex proxima Baleari insula, ob id ipsum
acciuerat, deplorauit temporum statum,
cōsalutatúsque IMPERATOR, *legatum.*
se senatus ac pop. Rom. professus est. De in-
de iustitio indicto, è plebe quidē prouin-
ciae legiones & auxilia conscripsit, super-
exercitum veterem legionis vnius dua-
rumque alarum, & cohortium trium. Ac
è primoribus prudentia atque ætate
præstantibus, velut instar senatus, ad
quos de maiore re, quoties opus esset,
referretur, instituit. Delegit & equestris
ordinis iuuenes, qui manente anulorum,
aureorum vsu, Euocati appellarentur,
excubiásque circa cubiculum suum vice
militum agerent. Etiam per prouincias
edicta dimisit, auctor singulis vniuersis-
que conspirandi simul, & vt qua posset
quisque opera, communem causam iu-
uant. Per idem ferè tempus in muni-
tione:

tione oppidi, quod sedem bello delege-
rat, repertus est annulus opere antiquo,
scalptura gemmæ victoriam cum tro-
phæo exprimente. Ac subinde Alexandri-
na nauis Dertosam appulit armis onu-
sta, sine gubernatore, sine nauta ac ve-
ctore vlllo: vt nemini dubium esset, iu-
stum piûmque, & fauentibus diis, bel-
lum suscipi: cum repente ex inopinato
prope cuncta turbata sunt: alarum altera
castris appropinquantē, pœnitentia mu-
tati sacramenti, destituere conata est,
agrêque retenta in officio: & serui, quos
à liberto Neronis ad fraudem præparatos
muneri acceperat, per angiportum in
balneas transeuntem penè interemerunt:
nisi cohortantibus inuicem, ne occasio-
nem omitterent, interrogatîsque de qua
occasione loquerentur, expressa cruciatu
II confessio esset. Accessit ad tanta discrimina mors Vindicis, qua maximè con-
sternatus, destitutôque similis, non mul-
tum abfuit quin vitæ renuntiaret. Sed
superuenientibus ab vrbe nuntius, vt oc-
cisum Neronem, cunctosque in verba sua
iurasse cognouit: deposita, LEGATI, su-
scepit CÆSARIS appellationem. Itêrque
ingressus est paludatus, ac dependente
à ceruicibus pugione ante pectus, nec
prius

prius vsum togæ recuperavit quàm opp-
pressis, qui novas res moliebantur, præ-
fecto prætorij Nymphidio Sabino, Ro-
mæ in Germania, Fonteio Capitone: in
Africa Clodio Macro legatis. PRÆ-
CESSERAT de eo fama sævitix simul
atque auaritiæ: quòd ciuitates Hispania-
rum Galliarumque, quæ cunctantiùs sibi
accesserant, grauioribus tributis, quas-
dam etiam murorum destructione pu-
nisset: & præpositos procuratorésq; sup-
plicio capitis affecisset cum coniugibus
ac liberis: quòdque oblatã à Tarraconen-
sibus è vetere templo Iouis coronam
auream librarum quindecim conflasset,
ac tres vncias quæ ponderi deerant, ius-
sisset exigi. Ea fama & confirmata & au-
cta est vt primùm urbem introiit. Nam
cùm classarios, quos Nero ex remigibus
iustos milites fecerat, redire ad pristi-
num statum cogeret: recusãtes, atque in-
super aquilam, & signa pertinaciùs fla-
gitantes, non modò immisso equite dis-
iecit, sed decimauit etiam. Item Germa-
norum cohortem à Cæsaribus olim ad
custodiam corporis institutam, multisque
experimentis fidelissimam, dissoluit, ac
sine vllò commodo remisit in patriam:
quasi Cn. Dolabellæ, iuxta cuius hortos

tendebat, proniorem. Illa quoque, veré-
ne an falsò, per ludibrium iactabantur,
apposita lautiore cœna ingemuisse eum.
Et ordinario quidem dispensatori bre-
uiariû rationum offerenti, paropsidem le-
guminis pro sedulitate ac diligentia por-
rexisse. Cano autem choraulæ, mirè pla-
centi, denarios quinque donasse, prola-
tos manu sua è peculiaribus oculis suis.

13. Quare aduentus eius non perinde gra-
tus fuit: idque proximo spectaculo appa-
ruit. Si quidem Atellanis notissimum
canticum exorsis, *Venetio Simu à villa:*
euncti simul spectatores consentiente
voce reliquam partem retulerunt, ac sæ-
pius versû repetito egerunt.

14. Maiore adèò & favore & auctoritate
adèptus est, quàm gessit, Imperium: quâ-
quam multa documenta egregij princi-
pis daret: sed nequaquam tam grata
erant quàm inuisa quæ secus fierent. Re-
gebatur trium arbitrio, quos vnâ & in-
tra Palatium habitantes, nec vîquam
non adhærentes, pædagogos vulgò vo-
cabant. Hi erant T. Vinius legatus eius
in Hispania, cupiditatis immensæ: Cor-
nelius Laco, ex assessore præfectus præ-
torij, arrogantia sôcordiæque intolera-
bilis: libertus Icelus, paullo antè annis
aurcis

307
aureis & Martiani cognomine ornatus,
ac iam summi equestris gradus candida-
tus. His diuerso vitiorum genere gra-
fantibus, adeò se abutendum permisit &
tradidit, vt vix sibiipsi constaret: modò
acerbior parciorque, modò remissior ac
negligentior quam conueniret principi
electo, atque illius ætatis. Quosdam cla-
ros ex vtroque ordine viros suspicione
minima, inauditos condemnauit. Ciui-
tatem Romanam rarò dedit. Iura trium
liberorum vix vni atque alteri: ac ne his
quidem, nisi ad certum præfinitumque
tempus. Iudicibus sextam decuriã adiici
precantibus, nõ modò negauit: sed etiam
concessum à Claudio beneficium, ne hye-
me initiòque anni ad iudicandum euoca-
rentur, eripuit. Existimabatur etiam se- 15
natoria & equestria officia biennij spatio
determinaturus, nec daturus nisi inuitis
ac recusantibus. Liberalitates Neronis
non plus decimis concessis, per quin-
quaginta equites R. ea conditione reuo-
candas curauit exigédasque: vt & si quid
scenici aut xystici donatum olim vendi-
dissent, auferretur emptoribus, quando
illi absumpto pretio soluere nequirent.
At contrà, nihil non per comites atque
libertos pretio adipisci, aut donari gra-

tia passus est, vectigalia, immunitates,
 pœnas innocentium, impunitates no-
 xiorum. Quinetiam pop. R. deposcente
 supplicium Haloti & Tigillini, solos ex
 omnibus Neronis emissariis vel malefi-
 centissimos incolumes præstitit: atque
 insuper Halotum procuratione amplif-
 16 sima ornauit. Pro Tigillino etiam sæui-
 tiæ populum increpuit edicto. PER
 hæc propè vniuersis ordinibus offensus,
 vel præcipua flagrauit inuidia apud mi-
 lites. Nam cùm in verba eius absentis
 iurantibus donatium grandius solito
 præpositi pronuntiaissent: neque ratam
 rem habuit, & subinde iactauit, *legere se
 militem, non emere consuesse*. Atque eo qui-
 dem nomine omnes qui vbique erant
 exacerbauit. Ceterùm prætorianos etiam
 metu & indignitate commouit, remo-
 uens subinde pleròsque vt suspectos,
 & Nymphidij socios, Sed maximè fre-
 mebat superioris Germaniæ exercitus
 fraudari se præmiis nauatæ aduersus
 Gallos & Vindicæ operæ. Ergo primi ob-
 sequium rumpere ausi, Kalend. Ianuarij
 adigi sacramento nisi in nomen senatus,
 recusarunt: statimque legationem ad præ-
 torianos cum mandatis destinauerunt,
*displicere Imperatorem in Hispania fa-
 ctum,*

Tum, eligerent ipsi quem cuncti exercitus
 comprobarent. Quod ut nuntiatum est, de- 17
 spectui esse non tam senectam suam, quam
 orbitatem ratus, Pisonem Frugi Lici-
 nianum, nobilem egregiumque iuue-
 nem, ac sibi olim probatissimum, testa-
 mentoque semper in bona & nomen ad-
 scitum, repente e media salutantium
 turba apprehendit: filiumque appellans,
 perduxit in castra, ac pro concione ado-
 ptavit: ne tunc quidem donatini vlla
 mentione facta: quod faciliorem occa-
 sionem M. Salvio Othoni praeiuit per-
 ficiendi conata, intra sextum adoptio-
 nis diem. **MAGNA** & assidua mon- 18
 stra iam inde a principio exitum ei, qua-
 lis euenit, portenderant. Cum per omne
 iter dextra sinistraque oppidatim victi-
 mae caederentur, taurus securis ictu con-
 sternatus, rupto vinculo, essedum eius
 inuasit: elatisque pedibus totum cruore
 perfudit, ac descendente spiculator im-
 pulsus turbae lancea prope vulneravit.
 Urbem quoque, & deinde Palatium in-
 gressum excepit terra tremore, & assimi-
 lis quidam mugitui sonus. Secuta sunt
 aliquanto manifestiora. Monile margari-
 tis gemmisque confertum ad ornan-
 dum Fortunam suam Tusculanam, ex

omni gaza secreuerat : id repente quasi
 augustiore dignius loco Capitolinae Ve-
 neri dedicauit : ac proxima nocte somnia-
 uit speciem Fortunae querentis fraudata-
 tam se dono destinato , minantisque ere-
 pturam & ipsam quae dedisset. Cumque
 exterritus luce prima ad expiandum
 somnium , praemissis qui rem diuinam
 appararent, Tusculum excucurrisset , ni-
 hil inuenit praeter tepidam in ara fauil-
 lam , atratumque iuxta senem in catino
 vitreo thus tenentem , & in calice fictili
 merum. Observatum etiam est Kalend.
 Ianuariis sacrificanti coronam de capite
 excidisse : auspicianti pullos euolasse : ado-
 ptionis die, neque milites allocuturo ca-
 strensem sellam de more positam pro
 19 Tribunali, oblitis ministris, & in senatu
 curulem peruersè collocatam. Prius
 verò quam occideretur, sacrificantem
 manu haruspex idemtidem monuit, ca-
 ueret periculum : non longè percussores
 abesse. Haud multò post cognoscit te-
 neri castra ab Othone : ac plerisque ut
 eodem quamprimùm pergeret suaden-
 tibus (posse enim auctoritate & praesen-
 tia praeualere) nihil amplius quam con-
 tinere se, statuit : & legionariorum fir-
 mare praesidiis, qui multifariam diuer-
 sequere

sequē tendebant. Loricam tamen induit
 linteam, quamquam haud dissimulans
 parum aduersus tot mucrones profutu-
 ram. Sed extractus rumoribus falsis, quos
 conspirati vt eum in publicum elicerent,
 de industria dissiparant, paucis temerē
 affirmantibus transactum negotium, op-
 pressos qui tumultuarentur, aduenire
 frequentes cæteros gratulabundos, & in
 omne obsequium paratos: his vt occur-
 reret, prodiit tanta fiducia, vt militi cui-
 dam occisum à se Othonem glorianti,
Quo auctore responderit, atque in Fo-
 rum vsque processit. Ibi equites, quibus
 mandata cædes erat, cùm per publicum
 dimota paganorum turba equos ade-
 gissent, viso procul eo, parumper restite-
 runt: deinde rursum incitati, desertum à
 suis contrucidarunt. **SUNT QUI** tra- 20
 dant ad primum tumultum proclama-
 se eum, *Quid agitis commilitones? ego ve-*
ster, sum & vos mei: donatiuum, etiam
 pollicitum. Plures autem prodiderant,
 obtulisse vltro iugulum: & *vt hoc age-*
rent ac ferir. n., quando ita videretur, hor-
 tatum. Illud mirum admodum fuerit, ne-
 que presentium quempiam opem Im-
 peratori ferre conatum: & omnes qui ac-
 cersirentur spreuisse nuntium, excepta

Germanicorum vexillatione. Hi ob re-
 cens meritum, quòd se ægros & inualidos
 magnoperè fouisset, in auxilium aduola-
 vere: sed ferius itinere deuiò per ignorã-
 tiam locorum retardati. Iugulatus est
 ad lacum Curtij, ac relictus, ita vti erat,
 donec gregarius miles à frumentatione
 rediēs abiecto onere caput ei amputauit.
 Et quoniam capillo præ caluitie arripere
 non poterat, in gremium abdedit. Mox
 inserto per os pollice, ad Othonem de-
 tulit. Ille lixis calonibusque donauit: qui
 hasta suffixum, non sine ludibrio circum
 castra portarunt, acclamantes identi-
 dem, *Galba cupidè fruaris atate tua.* Ma-
 ximè irritati ad talem iocorum petulan-
 tiam quòd ante paucos dies exierat in
 vulgus, laudanti cuidam formam suam,
 vt adhuc floridam & vegetam, respon-
 disse eum: *ἔτι μὲν ἰσχυρὸν ἔστι τὸ πρόσωπόν σου.* Ab
 his Patrobij Neroniani libertus, centum
 aureis redemptū, eo loco vbi iussu Galbæ
 animaduersum in patronum fuerat, ab-
 iecit. Serò tandem dispensator Argius, &
 hoc & cæterum truncum in priuatis eius
 hortis Aureliæ viæ sepulturæ dedit.

21 Statura fuit iusta, capite præcaluo,
 oculis cæruleis, adunco naso, manibus
 pedibusque articulari morbo distortissi-
 mis:

mis: vt neque calceum perpeti, neque li-
bellos euoluere aut tenere omninò va-
leret. Excreuerat etiã in dexteriore
latere eius caro, propendebátque adeò,
vt ægrè fascia substringeretur. Cibi plu- 22
rimi traditur, quem tempore hiberno
etiã ante lucem capere consueuerat:
inter cœnam verò vsque eo abundan-
tem, vt congestas super manus reliquias
circumferri iuberet, spar ãque ad pedes
stantibus. Libidinis in mares pronior: &
eos non nisi præduros, exoletosque. Fe-
rebant in Hispania Icelum è veteribus
concupinis, de Neronis exitu nuntian- 23
tem, non modò arctissimis osculis pa- A. V.
lãm exceptum ab eo, sed vt sine mora C.
velleretur oratum, atque seductum. 822
Pecit tertio & septuagesimo ætatis anno,
Imperij mense septimo. Senatus vt pri-
mùm licitum fuit, statuam ei decreuerat
rostratæ columnæ superstantem in parte
Fori, qua trucidatus est. Sed decretum
Vespasianus aboleuit, percussores sibi ex
Hispania in Iudæam submisisse opinatus.

39
M. SALVIUS OTHO.

I **M**Aiores Othonis orti sunt oppido Ferrentino, familia vetere & honorata, atque ex principibus Etruriæ. Anus M. Saluius Otho, patre equite Rom. matre humili, incertum an ingenua per gratiam Liuiæ Augustæ, in cuius domo creuerat, senator est factus, nec præturæ gradum excessit. Pater L. Otho materno genere præclaro, multarum & magnarum propinquitatum, tam charus, tamque non ab similibus facie Tiberio principi fuit, ut plerique procreatum ex eo crederent. Urbanos honores, proconsulatum Africae, & extraordinaria imperia, seuerissimè administravit. Ausus etiam est in Illyrico milites quosdam, quòd motu Camilli ex pœnitentia præpositos suos, quasi defectionis aduersus Claudium auctores, occiderant, capite punire: & quidem ante principia se coram: quamuis ob id ipsam promotos in ampliorem gradum à Claudio sciret. Quo facto, sicut gloriam auxit, ita gratiam minuit: quam tamen maturè recuperavit, detecta equi-
tis

tis R. fraude, quem prodentibus seruis
 necem Claudio parare compererat. Nam-
 que & senatus honore rarissimo, statua
 in Palatio posita, prosecutus est eum: &
 Claudius, allectum inter patricios collau-
 dās amplissimis verbis, hoc quoque adie-
 cit: *Vir quo meliores liberos habere ne opto*
quidem. Ex Albia Terentia splendidissima
 femina duos tulit filios, L. Titianum, &
 minorē Marcum cognominem sibi. Tulit
 & filiam, quam nondum nubilem Druso
 Germanici filio despondit. Ο Τ Η Ο Im-
 perator Ι Ι Ι Ι. Calend. Maij natus est Ca-
 millo Arruntio, Domitio Ænobarbo,
 Coss. A prima adolescentia prodigus,
 ac procax, adeò vt sæpè flagris obiurga-
 retur à patre. Ferebatur & vagari nocti-
 bus solitus: atque inualidum quemque
 obuiorum vel potulentum corripere: ac
 distento sago impositum in sublime ia-
 ctare. Post patris deinde mortem, liber-
 tinam aulicam gratiosam, quo effica-
 cius coleret, etiam diligere simulauit,
 quamuis anum, ac penè decrepitam. Per
 hanc insinuatus Neroni, facilè summum
 inter amicos locum tenuit congruentia
 morum: vt verò quidam tradunt, & con-
 suetudine mutui stupri: ac tantùm po-
 tentia valuit, vt damnatum repetundis

consularem virum, ingens præmium pa-
ctus, prius quàm planè restitutionem ei
impetrasset, non dubitaret in senatum ad
3 agendas gratias introducere. Omnium
autem consiliorum secretorúmque par-
ticeps, die quam Nero necãdæ matri de-
stinauerat, ad auertendas suspiciones cœ-
nam vtriq̃ue exquisitissimæ comitatis
dedit. Item Poppæam Sabinam, tunc ad-
huc amicam eius, abductam marito, de-
mandatámque interim sibi, nuptiarum
specie recepit. Nec corrupisse contentus,
adeò dilexit, vt ne riualem quidem Ne-
ronem æquo tulerit animo. Creditur
certè non modò missos ad arcessendam
non recepisse, sed ipsum etiam exclusisse
quondam pro foribus adstantem, miscen-
témque frustra minas & preces, ac depo-
situm reposcentem. Quare diducto ma-
trimonio, sepositus est per causam lega-
tionis in Lusitaniam. Id satis visum, ne
pœna acrior mimum omnem diuulga-
ret: qui tamen sic quoque hoc disticho
enotuit.

Cur Osbo mentito sit queritis exsul honore?

Vxoris moechus cœperat esse sua.

4 Prouinciam administravit quæstorius per
decem annos, moderatione atq; abstinē-
tia singulari. V T tandem vltionis oc-
casio

castro data est, tonatibus Galbæ primus 821
accessit: eodémque mométo & ipse spem
Imperij cœpit: magnam quidem & ex cõ-
ditione temporũ, sed aliquantò maiorem
ex affirmatione Seleuci mathematici.
Qui cum eum olim superstitem Neroni
fore spondisset, tunc vtrò inopinatus
aduenerat, imperaturum quoque breui
repromittens. Nullo igitur officij aut am-
bitionis in quemquam genere omisso,
quoties cœna principẽ acciperet, aureos
excubanti cohorti viritim diuidebat: nec
eo minùs alium alia via militum deme-
rebatur. Cuidam etiam de parte finium
cum vicino litiganti, adhibitus arbiter,
totum agrum redemit, emancipauitque:
vt iam vix vllus esset, qui non & sentiret
& predicaret solum successione Imperij
dignum. Speraueat autem fore vt ado-
ptaretur à Galba: idque in dies expecta-
bat. Sed postquam, Pisone prælatõ, spe
decidit, ad vim conuersus est: instigante
super animi dolorem etiam magnitudi-
ne æris alieni. Neque enim dissimulabat,
*nisi principem, se stare non posse, nihilque re-
ferre, ab hoste in acie, an in foro sub credito-
ribus, ca. lere.* Ante paucos dies seruo Cæ-
saris pro impetrata dispensatione decies
sestertium expresserat. Hoc subsidium
tanti

tanti cœpti fuit: ac primò quinque spiculatoribus commissa est res, deinde decem aliis, quos singuli binos produxerant: omnibus dena sestertia repræsentata, & quinquagena promissa. Per hos sollicitati reliqui, nec aded multi, haud dubia fiducia in ipso negotio pluribus affuturis. Erat animus post adoptionem statim Castra occupare, cœnantemque in Palatio Galbam aggredi, sed obstitit respectus cohortis, quæ tunc excubabat, ne oneraretur invidia, quòd eiusdem statione & Caius fuerat occisus, & desertus Nero. Medium quoque tempus religio & Seleucus exemit. Ergo destinata die, præmonitis conscis, ut se in Foro sub æde Saturni ad Miliarium aureum opperirentur, manè Galbam salutavit: utque consueverat, osculo exceptus, etiam sacrificanti interfuit, audiuitque prædicta haruspicis. Deinde liberto adesse architectos nuntiante, quod signum conuenerat, quasi vanalem domum inspecturus abscessit: proripuitque se postica parte Palatij ad constitutum. Alij febrem simulasse aiunt, eamque excusationem proximis mandasse, si quaereretur. Tunc abditus properè muliebri sella in Castra contendit: ac deficienti

Auream domum. Dicitur ea nocte per quietem pauefactus gemitus maximos edidisse : repertusque à concursantibus humi ante lectum iacens, per omnia piaculorum genera manes Galbæ, à quo deturbari expellique se viderat, propitiare tentasse : postridie quoque in augurando tēpestare orta grauiter prolapsus, identidem obinurmurasse: *Τί γάρ μοι ἐ μακρῆς ἐλάσις.* S v s idem verò tempus, Germanici exercitus in Vitellij verba iurauerant : Quod vt comperit, auctor senatus fuit mittendæ legationis, quæ doceret, electum iam principem : quietem & concordiam suaderet. Et tamen per internuntios ac litteras, consortem Imperij, generumque se Vitellio obtulit. Verum haud dubio bello iam ducibus & copiis quas Vitellius præmiserat, appropinquantibus, animum fidemque prætorianorum erga se penè interneccione amplissimi ordinis expertus est : & placuerat per classarios arma transferri, remittique nauibus. Ea cum in castris sub noctem promerentur, insidias quidam suspicati tumultum excitauerunt: ac repente omnes, nullo certo duce, in Palatium concurrerunt, eadem senatus flagitantes: repulsisque tribunorum, qui inhibere tentabant,

tabant, nonnullis & occisis, sicut erant
 cruenti, vbinam Imperator esset requi-
 rentes, perruperunt in triclinium vsque,
 nec nisi viso destiterunt. Expeditionem
 autem impigrè atque etiam præproperè
 inchoavit: nulla ne religionum quidem
 cura, sed & motis necdum conditis au-
 cilibus, quod antiquitus infaustum habe-
 retur: & die, quo cultores Deum matris
 lamentari & plangere incipiunt: prætereà
 aduersissimis auspicijs. Nam & victimas
 Diti patri cæsas litavit: cum tali sacrifi-
 cio contraria exsta potiora sint. Et primo
 egressu inundationibus Tiberis retarda-
 tus, ad xx. etiam lapidem ruina ædificio-
 rum præclusam viam offendit. Simili te- 2
 meritate, quamuis dubium nemini esset
 quin trahi bellum oporteret, quando &
 fame & angustiis locorum, virgeretur ho-
 stis, quam primùm tamen decertare sta-
 tuit: siue impatiens longioris sollicitudi-
 nis, speransque ante Vitellij aduentum
 profligari plurimum posse: siue impar
 militum ardori, pugnam deposcentium.
 Nec illi pugnae affuit, substititque Bri-
 xelli. Et tribus quidem, verùm medio-
 tribus præliis, apud Alpes, circâque Pla-
 centiam, & ad Castoris, quod loco no-
 men est, vicit: nouissimo maximoque
 apud

apud Bebriacū fraude superatus est: cū
 spe colloquij facta, quasi ad conditionem
 pacis militibus eductis, ex improviso, at-
 que in ipsa consalutatione, dimicandum
 fuisset: ac statim moriendi impetum ce-
 pit: vt multi, nec frustra, opinantur, ma-
 gis pudore, ne tanto rerum hominūque
 periculo dominationem sibi asserere
 perseveraret, quā desperatione vlla
 aut diffidentia copiarum: quippe resi-
 duis, integrisque etiam nunc, quas secum
 ad secundos casus detinuerat, & super-
 uenientibus aliis è Dalmatia, Pannoniā-
 que & Mœsia: ne victis quidem adeò af-
 flictis, vt non in ultionem ignominiae
 quiduis discriminis vltro, & vel solae sub-
 10 irent. Interfuit huic bello pater meus
 Suetonius Lenis, tertiæ decimæ legionis
 tribunus angusticlauius. Is mox referre
 crebrò solebat, Othonem etiam priua-
 tum vsque adeò deestatum ciuilia arma,
 vt memorante quodam inter epulas de
 Cassij Brutique exitu, cohorrerit: nec
 concursurum cum Galba fuisse, nisi con-
 sideret sine bello rem transigi posse.
 Tunc ad despiciendam vitam exemplo
 manipularis militis concitarum: qui
 cū cladem exercitus nuntiaret, nec cui-
 quam fidem faceret, ac nunc mendacij,
 nunc

nunc timoris, quasi fugisset ex acie, argueretur, gladio ante pedes eius incubuerit: hoc viso proclamasse eum aiebat: *non amplius se in periculum tales tamque benemeritos coniecturum.* Fratrem igitur, fratrisque filium, & singulos amicorum cohortatus, ut sibi quisque pro facultate consuleret, ab amplexu & osculo suo dimisit omnes, secretoque captato, binos codicillos exaravit ad sororem consolatorios. Sed & ad Messallinam Neronis, quam matrimonio destinaverat, commendans reliquias suas & memoriam. Quidquid deinde epistolarum erat, ne cui periculo aut noxæ apud victorem forent, concremavit. Diuisit & pecunias domesticis ex copia præsentis. Atque ita paratus intentisque iam morti, tumultu inter moras exorto, ut eos qui discedere & abire ceptabant, corripere quasi desertores, detinerique sensit: *Adiciamus,* inquit, *vita huic hanc noctem,* his ipsis totidemque verbis, vetuitque vim cuiquam fieri: & in serena usque patente cubiculo, si quis adire vellet, potestatem sui præbuit. Post hæc sedata siti gelidæ aquæ potione, arripuit duos pugiones, & explorata utriusque acie, cum alterum puluino subdidisset, foribus adaperitis arctissimo somno quie-

uit. Et circa lucem demum expergefatus, vno se traiecit ictu infra laeuam papillam: irrumpentibusque ad primum gemitum, modò celans, modò detegēs plagam, exanimatus est: & celeriter (nam ita

72 præceperat) funeratus, XXXVIII. ætatis
A. V. anno, & XC V. imper j die. TANTO
c. Othonis animo nequaquam corpus aut
822 habitus competiit. Fuisse enim traditur
& modicæ stature, & malè pedatus, scambusque. Munditiarum verò penè muliebrium: vulso corpore: galericulo capiti propter raritatem capillorum adaptato & annexo, vt nemo dignosceret. Quin & faciem quotidie rasitare ac pane madido linere consuetum: idque instituisse à prima languine, ne barbatus vnquam esset. Sacra etiam Isis sæpè in lintea religio-saque veste propalam celebrasse. Per quæ factum putem vt mors eius minimè congruens vitæ, maiori miraculo fuerit. Multi præsentium militum cum plurimo fletu manus ac pedes iacentis exsculati, *fortissimum virum, unicū Imperatorem* prædicātes, ibidem statim nec procul à rogo vim suæ vitæ attulerunt. Multi & absentium accepto nuntio præ dolore armis inter se ad internecionem concurrerunt. Denique magna pars hominum,
inco

incolumem grauiſſimè deteſtata, mortuum laudibus tulit: vt vulgò iactatum ſit etiam, *Galbam ab eo non tam dominandi quàm Reip. ac liberatus reſtituenda cauſa interemptum.*

A. VITELLIVS.

VITELLIORVM originem alij¹ aliam, & quidem diuerſiſſimam, tradunt: partim veterem & nobilem: partim verò nouam & obſcuram, atque etiam ſordidam. Quod ego per aduatores obtretractorèſque Imperatoris Vitellij euiſſe opinaret: niſi aliquanto prius de familiæ conditione variatam eſſet. Exſtat Q. Eulogij ad Q. Vitellium, diui Auguſti quæſtorem, libellus, quo continetur, Vitellios Fauno, Aboriginum rege, & Vitellia quæ multis locis pro numine coleretur, ortos, toto Latio imperaſſe. Horum reſiduâ ſtirpem ex Sabinis tranſiſſe Romam, atque inter patritios allectam, indicia ſtirpis diu manſiſſe, viam Vitelliam ab Ianiculo ad mare uſque: item coloniam eiufdem nominis, quam gentili copia aduerſus Æquiculos tutan-

Cc • dam

dam olim depoposcissent: tempore deinde Samnitici belli praesidio in Apuliam misso, quosdam ex Vitelliis subsedis Nuceria: eorumque progeniem longo post interuallo repetisse urbem, atque ordinem senatorium. Contra, plures auctorem generis libertinum prodiderunt.

2. Cassius Severus: nec minus alij, eundem & futorem veteramentarium: cuius filius sectionibus & cognituris vberius compendium nactus, ex muliere vulgari Antiochi cuiusdam furnariam exercentis filia, equitem Rom. genuerit. Sed quod discrepat, sit in medio. Caeterum P. Vitellius domo Nuceria, siue ille stirpis antiquae, siue pudendis parentibus atque auis, eques certe Romanus, & rerum Augusti procurator, quatuor filios amplissimae dignitatis cognomines, ac tantum praenomina distinctos, reliquit, Avium, Quintum, Publium & Lucium. AVIUS in consulatu obiit, quem cum Domitio Neronis Caesaris patre inierat: prelaetus, alioqui, famosusque coenarum magnificentia. QUINTVS caruit ordine, cum auctore Tiberio secerni minus idoneos senatores, remouerique placuisset. PUBLIUS Germanici Comes Cn. Pisonem inimicum, & interfectorem eius, accusa-

uit cōdemnauitque: ac post præturæ honorem inter Seiani conscios arreptus, & in custodiam fratri datus, scalpro librario venas sibi incidit, nec tam mortis pœnitentia quàm suorum obtestatione obligari, curarique se passus, in eadem custodia morbo perit. LVCIVS ex consulatu A. 7. Syriae præpositus, Artabanum Parthorum regem summis artibus, non modò 788 ad colloquium suum, sed etiam ad veneranda legionum signa pellexit. Mox cum Claudio principe, duos insuper ordinarios consulatus censuramque gessit. Cu- 787 ram quoque imperij sustinuit, absente 796 eo, expeditione Britannica: vir innocens & industrius, sed amore Libertinæ 800 perinfamis, cuius etiã saliuus melle commistis, nec clam quidem aut rarò, sed quotidie ac palàm arterias & fauces pro remedio fouebat. Idem, miri in adulando ingenij, primus C. Cæsarem adorari vt Deum instituit: cum reuersus ex Syria non aliter adire ausus esset quàm capite velato, circumuertensque se, deinde procumbens. Claudium vxoribus libertisque addictum ne qua non arte demeretur, pro maximo munere à Messallina petiit, vt sibi pedes præberet excalceandos: detractumque socculum dextrum,

inter togam tunicasque gestavit assidue,
 nonnunquam osculabundus. Narcissi
 quoque & Pallantis imagines aureas in-
 ter Lares coluit. Huius & illa vox est, *Sæ-
 pè facias*, cum sæculares ludos edenti
 3 Claudio gratularetur. Decessit paraly-
 si altero die quam correptus est, duobus
 filiis superstitis, quos ex Sextilia pro-
 batissima, nec ignobili scemina, editos
 consules vidit: & quidem eodem ambos
 totoque anno, cum maiori minor in vi.
 menses successisset. Defunctum senatus
 publico funere honoravit: item statua
 pro Rostris, cum hac inscriptione, P I E-
 T A T I S I M M O B I L I S E R G A P R I N-
 C I P E M. Aulus Vitellius L. filius I M P.
 natus est VIII. Kalend. Octobris, vel, ut
 quidam, VII. Idus Septembris, Druso
 Cæsare, Norbano Flacco coss. Genitu-
 ram eius prædictam à mathematicis, ita
 parentes exhorruerunt, ut magnopere
 semper contenderit pater ne qua ei pro-
 vincia viuo se committeretur: & mater
 missum ad legiones, & appellatum Im-
 peratorem pro afflicto statim lamentata
 sit. Pueritiam primamque adolescentiam
 Capreis egit, inter Tiberiana scorta, &
 ipse perpetuo spintrix cognomine nota-
 tus: existimatusque corporis gratia ini-
 tium

tum & caussa incrementorum patri fuisse. Sequenti quoque ætate omnibus pro- 4
 bris contaminatus, præcipuum in aula
 locum tenuit: Caio per aurigandi, Clau-
 dio per alexæ studium familiaris. Sed ali-
 quanto Neroni acceptior, cum propter
 eadem hæc, tum peculiari merito: quod
 præsidens certamini Neroneo, cupien-
 tem inter citharædos contendere, nec
 quamuis flagitantibus cunctis promit-
 tere audentem, ideoque egressum thea-
 tro reuocauerat, quasi perseverantis po-
 puli legatione suscepta, exorandumque
 præbuerit. Trium itaque principum 5
 indulgentia non solum honoribus, ve-
 rum & sacerdotiis amplissimis auctus,
 proconsulatum Africae posthæc curam-
 que operum publicorum administravit:
 & voluntate dispari, & existimatione. In
 prouincia singularem innocentiam præ-
 stitit biennio continuato, cum succe-
 denti fratri legatus substitutus esset. At
 in urbano officio dona atque ornamen-
 ta templorum surripuisse, & commutaf-
 se quædam, ferebatur: proque auro & ar-
 gento, stannum & aurichalcum suppo-
 sisse. Vxorem habuit Petroniam, con- 6
 sularis viri filiam, & ex ea filium Petro-
 nianum, captum altero oculo. Hunc he-

redem à matre sub cōditione institutum,
si de potestate patris exisset, manu emi-
sit: breuīque, vt creditum est, interemit,
insimulatum insuper parricidij, & quasi
paratum ad scelus venenum ex cōscien-
tia hausisset. Duxit mox Galeriam Fun-
danam prætório patre. Ac de hac quoque
liberos vtriusque sexus tulit: sed marem,
titubantia oris prope mutum, & elin-
7 guem. A Galba in inferiorem Germa-

A. V. niam contra opinionem missus est. Ad-
C. iutum putant T. Iunij suffragio, tunc po-
821 tentissimi, & cui iam pridem per commu-
nem factionis suæ fauorem conciliatus
esset: nisi quòd Galba præ se tulit, nullos
minus metuendos quàm qui de solo vi-
ctu cogitarent: ac posse prouincialibus
copiis profundam eius expleri gulam, vt
cuius euidentis sit, cōtemptu magis quàm
gratia electum. Satis constat exituro via-
ticum defuisse, tanta egestate rei familia-
ris, vt vxore & liberis quos Romæ relin-
quebat, meritorio cœnaculo abditis, do-
mum in reliquam partem anni abloca-
ret: vtque ex aure matris detractū vnio-
nem pignorauerit ad itinēris impensas.
Creditorum quidem præstolantium ac
detinentium turbam, & in iis Sinuessan-
os Formianósque, quorum publica ve-
ctigalia

Etigalia interuerterat, non nisi errore calumniæ amouit: cùm libertino cui-dam acerbiùs debitum reposcenti, iniu-riarum formulam, quasi calce ab eo per-cussus, intendisset, nec aliter quàm extor-tis quinquaginta H-s. remisisset. Adue-nientem malè animatus erga principem exercitus, pronùsque ad res nouas, libens ac supinis manibus excepit, velut dono Deùm oblatum ter consulis filium ata-te integra, facili ac prodigo animo. Quã veterem de se persuasionem Vitellius re-centibus etiam de se experimentis auxer-at, toto via caligatorum quosque mili-tum obuios exosculans: pèrque stabula ac diuersoria, mulionibus ac viatoribus præter modum comis: vt mane singulos iamne ientassent sciscitaretur, séque fe-cisse ructu quoque ostenderet.

CASTRÀ verò ingressus nihil cuiquam poscenti negauit: atque etiam vlt-rò ignominiosis notas, reis sordes, dam-natis supplicia dempsit. Quare vixdum mense transacto, neque diei, neque tem-poris habita ratione, ac iam vespere, subi-tò à militibus è cubiculo raptus, ita vt erat in veste domestica IMPERATOR 822 est consalutatus: circumlatùsque per ce-leberrimos vicos, strictum diui Iulij gla-dium

dium tenens, detractum delubro Martis, atque in prima gratulatione porrectum sibi à quodam: nec antè in Prætorium rediit quàm flagrante triclinio ex conceptu camini: tum quidem consternatis, & quasi omine aduerso anxius omnibus, inquit: *Bono animo estote, nobis alluxit:* nullo sermone alio apud milites vsus. Consentiēte deinde etiam iam superioris prouinciæ exercitu, qui prius à Galba ad senatum defecerat, cognomen GERMANICI delatum ab vniuersis cupidè recepit: AVGVSTI distulit: CESARIS in perpetuum recusauit. Ac subinde eade Galbæ annuntiata, compositis Germanicis rebus partitus est copias quas aduersus Othonem præmitteret, quasque ipse perduceret. Præmisso agminè latum euenit auspiciū, siquidem à parte dextra repente aquila aduolauit: lustratisque signis, ingressos viam sensim antecessit. At contrà ipso mouente, statuae equestres cùm plurifariam ei ponerentur, fractis repente cruribus pariter corruerunt: & laurea, quam religiosissimè circumdederat, in profluentem excidit. Mox Viennæ pro tribunali iura reddenti, gallinaceus supra humerum, ac deinde in capite, adstitit. Quibus ostē-

tis pat respondit exitus : nam confirma-
tum per legatos suos imperium , per se
retinere non potuit. De Bebriacensi ¹⁰
victoria & Othonis exitu , cùm adhuc in
Gallia esset , audiit : nihilque cunctatus,
quidquid prætorianarum cohortium fuit,
vt pessimi exempli, vno exauctorauit edi-
cto, iussus tribunis tradere arma. Centum
autem atque viginti , quorum libellos
Othoni datos inuenerat , exposcentium
præmia, ob editam in cæde Galbæ ope-
ram , conquiri & supplicio affici impera-
uit : egregiè profusus , atque magnificè , &
vt summi principis spem ostenderet , nisi
cætera magis ex natura , & priore vita
sua , quàm ex imperij maiestate gessisset.
Namque itinere inchoato , per medias
ciuitates ritu triumphantium vectus est :
pérque flumina delicatissimis nauigiis,
& variarum coronarum genere redimi-
tis , inter profusissimos obsoniorum ap-
paratus nulla familiæ , aut militis disci-
plina , rapinas ac petulantiam omnium
in iocum vertens : qui non contenti epu-
lo vbique publicè præbito, quoscumque
libuisset, in libertatem asserebant, verbe-
ra & plagas, sæpè vulnera, nonnumquam
necem repræsentantes. aduersantibus.
Vtque campos , in quibus pugnatum est,
adiit

adiit abhorrentes quosdam cadauerum
 tabem, detestabili voce confirmare ausus
 est: *Optimè clere occisum hostem, & melius
 ciuem.* Nec eò secius ad leniendam gra-
 uitatem odoris plurimum meri propalam
 hausit, passimque diuisit pari vanitate
 atque insolentia. Lapidem memoriæ Otho-
 nis inscriptum intuens, dignum eo Mau-
 soleo ait: pugionemque, quo se is occi-
 derat, in Agrippinensem coloniam misit,
 Marti dedicandum. In Apennini quidem
 iugis etiam peruigilium egit.

¶ I VRBEM denique ad classicum introiit
 paludatus, ferroque succinctus inter si-
 gna atque vexilla, sagulatis comitibus,
 ac detectis commilitonum armis. Magis
 deinde ac magis, omni diuino humanó-
 que iure neglecto, Alliensis die pontifica-
 tum maximum cepit: comitia in decem
 annos ordinauit, seque perpetuum con-
 sulem. Et ne cui dubium foret, quod exem-
 plar regendæ Reip. eligeret, medio Mar-
 tio campo adhibita publicorum sacer-
 dotum frequentia, inferias Neroni dedit:
 ac solempni conuiuio citharædum pla-
 centem palam admouit, ut & aliquid de
 Domitio diceret: inchoantique Nero-
 niana cantica, primus exultans etiam
 ¶ 2 plausit. Talibus principiis magnam im-
 petij

petri partem, non nisi consilio & arbitrio
vilissimi cuiusque histrionum & auriga-
rum administravit, & maxime Asiatici
liberti. Hunc adolescentulum mutua li-
bidine constupratam, mox tadio profu-
gum, cum puteolis poscam vendentem
deprehendisset, coniecit in compedes,
statimque coluit, & rursus in deliciis ha-
buit: iterum deinde ob nimiam contu-
maciam & ferocitatem grauatus, circum-
foraneo lanistæ vendidit, dilatúmque ad
finem muneris repente surripuit, & pro-
uincia demum accepta manumisit: ac
primo Imperij die aureis donauit annulis
super cœnam, cum mane rogantibus pro
eo cunctis, detestatus esset seuerissimè ta-
lem equestris ordinis maculam. Sed ¹³
vel præcipuè luxuriæ sæuitiæque dedi-
tus, epulas trifariam semper, interdum
quadrifariam dispertiebat: in ientacula
& prandia & cœnas, commissionesque
facile omnibus sufficiens, vomitandi
consuetudine. Indicebat autem aliud
alij eadem die: nec cuiquam minus sin-
guli apparatus quadringenis millibus
nummura constiterunt. Famosissima su-
per ceteras fuit cœna ei data aduentitia
à fratre: in qua duo millia lectissimorum
piscium, septem auium apposita tra-
duntur

duntur, Hanc quoque exsuperavit ipse
dedicatione patinæ, quam ob immensam
magnitudinem *Clyteum Minerva Αγγυδα*
πολις dictitabat. In hac scarorum io-
cinora, phasianorum & pavonum ce-
rebella, linguas phœnicopterum, mu-
rænarum lactes à Carpathio vsque fre-
tòque Hispaniæ, per nauarchos ac tri-
remes petitarum, commiscuit: Vt autem
homo non profundæ modò, sed intem-
pestiuæ quoque ac sordidæ gulæ, ne in
sacrificio quidem vnquam, aut itinere
vllò temperavit, quin inter altaria ibi-
dem statim viscus & farra penè rapta è
foco manderet, circâque viarum popi-
nas fumantia opsonia, vel pridiana at-
que semesa. **P R O N V S** verò ad cuius-
que & quacumque de causâ, necem at-
que supplicium: nobiles viros, condisci-
pulos & æquales suos, omnibus blandi-
tiis tantùm non ad societatem imperij
allicefactos, vario genere fraudis occi-
dit: etiam vnum veneno manu sua por-
recto in aquæ frigidæ portione, quam is
affectus febre poposcerat. Tum scenera-
torum & stipulatorum publicanorum-
que qui vnquam se aut Romæ debitum,
aut in via portorium flagitassent, vix vl-
li pepercit. Ex quibus quendam in ipsa
saluta

salutatione supplicio traditum, statim-
que reuocatum cunctis clementiam lau-
dantibus, coram interfici iussit, *velle se*
dicens pascere oculos alterius pœnæ duos
filios adiecit, deprecari pro patre cona-
tos. Sed & equitem Romanum procla-
mantem, cum raperetur ad pœnam, *He-*
res meus es, exhibere testamenti tabulas
coëgit: utque legit cohæredem sibi li-
bertum eius adscriptum, iugulari cum
liberto imperauit. Quosdam & de plebe
ob id ipsum, quòd Venetæ factioni clarè
maledixerant, interemit: contemptu sui
& noua spe id ausos opinatus. Nullis ta-
men infensior quàm vernaculis & ma-
thematicis, ut quisque deferretur, inau-
ditū capite puniebat. Exacerbatus, quòd
post edictum suum, quo iubebat intra
Kalend. Octobris vrbe Italiâque mathe-
matici excederēt, statim libellus est pro-
positus, & *Chaldaos dicere, Bonum fa-*
ctum ne Vitellius Germanicus intra eun-
dem Calendarum diem usquam esset. Su-
spectus & in mortem matris fuit, quasi
agræ præberi cibum prohibuisset: vati-
cinanter Catta muliere, cui velut ora-
culo acquiescebat, *ita demum firmiter ac*
diutissimè imperaturum, si supersles pa-
renti exsistisset. Alij tradunt, ipsam ræ-
dio

die præsentium : & imminentium metu,
venenum à filio impetrasse, haud sanè
35 difficulter. OCTAVO imperij mense de-
sciuerunt ab eo exercitus Mœsiarum,
atque Pannoniæ : item ex transmarinis,
Iudaicus & Syriacus : ac pars in absentis,
pars in præsentis Vespasiani verba iura-
runt. Ad retinèdum ergo cæterorum ho-
minum studium ac fauorem , nihil non
publicè priuatimque nullo adhibito mo-
do largitus est. Delectum quoque ea con-
ditione in vrbe egit, vt voluntariis non
modò missionem post victoriam, sed
etiam veteranorū iustæve militiæ com-
moda polliceretur. Virgenti deinde ter-
ra, marique hosti, hinc fratrem cū classe,
ac tyronibus & gladiatorum manu op-
posuit : hinc Betriacenses copias & du-
ces. Atque vbique aut superatus aut pro-
ditus, salutem sibi & milles M. S. à Fla-
uio Sabino Vespasiani fratre pepigit : sta-
timque pro gradibus Palatij apud fre-
quentes milites *cedere se imperio, quod*
inuitus recepisset, professus, cunctis recla-
mantibus rem distulit : ac nocte interpo-
sita, primo diluculo sordidatus descen-
dit ad Rostra : multisq; cū lachrymis ea-
dem verba, verùm è libello restans est.
Rursus interpellante milite, ac populo,
&

& ne deficeret hortante, omnemque operam suam certatim pollicente, animum resumpsit, Sabinumque, & reliquos Flavianos nihil iam metuentes, vi subita in Capitolium compulit: succensoque templo Iouis Opt. Max. oppressit: cum & praelium & incendium e Tiberiana prospiceret domo inter epulas. Non multo post poenitens facti, & in alios culpam conferens, vocata concione iuravit, coegitque iurare ceteros, *nihil sibi antiquius quiete publica fore.* Tunc solutum a latere pugionem, consuli primum, deinde illo recusante, magistratibus, ac mox senatoribus singulis porrigens: nullo recipiente, quasi in aede Concordiae positurus, abcessit. Sed quibusdam acclamantibus *ipsum esse Concordiam*, rediit: nec solum retinere se ferrum affirmavit, verum etiam **CONCORDIAE** recipere cognomen. Suasitque senatui ut legatos cum virginibus Vestalibus mitterent, pacem, aut certe tempus ad consultandum, peturos. Postridie responsa operienti nuntiatum est per exploratorem, hostem appropinquare. Continuo igitur abstrusus gestatoria sella, duobus solis comitibus, pistore & coquo, Aventinum & paternam domum clam petiit, ut inde in

Campaniam fugeret. Mox leui rumore,
& incerto tanquam pax impetrata esset,
referri se in palatium passus est: vbi cum
deserta omnia reperisset, dilabentibus
etiam qui simul erant, zona se aureorum
plena circumdedit: confugitque in cel-
lulam ianitoris, religato pro foribus ca-
ne, lecto^oque & culcitra obiectis. IRRU-

37 PERANT iam agminis antecessores: ac
nemine obuio rimabantur, vt sit, singula.
Ab iis extractus è latebra, sciscitantes
quinam esset (nam ignorabatur) & *vbi*
esset Vitellium sciret, mendacio elusit, dein-
de agnitus rogare non destitit, quasi qua-
dam de salute Vespasiani dicturus, vt cu-
stodiretur interim vel in carcere: donec
religatis post terga manibus, iniecto cer-
uicibus laqueo, veste discissa, seminudus
in forum tractus est, inter magna rerum
verborumque ludibria, per totum viae Sa-
cræ spatium, reducto coma capite, ceu
noxij solent, atque etiam mento mucro-
ne gladij subiecto, vt visendam præberet
faciem, nève submitteret: quibusdam
stercore & cæno incessentibus, aliis *in-*
cendiarium & *patinarium*, vociferantibus,
parte vulgi etiam corporis vitia expo-
brante (erat enim in eo enormis proce-
ritas, facies rubida plerumque ex vino-
lencia,

lencia, venter obesus, alterum femur sub-
 debile, impulsu olim quadrigæ, cum au-
 riganti Caio ministratorem exhiberet) ¹⁸
 tandem apud Gemonias minutissimis ^{A. V.}
 istibus excarnificatus atque confectus ^{e.}
 est, & inde vnco tractus in Tiberim. Perit ⁸²²
 cum fratre & filio, anno vitæ VII. &
 quinquagesimo: nec fefellit coniecturam
 eorum qui augurio, quod factum ei
 Viennæ ostendimus, non aliud portendi
 prædixerant, quàm venturum in alicuius
 Gallicani hominis potestatem: siquidem
 ab Antonio Primo aduersarum partium
 duce oppressus est: cui Tolosæ nato co-
 gnomen in pueritia *Becco* fuerat, id valet,
 gallinacei rostrum.

C. SVETONII
TRANQVILLI DE
XII. CÆSARIBVS

Liber octauus.

T. FLAVIVS VESPASIANVS
Augustus.

Rebellione trium principum & cæ-
de incertum diu, & quasi vagum
imperium, suscepit firmavitque tan-
dem gens FLAVIA: obscura illa
quidem, ac sine vllis maiorum imagi-
nibus: sed tamen Reipub. nequaquam
pœnitenda: constat licet Domitianum
cupiditatis ac sæuitiæ meritò pœnas
luisse. Titus Flavius Petronius municeps
Reatinus, bello ciuili Pompeianarum
partium centurio: incertum sponte au-
euocatus, profugit ex Pharsalica acie, do-
mumque se contulit. Vbi deinde venia &
missione impetrata, coactiones argenta-
rias factitauit. Huius filius cognomine
Sabinus, expers militiæ (etsi quidam eum
primipilarem: nonnulli, cum adhuc or-
dine,

dines duceret, sacramento solutum per
causam valetudinis tradunt, publicum
quadragesimæ in Asia egit. Manebantque
imagines à ciuitatibus ei positæ sub hoc
titulo, ΚΑΛΟΣ ΤΕΛΩΝΗΨΑΝΤΙ. Post-
ea fœnus apud Heluetios exercuit. ibi-
que diem obiit, superstitibus vxore
Vespasia Polla, & duobus ex ea liberis:
quorum maior Sabinus ad præfecturam
urbis, minor Vespasianus ad principatum
vsque processit. Polla Nursiæ honesto
genere orta, patrem habuit Vespasium
Pollionem, ter tribunum militum, præ-
fectumque castrorum, fratremque sena-
torem prætoris dignitatis. Locus etiam
nunc ad sextum miliarium à Nursia
Spoletum euntibus in monte summo
appellatur Vespasiæ: vbi Vespasiorum
complura monumenta exstant, magnum
iudicium splendoris familiæ, & vetusta-
tis. Non negauerim iactatum à quibus-
dam, Petronij patrem è regione Transpa-
dana fuisse mancipem operarum, quæ ex
Umbria in Sabinos ad culturam agro-
rum quotannis commeare solerent: sub-
sedisse autem in oppido Reatino, vxore
ibidem ducta. Ipse ne vestigium quidem
de hoc, quamuis satis curiosè inquire-
rem, inueni. VESPASIANVS natus 2

A. v. est in Sabinis ultra Reate, vico modico,
 C. cui nomen est Phalacrine, x v. Calend.
 762 Decembris vesperi, Q. Sulpicio Camerino,
 C. Poppæo Sabino C o s s. quinquennio
 antè quàm Augustus excederet: educatus
 sub paterna auia Tertulla, in prædiis Co-
 fanis. Quare princeps quoque & locum
 incunabulorum assiduè frequētavit: ma-
 nente villa, qualis fuerat olim: ne quid
 scilicet oculorum consuetudini deperi-
 ret: & auiaæ memoriam tantoperè dile-
 xit, vt solemnibus ac festis diebus pocillo
 quoque eius argenteo potare perseue-
 rauerit. Sumpta toga virili, latū clauum
 quamquam fratre adepto, diu auer-
 satus est: nec vt tandem appeteret, com-
 pelli nisi à matre potuit. Ea demum ex-
 tudit, magis conuicio quàm precibus
 vel auctoritate, dum eum identidem per
 cōtumeliam anteambulonem fratris ap-
 pellat. Tribunatu militum in Thracia
 meruit. Quæstor Cretam & Cyrenas pro-
 uinciam sorte cepit: ædilitatis ac mox
 præturæ candidatus, illam non sine re-
 pulsa, sextoque loco vix adeptus est: at
 prima statim petitione, & in primis præ-
 tor, infensus senatui, Caium ne quo non
 genere demereretur, ludos extraordinarios
 pro victoria eius Germanica depo-
 poscit

poscit, pœnæque coniuratorum addendum censuit, vt insepulti proiicerentur. Egit & gratias ei apud amplissimum ordinem, quòd se honore cœnæ dignatus esset. Inter hæc Flauiam Domitillam duxit vxorem, Statilij Capellæ equitis Rom. Sabratensis ex Africa delicatam olim, Latinæque conditionis, sed mox ingenuam & ciuem Romanam recuperatorio iudicio pronuntiatam: parte asserente Flauio Liberale Ferentini genito, nec quicquam ampliùs quàm quæstorio scriba. Ex hac liberos tulit, Titum & Domitianum, & Domitillam. Vxori ac filiæ superstes fuit: atque vtrámque adhuc priuatus amisit. Post vxoris excessum, Cænidem Antoniaæ libertam, & à manu, dilectam quondam sibi reuocauit in contubernium: habuítque etiam Imperator penè iustæ vxoris loco. Claudio principe Narcissi gratia legatus legionis in Germaniam missus est: inde in Britanniam translatus, tricies cum hoste confixit. Duas validissimas gentes, superque xx. oppida, & insulam Vectem Britannia proxima in deditioem redegit: partim Auli Plautij cõsularis legati, partim Claudij ipsius ductu. Quare triumphalia ornamenta, & in spatio breui du-

A. V. plex sacerdotium accepit. Præterea con-
 c. sulatum, quem gessit per duos nouissimos
 304 anni menses: medium tempus ad Pro-
 consulatum vsque, in otio secessuque
 egit: Agrippinam timens potentem ad-
 huc apud filium, & defuncti quoque Nar-
 cissi amicos perosam. Exin sortitus Afri-
 cam, integerrimè, nec sine magna di-
 gnatione administravit: nisi quod Adru-
 meti seditione quadam, rapa in eum ia-
 cta sunt. Rediit certè nihilo opulentior,
 vt qui prope labefactata iam fide, omnia
 prædia fratri obligarit: necessariòque ad
 mangonicos quæstus sustinendæ digni-
 tatis causa descenderit, propter quod
 vulgò Mulio vocabatur. Conuictus quo-
 que dicitur ducenta H-s. expressisse iu-
 ueni, cui latum clauum aduersus patris
 voluntatem impetrarat, eoque nomi-
 ne grauiter increpitus. Peregrinatione
 Achaia inter comites Neronis, cùm can-
 tante eo aut discederet sæpiùs, aut præ-
 sens obdormisceret, grauissimam con-
 traxit offensam: prohibitùsque non con-
 tubernio modò, sed etiam publica salu-
 tatione, secessit in paruum ac deuiam ci-
 uitatem, quoad latèti, etiàmque extrema
 metuenti, prouincia cum exercitu obla-
 ta est. Percrebuerat Oriente toto vetus
 &

& constans opinio: esse in fatis, vt eo tempore Iudæa profecti rerum potirentur. Id de Imperatore Rôm. quantum euentu postea patuit prædictum, Iudæi ad se trahentes, rebellarunt: cæsôque præposito, legatum insuper Syriæ consularem superperias ferentem, rapta aquila fugauerunt. Ad hunc motum comprimendum cum exercitu ampliore, & non instrenuo duce, cui tamen tuto tanta res committeretur, opus esset, ipse potissimùm deletus est: vt & industriæ expertus, nec metuendus vlllo modo ob humilitatē generis ac nominis. Additis igitur ad copias duabus legionibus, octo alis, cohortibus decem, atque inter legatos maiore filio assumpto, vt primùm prouinciã attigit, proximas quoque cōuertit in se: correcta statim castrorum disciplina: vno quoque & altero prælio tam constanter inuito, vt in oppugnatione castelli lapidis ictum genu, scuto sagittas aliquot exceperit. P o s t Neronem Galbãque, 5

Othone atque Vitellio de principatu certantibus, in spem imperij venit, iam pridem sibi per hæc ostenta conceptam: In suburbano Flauiorum quercus antiqua, quæ erat Marti sacra, per tres Vespasie partus, singulos repente ramos

à frutice dedit, haud dubia signa futuri
cuiusque fati. Primum exilem, & citò
arefactum: ideòque puella nata non per-
annauit. Secundum præualidum ac pro-
lixum, & qui magnam felicitatem por-
tenderet. Tertium verò, instar arboris.
Quare patrem Sabinum ferunt haruspi-
cio insuper confirmatum renuntiasse ma-
tri, *nepo enim ei Casatrem genitum*: nec illam
quidquam aliud quàm cachinnasse, mi-
rantem, *quod adhuc se mentis compote deli-
raret iam filius suus*. Mox cum ædilè eum
C. Cesar, succensens propter curam ver-
rendis viis non adhibitam, luto iussisset
oppleri congesto per milites in prætex-
tæ sinum: non defuerunt qui interpre-
rarentur, quandoque proculcatam, de-
sertamque Rempub. ciuili aliqua pertur-
batione in tutelam eius, ac velut in gre-
mium, deuenturam. Prandente eo quon-
dam, canis extrinsecus è triuio manum
humanam intulit, mensæque subiecit.
Cœnante rursus, bos arator decusso iugo,
triclinium irrupit: ac fugatis ministris,
quasi repentè decessus, procidit ad ipsos
accumbentis pedes, ceruicemque sub-
misit. Arbor quoque cupressus in agro
auito sine vlla vi tempestatis radicitus
sculsa atque prostrata, insequenti die
viridior

viridior ac firmior resurrexit. At in Achaia somniauit, initium sibi suisque felicitatis futurum, simul ac deus Neroni exemptus esset: euenitque vt sequenti die progressus in atrium medicus dentem ei ostenderet tantum quod exemptum. Apud Iudæam Carmeli Dei oraculum consulentem, ita confirmauere sortes, vt quidquid cogitaret volueretque animo, quantumlibet magnum, id esse prouenturum, pollicerentur. Et vnus ex nobilibus captiuis Iosaphus, cum coniceretur in vincula, constantissimè asseuerauit fore vt ab eodem breui solueretur, verum iam Imperatore. Nuntiabantur & ex vrbe præfagia, Neronem diebus vltimis monitum per quietem, vt thensam Iouis Optim. Max. è sacrario in domum Vespasiani, & in circum deduceret. Ac non multò post, comitia secundi consulatus ineunte Galba, statua diui Iulij ad Orientem sponte conuersa: ac ique Bebraiacensi, prius quam committeretur, duas aquilas in conspectu omnium conflixisse: victaque altera, superuenisse tertiam à solis ortu, ac victricem abegisse.

Nec tamen quidquam antè tentauit, 6
promptissimis atque etiam instantibus
suis: quàm sollicitatus quorundã & igno-
torum

torum & absētium fortuito fauore. Mœ-
 fiaci exercitus bina è tribus legionibus
 millia missa auxilio Othoni: postquam
 iter ingressis nuntiatum est victum
 eum, ac vim vitæ suæ attulisse: nihilò
 secius Aquileiam vsque perseuerauerunt,
 quasi rumori minus crederent. Ibi per
 occasionem ac licentiam, omni rapina-
 rum genere grassati, cùm timerent, ne
 sibi reuersis reddenda ratio, ac subeunda
 pœna esset, consilium inierunt eligendi
 creandique Imperatoris. *Neque enim de-
 teriores esse aut Hispaniensis exercitu qui
 Galbã, aut pratoriano qui Othonem, aut
 Germaniciano qui Vitellium fecissent.* Pro-
 positis itaque nominibus legatorum cõ-
 sularium, quot vbique tunc erant, cùm
 cæteros alij alium alia de causâ impro-
 barent: & quidam è legione tertia, quæ
 sub exitu Neronis translata ex Syria in
 Mœsiam fuerat, Vespasianum laudibus
 ferrent, assensere cuncti, noménque
 eius vexillis omnib. sine mora inscripse-
 runt. Et tunc quidem compressa res est,
 reuocatis ad officium numeris parum-
 per. Cæterùm diuulgato factò, Tiberius
 Alexander præfectus Ægypti primus in
 verba Vespasiani legiones adegit Calen-
 Julij: qui principatus dies in posterum
 obserua

obseruatus est, Iudaicus deinde exercitus,
V. Idus Iulij apud ipsum iurauit. Pluri-
mum coeptis contulerūt, iactatum exem-
plar epistolæ, veræ siue falsæ, defuncti
Othonis ad Vespasianum, extrema ob-
testatione vltionem mandantis, & vt
Reip. subueniret, optantis: simul rumor
dissipatus, destinasse Virellium victorem
permutare hiberna legionum, & Ger-
manicas transferre in Orientem ad secu-
riorem molliorémque militiam, præterea
ex præsidibus prouinciarum Licinius
Mucianus, & è regibus Vologesus Par-
thus, ille deposita similitate, quam in id
tempus ex æmulatione non obscure ge-
rebat, Syriacum promisit exercitum: hic
quadraginta millia sagittariorum.

S V S C E P T O igitur ciuili bello, ac 7
ducibus copiisque in Italiam præmissis,
interim Alexandriam transit, vt claustra
Ægypti obtineret. Hic cum de firmitate
imperij capturus auspiciam, ædem Sera-
pidis, submotis omnibus, solus intrasset:
ac propitiato multum Deo, tandem se
conuertisset, verbenas, coronasque & pa-
nificia, vt illic assolet, Basilides libertus
obtulisse ei visus est: quem neque admis-
sum à quoquam: & iam pridem propter
neruorum valetudinē vix ingredi longeq;
abesse

abesse constabat. Ac statim aduenere literæ, fufas apud Cremonam Vitellij copias, ipsum in vrbe interemptum nuntiâtes. Auctoritas & quasi maiestas quædam, vt scilicet inopinato & adhuc nouo principi deerat : hæc quoque accessit. E plebe quidam luminibus orbatus, item alius debili crure, sedentem pro tribunali pariter adierunt, orantes opem valetudinis, demonstratam à Serapide per quietem: restitutum oculos, si inspiciet : confirmaturum crus, si dignaretur calce contingere. Cùm vix fides esset rem vlllo modo successuram, ideòque ne experiri quidem auderet : extremo hortantibus amicis, palàm pro concione vtrumque tentauit, nec euentus defuit. Per idem tempus Tegeæ in Arcadia, instinctu vaticinantium effossa sunt sacro loco vasa operis antiqui, atque in iis assimilis Vespasia-

- A. V. no imago. T A L I S , tantâque cum fama
 C. in vrbem reuersus, acto de Iudæis triumpho, consulatus octo veteri addidit. Suffcepit & censuram : ac per totum imperij
 823
 824 tempus nihil habuit antiquius, quam
 825
 827 propè afflictam nutantemque Remp. stabilire primò, deinde & ornare. Milites,
 828
 839 pars victoriæ fiducia, pars ignominie dolore, ad omnem licentiam audaciâque

processerant. Sed & prouinciæ, ciuitatesque liberæ, necnon & regna quædam tumultuosius inter se agebant. Quare Vitellianorum quidem & exauctorauit plurimos, & coërcuit. Participibus autem victoriæ ad eò nihil extra ordinem indulgit: vt etiam legitima præmia non nisi serò persoluerit. Ac ne quam occasionem corrigendi disciplinam prætermitteret, adolescentulum fragrantem vnguento, cum sibi pro impetrata præfectura gratias ageret, nutu aspernatus, voce etiam grauissima increpuit, *Maluissimè allium oboluisse*: literasque renocauit. Classarios verò, qui ab Ostia & Puteolis Romam pedibus per vices comitant, petentes *constitui aliquid sibi calcearum nomine*: quasi parum esset, sine responso abegisse, iussit post hæc, ex calceatos cursitare: & ex eo ita cursitant. Achaiam, Lyciam, Rhodum, Byzantium, Samum, libertate adempta, item Thraciam, Siciliam & Comagenem conditionis regni usque ad id tempus, in prouinciarum formam redegit. Cappadociæ propter assiduos barbarorum incursus legiones addidit: consularemque rectorem imposuit, pro equite Romæ. Deformis vrbis veteribus incendiis ac ruinis erat: vacuas areas occupare & ædificare,

care, si possessores cessarent, cuicumque permittit. Ipse restitutionem Capitolij aggressus, ruderibus purgandis manus primus admouit, ac suo collo quædam extulit: ærearumque tabularum tria milia, quæ simul conflagrauerant, restituenda suscepit: vndique inuestigatis exemplaribus, instrumentum imperij pulcherrimum ac vetustissimū confecit: quo continebatur penè ab exordio vrbs senatusconsulta, plebiscita de societate & fœdere ac priuilegio cuicumque concessis.

9 Fecit & noua opera: templum Pacis foro proximū: Diuique Claudij in Cælio monte, cœptum quidem ab Agrippina, sed à Nerone propè funditus destructum. Item Amphitheatrum vrbe media, vt destinasse compererat Augustum. Amplissimos ordines, & exhaustos cæde varia, & contaminatos veteri negligentia, purgauit: suppleuitque recenseno senatu & equite: submotis indignissimis, & honestissimo quoque Italicorum ac prouincialium allecto. Atque vti notum esset, vtrumque ordinem non tam libertate inter se, quàm dignitate differre, de iurgio quodam senatoris equitisque Rom. ita pronuntiauit: *Non oportere maledici senatoribus? remaledici ciuile fasque esse.*

esse. Litium series vbiq̄ue maiorem in ro-
modum excreuerant; manentibus anti-
quis, intercapedine iurisdictionis, acce-
dentibus nouis, ex conditione tumul-
tūque temporum. Sorte elegit per quos
raptā bello restituerentur: quique iudi-
cia centumuiralia, quibus peragendis vix
suffectura litigatorum ætas videbatur,
extra ordinem diiudicarent, redigerent-
que ad breuissimum numerum.

Libido atque luxuria, coërcente nul-
lo inualuerat. Auctōr senatui fuit decer-
nendi vt quæ se alieno seruo iunxisset,
ancilla haberetur. Néve filiorum familias
fœneratoribus exigendi crediti ius vm-
quam esset: hoc est, ne post patrum qui-
dem mortem. **CÆTERTIS** in rebus sta-
tīm ab initio principatus vsque ad exi-
tum, ciuilis & clemens. Mediocritatem
pristinam neque dissimulauit v̄mquam,
ac frequenter etiam præ se tulit. Quin &
conantes quosdam originem Flauij ge-
neris ad conditores Reatinos, comitem-
que Herculis, cuius monumentum exstat
via Salaria referre, irrisit vltro. Adeoque
nihil ornamentorum extrinsecus cupidè
appetiuit, vt triumphī die fatigatus tar-
ditate & tædio pompæ, non reticuerit:
Merito se plecti, qui triumphum, quasi

457
aut debitum maioribus suis, aut speratum
umquam sibi, tam ineptè senex concupisset.

Ac ne TRIBVNITIAM, quidem POTE-
STATEM, & PATRIS PATRIÆ appella-
tionem nisi serò recepit. Nam consue-
tudinem salutantes scrutandi, manente
13 adhuc bello ciuili, omiserat. Amicorum
libertatem, caussidicorum figuras, ac phi-
losophorum contumaciam lenissimè tu-
lit. Licinium Mucianum notæ impudi-
citiæ, sed meritorum fiducia minus sui
reuerentem, nunquam nisi clam, & ha-
ctenus relaxare sustinuit, vt apud com-
munem aliquem amicum querens, ad-
deret clausulæ, *Ego tamen vir sum.* Sal-
uium Liberalem in defensione diuitis rei,
ausum dicere, *quid ad Casarem, si Hip-
parchus 400. millie. habet?* & ipse lauda-
uit. Demetrium Cynicum in itinere ob-
uium sibi post dominationem, ac neque
assurgere, neque salutare se dignantem,
oblatrantem etiam nescio quid, satis ha-
14 buit *Canem* appellare: Offensarum, ini-
micitiarumque minimè memor, execu-
torve, Vitellij hostis sui filiam splendi-
dissimè maritali, dotauique etiam &
instruxit. Trepidum eum interdicta aula
sub Nerone, quærentemque quidnam
ageret, aut quò abiret, quidam ex officio
admissio

777

admissionis simul expellens, *abire Mor-*
boniam iusserat. In hunc postea deprecantem
haud ultra verba excaudit, & quidem
totidem ferè atque eadem. Nam ut
suspicione aliqua vel metu ad perniciem
cuiusquam compelleretur, tantùm ab-
fuit, ut monentibus amicis cauendum
esse Metium Pomposianum, quòd vulgò
crederetur genisim habere imperatoriã,
insuper eos. fecerit: spondens, quando-
que beneficij memorem futurum: Non 15
temerè quis punitus insons reperietur:
nisi absente eo & ignaro, aut certè inuito
atque decepto. Heluidio Prisco, qui & re-
uersum ex Syria, solus, priuato nomine
Vespasianum salutauerat, & in prætura
omnibus edictis sine honore ac mentio-
ne vlla transmiserat, non ante succensuit
quàm altercationibus insolentissimis pe-
nè in ordinem redactus. Hunc quoque,
quamuis relegatum primò, deinde & in-
terfici iussum, magni æstimauit seruare
quoquo modo, missis qui percussores re-
uocarent, & seruasset: nisi iã perisse falsò
nuntiatum esset. Cæterum neque cæde
cuiusquam vnquam lætatus, iustis sup-
plicijs illacrymauit etiam & ingemuit.

SOLA est, in qua meritò culpetur, 16
pecuniæ cupiditas. Non enim contentus

E c 1 omiffa,

omissa sub Galba vectigalia' reuocasse:
noua & graua addidisse : auxisse tributa
prouincijs , nonnullis & duplicasse : ne-
gotiationes quoque vel priuato puden-
das propalam exercuit , coëmendo qua-
dam tantum , vt pluris postea distraheret:
Nec candidatis quidem honores , reſſue'
tam innoxijs quam nocentibus absolu-
tiones venditare cunctatus est. Creditur
etiam procuratorum rapacissimum quem-
que ad ampliora officia ex industria so-
litus promouere , quo locupletiores mox
condemnaret : quibus quidem vulgò *pro-*
spongijs dicebatur *vti* , quòd quasi & sic-
tos madefaceret , & exprimeret humen-
tes. Quidam natura cupidissimum tra-
dunt , idque exprobratum ei à sene bu-
bulco : qui negata sibi gratuita libertate,
quam imperium adeptum suppliciter ora-
bat , proclamauerit , *Vulpem pilum mutare ,*
non mores. Sunt contra qui opinentur
ad manubias & rapinas necessitate com-
pulsus , summa ararij fisci que inopia:
de qua testificatus sit initio statim prin-
cipatus : professus *quadringsies millies*
opus esse , vt Resp. stare posset. Quod & ve-
rissimilius videtur , quando & malè par-
tis optimè vsus est. In omne hominum
genus liberalissimus , expleuit censum

senatorium: consulares inopes quingenis sestertiis annuis sustentauit: plurimas per totum orbem ciuitates terrarum motu aut incendio afflictas, restituit in melius.

Ingenia & artes vel maximè fuit: ¹⁸ primus è fisco Latinis Græcisque rhetoribus annua centena constituit. Præstantes poëtas, necnon & artifices coëmit: item colossi refectorem insigni congruio magnaque mercede donauit: mechanico quoque grandes columnas exigua impensa perducturum in Capitolium pollicenti, præmium pro commento non mediocre obtulit, operam remisit, præfatus *sineret se plebeculam pascere*. Ludis ¹⁹ per quos scena Marcelliani theatri restituta dedicabatur, vetera quoque acroamata reuocauerat. Apollinari tragædo quadringenta: Terpno Diodoroque citharædis ducena, nonnullis centena: quibus minimum, quadragena sestertia super plurimas coronas aureas dedit. Sed & conuiuabatur assiduè: ac sæpius rectè, ac dapibile, vt macellarios adiuuaret. Dabat sicut Saturnalibus uiris apophoreta, ita & per Calend. Martij feminis: & tamen ne sic quidem pristinae cupiditatis infamia caruit. Alexandrini *Cybiosacten* eum vocare perseuerauerunt, cognomi-

ne vnus è regibus suis turpissimarum
 sordium. Sed & in funere Fauo archimi-
 mus personam eius ferens, imitansque,
 vt est mos, facta ac dicta viui, interroga-
 tis palàm procuratoribus *quanti funus*
& pompa constaret: vt audiit H. S. centies
 exclamauit, *Centum sibi sestertia darent, ac*
se vel in Tiberim proiicerent.

- 20 STATURA fuit quadrata, compactis
 firmisque membris, vultu veluti nitenti-
 tis. Vnde quidam urbanorum non infa-
 cetè: siquidem petenti, vt *& in se aliquid*
diceret: *Dicam*, inquit, *cùm ventrem exo-*
nerare desieris. Valetudine prosperrima
 vsus est: quamuis ad tuendam eam nihil
 ampliùs quàm fauces cæteraque mem-
 bra sibimet ad numerum in sphæristerio
 defricaret, inediàmque vnus diei per sin-
 gulos menses interponeret. 21 ORDINEM
 vitæ ferè hunc tenuit. In principatu
 maturius semper, ac de nocte vigilabat:
 deinde perlectis epistolis, officiorum-
 que omnium breuiariis, amicos admit-
 tebat: ac dum salutabatur, & calcea-
 bat ipse sese, & amiciebat. Postque decisa
 quæcumque obuensissent negotia, gesta-
 tioni, & inde quieti vacabat: accubante
 aliqua pallaciarum, quas in defunctæ lo-
 cum Cænidis plurimas constituerat: ac
 secreto

secretò in balneum tricliniùmque transibat. Nec vllò tempore facilior, aut indulgentior traditur: eaque momenta domestici ad aliquid petendum magnoperè captabant. Et super cœnam autem, & ²² semper alias commissimus multa ioco transigebat. Erat enim dicacitatis plurimæ: & sic scurrilis ac sordida, vt ne prætextatis quidem verbis abstineret. Et tamen nonnulla eius facetissima exstant, in quibus & hoc: Mestrium Florum, consularem, admonitus ab eo *plaustra* potius quàm *plostra* dicenda, die postero *Flaurum* salutauit. Expugnatus autem à quadam, quasi amore sui deperiret, cum productæ pro concubitu sestertia quadraginta donasset: admonente dispensatore quemadmodum summam rationibus vellet referri, *Vespasiano*, inquit, *adamoto*. Vtebatur & versibus Græcis ²³ tempestiuè satis: vt de quodam procerae staturæ, imbrobiúsque nato:

Μακρὰ βίβας, κραδάων δολιχότριον ἔγχ
 Et de Cerylo liberto, qui diues admodum ob subterfugiendum quandoque ius fisci, ingenuum se & Lachetem mutato nomine cœperat efferre,

ὦ Λάχης Λάχης, ἔταν δαπθάνης

Αὐθίς ὑπαρχῆς κρήση Κ εὐλ

uinam è gente Augusti pertinere dicebat: alterum ad Parthorum regem, qui capillatus esset. Prima quoque morbi accessione. *Ut, inquit, puto, Deus fit.*

CONSULATV suo nono tentatus in 24
Campania motiunculis leuibus, ac pro-
tinus vrbe repetita: Cutilias, ac Reatina
rura, vbi æstiuare quotannis solebat, pe-
tiit. Heic, cum super vrgentem valetudi-
nem creberrimo frigida aquæ vsu & in-
testina vitiaffet: nec eo minùs muneri-
bus imperatoriis ex consuetudine fun-
geretur, vt etiam legationes audiret, cu-
bans, aluo repente vsque ad defectionem
soluta, *Imperatorem, ait, stantem mori oportere.* Dùmque confurgit, ac nititur, inter
manus subleuantium extinctus est, VIII. A. V.
Calend. Iulij: annum agens ætatis sexa- C.
gesimum ac nonum, superque mensem 832
ac diem septimum. Conuenit inter om- 25
nes tam certum eum de sua suorùmque
genitura semper fuisse: vt post assiduas
in se coniurationes ausus sit affirmare
senatui *aut filio; sibi successuros, aut ne-*
minem. Dicitur etiam vidisse quondam
per quietem stateram in media parte
vestibuli Palatinæ domus positam exa-
mine æquo: cum in altera lance Claudius
& Nero starent in altera ipse ac filij. Nec

res fefellit: quando totidem annis patrique temporis spatio vtrique imperauerunt.

TITVS FLAVIVS
VESPASIANVS,
Augustus.

1. Titus, cognomine paterno, amor ac deliciae generis humani: (tantum illi ad promerendam omnium voluntatem vel ingenij, vel artis, vel fortunæ superfuit: & quod difficillimum est, in imperio, quâdo priuatus atque etiam sub patre principe, ne odio quidē, nedum vituperatione publica caruit) natus est III. Calend. Ian. insigni anno Caiana nece, A.V. prope Septizonium, sordidis ædibus: cubiculo verò perparuo, & obscuro: nā manet adhuc, & ostēditur. Educatus in aula cum Britannico simul, ac paribus disciplinis, & apud eosdem magistros institutus. Quo quidē tempore, aiunt, Metoposcopū à Narcisso Claudij liberto adhibitum, vt Britannicū inspiceret, cōstantissimè affirmasse: illum quidē nullo modo, cæterum Titum, qui tunc propè adstabat, vtrique imperaturum. Erant autem adeò familiares
- 794

res, vt de potione, qua Britannicus hausta perit, Titus quoque iuxta cubans gustasse credatur, grauique morbo afflictatus diu. Quorum omnium mox memor, statuam ei auream in Palatio posuit, & alteram ex ebore equestrem, quæ Circensi pompa hodièque præfertur, dedicauit, profecutusque est. In puero statim corporis animique dotes exsplèduerunt: magis ac magis deinceps per ætatis gradus: forma egregia, & cui non minùs auctoritatis inesset, quàm gratiæ: præcipuum robur, quamquam neque procera statura, & ventre paulò proiectiore: memoria singularis, docilitas ad omnes ferè tum belli tum pacis artes. Armorum & equitandi peritissimus. Latinæ, Græcæque linguæ, vel in orando, vel in fingendis poëmatibus promptus, & facilis ad extemporalitatem vsque: sed ne musicæ quidem rudis, vt qui cantaret & psalleret iucundè, scientérque. E pluribus comperi, notis quoque excipere velocissimè solitum, cum amanuensibus suis per ludum iocùmque certantem imitari chirographa quæcumque vidisset: ac sæpè profiteri *se maximum falsarium esse potuisse*. Tribunus militum & in Germania & in Britannia meruit, summa indu-

istriæ, nec minore modestiæ fama: sicut
 apparet statuarum & imaginū eius mul-
 titudine, ac titulis per vtramque prouin-
 ciam. Post stipendiā, foro operam dedit,
 honestam magis quā assiduam. Eodē-
 que tempore Arreidiam Tertullam pa-
 tre equite Rom. sed præfecto quondam
 prætorianarum cohortium, duxit vxo-
 rem: & in defunctæ locum Marciam Fur-
 nillam splendidi generis, cum qua, subla-
 ta filia, diuortiū fecit. Ex quæsturæ deinde
 honore legioni præpositus, Tarichæam
 & Gamalam vrbes validissimas Iudææ in
 potestatem redegit: equo quadam acie
 sub feminibus amisso, alteroque inscen-
 so, cuius rector contra se dimicans occu-
 bauerat. Galba mox tenente Remp. missus
 ad gratulandum quaqua iret, conuertit
 homines, quasi adoptionis gratia ar-
 cesseretur. Sed vbi turbari rursus cuncta
 sensit: rediit ex itinere: aditōque Paphiæ
 Veneris oraculo, dum de nauigatione
 consulit, etiam de imperij spe confirma-
 tus est. Cuius breui compos, & ad per-
 domandam Iudæam relictus, nouissima
 Hierosolymorum oppugnatione x i l.
 propugnatores totidem sagittarum con-
 fecit ictibus: cepitque eam natali filiæ
 suæ, tanto militum gaudio ac fauore, vt
 in

820

A. V.

C.

821

in gratulatione IMPERATOREM cuius
 consalutauerint : & subinde decedentem
 prouincia detinuerint, suppliciter nec non
 & minaciter effragitantes, *Vt remaneret,*
aut secum omnes pariter abduceret. Vnde
 nata suspicio est; quasi descisteret, à pa-
 tre, Orientisq;ue regnum sibi vindicare
 tentasset. Quam suspicionem auxit, post-
 quam Alexandriam petens, in consecran-
 do apud Memphim boue Apide diade-
 ma gestauit: de morte id quidem ritúque
 priscae religionis : sed non deerant qui
 scelus interpretarentur. Quare festinans
 in Italiam, cum Rhegium, deinde Puteo-
 los oneraria naue appulisset, Romam in-
 de contendit expeditissimus, inopinans-
 que patri, velut arguens rumorum de
 se temeritatem, *Veni, inquit, pater, veni.*
 Neque ex eo desistit participem, atque
 etiam tutorem imperij agere. Trium- 824
 phauit cum patre, censuramque gessit 825
 vnà. Eidem collega & in tribunitia po- 824
 testate, & in septem consulatibus fuit. 823
 Receptaque ad se prope omnium offi- 825
 ciorum cura, cum patris nomine & epi- 827
 stolas ipse dictaret, & edicta conscri- 828
 beret, orationesque in senatu recitaret 829
 etiam quaestoris vice, praefecturam quo- 830
 que praetorij suscepit, numquam ad id 831

tempus, nisi ab equite Rom. administra-
tam. Egítque aliquanto inciuiliùs & vio-
lentiùs: siquidem suspectissimum quem-
que sibi, submissis qui per theatra & ca-
stra, quasi consensu ad pœnam deposce-
rent, haud cunctanter oppressit. In his
A. Cæcinnam consularem virum, vocauit
ad cœnam, ac vix dum triclinio egressum,
confodi iussit: sanè vrgente discrimine:
cùm etiam chirographum eius præpara-
tæ apud milites coniurationis deprehen-
disset. Quibus rebus sicut in posterum
securitati satis cauit, ita ad præsens pluri-
mum contraxit inuidiæ: vt non temerè
quis, tam aduerso rumore, magis que in-
uitis omnibus transferit ad principatum.

7 PRÆTER sæuitiam, suspecta in eo
etiam luxuria erat: quò ad mediam no-
ctem commestationes cum profusissimo
quoque familiarium extenderet. Nec mi-
nùs libido, propter exoletorum & spa-
donum greges, proptérque insignem re-
ginæ Berenices amorem, cui etiam nu-
ptias pollicitus ferebatur. Suspecta & ra-
pacitas: quò constabat in cognitioni-
bus patriis nundinari, præmiarique soli-
tum. Denique propalam alium Nero-
nem & opinabantur & prædicabant. At
illi ea fama pro bono cessit, conuersaque
est

est in maximas laudes : neque vlllo vitio
reperito , & contrà virtutibus summis.
Conuiuia instituit iucunda magis quàm
profusa. Amicos elegit, quibus etiam post
eum principes, vt & sibi & Reip. necessa-
riis, acquieuerunt, præcipuè que sumptam
Berenicem statim ab vrbe dimisit inuitus
inuitam. Quosdam è gratissimis delica-
torum, quamquam tam artifices saltatio-
nis, vt mox scenam tenuerint , non modò
fouere prolixius , sed spectare omnino
in publico cœtu supersedit. Nulli ci-
uium quidquam ademit: abstinuit alieno,
vt si quis vniquam : ac ne concessas qui-
dem ac solitas collationes recepit. Et
tamen nemine ante se munificentia mi-
nor. Amphitheatro dedicato , thermis-
que iuxta celeriter exstructis , muris edi-
dit apparatusissimum, largissimùmque. De-
dit & nauale prælium in veteri nauma-
chia : ibidem & gladiatores : atque vno
die quinque millia omne genus ferarum.

NATURA autem beneuolentissimus, 8
cùm ex instituto Tiberij omnes dehinc
Cæsares beneficia à superioribus cōcessa
principibus , aliter rata non haberent,
quàm si eadem iisdem & ipsi dedissent:
primus præterita omnia vno confirma-
uit edicto : nec à se peti passus est. In cæ-
teris

440
teris verò desideriis omnium hominum
obstinatissimè tenuit, ne quem sine spe
dimitteret. Quin & admonentibus do-
mesticis, *quasi plura polliceretur quam
prestare posset: Non oportere, ait, quemquam
à sermone principis tristem discedere.* Atque
etiam recordatus quòdam super cœnam,
quod nihil cuiquam toto die præsti-
tisset, memorabilem illam meritòque
laudatam vocem edidit: **AMICI
DIEM PERDIDI.** Populum in-
primis vniuersum tanta per omnes occa-
siones comitate tractauit: vt proposito
gladiatorio munere, *non ad suum, sed ad
spectantium arbitrium editurum se pro-*
fessus sit. Et planè ita fecit. Nam neque
negauit quidquam petentibus: & vt quæ
vellent, peterent, vltro adhortatus est.
Quin & studium armaturæ Thracum
præ se ferens, sæpè cum populo & voce,
& gestu, vt fautor, cauillatus est: verum
maiestate salua, nec minùs æquitate. Ne
quid popularitatis prætermitteret, non-
numquam in thermis suis, admissa plebe,
lauit. Quædam sub eo fortuita ac tristia
acciderunt: vt conflagratio Veseui mon-
tis, in Campania: & incendium Romæ,
per triduum, totidémque noctes: item
pestilentia quanta non temerè aliàs. In

his tot aduersis, ac talibus, non modò
principis sollicitudinem, sed & parentis
affectum vnicum præstitit: nunc con-
solando, per edicta: nunc opitulando,
quatenus supererat facultas. Curatores
restituendæ Campaniæ è consularium
numero sorte duxit. Bona oppressorum
in Veseuo, quorum hæredes non exsta-
bant, restitutioni afflictarum ciuitatum
attribuit. Urbis incendio nihil nisi sibi
publicè periisse testatus, cuncta præto-
riorum suorum ornamenta operibus, ac
templis destinavit: præposuitque cõplu-
res ex equestri ordine, quò quæque ma-
turius peragerentur. Medendæ valetudi-
ni leniendisque morbis, nullam diuinam
humanamque opem non adhibuit, in-
quisito omnium sacrificiorum remedio-
rumque genere. Inter aduersa tempo-
rum, & delatores mādatorésque erant ex
licentia veteri. Hos assiduè in foro fla-
gellis ac fustibus cæsos, ac nouissimè tra-
ductos per Amphitheatri arenam, par-
tim subiici in seruos, ac venire, impera-
uit: partim in asperrimas insularum auc-
hi. Utque etiam similia quandoque au-
suros perpetuò coërceret, vetuit inter cę-
tera, de eadē re pluribus legibus agi: quę-
rīve de cuiusquam defunctorum statu, yl-

4) Pontificatus
9. tra certos annos. PONTIFICATVM
maximum ideò se professus accipere, vt
puras seruaret manus, fidem præstitit: nec
auctor posthac cuiusquã necis, nec con-
scijs, quamuis interdum vlciscēdi causa
non deesset: sed *periturum se potius, quàm
perditurum* adiurans. Duos patricij gene-
ris conuictos in affectatione imperij, ni-
hil ampliùs quàm vt desisterent monuit,
dicens *Principatum fato dari*: si quid præ-
terea desiderarent, promittens se tribu-
turum: & confestim quidem ad alterius
matrem, quæ procul aberat, cursores suos
misit, qui anxie filium saluum nuntia-
rent. Cæterùm ipsos non solùm familia-
ri cœnæ adhibuit, sed & insequenti die
gladiatorum spectaculo circa se ex indu-
stria collocatis, oblata sibi ornamenta
pugnantium inspiciendâ porrexerit. Dici-
tur etiam cognita vtriusque genitura,
imminere ambobus periculum affirmasse,
venturum quandoq; ab alio: sicut euenit:
Fratrem insidiari sibi non desinentem,
sed penè ex professo sollicitantem exer-
citus, meditantem fugam, nec occidere,
neque seponere, ac ne in minore quidem
honore habere sustinuit: sed, vt à primo
imperij die, consortem successorémque
testari perseuerauit: nonnumquam secre-

47
tò lacrymis & precibus orans *ut tandem*
mutuo erga se animo vellet esse. INTER 10
hæc morte præuentus est, maiore homi-
num damno quàm suo. Spectaculis abso-
lutis, in quorum fine, populo corâ vber-
tim fleuerat, Sabinos petit aliquanto tri-
stior: quòd sacrificanti hostia aufugerat,
quodque tēpestate serena tonuerat. Dein-
de ad primam statim mansionem febrim
nactus, cùm inde lectica transferretur,
suspexisse dicitur dimotis plagulis cæ-
lum: multumque conquestus, *Eripi sibi*
vitam immerenti: neque enim ex stare ulli
suum factum pœnitendū, excepto dumtaxat
uno: id quale fuerit, neque ipse tunc pro-
didit, neque cuiquam facilè succurrat.
Quidam opinantur consuetudinem re-
cordatum quam cum fratris vxore ha-
buerit. Sed nullam habuisse per sanctè
Domitia iurabat: haud negatura, si quæ
omnino fuisset, immò etiam gloriatura:
quod illi promptissimum erat in omni-
bus probris. Excessit in eadem qua pater, 11
villa: Idib. Septembris, post biennium A. V.
ac menses duos, diésque x x. quàm suc- C.
cesserat patri, altero & quadragesimo 8 34
ætatis anno. Quod vt palam factum est,
non secus atque in domestico luctu mœ-
rentibus publicè cunctis, senatus prius
E. f. 2. quàm

452 C. Suet. I. 1119. 2107 1 1 1.
quàm edicto conuocaretur, ad curiam
cucurrit: obseratisque adhuc foribus,
deinde apertis, tantas mortuo gratias
egit, laudésque congescit, quantas ne vi-
uo quidem vnquam, atque præfenti.

T. F L A V I V S
Domitianus.

A. I
V. **D**OMITIANVS natus est IX. Kalend.
C. Nouembris, patre Coss. designato,
inituróque mense insequenti honorem,
304 regione vrbs sexta, ad Malum Punicum:
domo, quam postea in templum gentis
Flauix conuertit. Pubertatis ac primæ
adolescentix tempus, tanta inopia tan-
tæque infamia gessisse fertur, vt nullum
vas argenteum in vsu haberet. Satisque
constat, Claudium Pollionem prætorium
virum, in quem est poëma Neronis, quod
inscribitur *Luscio*, chirographum eius
conseruasse, & nonnumquam protulisse,
noctem sibi pollicentis: nec defuerunt
qui affirmarent corruptum Domitianum
à Nerua successore mox suo. Bello Vitel-
322 liano confugit in Capitolium, cum pa-
truo Sabino, ac parte præsentium copia-
rum: sed irrupentibus aduersariis, & ar-
dente

dente templo, apud ædituum clam pernoctavit: ac mane Isaici celatus habitu, inter sacrificulos vanæ superstitionis, cū se trans Tiberim ad condiscipuli sui matrem comite vno contulisset, ita latuit, vt scrutantibus qui vestigia subsecuti erant, deprehendi non potuerit. Post victoriam demum progressus, & CÆSAR conlatus, honorem præturæ vrbanae cum consulari potestate suscepit titulo tenus: quam iurisdictionem ad collegam proximum transtulit. Cæterum omnem vim dominationis tā licenter exercuit, vt iam tum qualis futurus esset ostenderet. Ne exsequar singula, contrectatis multorum vxoribus, Domitiam Longinā Ælio Lamia nuptam, etiam in matrimonium abduxit: atque vno die super viginti vrbana officia atque peregrina distribuit: mirari se Vespasiano dictitante, *quod successorem non sibi mitteret.* Expeditionem quoq; in Galliam Germaniasque, neq; necessariam, & dissuadentibus paternis amicis inchoauit: tantum vt fratri se & operibus & dignatione adæquaret. Ob hæc correptus, quò magis ætatis & conditionis admoneretur, habitabat cum patre vnà, sellamque eius ac fratris quoties prodirent, lectica sequebatur: ac triumphum

phum vtriusque Iudaicum equo albo comitatus est. In sex consulatibus, non nisi vnum ordinarium gessit: eumque cedente & suffragante fratre. Simulauit & ipse mirè modestiam: in primisq; poeticae studium, tam insuetum antea sibi, quam postea spreum & abiectum: recitauitque etiam publicè. Nec tamen eo fecius, cum Vologesus Parthorum rex auxilia aduersus Alanos, ducemque alterum ex Vespasiani liberis depoposcisset, omni ope contendit, vt ipse potissimum mitteretur. Et quia discussa res est, alios Orientis reges, vt idem postularent, donis ac pollicitationibus sollicitare tentauit. Patre defuncto, diu cunctatus, au duplum donatiuum militi offerret, numquam iactare dubitauit, *relictum se participem imperij, sed fraudem in testamento adhibitam.* Neque cessauit ex eo insidias struere fratri clam, palamque: quoad correptum graui valetudine, prius quam planè efflaret animam, pro mortuo deferri iussit: defunctumque nullo praeterquam consecrationis honore dignatus

3 saepe etiam carpsit obliquis orationibus
 A. V. & edictis. INTER initia principatus,
 C. quotidie secretum sibi horarium sumere
 834 re solebat: nec quidquam amplius quam
 muscas

muscas captare, ac stylo præacuto confi-
gere: vt cuidam interroganti, *essetne quis
intus cum Cesare*, non absurdè responsum
fit à Vibio Crispo, *ne musca qui sem*. Dein-
de vxorem Domitiam, ex qua in secun-
do suo consulatu filium tulerat, altero-
que anno consalutauerat vt AVGVSTAM,
eandem Paridis histrionis amore deper-
ditam, repudiauit: intráque breue tem-
pus impatiens dissidij, quasi efflagitante
populo, reduxit. Circa administrationem
imperij aliquandiu se varium præstitit:
mistura quoque æquabili vitiorum at-
que virtutum, donec virtutes quoque in
vitia deflexit: quantum coniectare licet,
super ingenij naturam, inopia iapax, me-
tu sæuus.

SPECTACVLA magnifica assiduè & 4
sumptuosa edidit: non in Amphltheatro
modò, verùm & in Circo: vbi præter
solemnes bigarum quadrigarúmque cur-
sus, prælium duplex etiam equestre ac
pedestre commisit: atque in Amphi-
theatro nauale quoque. Nam venatio-
nes, gladiatorésque & noctibus ad lych-
nuchos: nec virorum modò pugnas,
sed & sceminarum. Præterea quæstoriis
muneribus, quæ olim omissa reuoca-
uerat, ita semper interfuit, vt populo

potestatem faceret, bina paria è suo ludo postulandi, quæ nouissima aulico apparatu induceret. Ac per omne gladiatorum spectaculum ante pedes eius stabat puerulus coccinatus, paruo portentosoque capite, cum quo plurimum fabulabatur, nonnumquam seriò. Auditus est certè, dum ex eo quærit, *ecquid sciret, cur sibi visum esset, ordinatione proxima Ægypto præficere Metium Rufum.*

Edidit nauales pugnas penè iustarum classium, effosso & circumstructo iuxta
341 Tiberim lacu: atque inter maximos imbres prospectauit. Fecit & ludos sæculares: computata ratione temporum ab anno, non quo Claudius proximè, sed quo olim Augustus ediderat. In his, Circensium die, quò faciliùs centum missus peragerentur, singulos à septenis spatiis ad quina corripuit. Instituit & quinquennale certamen, Capitolino Ioui triplex, musicam, equestre, gymnium, & aliquanto plurium quàm nunc est, coronarum. Certabant etiam & profa oratione Græcè Latinèque: ac præter citharædos chorocitharistæ quoque, & psilocitharistæ: in stadio verò cursu etiã virginum certamini præsedit crepidatus, purpureaque amictus toga Germanica

7
nica, capite gestans coronam auream cum effigie Iouis, ac Iunonis, Minervæque: assidentibus Diali sacerdote & collegio Flauialium pari habitu: nisi quòd illorum coronis inerat & ipsius imago. Celebrabat & in Albano quotannis Quinquatria Mineruæ, cui collegium instituerat: ex quo sorte ducti magistris fungerentur, ederentque eximias venationes, & scenicos ludos, superque oratorum ac poetarum certamina. Congiarium populo nummorum trecentorum ter dedit: atque inter spectacula muneris, largissimum epulum, Seprimontiali sacro quidem die, senatui equitique, panariis, plebei, sportellis cum opsonio distributis, initium vescendi primus fecit: dièque proximo omne genus rerum missilia sparsit: & quia pars maior intra popularia deciderat, quinquagenas tesseras in singulos cuneos equestris ac senatorij ordinis pronuntiavit. Plurima & amplissima opera incendio assumpta restituit: in queis & Capitolium, quod rursus arserat: sed omnia sub titulo tantum suo, ac sine vlla pristini auctoris memoria. Nouam autem excitauit ædem in Capitolio custodi Ioui, & forum quod nunc Nervus

vsu nouauit. Sportulas publicas sustulit, reuocata cœnarum rectorum consuetudine. Duas Circensibus gregum factiones aurati purpureique panni ad quatuor pristinas addidit. Interdixit histrionibus scenam, intra domum quidem exercendi artem iure concessio. Castrari mares vetuit. Spadonum, qui residui apud mangones erant, pretia moderatus est. Ad summam quondam ubertatem vini, frumenti verò inopiam, existimans nimio vinearum studio negligi arua, edixit ne quis in Italia nouellaret: vtque in provinciis vineta succiderentur, relicta, vbi plurimum, dimidia parte: nec exsequi rem perseuerauit. Quædam ex maximis officiis inter libertinos equitesque Rom. communicauit. Geminari legionum castra prohibuit: nec plus quàm mille nummos à quoquam ad signa deponi: quòd L. Antonius apud duarum legionum hiberna, res nouas moliens, fiduciam cepisse etiam ex depositorum summa videbatur. Addidit & quartum stipendium militi, aureos ternos. 8

Ius diligenter & industriè dixit. Plerumque & in foro pro tribunali extraordinem ambitiosas centumuirorum sententias rescidit. Recuperatores, ne se persua

persuasoriis assertionibus accommoda-
 rent, identidem admonuit. Numma-
 rios iudices cum suo quemque consilio
 notavit. Auctor & tribunus pleb. fuit,
 ædilem sordidum repetundarum accu-
 sandi, iudicis que in eum à senatu peten-
 di. Magistratibus quoque urbicis, pro-
 vinciarumque præsidibus coercendis,
 tantum curæ adhibuit, ut neque mode-
 stiores unquam, neque iustiores existi-
 terint: è quibus plerisque post illum
 reos omnium criminum vidimus. Susce-
 pta morum correctione, licentiam thea-
 tralem promiscuè in equite spectandi
 inhibuit. Scripta famosa, vulgòque edi-
 ta, quibus primores viri ac fœminæ no-
 tabantur, abolevit non sine auctorum
 ignominia. Quæstorium virum, quòd
 gesticulandi saltandique studio teneretur,
 movit senatu. Probrosis fœminis
 lecticæ usum ademit: iusque capiendi
 legata hæreditatésque. Equitem Rom.
 ob reductam in matrimonium uxorem,
 cui dimisisse adulterij crimen intenderat,
 erasit iudicium albo. Quosdam ex utro-
 que ordine lege Scatinia condemnavit,
 Incesta Vestalium virginum, à patre suo
 quoque & fratre neglecta, variè ac seve-
 rè coercuit: priora, capitali supplicio:
 posteri

posteriora, more veteri. Nam cum Ocellatis sororibus, item Varonillæ liberum mortis permisisset arbitrium, corruptoresque earum relegasset: mox Corneliam virginem maximam, absolutam olim, dehinc longo interuallo repetitam atque conuictam, defodi imperavit: stupratorisque virgis in comitio ad necem cædi: excepto prætorio viro: cui dubia etiamnum causa, & incertis quæstionibus atque tormentis de semet professo, exilium indulfit. Ac ne qua religio deum impunè contaminaretur, monumentum quod libertus eius è lapidibus templo Capitolini Iouis destinatis filio construxerat, diruit per milites: ossaque & reliquias, quæ inerant, mari merfit.

IN TER initia vsque adeò ab omni 9
cæde abhorrebat, vt absente adhuc patre,
recordatus Virgilij versum,

Impia quam castis gens est epulata iuuen-
cis,

edicere destinauerat. Ne boues immolarentur. Cupiditatis quoque atque auaritiæ vix suspicionem vllam, aut priuatus vnquam, aut princeps aliquandiu dedit: immò è diuerso magnæ sæpe non abstinentiæ modò, sed etiam liberalitatis experimenta. Omnes circa se largissimè profecutus, nihil

hil prius aut acrius monuit quam ne
quid sordidè facerent. Relictas sibi hæ-
reditates ab iis, quibus liberi erant, non
recepit. Legatum etiam ex testamento
Ruscij Cæpionis: qui cauerat, *ut quot an-
nis ingredientibus Curiam senatoribus, cer-
tam summam viritum præstaret hæres suis,*
irritum fecit. Reos, qui ante quinquen-
nium proximum apud ærarium pepen-
dissent, vniuersos discrimine liberauit:
nec repeti, nisi intra annum, eaque con-
ditione permisit, vt accusatori, qui caus-
sam non teneret, exsilium pœna esset.
Scribas quæstorios negotiantes ex con-
suetudine, sed contra Clodiam legem,
venia in præteritum donauit. Subseci-
ua, quæ diuisis per veteranos agris car-
prim superfuerunt, veteribus possesso-
ribus, vt vsucapta concessit. Fiscales ca-
lumnias magna calumniatium pœna re-
pressit: ferebatúrque vox eius: **PRIN-
CEPS QUI DELATORES
NON CASTIGAT, IRRITAT.**
S E D N E Q V E in clementiæ, ne-
que in abstinentiæ tenore permansit:
& tamen aliquanto celerius ad sæuitiam
desciuit quam ad cupiditatem. Discipu-
lum Paridis pantomimi, impuberem ad-
huc, & tum maximè ægrum, quòd arte

nibalis indidisset. Sallustium & Lucullum
Britanniæ legatum, quòd lancea nouæ
formæ appellari *Lucalleas* passus esset.
Iunium Rusticum, quòd Patri Thraseæ
& Heluidij Prisci laudes edidisset, appel-
lassetque eos *sanctissimos viros*: cuius cri-
minis occasione, philosophos omnes vr-
be Italiæque submouit. Occidit & Hel-
uidium filium, quòd quasi scentico exo-
dio sub persona Paridis & Oenones di-
uortium suum cum vxore taxasset. Fla-
uium Sabinum alterum è patruelibus, quòd
cum comitorum consularium die desti-
natum, perperam præco non *Consulem*,
ad populum, sed *Imperatorem* pronuntias-
set. Verum aliquanto post ciuilibus belli vi-
ctoriam sæuior, pleròsque partis aduersæ,
dudum etiam latentes conscios, inuesti-
gato nouo quæstionis genere, distorsit:
immissis per obscæna igne. Nonnullis &
manus amputauit. Satisque constat duos
solos è notioribus venia dnoatos, tri-
bunum laticladium, & centurionem: qui
se, quòd facilius expertes culpæ ostende-
rent, impudicos probauerant: & ob id ne-
que apud ducem, nec apud milites vllius
momenti esse potuisse.

II Erat autem non solum magnæ, sed
& callidæ inopinataque sæuitiæ. Au-
ctorem

Etorem summorum pridie quàm cruci-
 figeret, in cubiculum vocavit: assidere
 in toro iuxta coëgit, securum hilarém-
 que dimisit, partibus etiam de cœna di-
 gnatus est. Aretinum Clementem con-
 sularem virum, è familiaribus & emissariis
 suis capitis condēnaturus, in eadem,
 vel etiam in maiore gratia, habuit, quoad
 nouissimè simul gestanti, conspecto de-
 latore eius: *Vu*, inquit, *hunc nequissimum*
seruum cras audiamus? Et quò contemtiùs
 abuteretur patientia hominum, num-
 quam tristiore sententiâ, sine præfa-
 tione clementiæ, pronuntiavit: vt non
 aliud iam certius atrocis exitus signum
 esset quàm principij lenitas. Quosdam
 maiestatis reos in curiam induxerat: &
 cum prædixisset *experturum se illa die*
quàm charus senatui esset, faciliè perfece-
 rat, vt etiam more maiorù puniendi con-
 demnarentur: deinde atrocitate pœnæ
 conterritus, ad leniendam inuidiam in-
 tercessit, his verbis: neque enim ab re fue-
 rit ipsa cognoscere. *Permittite, Patres Cõ-*
scripti à pietate vestra impetrari (quod scio
me difficulter impetraturum) vt damnatis
liberum mortis arbitrium indulgeatis. Nam
et parcatis oculis vestris, et intelligent me
omnes, senatui interfuisse.

12 EXHAUSTVS operum ac munerum impensis, stipendióque quod adiecerat: tentauit quidem, ad releuandor castrenses sumptus, militú numerum diminuere. Sed cum obnoxium se barbaris per hoc animaduerneret: neq; eò secius in explicandis oneribus omnibus hæreret: nihil pensi habuit quin prædaretur omni modo. Bona viuorum & mortuorum vsquequaque, quolibet & accusatore & crimine corripiebantur: satis erat obiici qualecumque factum dictúmque aduersum maiestatem principis. Confiscabantur alienissime hæreditates: vel existente vno qui diceret, audisse se ex defuncto, cum viueret, *hæredem sibi Casarem esse*. Præter cæteros Iudaicus fiscus acerbissime actus est: ad quem deferebãtur qui veluti professi, Iudaicam intra vrbe[m] viuerent vitã, vel dissimulata origine imposita genti tributa non pependissent. Interfuisse me adolescentulum memini, cum à procuratore, frequentissimóque concilio inspiceretur nonagenarius senex, an circumsectus esset. Ab iuuenta minimè ciuilis animi, confidens etiam, & cum verbis tum rebus immodicus. Cænidi patris cõcubinæ ex Istria reuersæ, osculúmque, vt assueuerat, offerenti, manum præbuit.

Generum fratris indignè ferens, albatos & ipsum ministros habere, proclamauit:
ἐκ ἀγαθῶν πολυκοιρανίη.

Principatum verò adeptus, neque in 13
 senatu iactare dubitauit, & patri se &
 fratri imperium dedisse: illos sibi reddidisse.
 Neque in reducenda post diuortiū vxore,
 edicere, *vocatā eam in puluinar suum.* Ac-
 clamari etiam in Amphitheatro epula-
 ri die libenter audiit: *Domino & Domi-
 na feliciter.* Sed & Capitolino certami-
 ne cunctos ingenti consensu precantes
 vt Palfurium Suram restitueret, pulsū
 olim senatu, ac tunc de oratoribus coro-
 natum: nullo responso dignatus, tace-
 re tantummodò iussit voce præconis.
 Pari arrogantia cū procuratorum suo-
 rum nomine formalem dictaret episto-
 lam, sic cœpit: *Dominus & Deus noster sic
 feri iubet.* Vnde institutum posthac, vt
 ne scripto quidem ac sermone cuius-
 quam appellaretur aliter. Statuas sibi
 in Capitolio nonnisi aureas & argen-
 reas poni permisit, ac ponderis certi. Ia-
 nos, arcusque cum quadrigis & insigni-
 bus triumphorum per regiones vrbis,
 tantos ac tot exstruxit: vt cuidam Græ-
 cè inscriptum sit arcui, A' P K E I. Con-
 sulatus XVII. cepit: quod ante cum ne-

mo. Ex quibus septem medios continuavit: omnes autem penè titulo tenus gessit: nec quenquam ultra Kalendas Maij: plures ad Idus vsque Ianuarias. Post autem duos triumphos, Germanici cognomine assumpto, Septembrem mensẽ & Octobrem, ex appellationibus suis, Germanicum, Domitianumque transnominavit: quod altero suscepisset Imperium, altero natus esset. ΠΕΡ Η Ξ Ε C terribilis cunctis & inuisus, tandem oppressus est amicorum libertorumque intimorum conspiratione, simul & vxoris. Annum diemque vltimum vitæ iam pridem suspectum habebat, horam etiam, necnon & genus mortis. Adolescentulo Chaldæi cuncta prædixerant. Pater quoque super cœnam quondam fungis abstinentem palàm irriferat, vt ignarum sortis suæ, quòd non ferrum potius timeret. Quare pavidus semper atque anxius minimis etiam suspicionibus præter modum commouebatur: vt edicti de excidendis vineis præpositi, gratiam facere non alia magis re compulsus credatur, quàm quòd sparsi libelli cum his verbis erant,

Εὖν μὲ φάρμακον ἐπὶ βίβαν, ὅμωσ, ἔτι καὶ ποφωρήσων
 ὁ δὲ οὐκ ἐπιστάσων. Καὶ σὺ γὰρ θυομὲν ἔσθω.

Eadem formidine oblatum à Senatu novum & inexcogitatum honorem, quamquam omnium talium appetentissimus, recusavit; quo decretum erat, *ut quoties gereret consulatum, equites Rom. quibus fors obtigisset, trabeati, & cum hastis militariibus, praeceperunt eum, inter lictores apparitorésque.* Tempore quoque suspecti periculi appropinquante, sollicitior in dies, porticum in quibus spatari consueverat, parietes phengite lapide distinxit: è cuius splendore per imagines quidquid à tergo fieret, prouideret, nec nisi secretò, atq; solus plerásq; custodias, receptisq; in manu catenis, audiebat. Utque domesticis persuaderet, ne bono quidem exemplo audendam esse patroni necem: Epaphroditum à libellis, capitali pœna condemnauit: quòd post destitutionem, Nero in adipiscenda morte, manu eius adiutus existimabatur. Denique Flavius Clementem patruelem suum contemtissimæ inertiae, cuius filios etiamnum paruulos successores palàm destinauerat: & abolito priore nomine, alterum *Vespasianum* appellari iusserat, alterum *Domitianum*: repente ex tenuissima suspitione tantùm non ipso eius consulatu interemit. Quo maximè facto

maturavit sibi exitum. Continuis octo mensibus tot fulgura facta nuntiataque sunt: ut exclamauerit, *Feriat iam quem vole!* Tactum de cælo Capitolium, templumque Flaviæ gentis: item domus Palatina & cubiculum ipsius: atque etiam è basi statuæ triumphalis titulus excussus vi procellæ in monumentum proximum decidit. Arbor, quæ priuato adhuc Vespasiano euersa surrexerat, tunc rursus repente corruit. Prenestina fortuna, toto imperij spatio annum nouum commendanti, lætam eandemque semper sortem dare assueta, extremo tristissimam reddidit: nec sine sanguinis mentione. Mineruam, quam supersticiosè colebat, somniauit excedere sacrario: negantem ultra se tueri cum posse, quòd exarmata esset à Ioue. Nulla tamè re perinde commotus est, quàm respõso, casuque Ascletarionis mathematici. Hunc delatum, nec inficiantem iactasse se quæ prouidisset ex arte, sciscitatus est quis ipsum maneret exitus? & affirmantem forè *ut breuè laceraretur à canibus*, interfici quidem sine mora, sed ad coarguendam temeritatem artis, sepeliri quoque accuratissimè imperauit. Quod cum fieret, euenit ut repentina tempestate deiecto funere

semi

semiustum cadauer discerperent canes:
idque ei cœnanti à mimo Latino, qui
præteriens fortè animaduenterat, inter
cæteras diei fabulas referretur. P R I D I E 16
quàm periret, cùm oblatos tuberes ser-
uari iussisset in crastinum, adiecit: *Si modò
viti licuerit.* Et cōuersus ad proximos, af-
firmavit fore, *ut sequenti die, Luna se in
Aquario cruentaret: factumque aliquod
existeret, de quo loquerentur homines per
terrarum orbem.* Ac circa mediam noctem
ita est exterritus, vt de strato profiliret.
Dehinc manè haruspicem ex Germania
missum, qui consultus de fulgure muta-
tionem rerum prædixerat, audit, cōdem-
nauitque. Ac dum exulceratam in fron-
te verrucam vehementiùs scalpit, pro-
fluente sanguine, *Vtinam, inquit, hætenus.*
Tunc horas requirenti, pro quinta, quam
metuebat, sexta ex industria nuntiata est.
His velut transacto iam periculo lætum,
festinantemque ad corporis curam, Par-
thenius cubiculo præpositus conuertit:
nuntians esse qui magnum nescio quid
afferret, nec differendum. Itaque summo-
tis omnibus, in cubiculum se recepit, at-
que ibi occisus est.

De insidiarum cædisque genere, hæc 17
ferè diuulgata sunt. Cunctantibus con-

spiratis, quando & quomodo, id est, lauantémne an cœnantem aggredierentur. Stephanus Domitillæ procurator, & tunc interceptarum pecuniarum reus, consilium operamque obtulit. Ac sinisteriore brachio velut ægro, lanis fasciisque per aliquot dies ad auertendam suspicionem obuoluto, ad ipsam horâ dolum interiecit: professusque cōspirationis indicium, & ob hoc admissus, legenti, traditum à se libellum, & attonito, suffodit inguina. Saucium ac repugnantem adorti Clodianus cornicularius, & Maximus Parthenij libertus, & Saturius decurio eubiculariorum, & quidam è gladiatorio ludo, vulneribus septem contrucidauerunt. Puer, qui curæ Larium cubiculi ex consuetudine assistens, interfuit cædi, hoc amplius narrabat, iussum se à Domitiano ad primum statim vulnus pugionem puluino subditum porrigere, ac ministros vocare: neque ad caput quidquam, excepto capulo, & præterea omnia clausa reperisse: atque illum interim correpto deductoque ad terram Stephano coluclatum diu, modò ferrum extorquere,

A. V. modò, quamquam laniatis digitis, oculos effodere conatum. Occisus est x i v.

949 Calend. Octobris, anno ætatis x l v. Imperij

perij xv. Cadauer eius populari sandapilla per vespillones exportatum, Phyllis, nutrix in suburbano suo Latina via funeravit: sed reliquias templo Flaviae gentis clam intulit, cineribusque Iuliae Titii, filiae, qua & ipse educauerat, commiscuit.

S T A T V R A fuit procera, vultu modesto, ruborisque pleno, grandibus oculis, verum acie hebetiore: praeterea pulcher ac decens, maxime in iuuenta, & quidem toto corpore, exceptis pedibus, quorum digitos restrictiores habebat: postea caluitio quoque deformis, & obesitate ventris, & crurum gracilitate: quae tamen ei valetudine longa remacruerant. Commendari se verecundia oris adeo sentiebat, ut apud senatum sic quondam iactauerit, *Vsq̄ue adhuc certe animum meum probastis & vultum.* Caluitio ita offendebatur, ut in contumeliam suam traheret, si alij ioco vel iurgio obiectaretur: quamvis libello, quem *De cura capillorum*, ad amicum edidit, hoc etiam illum simul seque consolans inseruerit:

*Ὅν ὀπίσθας οἱ καὶ κείνη καλὸς τε μέγας τε ?
eadem me tamen manent capillorum fata, &
forti animo fero comam in adolescētia senescentem. Scias nec gratius quidquam decere,
nec breuius. Laboris impatiens, per urbem*

pedibus non temerè ambulauit : in expeditione & agmine, equo rariùs, lectica assiduè vectus est. Armorum nullo, sagittarum vel præcipuo studio tenebatur. Centenas varij generis feras sæpè in Albano secessu conficientem spectauère plerique, atq; etiam ex industria ita quarundam capita figentem, vt duobus ictibus quasi cornua effingeret. Nonnumquam in pueri procul stantis, præbentisque pro scopulo dispanfam dextræ manus palmam, sagittas tanta arte direxit, vt omnes per interualla digitorum innocuè euaderent. Liberalia studia in initio imperij neglexit, quamquam bibliothecas incendio absumptas impensissimè reparare curasset, exemplaribus vndique petitis : missisque Alexandriam, qui describerent emendaréntq;. Numquam tamen aut historiæ carminibúsue cognoscendis operã vllam, aut stylo vel necessario dedit. Præter commentarios & acta Tiberij Cæsaris nihil lectitabat : epistolas, orationésque & edicta aliepo formabat ingenio. Sermonis tamen nec inelegantis : dictorum interdum etiam notabilium, *Vellem; inquit, tam formosus esse quàm Metius sibi videtur.* Et cuiusdam caput varietate capilli subrutilum, & incanum,

canum, *perfulsum niuem mulsis* dixit.

Conditionem principū miserrimam aie- 21
bat : *quibus de coniuratione comperta non*
crederetur, nisi occisis. Quoties otium esset,
alea se oblectabat, etiā profestis diebus,
matutinisque horis : ac lauabat de die,
prandebatque ad satietatem : vt non te-
merè super cœnam præter Matianum
malum, & modicam in ampulla potiu-
culam sumeret. Conuiuabatur frequen-
ter ac largè, sed penè raptim : certè non
vltra Solis occasum, nec vt postea com-
messaretur. Nam ad horam somni nihil
aliud quàm secretò solus deambulabat.

Libidinis nimix, assiduitatem concu- 22
bitus velut exercitationis genus, clino-
palem vocabat. Eratque fama, quasi con-
cubinas ipse diuelleret, natarètque inter
vulgatissimas meretrices. Fratris filiam
adhuc virginem oblatam in matrimo-
nium sibi, cum deuictus Domitiæ nuptiis
pertinacissimè recusasset, non multo post
alij collocatam, vltro corrupit, & quidem
vivo etiam tum Tito : mox patre ac viro
orbatam, ardentissimè palàmque dile-
xit : vt etiam causa mortis extiterit, co-
actæ conceptum à se abigere. OCCISVM 23
eum, populus indifferenter, miles grauif-
simè tulit, statimque eum *Diuum* appel-
lare

lare conatus est: paratus & vlcisci, nisi
duces defuissent: quod quidē paullò post
fecit, ex postulatis ad pœnam pertinacis-
simè cædis auctoribus. Contrà senatus
ad eò lætatus est, vt repleta certatim cu-
ria non temperaret quin mortuum con-
tumeliosissimo atque acerbissimo accla-
mationum genere laceraret: scalas etiam
inferri, clypeosque & imagines eius co-
ram detrahi, & ibidem solo affigi iuberet:
nouissimè eradendos vbiq; titulos, abo-
lendàmque omnem memoriam decerne-
ret. Ante paucos quàm occideretur men-
ses, cornix in Capitolio elocuta est, ἕως
πάντα καλῶς. Nec defuit qui ostentum sic
interpretaretur:

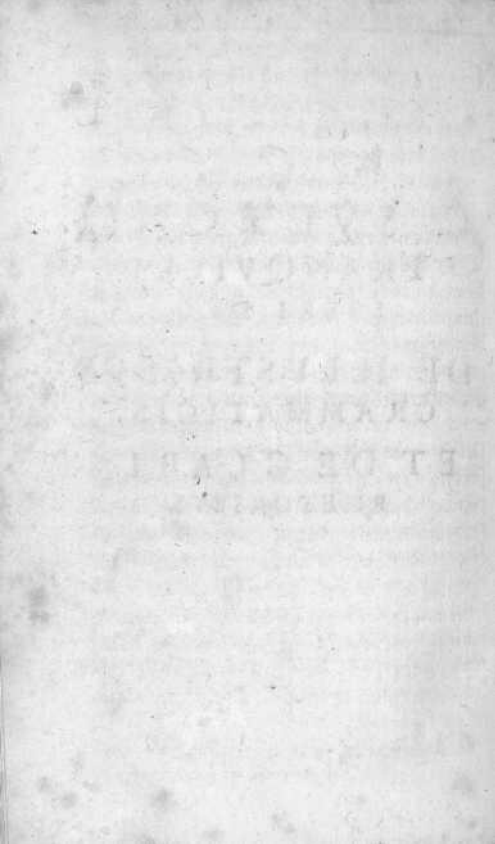
Nuper Tarpeio qua sedit culmine cornix,

Est bene nõ potuit dicere dixit, erit. Ipsum

etiam Domitianum ferunt somniasse,
gibbam sibi pone ceruicem auream ena-
tam: pro certòque habuisse, beatiorem
post se lætiorémq; portendi statum Rei-
publicæ. Sicut sanè breui euenit, absti-
nentia & moderatione insequentium
principum.

C. SVETONII
TRANQVILLI
LIBRI DVO.

DE ILLVSTRIBVS
GRAMMATICIS,
ET DE CLARIS
RHETORIBVS.

C. SVETONII
TRANQVILLI DE
ILLVSTRIBVS
Grammaticis Liber.

Grammatica olim Romæ ne in vfu
quidem, nedum in honore v-
lo erat: rudi scilicet ac bellicosa etiam
tum ciuitate, necdum magnopere li-
beralibus disciplinis vacante. Initium
quoque eius mediocre extitit: siqui-
dem antiquissimi doctorum, qui idem
& poëtæ & oratores semigræci erant
(Liuium & Ennium dico: quos vtraque
lingua, domi forisque docuisse adno-
tum est) nihil ampliùs quàm Græcè in-
terpretabantur: ac si quid Latinè ipsi
composuissent, prælegebant. Nam quod
nonnulli tradunt, duos libros *De lite-
ris syllabisque*, item *De metris*, ab eodem
Ennio editos, iure arguit Lucius Cotta,
non poëtæ sed posterioris Ennij esse: cu-
ius etiam de augurandi disciplina volu-
mina feruntur.

Primus igitur, quantum opinamur, stu- 2
dium

dium grammaticæ in Urbem intulit
CRATES MALLOTES Aristarchi
æqualis, qui missus ad senatum ab Attalo
rege, inter secundum ac tertium bellum
Punicum, sub ipsam Ennij mortem, quum
in regione Palatij prolapsus in cloacæ
foramen, erus fregisset, per omne lega-
tionis simul & valetudinis tempus, plu-
rimas *ἀκροάσεις* subinde fecit, assidueque
differuit: ac nostris exemplo fuit ad imi-
tandum. Hactenus tamen imitati, vt car-
mina parum adhuc diuulgata, vel defun-
ctorum amicorum, vel si quorum alio-
rum probassent, diligentius retractarent
ac legendo commentandoque, etiam cæ-
teris nota facerent: vt **CAIVS OCTA-
VIUS** Lampadio, Næuij Punicum bel-
lum: quod vnico volumine & continenti
scriptura expositum, diuisit in septem li-
bros, vt postea. **QVINTVS VARCON-
TEIVS** annales Ennij, quos certis die-
bus in magna frequentia pronuntiabat:
vt **LÆLIVS ARCHELAVS**, **VE-
CTIVS**, **QVINTVS PHILOCOMVS**:
Lucij satyras familiaris sui: quas legisse
apud Archelaum, Pōpeius Lenæus, apud
Philocomum: Valerius Cato, prædican-
tur. Instruxerunt auxeruntque ab omni
parte grammatica: **LYCIVS ÆLIVS**

L A N V V I N V S , gener Quinti Ælij,
S E R V I V S C L O D I V S , vterque eques
Romanus , multique ac varij & in do-
ctrina & in republica vsus.

L V C I V S Æ L I V S cognomine du- 3
plici fuit: nam & Præconinus, quòd pater
eius præconium fecerat, vocabatur: &
Stilo, quòd orationes nobilissimo cui-
que scribere solebat: tantus optimatum
fautor, vt Quintum Metellum Numidi-
cum in exilium comitatus sit. S E R V I V S
cùm librum foceris nondum editum frau-
de interceptisset: & ob hoc repudiatus,
pudore ac tædio secessisset ab Vrbe, in
podagræ morbum incidit: cuius impa-
tiens, veneno sibi perunxit pedes, & ene-
cuit, ita, vt parte ea corporis quasi præ-
mortua, vixerit. Post hoc magis ac ma-
gis & gratia & cura artis increuit: vt ne
clarissimi quidem viri abstinuerint, quò
minus & ipsi aliquid de ea scriberent: vt-
que temporibus quibusdam, super vi-
ginti, celebres scholæ fuisse in Vrbe tra-
dantur, pretia Grammaticorum tanta,
mercedisque tam magnæ: vt constet,
L V T A T I V M D A P H N I D E M , quem vel
L E N Æ V S M E L I S V S per cauillatione-
nem nominis, Πανός ἀγνητα dicit, ducentis
millibus nummum. Quinto Catulo em-
H h ptum,

ptum, ac breui manumissum: LVCIVM APPVLEIVM ab Efcio Caluino equite Romano prædiuite, quadringenis annuis conductum, multos edocuisse. Nam in prouincias quoque Grammatica penetrauerat, ac nonnulli de notissimis doctolibus peregrè docuerunt, maximè in Gallia Togata: inter quos OCTAVIUS TEVCER, & SISCENNIUS IACCHVS, & OPPIVS CARES: hic quidem ad ultimam ætatem, & cùm iam non gressu modò deficeretur, sed & visu.

4 Appellatio GRAMMATICORVM Græca consuetudine inualuit: sed initio *Literati* vocabantur. Cornelius quoque Nepos in libello quo distinguit literatû ab erudito: *literatos* quidem vulgò appellari ait eos, qui aliquid diligenter & acutè, scienterq; possint aut dicere, aut scribere: cæterùm propriè sic appellandos poëtarum interpretes, qui à Græcis *γροματικῶν*, nominentur: eosdem LITERATORES vocitatos. Messalla Corninus, in quadam epistola *non esse sibi* dicens *rem cum Furio Bibaculo, nec cum Sigida quiddè, aut literatore Catone*: significat enim haud dubiè Valerium Catonem poëtam simul, grammaticûmque notissimum. Sunt qui *literatum à literatore* distinguant: vt
Græci

Græci Grammaticum à Grammatista : & illum quidem absolute, hunc medio-criter doctum existiment, quorum opi-nionem ORBILIUS etiam exemplis con-firmat. Nam apud maiores, ait, cum fami-lia alicuius venalis produceretur, non temere quem literatum, in titulo, sed li-teratorem inscribi solitum esse: quasi non perfectum literis, sed imbutum. Veteres Grammatici & Rhetoricam docebant: ac multorum de utraque arte commen-tarij feruntur, secundum quam consue-tudinem posteriores quoque existimo, quanquam iam discretis professionibus, nihilominus vel retinuisse, vel instituis-se & ipsos quædam genera institutionum ad eloquentiam præparandam, ut pro-blemata, periphrases, elocutiones, etho-logias, atque alia hoc genus, ne scilicet sicci omnino atque aridi pueri Rheto-ribus traderentur, quæ quidem omitti iam video desidia quorundam & infan-tia: non enim fastidio putem. Me quidem adolescentulo, repeto quendam Princi-pem nomine, alternis diebus declamare, alternis disputare, nonnullis verò manè differere, post meridiem remoto pulpi-to, declamare solitum. Audiebam etiam memoria patrum, quosdam è Gramma-

8 C. Suetonij Tranquilli
ticis statim è ludo transisse in forum , at-
que in numerum præstantissimorum pa-
tronorum receptos. Clari professores , &
de quibus prodi possit aliquid duntaxat à
nobis, ferè hi fuerunt.

- 5 SÆVIUS NICANOR primus ad fa-
mam dignationemque docendo perue-
nit: fecitque præter commentarios, quo-
rum tamen pars maxima intercepta di-
citur, satyram quoque: in qua liberti-
num se, ac duplici cognomine esse hoc
indicabat,

Sæuius Nicanor Marci libertus negabit:

*Sæuius Posthumius idem, sed Marcus do-
cebit.*

Sunt qui tradant ob infamiam quandam
eum in Sardiniam secessisse, ibique diem
obiisse.

- 6 AVRELIVS OPILIVS Epicurei
cuiusdam libertus, philosophiam primò,
deinde rhetoricam, nouissimè Gramma-
ticam docuit. Dimissa autem schola, Ru-
tilum Rufum damnatum in Asiam secu-
tus, ibidem Smyrnæ simulque conse-
nuit: composuitque variæ eruditionis
aliquot volumina, ex quibus nouem
vnius corporis, qui quia scriptores ac
poetas sub clientela Musarum iudicaret,
non absurdè & scripsisse & fecisse se ait

ex numero *Viarum* in appellatione. Huius cognomen in plerisque indicibus & titulis per vnam literam scriptum animaduerto : verum ipse id per duas effert in parastichide libelli : qui inscribitur
P I N A X.

MARCVS ANTONIVS GNIPHO ingenuus, in Gallia natus, sed expositus : à nutritore suo manumissus institutusque, Alexandria quidem, vt aliqui tradunt, in contubernio Dionysij Scythobrachionis : (quod equidem non temerè crediderim : quum temporum ratio vix congruat) fuisse dicitur ingenij magni, memoriæ singularis, nec minùs Græcè quàm Latinè doctus : præterea comi facilique natura, nec vnquam de mercedibus pactus, eoque plura ex liberalitate discipulorum consecutus. Docuit primùm in Diui. Iulij domo pueri adhuc : deinde in sua priuata. Docuit autem & Rhetoricam, ita vt quotidie præcepta eloquentiæ traderet, declamaret verò non nisi nudinis. Scholam eius claros quoque viros frequentasse aiunt : in his Marcum Ciceronem : etiam cum prætura fungeretur. Scripsit multa, quamuis annum ætatis quinquagesimum non excefferit : etsi Atteius Philologus duo tantùm vo-

lumina de Latino sermone reliquisse cum tradit. Nam cætera scripta discipulorum eius esse, non ipsius: in quibus & suum alicubi reperiri nomen.

8 POMPILIUS ANDRONICUS, natione Syrus, studio Epicureæ sectæ desidiosior in professione Grammaticæ habebatur, minúsque idoneus ad tuendam scholam. Itaque cum se in Urbe non solum Antonio Gniphoni, sed cæteris etiam deterioribus postponi videret, Cumas transfuit, ibique in otio vixit, & multa composuit: verum adeò inops atque egens, ut coactus sit præcipuum illud opusculum Annalium elenchorum sedecim millibus nummum cuidam vendere. Quos libros Orbilius suppressos redemisse se dixit, vulgandóque curasse nomine auctoris.

9 ORBILIVS PVPPIVVS Beneuentanus, morte parentum, vna atque eadem die, inimicorum dolo, interemptorum, destitutus, primò apparituram magistratibus fecit: deinde in Macedonia corniculo, mox equo meruit, functúsque militia, studia repetit, quæ iam inde à puero non leuiter attigerat, ac professus diu in patria, quinquagesimo demum anno Romanam, consule Cicerone, transit: docuitque maiore fama quàm emolumento.

Nam

Namque iam per senex pauperem se, & habitare sub tegulis, quodam scripto fatetur. Librum etiam, cui est titulus *Perialogos*, edidit, continentem querelas de iniuriis, quas professores negligenter ab ambitione parentum acciperent. Fuit autem naturæ acerbæ non modò in antisophistas, quos omni sermone lacerauit, sed etiam in discipulos, ut Horatius significat, *plagosum* cum appellans, & Domitius Marfus scribens.

Si quos Orbilius ferula scuticâque cecidit.

Ac ne principum quidem virotum insectatione abstinuit: siquidem ignotus adhuc, quum iudicio frequèti, testimonium diceret, interrogatus à Varrone diuersæ partis aduocato, *quidnam ageret, & quo artificio uteretur*, *Gibberosos se de sole in umbrâ transferre*, respōdit: quòd Muræna gibber erat. Vixit propè ad centesimum ætatis annum, amissa iampridem memoria, ut versus Bibaculi docet,

Orbilius ubinam est, litterarum obliuios?
Statua eius Beneuèti ostenditur in Capitolio, ad sinistrum latus, marmorea, habitu sedentis ac palliati, appositis duobus scriniis. Reliquit filium *ORBILIVM*, & ipsum Grammaticum professorem.

10 ATTEIUS PHILOGVS libertinus,
 Athenis natus. Hunc Capito Atteius
 iurifconsultus, inter Grammaticos rhe-
 zorem, inter rhetores grammaticum
 fuisse ait. De eodem ASINIUS POLLIO
 in libro quo Sallustij scripta reprehendit,
 vt nimia prisorum verborum affe-
 ctatione oblita, ita tradit. *In eam rem ad-
 iutoriū ei fecit maximè quidā Atteius præ-
 textatus nobilis Grammaticus Latinus, de-
 claman iū deinde adiutor, atque præceptor,
 ad summā Philologus ab semet nominatus.*
 Ipse ad Lucium Hermam scripsit, se in
 Græcis literis magnum processum habere, &
 in Latinis nonnullū: audisse ANTONIVM
 GNIPHONEM, eiusq; HERMAM:
 postea docuisse. Præcepisse autem multis &
 claris iuuenibus: in quibus APPIO quo-
 que & PVLCHRO, CLAVDIIS, fra-
 tribus, quorum etiam comes in prouincia
 fuerit. Philologi appellationē assumpsisse
 videtur: quia, sicut Eratosthenes, qui pri-
 mus hoc cognomen sibi vendicauit, mul-
 tiplici variāq; doctrina censebatur, quod
 sanè ex commentariis eius apparet,
 quamquam paucissimi extant, de quo-
 rum tamen copia, sic altera ad eundem
 Hermam† epistola significat: *HYLEN*
nostram alius memento commendare: quàm
omnis

omnis generis coëgimus, uti scis, octingentos in libros. Coluit postea familiarissimè Cæcium Sallustiū, & eo defuncto ASINIUM POLLIONEM: quos historiam componere aggressos, alterum breuiario rerum omnium Romanarum, ex quibus quas vellet, eligeret, instruxit alterum præceptis de ratione dicendi. Quo magis miror Asinium Pollionem credidisse, antiqua eum verba & figuras solitum esse colligere Sallustio: quum sibi sciat nil aliud suadere, quàm ut noto ciuilique & proprio sermone utatur: vitetque maximè obscuritatem Sallustij, & audaciam in translationibus.

VALERIUS CATO, ut nonnulli tradiderunt, Burseni cuiusdam libertus ex Gallia: ipse libello, cui est titulus INDIGNATIO, ingenuum se natum ait, & pupillum relictum, eoque facilius licentia Syllani temporis exutum patrimonio. Docuit multos, & nobiles: visusque est peridoneus præceptor, maximè ad poëticam tendentibus: ut quidem apparere vel his versiculis potest.

Cato Grammaticus, Latina Siren,

Qui solus legit, ac facit poëtas.

Scrisit præter grammaticos libellos, etiam poëmata, ex quibus præcipuè pro-

14 C. Suetonij Tranquilli
bantur Lydia, & Diana Lydiæ Ticida
meminit.

Lydia doctorum maxima cura liber.

Dianæ Cinna.

*Sacula permaneat nostri Diana Cato-
ni.*

Vixit ad extremam senectam, sed in sum-
ma pauperie, & penè inopia, abditus mo-
dico gurgustio, postquam Tusculana vil-
la creditoribus cesserat, vt auctor est Bi-
baculus.

*Si quis forè mei domum Catonis,
Depictas minio assulas, & illos
Custodis videt hortulos Priapi,
Miratur quibus ille disciplinis
Tantam sit sapientiam assecutus,
Quem tres cauliculi & selibra farrû,
Racemi duo, regula sub vna
Ad summam propè nutriant senectam.*

Et idem rursus,

*Catonis modò, ecalle, Tusculanum,
Tota creditor vrbe venditabat.
Mirati sumus vnicum magistrum,
Summum grammaticum, optimum poë-
tam,
Omnes soluere posse quæstiones,
Vnum difficile expedire nomen,
En cor Zenodoti, en iecur Crateris.*

12 CORNELIVS EPICADVS Lucij Cor-
nelij

nelij Syllæ Dictatoris libertus, Calatorque sacerdotio augurali, filioque eius Fausto gratissimus fuit: quare nunquam non utriusque se libertum edidit. Librum autem, quem Sylla nouissimum de rebus suis imperfectum reliquerat, ipse supplicuit.

LABERIVS Hiera suo hero emptus ¹³ de catasta, & propter literarum studium manumissus, docuit inter cæteros Brutum & Cassium. Sunt qui tradant tantum cum honestate præditum, ut temporibus Syllanis proscriptorum liberos, gratis & sine mercede vlla in disciplinam receperit.

CURTIVS NICIA hæsit Cnæo Pompeio & Caio Memmio: sed quum codicillos Memmij ad Pompeij uxorem de stupro pertulisset, proditus ab ea, Pompeium offendit: domoq; ei interdictum est. Fuit & Marci Ciceronis familiaris: in cuius epistola ad Dolabellam hæc de eo legimus: *Omniò mibi literæ magis sunt expetendæ à te, quàm à me tibi. Nihil enim Roma geritur, quod te putè scire curare, nisi fortè scire vis me inter Niciam nostrum & Vidium iudicem esse. Profert alter, opinor, duobus versiculis expensum Nicia: aliter Aristarchus hos ὀβελίσσει. Ego tãquã criticus anti*

antiquus iudicaturus sum, vtrum sinan τὸ
 ποιντὲ, κρημνισβλ: μπόι. Item ad Atticū
 De Nicia quod scribi, si ita me haberem, ut
 eius humanitate frui possem, in primis vellē
 illum mecum habere: sed mihi solitudo &
 recessus prouincia est, quod quia facile feri-
 bat Sicca, eò magis illum desidero. Præterea
 nosti Nicia nostri imbecillitatem, molliciem,
 consuetudinem victus. Cur ergo illi mole-
 stus esse velim, quum mihi ille iucundus esse
 non possit? volūt ut tamen mihi grata est. Hu-
 ius de Lucilio libros etiā satyra cōprobat

15 L E N Æ V S Pompeij Magni libertus,
 & penè omnium expeditionum comes,
 defuncto eo, filiisq̄ eius, schola se sus-
 tentauit: docuitque in Carinis ad Tel-
 luris ædem: in qua regione Pompeio-
 rum domus fuerat: ac tanto amore erga
 patroni memoriam extitit, ut S A L L V-
 S T I V M historicum, quod eum oris im-
 probi, animo inuerecundo scripsisset, acer-
 bissima satyra lacerauit, *lastaurum* & *lur-*
conem, & *nebulonem*, *popinonem*que ap-
 pellans: & *vita scriptisque monstrorum*
præterea prisorum, Catonis, ne verborum
ineruditissimum furem. Traditur autem
 puer adhuc catenis subreptus, refugisse
 in patriam: perceptisq̄ liberalibus di-
 sciplinis, pretium domino suo retulisse.

Verùm ob ingenium & doctrinam gratis manumissus.

QVINTVS CÆCILIVS Epirota, 16
Tusculi natus, libertus Attici Satrij equitis Romani, ad quem sunt Ciceronis epistolæ, cùm filiam patroni nuptam Marco Agrippæ doceret, suspectus in ea, & ob hoc re motus, ad Cornelium Gallum se contulit: vixitque vna familiarissimè: quod ipsi Gallo inter grauiissima crimina ab Augusto obiicitur. Post deinde damnationem mortemque Galli, scholam aperuit: sed ita, vt paucis & tantùm adolescentibus, præciperet, prætextato nemini, nisi si cuius parenti hoc officium negare non posset. Primus dicitur Latine ex tempore disputasse, primusque Virgilium & alios poëtas novos prælegere cœpisse, quod etiam Domitij Marfi versiculus indicat,

Epirota tenellorum nutricula vatum.

VERRIVS FLACCVS, libertinus, do- 17
cendi genere maximè inclaruit. Namque ad exercitanda discipulorum ingenia æqualeis inter se committere solebat, proposita non solum materia, quam scriberent, sed & præmio, quod victor auferret. Id erat liber aliquis antiquus, pulcher, aut rarior. Quare ab Augusto quoque

que nepotibus eius præceptor electus, transiit in Palatium cum tota schola: verum ut ne quæ amplius posthac discipulū reciperet: docuitq; in atrio Catilinæ domus, quæ pars palatij tunc erat: & sesteritia centena in annum accepit. Decessit ætatis exactæ sub Tiberio. Statuâ habet Præneste, in inferiore fori parte, contra hemicyclū: in quo fastos à se ordinatos, & marmoreo parieti incisos, publicarat.

- 18 LVCIVS GRASSITIVS genere Tarentinus, ordinis libertini, cognomine Pasides, mox Panfam se-transnominavit. Hic initio circa scenam versatus est: dum Mimographos adiuuat, deinde in pergula docuit, donec commentario Smyrnæ edito, adeò inclaruit, ut hæc de eo scriberentur.

Vni Crassitio se credere Smyrna probavit:

Desinite indocti coniugio hæc petere.

Soli Crassitio se dixit nubere velle:

Intima cui soli nota sua extiterint.

Sed cum edoceret iam multos, ac nobiles, in his Iulium Antonium triumviri filium, ut Verrio quoque Flacco compararetur, dimissa repente schola transiit ad Quinti Septimij philosophi sectam.

- 19 SCRIBONIUS APHRODISIVS, Or-
bili

bilij feruus atq; discipulus, mox à Scribonia Libonis filia, quæ prior Augusti vxor fuerat, redemptus & manumissus, docuit, quo Verrius tempore, cuius etiam libros de orthographia rescripsit, nō sine insectatione studiorum morūque eius.

CAIUS IULIUS HIGINVS, Augusti libertus, natione Hispanus, etsi nonnulli Alexandrinum putant, & à Cæsare puerum Romam aduectū, Alexandria capta, studiosè & auidè imitatus est Cornelium Alexandrum Grammaticum Græcum: quem propter antiquitatis notitiam, *Polyhistorum* multi, quidam *historiam* vocabāt. Præfuit Palatinæ bibliothecæ: nec eo secius plurimos docuit: fuitque familiarissimus Ouidio poëtæ, & Caio Licinio consulari, historico: qui eum admodum pauperem decessisse tradit, & liberalitate sua, quoad vixit, sustentatum. Huius libertus fuit Iulius Modestus, in studiis atque doctrina vestigia patroni secutus.

CAIUS MELISSVS, Spoleti natus, ingenuus, sed ob discordiam parentum expositus, cura & industria educatoris sui altiora studia percepit: ac Mæcenati pro Grammatico muneri datus est. Cui quum se gratum & acceptum in modum amici videret, quamquam asserente matre,

20
tre, permanſit tamen in ſtatu ſeruitutis:
præſentemque conditionem veræ ori-
gini antepoſuit, quare citò manumiffus,
Auguſto & inſinuatus eſt. Quo delegan-
te, curam ordinandarum bibliothecarum
in Octauix porticu ſuſcepit. Atque, vt
ipſe tradit, ſexageſimum ætatis annum
agens, libellos *Ineptiarum*, qui nunc *loco-
rum* inſcribuntur, componere inſtituit:
abſoluitque centum & quinquagin-
ta, quibus & alios diuerſos poſtea addi-
dit. Fecit & nouum genus Togatarum,
inſcripſitque *Trabeatas*.

22

MARCVS POMPONIVS MARCEL-
LV S ſermonis Latini exactor moleſtiſſi-
mus, in aduocatione quadam (nam inter-
dum & cauſſas agebat) ſolæciſmum ab
aduerſario factum uſque adeò arguere
perſeuerauit: quoad Caſſius Seuerus in-
terpellatis iudicibus dilationem petiit:
vt litigator ſuus alium Grammaticū ad-
hiberet: quando non putat is cū aduerſa-
rio de iure ſibi, ſed de ſolæciſmo contro-
uerſiam futuram. Hic idē cū ex oratio-
ne Tiberium reprehendiſſet: aſſirmante
Atteio Capitone, & eſſe illud Latinum,
& ſi non eſſet, futurum: *Cerè iam inde
mentitur, inquit, Capito. Tu enim Caſar ci-
uitatem dare potes hominibus, uerbis non
potes.*

potes. Pugilem olim fuisse Asinius Gallus
hoc in eum Epigrammate ostendit.

*Qui caput ad leuam didicit, glossemata
vobis*

Præcipit: os nullum, vel potius pugilis!

REMMIUS PALAMON VICEN- 32
TINVS, mulieris verna, primò, vt ferunt,
textrinum, deinde herilem filium dum
comitatur in scholas, literas didicit, po-
stea manumissus, docuit Romæ, ac prin-
cipem locum inter Grammaticos tenuit:
quamquam infamis omnibus vitiis, pa-
lâmque & Tiberio, & mox Claudio, præ-
dicantibus, nemini minus institutio-
nem puerorum vel iuuenum commit-
tendam: sed capiebat homines cum me-
moria rerum tum facilitate sermonis:
necnon etiam poëmata faciebat ex tem-
pore. Scripsit & variis, nec vulgaribus
metris. Arrogantia fuit tanta vt Mar-
cum Varronem *porcum* appellaret: *secum
& natus & morituras literas iactaret, no-
men suum in Bucolicis non temerè positum, sed
presagiente Virgilio fore quandoque omnium
poëtarum ac poëmatum Palamonem iudicem.*
Gloriabatur etiam latrones quòdam sibi
propter nominis celebritatem paruisse.
Luxuriæ ita induxit, vt sæpius in die la-
naretur: nec sufficeret sumptibus, quan-
tum

quam ex schola quadragena annua caperet, ac non multò minus ex re familiari: cuius diligentissimus erat: cùm & officinas promercialium vestium exerceret: & agros adeò coleret, vt vitem manu eius institutam satis constet trecenta sexaginta quinque vasa edidisse. Sed maximè flagrabat libidinibus in mulieres, vsque ad infamiam oris: dictòque non infaceto notatum fuerunt cuiusdam, qui quum in turba osculum sibi ingerentem, quamquam refugiens, deuitare non posset: *Vistu, inquit, magister, quotiens festinantem aliquem vides, abligurire?*

24 MARCVS VALERIVS PROBVS Berytius, diu centuriatum petiit, donec tædio ad studia se contulit. Legerat in prouincia quosdam veteres libellos apud Grammatistam, durante adhuc ibi antiquorum memoria, necdũ omnino abolita, sicut Romæ. Hos quum diligentius repetere, atque alios deinceps cognoscere cuperet, quamuis se contemni magisque opprobrio legentibus, quàm gloriæ & fructui esse animaduerneret, nihilominus in proposito mansit: multaque exemplaria contracta emendare, ac distinguere, & adnotare curauit, soli huic nec vlli præterea Grammatices parti deditus. Hic

non tam discipulos quàm sectatores aliquot habuit. Nunquam enim ita docuit ut magistri personam sustineret. Vnum vel alterum, vel quum plurimos, tres aut quatuor, postmeridianis horis admittere solebat, cubansque inter longos ac vulgares sermones, legere quædam, idque perrarò. Nimis pauca & exigua de quibusdam minutis quæstiunculis edidit. Reliquit autem non mediocrem sylvam observationum, sermonis antiqui.

C. SVETONII
TRANQVILLI DE
CLARIS RHETORIBVS
LIBER.

RHetorica quoque apud nos, perinde atque Grammatica, ferè recepta est, paulò etiam difficiliùs quippe quam constet nonnunquam etiam prohibitam exerceri. Quod ne cui dubium sit, vetus Senatusconsultum, item Censorium edictum, subiiciam: CAIO
Ii 2 FAN

FANNIO STRABONE, MARCO VALERIO MESSALLA, CONSVLIBVS, *Marcus Pomponius prator senatum cōsuluit. Quod verba facta sunt de Philosophis & de Rhetoribus, de ea re ita sensuerūt: ut Marcus Pomponius prator animaduerteret, curarētque uti ei ē Republica fidēque sua videretur, uti Romane essent. De iisdem interiecto tempore, Cneus Domitius Ænorbarbus, & Lucius Licinius Crassus censors, ita edixerunt, RENVNTIATVM EST NOBIS ESSE HOMINES* qui novum genus disciplina instituerunt: ad quos iuventus in ludos conveniat: eos sibi nomen imposuisse Latinos Rhetoras: ibi homines adolescentulos totos dies desidere. Maiores nostri, qui liberos suos discere, & quos in ludos ita re vellēt, instituerūt. Hac nova qua prater consuetudinē ac morem maiorum sunt, neq; placent, neq; recta videtur. Quapropter & iis qui eos ludos habent: & iis qui eō venire consueverūt, videtur faciendum ut ostendamus nostram sententiā nobis nō placere. Paulatim & ipsa utilis honestaque apparuit: multique eam præsidij causa, & gloriæ, appetuerunt. CICERO ad præturam vsque Græcè declamavit. Latinè verò senior quoque, & quidem consulibus Hirzio & Pansa: quos discipulos

pulos, & grandis prætextatos, vocabat. CNEVM POMPEIVM, quidam historici tradiderunt, sub ipsum ciuile bellum, quò faciliùs Caio Curioni promptissimo iuueni, causam Cæsaris defendenti, contradiceret, repetisse declamandi consuetudinem. MARCVM ANTONIVM, item AVGVSTVM, ne Mutinensi quidem bello omisisse. NERO CÆSAR & primo imperij anno, publicè quoque bis antea declamauit, plerique autem oratorum, etiam declamationes ediderunt. Quare magno studio hominibus iniectio, magna etiam professorum ac doctorum profuxit copia, adeoque floruit, vt nonnulli ex infima fortuna in ordinem senatorium, atque ad summos honores, processerint. Sed ratio docendi nec vna omnibus, nec singulis eadem semper fuit: quando vario modo quisque discipulos exercuerunt. Nam & dicta præclarè, per omnes figuras, per casus, & apologos, aliter atque aliter exponere: & narrationes tum breuiter & pressè, tum latius & vberius explicare consueuerant: interdum Græcorum scripta conuertere, ac viros illustres laudare, vel vituperare: quedam etiam ad visum communis vitæ instituta, tum vtilia, & necessaria, tum

perniciosa & superuacanea ostendere: sæpè fabulis fidem firmare, aut historiis demere, quod genus *ἱστορίας* & *ἀνακρίσεις* & *ἡγεμονίες* Græci vocant, donec sensim hæc exsoleuerunt, & ad controuersiam vêtum est. Veteres **CONTRouERSIÆ**, aut ex historiis trahebantur: sicut sanè nonnullæ vsque adhuc: aut ex veritate, ac re, si qua fortè recēs accidisset. Itaque locorum etiam appellationibus adiectis, proponi solebant. Sic certè collectæ editæq; se habent, ex quibus non alienum fuerit vnam & alteram, exempli causa, ad verbum referre. *Ætius tempore adolescentis urbani cùm Ostiam venissent, lituus ingressi, piscatores trahentes rete adierunt: & pepigerunt, bolum quanci emerent: nummos soluerunt, diu expectauerunt, dum ratia extraherentur, aliquando extractis, piscis nullus insuit, sed sporta auri obsuta. Tum emptores bellū suū aiunt, piscatores suū. Venalicij quum Brundusij gregē venalium è nauī educerēt, formoso & pretioso puero, quod portitores verebantur, bullam & pretextam togam imposuere: facile fallaciā celarunt. Romam venitur, res cognita est, petitur puer, quod domini voluntate fuerit liber, in libertatem. Olim autem eas appellationes Græci *συρτάεις* vocabāt: mox controuersias quidam,*

sed

sed aut fictas, aut iudiciales. Illustres
professores, & quorum memoria aliqua
extet, non temerè ali; reperientur quàm
de quibus tradam.

LUCIUS PLOTIUS GALLVS. De ²
hoc Cicero ad Marcum Titinnium sic
refert. *Equidem memoria teneo, pueris no-
bis primum Latinè docere cœpisse Lucium
Plotium quendam: ad quem quum fieret
concursum, quòd studiosissimus quisque apud
eum exerceretur, dolebam mihi idem non
licere. Continebar autem doctissimorum
hominum auctoritate: qui existimabant
Græcis exercitationibus ali melius ingenia
posse.* Hunc eundem (nam diutissimè vixit)
M. CÆLIUS in oratione, quam pro se de
vi habuit, significabat dictasse Atratino
accusatori suo, actionem: subtractoque
nomine, *ordearium eum rhetorem* appel-
lat, deridens vt inflatum, ac leuem, & sor-
didum.

LUCIUS OTACILIUS PILETUS ³
seruisse dicitur, atque etiam hostiarius,
veteri more, in catena fuisse: donec ob
ingenium ac studium literarum manu-
missus, accusanti patrono subscripsit.
Deinde Rhetoricam professus, Cnæum
Pompeium Magnum docuit, patris eius
res gestas nec minus ipsius, compluribus
libris

libris exposuit: primus omnium liberti-
 norum, vt Cornelius Nepos opinatur,
 scribere historiam orsus, non nisi ab ho-
 nestissimo quoque scribi solitam.

4 Ad id tempus EPIDIVS calumnia
 notatus, ludum docendi aperuit: docuitq;
 inter cæteros Marcum Antonium & Au-
 gustum. Quibus quondam Caius Canu-
 tius, obiicientibus sibi quòd in Republi-
 ca administranda potissimum consularis
 Isaurici sectam sequeretur, *Malle*, respon-
 dit, *Isaurici esse discipulum, quàm Epidij*
calumniatoris. Hic Epidius ortum se ab
 Epidio Nuncio prædicabat: quem fe-
 runt olim præcipitatum in fontem flu-
 minis Sarni, paulò post cum cornibus ex-
 titisse, ac statim non comparuisse, in nu-
 meroque deorum habitum.

5 SEXTVS CLODIVS è Sicilia, Latinæ
 simul Græcæque eloquentiæ professor,
 malè oculatus, & dicax, par oculorum in
 amicitia Marci Antonij triumviri exti-
 tisse se aiebat. Eiusdem vxorem Fulviam,
 cui altera bucca inflatior erat, *acumen sili-*
li tentare dixit, nec eò minùs, immò vel
 magis ob hoc, Antonio, gratus. A quo
 mox consule ingens etiam congiarium
 accepit: vt ei in Philippicis Cicero obli-
 cit. *Adhibes ioci causa magistrum suffragio*

29
tuo, & compotorum tuorum Rhetorem: cui
concessisti, ut in quem vellet, diceret, falsum
omnino hominem, sed materia facilis, in te
& in tuos dicta dicere. At quanta merces
rhetori est data? audite Patres Conscripti,
& cognoscite Reipublica vulnera, duo millia
iugerum campi Leontini Sexto Clod. Rhetori
adsignasti, & quidem immunia; ut tanta
mercede nihil sapere disceres.

CAIVS ALBVTIVS SILVS Nouaricn- 6
sis, quum ædilitate in patria fungeretur,
quum fortè ius diceret, ab iis contra quos
pronuntiabat, pedibus è tribunali detra-
ctus est. Quod indignè ferēs, statim con-
tendit ad portam, & inde Romam: rece-
ptusque in PLANCI oratoris contu-
bernium: cui declamatorio mos erat, prius
aliquem: qui antè diceret, excitare: sus-
cepit eas partes, atque ita impleuit, ut
Planco silentium imponeret, non audēdi
in comparisonem se dimittere. Sed ex
eo clarus, propria auditoria instituit: so-
litus proposita controuersia sedens inci-
pere, & calore demum prouectus confur-
gere ac perorare. Declamabat autem ge-
nere vario: modò splendidè atque ador-
natè: tum, ne vsquequaque scholasticus
existimaretur, circuncisè ac sordidè, &
tantummodò triuialibus verbis. Egit &

causas, verum rariùs, dum amplissimam quamque sectatur, nec alium in vlla locum, quam perorandi. Postea renūtiavit foro, partim pudore, partim metu. Nam quum in lite quadam centumuirali, aduersario, quem, vt impium erga parentes, incessebat, iururandum quasi per figuram sic obtulisset: *Iura per patris matrisque cineres, qui inconditi iacent*: & alia in hunc modum: arripiente eo conditionem, nec iudicibus aspernantibus, non sine magna sui inuidia negotium affixit. Et rursus in cognitione cædis, Mediolani, apud Lucium Pisonem proconsulem, defendens reum, quum cohibente lictore nimias laudantium voces, ita excanduisset, vt & deplorato Italiæ statu, quasi iterum in formam prouinciæ redigertur: Marcum insuper Brutum, cuius statua in conspectu erat, inuocaret, *legum ac libertatis auctorem, & vindicem*, penè pœnas luit. Iam autem senior ob vitium vomicæ Nouariam rediit: conuocataque plebe, causis propter quas mori destinasset, diu, ac more concionantis, redditis, abstinuit cibo.

 HORATII POETÆ

VITA PER SVETONIVM

TRANQVILLVM CONSCRIPTA

 vt à Petro Nonnio edita est, libro ter-
 tio Miscellaneorum, lacera, & multis
 locis vitata.

HOratius Flaccus Venusinus, pa-
 tre, vt ipse tradit, libertino, &
 exactionum coactore: vt verè creditum
 est, falsamentario, quum illi quidam in
 altercatione exprobrasset: *Quotiens ego*
vidi patrem tuum cubito emungentem?
 Bello Philippensi, excitus à Marco Bru-
 to imperatore, Tribunus militum me-
 ruit: victisq; parentibus, venia impe-
 trata, scriptum quæstorium comparauit.
 Ac primò Mæcenati, deinde Augusto in-
 sinuatus, non mediocrem locum in am-
 borum amicitia tenuit. Mæcenas quan-
 toperè eum dilexit, satis monstratur illo
 epigrammate: vbi inquit,

Ni te visceribus meis Horati
Plus iam diligo Titum sodalem
Mimo videas strigiosorem.

Sed multò magis extremis, tali ad Au-
 gustum

gustum elogio : Horati, Flacci, ut mei, me-
mor esto.

AVGVSTVS ei Epistolarum officium
obtulit : vt hoc ad Mæcenatem scripto
significat. Antè ipse scribendis epistolis ami-
corum sufficiebam : nunc occupatissimus, &
infirmus. Horatiũ nostrum à te cupio abduce-
re. Veniet ergo ab ista parasitica mensa ad
hanc regiam : & nos in scribendis epistolis iu-
uabit. Ac ne recusanti quidẽ aut succësuit
quicquã, aut amicitiam suã ingerere de-
siit. Extant epistolæ : ex quibus, argumen-
ti gratia, pauca subieci, *Sume tibi aliquid
iuris apud me, tanquam si victor mihi fue-
ris : rectè enim, & non temerè feceris : quoniam
id usus mihi tecum esse volui, si per valetu-
dinem tuam fieri possit.* Et rursus. *Tui qua-
lem habeam memoriam, poteris ex Septimio
quoque nostro audire : nam incidit vt illo co-
ram fieret à me tui mentio. Neque si tu
superbus amicitiam nostrã spreuisti, ideo nos
quoque αἰῶν ἰσχυρὰν φωνὴν ἔδωκεν.* Præterea sæpè in-
ter alios iocos purissimum penẽ, & homun-
cicnem lepidissimum appellat : vnâque &
altera liberalitate locupletauit. Scripta
quidẽ eius vsque ad eò probauit, māsuraq;
perpetuò : vt non modò Sæculare carmen
componendum iniunxerit, sed & Vin-
delicam victoriam Tiberij Drusique pri-
uigno

uignorum : eumque coegerit propter hoc
tribus carminum libris, ex longo inter-
uallo, quartum addere: post Sermones
quoque lectos, nullam sui mentionem
habitam ita fit questus, *Irasci me tibi scito,*
quod non in plerisque eiusmodi scriptis me-
cum potissimum loquaris. An vereris ne apud
posteroribus tibi infame sit, quod videaris fami-
liaris nobis esse? expressitque elogium
cuius initium est.

Cum tot sustineas, & tanta negotia solus:
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes: in publica commoda
peccem,

Si lōgo sermone mover tua tempora Caesar.
Idem Horatius habitu corporis brevis
fuit, atq; obesus: qualis à seipso & in Sa-
tyris describitur, & ab Augusto hac epi-
stola. *Protulit ad me Dionysius libellū tuū,*
quem ego, ne accussem te, quantuluscunq; est,
boni cōsulo. Vereri autē mihi videris, ne ma-
iores libelli tui sint, quā ipse es, sed si tibi
statura deest, unde est. Itaque licebit in
sextariolo scribas, quum circuitus voluminis
tui sit ὀττηνὰ ἀντὶ τοῦ, sicut est venter tui.
Ad res Venereas intemperantior traditus.
Nā speculato cubiculo scorta dicitur ha-
buisse disposita: ut quocūque respexisset,
ibi ei imago coitus referretur. Vixit plu-
rimū

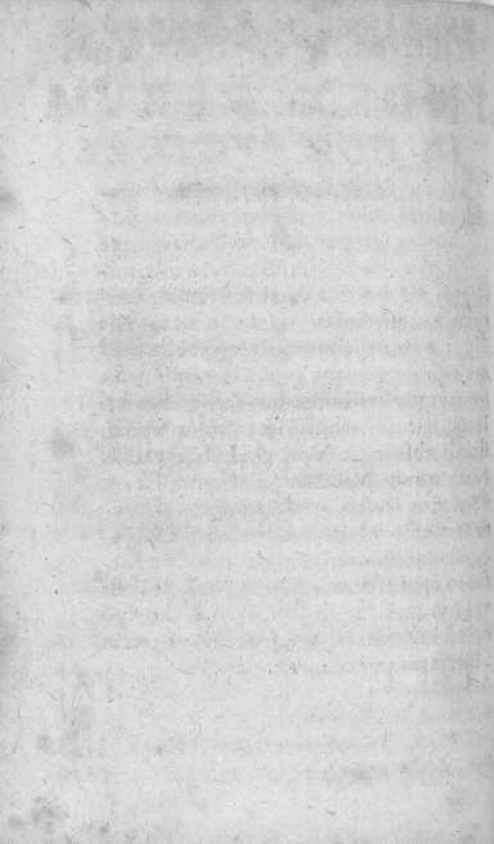
rimum in secessu ruris sui Sabini, aut Tiburtini: domusque eius ostenditur circa Tiburtini loculum. Venerunt in manus & *elogi* sub titulo eius, & *Epistola* prosa oratione, quasi commendans se Mæcenati: sed vtraque falsa puto. Nam *Elegi* vulgares, *Epistola* etiam obscura: quo vitio minimè tenebatur. Natus est sexto Idus Decembres, Lucio Cotta & Lucio Torquato consulibus. Decessit quinto calendas Decembres, Caio Marcio Censorino, Caio Asinio Gallo consulibus, post nonum & quinquagesimum annum, hærede Augusto palàm nuncupato, quum urgente vi valetudinis, non sufficeret ad obsignandas testamenti tabulas.

Humatus & conditus est
 extremis Esquiliis,
 iuxta Mæcenatis
 tumulum.

CAII

CAII PLINII VITA
 EX SVETONII LIBRO
 de viris Illustribus.

Plinius Secundus Nouocomēsis, eque-
 stribus militiis industriè functus, pro-
 curationes quoque splendidissimas, atque
 continnas, summa integritate admini-
 strauit, & tamen liberalibus studiis tan-
 tam operam dedit, vt non temerè quis
 plura in otio scripserit. Itaque bella om-
 nia, quæ vniquam cum Germanis gesta
 sunt, viginti voluminibus comprehendit.
 Item naturalis historiæ triginta septem
 libros absoluit. Perit clade Campaniæ.
 Nam quum Misenenſi classi præſſet, &
 flagrante Vesebio, ad explorandas pro-
 prius causas, liburnicas prætendisset: ne-
 que, aduersantibus ventis, remeare pos-
 set: vi pulueris ac fauillæ oppressus est:
 vel, vt quidam existimant, à seruo suo
 occisus: quem, deficiens æstu, vt necem
 sibi maturaret, orauerit.

INDEX RERVM
IN HOC AVCTORE
memorabilium.

A

A BSENTES à petitione honorum submoti.	pag. 20
Absolutiones reis venditæ.	436
Accensus.	13
Achaia & Macedonia senatui redditæ à Clau- dio.	300
Acilij virtus.	50
Acilius Auiola consul.	317
Acilius Glabrio. 463. eius mors.	<i>ibid.</i>
Acta diuturna senatus & populi confecta & publicata.	13
Acta liberta Neronis. 342. concubina Neronis. 368	
Apud Actium nauale prælium. 79. Actiacum bellum.	72
Actiaci ludi.	165
Actiacus triumphus.	<i>ibid.</i>
Actiaca victoria celebrari prohibita.	241
Actius comædus.	196

I N D E X.

Actui rerum xxx. dies accommodati.	98
Actuarij.	41
A' d' i' a' r' e' s' i' a.	248
Adminius cinobellini filius.	290
Adrumenti seditio orta.	424
Adulterium Publij Clodij & Pompeia. 52.	
adulteria excusata in Augusto. 139. adulte-	
rij rea cõdemnata. 290. de adulteriis lex. 97	
Aduenarum Romæ ad spectacula multitudo.	
29	
Aduersariorum consilia detecta.	119
Adulationes auersatus Augustus. 288. ædes sa-	
cræ refectæ. 93. ædes Dianæ. 63. Saturni.	
ibid. Iouis Olympici. 119. Tonantis Iouis.	
92. Herculis musarum.	93
Ædificiorum forma noua.	331
Ædilis repetundarum accusatus.	460
Ægyptus in prouinciæ formam redacta.	81
Ægypti regnum obtinet Cæsar.	26
Ægypti ritus.	189
Ægyptius quidem polyphagus.	364
Ælius Lamia. 453. 463. mors eiusdem.	ibid.
Ælius Scianus.	203
Ælia Petina, Claudij vxor.	302
Æmilius Lepidas.	143
Æmilius Pappus.	67
Æmilius Paulus cos.	21
Æmilij Pauli fortis.	78
Æmilius Ælianus Cordubensis.	113
	Æmilia

Æmilia Lepida Claudij sponfa.	302
Æmiliana.	292
Ænaria.	146
Æneatores.	24
Ænobarborum stemma.	318
Ænobarbi appellationem ægrè tulit Nero.	
324.359	
Æquiculi.	403
cura Ærarij à quæstoribus ad prætorios transf- lata.	99
Ærarij inopia. 36. ærariū militare institutū. 12	
Æsar, Etrusca vox.	152
Æterninus.	106
Æsculapij insula.	300
Æsculapij signum.	118
Æthæi verticis fumus.	266
Afrauius. 23. eiusdem mors. ibid. Afranij toga,	
327	
Africana. 295. Africanarum venatio.	237
Africam non adiit August.	110
Agamemnon.	208
Ager Campanus. 14. plebi diuisus.	69
Agitator cythicus.	269
Agraria lex.	13
Agrippa Augusti nepos. 82. 121. adoptatus. 122	
Agrippa gener Augusti.	104
Agrippæ intractabile ingenium. 122. in insu- lam transportatio.	122
Agrippæ iuuenis mors.	179

Agrippæ ignobilitas.	240
Agrippina Aug. neptis.	121
Germanico collocata.	131
Agrippina Tiberij vxor. 165. dimissa.	166
Agrippina nurus apud Tiberiũ quæritur.	201.
crudeliter tractatur à Tiberio.	202
A G R I P P I N Æ P V E R P E R I V M. 226	
Agrippinæ cū patruo nuptiæ. 302. 303. Agrippinæ summa rerum delata à Nerone filio.	
325. de Agrippinæ matrimonio Claudij pœnitentia.	315
Agrippina veneno maritum necat.	316
Agrippina, ad nuptias Galbam sollicitat.	376
Ajax Augusti in spongiam incumbit.	139
αἰγὴς πολλῶν dicta Vitellij patina.	414
Alani.	454
Alauda, nomen legionis Cæsaris.	17
Albanæ columnæ.	130
Albia Terentia L. Othonis vxor.	393
Albis fluuius.	83
Albudinus fontis nomen.	294
Albulæ.	137
Alca ludere solitus August.	928. 129
Alexander Magnus. 147. eius imago in Augusti sigillo. 112. thorax. 267. inspecta imagine ingemiscit Cæsar. 5. conditorium. 81. corpus Alexandri voluit videre Augustus.	81
Alexandri Magni phalanx, legio Neronis sic dicta.	313
	Alexan

Alexandriam fugit Pompeius. 26.	Alexandria
obsessa. 80. capta. 129.	Alexandriam migra-
Alexandriam migraturus Cæsar si vixisset. 47 eodē & Caius. 432	
Alexandrini regem suum expellunt. 7.	Alexā-
drinum bellum. 162.	Alexandrina nauis.
163.	Alexandrinæ merces. <i>ibid.</i>
Alexandria Neronis nutritrix.	368
Alliensis dies.	412
Allobroges à Cn. Domitio superati.	319
Alpes 17. in transitu alpium maximum Augusti periculum. 225. in alpium iugo urbem condere statuerat C. Cæsar. 239. alpium regnum in prouinciæ formam redactum. 332	
Amatorium medicamentum.	265
Amazones.	16
Ambiatinus vicus. 226. ambitus condemnati P. Sulla & Antonius. 6. de ambitu lex. 97. ambitus multiplici pœna coercitus. 102	
Amethystini & Tyrij coloris vsus interdictus.	
346	
Amphitheatrum à Statilio Tauro extructum. 93. amphitheatri ruina. 192. amphitheatrū inchoatum à C. Cæsare. 238. amphitheatrum extructum à Vespasiano. 432	
Amicos remittit Augustus Antonio hosti iudicato.	79
Amicorum libertatem lenissimè ferre.	454
de Analogia libri duo Cæsaris.	43
Ancharia vxor Octauij.	69

Ancus Marcius.	4
Anguis quinquaginta cubitorum.	106
Anicetus.	351
Anienis riuus.	294
Annæus Seneca senator. 224. præceptor Nero- nis. ibid. annonæ charitas Romæ. 124. 167. 272. 378. annonæ cura sollicitissimè acta à claudio.	291
Annus per cæsarem accommodatus. 30. 64. anni initium vnde fecerint quædam Italiæ ciuitates.	119
Antiatiinæ sortes.	271
Anti-catonēs, libri duo cæsaris sic inscripti.	43
Antiochus commagenus.	235
Antiochus quidam furnariam exercens.	404
Antiquarij.	180
Antistius medicus.	61
Antistius Labeo.	115
Antonius diadema cæsari imponere vult.	57.
Antonij cū cicerone cōsulatus. 99. fuga.	74
cum Augusto reconciliatio. 120. consulatus. 164. Mors. 50. Vide M. Antonius, Antonij li- beri vt tractati ab Augusto.	80
Antonij iuuenis mors.	ibid.
Antonius Primus.	419
Antonia auia caligulæ. 228. ei honores habiti à c. cæsare. 233. eius mors.	241
Antonia clodij filia. 303. Neronis nuptias re- cusat. 351. eius mors.	ibid.
	Anto

Antonius Musa medic.	118
Annulo aureo donatus Decimus Laberius.	19.
anulorum ius. 25. anulorum aureorum vsus	
381. anulus sub Galba repertus.	387. 413.
Apelles tragædus.	251
Apro incurrenti obiectus Augustus.	125
Apis. 145. apud Memphin.	445
Apollinaris Tragædus.	437
Apollo Sandaliarius.	117
Apollinis templum.	81
Apollo Tortor cognominatus.	128
Apollo Temenites.	216
Apollodorus Pergamenus.	142
Apollonius Molonis.	3
Apollophanes.	78
Aponius Saturninus.	256
Aponi fons.	173
Apophoreta viris & fœminis data.	437
Appellationes vrbanoꝝ litigatorum.	97
Appij Silani mors. 305. qua ratione oppressus.	
310	
Appius cæcus.	160. 161.
Appius Pulcher.	162
Ἀπείροπονδισ, insulæ nomen.	155
Aprilis mensis Neroneus dictus.	371
Aquæ intercutis morbus.	322
Aquæ perductæ à M. Agrippa. 144. aquæ du-	
ctus à c. cæsare inchoatus.	238
Aquilarum ostenta. 148. 152. 372. 375. 427.	

457. aquila, Rhodi quando primum conspē- cta.	173
Aquilam humeris subit Augustus.	74
Aquiliter Cæsari comminatus.	46
Aquileia.	82
Aquileius Niger.	74
Aquitania.	83
Ara Cæsari decretæ.	55
Ara Octauio consecrata.	67
ad Aram D. Iulij trecenti maçtati.	77
Aratorum ratio habita.	105
Archelaus Rex.	166
Archelaus Cappadox.	191
Atelate.	163
Aretalogi.	132
Aretinus clemens. 463. eius mors.	<i>ibid.</i>
Areus Philosophus.	442
Areus Galbæ dispensator.	390
Aricia pristinum.	69
Arricia Tertulla. 444. vxor Titij.	<i>ibid.</i>
Arrogantia Cæsaris.	54. 55
Artium liberalium doctores ciuitate donati à Cæsare.	32
Artabani literæ exprobrationis plenæ ad Ti- berium. 213. Artabanus, Parthorū rex ami- citiã Caligulæ petit. 232. aquilas, signa Romana Cæsarūmq; imagines adorat. <i>ib.</i>	
Aruerui à Cn. Domitio superati.	319
Asclepiadis Mendetis <i>Ἰσολογὲ μὲν ἑνὶ</i> libri. 249	
Ascleta	

Afclerariionis Mathematici casus.	470
Afdrubal.	160
Afellius Sabinus.	194
Afellius.	227
Afellus cum asinario obuius Augusto.	151
Afiatici oratores.	140
Afiaticus libertus.	413
Afinius Pollio.	23.43.92
Afinius Pollio orator.	106
Afinij Calli libri.	314
Afinij Epicedi coniuratio.	81
Afinius Marcellus cof.	317
Afprenas Nonius.	16
Aftura.	152
Afturco.	363
Afylorum ius abolitum.	190
Atalanta.	195
Atellanicum exodium.	196
Athenodorus.	279
Athletæ. 28. 105. athletis priuilegia conserua- ta & ampliata.	109
Atia Octauij vxor.	69
draconis cum Atia concubitus. 146. Somnium.	147
Atrium libertatis extructum.	63
Atta Claudius.	159
Attici Vestini mors.	351
Auaritia Galbæ.	383
Aucliones hafte. 38. aucliones Italix.	135.

Aucliones sub caelo factæ.	255
Audafius.	82
Auernus lacus.	77
Audius lingo.	241
Augurium.	150
Augusti avus, proavus, genus.	67.68.69

Adi synopsis.

Dictum de Tiberio. 178. cur successor ab eo relictus Tiberius. *ibid.* epist. Augusti ad eum. 178. 179. eius codicilli contra Tiberium à Li-
 uia prolati. 200. eius statuæ caput demptum. 205. Augustus ex osculari solitus effigiem
 vnius è Germanici filiis. 215. Augusti in-
 cestum cum Iulia filia. 241. Augusti amor in
 Drusum. 375. Augusti dictum de futuro
 Galbæ imperio. *ibid.*

Augusta loca quæ dicantur. 71

Auis regaliolus. 60

Auis dira in vrbe visa, obsecratio habebatur.

297

A. Cæcinnæ consularis viri oblitus. 446. con-
 iuratio. *ibid.*

Auli Cæcinnæ criminofissimus liber in Cæsa-
 rem. 54

A. Plantij mors. 352

A. Hircio pudicitia Augusti substrata. 129

A. Plautius. 299

Audi Vitellij natiuitas. 403. 404. cōsulatus. *ib.*

De iis adi synopsis.

Aurea, domus Neronis sic dicta. 344. 398

Aurelius Cotta Cæsaris affinis.	2
Aurelia.	52
Aurelia via.	390
Aurum Senonibus datum in obsidione capi- tolij.	182
Auro vt abundarit Cæsar.	40
Aureorum zona plena cingit se Vitellius. 418.	
super aureorū acervos volutatur Caius. 259	
Arunculeius Cæsaris legatus.	18
Auspicium. 160. auspicia quomodo observa- rit Augustus.	144
Antonij & aliorum coniuratio.	6
Axius.	6

B

Babilus Astrologus.	352
Bacæolus.	141
Baianus pons.	237
Balnearum novus vsus.	254
Barbā ponunt reguli in luctu Germanici. 224.	
barbam & capillum summittit clade Titu- riana Cæsar. 48. barbam primam Nero Ioui capitolino consecrat. 328. barbam iubæ in altercatione inuadit Cæsar. 51. barba & ca- pilli summissi, quid denotarent.	92
Barbatus Messalla.	302
Basilica Iulia 254. Caij & Lucij.	92
Basilides libertus.	429
Bataui.	259
Bato Pannonius.	177
	Bebria

Bebriacum.	400
Bebriacensis victoria.	411
Becco cognomen Antonio primo datum: eius significatio.	419
Bella ciuilia sub Augusto.	72
Bellum ciuile,	464
de Bellis vbi consuleretur senatus.	92
Bellū quomodo suscipi voluerit Augustus.	87
Beneficia à superioribus principibus concessa omnia vno confirmat edicto Titus. 447. beneficium populi.	21
Beneuentum.	152
Berenice regina.	446
Bessi fusi.	68
ad Bestias condemnati.	288
Betiffare.	141
Biberius.	193
Bibliothecæ ordinandæ Pompeio Macro demandantur. 44. Bibliothecas, quas maximas posset publicare destinarat Cæsar.	33
Bibliotheca Latina & Græca in templo Apollinis.	92
Bibliothecæ incendio absumptæ, reparatæ à Domitiano.	474
Bithynia.	2
Bithynicus fornax.	36
Bogudis vxor, Eunoë Mauda.	38
Boleti.	147
Bo mbi.	334

Bononia.	153
Bononienses.	79.224
Bouis ostentum.	426
Boter libertus.	303
Bouillæ.	156
Breuci à Tiberio subacti.	167
Britanniam petit Cæsar spe margaritarum res Cæsaris in Britannia gestæ.	35. 18
Britanni antea ignoti.	<i>ibid.</i>
Britannica clades.	356
Britannicus. 304. Britannicum arctius comple- xus Clodius. 316. Britannicum subditium arguere conatur Nero. 324. Britannici & Titi familiaritas & educatio. 442. Britannici mors statuæ ei à Tito positæ. 443. Britanni- cus veneno sublatus à Nerone.	347. 348
Brixellum.	399
Brundisium.	25.44
Bruæteri in Tiberium conspiratio.	77
Bruti statuæ inscriptio.	58
Bruti domus cum facibus petitur à plebe.	64
Brutus regum eiektor.	58
Bruti & Cassij bellum cum Augusto. 75. Bruti caput Romam missum.	75
Bruto toxicum missum à Nerone.	352
C	
Cacozeli.	140
Cacilius Atticus eques Romanus.	161
Canis Antoniaæ liberta.	423
	Cris

I N D E X.

Cænis Vespasiani concubina. 436. eius mors.	438
Cæruleus fontis nomen.	294
Cæsarum progenies in Nerone deficit. 372. primus Cæsarum milites fidem præmio pi- gneratus Claudius.	284
Cæsares, quibus Caij prænomen, omnes ferro periere. 274. de Cæsarum memoria abolenda sententiæ. 274. Cæsarum nomen.	105
Cæsario supplicio affectus.	80
Cæsareæ vrbes.	116
Cæsetius flauus trib. pl. à Cæsare potestate cur priuatus. 57. post consul multis suffragiis declaratus.	58
Cæsonia. 144 165. eius mors.	273
C. Silius cof.	157
C. Nonius Aspernas.	105
C. Poppæus Sabin. cof.	422
C. Marius.	39
C. Rabirius.	8
C. Antonius Cæsaris legatus in Illyrico cla- dem passus.	27
C. Silius.	302
C. Marcellus Octauiaë maritus.	19
C. Marcellus consul.	21
C. Rufus gente Octauia.	67
C. Memmius.	36
C. Drusus.	148
C. Oppius. 39. liber ab eo editus.	libid. C. Op

C. Oppius æger, 31 in eum Cæsaris humanitas, & facilitas,	ibid.
C. Toranius, 89. tutor Augusti proscriptus,	ib.
C. Curionis patris orationes,	6
C. Curio tribunus,	21
C. Curio Cæsaris legatus in Africa perit,	27
C. Calui famosa de Cæsare epigrammata,	52
C. Fonteius Capito:	226
C. Nēmij asperrimæ in Cæsarem orationes,	52
C. Crassus princeps coniurationis in Cæsarem,	58
Cæsaris percussor,	353
C. Lectorius,	69
C. Sotius,	79
C. Marij trophæa de Iugurtha & aliis.	8
C. Memmius prætor.	16
C. Pontius niger, cos.	118. 219
C. Acilij virtus.	50
C. Trebatius.	56
C. Octavius hæres Cæsaris, ex dodrante.	62
C. Octavius in familiam Cæsaris & nomen adoptatus.	61.
Caius Galba, imperatoris frater, 375. eius mors.	ibid.
C. & Lucius August. filij.	88.
Caius & Lucius ab August. adoptati. 121. empti a patre Agrippa 122. ad reip. curam admoti. ibid. consules designati.	ibid.
Caij & Lucij mors.	122. & 173.
	C. Oriën

C. Orienti præpositus. 172. alienior factus. Tib.

173

Caius Cæsar. 377. Tiberio suspectus. 211. Germanici filius, hæres Tiberij. 220. Vespasianum ædilem oppleri luto iubet. 426. Caium auunculum qua in re miratus Nero. 343. adoratus vt Deus à L. Vitellio. 405. Caij sorores ab exilio reuersæ. 273. Caij filia parieta illisa. ibid.

Caiana nece insignis anus. 472

C. Cæsaris natiuitas, cognomen, dissimulatum ingenium. *de his adi Synopsis.*

Calagurritani. 111

quantum auferre calamitas potest, nihil tantum acquirit victoria. 45

Calceamenta Augusti. 131

Caldius. 93

Callipedes. 191

Calpurnia L. Pisonis filia, Cæsaris vxor. 15. eius somnium. 60

Caluinorum familia. 318

Caluus orator. 130

à Caluo ad caluum. 256

Caluitium Domitiani. 493

Calumniantium pœna. 463

Camillus dictator. 302

Camillus aurum Senonibus non extorsit, in obsidione capitolij. 162

Camillus claudium vt terruerit. 209

Camillus

Camilli motus.	390
Camillus Arruntius cos.	393
Camilla.	302
Campus Stellates.	14
Campaniæ ora.	153
Campanus ager.	14
Campana via.	148
Canace parturiens cantata à Nerone.	335
Candidatos qui supra numerum essent, legio- nibus præponit Nero.	330
Caninius Rebilus.	ibid.
Cantabria. 83. ab Augusto domita.	186
Cantabricum bellum.	82
Cantabrica expeditio.	167
Capitolij obsidio. 162. dedicatio. 148. refe- ctio, restitutio. 9.432. capitolium de cælo tactum. 71.470. capitolium capuæ.	192
Capitolini Iouis celsa.	91
Capadociæ legiones aditæ à Vespasiano.	43E
Capram nominare, sub Criminosum.	264
Capræ.	153
Caprineus, Tiberij cognomen.	194
Capua colonia.	59
Capuæ insulæ defect.	192
Capis, capuæ conditor.	59.85
Capite detecto agmen anteire solitus Cæsar.	
44	
Capita bubula.	69
Carciuomata sua, solitus appellare Augu- litus	

stus Iulias & Agrippam.	123
Carinæ.	173
Carmeli Dei oraculum.	427
Carmen Neronis.	412
Carnificinæ Tiberij.	210
Carnulius.	209
Carrucis minus mille nunquam fecisse iter tra- ditur Nero.	344
Caspiæ portæ.	332
Cassiope.	337
Cassij Sceuæ centurionis virtus.	49
Cassius Chærea.	271
Cassius Seuerus.	116. & 234
Cassius Longinus. 271. eius mors.	353
Cassius Pataunus.	112
Cassius Cæsaris interfector. 58. à Cæs. vulne- ratus.	61
Cassij domus cum facibus à plebe petitur.	64
Cassius.	271
Castor & Pollux.	7
ad Castoris, loci nomen.	159
Castra Romæ constituta.	190
Castricius. 117. reus ab Augusto seruatus. ib.	
Catilinæ coniuratio. 7. pœna in coniuratores statuta.	ibid.
Contenti simus hoc Catone dictum Augusti.	
141	
Catilinæ residua manus delota.	68
Catta mulier vaticinans.	414

in Cartos expeditio.	458
Calissæ ab ærario ad forum translata.	332
Causidicorum libertatem leuissimè tulit Ve- : spasianus.	434
Celeritas mira Cæsaris. 28.44. Caij.	255
Census priuatorum exhausti à Nerone.	355.
census senatorius suppletus.	436.437
Censor ædili de via decedere coactus.	321
Censores creati.	100
Censura Aug.90. Claudij.	290
Centesima auctio num Italia remissa à C. Cæ- sare.	235
Centumuiralis hasta.	99
Centuriones statione deserta quomodo mul- tati. 86. Centurio male tractatus à Tiberio.	
207	
Centurionis Cornelij dictum.	88
Cercopithecus Paneros fœnerator.	344
Cereris Atticæ sacerdotes.	145
Cereris Olympiæ sacerdotes.	329
Cerimoniæ polluta. 52. ceremoniæ antiquæ ab Augusto restituta.	94
Certamen Græcæ & Latinæ facundiæ à C. Cæ- sare propositum.	238
Cerylus libertus.	439
Chauci, gens Germanica.	662
Chaucius, Gabinij cognomen.	399
Chaldæi. 415. Chaldæorum prædictio.	468
Charicles medicus.	218
	LI 2 Chij

Chij terræ motu afflicti.	266
Chrestus.	301
Christiani suppliciiis affecti sub Nerone.	331
Cibo per quattriduum abstinet Tiberius.	168
Ciborum genera portentosa.	254
Chorocitharistæ.	495
Choraula.	370
Ciceronis consulis frater. 9. Cicero temporum statum deplorans. 14. eius de cæsaris domi- nandi cupiditate, iudicium. 23. facetum di- ctum. 38. ad Cæcilium Atticum epistolæ. 65. Ciceronis defensio aduersus Asinij Galli li- bros, liber à claudio inscriptus.	314
in Siciliam legiones conscriptæ.	1
Cimber Tullius Cæsaris interfector.	61
Cimber Annius.	340
Cimbri Alpium iuga occupant.	266
de Cimbris C. Marij trophæa.	8
Cimbrium bellum.	85
Cinariam relegatus Zeno.	104
Cincinnato crinis ademptus à Caio.	251
Cinna cos. IV. consul.	1
Cinobellinus Britannorum Rex.	260
Civilia cerealis.	463
vt Ciuibus parceretur, acie Pharsalica pro- clamatum à Cæfare.	55
in Ciuitate libera, mentem linguamque libe- ras esse debere, dictum Tiberij. 184. ciuitas R. parcissimè data ab Augusto. 102. à Galba	385

385. ciuitates afflictæ restitutæ à Vespasiano 437. de ciuitate petenda agitant Latinæ coloniæ. 2. ciuit donatæ vrbes. 110. ciuitate donatos recipit in curiam Cæsar. 55. ciuitate donatur legio Cæsaris Gallica. 17. ciuitate donati à Cæsare qui. 32. ciuitatem Romanam vsurpantes, securi percussit, 300	
Ciuitas Augusti.	112
Circi maximi arcus à Nerone dirutus.	339
Circeos relegatus M. Lepidus Circenses.	28.
108. 285. 295. 327. 459.	
Circulus ad speciem cælestis arcus orbem Solis ambiens.	150
Eisalpina prouincia.	22
Citharam ad se delatam adorat Nero.	328
Citharædorum certamen.	416
Clades Variana. 81. 111. 175. 249. clades Turrana. 118. clades Britannica. 356. clades ingentes.	84
Classis cæsaris vi tempestatis propè absumpta.	
18	
Classarij milites decimati à Galba.	383
Classarij cur exalceati cursitent.	431
Claudius caudex.	160
Claudius eques Romanus C. Cæsaris patruus.	
233. 242	
Claudius Drusus.	160
Claudius Pulcher.	ibid.
Claudius Nero.	ibid.

I N D E X.

Claudius Appius Regillianus.	ibid.
Claudij genus.	159
Claudius vxoribus & libertis addictus.	405
Claudij funus.	325
Claudij templum.	432
Claudia, vxor Augusti. 120. eadem intacta & virgo matri remissa.	ibid.
Claudia Augusta Neronis filia.	351
Claudia Claudij filia.	303
Claudius Cæsar, eius natiuitas.	
<i>de iis adi synopsis.</i>	
Claudiæ aquæ gelidi fontes.	293
Clemens Agrippæ feruus. 181. eius in Tiberium conspiratiõ.	ibid.
Clementia Augusti.	112. 124
Cleopatrx regnum Ægypti commissum. 28.	
Cleopatrx & Cæsaris amores, conuiuia, honores in eam collati, filius natus. 38. 39.	
eius liberi inter hæredes Antonij nuncupati. 76. eius mors. 80. Cleopatra, vxor Antonij.	
127	
erga Clientes Cæsaris studium & fides.	51
Clitumni flumen.	259
Clodius Pollio.	452
Clodij Macri mors.	383
Clodianus Domitiani interfector.	472
Cluius Ausus.	335
Clypeus aureus Caligulæ decretus.	235
Clypeus Mineruæ, dicta Vitellij patina.	414
	Cn.

Cn. Lentulus Augur.	198
Cn. Lentulus cos.	375
Cn. Acerronius Proculus cos.	218
Cn. Dolabella.	383
Cn. Pisonis cum Cæsare conspiratio. 6. mors. 7	
Cn. Piso Syriæ legatus.	201
Cn. Piso, mortis Germanici accusatus à populo penè discerptus capitis damnatus.	222
Cn. & Caius C. Rufo geniti.	67
Cn. Domitius. 319. eius res gestæ.	ibid.
Cn. Domitius Calvinus, Cæsaris legatus exercitum in Ponto amisit.	27
Cn. Domitij filius, & eius res gestæ. 319. huius filij res gestæ.	321
Cn. Pompeius. 16. patribus offensus. 12. Iuliam vxorem ducit. 15. primus sententiam rogatur. ibid. Cæsaris generibus hæres Cæsari scribi solitus, ante bellum ciuile.	
62	
Cn. Pompeio magni cognomen ademptum.	252
Cn. Pompeij mors.	305
Cn. Pompeius magnus claudij gener.	303
In minore Codeta defossus lacus.	29
Codicilli à Liuia prolati.	200
Galius mons.	197
Cœna August.	127
Cœna Vitelliana.	413
Cœna Augusti.	332
Cœna famosissima Vitellio data.	413
LI 4	Cœnare

Cœnare cum Caio ducentis H-s. emptum.

257

Cohors Germanorum ad uustodiam Cæsarum instituta. 385

Quomodo remissa à Galba. ibid. cohortes in urbe tres tantum esse passus August. 111. cohortibus prætorianis frumentum datum. 316. cohortes decimatas hordeo pavit Augustus. 85. 86. cohortes ad incendiorem casus collocatæ. 300

Collationes factæ in restitutionem Palatinæ domus. 117

Collegam armis foro expulit Cæsar. 13

Collegia ab Augusto quæ dissoluta. 96. circa collegia, ut se gesserit Cæsar. 32

Coloniæ Roman. Ilyricum contingentes. 86. coloniæ transmarinæ à Cæsare deductæ. 31. coloniæ in Galliam deductæ. 163. colonia Antium deducta. 325. coloniæ ab Augusto deductæ. 109. in earum gratiam multa ab Augusto præstita. ibid.

Colossi resector magna mercede donatus à Vespasiano. 437

Columbus. 269

Columbinum venenum. ibid.

Columna Cæsari posita, cum inscriptione. 64

Coma Neronis in gradus formata. 369

Comitiorum pristinum ius reductum. 102. comitia tribunitia. 101. comitiorum ratio. 11. comitia

comitia sub Cæsare. 55. in comitiis magistratuum, vt se gesserit Augustus. 116. comitia partitius Cæsar cum populo.	30
Comitiali morbo bis correptus Cæsar.	34
Commeatus.	298
Commentarij Cæsaris.	42
Commentarij à C. Cæsare concremati. 233. 234. de commentariis Cæsaris multorum iudicium.	42
Commilitiones quo tempore desierint appellari milites ab Augusto.	86
Comœdia Græca, 285. comœdia vetus. 242. comœdiæ Græcæ German.	223
Comitas Augusti.	114
Compitales lares.	95
Conchyliatæ vestis vsus ademptus.	22
Concio Cæsaris ad milites.	25
Concordiæ ædes.	177
Confiscationes sub Tiberio quales.	199
Congiaria populo data. 103. 177. 236. 294. 324. & 457.	
Coniugia incesta permis.	103
Coniuratio Catilinæ. 9. cõiuratio Murenæ. 117	
Copiurationes in August. 81. in Caium. 270. in Claudium. 286. 287. in Neronem. 353. in Domitianum.	468
Coniuratorum in Cæsarem animus.	61
Cõiurati, vt tractati à Nerone & eorum liberi.	

I N D E X.

in Coniuratores necis suæ Cæsaris lenitas.	54
Coniuratores leniter à Tito tractati.	450
Coniuratores aliquot in Caium interempti.	284
Conscientia sceleris Neronem semper exagitant.	350
Consilia semestria.	96
Consilium prudentissimum.	45
Conspiratio in Cæsarem.	58
Conspiratio Cæsaris & aliorum.	6
Constantia Cæsaris.	46
Consul vnus diei. 330. consulibus abrogatus magistratus. 245. per consules plerumque recitabat rationes ad senatum missas Nero. 311. consulis mors. 55. consulatus Romæ omnes non gessit Augustus. 88. consulatum hostiliter inuadit Augustus. 87. consulatus in paucas horas concessus. 55. consulatus binos collegas postulat Augustus. 100. consulatus Augusti paucissimarum horarum. 88. secundi consulatus petitio absentis Cæsari concessa. 18. consulatus Cæsaris continuus. 54. consulatus Augusti. 87. 88. consulatus Cæsaris tertius & quartus titulo tenus.	55
Consulares inopes quingenis annuis sestertiis sustentati.	437
Coprea.	210
Cordus Cremutius.	98. 234
	Corfinium.

Corfinium.	25
Corinthia vasa. 128. Corinthiorum pretiosa suppellex. ibid. Corinthiorum vasorum pre- tia.	188
Corneliae leges.	8.97
Cornelius Phagites.	52
Cornelius Gallus.	124
Cornelius Balbus. 56.93. Cæsaris familiarissi- mus.	59
Cornelius Cinna.	64
Cornelius Laco. 384. Galbæ amicissimus. ibid.	
Cornelius Dolabella. 3. repetundarum postu- latur.	ibid.
Cornelius centurio. 88. eius dictum.	ibid.
Cornelius Sabinus in Caium coniuratus.	272
Cornelius Fuscus.	438
Cornelia I. Cæsaris vxor.	I
Cornelia virgo Vestalis, defossa.	461
Corneliorum genus.	45
Cornitis ostentum.	476
Corona laurea Cæsaris statuæ imposita. 7. mu- rales coronas rarò dabat Augustus. 87. co- ronatum nouum genus. 261. corona Iouis aurea à Galba conflata. 383. coronas citha- rædorum libentissimè accipit Nero:	336
Cortinæ aureæ Apollini dedicatæ.	113. 114
Coruinus Messalla.	215
Cosana prædia	422
Cosmus Augusti seruus.	125
Cossutia I. Cæsaris vxor.	I

Cotiso Getarum Rex.	121
Cotij regnum.	190
Cotij obitus.	330
Crassus.	16
Crassus non amplius primus sententiam roga- tur.	15
Crassus Frugi.	292
Creditores Vitellij.	408
Creditores	433
Crediti quarta pars amissa.	32
apud Cremonam fusæ Vitellij copix.	430
Æ: Crepitu ventris emittendo in conuiuio, edictum Claudij	307
Criminum gratia facta.	23
Crimina capitalia sub Tiberio quæ. 205. omne crimen pro capitali receptum.	208
Crispus Passienus.	323
Cruciatus genera excogitata à Tiberio.	209.
210	
Crure debilitatum sanat Vespasianus.	430.
crura duobus fratribus effracta à Tiberio post ipsorum constuprationem. 195. cru- ra suburere nuce ardenti solitus August.	126.
crura effracta Thallo.	125
Culeo in sui.	97
Cultelli Claudio facti.	308
Culter venatorius.	82
Curia obstructa, in qua Cæsar occisus est.	66.
curiæ interesse liberis senatorum permis- sum.	100

Curiata lex.	122
Curru triumphali Augusti vehitur Nero.	339
Curtij lacus.	117.350
Curtius, fontis nomen.	294
Cutiliæ.	441
Cybiofactes dictus Vespasianus.	437
Cynagiri virtus.	50
Cyri de funere suo mandata.	65
Cyzicenis libertas adempta.	190

D

Dacos coërcere cogitat Cæsar. 33. Dacorum incurfiones.	83
in Dacos expeditio.	458
Dalmatica.	73
Dalmatæ à Tiberio subacti.	167
Dalmaticum bellum.	82
Damnatorum è bonis pecunia in quem vlla collata. 103. damnatorum pœna in deci- mum diem differri folita. 220. damnati, à C. Cæfare reftituti.	233
Darius puer ex Parthorum obfidibus.	237
Datus Atellanatum hiftorio.	357
Dei Syria.	57E
December mensis.	96.129
Decimus Laberius.	29
D. Brutus in fecundis hæredibus, à Cæfare no- minatus.	52
D. Brutus princeps coniurationis in Cæfarem.	

D. Brutus Mutinæ obiectus.	83
D. Silanus consul designatus.	9
Decocta Neronis.	366
Decretum publicum. 67. decretum senatus inductum. 14. decretum Cæsaris.	31
Decumanorum seditio. 50. multa.	51
Decuria quarta iudicij. 96. decuria quinta ad quatuor priores, iudicantibus addita.	234
Decuriones coloniæ.	110
Detursio prætorianis indicta.	324
Defunctos laudandi mos 4.	71
De defunctorum statu ultra certos annos quæ veruit Titus.	449
Delatores vt fractati à Tito.	ibid.
Delatores repressi.	434
in Delictis coercendis vehemens Galba.	380
Demetrius Cynicus.	434
Demochares.	78
Dens Neroni exemptus, felix ostentum Ve- spasiano.	427
Doctor.	382
Desiderium Augusti.	124
Diadema capti Cæsaris ab Antonio admotum.	
57	
Diale Flaminium.	94
Dialogus Afellij Sabini.	194
Dianæ ædes.	91
Dictator Sulla,	1
Dictatura & consulatus Cæsari decreti,	54
Dictatura	

Dictatura Cæsaris perpetua, ibid.
 Dictaturam deprecatur Augustus. 114
 Dicta collectanea *Casa ilis libellus*, 44. dictum
 Sullæ de Cæsare, 2. de collegis Cæsare &
 Bibulo, 13. dictum cuiusdam & Cæsaris
 responsum, 15. 16. dictum Cæsaris, 24.
 28. Sullæ de Cæsare dictum, 25. dicta in
 Cæsarem, 36. 37. Ciceronis facetum di-
 ctum, 38. dictum Catonis de Cæsare, 39.
 dictum Cæsaris, 47. 48. dictum Pompeij de
 exercitu Cæsaris, 49. Cæsaris dictum, 51.
 55. 56. 57. dicta in peregrinos Gallos in
 senatum allectos, 58. in Cæsaris statuam,
 ibid. Cæsaris dictum dum vulneratur,
 61. dictum aliud morientis, 61. dictum
 Augusti, sævitæ plenum, 75. Antonij
 dictum de Augusto, 48. Augusti dictum,
 77. 81. dicta August. gravissima, 87. di-
 ctum Cornelij centurionis, 88. dictum Au-
 gust. 91. 102. 103. 133. populi de August. 114.
 dicta ad Augustum, 115. dictum Augusti
 super Gallo ad necem compulso, 124. di-
 ctum August. de Tiberio, 178. de imperio
 dictum Tib. 100. aliud eiusdem dictum. 184.
 187. dictum Tib. 207. 208. Caligulæ di-
 ctum, 239. alia eiusdem, 248. 249. dictum
 Licinij Crassi oratoris, 919. Neronis di-
 ctum, 326. 357. Galbæ dictum. 86. Othonis
 dictum de creditorib. suis, 395. dictum Vitellij
detestan

detestandum.	412.	senis dictam in Vespasianum.	436.	eius dictum.	ibid.	& 440. 441.
dicta notabilia.	448.	450.	451.	Domitiani dictum.		462. 463
Dido.	346.	Tyro fugiens.			ibid.	
Didymeum.						239
Dies ab Augusto obseruari soliti.						145
Dodorus Citharædus.						437
Diomedes dispensator Augusti.	125.	eius timiditas.			ibid.	
Diogenes grammaticus.						187
Dionysius.						142
Disciplina domestica Cæsaris.	35.	disciplina domus Augusti.	122.	disciplina seuera Augusti.		85
Discordia inter triumuiros.						163
Diuinationo, liber Cæsaris.						41
Diuitiarum fructum, profusionem esse putabat Nero.						343
Diuortii modus impositus.						98
Dolabellæ accusatio.						40
Domini appellationem abnuit Tiberius.	184.	domini appellationem abhorruit Augustus.				
124. edicto vetuit.					ibid.	
Domitius in deditioem redactus Cæsari, & ab eodem dimissus.						25
Domitius emptor familiæ & pecuniæ in testamento Augusti.	321.	eius arrogantia.				
ibid.						

Domitia gens.	318
Domitio patri honores à Nerone habiti.	325
Domitius Ænobardus cof.	393
Domitij patris vox de Neronis genitura.	322.
323	
Domitiæ cum Tito concubitus falsò creditus.	451
Domitia Longina, Ælio lamia nupta, in matrimonium abducta à Domitiano.	453
Domitia Paridis histrionis amore deperdita.	
455. repudiata. <i>ibid.</i> & reducta.	<i>ibid.</i>
Domitiani natiuitas.	452
<i>alia in seq. de quib. adi synop.</i>	
Domus fulmine icta.	92
Domus Neronis.	344
Demos <i>pro</i> domus.	141
Demos possessoribus non audet extorquere	
Augustus ad ampliandum forum.	116
Donatium Cæsaris.	28
Donatium militis propositum.	324
Donatio Augusti.	93
Doryphorus Spoxi libertus.	343
Drusus.	162
Drusus, cognomen vnde sumpserit.	162
Drusus German. filius.	193
L. Othonis filia ei desponsata.	<i>ibid.</i>
Drusi monumentum de cælo tactum.	317
Drusæ, Tibexij fratris mors in Germania.	

Eius cognomina, genus, res gesta.

Drusi obitus.	291
Drusus Tiberij filius in forum à patre deductus.	175
Drusus Claudij Cæsaris pater,	274.275
Drusi mors, 276. funus, elogium Augusti.	275.
276	
Drusi liberi.	277.279
Drusus Nero.	163
Drusus, auus Tiberij.	165
Drusus Cæsar cos.	406
Drusus Claudij filius pyro strangulatus.	303
Drusi vincula.	212
Drusi Tiberij filij mors.	191. & 210
Drusi filius Tiberius.	202
Drusi mores.	200
Drusi epistola de cogendo ad restituendam libertatem Augusto.	198
Drusilla.	127
Drusilla virgo à fratre vitiata, 242. Drusillæ mors. ibid. Caij luctus super illam, per ipsius numen deicratio.	142. 143
DRUSINÆ fossæ.	275
Druidarum religio.	301
Ducenariorum decuria.	96
Dureta, Hispanica vox. 138. <i>Dus</i> præfixa nominis.	146
Ducum veterum opera & statua ab Augusto restituta, 33. duces ab Augusto summis honoribus	

noribus decorati, 96. in perfecto duce quid
requireret Augustus. 87

Dyrrachium. 27. 44

Δουρικάνθη Augusti cœna. 127

E

Egloge Neronis nutrix. 368

Edictum Augusti. 95. 107. 114

Edictum de excidendis vineis, 468. edictum

Claudij de crepitu & flatu ventris in convi-
vio emittendo, 307. edicta xx. vno die à
Claudio proposita. 291

Elephantidis libri. 194

Elephanti funambuli, 377. Elephanti qua-

draginta lychnuchos gestantes in ascensu

Cæsaris ad Capitolium, 27. 28. elephanto-

rum currus, 285. elephanto stipem porrigere,

114. elephanto supersedens eques Rom. per

catadromum decurrit, 327. elephanti inter

se commissa, 29. elephanto inuectus Cn.

Domitius. 316

Eleusinia sacra, 301. Eleusiniis sacris interesse

non audeo Nero. 350

Eloquentia Cæsaris. 40

Εμβλημα 217

Ennia. 244

Ennia Mævia Macronis vxor. 250

Epaphroditus Neroni à libellis, 368. Epa-

phroditi mors. 469

Neronis adiutor in morte. 368

- Ephebi. 151
 Epicadus. 82
 Epidius Marullus tribunus pl. 57. potestate
 priuatus à Cæsare, cur. 57
 Epigrammata. 128. *vide* versus.
 Epistolæ Augusti. 127. 129. 178. 227. 278.
 Epistolæ ab Othone concremate. 401. epistolæ
 ad quam formam à Cæsare conuersæ, 43.
 epistolæ sub Agrippæ iuuenis nomine ad-
 uersus Augustum editæ. 113. epistolis ho-
 rarum omnium momenta solitus addere
 Augustus, 112. Epistolæ Cæsaris ad sena-
 tum, 43. ad Ciceronem & ad familiares. 43
 Epulum populo pronunciat Cæsar in filiaë me-
 moriam, 18. epulam à Cæsare datum 28.
 epulum ab Augusto datum. 195
 Epulæ Neronis. 345
 Epulandi publicè ius. 98
 Eques Rom. iudicium albo erasus, 460. equites
 rationem vitæ reddere coacti. 101. equitis
 vxor adulterata. 36
 Equites trecenti à Claudio necati, 305. equites
 recensiti, 432. equitum plerorúmque attri-
 tum bellis ciuilibus patrimonium, 101.
 eques Romanus ab Augusto confodi iussus,
 89. eques Rom. ad Ptolemæum missus, 269.
 equites xx. in tumultu elisi. 245. equiti
 Rom. iurifurandi gratia facta. 188. equiti
 Rom. oculus erutus, 322. equites duo Rom.
 correpti

- correpti & confiscati à Caio. 259. equitis
 Rom. in Claudium insolentia, 260. equites
 Rom. sexcenti ad ferrum exhibiti. 327. eques
 Rom. elephanto supersedens per catadromum
 decurrit, 237. eques Rom. duobus
 filiis pollices amputat. cur, & quomodo
 mutatus. 85. equitum recognitio, 290. equi-
 tis Rom. mors sub Vitellio. 415. à quo hæ-
 res fuerit scriptus. *ibid.* eques legis aboli-
 tionem postulans, 97. equitum turmæ reco-
 gnitæ frequenter ab Augusto, 100. equitum
 Rom. recognitio. 243. equitis Rom. conspi-
 ratio in Claudium. 392. 393. equitibus
 Rom. usus Augustus ad scenicas, & gladia-
 torias operas. 106
 Equus Cæsaris. 46. equi reddendi gratia facta
 ab Augusto quibus, 101. equos dimittere
 solitus Cæsar, ancipiti prælio, cur. 46. equo
 Caij honores habiti, dona facta 169. equo-
 rum greges consecrati, pabulo abstinentes.
 59. 60. flentes. *ibid.*
 Equester ordo profcissus à Caio. 249. equestres
 census suis militibus quomodo existimatur
 Cæsar pollicitus. 24
 Ergastula recognita. 96
 Ergastula tota Italia repurgata. 167
 Esaius Proculus: collosseros dictus, indignis-
 simè tractatus à Caio. 252

Esquilix.	173
Esquilinus campus.	300
Essedum argenteum.	291
Essedarius.	296
Etruriam occupat Cæsar.	25
Munoë Maura, Bogudis vxor, 38. à Cæsare dilecta.	ibid.
Euocati, qui dicti.	381
Euphorion.	216
Euripus.	29
Euripidis versus.	23
Ab <i>avariis</i> sibi precari solitus Augustus.	155
Euthycus asinarius.	151
Excreate non audet Nero inter certandum.	338
Excubiæ per urbem indictæ.	84
Exercitus superioris Germaniæ deficit à Galba, 386. exercitus Cæsarem sequi recusat.	38
Exprobrationes populo factæ ab Augusto.	104
Expugnatio Mytilenarum.	2
Extæ tristia, 56. extæ semicruda rapta foco proiecta.	67
Exulum omnium per insulas contrucidatio, 247. exulis nomen Tiberio datum.	172
F	
Fabius Africanus.	275
Fabiani.	101
Falsarius.	

Falsarius.	288
aduersus Falsarios inuentum.	331
Fames populo indicta à Caio, horreis præclusis.	246
Famem tolerare edoctus Cæsaris exercitus.	
49	
Fannij Cæpionis coniuratio.	81.166
Falces.	13
Fastos corrigit Cæsar.	30
Fatidici libri ab Augusto cremati.	94
Fauo archimimus.	438
Faunus Aboriginum Rex.	162
Faustus Sulla.	19.303
Fausti mors.	53
Felix, Claudij libertus.	304
Felicitatis simulacrum.	164
Felicitatem Pompeij in quo posuerit Cæsar.	
16	
Feris rabid. homines à Caio proiecti, 246. feritatis in infante exemplum.	244
Fidenæ, 192. apud Fidenas spectaculorum ruina.	249.250
Fides Cæsaris erga clientes.	51
Filij, pater occiso, voluntaria mors, 75. filij præ pater deprecantes supplicio affecti, 415. filios suos vt populo commendarit Augustus, 116. filij familias.	433
Filiam vt instituerit Augustus.	121
Flamen dialis destinatus Iulius Cæsar.	1

Flaminem decerni sibi passus Cæsar.	55
Flaminia via.	91.157
Flamma è siluis exorta.	164
Flauia gens.	420
Flavius Clemens patruelis Domitiani.	469
Eius mors.	ibid.
Flauiani generis origo.	433
Flavius Sabinus, Vespasiani frater.	416
Flavius Sabinus patruelis occisus à Domitia- no.	464
Flauiorum suburbanum.	425
Flauialium collegium.	457
Flauia Domitilla vxor Vespasiani, & Statilij Capellæ.	423
Flauia Domitillæ matris & filiæ mors.	423
Flautus.	634
Florales ludi.	377
Flumen Rubicon.	24
Fœdus ictum à Claudio.	301
Fœminis probrosis lecticæ ius ademptum, & ius capiendi legata, & hæreditates, 640. fœ- minæ famosæ & iuuenes in exilium ab- iectæ à Tiberio. 186. fœminæ obsides ab Augusto exactæ. 83. fœminæ contrectari solitæ, 309. fœminis quomodo gladiatores spectare concessum.	207
Fœmina consularis à triclinio viri coram ab- ducta ab Augusto.	126
Fœnus grauius improbat Augustus.	101

Fœneratores. 433
 Fontei Capitonis mors. 323
 Formiani. 408
 Fortuna destituit Augustum. 122
 Fortuna Galbæ. 388
 Fortitudo militum Cæsaris. 48.49
 Forum tertium Romæ cur extructum. 91. fo-
 rum cum æde Martis Ultoris extructum ab
 Augusto. *ibid.* forum de manubiis inchoat
 Cæsar. 18. forum Neruæ. 457. forum angu-
 stius Augusto factum. 116
 Fossæ in quas Nilus exæstuabat, deterfæ, 81.
 fossa ab Auerno Ostiam vsque. 345
 Frumentum populo largitur Augustus, 105.
 frumenti largitio. 19. frumentû menstruum
 cohortibus prætorianis datum. 326. fru-
 mentum accipientes Romæ. 31. Frumenta-
 tiones. 101. frumentationes publicæ Romæ.
 104. frumentariæ rei penuria in castris Cæ-
 saris. 16. Fucinum lacum emittere destinat
 Cæsar. 33. fucini lacus emissarium. 394
 Fugæ auxilium quomodo eriperet Cæsar. 46
 Fulgore exanimatus Augusti seruus. 92
 Fulgura continuis octo mensibus facta. 470.
 fulguris transcurso conseruatus Aug. 144.
 fulgura expauescit Augustus. 43
 Fulminis ictus statuæ Augusti primam litte-
 ram delet, 152. fulmen delapsum in Canta-
 briæ lacum. 179

Fundis natus creditur Tiberius.	193
Fulvia vxor P. Clodij.	120
Furius Camillus Scribonianus oppressus.	187
Furius Leptinus.	28.29
Furiarum verberibus exagitari solitus Nero.	

350

G

Gabinius secundus.	299
Gadeis.	5
Gætulicus.	177
Gætulici & Lepidi coniuratio.	182
Galbam Galli vocant præpinguem.	374
Galbæ defectio.	360
Galba Neronis successor.	373

de hoc adi synopsis.

Galbæ cades vindicata per Vitellium.	410.
--------------------------------------	------

411

Galeria Fundana Vitellij vxor.	408
Gallina alba in gremium Liuiæ demissa.	372
ad Gallinas, villa sic dicta.	372
Gallinaceus supra humerum Vitellij, dein supra caput adstans.	410
Gallia Cisalpina.	15
Gallia Comata.	ibid.
Galliarum imperium eligit Cæsar.	ibid.
Galliarum motus.	258
Galliarum tumultuatio.	380
Gallos in curiam recipit Cæsar.	55
Gallus matris deum tympanizans.	126

Gallus

Gallus Tetrinius oculis repente captus.	115
Gallus Asinius.	287
Gallica prouincia.	299
Gamala vrbs Iudææ.	444
Gelotiana.	237
Genmas studiosè comparat Cæsar.	35
in Gemonias abiecta corpora.	209.210
Genium Augusti.	119
Gergouia.	18
Germani, 83. Germanorum manus dimissa,	
121. Germanorum cohors demissa.	383
Germani, trans Rhenum incolentes, 17. pri-	
mus Romanorum eos aggreditur & cladi-	
bus afficit Cæsar.	17.18
Germanica Caij expeditio.	259
Germanicum bellum.	167
Germanicus.	181.182
Germanici liberos accersit August. 97. vnus è	
Germanici filiis imaginem osculari solitus.	
125	
Germanici coniux & liberi crudelem in mo-	
dum afflicti à Tiberio, 201. 202. liberorum	
mors.	203
Germanici genus, adoptatio, quaestura, con-	
sulatus, res gestæ, mors, 211.212. virtutes	
animi & corporis dotes, ibid. ingenium, be-	
neuolementia, gratia, forma, studiorum, ge-	
nera, ibid. cladis Varianæ reliquias collegit.	
223. eius lenitas. ibid. de eo adoptando	
cogitat	

cogitat Augustus, *ibid.* fauor populi in Al-
 lum, 224. luctus in morte Germanici, *ibid.*
 eius vxor, liberi, 225. Germanicus obsessus,
 263.

Germanicus adoptatus à Tiberio.	174
Germanici in Syria obitus.	191
Germanici mors, præclara facta.	201
Germanici cognomen vnde.	375
Germaniciani.	182
Germaniciani exercitus in verba Vitellij iu- rant.	398
Germanici.	390
Geryonis oraculum.	173
Gessoriacum.	292
Getarum rex Cotiso.	121
Gigantum ossa.	131
Gladius diui Iulij.	409
GLADIUS titulus libelli.	254
Gladij tres Marti vltori à Caio dedicati.	243
Gladiatores.	19. 107. 109
de Gladiatorum numero Romæ cautum 7. gla- diatores sine missione edi prohibiti, 109.	
gladiatorium munus. 7. 28. 165. 265. 327	
Glyco medicus.	74
Gracchi.	162
Græcus sermo.	116
Græci soli digni studiis Neronis.	317
Graphio traiectum Cassij brachio à Cæsare.	

Grassatores inhibiti.	95
Grassatura à Tiberio coërcita.	189

H

Habitatio Augusti.	130
Halorus.	386
Halorus spado.	316
Hamo piscari solitus Augustus.	138
Harpocras, Claudij libertus.	104
Haruspices secretò consuli verat Aug.	211
Haruspicium.	56.92
Haruspicem ridet Cæsar.	60
Hastici ludi.	238
Hector.	201
Helius libertus Neronis.	337
Helvius cinna trib. pl.	39
Helvius Priscus 435. eius mors.	<i>ibid.</i>
Helvidius, Helvidij Prisci filius, 464. eius mors.	<i>ibid.</i>
Helvius Cinna per errorem nominis à plebe occisus.	64
Heroum arma.	131
Herculis templum. 5. 133. monumentum.	433
Herculis Musarum ædes.	91
Hercules insanus, 335. à Nerone cantatus.	<i>ibid.</i>
Hæreditates à Domitiano non receptæ.	462
Hæreditates adeundi ratio.	255
Hemogenes Tarnensis, eius mors.	463
	Hiem

Hiempfal Rex.	51
Hieroniarum statuæ vnco tractæ & abiectæ in latrinas.	338
Hierosolyma, 145. Hierosolymorum regnum. 357. oppugnatio sub Tito.	444
Hilarion Augusti libertus.	257
Hirtius cuius libelli auctor creditus, 42. li- brum Cæsaris de bel. Gal. imperf. supplē- uit idem.	41
Hirtius obsessio D. Bruto opem fert, 74. ciui- dem mors.	ibid.
Hirtij consulatus.	164
Hispaniarum defectio.	360
Hispania Tarraconensis.	379
Hispanorum custodia circa Cæsarem, 65. amota.	ibid.
Historia à Claudio scripta.	313
Historiarum licentiam vt compescuit Augu- stus, 109. histrionibus scena interdicta, 459. in histriones coërcitio adempta ab Augusto, 109. histriones omnium linguarum, 105. histrionis virgis cæsus, 109. flagellis verbera- tus.	ibid.
Horarium secretum Domitiani.	454
Homeri versus, 133. Homerum carmina vult abolere Caius.	251
Homines feris obiecti à Caio.	426
Homines viuos laniandos obicere voluit Ne- ro polyphago cuidam Ægyptio, 354. homi- nem	

- nem nullum pudicum, Neronis persuasio, 343. homines in mare præcipitati, 450. homines infimi generis ad amplissimos honores prouecti. 51
- Honores sub Vespasiano venditi, 436. honores nimij à Cæsare recepti, 54. honos defuncto Claudio habitus à Nerone abolitus, à Vesp. restitutus, 317. ab honorum petitione absentes submoti. 20
- Hordeo cohortes decimatas pauit Augustus. 76
- Horti circa Tiberim populo legati à Cæsare, 62. horti Seruiliiani, 364. horti Lamiani, 273. horti Mæcenatiani. 173
- Hortensianæ ædes. 130
- Hostia immolanti Cæsari aufugit, 45. hostiæ sub C. Cæsare quales. 340
- Hydraula. 370
- Hylas pantomimus. 109
- I
- Ianus geminus clausus. 319
- Ianus Quirinus. 84
- Icarus delapsus. 328
- Icellus Galbæ libertus, 368. amicissimus, ibid. osculo exceptus à Galba. 391
- Icuncula puellaris. 371
- Idibus Martiis occisus Cæsar, 59. 60. Idus Martiæ parricidium nominatæ. 66
- Ignis per obscæna immissus, nouo questionis genere

genere, 464. ignes nocturni ad nauigiorum
cursum dirigendum. 294

Ilerda. 53

Ilicis veterrimæ rami aduentu Augusti conua-
lescunt. 145

Ilij ἀλωσις à Nerone decantata, 355. Ilium
migraturus Cæsar, si vixisset. 57

Ilienses, 324. Iliensium legatos ridet Tiberius.
201

Iliensibus tributa remissa, 300. Ilienses Ro-
manorum consanguinei. 300

Illyricum. 15. 22. 81

Illyrici defectio, 174. Illyricum domitum à
Tiberio. 175

Ilycias. 160

Imaguncula Augusti ærea vetus. 70. 71

Imberbes Lupercalib. currere vetiti. 94

Imbrices. 334

Immunitates ciuitatibus ademptæ. 188

Imperatorem stantem mori oportet. 441

Imperium magna bellua, Tiberij dictum, 181
imperij opes translatus Cæsar exstimatur,
si vixisset, 57. imperij instrumentum con-

fectum à Vespasiano, 432. imperium L.
Vitellio absente Claudio commissum. 405

Inudationes Romæ vt coercuerit Augustus. 93
aduersus Incendia excubiæ nocturnæ, 93.

Incendium Romæ, 448. incendiorum dam-
na suppleta. 235

Incen

Incendiarius dictus Vitellius.	418
Incesta coniugia permiffa.	303
Incitatus equi nomen, 269. dona ei facta, honores habiti.	269
Indi quare ad amicitiam Augufti pellecti.	84
Indulgentia Cæſaris.	51
Inediam vnus diei per fingulos menses adhibere folitus Veſpaſianus.	438
Infantis feritas.	244
Inferiorum argumenta.	272
Inferiæ parentibus à Claudio factæ.	284
Ingrati vt tractati à Claudio.	300
Inſtrumentum imperij confectum à Veſpaſiano.	432
Inſularũ domini, 31. inſularum deflagratio.	197
locus in rem ferium verſus, 3. ioci in conſulatum Cæſaris & Bibuli, 13. ioci militum in Cæſarem, 37. & 8. in iocum verſa maximi periculi res ab Auguſto, 125. ioci inuidioſi reſpreſſi,	114
Ioci Claudij.	295. 296
Iocandi licentia ab Aug data in conuiuio.	153
Ioſephus captiuus.	427
Iſidorus cynicus.	357
Iſidis ſacra.	402
Iſthmum in Achaia perfodere à C. Cæſare decretum, 239. Iſthmum in Achaia perfodere aggreditur Nero, 332. Iſthmum perfodere cogitat Cæſar.	33

- Italiam delectibus exhausturus exstimatur
 Cæsar, si vixisset 57
 Iter, *poëma Cæsaris sic inscriptum.* 45
 Iuba victus à Cæsare in Africa 27. Iuba
 Hiempsalis filius 51. eius barbam in alter-
 catione inuadit Cæsar 51. in iubam & Sci-
 pionem egreditur Cæsar 45. Iubæ exercitus
 terribilis. 47
 in Iudæa Carmeli Dei ora culum. 247
 Iudæorum iuuentus vt à Tiberio tractata, 189.
 Iudæi vrbe submoti *ibid.* Iudæorum mo-
 tus, 171. Iudæorum ieiunia Sabbatis, 133.
 Iudæi Roma expulsi, 301. Iudæorum luctus
 in morte Cæsaris. 64
 Iudaicus exercitus in verba Vespasiani iu-
 rat, 249. Iudæicus fiscus acerrimè actus à
 Domitiano, 466. Iudaici ritus 189
 Indi cum quatuor decuriæ, 96. iudicibus
 concessum à Claudio beneficium, à Galba
 sublatum, 385. iudicis acerbitas reo pro-
 fit, 8. iudices quo ætatis anno allecti. 96
 Iudicibus. sexta decuria negata, 385. iudices
 ciuitate Romana donati. 239
 Iudicium Galbæ. 380 Claudij 118. in iudicis
 testem se rogari & refelli patitur Au-
 gust, 115. iudicia centumviralia, 433. iu-
 dicia ad duo genera iudicum à Cæsare re-
 ducta. 35
 Iudiciariis legibus pari iure quo cæteros, te-
 neri

neri amicos vult Augustus.	116
de Iugurtha C. Marij trophæa.	8
Iulia Cæsaris filia.	1
Iulia amita Cæsaris.	4
Iuliæ Cæsaris filiæ, mors.	18
Iuliæ tumulus.	62
Iuliæ Augusti aviæ mors.	71
Iulia Cn. Pompeio collocata, 15. repudiat priorem sponsum.	<i>ibid.</i>
Iulia C. Cæsaris soror.	69
Iulia Augusti ex Scriboninia filia.	120
Iulia ex insula in continentem translata,	123.
in eam patris seueritas,	122
Iulia, filia & neptis, omnibus probris conta- minatæ, 122. relegatæ.	<i>ibid.</i>
Iulia Antonij filio desponsata, dein Cotisoni Getarum regi.	141
ad Iuliarum mentionem ingemiscit Au- gustus.	123
Iulia Tiberio nubit.	166
Iulias sepulchro suo inferri vetat August.	158
Iuliam relegatam seuerissime tractat Tibe- rius,	198. 199
Iulia damnata.	170
ex Iulia nepte editum infantem ali vetat Au- gust.	123
Iuliæ neptis opera ab Augusto diruta.	131
Iuliæ German. filiæ mors.	305
Iuliæ Drusi filiæ mors.	<i>ibid.</i>

Iulia Drusilla.	344
Iuliæ Titi filię & Domitiani cineres misti.	473
Iulius Cæsar diuus.	1
<i>De huius vita & rebus gestis adi synopsis.</i>	
Iulij gladius.	409, 410
Iulij ad aram trecenti mactati.	77
Iulia dicta curia.	274
Iulius portus.	77
Iulius Vindex.	375
Iulius Antonius cos.	376
Iulius Nouatus.	112
Iunius rusticus.	464
eius mors.	<i>ibid.</i>
Iunia Caluina, 440. 441. è gente Augusti.	<i>ibid.</i>
Iunia Claudilla Caligulæ vxor.	229
Iupiter tragædus.	117
Iouis Olympici ædes Athenis, 119. Iouis clu- niæ sacerdos, 380. Iouis simulacrum Olym- piæ cachinnum edit.	270. 271
Ius quatuor liberorum.	293
Iura trium liberorum.	385
iuramentum anulorum, 25. ius vt dicere solitus Clau- dij, 287. ius vt dicere solitus Nero, 330. ius Quiritum, 293. ius laboriosissimè ac seuerissimè dictum à Cæsare, 32. ius civile coarctare destinarat Cæsar.	33
Iusiurandum per Cæsarem, 64. iusiurandum senatus, 93. &, 65. iusiurandum Claudij peraugustum.	285

Iurisconsultos aboleri vult Caius.	252
Iurisdicatio de fideicommissis.	
Iustitium indictum.	242. 181.
Iuvenes vtriusque sexus secularib. ludis nocturnum spectaculum frequentare prohibiti, 94. iuvenes gemini augustiore forma L. Domitio obuij, 318. iuvenes modicis interuallis per vias dispositi, cur.	112
Iuuenalis, dictus dies Saturnalib. adiectus.	236
Iuuenales ludi.	327
<i>Ixi pro ipsi.</i>	142

K

ad Kalendas Græcas, dictum Augusti.	342
<i>Καλλικλῆς ἀνωκεκῶν</i> lib. à Claudio conscripti.	315

L

Laboris patientia in Cæsare.	44
Lacedæmonij in tutela Claudiorum.	164
Lachaniffare.	145
Laches.	4:9
Lacus Cantabriæ, 379. lacus Curtij. 117. lacus Lucrinus & Auernus.	77
Lambrani.	7
Lamentationes super rogo Cæsaris.	64
Lamiani horti.	273
Lanificio filiam & neptes assuefacit Aug.	121
Lanuuium.	131
Laodiceni	166
Lapis Numidicus, 64. lapide phengite parietes distincti.	469

Largitio Cæsaris.	17
LATIALIS IVPITER.	240
Latini sermonis ignarus vir, à Claudio vt tractatus, 290. Latinæ coloniæ de petenda ciuitate agitantes.	5
Latinarum sacrificium.	57
Latinitate donatæ vrbes.	110
Latrocinia à Tiberio coërcita.	189
Latus clauus à Tiberio fenatori adëptus.	189.
latus Clauus.	100
Lauandi raritas in Augusto.	137
Lauicanum Cæsaris.	62
ius Laureæ perpetuò gestandæ.	34
Laureum vnde Cæsares triumphaturi, laureas decerpebant.	372. 373
Laurus fulmine afflari negatur.	215
Lecti Augusti.	131
Lecticarum vsus ademptus.	32
Legati Pompeij in Hispania, 25. legati Cæsaris cæli, 18. legati ex Africâ.	186
per Legatos clades passus Cæsar. 27. legatis vxores interuifere, grauatiè permissum.	85
Legata populo à Cæsare. 62. legatum Ruscij & Cépionis irritum, 462. legata sibi facta quomodo restituere solitus Augustus, 125. legata Tiberij & Iuliæ Augustæ representata à C. Cæsare.	234. 235
Lepidus equitum magister.	62
	Lepidi

Lepidi & Gætulici coniuratio.	282
Lepidi iuuenis coniuratio.	81
Lepidæ, generosissimæ fœminæ mors.	198
Lepida vxor Galbæ, eius mors.	376
Lepida Neronis amita.	323
Lepidæ mater Agrippinam iurgio corripit. 376. 377.	
Lepidam amitam ream affligit Nero.	323
Legionum castra geminata, 459. legiones in Armenia sub iugum missæ, 356. legiones contrucidare vult Caius, 263. legiones Cæ- saris, 17. legio decima dimissa, 85. legioni- bus stipendia in perpetuum duplicat Cæ- sar, 19. legio noua Cæsaris vt multata ad Placentiam, 50. legiones tres Alexandria relictæ.	55
Lenitas Cæsaris, 52. Aug.	97
Leo præparatus quem elideret Nero in am- phiteatri arena.	370
Leuitatis nomine tribus notatæ.	162
Lex Iulia.	59. 69. 348
Lex sumptuaria 33. 97. lex Cornelia, <i>ibid.</i> leges corneliæ, 8. legem perferre non potest Au- gustus, 97. lex Vatinia, 15. agraria, 13. clo- dia, 462. curtata, 122. lex in æs incisa, & in ærarium condita. 21. lex à Caio proposita. 258. leges ab Augusto sancitæ & retracta- tæ.	97
Lex de iure magistratum. 20. lex Peda, 374.	

Lex Papia Poppæa.	293
Libri fatidici ab Augusto cremati.	94
Libri fatales.	57
Libellus de cura capillorum.	437
Libelli famosi, 115. libelli in Augustum sparsi.	
<i>ibid.</i>	
Libellos quosdam Cæsaris vetat Augustus publicari, 44. libelli duo Caij, eorum tituli.	264
Liberi plurimorum cum Augusti liberis educati.	111
Liberi cõiuratorum à Nerone vt tractati, 55. ad liberos suscipiendos quos exemplo hortatur populum Claudius.	287
Liberas esse debere linguam & mentem in ciuitate libera, <i>dictum Tiberij.</i>	184
Liberalitates Neronis.	385
Liberi patris lucus.	147
Libertus in crucem actus, 250. liberti Claudij, 303. per libertos omnia administrat Claudius, 305. libertus Cæsaris capitali pœna affectus.	36
Liberti à Nerone sublati.	332
Libertatis atrium, 94. libertas regionibus & ciuitatibus ditionis regiæ adempta, 431. libertate cur donata prouincia à Nerone, 139. libertatis species inducta à Tiberio.	185
Libertinus miles, 89. libertini, 299. 300. libertinorum filij in curiam non admissi.	330

Librariis thecæ graphiariæ ademptæ, 309. librarij crucifixi.	263
Libonis in Tiberium conspiratio.	181
Liburnicæ.	254
Licentia militum Cæsaris.	47
Licentia theatralis inhibita.	460
Licin. Mucianus.	429. 434
Licinius Enceladus.	125
Licinius Crassus orator. 319. Lictores.	13
Literæ Artabani ad Tiberium, 218. litteræ Neronis ad Helium libertum.	337
Litigator Græculus.	289
Litigatores	332
Literas tres nouas commentus Claudius.	314
ex Liuia nihil liberorum tulit Augustus,	120
Liuix Augustæ obitus, 228. Liuiam Augustam vt obseruauerit Galba.	377
Liuia Drusilla vxor Augusti.	120
Liuiam matrem grauatus Tiberius.	199
Liuix mors, testamentum, funus, 200. Liuiæ pro Gallo tributario roganti, ciuitas negata ab Augusto.	102
Liuix pars vestis & capilli ambusti.	164
Liuia Drusi mater.	274
Liuix testamentum.	377
Liuix ignobilitas.	241
Liuix honores habiti à Claudio.	285
Liuix nupt. festinata.	126
Liuiorum familiæ insertus Tiberius.	162

Liua Orestilla.	243
Liua Ocellina.	374
Liulla.	210
Lixa cum cultro venatorio repertus iuxta cubiculum Augusti.	82
Loca in vrbe publica iuris ambigui possesso- ribus adiudicata.	96
Locusta venenum Neroni dat, 364. locusta venefica, 347. impunitas, prædia, discipuli ei dati.	348
Lollia Paulina, 243. Lollia Paulina Claudij vxor.	302
Lollia Auli Gabini à Cæsare correpta.	47
Lolliana Clades.	84
Lorica sub veste munitus Augustus.	98
Luca.	16
L. Strabonius Libo.	181
L. Cotta Quindecimuir.	57
L. Mummius, qui Corinthum excidit.	374
L. Piso, Calpurniæ pater, Cæsaris socer.	15
L. Domitius.	318
L. Plancus censor.	321
L. Antonius, 458. superioris Germaniæ præses. <i>ibid.</i> eius mors.	458
L. Agernius.	349
L. Lucullus ad genua Cæsari accidit.	14
L. Afranius Pompeij in Hispania legatus.	25
L. Audasij coniuratio	81
L. Piso.	77

- L. Saturnini seditiosus tribunatus. 8
 L. Cæsar's mors, 53. acta in Iulij Cæsar's ser-
 uos & libertos. *ibid.*
 L. Piso Cæsar's socer. 62
 L. Munatius Plancus cos. 164
 L. Luceius. 12
 L. Paulus censoris filius. 121
 L. Titianus Othonis frater. 383
 L. Pinarius hæres Cæs. 62
 L. Plancus cos. 157
 L. Cornificius. 33
 L. Antonius Perusiam fugit, 76. fame ad dedi-
 tionem cogitur. *ibid.*
 L. Antonius M. Antonij frater. 73
 L. Domitius, 16. consulatu detrusus. *ibid.*
 L. Antonij bellum cum Augusto. 377
 L. Domitius. 377
 L. Cinna vxoris Cæsar's frater. 4
 L. Sullæ statuæ à Cæsare repositæ. 54
 L. Otho Tiberio persimilis facie, 302. hono-
 res eius, res gestæ, 392, 393. vxor, liberi.
ibid.
 L. Tucinius. 121
 L. Antistius trib. pleb. 16
 L. Cassius Longinus. 242
 L. Silani mors. 305
 L. Vettius index coniurationis Catilinaræ. 11
 L. Cassius supplex ad Cæsarem receptus, cum
 Cæsarem posset perdere. 46

L. & C. Augusti filij.	88
L. Pauli coniuratio.	81
L. Adolescentulus infimæ staturæ.	106
Lucius Augusti nepos.	121
Lucrinus lacus.	77
Luctus in morte Germanici.	225
Lucullæ hastæ.	464
Luculliana villa.	218
Ludi Ioui O. M. voti, 85. ludis florales, 377 ludi honorarij, 96. ludi quinquennales, 81 119. Pontificales, 107. ludorum spectatio. 101. ludi ab Augusto facti suo & aliorum nomine, 105. ludi hastici, 237. ludi à Ti- berio dati, 356. à Claudio editi, 294. ludi sæculares, 94. 295. 456. compitalitij, 74 ludi à Cæsare editi, 7. ludi victoriæ Cæsaris facti, 73. ludi Maximi dicti. 327	
Lugdunum, 231. Lugduni ara Augusto dedi- cata.	276. 277
Lugere damnatos propinquis prohibitum.	208
Lupanar in palatio constitutum.	258
Lupereos decerni sibi passus Cæsar.	53
Lupercale sacrum.	94
Lupum auribus tenere.	183
Luscio, poëma Neronis.	453
Lusitanorum xxx. M. perfidè trucidata, 374 Lusitanorum oppida à Cæsare turpiter dire- pta.	49
Lustrum in campo Martio.	152
	Luxus

Luxus genus à Nerone excogitatum.	343
Lyciis libertas adempta.	500
M.	
Macedonia & Achaia senatui redditæ à Claudio.	<i>ibid.</i>
in Macedoniam transitus Cæsaris.	20.26
Macelli annona à Tiberio temperata.	188
Macro.	250.244
Mæcenatis taciturnitas.	124
Mæcenatis in domo æger cubat Aug. 130.131	
Mæcenatiana turris.	335
Magistratum comitiis quomodo se gereret August. 116. ne magistratus disposito honore statim in prouincias mitterentur, auctor Augustus.	99
Magistratus in plures annos ordinati, 55. de magistratum iure lex.	20
Magnus Pompeius.	69
Maleficia impunè non finit Augustus.	96
Mallonia.	195
ad Malum punicum, 462. de maioribus suis pro concione memorandi consuetudo,	186
Mamercus Æmilius Cæsaris propinquus.	2
Mamurra.	152
Mancipia ægra in insulam Æsculapij exposita.	300
Manus amputatæ.	464
Manus equitum armata præsidij causa curiam circumstans.	9

Manumittendi modus terminatus.	162
Marabodus German.	191
Marcellus princeps coniurationis in Cæsarem.	58
Marcel. Iulius maritus.	120
Marcellus M. Agrippæ prælatus.	124
Marcel. Octaviæ filius.	165
Marcelliani theatri scena.	437
Martia Futnilla.	444
Marcij reges.	4
Marcus Philippus, Augusti vitricus.	71
Marcus Philippus.	92
M. Varro Pompeij in Hispania legatus.	25
M. Catonis constantia.	9
M. Cato curia per lictorem extractus, & in carcerem duci iussus, 14. eius de Cæsare di- ctum.	39
M. Gallius.	165
M. Valerius Messalia cos.	335
M. Bibulus Collega Cæs.	6
M. Bibulus & pollux in vno conueniunt. 7.	
M. Bibuli edicta. 6. M. Bibulus foro armis expulsus à Cæsare, in eum ioci & versus. <i>ib.</i>	
M. Agrippæ secessus Mytilenas.	124. 168
M. Agrippinæ patientia.	124
M. Agrippina Iuliæ maritus.	110
M. Agrippa ab Augusto adoptatus, 174. Agrip- pæ abdicatio.	174
M. Agrippæ complura & egregia opera.	93
M. Agrippa	

M. Agrippa cæruleo vexillo donatus.	87
M. Marcellus ad munera publica admotus.	168
M. Varroni cura comparandarum bibliothecarum data.	33
Martis Vltoris ædes.	83
M. Anton. auus Claud.	285
M. Lepidus.	79.
M. Lepidus hostis Augusti in senatum lectus.	
115	
M. Lepidi dissensio Romæ, 2. Cæsarem ad societatem inuitat.	<i>ibid.</i>
M. Æmilius Lepidus cos.	164
M. Antonius consul.	62
M. Antonij bella cum Augusto.	73
M. Antonius Augusti conatibus obsistit,	72
M. Anton. societas Aug. suspecta. 79. M. Antonius & L. frater Augusto quid obiecerint,	167.
M. Antonij ad Augustum epistola,	127.
M. Antonio honores habiti à Claudio.	285
M. Crassus, 6. eius aliorum conspiratio.	<i>ibid.</i>
M. Crassi, 6. & Cn. Pompeij inimicitia, 12. reconciliatio. <i>ib.</i> M. Crasso signa à Parthis adempta. 167. à Tiberio recepta.	<i>ibid.</i>
M. Tullij Ciceronis, & Antonij consulatus.	69
M. Silanus.	219
M. Iollius.	171
M. Fauonius Catonis æmulus.	76
M. Cl. Marcellus Cæsaris conatibus obsistit.	20
M. Lepidus Mnester.	253
	M. Egnatij

M. Egnatij coniuratio.	81
M. Auctorius Naso.	6
M. Petreius Pompeij in Hispania legatus.	26
M. Atius Balb, 69. genus	<i>ibid.</i>
M. Saluius Otho.	
<i>de hoc adi synopsis.</i>	
Maria infecta.	274
Margaritam sexag. H-s. Seruiliæ mercatus Cæsar.	38
Margaritas aceto liquefactas sorbet Caius.	
254	
Margaritarum vsus ademptus.	32
de Maritandis ordinibus lex.	97
Maritis è plebe proprii ordines assignati.	107
Maritima præcipuè ab Augusto frequentata in secessibus.	131
Marmoream se relinquere, quam lateriam ac- cepisset, <i>Augusti de urbe Roma dictum.</i>	91
Marti res diuina facta.	67
Marsicum bellum.	85
Mares castrari vetat Galba.	459
Masgabes.	154
Masinthas nobilis iuuenis, 51. Massilia, 292	
Massiliæ obsidio.	25
Massilienses obsidione cincti, 320. Massilienses portas claudunt Cæsari.	25
Mater à filio interfecta.	349
Matris concubitum appetit Nero.	342
Matres familiæ denudatæ.	127

Mathematicis infensus Vitellius, 415. mathematici Vrbe pulsi à Tiberio, 189. Italia excedere iussi.	415
Matianum malum.	475
Matrimoniorum crebra mutatio.	98
Matronæ in tumultu læsæ, 245. matrona veste & bonis exuta, 347. matronas prostratæ pudicitia à propinquis coërceri vult Tiberius. 188. matrona circumtonsa in puerili habitu, 109. matronæ à Proculo adulteratæ, 125. matronæ ornamenta sua rogo Cæsaris iniiciunt.	64
Matronale ius ac dign.	189
Mauri & Syri pueri Augusti probati.	38
Mausoleum, 157. Mausoleum Cæsarium repente patefactum, 440. de mausoleo vxor exaudita Neronem ciens.	363
Maximus Parthenij libertus Domitiani interfector.	472
Mechanico præmium à Vespasiano oblatum.	
437	
Medici admoti morientibus à Nerone, ad quos vsus, 353. 354. medicus manumissus, 320. medicorû consilio nõ tegitur Tiberius. 215.	
Medicinam qui profiterentur, ciuitate donati à Cæsare.	32
Mediolanum.	82
Megistanes.	224
Meleager.	195

Menas.	131
Menebrates citharædus.	344
Mensæ Augusti.	131
Mensis appellatio à Cæsaris nomine, 55. mēsis Neroneus, de Aprili, 371. mēsis Augusti ap- pellatio.	156
Mero.	93
Meretrix Agrippinæ simillimæ.	342
Meritoria rheda.	44
Mercium peregrinarum portoria instituta.	32
Messallina Claud. vxor.	292
Messallinæ cum Silio nuptiæ, 306. Messallinæ flagitia & dedecora.	302
Messallina supplicio affecta, 301. Messallina Neronis, 401. Messallinæ obitus.	312
Metallorum ius ciuitatibus multis à Tiberio ademptum.	198
Pro Metello. <i>Oratio sic inscripta.</i>	41
Metius Rufus Ægypto præfectus.	456
Metius Pomposianus.	435. 462
Metoposcopi prædictio de Titi imperio.	442
Militum licentia, 340. milites in luctu defuncti Othonis vim sibi inferunt, 401. militis fidē primis Cæsarum præmio pigneratus Claud. 284. militi multa imposita à Galba, 377. mi- lites non amplius cōmilitones ab Aug. di- cti, 86. miles secretus à populo, 107. milites domos senatorum ingredi prohibiti, 299. 300. miles libertinus, 86. miles decoffandi artifex	

artifex, 250. miles ferendæ op̄is gratia ac-
 currit Neroni dum tragœdiam ludit, 335.
 militũ circa delicta vt se gesserit Cæsar. 47.
 48. milites fama hostilium copiarum per-
 territos, rem amplificãdo confirmabat Cæ-
 sar, 47. milites classarij à Galba decimati.
 383. miles gladio se cõfodit ad pedes Otho-
 nis, 400. 401. militum Cæsar̄is disciplina.
 47. miles gregarius spectaculo ludorum in
 xiv. ordinibus sedens, 76. milites quam di-
 lecti Cæsar̄i, 48. miles prætorianus ob sur-
 reptum pauonem è viridario capite punitus
 207. militum Cæsar̄is virtus incredibilis, 49
 studium erga Cæsar̄em, 49. milites Cæsar̄is
 commilitones appellati, 48. milites aduer-
 so apud Dyrrachium prælio pœnam depof-
 centes vltro consolandos magis quam pu-
 niendos habuit Cæsar, 49. militum Cæsar̄is
 licentia, 48. milites capite puniti, 392. mi-
 lites vnguentati bene pugnare possunt, 48
 milites Cæsar̄is culti. *ibid.* corundem arma
 auro & argento posita, 48. miles Latinè res-
 pondere iussus, 217. militum quidquid vbi-
 que, ad certam stipendiorũ formulã adstri-
 ctum ab Aug. 111. militem vnde probaret
 Cæsar, 47. milites à Cæsar̄e Quirites appel-
 lati. 50
 rem Militarem vt instituerit August. 58. circa
 dona militaria qualis fuerit Aug. 86. 87
 O O 2 Militia

Militia Caij.	359
Militia equeſtris à Claudio ordinata.	299
Militiæ imaginariæ genus.	<i>ibid.</i>
Miliarium aureum.	396
Milo circumpoſitis armatis cauſam apud iudices dicit.	22
Miniftri C. & Lucij in flumen præcipitati, 125. 126	
Minois exemplum ſecutus Tiberius.	216
Mirmiollionem ſe cum rudibus batuentē confodit Caius, 256. mirmillonum armaturæ reſciſſæ.	269
Mineræ Quinquatria.	467
Collegium inſtitutum eidem. <i>ibid.</i> Mineræ cultor Domitianus. 479. Miscelli Ludi. 258	
Miſſicius prætorianus.	366
Miſſilia rerum omnium populo ſparſa	327
Mithridates Aſiam vaſtat.	3
Mithridates magnus.	26
Mithridates à Pompeio victus.	22
Μηγαρόσι.	356
Mitylenæ, 168. Mitylenarum expugnatio.	2
Mneſter pantomimus quam charus Caio, 268	
Mneſteris Pantomimi tragœdia.	271
Moderatio Auguſti.	84. 85
Mœchus caluus, de Cæſare dictum.	38
Mœſiacus exercitus.	438
Montæ ſerui à Cæſare præpoſiti.	55
Monopolium.	216
	Mons

Mons Gebenna.	17
Montes Ceraunij.	81
Monumentum Iuliæ ictum fulmine. 150. monumenti insculptio, 359. monumentum capyis.	95
Morbonia.	435
Morbo quartanæ laborat Cæsar.	I
Moriendum esse <i>Augusti dictum ad eos, qui veniam orarent.</i>	77
Mors Othonis minimè respondens vitæ, 402. mortem nepotum patientius fert Augustus, quam Iuliarum probrum, 122. mortem leuissimum supplicium ducebat Tiberius. 209	
Mortis genus spertum à Tiberio, 210. mortis lentum genus aspernatur Cæsar, 65. mortem sibi celerem optat.	<i>ibid.</i>
Mos antiquus Romæ.	13
Mucia Cn. Pompeij à Cæsare corrupta.	37
Mulæ partus.	375
Mulier grauissimis tormētis excruciatà, de scelere patroni reticet, 235. mulieris barbaræ species humana amplior, 275. mulieres ante horam 5. venirent in theatrum vetat Augustus, 108. mulier omniū virorum de Cæsare dictū, 38. mulieres in spectaculis enixæ. 337	
Muliebris sexus athletarum spectaculo submotus.	107
Mulio cur vulgò dictus Vespasianus.	424
Muli tres, xxx. millibus nummūm empti. 188	

Multitudo hominum Romæ.	10
Mummia Achaia.	374
Munatius Plancus.	71.93
Munda.	49
Mundense prælium.	43
Munus populo pronunciat Cæsar in filia memoriam.	18
Munus gladiatorium.	7.165. 327
Munera gladiatoria à C. Cæsare edita.	236
Munus gladiatorium.	321
Munera quibus donatus est à Pompeia Tiberius.	164. 165
Munificentia Cæsaris.	7
Murenæ coniuratio.	117
Murrhinus calix.	129
Murus disiectus Neapolim intranti Neroni.	339
Matinense bellum.	72
Ab Augusto ut transactum.	74. 75
Mylæ.	77
N	
Næmiam canere.	156
Nanus adstans mensæ Tiberij.	209
Narbona.	164
Narcissus, 423. narciss. Claudio ab epistolis.	
304. narcissi imagines aureæ.	406
Natrix serpentis genus.	229
Nanlochus.	77
Navis matris deum Tiberino vado obhærens.	161

161. nauis Alexandrina puluerem luctato- ribus aulicis aduehens, 362. Dertosam ap- pellens.	382
Nauale prælium Romæ.	165
Nauigandi studium in Augusto.	137
Naumachia.	29. 297. 328. 450.
Neapolis.	154. 333. 339
Neapolitanum certamen.	285
Neapolitanorum resp.	145
Negotiantium ratio habita sub Augusto.	105
negotiatoribus certa lucra proposita.	293
Nepotes ab Aug. vt edocti.	121
Nepotes vt instituerit Aug.	<i>ibid.</i>
Nemaufenses statuas Tiberij subuertunt.	171
Nemorensis villa Cæs.	35
Nemorensis Rex.	253
Neoptolemus tragædus.	271
Nero.	304
Neronis genus, natiuitas. præfagia, & alia. <i>De his adi synopsis.</i>	
Neronis pater ex Antonia, 321. vir detestabi- lis. <i>ibid.</i> ab eo acta, perfidia, adulteria, in- cesta, 322. mors.	<i>ibid.</i>
Nero adscitus in familiam Claudiam.	312
Nero lingua Sabina quid significet.	160
Nero & Otho riuales, 394. de Neronis adop- tione Claudij pœnitentia.	315
Neroni inferiæ à Vitellio datæ, 412. Neroni quid maximè Vitellium conciliauerit, 407	

Neronis liberalitates, 385. Neronis nomen Othoni datum adulationis gratia.	397
Nero quidam apud Parthos, propter nomen vt exceptus.	372
Neroniana cantica.	412
Neronia, certamen quinquennale sic dictū.	228
Neroneus mensis.	371
Neropolim Romā nuncupare voluit Nero.	<i>ibid.</i>
Nerua Domitiani successor.	452
Neruae forum.	457
Nerulonenſis menſarius.	69
Nicanor.	142
Nicomedes rex, 2. Nicomedis cū Cæſare con- tubernium.	36
Nicon, aſini nomen.	151
Nicopolis apud Actium condita.	81
Niobe cantata à Nerone, 335. nando traiecit flumina Cæſar, 44. nandi peritia ſumma in Cæſare.	47
Noctu ingredi aut egredi quare ſolitus Aug.	114
Nola, 154. Nolæ, templum Auguſti.	192
Nomentana via.	365
Nominis error, 248. per nominis errorem oc- ciſus à plebe Heluius cinna, 64. nomina Ro- mana à quibus noluerit Claud. uſurpari.	300
Nonæ.	145
Nonius niger quæſtor.	11
Norbanus Flaccus coſ.	406

Notæ Augusti in scribendo, 142. notis utebatur Cæsar in epistolis.	43
Notæ in corpore Augusti.	136
Nouellatio prohibita à Domitiano.	459
Nouember mensis.	96
Nouum comum.	21
Nuceria.	404
Nudæ puellæ in cœna ministrantes.	193
Numidicus lapis.	64
Nummi à Caio sparsi in plebem.	252
Nūmus argenteus nota syderis capricorni.	150
rei Nummariæ copia Romæ.	103
Nummulario manus amputatæ.	380
Nuntios suos sæpè præuenit Cæsar.	44
Nuptiæ prætorij viri diremptæ.	32
Nursini extorres oppido suo acti.	75
Nucibus ludere.	138
Nymphidij Sabini mors.	383
Nyfa filia Nicomedos.	37
O	
Obeliscus.	294
per Obcœna Caio ferrum adactum.	275
Obsidio Massiliæ.	25
Obsidum nouum genus exactū ab Augusto.	83
Oceani spolia à Caio relata.	262
Ocellatæ sorores, Vestales virgines corruptæ & morte multatæ.	461
Ocellatis ludere.	138
Octauia gens.	66

Octaviarum duplex familia.	57
Octavij in Thraciam exercitus, 147. Octavio ara cōsecrata, 67. Octav. ædilis. 89. Octavij somnia, 147. Octavij Aug. patris res gestæ. 68. mors, 69. liberi. <i>ibid.</i> vxores. <i>ibid.</i>	
Octavia minor.	<i>ibid.</i>
Octavia Marcello nupta, ad Pompeium trāsita	
19	
Octaviæ sororis Augusti mors.	119
Octavia Claudij filia.	304
Octavia Neronis vxor relegata, 351. falso no- mine sublata.	<i>ibid.</i>
Octavius vicus.	66
October mensis.	99. 183
Odeum.	458
Oderint, dum probent, <i>dictum Tiberij.</i>	207
Oderint dum metuant. <i>Cajū dictum.</i>	249
Oedipus excæcatus, cantatus à Nerone.	335
Oedipus tragædia, <i>scriptum Cæsaris.</i>	44
Officia nova ab Augusto excogitata.	99
Omen sinistrum in melius vertit Cæsar.	45
Oppius Sabinus consularis oppressus.	458
Oppius cuius libelli auctor creditus.	42
Opera Augusti sub nomine alieno edita.	92
Opera à Claudio perfecta, 293. operum publi- corum cura, 99. opera sub C. Cæsare abso- luta.	238
Opima spolia.	276
Oraculum Paphiæ Veneris, 444. oracula vrbi vicinæ	

- vicina disicere vult Augustus, 121. Oracu-
lum carmeli Dei in Iudæa. 429
- ab Oratorum veterum cognitione Neronem
auertit Seneca. 369
- Oratio quæ inscribitur *pro Sardinis*, 41. oratio-
nes Q. Metelli, 143. orat. Rutilij, 57. ora-
tiones Cæsaris, 143. oratio Neronis in Vin-
dicem. 363
- in Orchestra sedere Germanorum legatis con-
cedit Claudius, 301. quibus vt concedi solitum.
ibid. in orchestra confidere legatis so-
ciarum liberarumque gentium Romæ veti-
tum, 107. in orchestra spectandi ius. 98
- Orcini qui dicti. *ibid.*
- Ordines purgati. 432
- Orestes matricida cantatus à Nerone. 335
- Ornamenta consularia. 298
- Ortalus Q. Hortensij oratoris nepos. 196
- Oscula quotidiana edicto prohibet Tiberius.
188
- Osculata filium Cæsarem mater. 8
- Ostenta Augusto ablata futuræ potentiæ, 144.
145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. osten-
tis plurimum moueri solitus Augustus, 144
ostentum Cæsari oblatum, 24. ostentum
quo Tiberius constantius inire prælia soli-
tus, 176. 177. ostenta futuræ Tibesij po-
tentia. 172
- Ostentum. 144. 147
Vide

Vide prodigium.

Ostia.	168
Ostiensis portus.	293. 294
Ostiensis prouincia.	299
Ostiensis à Claudio grauiter correpti.	311
Othonis memoriæ inscriptus lapis.	412
Ouationes Augusti.	84
Ouatio A. Plautio decreta.	299
P	
Paconius.	207. 210
Pædagogi, 107. pædagogi C. & Lucij in flumen præcipitati.	125. 126
Pætus Thraseas.	353
Palatinæ domus restitutio, 117. Palatini ludii.	270
Palatini Atrienſis cella de cælo tacta.	271
Palfurius Sura.	467
Palilia.	235
Pallas Claudio à rationibus.	304
Pallantis imagines aureæ.	406
Palmæ arbor.	149
Palma enata inter iuncturas lapidum.	144. 145
Paludamentum Cæsar nando seruat.	47
Pandatariam relegata Agrippina.	202
Panis genus ex herba confectum, 49. panis fragminibus instructus à plebe Claudius in annonâ, 263. panes & opsonia ex auro, 254	
panis inopia Romæ.	257
Pannonia, 83. Pannonicum bellum.	167
	Pansa

Panfa opem fert D. Bruto obfesso, 74. eiusdem mors.	<i>ibid.</i>
Panfæ confularus.	164
Pantomimi releg. 331. pantomimorum feditiones.	341
Papia Poppæa lex.	298
Pafiphaë Minois vxor.	373
Pafiphaen ligneo iuuenæ simulachro abditâ taurus inft.	318
boni Pastoris tondere pecus non deglubere. <i>Tiberij dictum</i>	187
Parfimoniam Tiberij.	188
PAREN S PATRI Æ, <i>infcriptio Cafaris columna.</i>	64
Parentes fupplicio filiorû intereffe coacti,	147
Paris hiftorio, 455. cur à Nerone occifus.	370
Paridis pantomimi difcipulus, 462. eius mors.	463
Parrhafij tabula.	195
Parricidæ bonis omnibus multati.	32
Parricidij reus.	97
Parthenius.	216
Parthenius Demitiani interfeftor.	471
Parthis bellum inferre cogitat Cæfar, 33. Parthos, nifi à rege non poffe vinci.	37
Parthorum rex capil.	442
Parthi Augusto Armeniâ vindicâdi cedunt.	84
Parthorum obfides primùm Romam miffæ	106
Parthorum legati, 174. Patavium.	171

PATRIS PATRIÆ, nomen à Nerone recusatum.	325
Pater familias canibus obiectus.	463
Patina Vitellij.	414
Patinaris dictus Vitellius.	418
Patritiorum potētiae assertores maximi, Claud.	
159	
Patrobij Neroniani libertus	360
Patronus seuerus & clemens Augustus.	125
Pauimenta tessellata & sectilia circumlata in expeditionibus à Cæs.	35
Paulus.	78
Paulus & Plancus censores.	290
Pacis templum.	412
de pecuniis mutuis decretum Cæsaris, 32. pecuniæ comparandæ modus.	255
Pedia lex.	320
Pedes Claudij excalceados sibi petit Vitellius.	
405	
Pedibus agmen sæpius antebat Cæsar.	44
Percussores Cæsaris in tutoribus filij, testamento nominati, 62. omnes male petiere.	66
Perduellionis dies C. Rabirio dictus.	8
Peregrini in senatum allekti	58
Maximi periculiores, in iocum versa ab Aug.	
103	
Periculum Cæs. à L. Cassio, 46. periculū summum Cæsari Alexandria.	40. 47
Fertinacia Augusti.	89
Peruigi	

Peruigilium indictum.	268
Perusia capta.	77
Perusium captum.	72
Pestilentia summa, 336. Romæ.	448
Patinam vxorem repetit Claudius.	302
Petreus.	53
Petro, 420. eius filius.	420. 421
Petronia Vitellij vxor.	407
Petronianus Vitellij filius, captus altero oculo. <i>ibid.</i> eius mors.	408
Phaon libertus.	365
Phaontis codicilli.	367
Pharmacusa insula.	3
Pharsalicum prælium.	26
Pharsalica acies.	25
Pharnaces Mithridatis filius, 26. eius res gestæ & clades.	<i>ibid.</i>
Phengite lapide parietes à Domitiano distincti.	469.
Phimelo seruus Cæsaris à manu, 52. eius mors. <i>ibid.</i>	
Philippi regis Macedonum interitus.	271
Philippense bellum.	72
Philosophorum libertatem lenissimè tulit Vespasianus.	434
à Philosophia Neronem auertit mater.	369
Phœbe liberta suspendio vitam finit, 122. super ea dictum Augusti.	<i>ibid.</i>
Phyllis Domitiani nutrix.	473

Picenum occupat Cæsar.	52
Pila.	138
Pinarius eques R. ab Augusto cõfodi iussus.	89
à Piratis captus Cæsar, 52. iidem à Cæsare tractati.	<i>ibid.</i>
Piscator miserè tractatus à Tiberio.	
Piscina à Nerone inchoata.	345
Piscis ad pedes Augusti iacens.	151
Piso Germanici inreceptor.	404
Piso frugi Licinianus, 387. adoptatus à Galba.	
<i>ibid.</i>	
Pisoniana coniuratio.	353
Pistor eompedibus à Cæsare vinctus.	55
Pitholai carmine in Cæsarem maledicentissima.	54
Placentia	50
Plancus censor.	260
Plato.	251
Plausũ sibi à stantibus quæritur Augustus.	116
Plautia Virgulanilla, Claudij vxor.	302
Plautij Rufi coniuratio.	81
in Plebem violētissima Claudiorũ familia.	161
Plebiscitum Pompeij.	20
Ploustra.	439
Plotia rogatio.	4
Pocillo auix argenteo potare solitus Vespasianus.	422
Poëma Neronis.	452
Pœna theatralis tot pœnæ facinorum ductæ à Cæsare	

Cæsare, 32. pœnam vltimam statuere, quid.	9
Pœni Sicilia expulsi.	160
Pœnitentia Aug. 89. Pœnitentia M. Crassi.	6
Pœta igni crematus.	247
Pœtæ obiectum in tragœdia Agamemnon probris laceffisse, 208. Pœtæ præstantes & artifices Vespasiano coënti.	437
Polemon Rex ponti.	332
Polentina plebs.	190
Pollux & Castor, 7. Pollucis & Castoris ædes,	177.
Pollio Asinius.	42
Polybius Augusti libertus.	157
Polybus Claudio à studiis.	304
Polycratis regia.	239
Polyphagus quidam Ægyptius.	354
Pompeio exprobratio facta, 36. Põpeij & Cæsaris necessitudo, 19. Pompeij copias inuadit Cæsar.	25
Pompeij liberos in Hispania vincit Cæsar, 27	
Pompeij statuæ à Cæsare repositæ, 54. Pompeij & Marci Crassi inimicitia reconciliatio, 12. Pompeij plebiscitum, 20. Pompeij statua translata, 95. Pompeius Pharsalico prælio fufus, 26. fugit Alexandriam. <i>ibid.</i> vbi occisus. <i>ibid.</i> Pompeij fœlicitatē in quo prædicat Cæsar.	26
Pompeius Macer, 44. ei ordinadæ bibliothecæ ab August. demandantur.	<i>ibid.</i>

Pompeius quidam, eques Romanus.	205
Pompeiana domus.	173
Pompeia adulterata per P. Clodium.	45
Pompeiam repudiat Cæsar.	52
Pompeia Cæsaris vxor, 4. & 52. genus 4. Cæsar cum illa diuortium.	<i>ibid.</i>
Pompeia, Sexta Pompeij soror.	164
Pomponius Flaccus.	193
Pomptinas paludes siccare destinat Cæsar.	33
Pontis dedicatio, 250. pontis ruina.	82
Pons Baianus.	237
Pontificatus Augusti. 93. P. Scipionis.	163
Pontificales ludi.	107
Ponti regnum in prouinciæ formâ redactû.	332
Pontius Aquila, 56. in eum Cæsaris indigna- tio.	<i>ibid.</i>
Popinarum coërcitio ædilibus adempta.	311
Poppæa Sabina Neronis vxor, 350. ictu calcis à Nerone sublata. 331. marito abducta, 331. marito abducta.	437
ad Populum prouocatio.	8
Populi recens, 101. populi Rom. vnâ cer- uicem optat Caligala. 249. populi benefi- cium.	218
Porius essedarius.	253
Portenta somniorum Neronem terrentia.	363
<i>Vide prodigia.</i>	
Porticus Liuiæ. 92. Octauia. 77. Caij & Lucij.	
<i>ibid.</i>	

Portus operis sumptuosissimi, 326.	portus Iulius.	77
Posides Claudij libertus.		304
Postumia Seruitij Sulpitij à Cæsare corrupta		
37	Potare recusans libertus, quantum iubebatur occisus.	323
Potestatem maiorem apud se quæstor compelli passus, à Cæsare multatur.		11
malè Præcinctum puerum cauerent <i>Sulla de Cæsare dictum.</i>		35
Prædia Cofona.		422
Prædictio Cæsaris.		8
Præfectura prætorij ab equite Rom. semper administrari solita antequam Titus suscepisset.		445.446
Præfectus alexæ, de vi & rapinis reus.		185
Præfecti pro prætoribus constituti.		55
Præfectura morum à Cæsare recepta.		54
Præmia coniurationes detegentibus constituta.		11
Præmia delatorum Papiæ legis.		326
Præneste.		131
Prænestina Fortuna.		470
Prænestinae sortes.		213
Præfagia de genitura Neronis.		322
Præfidibus prouinciarum propagatum imperium.		84
Prætextati.		107

Prætextæ liberorum à matronis flammis inie- ctæ super rogo Cæsaris.	64
Prætor à Tiberio collaudatus, 186. Prætoris caput à Nerone confauciatum, 341. præto- rum numerus auctus.	110
pro Prætoribus præfecti constituti.	55
decem prætoriis viris consularia ornamenta tributa	55
Prætoriani à Galba commoti.	386
Prasinus agitator.	336
Prasinæ factioni deditus Caius.	269
Pandia duo à Cæsare data.	28
Prandium mille mensis à Tiberio, populo da- tum.	277
Priamus fœlix cur appellatus à Tiberio.	211
Priapus thessera dari solita à Caio.	270
Pimipilaris viri funus.	190
Principes Galliarum, Hispaniarum, & alij à Tiberio confiscati.	298
Principatum fato dari, <i>dictum Titi.</i>	450
Probrum Iuliarum quàm impatienter fert Au- gustus.	112
Proconsulibus certa pecunia constituta.	99
Proculi mors ob adulteratas matronas.	125
Procuratores rapacissimi ad ampliora officia promoti à Vespasiano.	436
Prodigia futuri Galbæ imperij, 475. mortem Galbæ portendentia, 387. Caio cædem por- tendentia, 270. 271. prodigium Romæ, 144.	&

& 145. prodigia Cæsari cædem denuncian- tia.	69
Vespasiano imperium portendentia.	425. 426
Prodigium, <i>vide ostentum.</i>	287
Prælium nauale apud Siciliam, 160. Claudius Pulcher in eo superatus.	<i>ibid.</i>
Promercale.	40
Proscriptio Romæ facta.	8
Proscriptorum liberi ad honores admissi.	31
Prouinciæ exhaustæ à Nerone, 355. prouin- cias validiores suscipit August. 110. prouin- cias cum Augusto partitur Tiberius, 177 prouinciarum præsidibus propagatum im- perium, 84. prouincias ornare, 11. prouin- cias cum imperio petituri, vnde deduceren- tur. 92. Psilocitharistæ. 456. Psylli.	80
Ptolomæi Ægypti Regis bellum cum Cæsare.	26
Ptolomæo sex millia talentorum per Cæsarem oblata.	40
Ptolomæus Regis Iubæ filius.	244
Ptolomæus cur à Caio percussus	252
P. Nigidus.	147
P. Clodius, 160. 161. Ciceronis inimicus.	41.
P. Clodij adulterium creditum cum Pompeia Cæsaris vxore.	5. & 12
P. Clodij cædes. 18. P. Scipio Pontifex.	163
P. Dolabella Cæsaris legatus classem in Illy- rico amittit.	27

Publius Vitellius Germanici comes.	404
Publij Sullæ & aliorum coniuratio, 6. Idem ambitus condemnatus.	<i>ibid.</i>
P. Servilius Isauricus, 120. eiusdem filia Au- gusti sponsa.	<i>ibid.</i>
Publicani.	14
Pudicitia Cæsaris famam quid læserit.	36
de Pudicitia lex.	97
Puer in vico citatis iumentis à Neronis patre obtritus, 32. puero capillus canescens, 379	
Puerulus coccinatus ante pedes Domitiani stans semper.	456
pueræ pro puellæ.	227
Puellæ palatium introeuntes contrectari soli- tæ.	309
Puellæ nudæ in cœna ministrantes.	193
Pugiles.	107. 108
Pugillarium traditio, lenissimum genus admo- nitionis Augusti.	101
P V G I O titulus libelli.	264
Pugio quo se Otho confoderat Marti dedican- dus mittitur.	412
Pulchri & comati à Caio deturpari soliti.	252
Pullatorum turba.	103
Pullati.	107
Pulleiacus.	141
Puluinar iuxta deos decerni sibi passus Cæs.	55
Punicum bellum secundum.	67
Papilli.	298
	Putco

Puteolanus sinus.	153
Pyrlades histrio vrbe & Italia submotus.	109
Pyralis.	253
Pyrrhus.	260
Pyrrichæ.	328
Pyrrichæ saltatores.	29
Pyro strangulatus Drusus.	303

Q

Quadrigariorum lusus vetiti.	311
Quæstio de sicariis habita, 3. quæstionis no- uum genus.	464
Quæstor Cæsaris arreptus, 16. quæstor à Caio quomodo tractatus, 145. quæstor multatus quod maiorem potestatem apud se compel- lari passus esset.	11
Quæstorius vir senatu motus.	460
Quartana morbo laborat Cæsar.	1
Quereus antiquæ ostentum.	425
Quinquatrium solennia.	349
Quinquatriæ Mineræ à quotannis celebra- tæ.	454
Quinquennale certamen, 154. primus Romæ instituit Nero.	328
Quinquennales ludi.	82. 119
Quirinus.	198
Quintilius Varus, 175. eius clades.	ibid.
Q. Haterius.	184
Q. Eulogius.	403
Q. Pedius hæres Cæsaris.	62

Q. Pomponius.	4
Q. Hortensius orator.	196
Q. Cnrtius indexconiurationis Catilinariae.	11
Q. Sulpicius Camerinus cos.	422
Q. Gallius prætor, 91. eius mors.	ibid.
Q. Calpenus.	9
Q. Maximus.	52
Q. Vitellius.	403
Q. Vitellius diui Augusti quæstor.	403
Q. Catulus.	9
Q. Catuli somnium.	148
Q. Catulus Capitolinus.	173

R

Rabirius Postumus.	291
Radere capita in luctu etiã reginæ solitæ.	214
Ranæ filere iussæ.	148
Rapa in Vaspasianum iacta.	414
Rapinæ Caij, 235. Neronis.	346. 347
Rationes imperij à Tiberio intermissæ.	24
Rationarium imperij.	90
Rauenna.	22. 82
Rauennæ classis Aug.	111
Reatinar.	441
Recensus populi	31
Regaliolus auis.	60
Regna pretio dat Cæsar.	40
Religione spreta, curiam introit Cæs. 60. religione nulla abinceptis absterritus Cæs. 45	
Repetundarum cõuicti ordine senatorio moti	

31. Reip. status à Cæsare ordinatus, 30. resp. triduum sine summa potestate, 225. de Rep. reddenda cogitat Augustus, 90. Reip. causa absens, reus fieri non poterat, 16. Reip. sub Cæsare appellatio modò sine corpore ac specie, 55. 56. rerum actui xxx. dies ab August. accommodati, 96. rerum actum diuisum coniunxit Claudius.	298
Rete auratum Neronis.	344
Retia iorum tunicatorum dimicatio.	249
Reorum diuturnorum nomina abolita.	96
Reus peregrinitatis.	289
Reus precibus ereptus ab Aug. 117. rei vt discrimine liberati.	462
Rex regum, 224. regis nomen à Cæsare affectatum.	52
Reges in potestate deorum.	4
Regum sanctitas.	<i>ibid.</i>
Reges quotidiana officia August. præstâtes. 119	
Reges infestos vt represserit Tiberius. 191	
Rhætia.	85
Rhæticum bellum.	167
Rhæticum vinum.	134
Rheda meritoria.	44
Rhægium.	78
Rhetoribus Græcis & Latinis annua è fisco primum constituta.	437
Rhenus, 17. 86. resolutus.	458
Rhianus.	216

Rhinoceros.	106
Rhodanus flumen.	17
Rhodi insulæ amœnitas & salubritas.	169
Rhodum secedit Cæsar.	3
Rhodij, 324. Rhodiorum magistratus euocati è Tiberio, 186. Rhodiis libertas reddita.	
309	
Rhodiensis hospes, vt tractatus à Tiberio.	210
Rogatio Cæsaris, 5. Plotia, 4. Vatinia.	21
Roma, Neropolis, 371. Romæ incendiū. 355 & 448. Roma inundationibus & incendiis obnoxia,	91
Romæ deformitas ob vetera incendia & ruinas, 431. cura Vespasiani ad restituenda ea.	
411. & 452	
Rubicon flumen.	24. 59
Rubria, virgo Vestalis.	342
Rudiarij reuocati.	165
Rufilla.	127
Rufinus.	55
Rufinij Crispini, & ducatus imperia ludentis, mors. 352. Rufcij Cæpionis legatum.	462
Rutilij orationes.	143

S

Sabinus T. Flauij Petronis filius, 420. res ab eo gestæ, 421. vxor, liberi, mors,	<i>ibid.</i>
Sabinus Vespasiani frater.	411
Sacerdotes vt à Claudio cooptati, 297. sacerdotum numerus, dignitas, & commoda aucta	

Sta.	94
Sacerdotij ministeria.	240
Sacrificium.	151
in Sacra via ædes Cæs.	35
Sacra polluta à P. Clodio.	5
Sacrarium Augusti.	69
Sacrificium Latinarum.	57
Salaria via.	365. 433
Salassi.	83
Salinator.	162
Salinæ melle commistæ.	405
Salust. Lucullus, 464. mors.	<i>ibid.</i>
Salus Pyrenæus.	17
Saluidienus Orfitus, 153. & 463, eius mors.	<i>ibid.</i>
Saluidienus Rufus.	134
Salvius Cocceanus.	463
Salvius Liberalis.	434
Salvius Otho.	378
Salvia Titiscena.	127
Salutis augurium.	94
Salutationes promiscuas admittebat Augustus.	114.
Salutandi patres in Curia Augusti ratio.	<i>ibid.</i>
Salutatio, cognomen cuiusdam è Corneliorum genere.	45
Samniticum bellum.	404
Samus insula.	79
Pro Sardis, oratio sic in scripta.	41

Sardiniam non adiit Augustus.	110
in Sarmatas expeditio.	458
Saturius Domitiani interfectior.	472
Saturni ædes.	83
Saturnalia.	132
Suturnalibus dies adiectus.	236
Saxorum deuolutio.	192
Scæque centurionis virtus.	50
Scalæ anulariæ.	130
Scaptenses.	201
Scatinia lex.	460
Scelerata castra. 75. Scenici ludi.	32
in Scipionem & Iubam egreditur Cæsar.	45
Scipio à Cæfare victus in Africa.	27
Scipionum nomen in Africa.	45
Scribæ quæstorius relegatus à Claudio.	31
Scribæ questorij.	462
Scribonia Aug. vxor, 120. cum ea diuortium, & cur dimissa.	226
Scribonius mathematicus.	172
Scripta famosa abolita à Domitiano.	460
Scurra ad suppliciũ tractus à Tiberio. 204. 205	
Scutarius quidam.	117
Scythæ in amicitiam Augusti pellecti.	84
Scyphi duo Neronis.	364
Sæculum Augustum.	164
Sæculares ludi.	94. 95. 456
Sedes aurea Cæsaris in curia & pro tribunali.	

Seditio militum. 79, seditio ciuilis Romæ, 3. in Illyrico & in Germania.	181
Seianus, 167. eius imagines, 137. opprimitur. 212. Seiani filia Druso desponsata.	303
Selena.	244
Selencus mathematicus.	395
Seleucus Rex.	301
Seleucus grammaticus.	204
Sellaria sedes arcanarum libidinum.	194
Semiramis.	16
Senatus legitimus bis in mense actus, 99. de triumphis senatus vbi consuleretur, 62. se- natus Idibus Martiis agi prohibitus, 66. se- natus in Cæsarem decreta, 15. 16. acta sena- tus ne publicarentur, 99. in senatum allecti peregrini, 58. senatus recensitus, 431. sena- tum vniuersū veneno necare decretum Ne- roni, 361. senatus altercationibus triduo absumptus, 16. senatui maiestas pristina & potestas à Tiberio concessa.	185
senatoribus annua salaria constituta, 326. se- natoribus licere oportet de Rep. loqui, 115 senatorū numerus diminutus ab Augusto 98. senatores duo in spectaculis elisi, 30. se- natori latus clauus ademptus à Tiberio, 189 senatores sublaturus Nero si vixisset, 354 senatores ex equitibus Romanis creati, 101 senatorum inopia, 196. senatorum census ampliatus, 103. senator relegatus à Claudio	

Clandio, 311. senatorum liberi, 100. senato- res ad ferrum exhibiti, 327. senatores xxxv. necati, 305. senatoris & equitis iurgiū, 432 senator discerptus, 247. senatoribus primus subselliorum ordo constitutus. 107
Senatoriam dignitatem recusantib. equestris etiam adempta. 298
Senatusconsulta. 64. 104. 117. 123. 197
Senecæ visum de Nerone. 324
Senecæ mors. 252
Senones Romam occupant. 266
Senonibus aurum datum, 162. rehtarum Ro- mam à Druso. <i>ibid.</i>
Sententias prærogandi mors Augusti, 99. sententiam interpretatione lenire, 9. senten- tias interrogandi consuetudo. 15
September mensis, 99. 183. dictas Germanicus. 233
September & October menses, Germanici & Domitiani appellationem sumunt. 468
Sepulchra vetustissima Capuæ disiecta. 59
Sepultura communis Antonij & Cleopatra. 80
Septimontiale sacrum. 457
Septizonium. 442
Serapis. 430
Serapidis ædes. 429
Serpens draco in oblectamentis Tiberio. 237
Serpentis exuviae Neronis. 323

Serra dissecti viri à Caro.	246
Sertorius.	2
Seruilus Cepio Iuliae sponsus, sed repudiatus.	
15	
Seruilius Isauricus,	2
Seruiliij Isaurici consulatus.	164
Seruilia M. Bruti Caesari quam electa, 38. in eam collocata beneficia.	38. in ibid.
Seruitia Nais.	321
Seruiliiani horti.	304
Ser. Galba.	372
Ser. Galbae nepos in Iulium Caesarem conspi- rat.	374
Seruius Tullius.	67
Ser. Sulpicius consul.	21
in Seruos ab Augusto quid cautum.	102
Seruorum certus numerus dominis indictus.	
362	
Seruus Augusti praefucens examinatus, 92. Ser- ui, 86. seruorum xx. M. manumissa, & ad remum data, 77. seruis nomina Magonis & Annibalis indita, 463. 464. seruo alieno qua- se iunxisset, ancilla habebatur, 433. seruius Æmilij Paulli.	429
Seruitia immenso pretio comparat Caesar.	35
Sestius Gallus.	193
Sexagenarios generare non posse.	298
Sexti Pompeij cum Augusto bellum	73
S. Pompeius victus.	77

S. Pompeij fuga.	78
S. Pompeius cos.	155
S. Appuleius cos.	<i>ibid.</i>
Sextilia L. Vitellij vxor.	406
Sextilis mensis.	94
Sibyllini libri.	<i>ibid.</i>
Sicariorum numero habiti à Cæsare.	8
de Sicariis quæstio habita.	<i>ibid.</i>
Sicambri in Galliam traducti.	83
in Sicilia M. Agrippæ victoria, 87. Siciliensis pugna.	151
Sicula victoria feriis celebratio prohibita.	241
Siculum bellum.	72. 73
Sigilla Augusti.	111
Signa militaria Crasso & Annotatio adempta 84. restituta.	<i>ibid.</i>
Signa studiosè comparat Cæsar.	35
Silanus.	242
Silanus Claudij gener.	299
Silani filius.	279
Silius.	119
Simulacro D. Iulij abreptus Antonius iuuenis interemptus.	80
Simulacra Cæsaris iuxta deos, 55. simulacra à Nerone confata, à Galba restituta, 357. simulacra preciosissima vnde mercatus Augustus.	117
Simultas Augusti cum Fulvia.	120
Simultates Cæsaris quales fuerint	51
	Simus

Sinus pro sumus.	141
Sinuessiani.	408
Sobrius vnus Cæsar ad euertendam remp. accedit.	39
Sodales Augustales.	281
Soleæ mularum argentææ.	344
Somnia non neglexit Aug. 143. somnia Aug. 144. somniũ Cæsar. 5. somnium Domitiani 470. 479. & Q. Catuli, 148. Galbæ, 376. & 388. Senecæ, 324. Atiæ, 147. Octauij, 147. Vespasiani, 427. Cæs. & Calpurniæ, 60. Vide visum.	
Stetes Antianæ.	271
Studonum pretia.	459
Sturaci reliquiæ deletæ.	68
Spectacula edita à Cæsare, 28. Augusto, 105 Claudio, 294. Nerone.	326. 327
Spectaculi genus inauditum.	237
Spectacula Romæ aduenarũ multitudo, 29 in spectaculis multi exanimati Romæ.	30
Spectandi mos correctus.	107
Stærus.	142
Stinx, sigillum Aug.	112
Stipendiaria.	194. 234
Stipicillus mirmillo.	344. 36
Stipendias habendi tempus coarctatum.	98
Stipula.	296
Stipulæ publicæ sublata à Domitiano.	459
Stipulus.	342. & 363

Spurinna haruspex.	60
Stadium.	458
Statilia Messallina Neronis vxor.	551
Statilius Coruinus.	287
Statilius Capella.	423
Statilius Taurus.	93
Stationes militum per Italiam.	190
Statuæ L. Sullæ & Pomponij à Cæsare repositæ, 54. statuæ Bruti inscriptio facta, 58. Augusti, 128. statua Musæ posita, 113. statuæ argenteæ ab August. conflatae, 113. statuæ à Caio subuersæ, 251. statua Cæsaris inter reges, 54. statuæ Cæsaris corona aurea imposita, 57. statuæ & imagines hieronicarum. 338. statuæ Neronis repositæ, 397. statuæ Aug. caput ademptum.	205
Stella crinita, 317. 352. & 440. in morte Cæsaris, 66. stella cum simulacro Cæsaris additur.	<i>ibid.</i>
Stellates campus.	14
Stephanio togatarius.	109
Stephanus Domitillæ procurator. 472. Domitiani interfector.	<i>ibid.</i>
Stipē ex voto pro salute Augusti iacere soliti omnes ordines in lacum Curtij, 117. stipem quodannis emendicare solitus Augustus. 144	
Stipendia legionibus in perpetuum duplicata.	
19	
Stroccades insula.	192
	Strabo

Serabo Cæsar. 41
Sarena Kal. Ianuariis Augusto data, 217. Strenæ
edictæ à Caio, 259. Strenarum commerciū.
188

Abmergendi mos. 126

Subura ædes Cæsar. 35

Agri in Call. traducti. 82

Asfragia populo rēta reddere C. Cæsaræ. 234

Aggestus Cæsar. in orchestra. 54

Acta dictum de Cæsar. 2

Acta nesciit literas, 56. dictaturā deposuit. *ib.*

Acta Marij tropæa disicit, 8. Sullæ mors. 2

Acta mathematicus. 371

Actus. 279

Actus Flavius. 313

Actibus modus adhibitus. 331

Actuaria lex. 33. 97

Actus Augusti. 131

Actus Cæsar. impetrata. 17

Actus non sumebatur. introcuntē urbem

Aug. 118

Actum. 122

Actus locus sic dictus Augusto. 130

Actus Mauri Augusto probati. 138

T

Tribulæ veterum ærarij debitorum exhaustæ.

96

Tribularum ærearum tria milia restituēda sus-

cepit Vespasianus. 432

Qq 2 Talarius

Talarius.	227
Tali aurei in Aponi fontem iacti.	173
Talis ludere.	138
Tanifij Gemini historia.	88. 6
Trichæa vrbs.	444
Tarquinius Priscus.	167
Tarracon.	88
Taurus Patiphaën, ligneo iuuençæ simulacro abditam init.	318
Taurus bis consul & triumphalis vir.	351
Τερνέσφορ.	130
Tedius Afer.	89
Telephi coniuratio	82
Temeritas Cæsaris, 44. in duce periculosa.	87
Tempeftas mari maxima.	79. 80
Templum Herculis, 5. templum Veneris Eri- cinæ, 301. templa Cæsaris decreta, 55. tem- pla expilata à Cæfare, 40. à Vitellio, 407. té- pla Romæ & Augusti, 103. templum Apolli- naris Palatini, 91. templum Flauix gentis. 458. de cælo tactum.	478
Terentia Mæcenatis vxor.	124
Terentilla.	127
Terpnus citharcedus.	333. 437
Terræ motus.	333
Terra omnium parens.	7
Terracina.	192
Tertia Seruiliæ filia.	38
Tertulla M. Crassi à Cæfare corrupta.	73
	Tertulla

Tertulla	117
Tertulla Vespasia auia.	422
Tessera, 101. tessera nummaria duplicata.	104
Testamentum Cæsaris, 62. Antonij, 79. Augusti, 157. Liuiæ, 377. Tiberij.	220
Testamenti cautio adhibita.	331
Falsum Testamentum, 97. ex testamento ignoti quicquã capere non sustinuit Augustus.	124. 125
testamenta patrum familiarũ, 118	
testamentorum licentia, 116. testamenta irrita facta.	255
Testa.	334
Tetripus Iatro.	249
De Teutonis C. Mafij trophæa.	8
Thalamegus.	38
Thallo crura effracta.	125
Theatrum Cornelij Balbi, 93. Marcelli, 92.	106
Theatralis pœna.	101
Thecæ Calamariæ aut graphariæ.	109
Theodorus Gadareus.	204
Theogenes mathematicus.	150
Thermus prætor.	2
Thessali equites.	295
Thessali.	166
Thessalus vir de futura victoria Augusto nunciatus.	151
Thoranus.	127

Thrasyllus mathematicus.	154. 211. 238
Thracum armatura.	448
Thraces fusi.	68
Thraces corporis custodes Germ. præpositi à Caio.	269
Thrasycypolis Thrax.	191
THVRINVS Augusti cognomen.	71
Thurinus pagus.	68
Thyatireni.	166
Tiberius, 120. Tiberij Cæsaris genus. 161. 162 <i>Adi synopsis.</i>	
Tiberij immensæ opes vno anno absumptæ à Caio.	155
Tiberius C. Cæsaris frater, ab eo adoptatus, 231	
Tiberius Drusi filius ex adulterio conceptus. 211	
Tiberius, Drusi, hæres Tiberij.	710
Tiberij dictum de futuro Galbæ imperio.	175
Tiberius marmoreus arcus peractus à Clau- dio.	285
Tiberij Cæsaris acta.	474
Tiberij C. fratris, mors.	241
Tiberio spiranti adhuc anulus detractus.	250
Tiberij mors.	<i>ibid.</i>
Tiberius Alexand. Ægypti præfectus.	428
Tiberiana scorta.	406
Tiberis alueus, laxatus, & repurgatus.	92
Tibur.	131
	Tigillinus

Tigillinus.	388
Tigrani regnum Armeniæ restitutum.	107
Tigris.	106
Tiridatis Romam introitus.	132
in Tiridatem à Nerone collata.	343. 344
Tirones exercendos vt curarit Cæsar.	19
Titurius Cæsaris legatus.	18
Tituriana clades.	48
Titus Labineus.	159
Titiu Labinus	234
Titus Flavius Petro.	420
Titus Flavius Vespasianus pater.	421
T. Flavius Vespasianus filius.	442
<i>Adi synopsis.</i>	
Titi filia.	471
T. Vinus legatus, 334. Galbæ amicissimus. <i>ibi.</i>	
T. Vinus.	408
T. Iunius Philopœmen.	89
T. Liuius.	133
Titi Liuij scripta aboleri vult Caius.	251. 252
T. Cæsonius Priscus.	194
T. Domitius.	79
Toga Augusti.	131
Toga virilis.	100
Tolosa.	419
Tonitrua expauescit Augustus, Caius, 265.	
266	
Toreumata studiosè comparat Cæsar.	35
Torquati cognomen.	106

Torquato torquis ademptus à Caio	252
Torus Augusti.	131
Tragœdiæ cantatæ à Nerone personato.	335
Tralliani.	166
Transalpina Gallia.	22
Transitoria, domus Neronis.	344
Transpadani.	7
Transuectio equitum.	100
Trebiani.	185. 186
Tribuni plebis pro Cæsare intercedentes,	21
in urbe pulsi, 23. à Cæsare potestate priuati,	57
tribuni ærarij à Cæsare sublati.	31
Tribunitia potestas à Sulla diminuta.	4
Tribunitia comitia.	101
Tribunitiâ potestatem perpetuam recipit Au- gustus.	90
Tribunitia potestas quinquennium Tiberio data, 168. in alterum quinquennium.	174
Tricliniis duobus conuiuari per prouincias so- litus Cæsar.	35
Tiremes Romam à Caio deuectæ terrestri iti- nere.	262
Tritici modius centum denariis venditus.	178
Triumphus.	100
Triumphorum insignia quò illata, 92. trium- phus Tiberij, 167. 177. Cæsaris.	27
Triumphus Cæsaris Africanus, 71. triumphum dimittit Cæsar ne consulatu excludatur, 12	
triumpus à Tiberio dilatus, 175. triumpus iniussu	

iniassu populi actus, 161. triumphus Ale-
xandrius, 103. triumphus curules Aug. 84
Triumphales viros donis non impertitur Aug.

97

Triumphalia ornamenta. 100. 267. & 330
Triumviratus Augusti. 88
Troia lusus. 295
Troia ludus frequenter editus ab Augusto. 105
Troiani ludunt pueri Romae. 29
Troia decursio. 237
Troiani Circenses. 165
Tropæa C. Marij. 8
Tusculus nutricis Neronis filius relegatus. 352
Turris Phari terræ motu collapsa. 219
Tutor, cruce affectus. 380
Tyrii coloris usus interdictus. 346
Ευγενικῶν xx. libri à Claudio conscripti. 31

V

Vacerrosus. 141
Valerius Catulus. 52
Valerius Messalla. 118
Valeria Messallina, Claudij vxor. 802
Vallares coronæ. 87
Vapidè sese habere. 141
Varonilla virgo Vestal. 461
Varronis Murænæ coniuratio. 81. 166
Vaticinium Cæsaris de statu Romæ post se fu-
turo. 65
Vaticinium Sullæ de Iulio Cæsare. 2

Qq 5 Vaticini

Vaticinationes vt eluserit Cæsar, 45. Vaticinatio super equo Cæsaris. 46

Vatinia lex. 15

Vatinia rogatio. 21

Vectigalia grauiora à Nerone, abolita aut minuta. 326

Vectigalia noua Caij. 257

publicis Vectigalibus serui à Cæsare præpositi. 55

Vectigalium ius ademptum ciuitatibus. 198

Vectis insula. 413

Vehicula per vias disposita. 111

Velitra. 66

Venatio. 326

Venationes à Cæsare editæ. 7. 29

Venenorum arca. 264

Venefica à Nerone verberatur. 348

Veneta factio. 415

Veneris Paphiæ oraculum. 444

Venerci ioci à Tiberio instituti. 194

Versus ab Augusto compositi ex tempore, 154

versus Græci, Homerici & aliorum, 179.

274. 354. 364. 390. 419. 468. 473. versus

Latini, 226. incerti auctoris, 127. versus

Virg. 451. in Bibuli & Cæsaris consulatum

13. in Tiberium scripti. 206

Veranicus Flaccus. 140

Vernaculis infensissimus Vitellius. 415

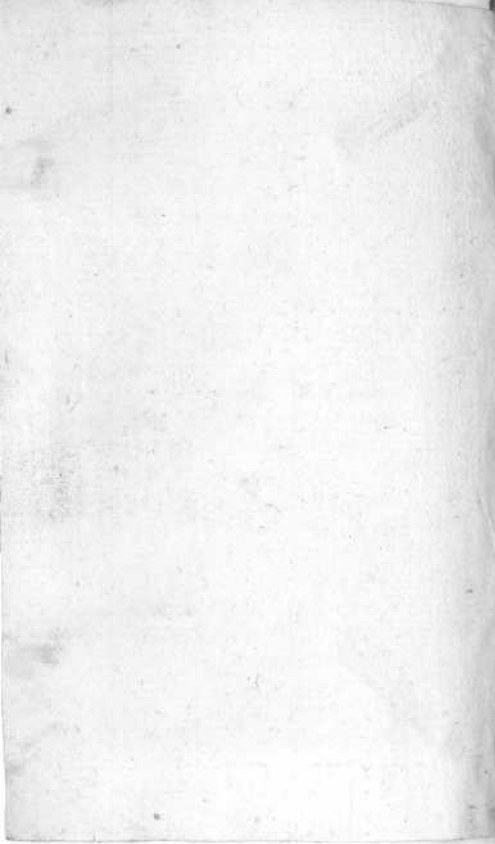
Vesoui montis conflagratio. 448

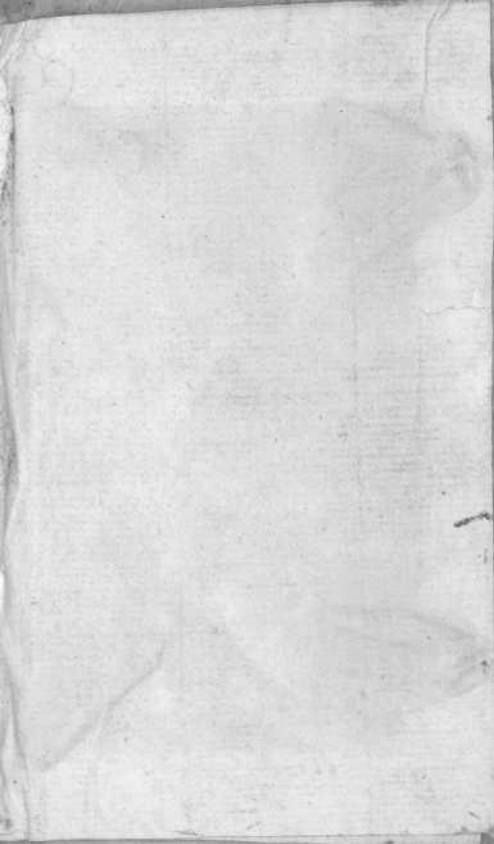
Vespasianus

- Vespasianus. *vide sup.* Titus Flavius Vespasianus. 334
- Vespasianus Pollio. 421
- Vespasta Polla Sabini vxor, 421. eius ortus & genus. *ibid.*
- Vespasie locus. *ibid.*
- Vespasiorum monumenta. *ibid.*
- Vestis Augusti, 131. vestem nullam bis induit Nero. 344
- Vestitum pristinum reducere vult Aug. 102. 103
- Vestales virgines, 94. 107. 157. 161. 221. 460
- Vestali Virgini vis illata à Nerone, 342
- Vexillo caruleo donatus M. Agrippa. 87
- Viatores. 300
- Victimarum supra centum & sexaginta millia. 231
- Vienna. 410
- Viginti viri. 69
- Villa Cæsaris in Nemorensi. 35
- Vindex, 386. Vindicis litteræ, 380. mors. 382
- Vindelici. 83
- Vindelicum bellum. 167
- Vinicius. 129
- Vipiciniana coniuratio. 333
- Vini caritas Romæ, 104 vinum è tabernis solitus petere Claudius. 313
- Vineta succidi iubet Domit. 259
- Vir omnium mulierum, *de Cæsare dictum.* 39
- Virgilij scripta & imagines abolere vult Caius.

- Virgilij versus 261. Vide *Verfes.* 209
 Virgines stadio cursu certantes. 456. virgines
 prius vitiatæ à carnifice, dein strangulatæ,
 209. virgines denudatæ, 127. virgines Ve-
 stales, vide Vestales. Virginis vaticinatio,
 380. virginem strangulati nefas. 209
 Viriatinum bellum. 384
 Virtus incredibilis militum Cæs. 48. 49. virtus
 animi & constantia Cæs. 46. 47
 Visum Senecæ de Nerone. 324. Vide *Somnium.*
 quem Vitæ finem sibi optari Cæsari
 Vitellinorum origo. 403
 Vitellij clades, mors. 430
 Vitellij filia splendidissimè maritala. 434
 Vitellia matris mors. 41
 Vitellia pro numine culta. 40. Vitellia via. 40
 Vituli marini pellis cur ab Augusto circumfer-
 ri solita. 143
 Vlyffes stolatus Liuia. 241
 Umbris inquietati hortorum custodes. 273
 Umbriam occupat Cæsar. 25
 Unguento quidam fragrans increpitus. 431
 Vologesus Parthorum rex. 429
 Eius ad senatum legati. 371
 De colenda Neronis memoria summa cura.
 372
 Vomicae tres Augusti. 123
 Vonon, Parthorum rex, perfidè occisus à Ti-
 berio. 374. 371. 38

5626